School of Theology at Claremont
1001 1429475

Theology Library

SCHOOL OF THEOLOGY
AT CLAREMONT
California

Frank R. Theobald.
Owens & Lancashire Ind. Colleg

SYNOPSIS EVANGELICA.

Bible. N.T. Gospels. Greek. 1891

SYNOPSIS EVANGELICA.

EX QUATTUOR EVANGELIIS ORDINE CHRONOLOGICO
CONCINNAVIT, BREVI COMMENTARIO ILLUSTRAVIT, AD ANTIQUOS
TESTES DENUO RECENSUIT

BS
2560
A2
T5
1891

CONSTANTINUS DE TISCHENDORF.

EDITIO SEXTA EMENDATA.

LIPSIAE,
HERMANN MENDELSSOHN.
MDCCCXCI.

91

IN TERTIAM EDITIONEM.

Prodiit haec Synopsis evangelica primum anno 1851 (iterum sed immutata 1854), secundum anno 1864. Cuius secundae editionis exemplaribus bis mille inter paucos annos divenditis dubitare non possumus quin multorum adiuverit studia, inque primis iuventuti academicae profuerit. Cui usui in posterum quoque prospecturi, libenter hanc tertiam editionem curavimus. Quod eo libentius fecimus quum ea quibus evangeliorum harmoniam ac fidem his proximis annis tam acriter impugnarunt, eam mentem, eam fidem, qua primum opus suscepimus, non modo non labefecerint sed etiam confirmaverint. Nec vero quisquam fidem evangeliorum perspicere potest nisi satis perspexerit quo singula inter se vinculo cohaereant, ut libris synopticis docetur.

In adornanda hac nova editione opera data est ut verba Graeca ad eas leges conformaremus quae re critica tam mirabiliter aucta maxime observandae videntur: redegimus igitur et textum quem dicunt et apparatum, licet a pleniore auctoritatum notatione pro libri instituto abstinendum esset, ad editionem Novi Testamenti nostram VIII. criticam maiorem, cuius pars evangelica superiore anno absoluta est. Data etiam est opera ut emendaremus quae ad chronologiam pertinent evangelicam, etsi eam in rem hoc loco non subtilius inquirendum videbatur.

Quod igitur maxime desideramus atque speramus, hoc est, fore ut Synopsis haec evangelica iuvenes strenuos doceat, evangelistarum fidem, ratione illam quidem non artificio nitentem, narrationum varietate haud excludi, atque vitam Christi ita ab illis tradi, ut sanae pietati a litterarum luce nihil timendum sit.

Methodist World Service

quidem princeps quidam exstitit Osiander (a. 1537.), qui talem contexuit historiae evangelicae harmoniam ut unum omnium ordinem faceret et tamen nullius ordinem turbaret[1]. Quod ut fieri posse crederet, quum revera esset ultra posse, perversa quaedam de divina evangelistarum inspiratione opinio fecit. Nihilominus Osiandri exemplum illius aetatis hominibus tantopere placuit ut multi fideliter eius vestigiis insisterent; quid quod mox ipsum magistrum superarunt, quum quas duas ille historias easque solas, alteram de evulsis spicis, alteram de sanata manu arida, apud Matthaeum extra contextum positas concessisset, eas triginta fere annis post Molinaeus et Codomanus, perfectae constantiae caussa, pro diverso Matthaei et Lucae Marcique ordine ipsa re diversas proptereaque bis et diversis locis in harmonia exhibendas esse duxerunt. Quorum a ratione antiquitatem satis dissensisse testis est Augustinus, qui in libris eis quattuor quos de consensu evangelistarum scripsit[2] multo maiorem singulorum libertatem in tradendis Christi rebus fuisse statuit, neque, ut exemplo utar, ad Osiandri modum novem[3] Petri abnegationes recensuit sed tres[4]. Quam Augustini rationem post mille fere annos recepit Gerson, vir magnus ipsaque aetate qua vixit maior, qui[5] evangelistas, quippe non mutua conspiratione sed divina inspiratione locutos, concordissimam quandam dissonantiam efficere ingeniose dixit, distincto triplici narrationis ordine, rei gestae, anticipationis, rememorationis.

---

[1] Cf. Harm. evang. praef. pag. 5. *Contexui enim ex quatuor evangelistis unicam perpetuam sibique aptissime undiquaque cohaerentem historiam, ea diligentia atque industria, primum ut nullius verbum ullum omiserim, de meo autem nihil omnino praeter quasdam particulas coniunctivas easque paucissimas addiderim .... postremo ut nullius ordinem inverterim, sed unumquemque eodem quo ipse scripsit ordine, excepto uno tantum Matthaei loco* (vide Elenchum libri primi cap. 47. et 48.), *inseruerim: ita tamen ut nihilominus ubi revera eadem scribunt concurrant sibique ubique ad amussim consentiant. Id quod duplici ratione consequutus sum: una quod cicatrices, ubi a singulis aliquid consulto est omissum et quasi exectum, diligenter investigatas aliorum verbis commode inserendis iterum diduxi: altera quod ea quae superiorum seculorum theologi satis imperite confuderant et pro iisdem acceperant, iterum distinxi eaque diversa esse idoneis argumentis edocui.*

[2] Cf. II, 1. *Nunc iam videamus ea quae quattuor evangelistae de Christo scripserunt, quemadmodum sibi atque inter se congruant; ne quid ex hoc in fide Christiana offendiculi patiantur qui curiosiores quam capaciores sunt, quod non utcumque perlectis sed quasi diligentius perscrutatis evangelicis libris inconvenientia quaedam et repugnantia se deprehendisse existimantes, magis ea contentiose obiectanda quam prudenter consideranda esse arbitrantur.*

[3] Cf. Harmon. evang. Basil. 1561. fol. 127. verso.

[4] Augustinus multus est in tractanda trina Petri negatione l. l. III, 22—26. Quae est inter singulos de altera abnegatione differentia, eam sic expedivit: *Liquido tamen colligitur, collatis de hac re omnibus evangelistarum testimoniis, non ante ianuam secundo Petrum negasse, sed intus in atrio ad ignem; Matthaeum autem et Marcum, qui commemoraverunt exiisse eum foras, regressum eius brevitatis caussa tacuisse.*

[5] Cf. concordia evangelistarum sive monotessaron in opp. tom. IV. p. 90 sq. Hagae Comitum 1728. ubi est: *Quis enim nesciat spiritum Christi potuisse sub uno eodem-*

Postea utriusque ratio, quum Gersoni sana et docta tum Osiandri affectata et perversa, propagata atque exculta est a pluribus. Quorum in numero eminent Calvinus, Chemnitius, Bengelius, a Gersoni illi quidem partibus stantes. Fuerunt etiam qui, ut Iansenius, utramque viam commiscerent. Tamen vero tot pericula, in quibus saepe instituti quam perficiendi ratio praestabat, non alium eventum habuerunt quam ut, quo tempore non solum iudicandi sed etiam dubitandi licentia viros orbis Christiani doctos occupabat nec fere nisi qui libros sacros ad communem legem humanam exigendos dicebat sapere videbatur, de harmonia evangeliorum plerique desperandum putarent, atque satis haberent si comparationis instituendae caussa exegeticae atque criticae trium priorum evangeliorum loci gemini cum Ioanneis paucis iuxta positi ederentur. Ad quod evangelicarum synopsium genus etiam illa vim habebant quae de trium priorum evangeliorum origine mutuaque ratione ab eodem fere inde tempore, i. e. post medium saeculum octavum decimum, apud theologos disputari solebant.

Iam quid fecit aetas nostra, tot laborum tantaeque omnium saeculorum doctrinae heres? Non de harmonia evangeliorum, sed de ipsis evangeliis desperatum est a multis. Qua in re terribilis quaedam constantia vel potius progressio conspicua est, quod quae diversa atque inter se inconvenientia dudum visa sunt, ea tandem, quum aut unum aut nullum esse iuberentur, a vero aliena iudicarunt. Sed, ut fere fit, ex tanta fidei clade nova fidei vis novusque studii evangelici vigor prodiit. Hoc quum multis multorum laboribus tum eo nuper est probatum quod plures harmoniae evangelicae opus spretum atque abiectum revocarunt nec mediocriter promoverunt. Praeter ceteros Carolus Wieselerus viam eiusmodi iniit quae ad veros eventus, ad maiorem omnibus priorum studiis probabilitatem duceret. Quod etsi plane sentio, tamen haud pauca sunt quibus ab eo mihi discedendum videbatur. Quae ut et ipsi et aliis, qui nec pietatem affectant sine severo studio nec doctrinae laudem sine pietate appetunt, non prorsus improbentur vehementer opto. Quibus ex prima huius libri editione, quae anno 1851 prodiit, repetitis non possum quin addam — ut iam in altera editione anni 1864 factum est — eis quae I. Chr. Conr. de Hofmann doctor clarissimus Erlangensis teste Iacobo Lichtenstein[1] de concinnandis narrationibus evangelicis

---

que penitus verborum sententiarumque contextu tradidisse gestorum suorum verborumque salutarem historiam? Sed cum magno sacramenti mysterio sibi placuit sub quadam concordissima (si ita dici possit) dissonantia mentes fidelium commovere ad humiliorem vigilantioremque nec non multipliciorem investigationem veritatis, palamque fieret quatuor evangelistas non mutua conspiratione sed divina inspiratione fuisse locutos.

[1] Lebensgeschichte des Herrn Jesu Christi in chronolog. Uebersicht. Erlangen 1856.

praecepit Wieseleri rationem ac meam passim emendari mihi visam esse, ut infra accuratius notabimus.

Ad huius autem operis studium ut me conferrem, tum in caussa erat quod persuasum habebam, ordinem rerum evangelicarum posse inveniri eiusmodi qui nec singulis auctoribus vim faceret et unitatem efficeret tantam quanta ad salvam evangelii fidem satis esset, unde multum proficerent vitam Iesu diligenter percepturi; tum vero quae locorum geminorum ex criticis meis legibus ratio esset, ante oculos ponere cupiebam: qua re etiam de evangeliorum origine et necessitudine quaerentes adiutum iri sperabam.

Scriptores potiores qui in conscribenda evangeliorum harmonia vel synopsi operam collocarunt fere hi sunt.[1]

Tatianus Syrus. Opus quod scripsit, *τὸ διὰ τεσσάρων*, dudum periit. Cf. supra pag. VII. Accurate de eo commentatus est Semisch in libello quem inscripsit: Tatiani Diatessaron. Vratisl. 1856.

Item Theophilus Antiochenus, Tatiani aequalis, harmoniam evangelicam composuisse videtur. Ab Hieronymo enim ep. 151. ad Algas. quaest. 5. „quattuor evangelistarum in unum opus dicta compingens ingenii sui monimenta reliquisse" dicitur. Praeterea vero nihil de eo opere posteritati traditum est.

De Ammonii Alexandrini synopsi evangelica expositum est supra pag. VII. Ipsa periit[2]; sed conformavit ad eam Eusebius Caesariensis[3] decem canones suos, qui pariter atque Ammonii particulae ab ipso quarto inde saeculo in codices plerosque et Graecos et Latinos transierunt.

Augustini libri IV de consensu evangelistarum fere toti sunt in constituenda quadam evangeliorum harmonia. Nec praetereundus est Epi-

---

[1] Curiosiores scripta huius generis longe plura discere possunt ex Fabricii bibliotheca Graeca, ed. Harles, tom. IV. p. 880 sqq. et ex libro notissimo Caroli Hase, quem inscripsit: Das Leben Jesu, ed. 5. 1865, p. 23—31.

[2] Frustra est, ut iam diximus, quod viris doctis nonnullis Ammonii vel etiam Tatiani harmonia evangelica in Latinis codd. Sangallensi Fuldensi aliis reperta esse visa est. Qua de re vide qua recte iam du Pin in editione opp. Gersoni Hagana IV. p. 87. adnotavit. Nec dubium est quin Hieronymi circa Latinam Novi Testamenti interpretationem studiis utatur. Iam pridem identidem publicatam nuper adiecta translatione veteri Francica edidit J. A. Schmeller. Viennae 1841. [et nuperrime Ed. Sievers. Paderbornae 1872.]

[3] Idem ab Hieronymo in catalogo scriptorum eccles. cap. 81. librum *περὶ τῆς τῶν εὐαγγελίων διαφωνίας* scripsisse perhibetur. Simili certe argumento utuntur Quaestiones eius evangelicae, quas edidit Ang. Mai in PP. nov. bibl. tom. III. p. 219 sqq. Pertinet huc etiam Hesychii Hierosolymitani (saec. VI.) *συμφωνία εὐαγγελική*, cuius epitomen Cotelerius exhibuit in Monum. eccles. Gr. tom. III. inscriptam: *συναγωγὴ ἀποριῶν καὶ ἐπιλύσεων*.

phanius, qui haeresium libro II. plura de chronologia evangeliorum et narrationum evangelicarum ordine scripsit.

Quatuor evangeliorum consonantia, ab Ammonio Alexandrino congesta ac a Victore Capuano episcopo translata. Ita certe in titulo libri est, qui prodiit Moguntiae a. 1524. et iam antea. Est autem eadem illa evangeliorum harmonia de qua modo diximus, a Victore sine auctoris nomine Latine (ut mihi cum Lachmanno videtur, non Graece) reperta atque exculta, immerito vero Ammonio vel Tatiano adscripta.

Io. Gerson: Concordia evangelistarum sive Monotessaron. Vide Opp. Gersoni editionis Haganae tom. IV. (Primum circa annum 1471. Coloniae prodiit.)

Andr. Osiander: Harmoniae evangelicae libri VI Graece et Latine, Basileae 1537. etc.

Corn. Iansenius (Gandauensis): Concordia evangg. Lovan. 1549. (recentissime repetita Mechl. 1825.)

Io. Calvin: Harmonia ex tribus evangelistis composita, adiuncto seorsum Ioanne. Genev. 1553. etc.

Molinaeus: Collatio et unio quatuor evangelistarum. Parisiis 1565.

P. Crell: Monotessaron historiae evangelicae Latino-germanicum, mandato et sumpt. Duc. Sax. Augusti Elector. Vitemb. 1566.

Laur. Codomanus (Codmann): Harmonia evangelistarum. Norimb. 1568.

Chemnitii harmonia quatuor evangelistarum, quam P. Lyserus et I. Gerhardus, is continuavit, hic perfecit. Hamb. 1704. Tomi III. (Tomus primus ipsius Chemnitii studiis debetur ac primum prodiit curante P. Lysero Francof. 1593.)

G. Calixti quatuor evangelicorum scriptorum concordia, Halberst. 1624. (Ex eius dictatis ipso invito edita est.)

T. Cartwright: Harmonia evangg. commentario analytico, metaphrastico, practico illustr. Amstel. 1627. etc.

Lightfoot: Harmony, Chronicle, and Order of the N. T. Lond. 1655. (Harmonia, ordo et chronicon N. T. Ultraj. 1699. Item iam antea, Lond. 1644.)

B. Lamy: Harmonia sive concordia quatuor evangelistarum. Par. 1689. Eiusdem Comment. (cum apparatu chronologico et geographico) in harmoniam etc. Par. 1699.

Io. Clericus: Harmonia evangelistarum, cui subiuncta est historia Jesu Christi ex quatuor evangg. concinnata. Accesserunt dissertationes etc. (Lugd. Batav. 1700. In his edita est diss. de potioribus harmoniarum evangelicarum scriptoribus.) Amstelod. 1699.

Toinard: evv. Harm. Gr. Lat. Par. 1707. Harmonie ou Concorde évang.

contenant la vie de notre Seigneur. Suivant la méthode et avec les notes de feu M. Toinard. Par. 1716.

I. R. Rus: Harmonia evangelistarum ita adornata, ut investigata sedulo textus cohaerentia nullus versus sive traiiciatur sive praetereatur sine brevi ac succincta explicatione. Jenae 1727. sqq.

Ioh. Alb. Bengel: Richtige Harmonie der vier Evangelisten. Tübingen 1736. etc.

I. Macknight: Harmony of the four Gospels, in which the natural order of each is preserved. Lond. 1756. etc. (1822.)

W. Newcome: Harmony of the Gospels, in which the original text is disposed after le Clercs general manner. Dubl. 1778. (Andover 1814. 1834.)

I. I. Griesbach: Synopsis evangeliorum Matthaei, Marci et Lucae, una cum iis Ioannis pericopis quae historiam passionis et resurrectionis I. Chr. complectuntur. Halis Saxon. 1776. 1797. 1809. 1822.

Simanovics: evangelii Chr. *συνταττομ.* e IV evv. concordantia. Vindob. 1792.

J. White: Diatessaron. Oxonii 1800.

H. Planck: Entwurf einer neuen synoptischen Zusammenstellung der drei ersten Evangelien nach Grundsätzen der höhern Kritik. Göttingen 1809.

De Wette et Lücke: Synopsis evangeliorum Matthaei, Marci et Lucae cum parallelis Ioannis pericopis. Berol. et Lond. 1818. Berol. 1842.

G. Chr. Matthaei: Synopse der vier Evangelien nebst Kritik ihrer Wundererzählungen. Göttingen 1826.

Maur. Roediger: Synopsis evangeliorum Matthaei, Marci et Lucae cum Ioann. pericopis parallelis. Halis Saxon. 1829. (repetita mutato tantum titulo 1839.)

H. N. Clausen: Quatuor evangeliorum tabulae synopticae. Iuxta rationes temporis quoad fieri potuit composuit etc. Havniae 1829. Idem edidit (commentarium synopticum in tres priores evangelistas) Fortolkning af de tre første Evangelier. Kjøbenhavn 1848.

Townsend: The N. T. arranged in chronological and historical order, in such manner that de Gospels, the Epistles, and the Acts may be read as one connected history. The Gospels on the basis of the Harmonies of Lightfoot, Doddridge, Pilkington, Newcome and Michaelis — the account of the resurrection on the authorities of West, Townson and Cranfield etc. Lond. 1825. etc.

Chapman: A Greek Harmony of the Gospels, in which the arrangements of Newcome, Townsend, and Greswell are incorporated. Lond. 1836.

Reichel: Quatuor sacra evv. in pericop. harm. chronologice ordinatas dispertita. Prag. 1840.

Gehringer: Synoptische Zusammenstellung des griech. Textes der vier Evangelien. Tübing. 1842.

Friedlieb: Quatuor evangelia sacra in harmoniam redacta. Textum cum codice Ephraemi Syri regio[1] nunc demum accurate contulit et variis lectionibus tum aliorum codd. tum vulg. editionis recentiorumque editionum praestantissimarum adiectis recognovit. Vratisl. 1847.

Chr. Krafft: Chronologie und Harmonie der vier Evangelien. Aus seinem Nachlass herausgegeben von Burger. Erlangen 1848.

Robinson: A Harmony of the four Gospels in Greek. Boston 1845. (Eadem harmonia post prodiit Londini Anglice versa.)

Cf. etiam: Paulus: Exegetisches Handbuch über die drei ersten Evangelien. (Heidelb. 1841. etc.) Glöckler: Die Evangelien des Matthaeus, Marcus und Lucas in Uebereinstimmung gebracht und erklärt. Frankf. 1834. Lachmannus in Stud. et Crit. 1835. III. p. 570 sqq.: De ordine narrationum in evv. synopticis (item N. T. tom. II. 1850. p. XIV sqq.). Gelpke: Ueber die Anordnung in den synopt. Evangelien. Sendschreiben an K. Lachmann. Bern 1839. Sommer: Synopt. Tafeln für Kritik und Exegese der drei ersten Evv. Bonn 1842. Köllner: Synopt. Tabellen über die drei ersten Evangelien. Giessen 1849. H. Ewald: Die drei ersten Evangelien übersetzt und erklärt. Göttingen 1850. Item praeter alios Bleek: Synoptische Erklärung der drei ersten Evv. Leipzig 1861. Holtzmann: Die synoptischen Evangelien. 1863.

K. Wieseler: Chronologische Synopse der vier Evangelien. Ein Beitrag zur Apologie der Evangelien und evang. Geschichte vom Standpuncte der Voraussetzungslosigkeit. Hamburg 1843. Cui libro accessit nuper: Beiträge zur richtigen Würdigung der Evangelien und der evangelischen Geschichte. Eine Zugabe zu des Verfassers „Chronol. Synopse der vier Evangelien". Gotha 1869.

Ebrard: Wissenschaftl. Kritik der evang. Geschichte. Erlangen 1841. 1850. Frankf. a. M. 1868. (In editionem I. confer Bleek: Beiträge zur Evangelien-Kritik. Berl. 1846.)

Anger: Synopsis evangeliorum Matthaei Marci Lucae cum locis qui supersunt parallelis litterarum et traditionum evangelicarum Irenaeo antiquiorum. Ad Griesbachii ordinem concinnavit, prolegomena, selectam scripturae varietatem, notas, indices adiecit. Lipsiae 1852.

W. Stroud (Med. Dr.): A new Greek Harmony of the four Gospels, comprising a Synopsis and a Diatessaron. Lond. Bagster and Sons 1853.

[1] i. e. ex editione mea codicis Ephraemi Lipsiensi (1843).

Haec harmoniae ratio a quodam Osiandrismo pendet, quemadmodum negationes Petri distinguit septem, quattuor imperfectas, tres perfectas.

Greswell: Harmonia etc. Oxon. 1856. (ed. V.)

Christ. Lex: Die Evangelienharmonie oder das Leben Jesu. Aus den vier Evv. in der Lutherischen Uebersetzung, etc. Wiesbaden 1855.

Jac. Lichtenstein: Lebensgeschichte des Herrn Jesu Christi in chronologischer Uebersicht. Erlangen 1856. („Hauptsächlichste Hülfsmittel": „ungedruckte Vorlesungen des Herrn Prof. Dr. Hofmann".)

M. H. Schulze: Evangelientafel als eine übersichtliche Darstellung der synoptischen Evv. in ihren Verwandtschaftsverhältnissen zu einander, verbunden mit geeigneter Berücksichtigung des Ev. Joh. Leipzig 1861.

H. Sevin: Die drei ersten Evv. synoptisch zusammengestellt. Wiesbaden 1866.

Derselbe: Die drei ältesten Evv. in Eins gearbeitet. Mannheim 1867.

Iam breviter dicendum est de legibus quas in constituendo rerum evangelicarum ordine observandas duximus.

Quattuor apostoli non sine divini spiritus auxilio quattuor composuere evangelia, quibus Iesum esse Christum ex ipsius vita probarent. Hoc ratum est, etiamsi non praesumitur singula eos chronologico ordine conscripsisse. Quid enim si ex re visum fuerit similia quaeque componere quo maiorem coniuncta vim haberent, vel si aliud in caussa fuerit ut ratio temporis aut ordinis rerum gestarum non summo loco poneretur? Ac tamen si quis alicuius vitam descripsit, per se non est quod eum singula aliter atque ex quo gesta sunt ordine tradidisse putemus.

Quae quum ita sint, videndum est num evangelistae aliquid eiusmodi praeceperint ex quo libros suos pensari vellent; sin minus, num ex ipsis evangeliis manifestum fiat utrum auctores ex ordine omnia scribere voluerint necne.

Atque illud quidem in neminem quadrat nisi in Lucam. Is enimvero initio evangelii sui propositum sibi esse dixit *παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς γράψαι*. Quae verba sensum aptum vix habent nisi quo significant, Lucam ex ordine i. e. ex eo quo singula se exceperunt ordine narraturum se professum esse. Quod quum ex *καθεξῆς* adverbii significatu tum ex loci contextu comprobatur. *Καθεξῆς* enim, compositum ex *κατά* et *ἑξῆς*, idem quod *κατὰ τὸ ἑξῆς* (quod ipsum apud Diodorum 13, 84. et alibi legitur) ac non ita diversum a simplici *ἑξῆς*, *secundum seriem, deinceps* significare, nemo negat. Dici autem et de tempore et de loco[1], satis docent

[1] Ita etiam Act. 18, 23.

exempla in Thesauro linguae Graecae Stephaniano sub ἑξῆς et καθεξῆς (vol. III. Par. 1835. vol. IV. Par. 1841.) et in aliis libris allata. Dicitur etiam sensu translato vel logico, quemadmodum τὸ ἑξῆς grammaticis est verborum ordo sive continua series. Eminere vero temporis notionem quum apud alios tum apud Lucam, apud quem ex sacris scriptoribus solum ἑξῆς et καθεξῆς adverbia leguntur, perspicuum fit inde quod ἡ ἑξῆς de die sequenti usurpatum plane in communem usum abiit. Cf. Luc. 7, 11. Act. 21, 1. 25, 17. 27, 18. Quo ex genere etiam est ἐν τῷ καθεξῆς Luc. 8, 1. Iamvero loco evangelii 1, 3,[1] ubi Lucas de narratione rerum apud ipsos gestarum agit (ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων), quam tandem seriem is ad quem liber missus est intellegere poterat nisi earundem rerum gestarum? Accedit quod verba apposita παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς explicationem nostram omnino confirmant, quamquam nec haec nec illa ita urgeri possunt ac si quicquid de vita Iesu sciri posset traditurum se dixisset. Atque est etiam quo notio chronologica in verbis evangelistae circumscribi videatur. Quum enim multus sit Lucas in tradendis eis quae multo magis ad doctrinam pertineant Iesu quam ad historiam, illa facile patet scriptori καθεξῆς scripturum se professo non tam chronologice quam ordinate, quam composite tradenda esse: quemadmodum aliud est si de historico, aliud si de philosopho aut alio scriptore agitur καθεξῆς loquente. Quae quum ita sint, nostra quidem sententia dubitari nequit quin Lucas scripturam bene ordinatam professus operam se daturum scripserit ut vitam Iesu, quemadmodum haberet compertam, cum historica accuratione, i. e. ubicumque opus videretur singularum rerum ordine servato traderet.

Quaeritur autem num hanc de consilio Lucae sententiam evangelii eius ratio confirmet. Confirmat *primum* eo quod Lucas isque solus accurate dicit in quod eius quo vivebat aevi tempus res vitae Iesu gravissimae inciderint. Cf. 2, 1 sq. 3, 1 sq. 3, 23. Nimirum quod istae Lucae definitiones nobis non satis planae sunt, id non ad evangelistae pertinet diligentiam, cui sine dubio videbantur planissimae. *Porro* tota narrationis series apud Lucam in

[1] Huic loco, quod usum adverbii καθεξῆς attinet, Ebrardus: Wissenschaftliche Kritik der evang. Geschichte ed. 3. p. 144 (ed. 2. p. 116) consimilem esse vult locum Act. 11, 4: ἐξετίθετο αὐτοῖς καθεξῆς λέγων. Quod non nego; sed locus non cum Ebrardo explicandus est, negante καθεξῆς ἐκτιθέναι quum dicatur Petrus, apte opponi posse expositionem non chronologicam. Mavult ille abruptam brevem opponi, quum Petrum ex professo et secundum seriem exponat quomodo ad sententiam pervenerit suam. At id ipsum quod dicit, Petrum secundum seriem exponere, quo tandem modo factum est nisi quod Petrus exponendo ordinem rerum actarum accurate est secutus? Ea in re notio ordinis chronologici etsi non pariter eminet atque ubi de historia longiore agitur, tamen non prorsus periit. Similiter Act. 3, 24, ubi est τῶν καθεξῆς ὅσοι ἐλάλησαν, οἱ καθεξῆς prophetae dicuntur quemadmodum tempore sese exceperunt.

certos quosdam temporis terminos, plerumque — quod plane ex usu est Iudaeorum — in hebdomades (*σάββατα*) descripta est. *Denique* quanta Lucae fides sit in rebus Christi gestis ex ordine conscribendis, inde intellegitur quod passim id ipsum haud obscure significat, ordinem se nescire.

Atque haec quidem de Luca. Ad hunc autem Marcus propius Matthaeo accedit, quum totus fere sit in consignanda rerum gestarum serie, posthabitis sermonibus, ad quos tradendos in certamque formam redigendos haud exigua Matthaei cura pertinebat. Praeterea in utroque ut multa laxiore vinculo connexa et tempore non definito tradita sunt, ita saepe eiusmodi inveniuntur quae ordinis rationem minime neglectam demonstrent[1]. Quae si recte a nobis dicta sunt, multo maiorem illa quidem perspicuitatem habitura ubi de singulis visum fuerit, consequitur inveniri in omnibus tribus prioribus evangelistis quae ad constituendum historicum evangelii ordinem faciant, dissentientibus vero singulis Lucam reliquis anteponendum videri. Quamquam hoc non eam vim habet ut non singulis locis eis, ubi unus vel alter differt, omni sit cura circumspiciendum quid maxime probabile sit.

Restat ut de Johanne dicamus. Is nihil quidem eiusmodi de evangelio suo profitetur quale de suo professum vidimus Lucam; sed tantopere quae refert omnia ad temporis rationem constituit ordinavitque[2], ut se certissimum historiae evangelicae ducem praebeat. Iamvero quum quae tempora Iohannis evangelium complectitur non prorsus cum eis convenire videantur in quibus describendis priora tria pariter versantur, inprimis hoc agendum erit, ut Iohannem inter et Lucam quae ratio sit quaeramus, utrumque vero coniunctum quoad fieri possit sequamur.

Quid vero dicemus si non singula omnia inter se tantum concordant ut omnes videri possint recte narrasse, errasse nullus? Vindicanda utique apostolis ea est libertas, qua quae vel comperta maxime haberet quisque vel ex re esse sua iudicaret, ea perscriberet maxime. Ut vero diligentia maxima

---

[1] Ita apud Matthaeum cf. 8, 1. καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους 8, 5. εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ εἰς Καφαρναούμ 8, 14. καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου 8, 23. καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον 8, 28. καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν 9, 1. καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν 9, 9. καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν 9, 18. ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς 9, 26. καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ 9, 32. αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων etc. Item apud Marcum 1, 14. καὶ μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην 1, 16. καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν 1, 21. καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναούμ. καὶ εὐθὺς τοῖς σάββασιν 1, 29. καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες ἦλθον 1, 32. ὀψίας δὲ γενομένης 1, 35. καὶ πρωὶ ἔννυχα λίαν etc.

[2] Cf. 2, 13. καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα 5, 1. μετὰ ταῦτα ἦν ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων 6, 4. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα 7, 2. ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία 10, 22. ἐγένετο δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις 12, 1. ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα etc. Item 1, 29. τῇ ἐπαύριον βλέπει 1, 35. τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει 1, 44. τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν 2, 1. καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο etc.

summaque religione ac pietate conspicui sunt sanctissimi apostoli, ita quae humanum in modum scripta reliquerunt ad humanam iudicanda sunt normam: nisi quod summo studio cavendum est ne plus quam illi nobis ipsi sapere videamur, neve si quid parum intellegimus id apostolicae potius negligentiae quam nostrae tribuamus ignorantiae. Interpretis enimvero verecundia saepe fit ut veri propior sit quam docta scientia. Evangelistarum autem nullum prius quam elapsis fere triginta quinque post mortem Iesu annis scripsisse probabile, ne dicam certum est. Porro unus Iohannes, qui quum ad summam senectutem pervenisset evangelium litteris mandasse praeeuntibus Irenaeo Clemente Eusebio ab omnibus semper creditus est, rebus quas tradit ipse intèrfuit; Lucas et Marcus toti ab aliorum pendent testimoniis; neque magis Matthaei evangelium ita comparatum est ut scriptorem quae litteris mandavit coram vidisse credas. Hinc, nisi evangelistas humana ratione exemptos ponamus, non potuit fieri quin multa libere narrarent varieque differrent in multis. Proptereaque nobis in componendis eis quae similiter ab illis relata sunt videndum est ne facile pro relationum varietate diversas res relatas statuamus, praesertim ubi de factis potius quam verbis quaeritur. Dicta scilicet facilius quam facta repetuntur.

Antequam autem quo singula se ordine excipiant perscribamus, breviter attingamus quaestiones quae sunt de anno Christi natali, de anno quo in publicum prodiit, deque temporis spatio per quod divini doctoris munus sustinuit.

Loci inprimis quattuor ad definiendum annum Christi natalem adhibentur. *Primus* est Lc 2, 1, in quo est, Mariam Bethlehemi partum edidisse quo tempore Caesar Augustus universum orbem describi iussisset. *Altero* Mt 2, 2, de stella Messiae refertur, qua duce magi ex oriente ad infantem recens natum Bethlehemum venerint. *Tertio* Mt 2, 1 sqq. nascente Christo Iudaeam rexisse Herodes magnus traditur Christique interficiendi caussa caedem infantium Bethlehemiticorum imperasse. *Quarto* Lc 1, 8. legitur Elisabetam uxorem Zachariae Iohannem baptistam concepisse quo tempore classis Abia sacerdotio fungeretur. Accedunt praeterea loci duo, Lc 3, 1 et 23, quum tempus quo Iohannes baptista et ipse Iesus in publicum prodierunt ad illud inveniendum adhibeant quo uterque natus sit.

His ex omnibus quid certi efficere liceat, iudicandum est ad magnam opinionum varietatem, quarum quaeque ab uno vel altero horum locorum auctoritatem repetit. Certum illud est, Iesum Christum non posse natum esse post Herodis mortem, quae evenit, ut luculenter Iosephus[1] testatur, brevi

[1] Ioseph. Antiqq. XVII, 8, 1. 9, 3. XIV, 14, 5.

ante dies festos paschales anni 750. Unde clarum fit, Dionysium Exiguum, quem postea fere totus orbis Christianus secutus est, quum saeculo sexto constituendae temporum rationi operam navabat, aeram Christianam non debuisse ab anno urbis 754. inchoare: saltem enim quattuor annis ante natus est Christus. Qua de re quum hodie tantum non inter omnes convenerit, tum in varias partes discedunt quaerentes quamdiu ille ante mortem Herodis natus sit. Plura quidem ac docta argumenta sunt quibus ductus nuper Wieselerus sic existimavit, mensibus eis qui festum paschale anni 750. proxime praecedunt videri Christum natum esse[1], ita ut inter diem natalem Christi et Herodis obitum vix duo menses intercesserint. Quod vehementer dubito an Matthaei et Lucae narrationibus conveniens sit. Ut enim et Lucam et Matthaeum coniunctos sequare, magi ex oriente non ante sed post quam Christus in templum deferretur Bethlehemum advenisse putandi sunt. Porro parentes cum infante in Aegyptum fugerunt ibique commorati sunt usque dum mortuo Herode ab angelo reverti iubebantur. Haec quum per se spectata eiusmodi sunt ut duorum mensium spatio absolvi vix potuerint; tum vero ab evangelista ita narrantur ut mors Herodis fugam Iosephi statim excepisse existimari nequeat[2]. Tamen nec id praetereundum est, quo breviore tempore quae Iesu infanti teste Matthaeo acciderunt comprehendi doceantur, eo facilius Lucae de eisdem rebus silentium explicandum videri. Cf. Lc 2, 39.

Altera quaestio est de anno quo Iesus in publicum prodierit. Hunc ad inveniendum inprimis valet Lc 3, 1. Quo loco quem annum Lucas indicaverit, a multis vocatum est in controversiam. Ipsi antea (in ed. I. a. 1851) eos secuti sumus qui annos Tiberii a morte inde Augusti (mortuus est d. 19. m. Aug. anni 767. sive 14. p. Chr.) numerandos censent; quo factum est ut annum eius quintum decimum a mense Augusto anni urbis 781. usque ad eundem mensem anni 782. cum Wieselero fuisse diceremus. Quam sententiam iam in ed. II. huius libri deserendam iudicavimus. Ab eo enim potius anno quo Tiberius imperii socius, „collega Augusti“ esse coepit,

---

[1] Quaestionem de mense Christi natali institutam his ille verbis concludit Chronol. Synopse p. 150: Wir sehen uns daher schliesslich zu der Entscheidung veranlasst, dass unter den Monaten der Schluss des December, der Januar und Februar in Betracht zu ziehen sind, von denen indess der December die wenigste, der Januar eine grössere, der Februar die entschieden grösste Wahrscheinlichkeit für sich hat.

[2] Praeterea traditio in libris apocryphis quibusdam veterrimis itemque apud patres multos celebrata non menses sed annos aliquot inter tempus quo Iesus natus est et parentum reditum in Galilaeam intercessisse ponit. Nimirum multo plus ad apocrypham de infantia Iesu traditionem Matthaeus quam Lucas valuit. Tamen etiam ex Iohannis de Gumpach sententia (*Hülfsbuch der Chronol.* p. 92) brevi ante mortem Herodis, „circa diem 18. m. Mart.“ a. 750. I. Chr. natus est.

i. e. ab anno urbis 765. eoque ineunte proficiscendum videtur[1]. Qua ratione probata annus Tiberii quintus decimus is est qui Romanis a mense Ianuario anni 779. ad eundem mensem anni 780. numerabatur. Nec vero minus nuper in controversia esse coepit quid facti Lucas in eum annum incidisse dixerit. Postquam enim semper omnium fere consensu Iohannes baptista eo anno prodisse creditus est, Wieselero anno 1843 aliter visum est: putabat enim a Luca eo loco indicari quando Iohannes missus sit in carcerem: quippe a quo tempore ea publicae Iesu vitae pars inceperit, quam fere solam et Lucas et Matthaeus cum Marco evangeliis suis tradiderunt. Cf. *Chronologische Synopse* pag. 192—200. Quam Wieseleri sententiam olim et ipsi probavimus perscriptis diligenter in ed. huius libri I. pag. XVII. quae confirmare viderentur. At omnibus Wieseleri nostrisque argumentis quamvis speciosis plus valet quod Lucas scripsit: *ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ — ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην* etc. Quibus verbis quid significetur quum sit planissimum, dudum a nobis sententia mutata est. Mutavit vero etiam Wieselerus, ut ll. modo ll. docuit.

Iamvero anni tempus quo Iohannes prodiit ut accuratius definias, non negligendum est, ab auctumno (m. Tischri = Sept.) anni 779. usque ad auctumnum anni 780. annum sabbaticum a Iudaeis actum esse[2]. Inde enim maxime probabile fit, eo ipso anno sive ineunte sive, quod praefero, medio Iohannem partes praecursoris Messiae suscepisse. Rursus quaeritur quanto tempore post praecursorem suum Iesus ipse prodierit, quod ita factum esse scimus ut baptismum Iohannis subeundo solemniter munus susceperit suum. Huc quae spectant omnia ita comparata sunt ut Iohannem non ita diu et tamen aliquanto ante illum, cuius viam parandi caussa a Deo missus erat, surrexisse suadeant. Sunt vero etiam unde ea res accuratius disci queat. Cuiusmodi inprimis est quod apud Iohannem 2, 20. legitur: *Τεσσεράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν οἰκοδομήθη* (ᾠκ.) *ὁ ναὸς οὗτος* etc. Quibus verbis quum annus 780—781. indicetur (vide infra ad § 22.), primum pascha quod illo loco Iohannes Iesum celebrasse Hierosolymae narrat, in annum 781. incidisse apparet. Pascha autem illud ea quae Iohannes 1, 19. de nuntiis synedrii ad baptistam missis refert tribus vel quattuor hebdomadibus praecedere, facile computari potest[3]. Non item clarum est quanto tempore post Iesu

---

[1] Eadem sententia est Hofmanni. Cf. Lichtensteinii librum p. 124 sqq. ubi pluribus defenditur. Nec aliter Wieselerus, quum quae a. 1843 in Synopsi evv. chronologica ea de re praeceperat retractabat. Vide: Realencyklopädie für protestant. Theologie, vol. 21. 1866. p. 547. et: Beiträge 1870. p. 178.

[2] Cf. de hac re Wieseler: Chronolog. Synops. p. 204 sq.

[3] Cf. Ioh. 1, 29. Τῇ ἐπαύριον 1, 34. Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει 1, 44. Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν 2, 1. Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο 2, 12. Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Κα-

baptismum nuntii synedrii ad Iohannem venerint. Certe ieiunium quadraginta dierum ex auctoritate trium priorum evangelistarum interponendum est. Addit praeterea Wieselerus (l. l. p. 258.) spatium quinque vel septem mensium, de quo nihil nobis innotuerit. Quod dubito an recte. Permirum enim esset Iesum baptismo solemniter imbutum ieiunioque quadraginta dierum functum iam nihil prorsus per septem fere menses fecisse quod inprimis memoratu dignum esset. Accedit quod Iohannes 2, 11. id ipsum dicit, miraculum certe primum perpetrasse Iesum in nuptiis Canae factis. Contra maxime consentaneum est statim vel brevi post quam Iesus ieiunavit accidisse ea quae Iohannes narrat. Quae sententia quum eis confirmatur quae baptista illo tempore de Iesu dixisse a Iohanne perhibetur, tum eo quod egregie cum more convenit Iohannis, a Synopticis quos dicunt iam tradita saepe non repetentis sed supplentis. Quum enim illi baptismum cum ieiunio tradidissent, iam ipse ad illum respiciens historiam orsus est ubi interrupta erat. Quodsi denique eo tempore non ipsum quoddam publicarum Iesu actionum initium locum habuisset, Iohannes non diem ex die numeraturus fuisset.

Ex his quid sequitur? Videri Iesum auctumno anni 780. Iohannis baptismum subisse. Quod quam conveniens sit loco Lucae 3, 23., facile intellegitur. Ibi est enim *καὶ αὐτὸσ ἦν ὁ Ἰησοῦσ ἀρχόμενοσ ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα* (alii *ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενοσ*). Quum autem Iesus aliquamdiu ante pascha anni 750. natus sit, auctumno anni 780. annum aetatis tricesimum primum egisse putandus est; quapropter l. l. *ἀρχόμενοσ* — quod cum baptismo convenit — rectissime a Luca *ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα* est dictus.

Superest ut videamus quantum temporis munus Christi complexum esse videatur. Qua in re proficiscendum nobis est a paschate anni urbis 782. sive eorum quae Iohannes commemorat (6, 4.) secundo; de priore enim tempore breviter iam explicitum est. Respondent loco Iohannis loci Synopticorum quos dicunt hi: Lc 9, 10 sqq. Mc 6, 30 sqq. Mt 14, 13 sqq. (Cf. Synopsis nostrae § 59.) Inde autem a paschate illo pro accuratissima Iohannis narratione, quacum Synopticorum litterae sine artificio in concordiam rediguntur, in chronologia evangelica errari vix potest. A paschate enim 6, 4. Iohannes ad proximum festum quod est tabernaculorum (m. Octobri) 7, 2. pergit, ab hoc vero ad solemnia encaeniorum (m. Decembri) 10, 22., ab encaeniis denique ad pascha ultimum (m. Aprili anni urbis 783.), ita ut totius anni festa a Iesu Hierosolymae celebrata secundum ordinem describat. His igitur coniunctis cum prioribus efficitur, auctumno

---

φαρναούμ — καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰσ ἡμέρασ 2, 13. Καὶ ἐγγὺσ ἦν τὸ πάσχα τ. Ἰουδ. καὶ ἀνέβη εἰσ Ἱεροσόλυμα.

fere anni urbis 780. Christum muneri suo divino initiatum esse, quarto vero mense anni 783. sive tertio muneris anno eoque medio mortem oppetisse.[1]

Mitto plura, quae attingendi infra passim locus erit, etsi uberior et subtilior harum rerum inquisitio ab instituto huius libri aliena videtur.

CONSPECTUS SYNOPSIS EVANGELICAE CUM NOTIS.

PARS I. RES PRIMAE: CIRCA IESU CHRISTI ORTUM ATQUE INFANTIAM.

§ 1—13.

§ 1. *Iohannis evangelistae de Iesu filio Dei prologus, teste adhibito Iohanne baptista:* Ioh I, 1—18.

§ 2. *Lucae praefatio ad Theophilum:* Lc I, 1—4.

§ 3. *Iesu Christi genealogia duplex:* Mt I, 1—17. Lc III, 23—38.[2]

§ 4. *Zachariae per angelum promittitur Iohannes filius:* Lc I, 5—25.

A multis quaesitum est quo tempore classis Abia (cf. 1. Chron. 24) ministerio templi functa esse videatur. Quod recte ita fecerunt ut computationem ordirentur a destructione templi quae evenit die nono mensis Ab anni 70., quo tempore classem primam i. e. Ioiarib ministerium suscepisse Iosephus testatur. Nimirum hoc modo inventuri sibi videbantur menses quum Iohannis tum Christi natales. Qua in re plerique parum attenderunt ad Lucae verba 1,24. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ. Quae quamvis ab accurata temporis notatione aliena tamen non tam menses quam dies in ambiguo relinquunt.

§ 5. *Mariae virgini de Iesu ex ipsa nascituro praenuntiatur:* Lc I, 26—38.

§ 6. *Maria et Elisabet:* Lc I, 39—56.

Ubi Zacharias cum Elisabeta domicilium habuerit, non liquet. Relandi coniectura ex qua pro πόλιν Ἰούδα Lc 1, 39. legendum sit πόλιν Ἰούτα sive Ἰούττα, quae nuper etiam doctissimo Robinson placuit (cf. Harmony p. 181. §. 4), parum commendatur. Alii Hierosolymam, alii Hebron fuisse opinati sunt. Ex prot-

---

[1] In eundem annum mortem Christi incidisse quum iam in prioribus huius libri editionibus (ed. 1. p. XIX., ed. 2. p. XIX.) probassem, erravit (nescio quomodo) Wieselerus v. clar. *Beiträge* pag. 6. not., ubi me cum Joh. de Gumpach annum p. Chr. 31. maluisse dicit. Laudat eam in rem „ed 2. pl. 61." Videtur voluisse pag. LI: at ibi in brevi nota chronologica ne memoratur quidem annus p. Chr. 31. (urbis 784). Ab ea quam ipsi probavimus annorum vitae Iesu computatione Joh. de Gumpach eo tantum differt quod annum sabbaticum ab auctumno anni 780 usque auctumnum a. 781. actum esse contendit: *Ueber den altjüdisch. Kalender* p. 180 sqq. *Hülfsbuch der Chronolog.* p. 93. Quod si quis mavult — ut ipsi in ed. 2. praetulimus — ac tamen eosdem nobiscum annos principales sequi, Iohannem demum auctumno (non vere aut aestate) anni 780. prodisse brevique post Iesum ab eo baptizatum esse ponendum erit.

[2] Nomina quae apud utrumque habentur quo facilius inveniantur, distinctis formis exscripta sunt.

evangelio Iacobi conieceris Bethlehemum fuisse, quum cap. 22 sqq. Herodes etiam Zachariae puerum morti destinasse dicatur.

§ 7. *Iohannes nascitur, patre vaticinante:* Lc I, 57—80.

Quaesivit Wieselerus (Chronolog. Synopse p. 151.) num Maria ante partum Elisabetae domum redisse credenda esset: quod, quum permirum videretur Mariam prope instante Elisabetae partu abisse, negavit. Mihi quidem videtur omnino acquiescendum esse verbis Lucae, in quibus est Mariam ante profectam esse.

§ 8. *Ioseph ab angelo docetur sponsam concepisse e spiritu sancto:* Mt I, 18—25.

Laborarunt nuper in eo ut demonstrarent, Iosepho sponsae graviditatem iam antequam ad Elisabetam preficisceretur, i. e. brevi postquam Gabrielis nuntium accepisset, manifestam factam itemque ab angelo esse explicitam. Qua de re vix recte disseruit Ebrardus: Wissenschaftliche Kritik der evang. Geschichte p. 271 sq. (ed. 2. p. 221 sq.). At absonum fidei est nihil nisi ipsum principium graviditatis Mariae humana ratione exemptum fuisse. Si quid autem de hac re dicere praestat quam — quod saepe praestat — nihil sciri posse profiteri, post reditum Mariae de montanis Iosepho et innotuisse rem et ab angelo explicitam esse existimandum est. Alia ratio eorum est quae Ebrardus l. l. contra Straussium disputat aliosque Lucae narrationem contrariam esse Matthaei dicentes. Maria enimvero, nisi personam eius prorsus ignoramus, ipsa ne poterat quidem Iosepho revelare[1] quod eiusmodi esset ut mutuam sponsi et sponsae rationem nihil tangeret. Si divinum nuntium ad Mariam missum credimus, alterum ad Iosephum legatum esse ponere debemus.

§ 9. *Iesus Christus Bethlehemi nascitur, divinitus monitis pastoribus. Octavo die circumciditur:* Lc II, 1—21.

Eis assentior qui ad explicandum hunc Lucae locum de „descriptione" orbis sub Augusto Caesare facta locos Taciti Annal. I. 11. et Sueton. Octav. 101. adhibent. Difficultatem autem quae est in versu secundo praeeuntibus Paulo et Gersdorfio aliis Ebrardus l. l. pag. 227. (ed. 2. p. 176) eo sustulisse sibi videtur quod αὐτὴ ἡ ἀπογραφή pro αὕτη ἡ ἀπογραφή legendum censuit, ita ut ἀπογράφεσθαι illud, propter quod Josephus cum Maria Bethlehemum proficiscebatur, de consignandis censendisque habitantibus in antecessum ac praeparationem ipsius censionis eius[2] qua tributum praescriberetur acciperet. Quae interpretatio verbis Lucae non impeditur. Ipsa quidem scriptura antiqua quum et accentibus careat et aspirationis notis, in medio relinquitur utrum αὕτη an αὐτή legendum sit; interpretes tamen antiqui quum Latini tum orientales omnes αὕτη (*haec*) expresserunt, nullus αὐτή (*ipsa*). Sed ut ea verba de censu anni 759 accipias, mutato αὕτη in αὐτή non opus est, proptereaque nec ipsi aliter quam αὕτη edidimus. Vertendum autem cum Winero (gramm.

---

[1] Falsissimam esse Langii (Leben Jesu II. p. 84 et 91.) interpretationem verborum Mt 1, 18. εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου, unde ipsam Mariam Iosepho rem communicasse concludit, iam recte Ebrardus docuit.

[2] Haec nude et κατ' ἐξοχήν dicitur ἡ ἀπογραφή Act. 5, 37. Incidit autem in annum urbis 759.

ed. 6. p. 219.) censemus: Sie geschah als erste unter der Verwaltung etc.[1], quocum optime convenit εγενετο πρωτη ut ex Sinaitico recepimus. Cum Hofmanno vero et Lichtensteinio (p. 81 sq.) Lucam hoc versu minime indicasse putamus tempus profectionis Bethlehemiticae, sed providisse ne quis cum eo censu quem proprie dicis confunderet id quod primo versu tradiderat. Neque igitur cum Bleekio (Beiträge zur Evangelien-Kritik p. 17 sq.) in eo offenderim quod non tam ἀποτίμησις quam ἀπογραφή scriptum est. Praeterea, quod etiam Ebrardus sensisse videtur, nescio an haec loci interpretatio commendationem habeat ab eo quod scriptum est: ἐξῆλθεν δόγμα ἀπογράφεσθαι. In quo quidem verbo quum per se utrumque, et praeparatio census et ipse census, inesse posset, Lucas rei accuratius definiendae caussa versum secundum addidit. Quem in modum quaecumque a Luca 2, 1—5. dicta sunt bene procedere negari nequit; Lucam vero hoc ipso loco ubi accuratum historicum agit, praesertim adhibito loco Act. 5, 37., indiligentiae aut inscitiae accusare, etiamsi quod indicat ex antiquis rerum gestarum monumentis nobis non licet subtilius discere, temerarium esse duco.

Sed ne silentio praetereamus eam explicandi rationem, quam post alios multos magna cum vi nuper Wieselerus defendit, cf. Chronol. Synopse p. 116 sqq. et Beiträge p. 26 sqq. Vult enim εγεν. πρωτη ηγεμονευοντος vertendum esse: *facta est prima antequam, geschah als erste bevor.* At nullo eius dictionis exemplorum quae illi videntur adduci possum ut credam, ipsum ita Lucam sensisse aut recte ita ab eo scribi potuisse.

Quod pastores cum grege sub divo pernoctasse dicuntur 2, 8., id plerisque eiusmodi visum est quod vel maxime ad inveniendum mensem Iesu natalem faciat. Sed videndum est ne errent. Tantam enim peregrinorum multitudinem Bethlehemum convenisse ut hospitii caussa stabula adirentur, testis est Lucas[2]. Hinc facile fieri potuit ut praeter morem greges aliquot dies in agros, in crates educerentur, quod per caeli temperiem in illis terris ipso hieme licebat. Contra dixeris non in id anni tempus videri universam descriptionem, propter quam tot singulorum profectiones fierent, institutam esse. At quum itinera per hiemem suscepta non aeque orientalibus et nobis molesta sunt, tum vix probabile est Romanos rebus publicis praefectos eius rei inprimis rationem habuisse.

§ 10. *Iesus in templo sistitur Deo, Symeone et Anna vaticinantibus:* Lc II, 22—38.

Quae h. l. a Luca narrantur non posse post magorum adorationem aut Iosephi fugam in Aegyptum apud Matthaeum poni, dudum satis demonstra-

---

[1] Dubito enim an recte queat cum Hofmanno verti: „Diese Schatzung — von der so eben die Rede gewesen, dass Augustus sie angeordnet und dass sie den Joseph zur Reise nach Bethlehem veranlasst habe — ist zuerst geschehen als“ etc. Vide Lichtenst. l. l.

[2] Aliter de hac re sensit v. cl. Lichtenstein p. 84: Daselbst wohnte er nicht in einer öffentlichen Herberge — — sondern im engen ärmlichen Hause von Bekannten, das immerhin auch einst der Davidischen Familie angehört haben mochte, und eben um dieser Dürftigkeit und Beschränktheit des Raumes willen nahmen Joseph und Maria ihre Wohnstätte in dem Stalle, welcher gerade, es war Sommerszeit, leer stand.

tum est, nuper etiam contra subtiliores Hugii rationes a Wieselero Chronol. Synops. p. 155.

§ 11. *Iesum Bethlehemi natum magi ex oriente adorant. Ioseph cum Maria et infante in Aegyptum fugit. Herodes occidit pueros Bethlehemiticos:* Mt II, 1—18.

§ 12. *Ioseph cum Maria et infante ex Aegypto redux habitat Nazarethi:* Mt II, 19—23. *Parentes Iesu Bethlehemo Nazarethum revertuntur:* Lc II, 39—40.

§ 13. *Iesus duodennis in templo:* Lc II, 41—52.

PARS II. RES MEDIAE: A PRAECURSIONE IOHANNIS USQUE ULTIMUM ITER IESU HIEROSOLYMITANUM.

§ 14—121.

A. USQUE DUM CAPTO IOHANNE ABIRET IN GALILAEAM, INCLUSO QUOD HIEROSOLYMAE CELEBRABAT IUDAEORUM FESTO.

§ 14—28.

§ 14. *Prodit Iohannes baptista Christo viam parans:* Mt III, 1—10. Mc I, 1—6. Lc III, 1—14.

Quo tempore prodisse Iohannes existimandus sit, quaesitum est supra.

§ 15. *Iohannes baptista Christum proditurum praenuntiat:* Mt III, 11—12, Mc I, 7—8. Lc III, 15—18.

§ 16. *Iesus a Iohanne baptizatur*[1]*:* Mt III, 13—17. Mc I, 9—11. Lc III, 21. 22.

---

[1] Fuerunt nuper qui cum his evangelistarum locis componerent locum evangelii καθ' Ἑβραίους ab Epiphanio traditum, probaturi apocrypham illam narrationem praestare videri canonicae. Mihi quidem cum aliis longe aliter videtur. Leguntur autem apud Epiphanium haeres. XXX, 13. ex eo evangelio quo Ebionaeos usos dicit excerpta haec: Καὶ μετὰ τὸ εἰπεῖν πολλὰ ἐπιφέρει ὅτι τοῦ λαοῦ βαπτισθέντος ἦλθε καὶ Ἰησοῦς καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου. καὶ ὡς ἀνῆλθεν ἀπὸ τοῦ ὕδατος, ἠνοίγησαν οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ τὸ ἅγιον ἐν εἴδει περιστερᾶς κατελθούσης καὶ εἰσελθούσης εἰς αὐτόν. καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσα· σύ μου εἶ ὁ υἱός ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ ηὐδόκησα· καὶ πάλιν· ἐγὼ σήμερόν γεγέννηκά σε. καὶ εὐθὺς περιέλαμψε τὸν τόπον φῶς μέγα. ὃν ἰδών, φησίν, ὁ Ἰωάννης λέγει αὐτῷ· σὺ τίς εἶ, κύριε; καὶ πάλιν φωνὴ ἐξ οὐρανοῦ πρὸς αὐτόν· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐφ' ὃν ηὐδόκησα. καὶ τότε, φησίν, ὁ Ἰωάννης προσπεσὼν αὐτῷ ἔλεγε· δέομαί σου, κύριε, σύ με βάπτισον. ὁ δὲ ἐκώλυεν αὐτῷ λέγων· ἄφες, ὅτι οὕτως ἐστὶ πρέπον πληρωθῆναι πάντα. Iuvat cum his etiam Iustini locum eadem de re componere Dial. c. Tryph. 88. (p. 185.). Καὶ τότε ἐλθόντος τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην ποταμόν, ἔνθα Ἰωάννης ἐβάπτιζε, κατελθόντος τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τὸ ὕδωρ καὶ πῦρ ἀνήφθη ἐν τῷ Ἰορδάνῃ· καὶ ἀναδύντος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ Χριστοῦ ὡς περιστερὰν τὸ ἅγιον πνεῦμα ἐπιπτῆναι ἐπ' αὐτὸν ἔγραψαν οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ τούτου ἡμῶν. — Καὶ ἐλθόντος τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην, - - - τὸ πνεῦμα οὖν τὸ ἅγιον καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ὡς προέφην, ἐν εἴδει περιστερᾶς ἐπέπτη αὐτῷ, καὶ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν ἅμα ἐληλύθει, ἥτις καὶ διὰ Δαυὶδ λεγομένη, ὡς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ λέγοντος ὅπερ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἔμελλε λέγεσθαι· υἱός μου εἶ σύ· ἐγω σήμερον γεγέννηκά σε.

§ 17. *Christus temptatur a diabolo:* Mt IV, 1—11. Mc I, 12. 13. Lc IV, 1—13.

§ 18. *Iohannis baptistae de Christo testimonia Bethaniae prope Iordanem:* a) *ad legatos synedrii* 19—28; b) *de baptismo Christi* 29—34. Ioh I, 19—34.

§ 19. *Duo Iohannis discipuli, quorum alter Andreas, Iesum adeunt; item Simon:* Ioh I, 35—43.

§ 20. *In Galilaeam abiturus Iesus assumit Philippum et Nathanaelem:* Ioh I, 44—52.

§ 21. *Canae interest nuptiis. Inde redit Capharnaum:* Ioh II, 1—12.

§ 22. *It Hierosolymam celebratum pascha. Templum purgat:* Ioh II, 13—25.

Magna quaestio est num hoc Iohannis loco eadem res narretur quam Synoptici quos dicunt brevi ante ultimum pascha accidisse tradunt, cf. Synops. §. 124. Differunt utrinque haud pauca. Ac potuit sane Iesus duobus annis post primam templi purgationem simili modo profanantes templum castigare. Quae res utroque tempore, et quum primum publice Hierosolymis prodibat et quum mox passurus ad ultimum pascha venerat, singularem gravitatem habebat. Tamen quum alia tum hoc contrariam sententiam commendat quod Synoptici unum tantum pascha describunt, ad quod ea res trahenda erat nisi plane silentio praeterire mallent. Si enim res eadem est, vix dubium est quin maior sit Iohanni quam illis fides: a quo quidem solo gravissima verba ea occasione a Iesu prolata referuntur. Sed hoc ipsum, nisi fallor, aliam vim habet. Ea enim verba, quae soli Synoptici et in accusatione Christi momentum habuisse et pendenti de cruce in opprobrium versa esse tradunt, quis credat illos praeterituros fuisse si ad eandem rem gestam quam cum studio libris suis inserebant pertinuissent? Concludendum erit, ea a Synopticis non esse praetermissa sed ad Iohanneam templi purgationem diversam a Synoptica pertinuisse. Atque hinc suum utrique locum in Synopsi nostra concessimus.

Praeterea id quod v. 20. legitur, τεσσεράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν οἰκοδομήθη (ὁ ν.) ὁ ναὸς οὗτος, ad chronologiam evangelicam valere iam supra vidimus. Quod quam difficultatem habeat, quum non satis constet unde in numerandis instaurationis templi annis proficiscendum sit, vide apud Angerum: De temporum in actis app. ratione p. 22 sq., aliosque. Recte tamen differentia locorum Iosephi, de bello Iud. I, 21, 1. et Antiqq. XV, 11, 1, ita explicari videtur ut priorem librarii corrupisse existimentur. Cf. Wieseler l. l. 165 sq. In altero vero est octavo decimo imperii sui anno (i. e. a mense Nisan anni urbis 734. usque m. Nisan 735.) Herodem suscepisse templi instaurationem. A quo anno si proficiscimur, annus 46. instaurationis completus est inter annum urbis 780—781. Id quod prorsus convenit rationibus chronologicis eis quas ipsi secuti sumus. Inde enim pascha apud Iohannem 2, 13. incidit in annum urbis 781. Cuius rei auctoritatem eo elevari putant quod scriptum sit annis quadraginta aedificatum esse templum, non annum agi sextum quadragesimum ex quo aedificetur. Posse enim quadraginta annos iam ante completos et tum aedificationem interruptam fuisse. Hoc parum valet. Quum enim Iosepho

teste Antiqq. XX, 9, 7. instauratio templi demum brevi ante initium belli Iudaici absoluta sit, eo anno de quo agimus nemo, nisi forte qui rationes conficiebat, annos aedificationis aliter numerare potuit quam ut omnes complecteretur, etiamsi anno uno vel duobus interrupta esset.

§ 23. *Colloquium cum Nicodomo:* Ioh III, 1—21.

§ 24. *Iesu in Iudaea baptizantis divinam celebrat laudem Iohannes baptista:* Ioh III, 22—36.

Vix dubium est v. 24. non tam traditionem synopticam quam libros Synopticorum respici. Sed perperam, opinor, De Wettius aliique existimarunt Synopticos h. l. ab Iohanne corrigi. Nimirum Ioh. 1, 44. respondere loco Matth. 4, 12. de itinere Iesu in Galilaeam ponunt. Recte vero iam Grotius: „Ostendit eas hic a se res narratas quae Iohannis captivitatem antecesserunt, quum ceteri miraculorum Christi inde ferme initium faciant.“ Neque aliter iam antiquissima ecclesiae traditio, teste Eusebio, habebat, ut post videbimus.

§ 25. A) *Iohannes capitur:* Lc III, 19 sq. Mt XIV, 3—5. Mc VI, 17—20.

B) *Iohanne capto Iesus ex Iudaea in Galilaeam abit:* Mt IV, 12. Mc I, 14. Lc IV, 14. Ioh IV, 1—3.

In adornanda synopsi vel potius harmonia evangelica gravissimum illud est ut definiatur, quo evangelii sui loco Iohannes referat Iesu in Galilaeam profectionem post captum Iohannem susceptam, a qua Synoptici, ut constat, continuae historiae initium faciunt. Loci autem inprimis tres in aliquo numero sunt: 2, 1. 4, 1 sqq. 6, 1. Horum primum quem dixi fere non tenent nisi qui harmoniam evangelicam ullo modo fieri posse negant. Contra eos est quod 3, 22 sqq. Iohannes adhuc docendo et baptizando operam dare et 3, 24. adhuc libertate uti dicitur. Si quis nihilominus Ioh. 2, 1. et Matth. 4, 12. in locis geminis ponit, sibi nescio quomodo licere putat tam contraria in unum cogere ut Iohannes Synopticis plane contradixerit. A qua interpretandi licentia satis abhorrebat antiquitas. In hunc enim modum de ratione ea quae esset inter Iohannem et tres evangelistas reliquos scripsit Eusebius hist. eccl. III, 24: Τῶν προαναγραφέντων τριῶν εἰσ πάντας ἤδη καὶ εἰσ αὐτὸν διαδεδομένων, ἀποδέξασθαι μέν φασιν ἀλήθειαν αὐτοῖσ ἐπιμαρτυρήσαντα, μόνην δὲ ἄρα λείπεσθαι τῇ γραφῇ τὴν περὶ τῶν ἐν πρώτοισ καὶ κατ᾽ ἀρχὴν τοῦ κηρύγματοσ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ πεπραγμένων διήγησιν. καὶ ἀληθήσ γε ὁ λόγοσ. τοὺσ ἄλλουσ γοῦν τρεῖσ εὐαγγελιστὰσ συνιδεῖν πάρεστι μόνα τὰ μετὰ τὴν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ κάθειρξιν ἐφ᾽ ἕνα ἐνιαυτὸν πεπραγμένα τῷ σωτῆρι συγγεγραφότασ, αὐτό τε τοῦτ᾽ ἐπισημηναμένουσ κατ᾽ ἀρχὰσ τῆσ αὐτῶν ἱστορίασ. μετὸ γοῦν τὴν τεσσαρακονταήμερον νηστείαν καὶ τὸν ἐπ᾽ αὐτῇ πειρασμὸν τὸν χρόνον τῆσ ἰδίασ γραφῆσ ὁ μὲν Ματθαῖοσ δηλοῖ λέγων· ἀκούσασ δὲ ὅτι Ἰωάννησ παρεδόθη, ἀνεχώρησεν ἀπὸ τῆσ Ἰουδαίασ εἰσ τὴν Γαλιλαίαν. ὁ δὲ Μάρκοσ ὡσαύτωσ· μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι, φησίν, ἦλθεν Ἰησοῦσ εἰσ τὴν Γαλιλαίαν. καὶ ὁ Λουκᾶσ δὲ πρὶν ἄρξασθαι τῶν τοῦ Ἰησοῦ πράξεων παραπλησίωσ ἐπιτηρεῖ φάσκων ὡσ ἄρα προσθεὶσ Ἡρῴδησ οἷσ διεπράξατο πονηροῖσ κατέκλεισε τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ. παρακληθέντα δὴ οὖν τούτων ἕνεκά φησιν τὸν ἀπόστολον Ἰωάννην τὸν ὑπὸ τῶν προτέρων εὐαγγελιστῶν παρασιωπηθέντα χρόνον καὶ τὰ κατὰ τοῦτον πεπραγμένα τῷ σωτῆρι (ταῦτα δ᾽ ἦν τὰ πρὸ τῆσ τοῦ βαπτιστοῦ καθειρξεωσ) τῷ κατ᾽ αὐτὸν εὐαγγελίῳ παραδοῦναι, αὐτό τε τοῦτ᾽ ἐπισημήνασθαι, τότε μὲν φήσαντα· ταύτην ἀρχὴν ἐποίησε τῶν παραδόξων ὁ Ἰησοῦσ, τότε δὲ μνημονεύσαντα

τοῦ βαπτιστοῦ μεταξὺ τῶν Ἰησοῦ πράξεων ὡς ἔτι τότε βαπτίζοντος ἐν Αἰνὼν ἐγγὺς τοῦ Σαλήμ, σαφῶς τε τοῦτο δηλοῦν ἐν τῷ λέγειν· οὔπω γὰρ ἦν, φησίν, Ἰωάννης βεβλημένος εἰς φυλακήν. Etc.

His quam recte significetur id quod res est, facile patet. De quo prorsus mihi cum Wieselero (Chron. Synops. p. 163 sq.) convenit; non item vero de locis duobus alteris quos cum Matthaei loco 4, 12. componi dixi. Huic enim Matthaei loco putat ille Ioh. 6, 1. non 4, 1 sqq. respondere. Quod falsum esse nullus dubito. *Primum* enim 4, 1—3. caussa redditur cur Iesus capto Iohanne Iudaeam reliquerit: ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης: quod egregie illustrat Synopticorum relationem. Illud enim quod Iohannes in custodiam coniectus erat, per se quidem non erat eiusmodi ut iam Iesu de Iudaea discedendum videretur. Neque magis in eo acquiescendum est quod Iohannem Synoptici captum dicunt propter reprehensum ab ipso coniugium Herodis cum Herodiade. Hoc enim si esset, captivitas Iohannis non poterat caussa esse ut sibi timeret Iesus. Quid quod Iesus in Galilaeam se recipit, quae ipsa in ditione erat Herodis Antipae, a quo Iohannes captus interfectusque est. Rursus ex Synopticis lux affertur Iohanni: ille enim de Iesu rumor ad Pharisaeos perlatus tantam vim ad consilium Iesu ex Iudaea abeundi non habebat nisi mali aliquid baptistae iam accidisset. Nimirum h. l. Iohannes non minus quam paullo ante (3, 24.) ad Synopticorum libros respexisse videtur[1].

Tum vero tota Iohannis narratio 4, 1—3. ita comparata est ut ea potissimum Iesu ad Galilaeos profectio singularem gravitatem habuisse videatur. Quod idem de 4, 43—45. vale, ubi de adventu Iesu apud Galilaeos refertur. *Accedit,* idque gravissimum est, quod 5, 33 sqq. Iesus de Iohanne ita disserit ut eum ipsum de scena iam decessisse manifestum fiat; cf. inprimis v. 35. ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων· ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. Nec *denique* praetereundum est quod eis quae locum 4, 1. proxime antecedunt ultima Iohannis baptistae dicta ab evangelista referuntur, quae quidem sunt eiusmodi ut captivitatis instantis quasi vaticinium esse videantur, cf. inprimis v. 30. ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι.

Quae quum ita sint, persuasissimum habeo, Ioh 4, 1 sqq. idem iter Iesu Galilaeum atque Mt 4, 12. tradi: etsi haud ignoro quantum commodi Wieseleri sententia his studiis synopticis esset allatura si vera esset.

§ 26. *Iesu per Samariam redeuntis in Galilaeam colloquium cum muliere Samaritana:* Ioh IV, 4—42.

§ 27. *Iesus a Galilaeis receptus Canae sanat filium Capharnaitici ministri regii:* Ioh IV, 43—54.

Verba v. 44. ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι mea quidem sententia non possunt nisi de Galilaea accipi. Ea vero quae praecedunt: „Ipse enim Iesus (expertus est et pro hac experientia) testis est factus" etc. verbis ἐξῆλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν sic apposita sunt ut significent, tum pro Iudaea electam esse Galilaeam ubi inprimis munere suo divini doctoris fungeretur. Quod ita dicit ut universum

[1] Minime cum Wieselero (cf. p. 224.) puto 4, 1. Iohannem adhuc liberum et baptizantem poni. Quidni enim ἐποίει et ἐβάπτιζεν ad ἢ Ἰωάννης cogitatione suppleamus? Id ex communi usu dicendi fit.

huius muneris eventum eis verbis significet: ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης etc.[1] Qua explicatione coniunctio γάρ quid sibi velit satis clarum fit. Nescio vero an haec potissimum Iohannes verba elegerit quum similium ipsius Christi dictorum meminisset a Synopticis iam traditorum, cf. Lc 4, 24. Mt 13, 57. Mc 6, 4. Ceterum bene cum his cohaerent sequentia v. 45. ὅτε οὖν ἦλθεν etc. Benigne enim Galilaei tum advenientem exceperunt quoniam omnia quae Hierosolymis perpetraverat ipsi viderant. His igitur, sed caute, circumscribit quod modo dixerat, Iesum expertum esse quam verum illud de propheta proverbium esset.

Sanationem filii ministri regii Capharnaitici apud Iohannem diversam nobis videri a sanatione servi centurionis Capharnaitici apud Synopticos, cf. §. 42., ordine synoptico significavimus.

§ 28. *Hierosolymam profectus senem aegrotum ad piscinam Bethesda* (Bezatha) *restituit sabbato. Qua re offensis Iudaeis de se sublimiter disputat:* Ioh V, 1—47.

Quod Iudaeorum festum h. l. a Iohanne significetur, tam difficile dictu est ut Lueckius aliique dici posse negaverint. Certe Iohanni nihil nostra interesse visum est ut nomen nossemus: alioquin non praeterisset silentio. Antiqui quidem duce Irenaeo plerique suppleverunt paschatis nomen. Quam sententiam exceptis paucis aetas nostra tantopere tamque recte deseruit ut non sit quod argumentis refutemus. Inprimis vero ambigitur sitne tabernaculorum an Estheris festum. Utrumque quo commendetur habet. Illud quidem subtiliter defendit Krafftius (ed. Burger): Chronologie und Harmonie pag. 98 sq. Urget is annos octo et triginta per quos morbus hominis ad piscinam iacentis tenuisse dicitur. Idem enim per spatium temporis Israelitas, quum per desertum migrarent, poenas daturos iacuisse ac perisse (cf. Deut. 2, 14. Num. 14, 28—35.). Hinc versu 14. quum Iesus, cuius praecursorem quendam Iudaei habuerint Iosuam, hominem sanum factum admoneat ne iterum peccet, ipsum admoneri populum Israel ne in peccatis persistat. Quippe in festo scenopegiae memoriam quandam illorum inesse peccatorum: in quam ut redirent allici lectores nomen non tam legentes quam divinantes[2]. Quae interpretatio nescio an multo artificiosior quam verior sit. Praeterea parum commendatur eo quod Ebrardus probata Krafftii sententia subiungit (cf. ed. 3. p. 186. ed. 2. p. 156 sq.) tabernaculorum illud apud Iohannem festum non posse eiusdem anni esse cum paschate 2, 13. Totum igitur annum cum mensibus aliquot inter utrumque intercessisse vult.

Multo gravioribus argumentis sententia nititur eorum qui de Estheris festo, quod Purim plerumque dicitur, locum explicant. Cf. inprimis Angerum: De temporum in actis app. ratione p. 23 sqq. et Wieselerum: Chronol. Synopse p. 211 sqq. Wieselerus quidem grave esse vult quod 4, 35. legitur: Οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἔτι τετράμηνός ἐστιν καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται: haec enim non quadrare nisi

[1] Haec quis legat ut non prae ceteris exclamationum Domini meminerit: Οὐαὶ σοὶ Χοραζείν etc., Καὶ σὺ Καφαρναούμ etc., Mt 11, 20 sqq. Lc 10, 13 sqq.?

[2] Es erhellt zugleich der positive Grund, warum das Fest V, 1. nicht ausdrücklich von ihm genannt, und ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ohne Artikel als Problem hingestellt wurde, als Räthsel, das zur Aufmerksamkeit reizen soll, und dessen Lösung im Finden jener Vergleichung und alles ihres Inhalts liegt.

quattuor fere mensibus ante messem dicta fuerunt. Contra quod alii collato Mt 16, 2. monent Iesum usum esse proverbio seminantium, quod quovis tempore adhibere potuerit. Hoc ut concedatur, tamen et singularis caussa et maior orationi vis accedit si ipsum anni tempus conveniebat proverbio. Addit Wieselerus computatione instituta l. l. p. 218 sq. diem festum Estheris anno urbis 782. (die 19. m. Martii) incidisse in sabbatum, idque egregie ad Iohannis narrationem quadrare, qua sanatio aegroti ad piscinam sabbato facta dicitur, cf. v. 9 sq. Rursus aliud argumentum ab eo petit quod Lc 6, 1. sequitur: σάββατον δευτερόπρωτον, de quo infra videbimus. Accedit autem, ut Angerus recte coniecit, idque sane in aliquo numero est, quod Iohannes illud Estheris festum propria appellatione propterea non insignivisse videtur quoniam et parum notum Graecis, in quorum potissimum usum scripsisse creditur, nec nomine cui aures Graecae assuetae essent dictum erat.

B: USQUE DUM E MEDIIS REBUS GALILAEIS IRET HIEROSOLYMAM AD TABERNACULORUM FESTUM.

§ 29—76.

§ 29. *Iesus publice in Galilaea prodiens* (Mt IV, (12.) 17. Mc I, (14.) 15. Lc IV, (14.) 15.) *Nazarethi in synagoga docet et spernitur:* Lc IV, 16—30.

Videtur Iohannes in carcerem coniectus esse exeunte fere anno urbis 781. Quod ad definiendum loci hi faciunt: Ioh 2, 13. 23. ubi de paschate anni 781. refertur a Iesu Hierosolymae celebrato, Ioh 3, 1. ubi est colloquium cum Nicodemo Hierosolymae habitum, Ioh 3, 22. Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ᾽ αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν, Ioh. 4, 1. ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης. A paschate igitur anni 781. (exeunte m. Mart.) sex fere menses elapsi videntur usque dum caperetur Iohannes. Contra Wieselerus docte probare studuit (cf. Chron. Synops. p. 223—251.) circa festum Purim illum captum esse.

Si autem recte diximus Ioh 4, 1 sqq. 43 sqq. ad idem iter Galilaeum pertinere atque Mt 4, 12. cum locis parallelis, item festo Iudaeorum Ioh 5, 1. significari festum Purim, consequitur continuam Synopticorum historiam Galilaeam non statim incipere a captivitate Iohannis, sed aliquot fere mensibus post, in quos iter ad obeundum festum Purim incidit. Quae sententia cum textu Synoptico non pugnat. Etenim Marci quidem verbis μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς nihil eius rei definitur. Porro Matthaei verba ἀπὸ τότε ἤρξατο etc. et καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρέθ etc. ab accurata eius temporis narratione satis aliena sunt. Gravissima vero Lucae sunt verba 4,14 sqq., inprimis illa καὶ αὐτός ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων: huius enim rei ipsum initium referri 4, 16 sqq. incredibile est. Haec ita comparata sunt ut confirment argumenta nostra contra Wieseleri sententiam componentis profectionem Iesu post festum Purim apud Iohannem 6, 1. cum Mt 4, 12. Quibus unum addendum est. Quemadmodum enim verbis Iohannis 6, 1. nihil inest unde praecipuam ei itineri gravitatem fuisse coniicias, ita Synopticorum textu Mt 4, 12 sqq. Lc 4, 14 sqq. valde improbabile fit inter comprehensionem Iohannis baptistae et opprobrium quod Iesu Nazarethi ob-

tigit non plus quam paucos dies intercessisse. Quod vero diximus ab ipso reditu illo Iesu post celebratum festum Purim continuae rerum in Galilaea gestarum narrationis apud Synopticos initium fieri, tamque accurate tradi singula, quemadmodum in ed. prima p. XXVIII. statuimus[1], ut sabbatum ex sabbato numerare possis, eius rei desunt idonea atque certa argumenta, praesertim dubitanti an voci δευτερόπρωτον ea vis revera insit quam inesse vult Wieselerus. Praeter cetera grave est quod omnes quattuor evangelistae mirabilem quinque milium cibationem tradunt, quam in tempus fere paschale (anni 782.) incidisse Iohannes notavit. Ante hoc igitur pascha quicquid Synoptici ab initio praedicationis Galilaeae litteris consignarunt accidisse existimandum est, quamvis non liceat tantam in singulis tradendis chronologiae rationem ab illis habitam statuere ut in certas hebdomades queant describi.

§ 30. *Relicto Nazareth migrat Capharnaumum:* Mt IV, 13—16. Lc IV, 31.

§ 31. *Quattuor vocat discipulos:* Mc I, 16—20. Mt IV, 18—22.
Piscatus Petri: Lc V, 1—11.

Vocationem quattuor discipulorum apud Mt et Mc respondere piscatui Petri apud Lucam, vix dubium est. Lucas vero quod narrat, uno vel duobus diebus post accidisse, narrationum ordine significavit; praeponit enim § 32—34, quae quidem res arctissime inter se cohaerent. Sed sanatio socrus Petri vocationem Petri ac trium reliquorum multo magis excepisse quam praecessisse videtur. Accedit quod nihil definitius de tempore piscatus a Luca dictum est. Cf. 5, 1. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι et 5, 12. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων. Contra hoc ipsum quod 5, 12. legitur, ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, arctissime coniungendum videtur cum 4, 43. ὅτι καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ. Praeterea Wieselerus probabiliter sic existimat, piscatum Petri eis quae sequuntur Lucam videri postposuisse ut, postquam rettulisset quo eventu Iesus dixisset in synagoga Nazarethana, statim adderet quem Capharnaumi eventum habuisset.

Quibus de caussis Marcum Petri comitem cum Matthaeo in constituendo harum rerum ordine recte secuti nobis videmur.

§ 32. *Capharnaumi sanat daemoniacum:* Lc IV, 31—37. Mc I, 21—28.

§ 33. *Ibidem sanat socrum Petri et alios:* Lc IV, 38—41. Mc I, 29—34. Mt VIII, 14—17.

§ 34. *Capharnaumo in desertum it peragratque Galilaeam:* Lc IV, 42—44. Mc I, 35—39. Mt IV, 23.

§ 35. *Sanat leprosum:* Lc V, 12—16. Mc I, 40—45. Mt VIII, 1—4.

Consentientes in hoc rerum ordine Lucam et Marcum eo magis posthabito Matthaeo secuti sumus, quoniam Lc 5, 12, ut modo notatum est, a Lc 4, 43. (Mc 1, 38.) pendet, Matthaeus vero a 8, 1. usque 9, 34. mirabiliter facta e simili genere complura de consilio coniuncta videtur proposuisse. Non enim

[1] „Sabbatum quo Nazarethi in synagoga periclitatur Lc 4, 16. proximum est (26. m. Mart.) a sabbato festi Purim quod Hierosolymae obiit (19. Martii). Inter illud enim et σάββατον δευτερόπρωτον (9. Apr.) Lc. 6, 1. interiectum est alterum (2. Apr.) Lc. 4, 31."

solum 8, 1—4, sed alia eorum quae subsequuntur plura a Lucae Marcique ordine parum recte differunt.

§ 36. *Sanat paralyticum:* Lc V, 17—26. Mc II, 1—12. Mt IX, 1—8.

§ 37. *Vocat Levin (Matthaeum) eiusque interest convivio. Discipuli non ieiunantes:* Lc V, 27—39. Mc II, 13—22. Mt IX, 9—17.

§ 38. *Discipuli sabbato spicas evellunt:* Lc VI, 1—5. Mc II, 23—28. Mt XII, 1—8.

Vocem δευτερόπρωτον Wieselerus, Capelli Rhenferdi Lampii[1] vestigiis quodammodo insistens, ita explicuit ut diceret sabbatum esse primum anni secundi post actum annum sabbaticum, quod tum in diem VI. m. Nisan anni urbis 782. incidisse vult[2]. Quam ad explicationem confirmandam inprimis adhibuit locum ex Κήρυγμα Πέτρου a Clemente Alexandrino Strom. VI, 5. (ed. Potter p. 760.) allatum, quo certe hoc probatur, primum cuiusque anni sabbatum solemni et certo nomine σάββατον τὸ πρῶτον dictum esse[3]. Qua in re si verum ille vidit, miror tantam de eadem voce apud veteres opinionum diversitatem obtinuisse neque quemquam praeivisse Wieseleri sententiam[4]. Tantam autem ille ei voci gravitatem tribuit, ut per totum evangelium nihil inveniatur unde tantopere temporis rationem discamus, quamvis ipse Lucas obiter tantum ac sine ulla eius momenti significatione adscripserit. Nec praetereundum est videri a Luca sabbato quod δευτερόπρωτον dicit aliquid eiusmodi tribui quod ad rem quam narrat illustrandam faciat, quemadmodum Chrysostomus explicat: ὅταν διπλῆ ἡ ἀργία ἦν καὶ τοῦ σαββάτου τοῦ κυρίου καὶ ἑτέρας ἑορτῆς διαδεχομένης. Tamen haec non satis videbuntur ad reiiciendam Wieseleri sententiam, dummodo recte statuerit annum sabbaticum ab auctumno anni 779. usque ad annum 780. actum esse[5].

§ 39. *Restituit sabbato manum tabidam:* Lc VI, 6—11. Mc III, 1—6. Mt XII, 9—14.

Vult Wieselerus p. 237. sabbatum istud pro Marci et Matthaei verbis in ipsum sequentem diem incidisse, anno vero 782. sabbatum δευτερόπρωτ. feria sexta actum proptereaque revera sabbatum subsecutum esse.

§ 40. *Iesus fama sanationum clarus eligit duodecim:* Lc VI, 12—19. Mc III, 7—19. Mt X, 2—4. IV, 24 sq.

---

[1] Hi de sabbato primo mensis Nisan, quo annus ecclesiasticus incipiebat, ita explicuerunt ut alterum primum ineunte mense Tischri, initio anni civilis, iam praecessisse putarent. Ab hoc igitur ut distingueretur, dictum illud esse secundo-primum, δευτερόπρωτον. Contra disputavit Wieselerus p. 231 sq.

[2] Cf. Wieseler l. l. p. 237., item Beiträge etc. pag. 183 sqq.

[3] Μηδὲ κατὰ Ἰουδαίους σέβεσθε. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μόνοι οἰόμενοι τὸν θεὸν γινώσκειν οὐκ ἐπίστανται, λατρεύοντες ἀγγέλοις καὶ ἀρχαγγέλοις, μηνὶ καὶ σελήνῃ· καὶ ἐὰν μὴ σελήνη φανῇ, σάββατον οὐκ ἄγουσι τὸ λεγόμενον πρῶτον, οὔτε νεομηνίαν ἄγουσιν οὔτε ἄζυμα οὔτε ἑορτὴν οὔτε μεγάλην ἡμέραν.

[4] Cf. Novi Test. ed. meam VIII. crit. mai. ad Luc. 6, 1, ubi quae Caesarius, Ambrosius, Epiphanius, Chrysostomus, Isidorus, Chronographus Alexandrinus, alii statuerunt adscripta sunt. (Similiter iam in ed. VII. crit. mai. factum est.) Ceterum explicandi nominis difficultas in caussa videtur fuisse cur tot auctoritates plane omitterent.

[5] Cf. Wieseler, Chronol. Synops. p. 204 sq.

Electionem duodecim apostolorum non tradunt nisi Lucas et Marcus. Matthaeus, quum non habeat nisi indicem nominum, eo ipso significat electionem iam ante esse factam et a se praeteritam. Quae res momentum habet ad illustrandam orationem montanam quae nuncupari solet, si quidem non diversa est ab oratione Iesu Lc 6, 20 sqq. In ea vero, opinor, plura sunt quae duodecim apostolos iam electos ponunt; quapropter in hac re Lucas Matthaeum complet.

§ 41. *Oratio montana:* Mt V, 1—VII, 29. cum Lucae locis parallelis.

Haec oratio a Matthaeo tribus capitibus tradita quaeritur an eadem a Luca 6, 20—49. referatur. Aliam hunc, aliam illum tradere, praeeunte Augustino multi existimarunt. Tamen omnino qui contra dixerunt videntur rectum tenere, argumento gravissimo usi illo, quod et prima et extrema utrinque manifesto concordant, item haud pauca quae inter utraquae interposita sunt. Ut vero plura quae inde a 6, 19. minus cohaerentia apud Matthaeum leguntur, a Luca locis diversis tam apto nexu tradita sunt ut a Matthaeo huic orationi gravissimae cum libertate quadam annexa videantur (cf. inprimis 6, 19—21. 25—34. 7, 7—11.): ita dubium non est quin tota oratio multo accuratiorem scriptorem habuerit Matthaeum quam Lucam; apud quem ipsa rei summa, quae est de mutua legis Mosaicae et Christi ratione, cf. Mt 5, 17, parum perspicue tractatur[1]. Quo vero tempore oratio habita sit, magis ex Luca quam ex Matthaeo disci puto: id quod, praeterquam quod Lucae studium chronologici ordinis manifestum est, quum ex eo quod supra (cf. ad §. 40.) de electione duodecim apostolorum diximus, tum ex eis orationis partibus elucet quae non in ipsum primum rerum Galilaearum tempus quadrant.

§ 42. *Sanat Capharnaumi centurionis servum:* Lc VII, 1—10. Mt VIII, 1. 5—13.

§ 43. *In vitam revocat filium viduae Nainensis:* Lc VII, 11—17.

Observa Lucam accurate indicare postridie (ἐν τῇ ἑξῆς) Iesum filium viduae in vitam revocasse. Erit autem *sequens dies* referendus ad diem eum quo electis duodecim celeberrima oratio illa habita est Lc 6, 13 sqq. Inter hunc vero diem et *alterum sabbatum* 6, 6. aliquot videntur dies intercessisse, cf. 6, 12: ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις.

§ 44. *Iohannis captivi legatio ad Iesum. Iesu de Iohanne testimonium:* Lc VII, 18—35. Mt XI, 2—19.

§ 45. *Iesus et mulier peccatrix apud Simonem Pharisaeum:* Lc VII, 36—50.

Lucas h. l. omnino aliam rem narrat quam reliqui evangelistae §. 121, etsi hospes apud utrosque nomine Σίμων insignitur (sed apud Matthaeum et Marcum Σίμων ὁ λεπρός, apud Lucam ὁ Φαρισαῖος dicitur) et utrobique de unctione Iesu agitur.

§ 46. *Iesus cum duodecim percurrit Galilaeam, aliquot ministrantibus feminis:* Lc VIII, 1—3.

Mariam Magdalenam h. l. a Luca hunc in modum commemorari et eandem esse mulierem peccatricem (γυνὴ ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλός) quae Iesum

[1] Cf. commentarios ad Mt et Lc. Etiam Straussius, ut alios praetream, subtiliter de oratione montana scripsit, Leben Jesu 1837. I. p. 641 sqq.

apud Simonem Pharisaeum unxit, quis credat cum eis qui Lc 7, 36 sqq. et Mt 26, 6 etc. locos geminos esse volunt, nisi una contendat Lucam rem quam narrat parum nosse?

§ 47. *Daemoniaco sanato Pharisaeorum calumnias repellit:* Mc III, 19—30. Mt XII, 22—37. (Lc XI, 17—23. VI, 43—45.)

§ 48. *Accedentibus matre et fratribus interpellatur:* Mc III, 31—35. Mt XII, 46—50. Lc VIII, 19—21.

Ad §§. 47 et 48. Egregie h. l. Marcus restituendo ordini rerum subvenit. Tam enim accurate inde a 3, 19—4, 1 sqq. singula describit ut et locum et tempus et rerum cohaerentiam doceat: quod eo est gravius quum nec Lucam nec Matthaeum his locis certos duces habeamus. Qua de re nuper uberius exposuit Krafftius: Chronologie und Harmonie p. 85 sqq.; item Wieseler: Chronolog. Synopse p. 286 sqq. Brevissime dicam id quod res est.

Marcus cum Matthaeo antequam per parabolas populum doceret Mc 4, 1 sqq. Mt 13, 1 sqq., Lucas vero absolutis demum parabolis 8, 18 sqq. ad Iesum accessisse matrem et fratres tradunt. Utrumque quidem in eundem diem incidit testibus Matthaeo 13, 1. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ et Marco 4, 1. καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν etc. et 4, 35. καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης. Qua in re Lucas, qui h. l. de singularum rerum nexu, qua summa est scribendi cautione, nihil praecipit (cf. 8, 19. Παρεγένοντο δὲ πρὸς αὐτόν etc. 8, 4. Συνιόντος δὲ ὄχλου), posthabendus est duobus reliquis, quorum accuratissimus est Marcus. Is enim postquam 3, 19. indicavit Iesum cum suis domum intrasse, ibidem eo adhuc versante foras stetisse cognatos 3, 31, postea vero ipsum exisse ad lacum quo populum docebat 4, 1. significat. Postremum paullo etiam accuratius Matthaeus tractat 13, 1.: ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν.

Porro eis quae inter v. 19. et v. 31. interiecta sunt (similiter Mt 12, 22—37.) luculenter ostendit qui factum sit ut cognati accederent, item quo venerint animo et cur ita a Iesu excepti sint. Nihil eiusmodi apud Lucam est.

Quod autem ad sermones Iesu attinet Mc 3, 22—30. Mt 12, 24—32, quibuscum maiorum partem conveniunt quos Lc 11, 17—23. habet, teste ipso Matthaeo 9, 34. Iesus bis simili Pharisaeorum calumnia ad tale responsum provocatus est. Uter vero eorum occasionem qua singula locutus est rectius observaverit, haud dixerim; nisi quod pro auctoritate Lucae loco 11, 14 sqq. (cf. § 91.), quam videlicet propter eius loci naturam habet, cum Krafftio (l. l. p. 86.) existimo Mt 12, 38—45. huc non illata esse nisi pro argumenti convenientia. Praeterea nihil difficultatis in eo est quod Matthaei narratio de accedentibus cognatis 12, 46. incipit verbis ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, quum 12, 38—45. unum tenorem cum eis quae praecedunt habeant.

§ 49. *Parabola de seminatore et vario agro:* a) prooemium b) ipsa parabola c) ratio institutionis parabolicae d) explicatio parabolae e) subiungitur de lucerna et mensura: Mt XIII, 1—23. Mc IV, 1—25. Lc VIII, 4—18.

§ 50. *Parabolae variae:* a) de lolio et tritico (Mt) b) de seminatore et messore (Mc) c) de grano sinapis (Mt Mc Lc), item de fermento (Mt Lc) d) de parabolarum usu (Mt Mc) e) explicatio parabolae de lolio et

tritico (Mt) f) parabolae de thesauro, margarita, verriculo (Mt): Mt XIII, 24—53. Mc IV, 26—34. Lc XIII, 18—21.

§ 51. *Iesus tempestatem sedat in lacu Galilaeo:* Lc VIII, 22—25. Mc IV, 35—41. Mt VIII, 18. 23—27.

Quod incertum reliquerunt Lucas et Matthaeus, accurate definivit Marcus. Eodem enim die quo per parabolas instituit populum, postquam sanato daemoniaco matrem et fratres excepit (§. 47—50.), vespere traiecit cum suis lacum Tiberiadis eoque traiciendo tempestatem sedavit.

§ 52. *Sanat daemoniacum Gerasenum (daemoniacos Gadarenos):* Lc VIII, 26—39. Mc V, 1—20. Mt VIII, 28—34.

§ 53. *Restituit mulierem sanguine fluentem et mortuam Iairi filiam:* Lc VIII, 40—56. Mc V, 21—43. Mt IX, 18—26.

§ 54. *Iterum Nazarethi in synagoga docet:* Mc IX, 1—6. Mt XIII, 54—58.

Hanc rem diversam esse ab ea quam Lucas 4, 16 sqq. (§. 29.) tradit, multis idoneisque argumentis docetur. Possit vero alicui dubitationem potissimum illud inicere quod Synopticorum nullus utramque rettulit. Sed idem de aliis narrationibus valet, ut de unctione Iesu §. 45. et §. 121.; unde singuli satis habuisse videntur duarum similium rerum alteram litteris consignasse.

§ 55. *Iesum per Galilaeam docentem miseret populi:* Mt IX, 35—38. Mc VI, 6.

§ 56. *Legat ad Israel duodecim apostolos:* Mt X, 1. 5—15. Mc VI, 7—13. Lc IX, 1—6. *Instituit duodecim ad munus apostolicum:* Mt X, 16—XI, 1. (cum locis parallelis).

Dubium non est quin Matthaeus pro argumenti similitudine huc plura congesserit quae post demum a Iesu dicta sunt. Probatur inde quod multa, a Luca et Marco aptissime extrema vitae Iesu parte tradita, in hoc muneris tempus prorsus non quadrant, ut quae pericula persecutiones defensiones tractant. Rursus alia a Luca ad legationem septuaginta discipulorum pertinere perhibentur, qui loco satis conveniunt: Matthaeus vero ut alteram legationem discipulorum totam silentio praeteriit, ita sermones ea occasione habitos ad priorem legationem traxit. Libere igitur varii Christi sermones h. l. a Matthaeo in unum coniuncti sunt.

§ 57. *Iohannes baptista ab Herode necatur:* Mc VI, 21—29. Mt XIV, 6—12.

Wieselero assentior praeeunte Paulo aliisque censenti τὰ γενέσια τοῦ Ἡρώδου non de die Herodis natali sed de festa memoria principii regni h. l. dici. Argumenta vide apud eundem: Chronol. Synopse p. 292 sqq. et Beiträge p. 182 sqq. Constat autem quo tempore Herodes Antipas imperium susceperit; paucis enim, fere septem, diebus ante pascha anni urbis 750. Herodem Magnum de vita decessisse, testatur Iosephus Antiqq. XVII, 9, 3. 8, 4. De bello Iud. II, 1. Ipse igitur decollationis Iohannis dies in tempus quod proxime praecedebat pascha anni urbis 782. incidit. Quod si est, Marcus et Matthaeus hanc rem hoc potissimum loco accurata temporis ratione habita tradidisse iudicandi sunt.

Minime vero cum Wieselero l. l. p. 297. credam, Iohannem tribus hebdomadibus antequam capite plecteretur in carcerem fuisse coniectum. Qua cum sententia pugnat quicquid evangelistae de Iohannis captivitate memoriae pro-

diderunt. Quum enim incredibile est intra tres captivitatis hebdomades Iohanni in mentem venisse eiusmodi ac Matthaeus et Lucas descripserunt (cf. §. 44.) legationem ad Iesum mittere, tum quae Marcus scripsit 6, 20. (ὁ γὰρ Ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπόρει [ἐποίει], καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν.) aptum sensum habere neganda sunt nisi Iohannes multo diutius in captivitate tenebatur.

§ 58. *Herodis post necem Iohannis opinio de Iesu:* Mc VI, 14—16. Lc IX, 7—9. Mt XIV, 1 sq.

§ 59. *Duodecim ex legatione reversis Iesus secedit trans lacum ibique quinque milia cibat:* Lc IX, 10—17. Mc VI, 30—44. Mt XIV, 13—21. Ioh VI, 1—14.

Ex rationibus chronologicis eis quas praeeunte plerumque Wieselero secuti sumus cibatio quinque milium in vesperam incidit diei quarti decimi mensis Nisan (d. 17. m. Apr.) sive in id ipsum tempus quo Iudaei Hierosolymae agnum paschalem edere debebant. Hoc ut tam mirabili coenae perquam conveniens est, ita Iohannis verbis v. 4.: ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, non excludi videtur. Ascendit enim montem et cum discipulis consedit — huc enim proxime spectant illa: ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων — aliquot certe horis ante quam tanta sensim multitudo conflueret. Primus vero dies paschatis festus non quartus decimus sed quintus decimus mensis Nisan numerabatur.

Mons quo haec mirabilis quinque milium coena facta est in Peraea situs est. Id quum ex Synopticorum relationibus tum ex verbis Iohannis 6, 1. 17. apparet.

§ 60. *Dimissis quinque millibus solus de monte ad discipulos praemissos super lacum incedens abit:* Mt XIV, 22—33. Mc VI, 45—52. Ioh VI, 14—21.

§ 61. *Iesu sanationes in terra Gennesaret:* Mt XIV, 34—36. Mc VI, 53—56.

Quae h. l. narrantur non ad unum diem spectare apertum est. Videntur potius totum illud plurium dierum tempus complecti usque dum in regionem Phoenices secederet, cf. §. 64.

§ 62. *Iesu disputatio de pane vitae:* Ioh VI, 22—65.

Die sequenti (τῇ ἐπαύριον 6, 22.) et quidem sabbato (loquitur enim in synagoga 6, 60.) hanc disputationem a Iesu in synagoga Capharnaumi habitam esse dicit. Proficiscitur haud dubie ab eo die quo quinque milibus hominum cibum praebuerat. Est igitur dies sequens quintus decimus mensis Nisan, primus paschatis dies festus. Accedit vero et lucis et gravitatis aliquid ab eius diei festi dignitate ad hanc de edenda carne bibendoque sanguine Christi orationem.

§ 63. *Iesus redarguit Pharisaeos illotas discipulorum manus criminantes:* Mt XV, 1—20. Mc VII, 1—23.

Vehementer dubito an haec, ut Wieselerus existimat (l. l. p. 311. nota 1.), eodem acciderint die quo disputatio de pane vitae habita est. Inde quod apud Marcum (καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καί τινες τῶν γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων) Pharisaei et scribae ab Hierosolymis venientes ad Iesum accedere dicuntur, post actos dies festos paschatis haec evenisse conieceris.

§ 64. *Sanat filiam mulieris Chananaeae:* Mt XV, 21—28. Mc VII, 24—30.

Recte observatum est, Iesum hanc Phoenicum regionem propterea videri petisse, ut quum Pharisaeorum tum Herodis, quippe quem paullo ante in se convertisset (cf. §. 58.), ad tempus evitaret insidias. Item postea per Decapolitanam proficiscitur regionem (§. 65. Mc 7, 31.), in qua etiam quattuor hominum milia mirabiliter cibasse videtur (§. 66.). Inde (§. 67.) ad breve tempus ut suspicari licet, in litus maris Galilaei occidentale (Mt 15, 39. εἰς τὰ ὅρια Μαγαδάν Mc 8, 10. εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά) rediit, rursus vero se recipit in Peraeam (§. 68. Mt 16, 4. Mc 8, 13.). Tum adiit Bethsaidam in Peraea prope Iordanem sitam (§. 69.), indeque regiones septentrionales, quae partes dicuntur Caesareae Philippi (§. 70.). In eadem regione quaerendus erit mons quo Christi transfiguratio locum habuit (§. 71.): nec enim, quod in veteri est traditione ad nostra usque tempora propagata, de monte Tabor cogitari poterit. Accedunt quae insequenti die (Lc 9, 37. τῇ ἑξῆς) accidisse narrantur (§§. 72. 73.). Post haec vero rursus Capharnaumum Iesum cum discipulis venisse Matthaeus et Marcus tradunt.

§ 65. *Sanat hominem auribus et lingua captum aliosque:* Mc VII, 31—37, Mt XV, 29—31.

§ 66. *Cibat quattuor milia:* Mt XV, 32—38. Mc VIII, 1—9.

§ 67. *Pharisaei et Sadducaei caeleste signum postulant:* Mt XV, 39—XVI, 4. Mc VIII, 10—12.

§ 68. *Fermentum Pharisaeorum cavendum docet:* Mt XVI, 4—12. Mc VIII, 13—21.

§ 69. *Sanat caecum Bethsaidae:* Mc VIII, 22—26.

§ 70. *Christus Petro ipsum confesso Dei filium passionem suam praedicit, fidei constantiam exigens:* Mt XVI, 13—28. Mc VIII, 27—IX, 1. Lc IX, 18—27. Ioh VI, 66—71.

Pro similitudine confessionis Petri, quaemadmodum apud Iohannem et apud Synopticos legitur, is Iohannis locus huc transferendus videbatur. Quod certe non est contra contextum. Quod enim dicit Iohannes ἐκ τούτου, id latius patet. Ac paucis eis interiectis versibus 6, 66—71. a festo paschatis ad tabernaculorum festum (mense Octobri) transit 7, 2.

§ 71. *Transfiguratur Christus in monte:* Lc IX, 28—36. Mc IX, 2—13. Mt XVII, 1—13.

De loco transfigurationis vide supra ad §. 64. Memorabile autem est h. l. ab evangelistis ipsos dies numerari (Lc ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτώ, Mc Mt καὶ μετὰ — Mt μεθ' — ἡμέρας ἕξ), ut indicent transfigurationis diem, quemadmodum etiam post Lucas pergit *postridie* transfigurationem hominem lunaticum sanatum esse (§. 72. Lc 9, 37.). Tam gravis igitur ea res scriptoribus sacris habita est. Non satis vero constat a quo die numeraverint. Quod aliter ipsis videbatur: respiciebant enim ad tempus illud quod in partibus Caesareae Philippi commorati sunt, quo semel tantum se contulerant. Ibi igitur Petrus Iesum Dei filium confessus est tamque insigne a divino magistro responsum accepit; etsi non tam verba haec — ea ipsa enim Lucas qui solus pergit μετὰ τοὺς λόγους τούτους non habet — quam quae de futura

ipsius passione fideique periculis dixit in sermonibus illis maxime eminent. Quod Matthaeus significat dicens: ἀπὸ τότε ἤρξατο δεικνύειν etc.: tum enim primum quem caussa sua eventum habitura esset praedixit.

§ 72. *Hominem lunaticum sanat:* Lc IX, 37—43. Mc IX, 14—29. Mt XVII, 14—21.

§ 73. *Praedicit exitum suum:* Lc IX, 43—45. Mc IX, 30—32. Mt XVII, 22. 23.

§ 74. *Tributum statere ex pisce solvi iubet:* Mt XVII, 24—27. Mc IX, 33.

Tum demum Iesus ex itinere quod post tempus paschale in regiones Galilaeae adiacentes cum discipulis instituerat (cf. §. 64.) reversus est.

Multum disceptatum est de tributo quod Iesus cum Petro h. l. ab exactoribus rogatus dicitur. Alteri de tributo in usum templi solvendo, alteri de pecunia Caesari solvenda locum explicant. Cf. commentarios ad Matthaeum. Wieselero iudice sententia eorum praestat qui de pecunia Caesari solvenda agi dicunt: cuius rei argumenta plura eaque haud levia post alios ille attulit Chronol. Synops. p. 264—270, Beiträge p. 108 sqq. An ad persuadendum sufficiant dubito, etsi contrariam sententiam satis suspectam reddunt. Momentum aliquod in ea re hoc habet quod tributum Caesaris ex Romanorum instituto mense Septembri (Iudaeorum Elul), templi tributum mense Iudaeorum Adar (mense Martio) exigebatur. Ex ordine autem nostro chronologico sequitur, id quod Matthaeus h. l. tradit inter pascha (cf. §. 59. Ioh. 6, 4. cum locis parallelis) et festum scenopegiae (cf. §. 77. Ioh. 7, 2. Lc 9, 51.) sive inter mensem Aprilem et mensem Octobrem accidisse. Quod nescio an valeat ad ipsam eam quae de genere tributi est quaestionem. Si recte se habet explicatio de Caesaris tributo, planum fit quam diligenter temporis atque ordinis ratio h. l. a Matthaeo sit habita. Sin vero templi tributum intellegitur, quod etiam Ebrardus[1] defendit, credibile est Iesum aliquot mensibus post solvisse, quum ipso Luca teste brevi post pascha extra Galilaeae fines abisset ac tum demum ubi rogabatur reverteretur in patriam.

§ 75. A) *Discipulorum ambitionem redarguit infantis exemplo, ac respondet de alieno sanante nomine Iesu:* Lc IX, 46—50. Mc IX, 33—41. Mt XVIII, 1—5.

B) *Offensiones vitandas dicit:* Mt XVIII, 6—9. Mc IV, 42—50. Lc XVII, 1 sq. *adhibita parabola de ove perdita:* Mt XVIII, 10—14. (Lc XV, 3—7.)

§ 76. A) *Officia in fratrem peccantem tractat:* Mt XVIII, 15—20.

B) *Placabilitatem commendat parabola de computantibus rege ac servo:* Mt XVIII, 21—35. Lc XVII, 3 sq.

Antequam ad partem eius temporis, quod res vitae Christi medias complecti diximus, tertiam transeamus, quae eius ratio chronologica esse visa sit breviter repetamus. Incipit post captum Iohannem, vel potius, quod definitius est, ab ea muneris Christi parte quam a Synopticis maxime descriptam nuncupare solent partem Galilaeam: res enim complectitur in Galilaea potissimum gestas. Continuae vero narrationis initium Lucas facit eis quae in

[1] Cf. Wissenschaftliche Kritik d. evang. Gesch. ed. 3. p. 535 sqq. (ed. 2. p. 446.)

synagoga Nazarethana accidisse narrat ineunte fere anno 782. Inde pergit narratio accuratis passim aucta temporis indiciis usque ad pascha eiusdem anni (d. 17. m. Apr. sive 14. Nisan), in quod cibatio quinque milium incidit §. 59. Reliqua, in quibus res extra Galilaeam sed in eius confinibus gestae (§. 64—74.) distingui possunt, eius sunt temporis quod inter pascha illud et proximum scenopegiae festum (d. 12. m. Oct.) intercedit, de quo Iohannes initio partis eius quae sequitur §. 77. refert.

C: A TABERNACULORUM FESTO USQUE DUM AD ULTIMUM PASCHA PROFICISCERETUR.

§. 77—121.

Eorum quae inde a §. 77. usque §. 121. leguntur ratio chronologica tam incerta plerisque visa est ut tantum non negarent probabiliter quicquam de ea definiri posse: desperant enim nexum quemquam aut ordinem inveniri posse eorum quae Lucas fere solus inde a 9, 51—18, 14. memoriae prodidit. Longe secus visum est Wieselero, qui adhibito Iohanne ad illustrandam hanc partem evangelii Lucae contendit tantum non omnia egregie cohaerere ac definita esse, cf. Chronol. Synopse p. 319 sqq. Iohannem vero adhiberi ad constituendum narrationum Lucae ordinem, quis improbabit nisi qui institutum nostrum synopticum versari totum in errore existimet? Videamus breviter quod res est.

Lucas 9, 51 sqq. (51—61.) Iesum Hierosolymam proficisci facit, item Iohannes 7, 2 sqq. Uterque brevissima id via factum esse significat. Haec inter se convenire perquam probabile est. Iam sequitur apud Iohannem descriptio rerum Hierosolymae gestarum 7, 11—10, 21. Rursus Lc 17, 11. Iesus Hierosolymam proficisci dicitur: id quod locis Matthaei 19, 1 sq. et Marci 10, 1. respondere vix negari potest. Ab eo enim fere loco mirum in modum consentiunt cum Luca et Marcus et Matthaeus, ad quod paullo post Iohannes 12, 1 sqq. accedit. Supersunt Lc 10, 1—17, 10. Ioh 10, 22—11, 54. Quaeritur quid his faciamus. Apud Lucam quidem loci duo sunt ubi nova quaedam narrationis pars incipere videtur. Alter est 10, 1. ubi legitur: Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ κύριος etc., alter 13, 22. ubi est: Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων etc. Apud Iohannem vero describitur quomodo Iesus bis in Iudaeam venerit, et primum quidem in ipsam urbem Hierosolymae, ubi obiit encaeniorum festum, secundum vero in vicum Bethaniae prope Hierosolymam, ubi Lazarum in vitam revocavit. Quid igitur veri est similius quam Lucam primum tradere quae ante festum encaeniorum acciderunt, tum quae egit antequam Bethaniam iret? Encaeniorum vero festum in diem vicesimum m. Decembris i. e. in ipsum tempus illud incidit, in quo describendo Lucas debet versari, nisi ab instituto evangelii sui prorsus defecerit. Hoc igitur potissimum festum intercessisse inter priora quae tradidit (10, 1—13, 21.) et ea quae iam sequuntur (13, 22 sqq.) credendum erit nisi gravis caussa obstat aut aliquid excogitatur melius. Ea vero quae sequuntur cum Iohannis narratione ita convenire ut praecedant res Bethaniae gestas, luculenter eo probatur quod Iesus Iohanne teste (10, 40.) post encaenia in Peraeam se contulit, ubi eum

versari Lucas 13, 31. satis significat: quippe enim Peraea in ditione erat Herodis, a quo timendum ei esse Pharisaei significabant[1].

Huic autem de convenientia narrationum Lucae et Iohannis sententiae res inprimis duae obstare videntur. Primum enim verba Lucae 9, 51. ita comparata esse dicunt ut ad ipsum ultimum iter Hierosolymitanum spectent. Id mihi non videtur, quamquam nova Wieseleri de voce ἀναλήμψεως opinione difficultatem loci posse tolli haud credo[2]. ἀνάλημψις enim vix aliud notare potest quam Iesu de his terris assumptionem, quae ultima muneris eius pars ac perfectio erat. Quam ad notionem eius vocis, parum feliciter a Wieselero negatam (Beiträge p. 131 sq.), optime quadrat quod adpositum est, συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας. Complebatur enim dierum numerus qui, ut divinitus statutum erat, in his terris ei transigendi erant. Similem autem genitivi usum ex usu ipsius Lucae esse, probant Lc 2, 6. 21. 22. At id quod dictum est συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήμψεως, non ita urgeri posse ut iam Iesus ad exitum properasse dicatur, quum ex tota eaque longa serie earum rerum quas Lucas ab hoc loco usque ad evangelii finem tradit, tum ex singulis locis multis sequitur qui id ipsum testantur, Iesum ab eo inde non properasse Hierosolymam. Eiusmodi sunt 10, 1. μετὰ δὲ ταῦτα[3] etc.; porro tota de legatione et reditu septuaginta discipulorum historia; item Lc 13, 22. καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων, item 13, 31. quibus inest Iesum tum iam diutius in regione Herodis versatum fuisse; item 13, 10 et 14, 1. inter quae tota interiecta est hebdomas; item 17, 11. etc. Propterea Lucam eis verbis hoc tantum sibi voluisse puto; ab eo inde tempore — brevi ante primum praedixerat (§. 71.) ac paullo post repetierat (§. 73.) quem exitum habiturus esset — mentem Iesu totam iam occupatam fuisse cogitatione exitus sui et Hierosolymae, ubi extremae eum res manerent. Hinc iam non amplius versabatur in Galilaea, circa quam tantopere versatur omnis Synopticorum narratio, sed abiit Hierosolymam, neque ea relicta in Galilaeam rediit, sed post varia circum itinera iterum ac tertium Hierosolymam tetendit.

Deinde sententiae nostrae de necessitudine Lucae et Iohannis obesse existimatur quod Lc 13, 22. Iesus dicitur πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱερουσαλήμ: idem vero iter ex comparatione nostra Iohannis non Hierosolymam sed Bethaniam factum est. Hac de re recte iam Wieselerum l. l. p. 321. explicuisse arbitror. Erat enim sane Hierosolymam iter faciens, quamquam ipsam urbem tum certe non adibat. Ac nescio an id ipsum, πορείαν ποιούμενος, de consilio sit dictum et illud potissimum, Hierosolymam eum tetendisse, respectum quendam loci 9, 51. quemadmodum ipsi explicuimus in se contineat. Praeterea — quae

---

[1] Si cum Wieselero l. l. p. 321. verbis illis δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι iudicatur indicari, Iesum tertio die post adventurum esse quo tendebat i. e. Bethaniam, etiam ultra progrediendum erit. Sed pro tanta qua sunt versus 32 et 33. interpretationis ambiguitate res ad liquidum perduci nequit.

[2] Cf. l. l. p. 324 sq. „Als die Tage zu Ende gingen, in denen er Aufnahme fand (aus dem Zusammenhange versteht sich, in Galilaea), reis'te er nach Ierusalem, um dort zu wirken.“ „Dass ihm damals die Empfänglichkeit der Galiläer weniger entgegenkam als früher, hat Lucas gleich darauf angedeutet 10, 13—15. vgl. 9, 58.“ Cf. quae contra dixit Meyer in Comment. ad h. l.: quae quidem nec eis quae nuperrime Wieselerus protulit, Beiträge p. 131, refutata mihi videntur.

[3] Eisdem verbis Iohannes 5, 1. ita utitur ut plures menses complectatur.

est Wieseleri sententia p. 321 sq. — verbis 13, 35. Iesus significasse videtur, non ante proximum paschatis festum in ipsam urbem se venturum.

Quae quum ita sint, nescio an praestet, hanc quoque partem evangelii Lucae caute atque intelligenter scriptam habere — probabilitate enim haud contemnenda utimur, etsi nulla ad certum via ducit — quam cum eis facere, sunt autem longe plerique, qui ordinem harum narrationum inveniri posse negant ipsumquae Lucam contendunt varia commiscuisse et, quum unum tantum idque ultimum iter Hierosolymitanum describere vellet, perperam tribus diversis locis notasse, Iesum Hierosolymam abire.

§ 77. *Iesus et fratres festum Hierosolymae celebraturi:* Ioh VII, 1—10. *Iesus per Samariam proficiscens male excipitur:* Lc IX, 51—56.

Probe observa, Iesum Hierosolymam iturum ex Iohannis relatione brevissimam viam inire putandum esse: ad quod egregie quadrat quod Lucas non modo tam pauca (9, 51—62.) de eo itinere refert, sed etiam id ipsum testatur, Iesum per Samariam, quae brevissima sed insolita via erat, profectum esse.

Praeterea minus accurate collocavimus Ioh 7, 1., sed noluimus a sequentibus separare. Eo enim versu Iohannes innuit aliquod temporis spatium quod Iesus in Galilaea transegerit a se praeteriri usque dum rursus Hierosolymam se conferret. Possis inde concludere, Ioh 6, 66—71. (§. 70.) propius quam diximus cohaerere cum eis quae Iesus locutus est paschate (§. 62.), nisi praeclaram Petri confessionem apud Iohannem et apud Synopticos componere praestat. Ceterum quod Iohannes dicit ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ 7, 1., non eiusmodi est ut excludat itinera in regiones Galilaeae circumiacentes; breviter enim ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ et ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ sibi invicem opponuntur.

§ 78. *Inter viam accedunt novi discipuli:* Lc IX, 57—62. Mt VIII, 19—22.

Probabiliter de horum locorum Lucae et Matthaei ratione exposuit Krafftius: Chronologie und Harmonie p. 107 sq.

§ 79. *Iesus mediis diebus festis prodiens in templo se Dei legatum profitetur ac brevi discessurum:* Ioh VII, 11—36.

§ 80. *Ultimo die festo de spiritu sancto disserit. Quum aliorum tum Nicodemi iudicium:* Ioh VII, 37—53.

[§ 81. *Iesus et mulier adultera:* Ioh VII, 53—VIII, 11.]

§ 82. *In templo de suo suique patris testimonio agit:* Ioh VIII, 12—20.

§ 83. *De ortu suo atque abitu disputat contra Iudaeos Abrahami genus frustra iactantes:* Ioh VIII, 21—59.

§ 84. A) *Sanat Hierosolymae sabbato caecigenum:* Ioh IX, 1—41.

B) *Se bonum pastorem esse dicit:* Ioh X, 1—21.

§ 85. *Legatio septuaginta discipulorum:* Lc X, 1—16. Mt XI, 20—24.

Quando aut unde haec legatio facta sit, parum constat. Wieselerus a vulgata opinione haud dissentiens emissos legatos putat e regione Samaritana quum Iesus Hierosolymam petebat, cf. Chronol. Synopse pag. 326, nota 1. Quod quam parum quadret, recte sensit De Wettius; cf. Comment. ad h. l. ubi est: Auf dem Wege von Galilaea durch Samarien nach Ierusalem ist die Aussendung e' ensowenig geschehen als das meiste Folgende in diese Zeit gehört. Erravit Wieselerus quod verbis μετὰ δὲ ταῦτα h. l. arcte annectendi

vim tribuit: de quo mihi secus videri supra dixi, comparans Ioh 5, 1. ubi μετὰ ταῦτα plurium mensium intervallum significat. Similiter fit alibi, ut Ioh 6, 1. Accedit quod quae praecedunt v. 57—62., ne ipsa quidem sic comparata sunt ad quae aliquid arctissime annectatur: vix enim ea tria colloquia eodem tempore ac loco habita sunt; quod ipse Lucas innuit dicens: Εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον et: Εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος. Neque magis vero, ut visum est Krafftio l. l. p. 110 sq., Hierosolyma legatos exisse credibile est. Quod si enim esset, nec Lucas eam rem prorsus praeteriturus fuisset, nec Iesus in instituendis legatis allocutus esset urbes prope lacum Galilaeum sitas, Chorazin, Bethsaida, Capharnaum. Extremo loco quod dixi facit ut credam haud procul a lacu Galilaeo et quidem in Peraea potius quam in Galilaea legationem esse institutam: cuius loci mentionem facere multo minus attinebat quam si esset Hierosolyma. Instituta est autem, mea quidem sententia, postquam Iesus a festo scenopegiae redisset: id quod ipsius Lucae narrationi (Μετὰ δὲ ταῦτα etc.) et rationi quae est inter eum et Iohannem admodum conveniens est. Omne enim tempus illud inter scenopegiam et encaenia videtur in itineribus consumptum; fixam sedem quam Iesus in Galilaea habuerat, iam reliquerat quum ad scenopegiae festum proficiscebatur Lc 9, 51. Eiusmodi vero itineribus illa discipulorum legatio (cf. Lc 10, 1.) aptissima est.

§ 86. *Reditus septuaginta discipulorum:* Lc X, 17—24. Mt XI, 25—30.

§ 87. *Parabola de Samarita misericorde:* Lc X, 25—37.

§ 88. *Iesus Bethaniae apud Martham hospitatur:* Lc X, 38—42.

§ 89. *Orare docet discipulos:* Lc XI, 1—13. (Mt VI, 9—13. VII, 7—11.)

§ 90. *Duo caecos sanat:* Mt IX, 27—31.

Ista huc pertinent propter nexum cum eis quae sequuntur v. 32. Quod verbis εἰς τὴν οἰκίαν domus quam Iesus Capharnaumi habitabat significari videtur, id pro libertate, qua Matthaeus in componendis rebus similibus 8, 1—9, 34. usus est, non urgendum duco. Si non ipse Capharnaumi esse ex contextu Matthaei cogitandus esset, domus qua hospitabatur significari posset quocumque se loco tenebat.

§ 91. A) *Sanat mutum daemoniacum:* Lc XI, 14 sq. Mt IX, 32—34.
B) *Calumniantes Pharisaeos castigat:* Lc XI, 17—26. Mt XII, 43—45.
C) *Feminam quis beatus sit docet:* Lc XI, 27 sq.
D) *Reicit caeleste signum petentes:* Lc XI, 16. 29—36. Mt XII, 38—42.

Cf. haec cum §. 47.

Admodum probabile est ea quae Mt 12, 24 sqq. refert non eodem tempore Iesum locutum esse, sed Matthaeum pro simili argumento in unum coniunxisse. Documento est quod Mt 9, 32 sqq. eandem Pharisaeorum calumniam locum habuisse testatur nec tamen quicquam ea occasione a Iesu dictum notat. Illud vero nemo definire poterit, utrum horum dictorum ad priorem, utrum ad alteram calumniam pertinuerit.

§ 92. *In aedibus Pharisaei contra Pharisaeos disserit:* Lc XI, 37—54.

§ 93. *Quis timendus sit dicit, et de peccato in spiritum sanctum:* Lc XII, 1—12.

§ 94. *Hereditatis litem recusat:* Lc XII, 24—32.

§ 95. *Varii Iesu sermones de vanis curis, aeternis divitiis, de boni servi vigilantia, de signis temporum:* Lc XII, 22—59.

§ 96. *De Galilaeis caesis agit, ac de ficu sterili:* Lc XIII, 1—9.

§ 97. *Sanat sabbato mulierem:* Lc XIII, 10—17.
(*Addit parabolas de regno caelesti:* Lc XIII, 18—21. Mt XIII, 31—33. Mc IV, 30—32. Vide § 50. c.)

Si quid definire licet de tempore quo hae de regno caelesti parabolae propositae esse videantur, Matthaeo et Marco, qui annexuerunt similibus aliis, praeferendus erit ut solet Lucas, apud quem coram multitudine invitis adversariis de mirabiliter factis Christi laetante eximia cum gravitate dicta sunt. Easdem iam ante prout Matthaeus et Marcus prodant propositas hoc loco a Christo graviter repeti, cl. Meyeri (cf. comm. ad h. l.) sententia est, quam non defenderim.

§ 98. *Obit Hierosolymae encaeniorum festum, insidiis obnoxius:* Ioh X, 22—39.

Incidebant encaenia anno urbis 782. in diem 20. m. Decembr. (25. Kislev) usque 27. (2. Thebet).

§ 99. *Abit trans Iordanem ibique commoratur, credentibus multis:* Ioh X, 40—42.

§ 100. *Iturus Hierosolymam respondet quaerenti de beatorum paucitate:* Lc XIII, 22—30.

§ 101. *Respondet nuntiantibus de insidiis Herodis, insuper minans Hierosolymae:* Lc XIII, 31—33. 34. 35.

Plura de hoc memorabili loco iam supra diximus ante §. 77.
Extremos autem duo versus Lucas longe alio loco ac Matthaeus (cf. §. 134.) habet. Lucam defendit Wieselerus (p. 322 sq.), Matthaeum plerique, contra Wieselerum Meyerus in comm. ad locos Matthaei et Lucae. Videntur vero a Luca aptissimo loco referri: certe enim egregie cohaerent cum eis quibus annexa sunt, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἱερουσαλήμ. Quibuscum si illo tempore coniunctim prolata sunt, ultima verba non ad communem salutationem paschalem sed ad solemnem multitudinis clamorem Hosanna pertinent, quo urbem introiens exceptus sed. Quod ab eo praedici, haud vulgare est, eoque magis audientium mentes perstringere debebat quoniam annexuit praedictioni de instante urbis ruina. Altiorem vero in tota oratione sensum apud Matthaeum inesse dicunt: pertinere enim ultima verba ad gloriosum Christi adventum sive reditum. Quae in re si Matthaeus Lucae praestare iudicabitur, nescio an ipse Lucas aliter atque ille sermonem Christi intellexerit.

§ 102. *Apud Pharisaeum cenans sanat hydropicum sabbato ac varia docet:* Lc XIV, 1—6. 7—24.

§ 103. *Dicit quales esse debeant ipsius sectatores:* Lc XIV, 25—35.

§ 104. *Publicanos a contemtu vindicans tradit parabolas tres*, a: *de ove perdita* 1—7.; b: *de amissa drachma* 8—10.; c: *de filio degenere* 11—32.: Lc XV, 1—32.

§ 105. *Discipulis tradit parabolam de dispensatore iniusto* (a: 1—13.), *castigans murmurantes Pharisaeos* (b: 14—18.), *item de Lazaro et divite* (c: 19—31.): Lc XVI, 1—31.

§ 106. *Ad discipulos dicit de (offensionibus, placabilitate,) fide atque humilitate:* Lc XVII, (1—4.) 5—10.

§ 107. *Iesus abit Bethaniam Lazarumque mortuum in vitam revocat:* Ioh XI, 1—46.

§ 108. *Pharisaeorum insidias devitans secedit in urbem Ephraim:* Ioh XI, 47—54.

Oppidum quod Ephraim dicebatur octo (sed interprete Hieronymo, si vera est lectio, viginti) miliariis septentrionem versus ab Hierosolyma distabat, ut est in Eusebii Onomastico. Item ex 2. Chron. 13, 19. et Ioseph. de bell. Iud. IV, 9, 9. vicinum illud Bethel urbi fuisse apparet. In tabula vero geographica Palaestinae, quam Carolus Ritter publicavit, inter Silo et Bethel notatum est. Quae omnia in eo conveniunt, Ephraim oppidum in Iudaea haud procul a Samariae finibus situm fuisse. Unde, ut recte Wieselerus conclusit l. l. p. 322, lux affertur loco Lucae 17, 11. de ultimo Iesu itinere Hierosolymitano, quod is per mediam Samariam et Galilaeam factum dicit. Exiens enim Iesus ab oppido Ephraim recta via per Samariam transiens in Galilaeam ivit; qua ultimum visa per Peraeam in Iudaeam perrexit. Per Peraeam autem eum iter fecisse, ut Matthaeus et Marcus testantur 19, 1. 10, 1, ita inde intellegitur quod consentientibus tribus Synopticis primum venit Hierichuntem.

§ 109. *Ultimum iter Hierosolymitanum suscipit:* Lc XVII, 11. Mt XIX, 1 sq. Mt X, 1.

Loco Lucae 17, 11. ultimi itineris Hierosolymitani initium indicari, quantopere loco Iohannis 11, 54. confirmetur, modo dictum est. Cf. ad §. 108.

§ 110. *Decem leprosos sanat:* Lc XVII, 12—19.

§ 111. *De regno divino atque adventu filii hominis disserit:* Lc XVII, 20—37. (cum locis geminis: Mt XXIV, 23—28. 37—41. Mc XIII, 21—23. Ad v. 31. supple Mt XXIV, 17. Mc XIII, 15. cf. § 139.)

§ 112. *Parabolae de iudice et vidua, de Pharisaeo et portitore:* Lc XVIII, 1—8. 9—14.

§ 113. *Interrogantibus de repudio respondet:* Mc X, 2—12. Mt XIX, 3—12.

§ 114. *Admittit ad se infantes:* Lc XVIII, 15—17. Mc X, 13—16. Mt XIX, 13—15.

§ 115. A) *Cum iuvene divite collocutus, de divitiarum periculis deque praemiis fidei dicit:* Lc XVIII, 18—30. Mc X, 17—31. Mt XIX, 16—30.
B) *Addit parabolam de operariis vineae:* Mt XX, 1—16.

§ 116. *In itinere discipulis rursus praedicit passionem:* Lc XVIII, 31—34. Mc X, 32—34. Mt XX, 17—19.

§ 117. *Ambitionem filiorum Zebedaei confutat:* Mc X, 35—45. Mt XX, 20—28.

§ 118. *Prope Hierichuntem sanat caecum (duos caecos):* Lc XVIII, 35—43. Mc X, 46—52. Mt XX, 29—34.

In his differt quod teste Matthaeo duo caeci sanati sunt, Luca et Marco testibus tantum unus; item quod testibus Matthaeo et Marco sanatio locum habuit quum Iesus urbe exibat, teste Luca quum ad urbem appropinquabat. Quas differentias multi ita sustulerunt ut dicerent sanatos esse duo, quemadmodum Matthaeus recte retulerit, nisi quod diversitatem loci parum curaverit: eorum enim alterum ante introitum urbis sanatum commemorari a Luca, alterum post exitum sanatum a Marco. Qua de re nuper uberius et passim probabiliter, certe contra Straussium, exposuit Ebrardus l. l. ed. 3. p. 565 sqq. (ed. 2. p. 465—470). Etiam Wieselero (p. 332.) aliisque (cf. commentarios ad hos locos) visum est duas sanationes locum habuisse. Quae res ad fidem potius quam ad iudicium pertinere videtur; certe enim ita tractata est. Puto Marcum inprimis sequendum esse, qui quam diligenter rem exploratam habuerit, nomen caeci ab ipso additum testatur. De loco cum Marco Matthaeus consentit. Errare in his facillimum erat.

§ 119. *Hierichunte visit Zacchaeum:* Lc XIX, 1—10.

§ 120. *Parabola de minarum (talentorum) usu:* Lc XIX, 11—28. Mt XXV, 14—30.

§ 121. *Bethaniae inter epulas a Maria ungitur:* Ioh XII, 1—11. Mc XIV, 3—9. Mt XXVI, 6—13.

Hanc totam rem accuratius ex Iohanne disci quam ex Marco et Matthaeo, dubium non est. Tanta est enim illius in notandis singulis accuratio ut rei quam tradit se ipsum interfuisse luculenter probet. Dies quidem quo unctio facta est eo rectius ex Iohanne sumitur quoniam nec Marcus (14, 3. καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ) nec Matthaeus (26, 6. τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ) quicquam quo tempus definirent adscripserunt.

PARS III. RES ULTIMAE: A SOLEMNI CHRISTI INTROITU IN URBEM USQUE AD REDITUM IN CAELUM.

§. 122—183.

A: A SOLEMNI INTROITU AD COENAM ULTIMAM.

§. 122—152.

§ 122. *Solemniter ingreditur Hierosolymam:* Ioh XII, 12—19. Mc XI, 1—11. Lc XIX, 29—44. Mt XXI, 1—11.

Illud quod Iohannes 12, 1. dixit, πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα, ita accipiendum, videtur ut hebdomadem interiectam inter diem adventus et pascha significet, sive ut eodem die vespere i. e. feria sexta advenerit Bethaniam quo hebdomade proxima vespere agnus paschalis edebatur. Paschalem enim coenam in vesperam feriae sextae incidisse, ipse Iohannes testatur, quum eodem die ante sabbatum Christum in cruce mori faciat. Quodsi vero est, coena inter quam pedes Christi ungebantur in sabbatum videtur incidisse; a quo sabbato si *dies sequens* Ioh. 12, 12. numeratur, *feria prima,* ut in veteri ecclesiae traditione est, solemniter Christus urbem introisse putandus erit. Inde ab hoc igitur die quae Hierosolymae et Bethaniae a Iesu gesta sunt usque ad feriam quintam proximam, qua habita est coena ultima, a §. 122. usque 152. litteris consignata sunt.

§ 123. *Imprecatio fici:* Mc XI, 12—14. Mt XXI, 18 sq.

§ 124. *Purgatio templi:* Mc XI, 15—19. Lc XIX, 45—48. XXI, 37 sq. Mt XXI, 12—17.

Feria igitur *secunda* (Mc 11, 12. Mt 21, 18.), devota inter viam ficu, templum ingressus est et purgavit. Vespere rursus exiit urbe (Mc 11, 19.).

§ 125. *Ficu verbo arefacta de fidei potestate disserit:* Mc XI, 20—25. Mt XXI, 20—22. (VI, 14 sq.)

Die sequenti, ut accuratius Matthaeo Marcus refert, i. e. *feria tertia,* mane transeuntes ficum arefactam vident. Inde Hierosolymam pergunt et intrant templum (§. 126.). Videtur huius diei historia complecti omnia quae usque ad §. 141. tradita sunt. (Semel tantum temporis nota additur, eaque hanc sententiam confirmat, cf. Mt 22, 23. §. 131.)

§ 126. *Primores populi quaestione de Iohanne baptista perturbat:* Mc XI, 27—33. Mt XXI, 23—27. Lc XX, 1—8.

§ 127. *Parabola de duobus filiis in vineam missis:* Mt XXI, 28—32.

§ 128. *Parabola de vinitoribus heredem necantibus:* Mt XXI, 33—46. Mc XII, 1—12. Lc XX, 9—19.

§ 129. *Parabola de convivio nuptiali regio:* Mt XXII, 1—14.

§ 130. *Interrogatur a Pharisaeis de tributo Caesari solvendo:* Mc XII, 13—17. Mt XXII, 15—22. Lc XX, 20—26.

§ 131. *Item a Sadducaeis interrogatur de uxore septem fratrum:* Mc XII, 18—27. Mt XXII, 23—33. Lc XX, 27—39.

§ 132. *Interrogatione de summa lege dissoluta non amplius interpellatur:* Mc XII, 28—34. Mt XXII, 34—40. Lc XX, 40.

§ 133. *Ipse interrogat Pharisaeos de Messia filio David:* Mc XII, 35—37. Lc XX, 41—44. Mt XXII, 41—46.

§ 134. *Perstringit prolixe Pharisaeorum et legisperitorum mores:* Mc XII, 38—40. Lc XX, 45—47. XIII, 34 sq. Mt XXIII, 1—39.

De Lc 13, 34 sq. Mt 23, 37—39. cf. ad §. 101.

§ 135. *Laudat munusculum viduae pauperis:* Mc XII, 41—44. Lc XXI, 1—4.

§ 136. *Accedentibus Graecis de proxima sua morte dicit. Vox de caelo:* Ioh XII, 20—36.

Graeci, de quibus h. l. sermo est, in atrio templi fuisse ibique Iesum disserentem, ut cupiebant, videntur vidisse atque audisse. Quae res quam apte pro loco et tempore narrationi Lucae et Marci de munusculo viduae adiungatur in promtu est.

§ 137. *De Iudaeorum contumacia ac divina re Christi:* Ioh XII, 36—50.

Verba Iohannis 12, 36. καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν, eodem ni fallor spectant quo Matthaei verba 24, 1. καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο. Tum enim ultimum in templo coram multitudine locutus erat. Inde quum exisset, in monte olivarum cum discipulis consedit ad eosque de rebus summis eisque ultimis (§. 138—141.) divina cum vi dixit. Sequentem diem, i. e. *feriam quartam,* extra urbem sive in monte olivarum sive Bethaniae a multitudine remotus transegisse putandus est; fortasse etiam magis secum quam

cum discipulis vixit. Eo die, ad quem quae §§. 142 et 143. dedimus referenda sunt, cum sacerdotibus pessimi consilii iam plenis facta est Iudae traditoris pactio.

§ 138.—§ 141. *Oratio Christi prophetica de Hierosolymae ac saeculi fine, deque adventu suo:* Mt XXIV. XXV. Mc XIII. Lc XXI, 5—36.

§ 138. A) *De signis, dolorum initiis:* Mt XXIV, 1—14. Mc XIII, 1—13. Lc XXI, 5—19.

§ 139. B) *Pergitur de signis. Calamitas maxima. Seductionis pericula. Signum filii hominis:* Mt XXIV, 15—42. Mc XIII, 14—37. Lc XXI, 20—36.

§ 140. C) *Propter repentinum Christi adventum vigilantia commendatur parabola decem virginum [aliisque]:* Mt XXV, 1—13.

[Mt XXIV, 43—51. cum Lc XII, 39—46. vide § 95.]

[Mt XXV, 14—30. cum Lc XIX, 11—28. vide § 120.]

§ 141. D) *De Christi ad iudicium extremum adventu;* Mt XXV, 31—46.

§ 142. *Biduo ante pascha sacerdotum consilium fit de Iesu necando:* Mt XXVI, 1—5. Mc XIV, 1 sq. Lc XXII, 1 sq.

§ 143. *Iudae traditoris pactio fit cum sacerdotibus:* Mt XXVI, 14—16. Mc XIV, 10 sq. Lc XXII, 3—6.

De §§. 142 et 143. ad diem hebdomadis supplicii Christi quartum referendis cf. ad §. 137.

§ 144. *Iesus parari iubet cenam ultimam:* Mt XXVI, 17—19. Mc XIV, 12—16. Lc XXII, 7—13.

Quem primum diem azymorum Synoptici dicunt, is *feria quinta* est. Huius igitur diei ad vesperam ultima coena est facta, eadem qua Synoptici institutam esse cenam sacram testantur et Iohannes Iesum discipulorum pedes lavisse narrat. Quod ad probandum quum ratio facit ea quae inter lotionem pedum apud Iohannem et contentionem discipulorum apud Lucam videtur esse (cf. ad §. 145.), tum proditoris significatio quemadmodum apud utrosque inter cenam locum habuit (cf. §. 146.), tum similitudo eorum quae apud utrosque inter Christum et Petrum dicuntur acta esse (cf. §. 148.). Illud vero inter utrosque interest quod ultima cena testibus Syopticis epulum paschale fuit, Iohanne teste non fuit: is enim non modo nihil eiusmodi dicit unde conicias Iesum quum ultimum cum discipulis cenaret agnum paschalem edisse, sed etiam plura habet quae contrarium probant. Quae evangelistarum in re tam gravi diversitas dudum magnopere exercuit interpretes. Alii iique plerique, idem epulum apud Iohannem et apud Synopticos referri tenentes, narrationum diversitatem tolli posse negarunt; alii vero ita sustulisse sibi visi sunt ut dicerent, aliud a Iohanne idque feria quarta habitum, aliud referri a Synopticis, quod in quintam feriam inciderit[1]. Quo remedio vel potius artificio ut par est spreto ulterius progressi sunt ii qui partim Iohannem ex Synopticis, partim Synopticos ex Iohanne emendarunt. Sed nolumus h. l. re-

[1] Cf. praeter ceteros nuperum huius sententiae defensorem *Krafftium* in libro identidem a nobis citato: Chronologie und Harmonie der vier Evv. p. 125—128.

petere aut examinare quae de hac quaestione a viris doctis in varias ac diversas partes disputata sunt: praesertim quum tantopere assentiendum videatur Bleekio ut dubitem an aliud quicquam rectius aut eiusmodi possit proferri quod rationes eius in summa certe rei irritas reddat[1].

Breviter igitur dicam 1) quibus potissimum locis Iohannes doceat Iesum ultimum cum discipulis cenantem non legitimam cenam paschalem habuisse[2]: 2) quibus maxime de caussis Iohannis auctoritas praevalere Synopticis iudicanda sit. Iohannes enim 1) id ipsum dicit, ante festum paschatis Iesum cum discipulis cenasse, cf. 13, 1. πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα etc. 2) dicit 18, 28. Iudaeorum primores praetorium procuratoris Romani non intrasse ne polluerentur sed pascha ederent, scilicet eodem die quo Iesus mortem in cruce patiebatur, sive postridie quam ille ultimum cum discipulis epulatus est. 3) diem quo Iesum affigebant cruci appellat τὴν παρασκευὴν τοῦ πάσχα 19, 14. 31. 42. Accedit 4) quod verba Christi ad Iudam proditorem inter cenam dicta 13, 27. non in eum modum quo fit 13, 28. (ἀγόρασον ὧν χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν) a discipulis explicari poterant si ipsum convivium paschale iam celebrabant.

Quibus locis Iohannes recte docuit Iesum pridie vesperam diei quarti decimi mensis Nisan, quo scilicet paschalem agnum edebant Iudaei, ultimum cum discipulis cenasse. Illud enim incredibile est Iesum ipso primo paschatis die festo (i. e. 15. m. Nisan), qui ut sabbati eiusque sanctissimi loco haberetur lege praescriptum erat, non modo a turba armata captum itemque iudiciis continuo habitis damnatum sed etiam cruci affixum esse. Qua in re consentit cum Iohanne traditio talmudica, quae vespera diei quarti decimi m. Nisan Iesum mortuum esse facit. Videntur etiam Pauli apostoli verba 1 Cor. 5, 7. καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ἐτύθη Χριστός, tum demum plenam vim habere si quo die agnus paschalis immolabatur eo ipso Christus cruentam mortem est passus. Longe gravissimum vero hoc est quod apud Synopticos multa probant, Iohannem eam rem ipsis accuratius narrare. Namque et ipsi diem crucifixionis παρασκευήν et προσάββατον nuncupant Mc 15, 42. Mt 27, 62. Lc 23, 54. Item Lucas et Marcus narrant, quum Christus ad crucem ducere-

---

[1] Praeclara *Bleekii* dissertatio inserta libro: Beiträge zur Evangelien-Kritik 1846. p. 107—156. (cf. etiam p. 33—39.) hunc titulum habet: Ueber den Monatstag des Todes Christi und des letzten Mahles mit seinen Jüngern und die in der Beziehung zwischen dem Johannes und den Synoptikern stattfindende Differenz (gegen Tholuck, Hengstenberg, Wieseler); über die Richtigkeit der Iohanneischen Darstellung in dieser Beziehung und die Bedeutung dieses Verhältnisses für die Echtheit des Johanneischen Evangeliums (gegen Baur). Post *Bleekium* accurate in eam rem inquisivit *Weitzel:* Die Christliche Passahfeier der ersten Jahrhunderte. Zugleich ein Beitrag zur Geschichte des Urchristenthums und zur Evangelien-Kritik 1848. Cf. inprimis p. 272—324. Item *Winerus* in programmate anni 1847. in quo est: Δεῖπνον de quo Ioa. c. XIII. evang. memoriae prodidit. num πάσχα fuerit, quaeritur. Quod quidem totum contra *de Ammonii* ea de re sententiam (Geschichte des Lebens Jesu. Tom. III. 1847.) scriptum est. Item *Ebrardus:* Wissenschaftliche Kritik etc. ed. 2. p. 505—517. (ed. 3. p. 615 sqq.), cui quidem dissertatio Bleekii tantopere probata est ut quae ipse antea bis diverso modo de ea re scripserat revocaret.

[2] Contrarium doctissime probare studuit *Wieseler* Chronol. Synops. p. 339—386. Rursusque eandem sententiam defendit Beiträge p. 230 sqq.

tur Simonem Cyrenensem ab agro redisse Lc 23, 26. Mc 15, 21. Denique illi eodem die et Iosephum Arimathiensem sindonem emisse (Mc 15, 46. Mt 27, 59.) et feminas aromata atque unguenta quibus post sabbatum quod instaret Domini corpus ungerent procurasse (Lc 23, 56.) tradunt. Quae omnia eiusmodi sunt ut dies quo comprehensio damnatio crucifixio Iesu locum habebat non possit ipse pro sabbato haberi neque magis is qui antecessit pro die 14. m. Nisan, quo lex pascha edi iussit.

Apparet igitur errasse Synopticos quod cenam Iesu ultimam non distinxerunt a legitima cena paschali. Quod qui factum sit, nuperrime explicare studuerunt, et passim non sine probabilitatis specie, Weitzel et Ebrardus.

§ 145. *Accumbit cum duodecim:* Mt XXVI, 20. Mc XIV, 17. Lc XXII, 14—18. *Discipulorum ambitionem coercet:* Lc XXII, 24—30. *eademque mente pedes illis lavat:* Ioh XIII, 1—20.

Iohannis narratio de lotione pedum egregie quadrat ad id quod Lucas de contentione inter discipulos orta habet. Haec enim contentio tum orta esse videtur quum accubitum euntes singuli locum recumbendi sibi eligebant[1]. Hoc quidem non ex ordine quo Lucas res singulas narrat effici potest. Sed recte Wieselerus observavit Lucae verbis: Ἐγένετο δὲ καί, non id dici, contentionem demum post cenam exortam esse.

§ 146. *Inter cenam significat proditorem:* Mt XXVI, 21—25. Mc XIV, 18—21. Lc XXII, 21—23. Ioh XIII, 21—35.

Lucam hanc proditoris significationem non recte post cenam ipsiusque eucharistiae institutionem posuisse, iure inde concluditur quod verba πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης optime ad mediam cenam quadrant, quemadmodum apud Mt et Mc est ἐσθιόντων αὐτῶν. Praeterea in promtu est Iudam iam exisse nobis visum esse quum Iesus cenam sacram instituerit.

§ 147. *Instituit cenam sacram:* Mt XXVI, 26—29. Mc XIV, 22—25. Lc XXII, 19 sq. (1 Cor. XI, 23—25.)

§ 148. *Praedicit dispersum iri duodecim, Petrumque lapsurum esse.* Mt XXVI, 31—35. Mc XIV, 27—31. Lc XXII, 21—38. Ioh XIII, 36—38.

Iohannem et Lucam duces secuti sumus testantes verba de futuro Petri lapsu antequam exissent ad montem olivarum a Iesu dicta esse. Apud Matthaeum et Marcum (cf. §. 153.) inter viam dicta esse videntur.

§ 149. *Agit de abitu suo ad patrem ac promittit paracletum:* Ioh XIV, 1—31.

§ 150. *Se vitem, discipulos palmites dicit. Item dicit de mundi odio et culpa:* Ioh XV, 1—27.

§ 151. *De malis futuris et paracleti auxilio dicit: item de precibus nomine suo factis: item de proxima discipulorum fuga:* Ioh XVI, 1—33.

§ 152. *Christi precatio sacerdotalis:* Ioh XVII, 1—26.

---

[1] In eadem sententia est Wieseler l. l. p. 399.

B: A COMPREHENSIONE USQUE AD MORTEM AC SEPULTURAM.
§ 153—170.

§ 153. *Anxietas Iesu in Gethsemani:* Ioh XVIII, 1. Lc XXII, 39. Mt XXVI, 30. Mc XIV, 26.
Mt XXVI, 36—46. Mc XIV, 32—42. Lc XXII, 40—46.
De Mt 26, 30. et Mc 14, 26. cf. ad §. 148.

§ 154. *Capitur in Gethsemani:* Ioh XVIII, 2—11. Mt XXVI, 47—56. Mc XIV, 43—52. Lc XXII, 47—53.

§ 155. *Abducitur ad Annam (Caiapham) principem sacerdotum. Petri lapsus:* Ioh XVIII, 12—18. 25—27. Lc XXII, 54—61. Mt XXVI, 57 sq. 69—75. Mc XIV, 53 sq. 66—72.

De abnegatione Petri et de loco iudiciorum Iudaicorum non eodem modo ab evangelistis scriptum est. Ea quae differunt rectissime explicuisse Wieselerum existimo. Illa enim triplex negatio, mea quoque sententia, nec diversis locis, ut ex Iohanne concludere voluerunt, nec apud Caiapham, ut Matthaeus tradit, sed apud Annam est facta. Atque apud Iohannem quidem quae v. 15—18. rursusque v. 25—27. scripta sunt arctissime cohaerere facile patet. Qua de re ne quis erret, Iohannes v. 25. id quo substiterat v. 18. ἦν δὲ μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος, diserte repetit in hunc modum: ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος. Possumus mittere argumenta reliqua, quae idem probant. Sed quaeritur num quae apud Iohannem v. 15—23. leguntur, apud Annam an apud Caiapham gesta sint. Mihi quidem omnino ad domum Annae pontificis referenda videntur: pendent enim ab eo quod v. 13 dictum est, καὶ ἀπήγαγον πρὸς Ἄνναν πρῶτον: quod verbis maxime animi hominis significandi caussa interiectis, ἦν γὰρ usque ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, eam vim amittere non potest. Verba vero versus 24. ἀπέστειλεν αὐτόν etc. mirum in modum pro supplemento eorum quae iam ante scripta sunt habentur: debuisse enim Iohannem idem iam versu 15. notare; quod quum ibi non notasset, hoc loco eum addidisse. Cui explicationi repugnat quum illud πρῶτον v. 13, tum is modus quo v. 15. narratio procedit, tum locus quo ea verba posita sunt. Neque vero cuiquam, opinor, ea sententia placuisset nisi Matthaeus suasisset, apud quem omne Iudaeorum de Christo iudicium apud Caiapham institutum dicitur. At in hac quoque perscribenda re Matthaeo Iohannes accuratior est, ad quem Lucas propius reliquis accedit eo quod non statim postquam Iesus captus esset convenisse synedrium dicit. Sed superest difficultas quae in ἀρχιερέως appellatione est. Hanc enim non cadere nisi in Caiapham sive eum qui tum ipsum summo pontificatu fungebatur, plerique existimant. Contra praeeuntibus aliis sed paucis nuper Wieselerus contendit vel maxime ea appellatione dictum esse praesidem synedrii, quem Iudaei Nasi vocabant, eumque illo tempore Annam fuisse. Quod quum ad explicandum locum Lucae 3, 2. docte et prudenter adhibuit p. 186 sqq.[1], tum et ad Lucae 22, 54 sqq. et ad Marci locum his versibus parallelum valere vult p. 405 sq. Graviter commendatur ea sententia loco Iohannis 18, 15 sqq. ubi qui pontifex appellatur,

[1] Huc cf. etiam Wieseler: Chronologie des apostol. Zeitalters p. 76 sqq.

pro contextu, quemadmodum vidimus, apte non potest nisi Annas intellegi. Quo loco observandum est quam diligenter Caiaphas pontifex dicatur ipsius illius anni (τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου): qua indicatione non opus erat nisi ad distinguendum Caiapham pontificem ab Anna pontifice. Postea 18, 28. simpliciter a Caiapha (ἀπὸ τοῦ Καϊάφα) Iesus in praetorium ductus esse dicitur.

Praeterea vix dubito quin hoc loco eadem sit mutua Iohannis et Synopticorum ratio quae esse solet, ut Iohannes quae ab illis consignata lateque iam vulgata probe sciret, ea tacitus suppleret aut emendaret, praeteriens et ipse quae supplendi aut emendandi locum non darent. Hinc est igitur accurata rerum coram Anna gestarum notatio, itemque quod nihil exponit eorum quae coram Caiapha gesta sunt.

§ 156. *Iudaeorum iudicium et illusio:* Ioh XVIII, 19—24. Mt XXVI, 59—68. Mc XIV, 55—65. Lc XXII, 63—71.

Quaeritur utrum ante synedrii conventum, ut Lucas tradit, an post eius iudicium, quemadmodum Matthaeus et Marcus narrant, Christum captivum illuserint. Videtur autem quod Matthaeus cum Marco tradit ex rei natura sequi: maxime enim consentaneum est a servis ludibrio eum habitum esse postquam synedrium morte dignum iudicasset. Sed hoc ipsum in caussa est cur accuratius narrasse Lucas videatur: quem si sequimur, nescio an apud Annam potius quam apud Caiapham illusio locum habuerit nec non cum Iohannis narratione 18, 22. cohaereat. Potuerit vero etiam rudes servorum animos insolentia tum incessere quum matutinum synedrii conventum exspectabant.

§ 157. *Iesus traditur Pilato:* Ioh XXVIII, 28. Mt XXVII, 1—2. Mc XV, 1. Lc XXIII, 1.

§ 158. *Iudas desperat ac perit:* Mt XXVII, 3—10.

§ 159. *Iesus coram Pilato accusatur:* Ioh XVIII, 29—38. Mt XXVII, 11—14. Mc XV, 2—5. Lc XXIII, 2—5.

§ 160. *Iesus coram Herode:* Lc XXIII, 6—12.

§ 161. *Pilatus Iesum studet dimittere:* Mt XXVII, 15—23. Mc XV, 6—14. Lc XXIII, 13—23. Ioh XVIII, 39 sq.

§ 162. *Dimisso Barabba Iesus flagellatus traditur ad crucifigendum:* Mt XXVII, 24—30. Mt XV, 15—19. Lc XXIII, 24 sq. Ioh XIX, 1—16.

Inter Matthaeum cum Marco et Iohannem interest quod illi Iesum post damnationem flagellatum esse tradunt, Iohannes vero a Pilato flagellatum facit ea mente ut ista poena Iudaeis satisfaceret ipsumque Iesum mortis poena liberaret. Romanorum mos quum fuerit, verberibus affectos cruci affigere (cf. Wetsten. ad h. l.), flagellatio ea quam Iohannes testatur possit ad eum morem traditione accommodata credi: certe enim prorsus est incredibile, ex re tam solita Iohannem tam singulare Pilati facinus fecisse. Sed cum Iohannis fide in hac certe re stare reliquorum potest: flagellatio enim quam ante procurator iusserat in captivi gratiam fieri, post damnationem ex more Romanorum repeti poterat. Grave vero est Iohannem Luca confirmari, quemadmodum Lucam Iohannes supplet: quod enim Iohannes factum esse testatur, id ipsum Lucas Pilatum in animo habuisse dicit 23, 16.

§ 163. *Ducitur ad crucem:* Mt XXVII, 31—34. Mc XV, 20—23. Lc XXIII, 26—33^{a}. Ioh XIX, 16^{b}. 17.

§ 164. *Crucifixio. Titulus. Vestes:* Ioh XIX, 18—24. Mt XXVII, 35—38. Mc XV, 24—27. Lc XXIII, 33b. 34. 38.

§ 165. *Illuditur crucifixus. Mater et Iohannes iuxta crucem:* Mt XXVII, 39—44. Mc XV, 29—32. Lc XXIII, 35—37. 39—43. Ioh XIX, 25—27.

§ 166. *Tenebrae. Moritur:* Mt XXVII, 45—50. Mc XV, 33—37. Lc XXIII, 44—46. Ioh XIX, 28—30.

§ 167. *Portenta. Centurio. Feminae:* Mt XXVII, 51—56. Mc XV, 38—41. Lc XXIII, 45b. 47—49.

§ 168. *Latus percussum:* Ioh XIX, 31—37.

§ 169. *Sepultura. Ioseph Arimathiensis, Nicodemus, feminae:* Mt XXVII, 57—61. Mc XV, 42—47. Lc XXIII, 50—56. Ioh XIX, 38—42.

Sepultus est Christus *feria sexta* brevi ante horam vespertinam sextam i. e. ante sabbati initium. Postquam enim medio fere vespere feriae quintae in horto captus erat, primum ad Annam, tum ad Caiapham abductus est, unde primo mane Pilato tradebatur. Ab hoc capitis damnatus (Ioh 19, 14. ὥρα ἦν ὡσ ἕκτη, quod ad Romanum morem dictum esse videtur), iam hora matutina nona (Mc 15, 25.) cruci affixus est; hora vero pomeridiana tertia in cruce spiritum reddidit (Mc 15, 33 sqq. Lc 33, 44 sqq. Mt 27, 45 sqq.).

§ 170. *Custodia sepulcri:* Mt XXVII, 62—66.

C: a resurrectione usque ad reditum in caelum.

§ 171—183.

§ 171. *Mulieres mane sepulcrum visunt videntque lapidem revolutum:* Ioh XX, 1. Lc XXIV, 1—3. Mc XVI, 1—4. Mt XXVIII, 1—4.

§ 172. *Angeli in sepulcro comparentes alloquuntur mulieres:* Lc XXIV, 4—8. Mc XVI, 5—7. Mt XXVIII, 5—7.

§ 173. *Redeunt mulieres et quae viderunt undecim discipulis nuntiant:* Ioh XX, 2. Lc XXIV, 9—11. Mc XVI, 8. Mt XXVIII, 8.

§ 174. *Petrus et Iohannes sepulcrum visunt:* Ioh XX, 3—10. [Lc XXIV, 12.]

§ 175. *Iesus redivivus Mariae Magdalenae apparet:* Ioh XII, 11—18. Mt XXVIII, 9. 10. [Mc XVI, 9—11.]

Ad §§. 171—175. Quantopere in his Synoptici et Iohannes inter se congruant, ex ordine quo singula edidimus satis perspicuum fore arbitror. Praeterea conferendus est de visu Iesu Christi redivivi insignis Pauli locus 1 Cor. 15, 4 sqq. - - ὅτι ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ κατὰ τὰς γραφάς, 5καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, εἶτα τοῖς δώδεκα. 6ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείονες μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν. 7ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ, ἔπειτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν. 8ἔσχατον δὲ πάντων ὡσπερεὶ τῷ ἐκτρώματι ὤφθη κἀμοί.

§ 176. *Custodes sepulcri fugitivi et corrupti:* Mt XXVIII, 11—15.

§ 177. *Comitatur viatores Emauntinos:* Lc XXIV, 13—35. [Mc XVI, 12—13.]

§ 178. *In mediis apparet discipulis, absente Thoma:* Lc XXIV, 36—43. Ioh XX, 19—25. [Mc XVI, 14.]

Quicquid de visu Christi redivivi inde a §. 171. usque §. 177. refertur in feriam primam sive diem Solis incidit. Eodem die multo vespere par illud discipulorum Emaunte Hierosolymam redit ad undecim congregatos cum amicis, brevique post in ipsis mediis rursus adest Christus. Inter hunc vero diem et abitum eius de his terris quantum temporis intercedat, iudicandum erit ad id quod Lucas Act 1, 3. dicit δι' ἡμερῶν τεσσεράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς.

§ 179. *Iterum apparet discipulis, praesente etiam Thoma:* Ioh XX, 26—29.

§ 180. *Prope lacum Tiberiadis apparet discipulis septem piscantibus:* Ioh XXI, 1—24.

§ 181. *In monte Galilaeo apparet discipulis:* Mt XXVIII, 16—20. [Mc XVI, 15—18.]

§ 182. *In oliveto discipulis valedicit et aufertur:* Lc XXIV, 44—53. [Mc XVI, 19—20.] Act I, 3—12.

§ 183. *Conclusio evangelii Iohannis:* Ioh XX, 30. 31. [XXI, 25.]

AD CHRONOLOGIAM EVANGELICAM.

Adhibitis computationibus Wurmii[1] Wieseleri[2] (Iohannis de Gumpach[3]) anni illi tres, in quos vita Iesu publica incidit (28. 29. 30 p. Chr. sive 781. 782. 783. ab u. c.), ita ordinandi sunt ut anno p. Chr. 28 (urbis 781) 1 Nisan in diem 16 mens. Martii inciderit, anno p. Chr. 29 (urbis 782) in diem 4 mens. Apr., anno p. Chr. 30 (urbis 783) in diem 24 m. Martii. (Hinc 14 et 15 Nisan respondebant 6 et 7 m. Apr.) De novilunio autem inde a primo Nisan anni p. Chr. 29 (urbis 782) usque ad eundem diem anni 33 (urbis 783) ita statuendum est ut 1 Ijar responderit 4 Maii, 1 Sivan = 2 Iunii, 1 Tamus = 2 Iulii, 1 Ab = 31 Iulii, 1 Elul = 30 Augusti, 1 Tischri = 28 Sept., 1 Marchesvan = 28 Octobr., 1 Kislev = 26 Novbr., 1 Tebeth = 26 Decembr., 1 Schebat = 24 Ianuar., 1 Adar = 23 Febr., 1 Nisan = 24 Martii. Hoc duce adhibito singuli per hunc annum dies festi facile inveniri possunt. Incidebat autem dies piacularis in diem 10 m. Tischri = 7 Octobr. 29., scenopegia in diem 15 m. Tischri = 12 Oct. 29., encaenia in diem 25 m. Kislev = 30 Dec. 29., Purim in diem 14 m. Adar = 3 Mart. 30.

---

[1] Astronomische Beiträge zur näheren Bestimmung des Geburts- und Todesjahrs Iesu. Von Ioh. Fr. Wurm, Prof. in Stuttg. Vide Archiv für die Theologie von Bengel. 1816. II, 1 et 2.

[2] Chronolog. Synopse der vier Evv. 1843. Cf. inprimis p. 482 sqq.

[3] Cum libro quem a. 1848. edidit „Ueber den altjüdischen Kalender", coniunximus quem 1853 edidit „Hülfsbuch der rechnenden Chronologie", cf. inprimis pagg. 90—94.

DE RATIONIBUS TEXTUS CRITICIS.

Ex quo inde tempore ad tractandum emendandumque Novi Testamenti textum quem dicunt accessimus, omni editionis Elzevirianae auctoritate sublata ab ipsis antiquis testibus eisque solis proficiscendum iudicavimus. In quibus antiquissimos paucos codices Graecos magnae reliquorum multitudini anteponentes ipsum textum ad testium fidem non conformavimus nisi adhibitis simul certis de cuiusvis scripturae probabilitate legibus. Qua via quid praestare contigerit, inprimis ex VII. nostra Novi testamenti editione critica maiore, quae ineunte a. 1859 prodiit, disci potest. Postquam vero Deo providenti placuit litteras Christianas tanto thesauro augere, quo maiorem nullum habent, fieri non potuit quin, quid potissimum in re exercenda critica prodesset, denuo deliberandum censeremus. Qua ex deliberatione illam rationem ita mutandam censuimus ut textum ederemus qui totus ab antiquissimis auctoritatibus penderet, posthabito opinionis de lectionum probabilitate arbitrio. Hac enim in probabilitate pensanda quam proclive sit errare, innumeris doceri potest exemplis; paene enim nihil tam certum inde prodit ut excludat quod contra dici queat. Illud certe fieri nequit, ut ab ipsis peritissimis ad probabilitatis normam talis editio conficiatur quae plerisque satisfaciat et quovis versu ipsi scripturae apostolicae proxima videatur. Propterea litteris Christianis maxime consulitur tali textu edendo qui ubique antiquissimas probatissimasque auctoritates sequatur. Is enim omnino idoneus erit qui in recepti quem vocant locum substituatur, neque dubium est quin plerumque, ne nimium dicam, insigni scripturae probabilitate sit valiturus. Tamen sunt quae eam rem, quae simplicissima videtur, perquam difficilem reddant. Ipsi enim testes nostri antiquissimi satis atque ita saepe discordant, ut variae lectiones pari vel simili antiquitatis laude praestent: licentia enimvero in conservandis verbis sacris nullo tempore magis se exserebat quam ipsis primis duobus post Christum saeculis. Deinde certum est, quemadmodum luculenter testatur Hieronymus[1], praecipuam priscorum hominum curam ad locos geminos inter se exaequandos pertinuisse. Hinc est quod testibus qui consensum praebent facile praeferendi sunt qui dissensionem testantur, nisi gravis caussa aliud suadeat. Ceterum, ut iam in praefatione dictum est, hanc novam Synopsis editionem totam conformavimus ad editionem Novi Testamenti nostram VIII. maiorem criticam, cuius partem evangelicam anno 1869. absolvimus.

---

[1] Ita enim in celebri epistola ad Damasum scripsit: *Magnus siquidem hic in nostris codicibus error inolevit quod dum* (cdd. *dum quod*) *in eadem re alius evangelista plus dixit, in alio quia minus putaverint addiderunt; vel dum eumdem sensum alius aliter expressit, ille qui unum e quattuor primum legerat eius ad exemplum ceteros quoque aestimaverit emendandos. Unde accidit ut apud nos mixta sint omnia, et in Marco plura Lucae atque Matthaei, rursum in Matthaeo Iohannis et Marci, et in* (Am. om.) *reliquorum quae aliis propria sunt inveniantur.* Cf. Nov. Test. Amiat. meum 1850. 1854. pag. 2.

Ad eandem etiam apparatus criticus conformatus est, nisi quod quae ibi accurate perscripsimus, in Synopsi tantum indicata vel in brevius contracta sunt. Lectionibus in textum receptis plurimis testes quibus nituntur principales ex cdd. uncialibus apposuimus. His plerumque accedunt alii, etiamsi non addidimus „etc“. Quibus nulli testes sunt appositi, eis vel maxima vel certe tanta quanta plerisque a testibus antiquissimis auctoritas est.

Praetermisimus autem paucis locis exceptis in commentario: δαυειδ, ραββει, ηλειασ, πειλατοσ cum similibus pro δαυιδ, ραββι, ηλιασ, πιλατοσ etc, item λημψεται, συλλημψη, παραλημφθησεται etc pro ληψεται etc, item συνμαθηταισ (pro συμμ.), συνλυπουμενοσ (pro συλλ.), συνζητειν (pro συζ.), συνχρωνται (pro συγχρ.), συνπνιγουσιν (pro συμπν.), ενκαινια (pro εγκ.) etc, item καφαρναουμ pro καπερναουμ (μωυσησ pro μωσησ, ναζαρεθ et -ρετ), item αλλα pro αλλ᾽, μετα pro μετ᾽, ενατοσ pro εννατοσ, εκχυννομενον pro εκχυνομενον, ουτωσ pro ουτω, τεσσερακοντα pro τεσσαρ. et si qua alia huius generis sunt[1]. Horum quicquid edidimus ex auctoritatibus nostris principalibus exscriptum est; accuratiora vero de singulis quaesituros ad editionem Novi Test. nostram VIII. maiorem criticam delegamus.

Editiones duas, Elzevirianam cum Stephanica coniunctam et Griesbachianam ad commentarium adhibuimus, quarum illa ex longo hominum doctorum usu, haec ex ratione studioque auctoris auctoritatem contraxit. Passim etiam nostram Novi Testamenti editionem a. 1859 (VII. criticam maiorem) et Synopsin anni 1864 adscripsimus.

---

[1] Consulto praeter morem edidimus τοισ βαστασασι Mt 20, 2, προσμενουσι μοι Mc 8, 2, ενδυμασι Mt 7, 15, γινωσκουσι με Ioh 10, 14, ελαχε Lc 1, 9 etc: his enim locis omnibus ν εφελκ. codicum ℵB similiumque auctoritate destitutum est.

BREVIS SUBSIDIORUM CRITICORUM NOTITIA.[1]

I. CODICES EVANGELIORUM GRAECI IIQUE UNCIALIBUS LITTERIS SCRIPTI A SAECULO IV. USQUE AD X.

ℵ[2] codex Sinaiticus Petropolitanus, omnium codicum uncialium solus integer omniumque (cum B) antiquissimus. Medio eum saeculo quarto scriptum esse ab Alexandrinis calligraphis argumentis idoneis probatur. Quam ad antiquitatis laudem talis textus accedit quem ipsis primis p. Chr. saeculis vulgatum fuisse plane demonstrari possit. Ut autem miro saepe modo cum Vaticano consentit, ita saepe illo invito, accedentibus plerumque nobilissimis aliis testibus (per Iohannis evangelium imprimis D codice Cantabrigiensi) rectum videtur tenere vel certe ex antiquissimis patribus atque interpretibus auctoritatem adsumit. Unde quem testium criticorum omnium principatum tenere meretur, eum nec scripturae vitiositas ab inscitia librariorum Alexandrinorum profecta imminuit, nec quae passim conspicua est magna circa verba apostolorum licentia, ab usu primorum duorum p. Chr. saeculorum orta, testata vero etiam antiquissimis nostris libris reliquis Graecis Latinis Syriacis. Anno 1862 Petropoli prodiit ex officina Lipsiensi editio totius codicis splendidissima. Sequebantur in communem virorum doctorum usum a. 1863 Novum Testamentum Sinaiticum et a. 1865 N. T. Graece. Ex Sinait. cod. omnium antiquissimo, Vaticana itemque Elz. lectione notata. Insuper a. 1869 Conlatio critica codicis Sinaitici cum textu Elz. Vaticani quoque codicis ratione habita.

A codex Alexandrinus Musei Britannici. Hiat Matth. 1, 1 usque 25, 6; Ioh. 6, 50 usque 8, 52. Nov. Test. editum est cura Woidii anno 1786, denuo in communem usum 1860 a B. M. Cowper. Scriptus videtur post med. saec. V.

B codex Vaticanus signatus numero 1209, Sinaitico proximus. Eadem cum illo aetate esse censendus erit, si ab uno de quattuor Sinaitici scriptoribus Novum Test. Vaticanum scriptum recte nuper docui. Defici inde ab Heb. 9, 14. Perierunt igitur epp. ad Tim. ad Tit. ad Philem. et apocalypsis. Post varias collationes a. 1858 Romae prodiit totius codicis editio ab Ang. Maio parata, emendata vero curis Caroli Vercellone, rursus a. 1859 ibidem Novum Testamentum in communem usum repetitum est. Quas editiones inscitiae ac negligentiae vitiis plenissimas excepit a. 1867 meis curis: Nov. Test. Vaticanum, post imperfectos A. Maii aliorumque labores ex ipso cod. editum, auctumque a. 1869 Appendice. Denique nuperrime Romae nova totius codicis editio suscepta est curis Caroli Vercellone (exeunte a. 1869 defuncti) et Iosephi Cozza, adhibitis typis meis Sinaiticis. Nov. Test. iam a. 1868 absolutum est, eiusque censuram inserui Appendici, cuius modo mentionem feci.

---

[1] Plura et accuratiora quaesituris satisfaciet ed. nostra Novi Testamenti VIII. critica maior, (omnium XX[a]), item VIII. critica minor, quarum utraque a. 1872 prodiit.

[2] ℵ* ipsam primam manum significat, ℵ[a] correctiones quum eiusdem temporis tum paullo posteriores; has exceperunt ℵ[b] et (VII. fere saec.) ℵ[c], in quo passim ℵ[ca] et ℵ[cb] distinguuntur.

C codex Ephraemi Syri rescriptus in bibl. Reg. Paris. Nr. 9. Fragmenta evangeliorum continet haec: Matth. 1, 1—5, 15. 7, 5—17, 26. 18, 28—22, 20. 23, 17—24, 10. 24, 45—25, 30. 26, 22—27, 11. 27, 47—28, 14. Marc. 1, 17—6, 31. 8, 5—12, 29. 13, 19 usque finem. Luc. 1, 1—2, 5. 2, 42—3, 21. 4, 25—6, 4. 6, 37—7, 16. 8, 28—12, 3. 19, 42—20, 27. 21, 21—22, 19. 23, 25—24, 7. 24, 46 usque finem. Ioh. 1, 1—41. 3, 33—5, 16. 6, 38—7, 3. 8, 34—9, 11. 11, 8—46. 13, 8—14, 7. 16, 21—18, 36. 20, 26 usque finem. Scriptus videtur ante med. saec. V. (C *), uno fere saeculo post primum correctus (C**), secundum correctus unaque ad usum ecclesiasticum instructus saeculo fere nono (C***). Edidi Lipsiae 1843.

D codex Bezae Cantabrigiensis. Textum evangeliorum Graecum et Latinum continet, mutilum Matth. 1, 1—20. 6, 20—9, 2. 27, 2—12. Ioh. 1, 16—3, 26. Suppleta sunt (Dsupp) Matth. 3, 7—16. (Latine 2, 20—3, 8.) Marc. 16, 15 usque finem (Latine 16, 8 usque finem) Ioh. 18, 13—20, 13. (Latine 18, 2—20, 1.) Scriptum existimo circa med. saec. VI. Edidit Kipling Cantabrigiae 1793, iterum Scrivener ibidem a. 1864.

E codex Basileensis K IV. 35. Evangelia habet integra, paucis foliis Lucae exceptis. Scriptus videtur saec. VIII. medio.

F codex Boreeli, nunc Rheno-Traiectinus. Continet evangelia, sed folia permulta periere, quorum nonnihil Wetstenii tempore nondum avulsum erat. Incipit nunc Matth. 9, 1; exit Ioh. 13, 34. Anno 1843 H. E. Vinke edidit Iodoci Heringa disputationem de codice Boreeliano, adscriptis omnibus codicis lectionibus. Saec. IX.

Fa codex Coislinianus Parisiensis. Pauca evangeliorum fragmenta in Octateuchi margine citata. Edidi in Monumentis sacris a. 1846. Scripta sunt saeculo fere ineunte septimo.

G codex Andr. Seidelii, nunc Harleianus 5684. Musei Britannici. IV evangelia continet, locis multis mutilus, passim minutis litteris suppletus. Saeculi fere X.

H codex Andr. Seidelii, nunc Hamburgensis bibliothecae publicae. Textum IV evv. continet, sed multis locis mutilum. Incipit Matth. 15, 30. Saeculi fere X.

I codex bibl. Imp. Petropolitanae, ad quam ex collectionibus meis orientalibus transiit. Folia sunt palimpsesta 28, reliquiae septem codicum saeculorum V. VI. VII. Maior pars ad evangelia pertinet. Edidi in Monumentorum sacror. nova collect. vol. I. 1855.

Ib Mus. Brit. num. 17, 136. Fragmenta pauca ex Ioh. 13 et 16. saec. V. Edidi in Monum. Nov. Coll. vol. II. rursusque edita ad ipsum cod. nuper exegi.

K codex Imp. Parisiensis Nr. 63., ab insula unde anno 1673. in bibliothecam Colbert. pervenit plerumque Cyprius dictus. Continet evangelia IV integra Saeculi IX. med. vel. exeunt.

L codex Imp. Paris. Nr. 62. Textum evangeliorum paene integrum praebet. Anno 1846 totum inserui Monumentis sacris. Saeculi fere VIII.

M codex Imp. Paris. signatus numero 48. Evangelia integra scripta saec. IX. exeunte.

N codicis purpurei argento auroque scripti fragmenta, quae Vindobona Londinum et Roma servant. Sunt folia duodecim, ex Matth. Luc. et Iohanne desumpta, saeculi sexti. Edidi 1846 in Monumentis sacris. Accedunt vero multa evangelii sec. Marc. fragmenta, quae in monasterio S. Iohannis in Patmi insula nuper Ioh. Saccelion reperit meumque in usum transscripsit.

O fragmenta Mosquensia (foll. 8) ex Ioh. capp. 1 et 20 saec. IX. Edidit Chr. Fr. Matthaei Rigae 1785.

O^a O^b O^c O^d O^e O^f: his notis insignivimus quae hymnorum a Luca traditorum exempla habentur in cdd. uncialibus Guelpherbytano, Bodleiano, Veronensi, Turicensi, Sangallensi, Mosquensi.

P codex Guelpherbytanus rescriptus saec. VI. Continet fragmenta ex Mt Mc Lc Ioh. Post imperfectissimum Knittelii laborem (1762) nuper edidi in Monumentor. vol. VI.

Q codex Guelpherbytanus rescriptus saec. V. Sunt fragmenta evv. Lucae et Iohannis. Post Knittelium (vide ad P) 1860 edidi in Monum. volumine III.

R codex rescriptus Musei Britannici ex monasterio Coptico deserti Nitriensis allatus. Continet sub textu Syriaco uberrima ev. Lucae fragmenta saec. VI. scripta. Edidi 1857 in Monum. sacr. vol. II. nuperque etiam recognovi.

S codex Vaticanus nr. 354. anno 949 scriptus. Evangelia quattuor integra.

T folia saec. fere quinti Borgiana in collegio Rom. pro propag. fide. Graecis apposita sunt Sahidica. Maiorem partem (Ioh. 6, 28—67. 7, 6—8, 31) edidit Georgius Romae 1789. Accuratius ipse dabo in Monumentor. vol. IX. cum aliis fragmentis similibus nuper demum animadversis.

T^b fragmenta Petropolitana ev. sec. Ioh. ex capp. 1. 2. 4. saec. VI. Accedunt similia fragmenta ex Mt (T^c) et Mt Mc Ioh (T^d). Haec in evglistario Graeco Sahidico inveni, altera ex collectionibus sunt Porphyrii episcopi.

U codex evangeliorum Venetus Marcianus, saec. IX. vel X.

V codex Mosquensis saec. IX. IV evv. continet usque Ioh. 7, 39, reliqua saec. XIII. suppleta.

W^a fragmenta Parisiensia ev. sec. Lucam, saec. VIII. Edidi 1846 in Monumentis sacr.

W^b fragmenta Neapolitana palimpsesta trium priorum evv. saec. VIII. vel IX. Legi a. 1866 quicquid superest.

W^c: folia 3 Sangallensia saec. IX. ex Mc et Lc. Edidi in Monumentorum vol. III.

W^d fragmenti evglii sec. Marcum saec. fere IX, quae in collegio S. Trin. detexit Bradshaw.

W^e: Ioh. 4, 9—14, quae fragmenta ex libris collegii ad aedem Christi nuperrime protraxit Kitchin. Saec. fere IX.

X codex bibliothecae universitatis Monacensis. Sunt fragmenta plurima IV evangeliorum cum commentariis. Saeculi IX. vel X.

Y fragmenta evang. sec. Ioh. (16, 3—19, 41) Barberina, octavi fere saeculi. Edidi 1846 in Monumentis sacr.

Z codex Dublinensis rescriptus. Insunt plurima ev. Matthaei fragmenta, sexto fere saeculo scripta. Edidit Io. Barrett, Dublinii 1801.

Γ cod. quattuor evangeliorum annis 1853 et 1859 ex oriente a me allatus. Pauca de Mt et Mc desunt. Pars est Oxonii, pars Petropoli. Subscriptus est annus Christi 844, si recte indictionum computatio facta est.

Δ codex Sangallensis noni fere saeculi cum versione Latina interlineari. Quattuor evv. habet integra praeter Ioh. 19, 17—35. Edidit Rettig Turici 1836.

Θ^a codex Tischendorfianus I. bibl. univers. Lipsiensis. Foliis quattuor saec. VII. evglii sec. Mt. fragmenta continet. Edidi 1846 in Monumentis sacr.

Θ^b fragmenta evv. Mt et Mc Petropolitana. Saec. VI. vel VII.

Θ^c fragmenta evv. Mt et Ioh Porphyriana. Saec. VI.

Θ^d fragmenta pauca cap. XI. ev. Luc. Petropolitana. Saec. VIII.

Θ^e Θ^f Θ^g evv. Mt Mc Ioh fragmenta Porphyriana. Saec. VI. Θ^h Porphyrianus nonnihil ex Mt continet. Saec. IX. vel X.

Λ cod Oxon. evangeliorum Lucae et Iohannis saec. IX. med.

Z fragmenta evang. Lucae palimpsesta saec. VIII. a. S. P. Tregelles eruta et 1861 Londini edita.

Π cod. evangeliorum quattuor fere integer saeculi noni, 1859 a me apud Smyrnenses repertus, nunc Petropolitanus.

Accedunt evangelistariorum codices litteris uncialibus scripti plus quinquaginta.

Codices evangeliorum minusculis litteris a saec. IX. exeunte usque ad XVI. scripti plus 500 exstant, item evangelistaria (quae non continuum evangeliorum textum sed pericopas ecclesiasticas ex evangeliis desumptas continent) plus 150. Maximo quum sint numero, exigua tamen auctoritate sunt; longe enim plerique magna consensione eum exhibent textum qui per regnum Byzantinum communi usu receptus erat. Insigniti sunt a nobis ut mos est numeris arabicis, quibus qui codices significentur, ex edd. Ni Ti maioribus disci poterit. Pauci insigniores iique ipsi raro a nobis citantur.

II. VERSIONES ANTIQUAE.

aegyptiacae tribus dialectis expressae i. e. Coptica sive Memphitica (cop.) Sahidica (sah), cuius permulta, Basmurica (basm), cuius pauca tantum supersunt fragmenta. Susceptae putantur saeculo exeunte III. Post Wilkinsium (Oxonii 1716) M. G. Schwartze edidit evangelia (Lipsiae 1846 sq.) *Coptice* cum apparatu critico, adhibitis etiam fragmentis *Sahidicis* et *Basmuricis*.

aethiopica (aeth) adscripta plerumque saeculo IV. Post editionem Romanam (1584 sq.), quam Latine vertit Bode 1753, prodiit multis codd. collatis editio Thomas Pell Platt (Lond. 1826, 1830).

armenica (arm). Haec ante med. saec. V. e codicibus Graecis facta est. Editio princeps prodiit Amstelodami 1666. Inter recentiores praestant Zohrabi 1789 et Veneta 1805.

gothica (goth). Facta est ex ipso Graeco ab Ulfila saec. fere med. IV. Evangeliorum fragmenta plurima in codice argenteo Upsalensi summae antiquitatis supersunt. Ea cum reliquis eius versionis fragmentis omnibus iterum ediderunt de Gabelentz et Loebe Altenburgi et Lipsiae 1836. Postea Uppström, item Massmann, M. Heyne, [Bernhardt].

syriacae. Distinguuntur imprimis duae (syr^{utr} i. e. utraque), quarum altera saec. II. facta creditur, Peschito s. simplex dicta (syr sive syr^{sch} i. e. ex ed. Schaafii) altera anno 508 suadente Philoxeno Monophysitarum episcopo Hierapoli a Polycarpo chorepiscopo profecta (syr^{p}). Quae posterior rursus anno 616 a Thoma Heracleensi recognita et cum duobus vel tribus cdd. Graecis Alexandriae collata est. A Thoma profectae sunt lectiones Syrae posterioris in margine (syr$^{p\ mg}$), quas plerumque Graece adscripsit, item asterisci (syr^{p} c. ast.) et obeli (syr^{p} c. ob.), quorum hos ad modum hexaplaris operis Origenis verbis probabiliter ex collatione facta omittendis apposuit, illos verbis eis quae ex collatis exemplaribus demum textui inseruit. Syra posterior, quae Bernsteinio aliisque potius Heracleensis quam Philoxeniana videtur, nisi quod ipsae, ubi de Graeca varietate quaeritur, raro differunt, edita est a Iosepho White Oxonii 1778 sqq. Syram Peschito dictam post alios edidit Car. Schaaf (ed. II. 1717). Nuper vero accessit

evangeliorum textus Nitriensis ex codice ineuntis V. saeculi a Guil. Cureton editus (syr^{cu}), qui ab ipsa antiquissima interpretis Syri videtur ratione pendere et reliquas praecessisse censendus est. Praeterea anno 1865 prodiit cura comitis Franc. Miniscalchi-Erizzo editio evangeliarii Vaticani, cuius lectiones (syr^{hr}) proprium locum habent.

LATINAE:

1) *vulgata* i. e. ea quae rogante Damaso Pontifice Romano ab Hieronymo anno 383 et sqq. Romae ita profecta est ut exemplarium Latinorum quae tum circumferebantur cum codicibus Graecis „sed veteribus nec qui multum a lectionis Latinae consuetudine discreparent" collatione instituta textum magna cum cautione emendatum proderet. Quae quidem Hieronymi editio mox in communem usum recepta est, ita ut fere inde a Gregorii Magni aetate merito vulgatae nomine nuncuparetur. Publica autem ecclesiae catholicae auctoritate donata est editio Clementis VIII. a. 1592 (vg, vg^{cle}), a qua passim differt editio Sixtina a. 1590 (vg^{sixt}). Utramque vero a veritate editionis Hieronymi satis abesse, probatur codicibus veterrimis, quorum antiquissimi sunt *Amiatinus* (am) olim monasterii Amiatae, nunc Laurentianae bibliothecae, circa annum 541 scriptus, anno 1850 (1854) a me editus, et *Fuldensis* (fuld), ab Ern. Ranke 1858 editus, in quo IV evangeliorum loco harmonia IV evangelistarum praebetur.

2) *itala* (it) i. e. Latina interpretatio quemadmodum primis p. Chr. saeculis in usu erat. Eam secundo iam saeculo in Africa prodisse perquam probabile est. Huius antehieronymianae versionis codices hi ad evv. pertinent:
a cod. Vercellensis, b cod. Veronensis, c cod. Colbertinus, d cod. Cantabrigiensis, e cod. Palatinus Vindobonensis, f cod Brixianus, ff^{1} ff^{2} codices Corbeienses, g^{1} g^{2} Sangermanenses, h Claromontanus nunc Vaticanus, i Vindobonensis, k Bobbiensis nunc Taurinensis, l Rhedigerianus, m Speculi lectiones, n, o et p Sangallensia fragmenta, q Monacensis. Plerique a IV. ad VI. saeculum exarati sunt, l fere septimo, c undecimo ut videtur.

Reliquae sunt *arabicae, persicae, georgiana, slavonica*, quarum raro a nobis ratio habita est.

III. PATRES ECCLESIASTICI.

Graeci: Horum pauci in commentario ipsi nominantur. Ex tribus primis saeculis omnium gravissimi sunt Clemens Alexandrinus († 220), Origenes († 254), Irenaeus († 202; maximam partem ex Latino tantum interprete superstes: Ir^{int}), Hippolytus (med. saec. III.). In Luca accedit Marcion ex Epiphanii et Tertulliani notationibus. Ex saeculis quarto et quinto Eusebius Caesareensis († 340), Athanasius († 373), Basilius Magnus († 379), Chrysostomus († 407; Chr^{gue} i. e. cod. Chr^{i} Guelpherbytanus saec. VI.), Epiphanius († 403), Cyrillus Alexandrinus († 444), Theodoretus (med. saec. V.). *Latini* vero saeculorum tertii et quarti inprimis graves sunt Tertullianus, Cyprianus, Lucifer; item Ambrosius, Augustinus, Hieronymus, Hilarius, Victorinus; saeculi quinti Rufinus.

SCRIPTURAE COMPENDIA.

Gb significat Griesbachii editionem III. a Dav. Schulzio procuratam a. 1827.

Gb^0 — omissionem Griesbachio probabilem visam.

Gb^{00} — omissionem Griesbachio maxime probabilem visam.

Gb‘ — lectionem a Griesbachio commendatam.

Gb“ — lectionem a Griesbachio inprimis commendatam.

Gb† — aliquid a Griesbachio cum aliqua dubitatione in textum receptum.

ς — Rob. Stephani ed. a. 1550. una cum ed. Elzeviriana (prima a. 1624.). Praeterea ς complectitur etiam Gb, ubi Griesbachius ab Elzeviriis non differt. Ubi est ς (=Gb), ibi Gb eandem mecum lectionem recepit, nisi idem nomen cum alia lectione coniunctum est.

$ς^e$ — ed. Elzev. ubi a Stephaniana i. e. ς differt.

Ti — ed. nostram crit. mai. VII. a. 1859 vel etiam Synopsis editionem alteram anni 1864.

add significat addit, addunt, addo

al, al mu — alios multos

al pm, al pl — alios permultos, plurimos

aliq — aliquot vel aliquoties

ap — apud

c. — cum i. e. auctoritate[1]

comm — commentarium

Dsupp — partem codicis D antiqua manu suppletam

diff — differunt

dis — diserte

int — interpretem

mg — in margine

minusc — cdd litteris minusculis scriptos

om — omittit, omittunt, omitto

omn — omnes

praem — praemittit, praemittunt

pp — patres

rell — reliquos

transp — transponitur, transponit

unc — unciales

vv — versiones

var — variat, variant

vi vdtr — videtur

1 2 3 etc sunt numeri cardinales, ut al^5 i. e. alii quinque; additi patribus significant semel, bis etc, ut Or^3 i. e. Or ter.

1. 2. etc sunt numeri ordinales.

* ** significat primam, secundam manum etc.

= significat excepto, exceptis.

Lunulae ( ) in verbis sacris adhiberi solent ubi commodae comparationis caussa repetuntur quorum locus ex ordine rerum alibi est.

etc in enumeratione testium adhibitum indicat enumerationem abrumpi. Sed vide p. LIV. Alia per se clara erunt.

[1] Ubi igitur est „Gb^0 c. A“ etc. i. e. Gb omitti vult auctoritate codicis A etc; ubi est „Gb^{00} αν c. A“ etc i. e. Gb αν vel maxime vult omitti auctoritate codicis A etc; ubi „est Gb‘ αυτον c. A“ etc i. e. Gb lectionem αυτον probabilem dicit auctoritate ductus codicis A etc; ubi est „Gb“ αυτον c. A“ i. e. Gb lectionem αυτον maxime probabilem habet, quippe nixam auctoritate codicis A etc. Ubi est „εν c. A“ i. e. recepi εν auctoritate codicis A etc. „ς (= Gb‘) εν“ i. e. ς excepto Gb, nisi quod lectionem εν non prorsus improbabilem habet.

PARS I. RES PRIMAE:

CIRCA IESU CHRISTI ORTUM ATQUE INFANTIAM.

§ 1.

IOHANNIS EVANGELISTAE DE IESU FILIO DEI PROLOGUS, TESTE ADHIBITO IOHANNE BAPTISTA.

Ioh 1, 1—18.

1 Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. 2 οὗτος ἦν
ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. 3 πάντα δι᾽ αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν ὃ γέγονεν.
4 ἐν αὐτῷ ζωὴ ἐστιν, καὶ η ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων· 5 καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει,
καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. 6 Ἐγένετο ἄνθρωπος, ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ
Ἰωάννης· 7 οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσω-
σιν δι᾽ αὐτοῦ. 8 οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ᾽ ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. 9 ἦν τὸ φῶς
τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. 10 ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ
ὁ κόσμος δι᾽ αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. 11 εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι
αὐτὸν οὐ παρέλαβον. 12 ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι,
τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, 13 οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ
θελήματος ἀνδρὸς ἀλλ᾽ ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν. 14 καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν
ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος
καὶ ἀληθείας. 15 Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων· οὗτος ἦν ὃν εἶπον·
ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. 16 ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος
αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· 17 ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη, ἡ
χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. 18 θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· ὁ μονογενὴς
υἱὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρός, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

§ 2.

LUCAE PRAEFATIO AD THEOPHILUM.

Lc 1, 1—4.

1 Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν
ἡμῖν πραγμάτων, 2 καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ᾽ ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ
λόγου, 3 ἔδοξε κἀμοὶ παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε
Θεόφιλε, 4 ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

---

3. ουδε εν: ℵ*D etc ουδεν | ουδε εν et o γεγονεν coni c. C3EG2HKMUXΓΔΠ etc . . Ln o γεγ. c. seqq. coni c. AvidC*DL etc 4. εστιν c. ND cdd ap Or itpler etc . . ς ην c. ABC unc rell etc 9. ερχομενον: it vg Eus etc c. ανθρ. coni; Thdormop c. ην 12. ελαβον c ℵAB3CD rell . . B* ελαβαν 15. λεγων: ℵ*D b om | ον ειπον: ℵaB*C ειπων . . ℵ* om | ερχομενος: ℵ* add ος 16. οτι c. NBC*DLX etc . . ς (= Gb) και 18. ο μονογ. c. ℵcAC3X unc13 Thdot Clem Or etc . . Ti64 om o c. ℵ*BC*L etc | υιος c. AC3X unc13 itpler syrcu etc . . Ti64 θεος c. NBC*L etc . . gat Ignintpol Or1 al om, hinc Gb0 | ο ων: . * a om

§ 3.
IESU CHRISTI GENEALOGIA DUPLEX.

Mt 1, 1—17.

[1]Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυεὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ. [2]Ἀβραὰμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, [3]Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ ἐκ τῆς Θάμαρ, Φαρὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐσρώμ, Ἐσρὼμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ, [4]Ἀρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ, Ἀμιναδὰβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ναασσών, Ναασσὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών, [5]Σαλμὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Βοὲς ἐκ τῆς Ῥαχάβ, Βοὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωβὴδ ἐκ τῆς Ῥούθ, Ἰωβὴδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί, [6]Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησεν τὸν Δαυεὶδ τὸν βασιλέα. Δαυεὶδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου, [7]Σολομὼν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ῥοβοάμ, Ῥοβοὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιά, Ἀβιὰ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσάφ, [8]Ἀσὰφ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ, Ἰωσαφὰτ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωράμ, Ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὀζείαν, [9]Ὀζείας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωάθαμ, Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἄχαζ, Ἄχαζ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐζεκίαν, [10]Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Μανασσῆ, Μανασσῆς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμώς, Ἀμὼς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσείαν, [11]Ἰωσείας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος. [12]μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας ἐγέννησεν τὸν Σαλαθιήλ, Σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ζοροβάβελ, [13]Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιούδ, Ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιακείμ, Ἐλιακεὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἄζώρ, [14]Ἄζὼρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαδώκ, Σαδὼκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχείμ, Ἀχεὶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιούδ, [15]Ἐλιοὺδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλεάζαρ, Ἐλεά-

1. δαυειδ . . Gb δαυιδ, ς (Gb″) δαβιδ 5. βοες c. ℵB k sah cop . . c 33. βοοσ, ς βοοζ c. EKL unc[7] etc | ιωβηδ c. NBC*Δ etc . . ς ωβηδ 6. δαυ. δε c. NBΓ etc . . ς add ο βασιλευσ c. CL unc[8] etc | σολομωνα . . ς (= Gb) -μωντα 7. 8. ασαφ c. NBCDlucae etc . . ς ασα c. EL unc[8] etc 8. 9. οζειαν, οζαεισ c. ℵ* (-ειαν, -ιασ) B*Dlucae Δ . . ς οζιαν, οζιασ c. ℵbCL etc 10. αμως c. NBCDlucMΓΔΠ* etc . . ς αμων 10. 11. ιωσειαν, ιωσειασ c. NBDluc Δ . . ς ιωσιαν (et ℵb), ιωσιασ 11. τον ιεχονιαν (Porphyr a Hier testatur deficere generationem) . . MU etc (et. Irint vid) τον ιωακειμ, ιωακειμ δε εγεννησε τον ιεχονιαν

Lc 3, 23—38.

[23]Καὶ αὐτὸς ἦν Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα, ὢν υἱός, ὡς ἐνομίζετο, Ἰωσὴφ, τοῦ Ἡλεὶ [24]τοῦ Μαθθὰθ τοῦ Λευεὶ τοῦ Μελχεὶ τοῦ Ἰανναὶ τοῦ Ἰωσὴφ [25]τοῦ Ματταθίου τοῦ Ἀμὼς τοῦ Ναοὺμ τοῦ Ἑσλεὶ τοῦ Ναγγαὶ [26]τοῦ Μααθ τοῦ Ματταθίου τοῦ Σεμεεὶν τοῦ Ἰωσὴχ τοῦ Ἰωδὰ [27]τοῦ Ἰωανὰν τοῦ Ῥησὰ τοῦ Ζοροβάβελ τοῦ Σαλαθιὴλ τοῦ Νηρεὶ [28]τοῦ Μελχεὶ τοῦ Ἀδδεὶ τοῦ Κωσὰμ τοῦ Ἐλμαδὰμ τοῦ Ἤρ [29]τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ἐλιέζερ τοῦ Ἰωρεὶμ τοῦ Ματθὰθ τοῦ Λευεὶ [30]τοῦ Συμεὼν τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰωσὴφ τοῦ Ἰωνὰμ τοῦ Ἐλιακεὶμ [31]τοῦ Μελεὰ τοῦ Μεννὰ τοῦ Ματταθὰ τοῦ Ναθὰμ τοῦ Δαυεὶδ [32]τοῦ Ἰεσσαὶ τοῦ Ἰωβὴδ τοῦ Βοὸς τοῦ Σαλὰ τοῦ Ναασσὼν [33]τοῦ Ἀμιναδὰβ τοῦ Ἀδμεὶν τοῦ Ἀρνεὶ τοῦ Ἐσρὼμ τοῦ Φαρὲς τοῦ Ἰούδα [34]τοῦ Ἰακὼβ τοῦ Ἰσαὰκ τοῦ Ἀβραὰμ τοῦ Θάρα τοῦ Ναχὼρ [35]τοῦ Σερούχ τοῦ Ῥαγαῦ τοῦ Φα-

22. ιησους c. NBLUX etc (D ην δε ιη.) . . ς ο ιη. c. A etc | αρχ. ωσει ετ. τρ. c. NBLX etc . . ς ωσει ετ. τρ. αρχ. | ων υι. ωσ ενομ. c. NBL etc . . ς ων ωσ ενομ. υι. | ιωσηφ . . Hr etc του ιωσ. | του ηλει etc: D του ιακωβ τ. μαθθαν τ. ελεαζαρ τ. ελιουδ atque sic paucis mutatis ad modum Mt[1] usque δαυειδ | ηλει c. NABEGHMSΓΔ etc, similiterque λευει, μελχει, εσλει, νηρει, μελχει, αδδει, λευι . . ς ηλι, λευι, μελχι, εσλι, νηρι, μελχι, αδδι, λευι 24. μαθθαθ c. ℵ et (μαθθαν) D . . ς ματθατ (L unc[6] etc -αν) . . ιανναι c. NBLΔ etc . . ς ιαννα 26. σεμεειν c. NBL etc . . ς σεμεΐ (A unc[9] etc σεμεει) | ιωσηχ c. NBLΓ etc . . ς ιωσηφ | ιωδα c. NBL(X)Γ etc . . ς ιουδα 27. ιωαναν c. ℵ[a] (ℵ*U ιωναν, L unc[4] -ανναν) AB unc[4] etc . . ς ιωαννα 28. ελμαδαμ c. NBL etc . . ς ελμωδαμ 29. ιησου c. NBL etc . . ς ιωση | μαθθαθ c. ■ (B -ατ, AKΠ ματταθ) . . ς ματθατ 30. ιωναμ c. NBΓ etc. . . ς ιωναν 31. μεννα c. NBLX etc . . ς μαΐναν | ναθαμ c. ℵ*B c e . . ς ναθαν 32. ιωβηδ (ℵ*B -ηλ) c. NABL unc[6] etc . . ς ωβηδ (DΔΓ -ηλ) | βοοσ c. ℵc (ℵ* βαλλσ) ABDLMXΠ etc . . ς βοοζ | σαλα c. ℵ*B aeth . . ς σαλμων 33. τ. αμιν. (ℵ* αδαμ, B om τ. α.) τ. αδμειν (ℵ -μιν, Xr αδμη, αλμειν) τ. αρνει (LX -νι) c. NBLXΓ etc . . ς τ. αμ. τ. αραμ (KMSVΔΛ etc add τ. ιωραμ) | εσρωμ c. ℵA unc[15] etc . . . ς[e] εσρων c. B etc (et. d) 35. σερουχ c. NABL unc[14] etc . . ς (= Gb) σαρουχ

ζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Μαθθάν, Μαθθὰν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, [16]Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσὴφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός. [17]πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαυεὶδ γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυεὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

λὲκ τοῦ Ἔβερ τοῦ Σαλὰ [36]τοῦ Καϊνὰμ τοῦ Ἀρφαξὰδ τοῦ Σὴμ τοῦ Νῶε τοῦ Λάμεχ [37]τοῦ Μαθουσαλὰ τοῦ Ἐνὼχ τοῦ Ἰάρετ τοῦ Μελελεὴλ τοῦ Καϊνὰμ [38]τοῦ Ἐνὼς τοῦ Σὴθ τοῦ Ἀδὰμ τοῦ θεοῦ.

§ 4.
ZACHARIAE PER ANGELUM PROMITTITUR IOHANNES FILIUS.

Lc 1, 5–25.

[5]Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρῴδου βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἱερεύς τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά, καὶ γυνὴ αὐτῷ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ. [6]ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐναντίον τοῦ θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασιν τοῦ κυρίου ἄμεμπτοι. [7]καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἦν ἡ Ἐλισάβετ στεῖρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν. [8]Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ θεοῦ, [9]κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου, [10]καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρα τοῦ θυμιάματος. [11]ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος κυρίου ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. [12]καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδών, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. [13]εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος· μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην· [14]καὶ ἔσται χαρά σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται. [15]ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίῃ, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, [16]καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν· [17]καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλείᾳ, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων ἑτοιμάσαι κυρίῳ λαὸν λαὸν κατεσκευασμένον. [18]καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον· κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. [19]καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ· ἐγώ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σὲ καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα· [20]καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν. [21]καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ. [22]ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἐδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενεν κωφός· [23]καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. [24]μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα [25]ὅτι οὕτως μοι πεποίηκεν κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν ὄνειδός μου ἐν ἀνθρώποις.

17: Mal 4, 5 s.

---

15. μαθθαν c. B*Dluc . . ς ματθαν c. ℵCLP etc

36. καιναμ c. ℵBL etc (D om) . . ς -ναν
37. ιαρετ c. ℵB* etc . . ς ιαρεδ (AKΠ etc ιαρεθ) | μελελεηλ c. ℵ*AΔ etc . . ς μαλελεηλ | καιναμ c. ℵL etc . . ς καιναν

5. βασιλεως c. ℵBLRΞ . . ς του βα. | γυνη αυτω (Gb'') c. ℵBC*D(L)XΞ etc . . ς η γυν. αυτου 6. εναντ. (Gb') c. ℵBCX etc . . ς ενωπιον 7. ην η (η om B al^{6}) ελισ. c. ℵBDLXΔΞ etc . . ς η ελισ. ην 8. εναντι c. BDLPRΞ etc . . Gb' εναντιον c. ℵAC etc 10. ην του λαου c. ℵBL unc^{13} etc . . ς (= Gb) τ. λα. ην. 14. γενεσει c. ℵABCD etc . . ς (= Gb) γεννησει 15. κυριου c. ℵACLΓ etc . . ς (= Gb) του κυρ. 17. ηλεια (L -ια) c. ℵB*L etc . . ς ηλιου 20. Gb' πλησθησονται c. DΞ Or 22. εδυν. c. ℵAB*Kπ al . . ς ηδυν. 25. κυριος c. ℵCDL . . . ς ο κυρ. c. AB uncpler | Ti εφειδεν (x al εφιδ.) c. DW^{c}XΔ al | ονειδος c. ℵB*DL . . ς το ον. c. AC uncpler

§ 5.
MARIAE VIRGINI DE IESU EX IPSA NASCITURO PRAENUNTIATUR.
Lc 1, 26–38.

[26]Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ᾗ ὄνομα Ναζαρέθ, [27]πρὸς παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου Δαυείδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. [28]καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν ὁ ἄγγελος εἶπεν· χαῖρε, κεχαριτωμένη· ὁ κύριος μετὰ σοῦ. [29]ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη, καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. [30]καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ. [31]καὶ ἰδοὺ συλλήμψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. [32]οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον Δαυεὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, [33]καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. [34]εἶπεν δὲ Μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον· πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; [35]καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ· πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι. διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς θεοῦ. [36]καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενίς σου καὶ αὐτὴ συνειληφυῖα υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ· [37]ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τοῦ θεοῦ πᾶν ῥῆμα. [38]εἶπεν δὲ Μαριάμ· ἰδοὺ ἡ δούλη κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ᾽ αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

13: Es 7, 14. 33: Mich 4, 7.

§ 6.
MARIA ET ELISABET.
Lc 1, 39–56.

[39]Ἀναστᾶσα δὲ Μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰούδα, [40]καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ. [41]καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ Ἐλισάβετ, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς· καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ, [42]καὶ ἀνεφώνησεν κραυγῇ μεγάλῃ καὶ εἶπεν· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. [43]καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρὸς ἐμέ; [44]ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. [45]καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ κυρίου. [46]καὶ εἶπεν Μαριάμ· μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν κύριον, [47]καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου, [48]ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί, [49]ὅτι ἐποίησέν μοι μεγάλα ὁ δυνατός. καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, [50]καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. [51]ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν· [52]καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινούς, [53]πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλεν κενούς. [54]ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους,

---

26. απο c. ℵBLWc etc . . ς υπο | ναζαρεθ (et ς^{e} 1624. 1633) . . ς -ρετ 27. εμνηστευμ. c. ℵ*et^{cb}AB*L . . ς μεμνηστ. c. ℵ^{ca}C^{a} et. 28. εισελθων c. BL l. 131. cop. arm^{zo} . . ς (Gb^{0}) add ο αγγελος (ℵFΔ etc post αυτην) | μετα σου c. ℵBLWcvid etc . . ς (Gb^{0}) add ευλογημενη συ εν γυναιξιν c. ACD etc 29. η δε (c. ℵBDLX etc; ς add ιδουσα) επι τ. λο. (h. l. et sine αυτου c. ℵBDLX etc, ς επ. τ. λ. αυτου post διεταρ., itmu go *in [de] introitu eius*, c* plane om: Gb^{00}) 36. συγγενις c. ℵAB*C^{3}DEGHLΔ etc . . ς συγγενης c. B^{3}C*X^{Z} unc^{7} etc | συνειληφυια: ℵBLΞ -ληφεν | γηρει c. unc omnib etc . . ς (= Gb) γηρα 37. π. του θεου c. ℵ*BDLΞ . . ς π. τω θεω

41. η ελισαβ. h. l. (Gb″) c. ℵBC*DLΞ etc . . ς post ηκουσεν 42. ℵCF etc ανεβοησεν | κραυγη c. BLΞ Or . . ς φωνη 43. εμε c. ℵ*B . . ς με 44. εν αγ. το βρεφ. (Gb′) c. ℵBC*DFLΞ etc . . Gb το βρ. εν αγ. c. AC^{3} etc 49. μεγαλα c. ℵ*et^{cb}BD*L . . ς μεγαλεια c. ℵ^{ca}ACD^{2} etc | ο δυνατος: ς commate tantum a seqq distinx 50. ε. γενεας κ. γ. c. BC*LΞ etc . . ■ unc^{9} etc ε. γενεαν κ. γενεαν (Gb′) . . ς εισ γενεας γενεων c. ACD etc

55καθὼς ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα. 56Ἔμεινεν δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡς μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

46 ss: 1 Sam 2, 1 ss.

§ 7.

IOHANNES NASCITUR, PATRE VATICINANTE.

Lc 1, 57—80.

57Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. 58καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. 59καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν. 60καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν· οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης. 61καὶ εἶπαν πρὸς αὐτὴν ὅτι οὐδείς ἐστιν ἐκ τῆς συγγενείας σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ. 62ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτό. 63καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψεν λέγων· Ἰωάννης ἐστὶν τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες. 64ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θεόν. 65καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὀρεινῇ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, 66καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, λέγοντες· τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ γὰρ χεὶρ κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ.

67Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου καὶ ἐπροφήτευσεν λέγων· 68εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, 69καὶ ἤγειρεν κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἐν οἴκῳ Δαυεὶδ παιδὸς αὐτοῦ, 70καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ, 71σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς, 72ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ, 73ὅρκον ὃν ὤμοσεν πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν 74ἀφόβως ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ῥυσθέντας λατρεύειν αὐτῷ 75ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἡμῶν. 76καὶ σὺ δὲ παιδίον προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου κυρίου ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, 77τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν 78διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους 79ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ κατευθῦναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.

80Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

73: Gn 22, 16.

§ 8.

IOSEPH AB ANGELO DOCETUR SPONSAM CONCEPISSE E SPIRITU SANCTO.

Mt 1, 18—25.

18Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν. μνηστευθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. 19Ἰωσὴφ

---

55. εις τον αιωνα (Gb′) c. ℵABDz unc^{12} etc . . Gb εως αιωνος c. (A in psalt) C unc^{9} etc 56. ως c. ℵBLz etc . . ς ωσει (D etc om)

59. τ. ημ. τ. ογδ (Gb′′) ℵBCDLz etc . . ς εν τη ογδ. ημ. 61. ειπαν c. ℵDLAz . . ς ειπον | εκ τ. σ. (Gb′) c. ℵABC*LAΔΞΠ etc . . ς εν τη συγγενεια 62. αυτο c. ℵBDFG al . . ς αυτον 64. Gb^{0} παραχρ. κ. η γλωσσ. αυτ. (singg variant) c. D it^{4} (sed D it^{3} και παρ. ελυθη η γλ. α. ante κ. εθ. πα.) 65. και εγ. c. ℵ^{c}BCD etc . . ℵ*AKΠ εγ. δε 66. γαρ. c. ℵBC*DL etc . . ς om 67. επροφητευσεν . . ς προεφ. 69. εν (Gb′) c. ℵBCDLMΩ^{ae} etc . . ς εν τω | παιδος c. ℵBDL . . ς του π. 70. απ αιωνος c. ℵBLW^{c}Δ etc. . . ς των α. α. 74. χειρος c. ℵBDL etc . . . ς add των | εχθρ. c. ℵBLW^{c} etc . . ς add ημων 75. ημερας . . ς (= Gb) add τησ ζωησ 76. δε c. ℵAP^{salt}BCDLR . . ς om δε 78. ℵ*BL etc επισκεψεται.

18. ιησ. χρ. c. ℵCEKLMPSUVZΓΔΠ etc . . Gb′ χρ. c. 71. it (et d; D periit (vg syrcu al Irint bis (*potuerat dicere* Iesu vero-*sed ait* Christi autem) . . ■ Orint χρ. ιησ. | γενεσις c. ℵBCPSZΔ etc . . ς (= Gb) γεννησις | μνηστευθ. c. ℵ*BC*Z etc . . ς μν. γαρ

δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν δειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν. 20ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ᾽ ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων· Ἰωσὴφ υἱὸς Δαυείδ, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου. 21τέξεται δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. 22τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· 23ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον μεθ᾽ ἡμῶν ὁ θεός. 24ἐγερθεὶς δὲ Ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου, καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· 25καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκεν υἱόν, καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

23: Es 7, 14.

§ 9.

IESUS CHRISTUS BETHLEHEMI NASCITUR, DIVINITUS MONITIS PASTORIBUS. OCTAVO DIE CIRCUMCIDITUR.

Lc 2, 1—21.

1Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. 2αὕτη ἀπογραφὴ ἐγένετο πρώτη ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου. 3καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. 4ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐν πόλεως Ναζαρὲθ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυεὶδ ἥτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαυείδ, 5ἀπογράφασθαι σὺν Μαριὰμ τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ, οὔσῃ ἐγκύῳ. 6ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, 7καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

8Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποίμνην αὐτῶν. 9καὶ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. 10καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος· μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, 11ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ, ὅς ἐστιν Χριστὸς κύριος, ἐν πόλει Δαυείδ. 12καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον, εὑρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον ἐν φάτνῃ. 13καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου αἰνούντων τὸν θεὸν καὶ λεγόντων· 14δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας. 15καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ᾽ αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, οἱ ποιμένες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους· διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονὸς ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. 16καὶ ἦλθαν σπεύσαντες, καὶ ἀνεῦραν τήν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσὴφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ· 17ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. 18καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς· 19ἡ δὲ Μαρία πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα συνβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. 20καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες

---

19. δειγμ. c. (Gb′) $\aleph^{a}$vel^{b}BZ 1. Eusdis . . ς παραδειγμ. c. $\aleph^{*}$et^{c}CL etc 22. κυριου (Gb″) c. NBCDZΔ al . . ς του κυρ. 24. εγερθεισ c. NBC*Z etc . . ς διεγερθ. | ωσηφ c. ΝΚΖΓΔΠ al pm . . ς ο ιωσ. 25. υιον c. NBZ al^{2} it^{5} syr^{cu} etc . . ς τον υιον αυτης (D^{2}L d q om) τον πρωτοτοκον c. CDEKLMSUVΓΔΠ etc plane ex Lc 2, 7.

2. απογραφη c. ℵ* et ℵ^{a} (est αυτην απογραφην, ν utroque deleto) BD etc . . ς η απ εγ. πρω. c. ℵ*D Orint (D Or εγ. απο. πρ.) . . ς πρ. εγ. 3. εαυτου c. ℵ^{vid} (εαυτων) etc BDLΞ . . ς ιδιαν 4. ναζαρεθ (et. ς^{e} 1624. 1633.) . . ς -ρετ 5. εμνηστ. c. ℵ* et^{cb}AB*C*D*LΞ . . ς μεμνηστ. | αυτω c. NBC*DLΞ etc . . ς add γυναικι 7. εν φατνη (Gb′) c. NABDLΞ etc . . ς ε. τη φατν. 9. και αγγ. c. NBLΞ etc . . ς κ. ιδου αγγ. 12. εν c. ℵ*D etc . . ς praem κειμενον c. A unc^{11} atc, item ℵ^{c}BLPSΞ και κειμενον | ς (= Gb) εν τη φατνη 13. ουρανιου . . B*D* d -νου 14. ευδοκιασ c. ℵ*AB*D it vg go etc . . ς ευδοκια 15. οι (ℵ* om) ποιμ c. NBLΞ etc . . ς praem και οι ανθρωποι | ελαλουν c. NB etc (ℵ it^{5} πρ. αλλ. λεγοντεσ) . . ς ειπον (LΞ -παν) 16. ηλθαν c. B*LΞ . . ς ηλθον | ανευραν c. ℵ^{a}B* et (ευραν) ℵ^{c}Lς . . ς ανευρον c. ℵ*APR unc^{12} etc 17. εγνωρισαν c. NBDLΞ etc . . ς διεγνωρ. 19. μαρια c. ℵ*BDR etc . . ς -ριαμ | ς συμβαλλουσα 20. υπεστρεψαν . . ς (= Gb) επεστρ.

δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ ἴδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

[21]Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

§ 10.

IESUS IN TEMPLO SISTITUR DEO, SYMEONE ET ANNA VATICINANTIBUS.

Lc 2, 22—38.

[22]Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν, κατὰ τὸν νόμον Μωϋσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστῆσαι τῷ κυρίῳ, [23]καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ κυρίου ὅτι πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται, [24]καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ νόμῳ κυρίου, ζεῦγος τρυγόνων ἢ δύο νοσσοὺς περιστερῶν. [25]καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν ἐν Ἱερουσαλήμ, ᾧ ὄνομα Συμεών, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ πνεῦμα ἦν ἅγιον ἐπ᾽ αὐτόν· [26]καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἂν ἴδῃ τὸν Χριστὸν κυρίου. [27]καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ, [28]καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ εὐλόγησεν τὸν θεὸν καὶ εἶπεν· [29]νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ, [30]ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, [31]ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, [32]φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν καὶ δόξαν λαοῦ σοῦ Ἰσραήλ, [33]καὶ ἦν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ. [34]καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεὼν καὶ εἶπεν πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ· ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον. [35]καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. [36]καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσήρ· αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἔτη ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς, [37]καὶ αὐτὴ χήρα ἕως ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων, ἣ οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἱεροῦ νηστείαις καὶ δεήσεσι λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. [38]καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ θεῷ καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν Ἰερουσαλήμ.

22: Lv 12, 4. 23: Ex 13, 2. 24: Lv 12, 8.

§ 11.

IESUM BETHLEHEMI NATUM MAGI EX ORIENTE ADORANT: 1—12. IOSEPH CUM MARIA ET INFANTE IN AEGYPTUM FUGIT: 13—15. HERODES OCCIDIT PUEROS BETHLEHEMITICOS: 16—18.

Mt 2, 1—18.

[1]Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα [2]λέγοντες· ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. [3]ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης ἐταράχθη, καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ᾽ αὐτοῦ,

---

21. αυτον c. ABRz unc^{9} etc . . ς (= Gb) το παιδιον

22 αυτων . . ς^{e} 1624. al αυτης c. min pauc 24. εν των c. BDL etc . . ς εν | νοσσους c. B unc^{7} etc . . ς νεοσσ. 25. ανθρ. ην c. B etc . . ς ην ανθρ. c. ADR unc^{14} etc | ην αγιον . . ς (= Gb) αγ. ην 26. πριν η (BFW om) αν c. $\aleph^{c}$BR unc^{3} al^{2} . . ς πριν η c. AD unc^{12} . . $\aleph^{*}$ etc εως αν 28. αγκαλας c. BLΠ etc . . ς αγκ. αυτου 33. ο πατ αυτ. c. BDL etc . . ς ιωσηφ (Aπ ο ιωσ.) | αυτου sec (et. $\aleph^{*}$L etc) . . Gb om c. $\aleph^{a2}$BD etc 36. με. ανδρ. (B^{3} του α. αυτης) ετ. επτ. c. BGLXΔz etc; ADKΠ etc ετ. επτ μ. α. . . ς ετ. με. α. επτ. 37. εως c. $\aleph^{*}$ABLz etc . . ς ως . . D vv mu om | του c. $\aleph^{ca}$BD^{s}FLz etc . . ς απο ($\aleph^{*}$et^{cb}ek) του 38. και αυτη c. ABDLXΔΣΠ* etc . . ς κ. αὐτῇ αὐτῇ | θεω c. BDLX*Σ etc . . ς κυριω | ιερουσαλημ (Gb′) c. BzΠ etc ς εν ιερ.

3. ο βασ. ηρ. c. BDz etc. . . ς ηρωδ. ο βασ.

4καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται. 5οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου· 6καὶ σὺ Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ. 7τότε Ἡρῴδης λάθρα καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβωσεν παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος, 8καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπεν· πορευθέντες ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. 9οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν αὐτοὺς ἕως ἐλθὼν ἐστάθη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. 10ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. 11καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. 12καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρῴδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

13Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρῴδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. 14ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτός, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, 15καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρῴδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.

16Τότε Ἡρῴδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλεν πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. 17τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· 18φωνὴ ἐν Ῥαμὰ ἠκούσθη, κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς, Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν.

6: Mich 5, 2. 15: Hos 11, 1. 18: Ier 31, 15.

§ 12.

IOSEPH CUM MARIA ET INFANTE EX AEGYPTO REDUX HABITAT NAZARETHI: Mt 2, 19–23. PARENTES IESU BETHLEHEMO NAZARETHUM REVERTUNTUR: Lc 2, 39. 40.

19Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρῴδου, ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ 20λέγων· ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ· τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. 21ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβεν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ. 22ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἡρῴδου, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας. 23καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέθ· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

23: Es 11, 1.(?)

39Καὶ ὡς ἐτέλεσαν πάντα κατὰ τὸν νόμον κυρίου, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς πόλιν ἑαυτῶν Ναζαρέθ. 40τὸ δὲ παιδίον ηὔξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πληρούμενον σοφίας, καὶ χάρις θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

---

5. ειπαν c. ℵB . . ς ειπον 8. εξετ. ακριβ. (Gb′) c. ℵBC*D etc . . ς ακρ. εξ. 9. εσταθη (Gb′) c. ℵBCD etc . . ς εστη 11. ειδον . . ς (= Gb) ευρον c. min pl etc 13. κατ οναρ h. l. c. ℵDELMSUVΓΔ etc . . BCKΠ etc ante φαιν. (B εφανη) 15. κυριου (Gb′) c. BCDZℵΓΔΠ etc . . ς του κυρ. 17. δια (Gb′) c. ℵBCDZ etc . . ς υπο 18. κλαυθμος (Gb″) c. ℵBZ etc . . ς θρηνος και κλαυθμ. c. CDL unc^{9} etc

19. φαιν. κ. ον. c. ℵBDZ etc . . ς κατ οναρ φαινεται 21. εισηλθεν c. ℵBC cop . . ς ηλθεν 22. της ιουδ. (Gb′) c. ℵB etc . . ς επι της ιουδ. c. CDL unc rell etc | τ. πατρ. αυτ. ηρωδ. c. ℵBC* . . ς ηρ. τ. πα. αυτ. 23. ναζαρεθ . . ς ναζαρετ

39. παντα c. ℵBFLXΞ al . . ς απαντα | κατα c. ℵDLΔΠ* etc . . τα κατα | επεστρεψαν c. ℵ*BΞ . . ς υπεστρ. | πολιν c. ℵBD* al . . ς την πολ. | εαυτων c. ℵABD*LΞ unc^{11} etc . . ς αὐτων | ναζαρεθ (et ς^{e} 1624 etc) . . ς -ρετ 40. εκραταιουτο (Gb″) c. ℵBDL etc . . ς add πνευματι—σοφιας . . ℵ^{c}BL al σοφια

§ 13.

IESUS DUODENNIS IN TEMPLO.

Lc 2, 41—52.

41 Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ᾽ ἔτος εἰς Ἰερουσαλημ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. 42 καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβαινόντων αὐτῶν κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς, 43 καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἰερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. 44 νομίσαντες δὲ αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνεζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσιν καὶ τοῖς γνωστοῖς, 45 καὶ μὴ εὑρόντες ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ ἀναζητοῦντες αὐτόν. 46 καὶ ἐγένετο μετὰ ἡμέρας τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς· 47 ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. 48 καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ· τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου κἀγὼ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε. 49 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ἤδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί με; 50 καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. 51 καὶ κατέβη μετ᾽ αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέθ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. 52 καὶ Ἰησοῦς προέκοπτεν ἐν τῇ σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ καὶ χάριτι παρὰ θεῷ καὶ ἀνθρώποις.

---

42. αναβαινοντ c. ℵABKLXΠ etc . . ς αναβαντων (D ανεβησαν etc), et add (Gb^{00}) εισ ιεροσολυμα: om c. ℵBDL etc 43. εγνωσαν οι γον. αυτ. (Gb′) c. ℵBDL etc . . ς εγνω (Δ etc εγνωσαν) ιωσηφ και η μητηρ αυτου 44. ειν. ε. τ. συνοδ. c. ℵBDL etc . . ς ε. τ. συνοδ. ειν. | και (ς = Gb add εν) τοισ γνω. ℵ*L* om 45. ευρ. c. ℵBC*DL etc . . ς (= Gb) add αυτον | αναζητ. (Gb″) c. ℵ^{c}BCDL etc . . ς ζητ. c. ℵ*A unc^{13} etc 46. μετα c. ℵBL al^{3} . . ς μεθ 48. ειπεν h. l. c. ℵBCDLX etc . . ς post η μη. αυτ. | ℵ*B ζητουμεν 49. ℵ* syr^{cu} etc ζητειτε 51. C*DF etc om κ. ηλθ. (Gb^{0}) | ναζαρεθ (et ς^{e} 1624. etc) . . ς -ρετ | και η μητ. c. ℵABC* unc^{10} etc. . . Gb′ η δε μητ. c. D unc^{0} etc) | παντ. τα ρημ.: ADKΠ etc τα ρη. απαντα (D παντ.). Praeterea ς add ταυτα: om c. ℵ*BDM etc 52. εν (B om) τη c. ℵ(B)L Or . . ς om | DL vv mu pp mu ηλικ. κ. ϛοφ.

PARS II. RES MEDIAE:
A PRAECURSIONE IOHANNIS USQUE ULTIMUM ITER IESU HIEROSOLYMITANUM.

A: USQUE DUM CAPTO IOHANNE ABIRET IN GALILAEAM, INCLUSO QUOD HIEROSOLYMAE CELEBRABAT IUDAEORUM FESTO.

§ 14.
PRODIT IOHANNES BAPTISTA CHRISTO VIAM PARANS.

Mt 3, 1—10. Mc 1, 1—6. Lc 3, 1—14.

1 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας 2 λέγων· μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 3 οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥηθεὶς διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. 4 αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ· ἡ δὲ τροφὴ ἦν αὐτοῦ ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον. 5 τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἰεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου, 6 καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

1 Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, 2 καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἡσαΐᾳ τῷ προφήτῃ· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου· 3 φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. 4 ἐγένετο Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. 5 καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα καὶ οἱ Ἱεροσολυμεῖται πάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. 6 καὶ ἦν ὁ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ, καὶ ἔσθων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον.

2 : Mal 3, 1 (Mt 11, 10 Lc 7, 27)
3 : Es 40, 3.

1 δε c. NBCUΓ etc .. Gb^{0} c. DL unc^{7} etc 2. λεγων c. NB it^{2} sah cop aeth Hil .. ς και λεγ. 3. δια (Gb′) c. NBCD etc .. ς υπο 4. ην αυτου c. NBCD al^{2} .. ς α. ην 6. ποταμω c. NBC*MΔ etc .. ς om

1. ιησ. χριστ. c. ℵ* al^{2} Or^{1} et^{int} Bas Cyr^{hr} Victorin etc .. ς add υιου του θεου c. A unc pler etc, item ℵABDL υιου θεου | ς θεου ^{2}ως, edd al θεου· ^{2}ωσ 2. καθως c. NBKLΔn* etc .. ς ως | εν τω (Gb om τω c. D etc) ησ τω πρ. c. NBDLΔ etc .. ς (= Gb, sed Gb′) εν τοις προφηταις | εγω : BC etc om | ς (= Gb) in fine add εμπροσθεν σου contr NBDKLPn* etc 4. ο βαπτιζων c. NBLΔ al .. ς βαπτιζων | και: B al^{3} om 5. Gb″ εξεπορευοντο contr NABD unc^{7} etc | ς ιεροσολυμιται | παντ. και (ℵ*al om) εβαπτ. κ NBDLΔ etc .. ς (= Gb) κ. εβ. πα | υπ αυτ. h. l. c. NBL etc .. ς post ιορδ. ποτ. 6. και ην c. NBL etc .. ς ην δε | ο ιω. c. NBLP unc^{10} etc .. ς ιω. | εσθων c. ℵ*BL*Δ 33. .. ς εσθιων

1′ Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πειλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετραρχοῦντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρῴδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχοῦντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχοῦντος, 2′ ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ, 3 καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, 4 ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἡσαΐου τοῦ προφήτου· φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ· 5 πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείας καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας, 6 καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ. 7 ἔλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ· γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; 8 ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ. λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς

1. ς πιλατου | τετραρχ. ter c. ℵ*C cop .. ς τετραρχ. 2. ς (= Gb) επ αρχιερεων | ς (= Gb) τον του ζαχ. 3. την ABL etc om 4. προφητου c. NBDLΔ etc .. ς (Gb^{00}) add λεγοντος 5. ευθειας c. BDGTΞ etc (Ordis) .. ς -αν c. NAC unc rell etc

7 Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐγχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα εἶπεν αὐτοῖς· γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; 8 ποιήσατε οὖν καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας, 9 καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. 10 ἤδη δὲ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

3: Es 40, 3.

ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. 9 ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. 10 καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες· τί οὖν ποιήσωμεν; 11 ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω. 12 ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν· διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; 13 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. 14 ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες· τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς; καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· μηδένα διασείσητε, μηδένα συκοφαντήσητε, καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν.

4—6: Es 40, 3—5.

§ 15.
IOHANNES BAPTISTA CHRISTUM PRODITURUM PRAENUNTIAT.

Mt 3, 11—12. Mc 1, 7. 8. Lc 3, 15—18.

11 Ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί· 12 οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

7 Καὶ ἐκήρυσσεν λέγων· ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. 8 ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

15 Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριστός, 16 ἀπεκρίνατο λέγων πᾶσιν ὁ Ἰωάννης· ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς. ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ, αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί· 17 οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ διακαθᾶραι τὴν ἅλωνα αὐτοῦ καὶ συναγαγεῖν τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ. 18 πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν.

§ 16.
IESUS A IOHANNE BAPTIZATUR.

Mt 3, 13—17. Mc 1, 9—11. Lc 3, 21. 22.

13 Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γα- 9 Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκεί- 21 Ἐγένετο δὲ

---

7. βαπτισμα. c. ℵ*B sah Or^3 . . ς add αυτου 8. καρπον αξιον . . ς (= Gb) καρπους αξιους 10 ηδη δε(Gb′) c. ℵBCDMΔ etc. . . ς add και

9. καλον: it^2 am Ordis Irint cdd om 10. ποιησωμεν (Gb′) c. ℵABCD unc pler . . ς -σομεν 11. ελεγ. c. ℵBC*LX etc . . ς λεγει 12. ειπαν c. C*D . . ς ειπον | ποιησωμεν ut ante . . ς ποιησομεν 14. ς ποιησομεν, ut ante | και ημεις h. l. c. ℵBC*LΞ etc . . ς ante τι | πρ. αυτους c. ℵAC^3 unc^{13} etc . . ς αυτοις c. BC*DLΞ etc

11. υμ. βαπτ. c. ℵB al^3 it^3 am Iust Or Cyp etc . . ς βαπτ. υμας 12. αποθηκην . . BELU etc add αυτου.

8. εγω c. ℵBL Or etc . . ς add μεν | υδατι c. ℵBHΔ al^8 vg Or . . ς εν υδ. | εν πν. (et. ℵHΔ al Or) . . BL etc om εν

16. λεγ. πασ (ℵ^{c}L π. λ.) ο ιω c. ℵBL e Or . . ς ο ιω. απασι (K*Ξ al πα.) λεγ. 17. διακαθαρ. c. ℵ*B a e cop arm Irint etc . . ς και διακαθαριει | συναγαγειν c. ℵ*B e arm (ℵ^a συναξαι) . . ς συναξει

λιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην
τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. 14ὁ δὲ διεκώλυεν
αὐτὸν λέγων· ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βα-
πτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός μέ; 15ἀποκρι-
θεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν· ἄφες
ἄρτι· οὕτως γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι
πᾶσαν δικαιοσύνην. τότε ἀφίησιν αὐτόν. 16βα-
πτισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ
ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἀνεῴχθησαν οἱ οὐρανοί, καὶ
εἶδεν πνεῦμα θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστε-
ράν, ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν. 17καὶ ἰδοὺ φωνὴ
ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός
μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα.

ναισ ταῖσ ἡμέραισ ἦλθεν
Ἰησοῦσ ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆσ
Γαλιλαίασ καὶ ἐβαπτίσθη
εἰσ τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰω-
άννου. 10καὶ εὐθὺσ ἀνα-
βαίνων ἐκ τοῦ ὕδατοσ εἶ-
δεν σχιζομένουσ τοὺσ οὐ-
ρανοὺσ καὶ τὸ πνεῦμα ὡσ
περιστερὰν καταβαῖνον εἰσ
αὐτόν. 11καὶ φωνὴ ἐκ
τῶν οὐρανῶν· σὺ εἶ ὁ υἱόσ
μου ὁ ἀγαπητόσ, ἐν σοὶ
εὐδόκησα.

ἐν τῷ βαπτισθῆναι
ἅπαντα τὸν λαὸν καὶ
Ἰησοῦ βαπτισθέν-
τοσ καὶ προσευχο-
μένου ἀνεῳχθῆναι
τὸν οὐρανόν, 22καὶ
καταβῆναι τὸ πνεῦ-
μα τὸ ἅγιον σωμα-
τικῷ εἴδει ὡσ περι-
στερὰν ἐπ' αὐτόν,
καὶ φωνὴν ἐξ οὐρα-
νοῦ γενέσθαι· σὺ εἶ
ὁ υἱόσ μου ὁ ἀγαπη-
τόσ, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

§ 17.
CHRISTUS TEMPTATUR A DIABOLO.

Mt 4, 1—11. Mc 1, 12. 13. Lc 4, 1—13.

1Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη
εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ
πνεύματος, πειρασθῆναι
ὑπὸ τοῦ διαβόλου. 2καὶ
νηστεύσας ἡμέρας τεσσε-
ράκοντα καὶ τεσσεράκον-
τα νύκτας, ὕστερον ἐπεί-
νασεν.

12Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα
αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρη-
μον. 13καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρή-
μῳ τεσσεράκοντα ἡμέρας
πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ σα-
τανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν
θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι δι-
κόνουν αὐτῷ.

1Ἰησοῦς δὲ πλήρησ πνεύματοσ
ἁγίου ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου,
καὶ ἤγετο ἐν τῷ πνεύματι ἐν τῇ
ἐρήμῳ 2ἡμέρασ τεσσεράκοντα πει-
ραζόμενοσ ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ
οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖσ ἡμέραισ
ἐκείναισ, καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν
ἐπείνασεν.

3καὶ προσελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ· εἰ
υἱὸσ εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι
γένωνται. 4ὁ δὲ ἀποκριθεὶσ εἶπεν· γέγραπται·
οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωποσ, ἀλλ'
ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματοσ
θεοῦ. 5τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολοσ

3εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ διάβολοσ· εἰ υἱὸσ εἶ τοῦ
θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτοσ.
4καὶ ἀπεκρίθη πρὸσ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦσ· γέγρα-
πται ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρω-
ποσ. 5καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ἔδειξεν αὐτῷ πά-
σασ τὰσ βασιλείασ τῆσ οἰκουμένησ ἐν στιγμῇ

---

14. ο δε c. ℵ*B sah Eus .. ς add ιωαννησ 15. πρ. αυτον c. ℵCDP unc^{9} etc .. B etc αυτω 16. βαπτ. δε c. ℵBC* etc .. ς και βαπτ. | ευθ. ανεβ. c. ℵBD (non d) etc .. ς ανεβ. ευθ. | ανεωχθ. (B ηνεωχθ) c. ℵ*B sah syr^{cu} tol Irint cdd etc .. ς add αυτω | πν. θε. c. ℵB .. ς το πν. του θε. | ερχομ. c. ℵ*B it^{5} am cop etc .. ς και ερχ. | ηυδοκ. c. ℵ* et^{c} CLP al pm .. ς ευδ.

9. ναζαρετ .. ς^{e} -ρεθ | ε. τ. ιορδ. υπο ιω. c. ℵBDL etc .. ς υπο ιω. ε. τ. ιορδ. 10. ευθυσ c. ℵBLΔ al .. ς ευθεωσ | εκ (Gb$''$) c. ℵBDL etc .. ς απο | ς (= Gb) ωσει περιστ. | εισ c. BD etc .. ς επ 11. φωνη c. ℵ*D etc .. ς add εγενετο | εν σοι (Gb$'$) c. ℵBD^{gr}LPΔ etc .. ς εν ω | D^{2} unc^{6} etc ηυδοκ.

22. ωσ c. ℵBDL etc .. ς ωσει | γενεσθαι c. ℵBDL etc .. ς (Gb^{00}) add λεγουσαν | ευδοκησα c. ℵBFKMUΔΠ etc .. ς ηυδ. c. ALX unc^{7} etc

1. ο ιησ. c. ℵCDLP unc^{6} rell omn .. BUΔ om ο 2. τεσσ. νυκτ. c. ℵD .. ς νυ. τεσσ.

13. ην pr c. ℵABDL etc .. ς (= Gb) add εκει (Κπ* etc om εν τη ερ. | τεσσ. ημ. c. ℵBL Or Eus etc .. ς ημ. τεσσ.

1. πληρ. πν. αγ. c. ℵBDEFKLΞΠ etc .. ς πν. αγ. πληρ. | εν τη ερ c. ℵBDL etc .. ς εισ την ερημον 2. επειν. c. ℵBDL etc .. ς (Gb^{00}) praem υστερον

3. πρ. ο π. ειπ. αυτω c. ℵB(D) al^{6} etc .. ς πρ. αυτω. ο π. ειπεν 4. ς (= Gb†) om ο | επι c. ℵBEKLMPSUVΓΔ etc .. Gb$'$ εν c. CD al^{6} 5. εστησεν (Gb$'$) c. ℵBCDZ etc .. ς ιστησιν c. EKLMPSUVΓΔ etc

3. ειπ. δε c. ℵBDL etc .. ς και ειπεν 4. πρ. αυτ. ο ιησ. c. ℵBL(Δ) etc .. ς ιησ. πρ. αυτ. λεγων | ο (Gb^{00}) ανθρ. c. ℵBL sah cop^{schw} .. ς add αλλ επι παντι ρηματι θεου 5. αυτον c. ℵBDL etc .. ς (Gb^{00}) add ο διαβολοσ, insuper ς add εισ οροσ υψηλον: om e. ℵBL etc

εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, [6]καὶ λέγει αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. [7]ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πάλιν γέγραπται· οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου. [8]πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, [9]καὶ εἶπεν αὐτῷ· ταῦτά σοι πάντα δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. [10]τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὕπαγε σατανᾶ· γέγραπται γάρ· κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις· [11]τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διάβολος, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσῆλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

4: Dt 8, 3. 6: Ps 91, 11. 7: Dt 6, 16. 10: Dt 6, 13.

χρόνου· [6]καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος· σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται καὶ ᾧ ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν· [7]σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς ἐνώπιον ἐμοῦ, ἔσται σοῦ πᾶσα. [8]καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· γέγραπται· προσκυνήσεις κύριον τὸν θεόν σου καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. [9]ἤγαγεν δὲ αὐτὸν εἰς Ἰερουσαλὴμ καὶ ἔστησεν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω. [10]γέγραπται γὰρ ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε, [11]καὶ ὅτι ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσίν σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. [12]καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι εἴρηται· οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου. [13]καὶ συντελέσας πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.

4: Dt 8, 3. 8: Dt 6, 13. 10: Ps 91, 11 s. 12: Dt 6, 16.

§ 18.

IOHANNIS BAPTISTAE DE CHRISTO TESTIMONIA BETHANIAE PROPE IORDANEM.

Ioh 1, 19–34.

a) AD LEGATOS SYNEDRII 19–28.
b) DE BAPTISMO CHRISTI 19–34.

[19]Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἰεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευείτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν· σὺ τίς εἶ; [20]καὶ ὡμολόγησεν καὶ οὐκ ἠρνήσατο, καὶ ὡμολόγησεν ὅτι ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὁ Χριστός. [21]καὶ ἠρώτησαν αὐτόν· τί οὖν; Ἠλείας εἶ; λέγει· οὐκ εἰμί. ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη· οὔ. [22]εἶπαν οὖν αὐτῷ· τίς εἶ; ἵνα ἀπόκρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; [23]ἔφη· ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· εὐθύνατε τὴν ὁδὸν κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης· [24]καὶ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων, [25]καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν αὐτῷ· τί οὖν βαπτίζεις, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστὸς οὐδὲ Ἠλείας οὐδὲ ὁ προφήτης; [26]ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων· ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος ὑμῶν στήκει, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, [27]ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, οὗ οὐκ εἰμὶ

---

6. λεγει . . ℵ^{b}Z etc ειπεν 9. ειπ. c. NBCDZ etc . . ς λεγει | ταυτ. σοι παντ. c. NBC*Z etc . . ς ταυ. πα. σοι 10. υπαγε c. NBC* KPSVΔ al mu Ordis etc . . Gb add οπισω μου c. C^{3}DLZ unc^{1} etc

7. εμου c. ℵ*BDΞ unc^{8} al^{50} . . ς μου | πασα . . . ς (= Gb) παντα 8. ο ιησ. ειπ. αυτ. c. NFLMΠ^{mg}Ξ etc . . AKMΠ etc ει. αυ. ο ιη., ς αυ. ει. ο (B om) ιη., DL etc αυ. ο ιη. ει. | γεγρ. c. NBDLΞ etc . . ς (= Gb) praem υπαγε οπισω μου σατανα | ς (= Gb) γεγρ. γαρ | προσκ. κυ. τ. θε. σου c. A unc^{11} etc . . NBDFLW^{b}ΔΞ etc κυ. τ. θε. σου πρ. 9. ηγ. δε c. NBLΞ etc . . ς και ηγ. | εστησεν c. NBLΞ etc . . ς add αυτον | ς (=Gb) ει ο υιος

10. ς λευιτασ 20. εγω ουκ ειμι (Gb″) c. NABC*LXΛ etc . . ς ουκ ειμι εγω 21. τι ουν ηλ. ει c. NL a syrsch Cyr . . B συ ουν τι ηλ. ει, C* etc τι ουν συ ηλ. ει, ς τι ουν ηλ. ει συ | λεγει c. ℵ a b cop . . ς και λεγ. c. ABC rell 22. ειπαν c. BC*Λ . . ς -πον 24. απεσταλμενοι c. ℵ*A*BC*L etc . . ς οι απ. 25. ειπαν c. BC*LX etc . . ς -πον | ουδε bis c. NABCLT^{b}X etc . . ς ουτε | ς ηλιασ 26. μεσος c. NBC*LT^{b} etc . . ς (Gb^{0}) add δε | στηκει c. BLT^{b} etc (NG etc εστηκει) . . ς εστηκεν c. AC unc^{13} etc 27. ο (ℵ*B om) οπισ. c. NBC*LT^{b} etc . . ς (= Gb) praem αυτος εστιν | ερχομ. c. NBC*LT^{b} etc . . ς (= Gb) add ος εμπροσθεν μου γεγονεν | ουκ εγω c. BT^{b}X Or^{1} etc . . ς εγω ουκ c. A unc^{13} etc . . NCL Heracl Clem Or^{1} etc om εγω

ἐγὼ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. [28]ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν ὁ Ἰωάννης βαπτίζων.

[29]Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει· ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. [30]οὗτός ἐστιν ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον· ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. [31]κἀγὼ οὐκ ἤδειν αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραήλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν ὕδατι βαπτίζων. [32]καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι τεθέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡς περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. [33]κἀγὼ οὐκ ἤδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ. [34]κἀγὼ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ.

§ 19.

DUO IOHANNIS DISCIPULI, QUORUM ALTER ANDREAS, IESUM ADEUNT; ITEM SIMON.

Ιοη 1, 35—43.

[35]Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, [36]καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει· ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ. [37]ἤκουσαν οἱ δύο μαθηταὶ αὐτοῦ λαλοῦντος, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. [38]στραφεὶς ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς· τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· ῥαββεί, ὃ λέγεται ἑρμηνευόμενον διδάσκαλε, ποῦ μένεις; [40]λέγει αὐτοῖς· ἔρχεσθε καὶ ὄψεσθε· ἦλθαν οὖν καὶ εἶδαν ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα ἦν ὡς δεκάτη. [41]ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ· [42]εὑρίσκει οὗτος πρῶτος τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ λέγει αὐτῷ· εὑρήκαμεν τὸν Μεσσίαν, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον Χριστός. [43]ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωάννου, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος.

§ 20.

IN GALILAEAM ABITURUS IESUS ASSUMIT PHILIPPUM ET NATHANAELEM.

Ιοη 1, 44—52.

[44]Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ εὑρίσκει Φίλιππον. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀκολούθει μοι. [45]ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. [46]εὑρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ· ὃν ἔγραψεν Μωυσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, εὑρήκαμεν, Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. [47]εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ· ἐκ Ναζαρὲτ δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ Φίλιππος· ἔρχου καὶ ἴδε. [48]εἶδεν Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ· ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλείτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν. [49]λέγει αὐτῷ Ναθαναήλ· πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν συκὴν εἶδόν σε. [50]ἀπε-

---

28. βηθανια c. ℵ*ABC* unc[12] etc . . ς (= Gb′) βηθαβαρα c. C[2]KTUΔΠ al[35] syr[cu] etc ς ο ιω c. ℵBC al . . ς ιω. c. AL rell 29. βλεπει . . ς (= Gb) add ο ιωαννης 30. υπερ c. ℵ*BC* Or[2] . . ς περι 31. εν c. ℵBCGLPT[3]Δ etc . . ς εν τω 32. ς (= Gb) ωσει περιστ.

35. BL al om ὁ | 37. ηκουσαν c. ℵ* 1. . . ς και ηκ. c. ℵ[c]ABCLT[b] rell | οι δυ. μα. αυτ. c. ℵB etc . . ς αυτ. οι δυ. μα. c. AP unc pler, C*LT[b]X etc οι δυ. αυτ. μα. 38. στραφεισ c. ℵT[b] unc[7] etc . . ς στρ. δε 39. ειπαν c. BC* . . ς ειπον | ς ραββι | ερμηνευομ. c. ℵ*P unc[13] etc . . ℵ[c]ABCLX etc μεθερμ. 40. ὀψεσθ. (Gb′) c. BC*LT[b] etc ς ιδετε | ηλθαν et ειδαν c. B*C . . ς -ον | ουν c. ℵABCLXΔ etc . . ς om | ς (= Gb) ωρα δε 42. ℵ[c]ABMT[b]XΠ etc πρωτον | Gb″ μεσιαν contr ℵABT[b] unc[4] etc | ς ο χριστ. c. min 43. ηγαγεν c. ℵBL etc . . ς και ηκ. | ς (= Gb) εμβλ. δε | ιωαννου (B -ανου) c. ℵB*L etc. . . ς ιωνα

44. ς (= Gb) ηθελ. ο ιησους | ο (ℵ* om) ιησ. c. ℵABL unc[10] etc . . ς om 46. υιον c. ℵB etc . . ς του υι. | Gb[00] του c. AKMΔΠ etc | ναζαρετ (ς Gb″) . . ς[e] Gb -ρεθ, item v. sq. 47. ειπεν c. ℵ it[3] etc . . ς και ειπ. | BL 33. ο φιλ. 48. ιησ· c. BHSΔ . . ς ο ιησ. | ς ισραηλιτησ 49. ς (= Gb) ο ιησ. 50. απεκρ. αυτ. ναθα. c. BL 33. b . . ς απ. ναθ. και λεγει (ΝΓΔ etc ειπεν) αυτω (ℵ om, Gb[0] κ. λεγ. αυ.). Etc | ς ραββι | βασ. ει c. ABL etc . . ς ει ο βασ.

κρίθη αὐτῷ Ναθαναήλ· ῥαββεί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ βασιλεὺς εἶ τοῦ Ἰσραήλ. 51ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὅτι εἶπόν σοι ὅτι εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις; μείζω τούτων ὄψῃ. 52καὶ λέγει αὐτῷ· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

§ 21.
CANAE INTEREST NUPTIIS. INDE REDIT CAPHARNAUMUM.
Ιοη 2, 1—12.

1Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ· 2ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. 3καὶ οἴνου οὐκ εἶχον, ὅτι συνετελέσθη ὁ οἶνος τοῦ γάμου. εἶτα λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν· οἶνος οὐκ ἔστιν. 4λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; οὔπω ἥκει ἡ ὥρα μου. 5λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις· ὅ τι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε. 6ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι ὑδρίαι ἓξ κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων κείμεναι, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. 7λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. 8καὶ λέγει αὐτοῖς ἀντλήσατε νῦν καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ. οἱ δὲ ἤνεγκαν. 9ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν, οἱ δὲ διάκονοι ἤδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ, φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος 10καὶ λέγει αὐτῷ· πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυσθῶσιν, τὸν ἐλάσσω· σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. 11ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφανέρωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 12μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καφαρναοὺμ αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

§ 22.
IT HIEROSOLYMAM CELEBRATUM PASCHA. TEMPLUM PURGAT.
Ιοη 2, 13—25.

13Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς. 14καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας καὶ πρόβατα καὶ περιστερὰς καὶ τοὺς κερματιστὰς καθημένους, 15καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐν σχοινίων πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τά τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας, καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεεν τὸ κέρμα καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψεν, 16καὶ τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν εἶπεν· ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίου. 17ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν· ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεταί με. 18ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ· τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς; 19ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. 20εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· τεσσεράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν οἰκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; 21ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ. 22ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγεν, καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

---

51. οτι sec c. ℵABGL etc . . ς om | ς οψη (Gb″) . . οψει 52. οψεσθ. c. ℵBL itpl vg Orbis etc . . ς (Gb⁰⁰) praem απ αρτι

2. κ οιν. ουκ usque ειτα λεγ. c. ℵ* a b ff², item e l aeth syrp mg . . ς κ. υστερησαντος οινου λεγει c. ℵᵃABL rell it³ vg etc | οινος ο. εστιν c. ℵ* (et ℵᵃ), item syrsch et hr aeth . . ς οινον ουκ εχουσιν 4. λεγει (et. ℵ* etcb) . . ℵca ABGKLUXΔΠ etc και λεγ. 6. λιθ υδρ. c. ℵBLX etc . . ς υδρ. λιθ | κειμεναι h. l. c. ℵc(ℵ* etc om)BLX etc . . ς ante κατα 8. οι δε c. ℵBKLΠ etc . . ς και 10. τον ελασσ. c. ℵ*BLTᵇ etc . . ς τοτε τον ελ. 11. αρχην c. ABLTᵇΔ etc . . ς την αρχ. c. ℵX unc¹² 12. ς καπερναουμ | αυτου (BLTᵇ etc om) κ. οι μα. αυτ. (LTᵇ etc om) . . ℵ al¹⁶ it⁶ arm om κ. οι μα. αυτ. (Κπ* etc ante κ. οι αδ. α. pon).

15. BLTᵇX etc τα κερματα 17. εμνησθ. (Gb′) c. ℵBLTᵇX etc . . ς εμν. δε | ς (= Gb) κατεφαγε 19. ειπαν c. BL 33 Or² . . ς ειπον 19. ιησους . . ς (Gb⁰⁰) praem ὁ 20. ειπαν c. B Or . . ς ειπον | οικοδομηθη c. ℵ,*Tᵇ 33 . . ς ωκοδ. 22. ς (= Gb) ελεγ. αυτοις.

23 Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ
ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει· 24 αὐτὸς δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν αὐτὸν
αὐτοῖς διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας, 25 καὶ ὅτι οὐ χρείαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ
ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

17: Ps 69, 9.

§ 23.

COLLOQUIUM CUM NICODEMO.

Ιοη 3, 1—21.

1 Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων·
2 οὗτος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ῥαββεί, οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλήλυθας δι-
δάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ δύναται ταῦτα τὰ σημεῖα ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ θεὸς μετ' αὐ-
τοῦ. 3 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν,
οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. 4 λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Νικόδημος· πῶς δύναται ἄν-
θρωπος γεννηθῆναι γέρων ὤν; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελ-
θεῖν καὶ γεννηθῆναι; 5 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος
καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 6 τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς
σαρκὸς σάρξ ἐστιν, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστιν. 7 μὴ θαυμάσῃς ὅτι
εἶπόν σοι· δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν. 8 τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ
ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶν πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ
τοῦ πνεύματος. 9 ἀπεκρίθη Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ· πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι; 10 ἀπε-
κρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; 11 ἀμὴν
ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὃ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν
οὐ λαμβάνετε. 12 εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια
πιστεύσετε; 13 καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς
τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ· 14 καὶ καθὼς Μωϋσῆς ὕψωσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ,
οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, 15 ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐν αὐτῷ ἔχῃ ζωὴν αἰώ-
νιον. 16 οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς
ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον. 17 οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν
υἱὸν εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. 18 ὁ πιστεύων
εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται· ὁ μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ
μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ. 19 αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον
καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ αὐτῶν πονηρὰ τὰ ἔργα.
20 πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ
ἔργα αὐτοῦ. 21 ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα,
ὅτι ἐν θεῷ ἐστὶν εἰργασμένα.

14: Nm 21, 8 s.

§ 24.

IESU IN IUDAEA BAPTIZANTIS DIVINAM CELEBRAT LAUDEM IOHANNES BAPTISTA.

Ιοη 3, 22—36.

22 Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέ-
τριβεν μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν. 23 ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνὼν ἐγγὺς τοῦ Σαλείμ,

---

23 ς (= Gb) om τοις 24. ιησ c. BL . . ς ο ιησ. c. ℵA rell | αυτον c. ℵ*A*BL etc . . ς εαυτον

2. πρ. αυτον . . ς (= Gb) πρ. τον ιησουν | ς ραββι | δυναται h. l. c. ℵABLT^{b} etc. . . ς ante ποιειν 3. ς ο (Gb^{0}) ιησους 5. ς ο (Gb^{00}) ιησ. | των ουραν. c. ℵ* al Iust^{apo} Doct^{hipp} Ir Eus Tert etc . . ς του θεου 10. ς (= Gb) ο ιησους 13. ο ων (A* om) εν τω ουρ. c. A unc^{12} it vg syr^{cu} etc . . Gb^{0} Tisyno64 om c. ℵBLT^{b} etc 15. εν αυτω c. BT^{b} it^{3} am: L επ αυτω, A επ αυτον . . ς εις αυτον c. ℵ unc^{13} etc | εχη c. ℵBLT^{b} al^{16} a f syr^{cu} etc . . ς (Gb^{00}) praem μη απολητα αλλ 16. τ. υιον c. ℵ*B . . ς add αυτου 17. τ. υιον c. ℵBLT^{b} etc . . ς add αυτου 18. ο μη c. ℵB it^{2} Or Cyp^{2} Tert . . ς ο δε μη 19. αυτων πονηρα (Gb'') . . ς πον. αυτ.

ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ, καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο· [24]οὔπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν Ἰωάννης. [25]ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίου περὶ καθαρισμοῦ. [26]καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπον αὐτῷ· ῥαββεί, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας, ἴδε οὗτος βαπτίζει καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν. [27]ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν· οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδέν, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· [28]αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον· οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός, ἀλλ' ὅτι ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου· [29]ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἑστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. [30]ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι. [31]ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστὶν καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ. ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος [32]ὃ ἑώρακεν καὶ ἤκουσεν μαρτυρεῖ, καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. [33]ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς ἀληθής ἐστιν. [34]ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεός, τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ λαλεῖ· οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν τὸ πνεῦμα. [35]ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. [36]ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωήν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.

§ 25.

A) IOHANNES CAPITUR.

Lc 3, 19. 20. Mt 14, 3—5. Mc 6, 17—20.

[19]Ὁ δὲ Ἡρῴδης ὁ τετραάρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρῳδιάδος τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν πονηρῶν ὁ Ἡρῴδης, [20]προσέθηκεν καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσιν, κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν φυλακῇ.

[3]Ὁ γὰρ Ἡρῴδης κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδησεν καὶ ἐν φυλακῇ ἀπέθετο διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα [Φιλίππου] τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· [4]ἔλεγεν γὰρ Ἰωάννης αὐτῷ· οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν αὐτήν. [5]καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ἐπεὶ ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

[17]Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρῴδης ἀποστείλας ἐκράτησεν τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν. [18]ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρῴδῃ ὅτι οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. [19]ἡ δὲ Ἡρωδιὰς ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο· [20]ὁ γὰρ Ἡρῴδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπόρει, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤκουεν.

---

24. ιωαν. c. ℵB etc . . ς ο ιω. 25. ιουδαιου c. ℵ^{c}ABL unc^{12} etc . . ς (= Gb) ιουδαιων c. ℵ unc^{3} Or^{4}, ^{162}etc 26. ηλθον et ειπον c. ℵATb unc^{15} etc . . Ti ηλθαν et ειπαν c. B* 28. μοι: ℵEFHMVΓ etc om 31. εκ prim: ℵ* a e επι, D al απο | ερχομενος (Gb^{11}) c. ℵD al^{4} it^{5} syr^{cu} arm Or^{com} (non^{txt}) Eus Tert al . . ς add επανω παντων εστιν 32. ὃ (ℵ* ον) c. ℵBDLTb al^{6} it^{4} syr^{cu} etc . . ς (Gb^{00}) praem και | μαρτυρει c. ℵD al^{4} it^{5} syr^{cu} etc . . ς (Gb^{00}) praem τουτο 34. διδωσιν c. ℵBC*LTb etc . . ς (Gb^{00}) add ο θεος

19. τετραρχης c. ℵ*C cop . . ς τετραρχ. c. ℵ^{c} etc | τ. αδελφ. αυτου c. ℵADΣ unc^{12} etc . . ς (= Gb) φιλιππου τ. αδ. αυ. 20. κατεκλει. c. ℵ*BDΣ it^{2} . . ς και κατ. | φυλακη c. ℵBDΣ unc^{5} etc . . ς τη φυλ.

3. εδησεν c. ℵ*B it^{2} Or^{1} . . ς add αυτον | κ. εν (ℵ^{c}B^{3} etc add. τη) φυ. απεθ. c. ℵB al it^{2} . . ς κ. εθετο εν φυ. c. CL unc^{11} etc. Alii aliter. | φιλιππου: Ti om c. D it^{6} vg | ιωαν. c. ND al^{5} . . ς ο ιω. | αυτω. h. l. c. ℵ^{c}(*om)BZ . . ς post γαρ c. CD unc^{12} etc

17. ς (= Gb) εν τη φυλακ. contra unc omnes 20. ηπορει c. ℵBL cop . . ς εποιει c. ACD etc

B) IOHANNE CAPTO IESUS EX IUDAEA IN GALILAEAM ABIT.

Mt 4, 12. Mc 1, 14. Lc 4, 14. Ioh 4, 1—3.

12 Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

14 Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

14 Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

1 Ὡς οὖν ἔγνω ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης, 2 καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτιζεν ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, 3 ἀφῆκεν τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἀπῆλθεν πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

§ 26.

IESU PER SAMARIAM REDEUNTIS IN GALILAEAM COLLOQUIUM CUM MULIERE SAMARITANA.

Ioh 4, 4—42.

4 Ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρίας. 5 ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρίας λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. 6 ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. 7 ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρίας ἀντλῆσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· δός μοι πεῖν. 8 οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν. 9 λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρῖτις· πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πεῖν αἰτεῖς γυναικὸς Σαμαρίτιδος οὔσης; 10 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· εἰ ἤδεις τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι· δός μοι πεῖν, σὺ ἂν ἤτησας αὐτὸν καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν. 11 λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· κύριε, οὔτε ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶν βαθύ· πόθεν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; 12 μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; 13 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· 14 ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ ἐγὼ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. 15 λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή· κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ διέρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. 16 λέγει αὐτῇ· ὕπαγε φώνησον τὸν ἄνδρα σου καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. 17 ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν· ἄνδρα οὐκ ἔχω. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· καλῶς εἶπες ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· 18 πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου ἀνήρ. τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας. 19 λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. 20 οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου προσκυνεῖν δεῖ. 21 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· πίστευέ μοι, γύναι, ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί. 22 ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν· 23 ἀλλὰ ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσιν τῷ πατρὶ ἐν πνεύ-

---

12. δε c. ℵBC* DZ etc..ς(Gb^{00}) add ο ιησους

14. μετα δε c. ℵA unc^{13}.. Ti και μετ. c. BD^{gr} a

14. ο ιη. c. ℵABDΣ unc^{4}.. D unc^{10} ιη.

1. ο ιησ. c. ℵDA etc .. ς ο κυριος c. ABC unc rell 3. παλιν c. ℵB^{mg}CDLMT^{b} etc .. Ti (Gb^{0}) om c. AB* unc^{12} etc

4. σαμαριας: ς -ρειας, item infra 5. ς^{e} (non ς etc σιχαρ c. min pauc | ὃ .. Gb ου c. C*DLMS etc | ℵB τω ιωσηφ 6. ωσ (Gb'') .. ς ωσει 7. πειν (πιν) c. ℵ*B*C*DL, v. 9. c. ℵ*AB*C*DLT^{b}, v. 10. c. ℵ*B*C*DLT^{b} .. ς ubique πιειν 9. λεγει c. ℵ*v*we c. etc .. ς (Gb^{0}) add | ουν | σαμαριτις .. ς -ρειτις· Item post | ουσης (ς ante γυναικος) absq ου γαρ etc c. ℵ*D it^{3} .. ς add ου γαρ συγχρωνται ιουδαιοι σαμαρειταις 11. ποθεν c. ℵD etc .. ς ποθ. ουν 13. ς (= Gb) ο ιησ. 14. διψησει .. ς -ση | εγω sec c. ℵDMT^{b} etc .. ς ου 15. διερχ- c. ℵ*B Or^{4} .. ς ερχ. Item -χωμαι c. ℵ*ACD unc^{6} Or^{4} .. ς Ti -χομαι c. ℵ^{c}B etc 16. αυτη c. BC* etc .. ς add ο (ℵA om) ιησους | τ. ανδρ. σου: Ti σου τ. ανδρ. c. B etc 17. και ειπεν: ℵ om | ανδρ. ο. εχ. c. ℵC*DL .. ς ο. εχ. α. | ειπεσ c. ℵB* .. ς ειπασ | οτι α. ο. εχω .. ℵD etc - - εχεισ 20. ς (= Gb) εν τουτ. τ. ορ. | ℵ om ο τοποσ | ς (= Gb) δει προσκυ. 21. πιστευε μ. γυν. (Gb'') c. ℵBC*L etc .. ς γυν πιστευσον μοι 23. αλλα c. ℵABD .. ς αλλ

ματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦτας αὐτόν. [24]πνευμα ὁ θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνεῖν δεῖ. [25]λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἅπαντα. [26]λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι. [27]καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμαζον ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει. οὐδεὶς μέντοι εἶπεν· τί ζητεῖς ἢ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; [28]ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· [29]δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον ὅς εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; [30]ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. [31]ἐν τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· ῥαββεί, φάγε. [32]ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. [33]ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· μή τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; [34]λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. [35]οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἔτι τετράμηνός ἐστιν καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσιν πρὸς θερισμόν. [36]ἤδη ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. [37]ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινός, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. [38]ἐγὼ ἀπέσταλκα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. [39]ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαριτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης ὅτι εἶπέν μοι πάντα ἃ ἐποίησα. [40]ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρῖται, ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. [41]καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, [42]τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου.

§ 27.

IESUS A GALILAEIS RECEPTUS CANAE SANAT FILIUM CAPHARNAITICI MINISTRI REGII.

Ιοη 4, 43—54.

[43]Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, [44]αὐτὸς γὰρ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. [45]ὡς οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες ἃ ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ. καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν. [46]ἦλθεν οὖν πάλιν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ οἶνον.

Ἦν δέ τις βασιλικός, οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει, ἐν Καφαρναούμ· [47]οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἥκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθεν πρὸς αὐτόν, καὶ ἠρώτα ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσηται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἤμελλεν γὰρ ἀποθνήσκειν. [48]εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν· ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύσητε. [49]λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός· κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. [50]λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου· ὁ υἱός σου ζῇ. ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο. [51]ἤδη δὲ αὐτοῦ

---

24. προσκυνουντας c. ND* Heracl etc . . ς add αυτον | κ*εν πν. αληθειας | πρ. δει c. ND etc . . ς δει πρ. 25. κcGLA etc οιδαμεν | Gb'' μεσιας c. D unc[7] etc | απαντα c. NBC* . . ς παντα 27. επι: κ*D cop εν | ηλθαν (κ* επηλθαν) c. a*B* . . ς -ον | ς (= Gb) εθαυμασαν 29. ἃ c. NBC* etc . . ς οσα 30. εξηλθον . . ς (= Gb) add ουν 31. εν c. NBC*DL etc . . ς (= Gb) εν δε 34. ποιω c. NA unc[10] . . BCDKLTbΠ ποιησω 35. ετι: Gb[0] c. DLΠ* | ς (= Gb) τετραμηνον 36. ηδη . . ς c. antecedd conjg | ο θεριζων c. NBC*DLTb etc . . ς (= Gb) και ο θε | ινα και: BCLTbU etc om και 37. αληθινος c. NBC*KLTbΔΠ* . . ς (Gb[0]) praem ὁ 38. απεσταλκα c. ND . . ς απεστειλα 39. ἃ c. NBC*L etc . . ς οσα 42. ο σω. τ. κο. c. NBC*Tb etc . . ς (Gb[00]) add ο χριστος

43. εκειθ. c. NBCDTb etc . . ς (Gb[0]) add και απηλθεν 44. ς (= Gb) ο ιησ. 45. ως c. ND . . ς οτε | ἃ c. κ*DTb unc[13] . . Gb'' Ti οσα c. κcABCLΠ[2] 46. ηλθεν (κ ηλθαν, item κ* εποιησαν) ουν παλ. c. (κ)BCDL etc . . ς (=Gb) ante (A unc[13] post παλ. add ο ιησους

46. ην δε c. NDLTb etc . . ς και ην 47. ηρωτα c. NBCDLTb etc . . ς (Gb[00]) add αυτον 50. επιστευσεν c. NBD etc . . ς (Gb[0]) praem και, LTb επ. δε | ον (c. κcABCLTb; ς ᾧ) ειπ. αυτ. ο (ς om c. min) ιησ. (κc om ο ιησ) . . κ* syrcu του ιησου

καταβαίνοντος οἱ δοῦλοι ὑπήντησαν αὐτῷ καὶ ἤγγειλαν ὅτι ὁ παῖς αὐτοῦ ζῇ. 52ἐπύθετο οὖν τὴν ὥραν παρ' αὐτῶν ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχεν. εἶπον οὖν αὐτῷ ὅτι ἐχθὲς ὥραν ἑβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. 53ἔγνω οὖν ὁ πατὴρ ὅτι ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὁ υἱός σου ζῇ· καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτου ὅλη. 54τοῦτο πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

§ 28.

HIEROSOLYMAM PROFECTUS SENEM AEGROTUM AD PISCINAM BETHESDA RESTITUIT SABBATO. QUA RE OFFENSIS IUDAEIS DE SE SUBLIMITER DISPUTAT.

Ιοη 5, 1—47.

1Μετὰ ταῦτα ἦν ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. 2ἔστιν δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα, τὸ λεγόμενον Ἑβραϊστὶ Βηθζαθά, πέντε στοὰς ἔχουσα. 3ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν. 5ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ. 6τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι; 7ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. 8λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει· 9καὶ ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρεν τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ περιεπάτει· ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. 10ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· σάββατόν ἐστιν, καὶ οὐκ ἔξεστίν σοι ἆραι τὸν κράβαττον. 11ἀπεκρίθη αὐτοῖς· ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. 12ἠρώτησαν αὐτόν· τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι ἆρον καὶ περιπάτει; 13ὁ δὲ ἀσθενῶν οὐκ ἤδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. 14μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἴδε ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοί τι γένηται. 15ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ· 16καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν

---

51. οι δουλ. c. ℵDGᵀL 1. it⁷ vg . . ς add αυτου | υπηντ c. ℵBCDKL . . ς απηντ | κ. ηγγειλ. c. ℵD (D b al add αυτω) . . ς κ. απηγγ., Κπ κ. ανηγγ . . BL cop om | οτι c. ℵD 5 . . ς praem λεγοντες | παισ: DKLUΠ υιοσ | αυτου c. ℵABC it⁶ vg arm . . ς σου 52. ς παρ αυτ. τ. ωραν | ειπ. ουν. c. BCL . . ς και ειπον | ς χθες 53. εκεινη c. ℵ*BC 1. Chr . . ς εν εκ | ο υι. c. ℵABCL . . ς (Gb⁰) praem οτι

1. η εορτη c. ℵCL unc⁷ etc . . ς εορτη c. ABD unc⁷ etc | ιουδαιων: Δ αζυμων | ιησους: ς (Gb⁰⁰) praem ὁ 2. επι (c. CBI unc¹²; ℵᶜADGL εν) τη: ℵ* al³ e etc om | το λεγομενον c. ℵ*; DV etc η λεγομενη . . ς η επιλεγομενη | βηθζαθα (L Eus βηζ.) c. ℵ 33. L e l Eus; item D a βελζεθα (*-zatha*). Similiter B c vg sah cop al Tert itinerarburdig (anni 333) etc βηθσαιδα . . ς βηθεσδα 3. πληθος c. ℵBCDL etc . . ς (Gb⁰⁰) add πολυ | ξηρων c. ℵA*BC*L etc . . ς (Gb⁰⁰) add εκδεχομενων την του υδατος κινησιν 4. ς (Gb⁰⁰) αγγελος γαρ κατα καιρον κατεβαινεν εν τῇ κολυμβήθρα και ἐτάρασσε το ὕδωρ. ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιὴς ἐγίνετο, ᾧ δήποτε κατείχετο νοσήματι (singg variant): om c. ℵBC*D al³ it³ vgᶜdd syrᶜᵘ etc 5. και: ς (= Gb) om | αυτου c. ℵBC*DLΠ** etc . . ς om 7. ς (= Gb) βαλλη 8. ς (= Gb) εγειραι | κραβαττον (ℵ -κτον): ς κραββατον. Etiam vv. sqq. 9. εγεν. υγιησ (D etc υγ. εγ.) c. ℵ*D etc . . ς praem ευθεως | ℵD etc και εγερθεισ (ℵ ηγερθη και) ηρεν 10. και ουκ: ς om και 11. απεκριθη c. C³D unc⁸ it⁷ vg syrᶜᵘ etc . . ℵABC* unc⁸ etc praem ο (AB οσ) δε 12. ηρωτησαν c. ℵBD etc: ς add ουν | αρον (ℵ* αραι, item περιπατειν) c. ℵBC*L sah . . ς add τον κραββατον (-βαττον) σου 13. ασθενων (Gb′) c. D b l fos . . ς ιαθεισ | ℵ*D* ενευσεν 14. σοι τι (Gb″) . . ς τι σοι c. ℵDEKΠ etc 15. ειπεν c. ℵCL etc . . ς ανηγγειλεν (DKUΔ etc απηγγ.) | αυτον . . DA** etc με 16. οι ιουδ. τ. ιησ. (Gb″) . . ς τ. ιη. οι ιουδ. atque add (= Gb) και εζητουν αυτον αποκτειναι

Ἰησοῦν, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ. 17ὁ δὲ ἀπεκρίνατο αὐτοῖς· ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι. 18διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυεν τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγεν τὸν θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ θεῷ· 19ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέν, ἂν μή τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ υἱὸς ποιεῖ ὁμοίως. 20ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱὸν καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζετε. 21ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ. 22οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ υἱῷ, 23ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν. 24ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν. 25ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσουσιν. 26ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως καὶ τῷ υἱῷ ἔδωκεν ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ. 27καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν. 28μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς αὐτοῦ, 29καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. 30οὐ δύναμαι ἐγω ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. 31ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής· 32ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδατε ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. 33ὑμεῖς ἀπεστάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκεν τῇ ἀληθείᾳ· 34ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. 35ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. 36ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα ἃ δέδωκέν μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ποιῶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ, ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκεν. 37καὶ ὁ πέμψας με πατήρ, ἐκεῖνος μεμαρτύρηκεν περὶ ἐμοῦ. οὔτε φωνὴν αὐτοῦ πώποτε ἀκηκόατε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε, 38καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μένοντα, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. 39ἐραυνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν, καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· 40καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με ἵνα ζωὴν ἔχητε. 41δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω, 42ἀλλὰ ἔγνωκα ὑμᾶς ὅτι οὐκ ἔχετε τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ ἐν ἑαυτοῖς· 43ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήμψεσθε. 44πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου θεοῦ οὐ ζητεῖτε; 45μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωϋσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. 46εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωϋσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. 47εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασιν πιστεύσετε;

---

17. ο δε c. NB . . ς add ιησους 18. δια τουτο ND it^{7} etc . . ς add ουν (syr^{cu} δε) 19. απεκριν. ουν ο ιησ. (B om) κ. ελεγ. (c. N^{c}BL; ς ειπεν) αυτοις . . N* ελεγεν ουν αυτ. ο ιησ., similiter syr^{cu} | αν c. NB . . ς εαν | ποι. ομοι. c. ND it^{3} Orint etc . . ς ομ. ποι. 20. θαυμαζετε c. NL al^{6} . . ς -ζητε 25. ακουσουσιν (NL -σωσιν) c. B (NL) etc . . ς -σονται | ζησουσιν c. NBDL etc . . ς ζησονται 26. και τω υι. εδω. c. N^{c} (N* plura om) BL it^{2} Eusbis etc . . ς εδω. κ. τω υι. 27. κρισιν c. N^{c}ABL 33. it^{6} Orsaep etc . . ς και κρισιν 28. ακουσουσιν (NLΔ -σωσιν) c. B (NLΔ) etc . . ς ακουσονται 29. οι sec c. B it^{3} Tert . . ς add δε (vv mu *et qui*) 30. ς (= Gb) του πεμψ. με πατρος 32. οιδατε c. ND it^{3} syr^{cu} arm . . ς οιδα (al^{3} οιδαμεν) 35. ς (= Gb) αγαλλιασθηναι c. L al mu 36. μειζω c. NL unc^{8} . . ABFGMΔ etc -ζων, D -ζονα | δεδωκ. c. NBLΓ etc . . ς εδωκ. | ποιω c. NABDL etc . . ς praem εγω 37. εκεινος c. NBL etc . . ς αυτος (D εκειν. αυτ.) | πωπ. ακηκ. c. NABDKLΠ etc . . ς ακηκ. πωπ. 38. εν υμ. μεν. c. NBL etc . . ς μεν. ε. υμ. 39. εραυν. c. NB* . . ς ερευν. 42. αλλα c. BDL 33. . . ς αλλ | ουκ εχετε h. l. c. N*D it^{3} . . ς post θεου 44. ζητειτε: N* al^{10} it^{2} etc ζητουντες 46. ς μωση | N* γεγραφεν 47. πιστευσετε c. NA uncpl etc . . BVn* etc -ετε, DGSΔ etc -σητε

B: USQUE DUM E MEDIIS REBUS GALILAEIS IRET HIEROSOLYMAM AD TABERNACULORUM FESTUM.

§ 29.

IESUS PUBLICE IN GALILAEA PRODIENS.

Mt 4, (12.) 17. Mc 1, (14.) 15. Lc 4, (14.) 15.

(12Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.) 17Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν· μετανοεῖτε· ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

(14Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν,) κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, 15ὅτι πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

(14Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν·) καὶ φήμη ἐξῆλθεν καθ' ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. 15καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

(Mt 4, 12. Mc 1, 14. Lc 4, 14: cf § 25.)

NAZARETHI IN SYNAGOGA DOCET ET SPERNITUR.

Lc 4, 16—30.

16Καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρά, οὗ ἦν ἀνατεθραμμένος, καὶ εἰσῆλθεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγήν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. 17καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαΐου, καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον εὗρεν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον· 18πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέν με εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς, ἀπέσταλκέν με 19κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρῦξαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτόν. 20καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν, καὶ πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ. 21ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. 22καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον· οὐχὶ υἱός ἐστιν Ἰωσὴφ οὗτος; 23καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην· ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα εἰς τὴν Καφαρναούμ, ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου. 24εἶπεν δέ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι ἑαυτοῦ. 25ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἠλείου ἐν τῷ Ἰσραήλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, 26καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἠλείας εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας πρὸς γυναῖκα χήραν. 27καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισαίου τοῦ προφήτου, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη εἰ μὴ Ναιμὰν ὁ Σύρος. 28καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, 29καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὀφρύος τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ᾠκοδόμητο αὐτῶν, ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν. 30αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

18: Es 61, 1, s. 25: 1 Reg 17, 1. 26: 1 Reg. 17, 9. 27: 2 Rg 5, 14.

---

14. του θεου (Gb″) c. NBL al[10] it[3] al Or[bis] . . ς praem τησ βασιλειασ 15. οτι c. ℵ* c. vg[cod] Or . . ς praem και λεγων c. BL unc[4], item Gb″ Ti λεγων c. ℵ[a]AD unc[8]

16. εισ c. NBDL (Δ om) Αz al[15] Or . . ς add την | ναζαρα c. NB*Ξ 33. e Or; Δ -ραθ A -ρατ . . ς -ρετ, ς[e] -ρεθ | ανατεθραμμ. c. NFLΞ etc . . ς τεθραμμ. 17. του πρ. ησα. c. NBLΞ etc (D) . . ς ησα τ. πρ. | αναπτυξ. (et Eus Or[int]): ABLΞ etc ανοιξασ | τοπον c. NLΞ 33. . . ς τον τοπ. 18. ς (= Gb) ενεκεν et ευαγγελιζεσθαι | απεστ. με (D*gr απεσταλμαι) c. NBDLΞ etc . . (= Gb) add ιασασθαι τουσ συντετριμμενουσ την καρδιαν 20. παντ. οι οφθ. εν τ. συν. ησ. c. NBFL Eus[2] etc . . ς πα εν. τ. συ. οι οφθ. ησ., Ti πα. εν τη σ. ησ. οι οφθ. 22. ουχι c. NBDL . . ζ ουχ | υι. εστ. (D post ιωσ.) ιωσ. ουτ. c. NBDL etc . . ς ουτ. εστ. ο υι. ιω. 23. εισ την c. NB; Gb εισ c. DL al[4] . . ς εν τη 24. εαυτου c. ND . . ς αυτου 25. οτι c. NLXΔ al[30] etc . . ς om c. ABD unc[12] | επι: BD al[5] om (nec expri itpler vg al) 26. σιδωνιασ c. NABC(DL)Xr etc . . ς σιδωνοσ 27. εν τω ισρ. h. l. c. NBCDLX etc . . ς post προφητ. | ελισαιου c. NABDGLUVΔ etc . . ς ελισσαιου | Ti εκαθερισθη c. ACLX al | ναιμαν . . ς νεεμαν 29. ς (= Gb) εωσ τησ οφρ. | ωκοδ. (D οικοδομηται) αυτ. c. NBDL al[4] it[3] . . ς αυτ. ωκοδ· | ωστε c. NBDL etc . . ς (= Gb) εισ το

§ 30.
RELICTO NAZARETH MIGRAT CAPHARNAUMUM.
Mt 4, 13–16. Lc 4, 31.

13 Καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρὰ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς Καφαρναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλείμ, 14 ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· 15 γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, 16 ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει φῶς εἶδεν μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.

31 Καὶ κατῆλθεν εἰς Καφαρναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας.

15 s: Es 9, 1 s.

§ 31.
QUATTUOR VOCAT DISCIPULOS: Mc 1, 16–20. Mt 4, 18–22.
PISCATUS PETRI: Lc 5, 1–11.

16 Καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν Σίμωνος ἀμφιβάλλοντας ἐν τῇ θαλάσσῃ· ἦσαν γὰρ ἁλεεῖς. 17 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἁλεεῖς ἀνθρώπων. 18 καὶ εὐθὺς ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. 19 καὶ προβὰς ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα· 20 καὶ εὐθὺς ἐκάλεσεν αὐτούς· καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.

18 Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἁλεεῖς. 19 καὶ λέγει αὐτοῖς· δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλεεῖς ἀνθρώπων. 20 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. 21 καὶ προβὰς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. 22 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Lc 5, 1–11.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἑστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, 2 καὶ ἶδεν δύο πλοιάρια ἑστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· οἱ δὲ ἁλεεῖς ἀπ' αὐτῶν ἀποβάντες ἔπλυναν τὰ δίκτυα. 3 ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον· καθίσας δὲ ἐν τῷ πλοίῳ ἐδίδασκεν τοὺς ὄχλους. 4 ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα· ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ

---

13. ναζαρα c. $\aleph^{b}$B*Z 33.; CPΔ -ραθ . . Ti -ρεθ c. $\aleph^{*}$D unc^{5}, ς -ρετ. 16. σκοτει c. $\aleph^{*}$CLP unc^{3} etc . . Ti σκοτια (-εια) c. $\aleph^{b}$BD | φως h. l. c. $\aleph$BC etc ς post ειδ c. DLP unc^{8}

16. και παραγ. (Gb″) c. $\aleph$BDL etc . . ς περιπατων δε | σιμωνος c. $\aleph$BLM etc; Gb″ του σι. c. AE**Δ etc . . E* unc^{7} etc αυτου του σιμ. . . ς αυτου | ς (= Gb) βαλλοντας | εν τη c. $\aleph$BL al . . praem αμφιβληστρον 16. 17 αλεεις c. AB*LΔ et $\aleph$AB*CLΔ . . ς αλιεις 18. ευθυς c. $\aleph$L 33. . . ς ευθεως | τ. δικτ. (Gb″) c. $\aleph$BCL etc . . ς τ. δι. αυτων . . D it^{4} παντα 19. προβας (Gb″) c. BDL etc . . ς add εκειθεν $\aleph$ omisso* ολιγ.) 20. ευθυς c. $\aleph$BL . . ς ευθεως

18. ς (= Gb) περ. δε ο ιησους 18. 19. αλεεις c. $\aleph^{*}$B*C . . ς αλιεις

1. και ακου. c. $\aleph$ABLX etc . . ς του ακ. 2. ιδεν c. ACDLQR unc^{5} . . ς ειδε c. $\aleph$B unc^{8} | πλοιαρ. c. AC*LQR al^{6} it^{2} . . ς πλοια | αλεεις | c. $\aleph^{*}$ACLQ . . ς αλιεις | απ ($\aleph^{*}$om) αυτ. h. l. (Gb″) c. $\aleph$BC*DL etc; ς post αποβ . . R it^{5} vg om | επλυναν c. $\aleph$C*LQX etc; BD επλυνον . . ς απεπλυναν 3. σιμωνος c. $\aleph$BDL . . ς του σι. | καθ. δε c. $\aleph$BLQ etc . . ς και καθ. | εν τω πλ. c. ND e . . B εκ του πλοιου, item ς sed post εδιδ.

χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. 5καὶ ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν· ἐπιστάτα, δι' ὅλης νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὰ δίκτυα. 6καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολύ. διερήσσετο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν. 7καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθαν, καὶ ἔπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. 8ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσέπεσεν τοῖς γόνασιν Ἰησοῦ λέγων· ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, κύριε. 9θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ἣ συνέλαβον, 10ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν. 11καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες πάντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

§ 32.
CAPHARNAUMI SANAT DAEMONIACUM.

Lc 4, 31—37. Mc 1, 21—28.

31(Καὶ κατῆλθεν εἰς Καφαρναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας,) καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν· 32καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ. 33καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ· 34ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. 35καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων· φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ῥῖψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν βλάψαν αὐτόν. 36καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· τίς ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν καὶ ἐξέρχονται; 37καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

21Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναούμ· καὶ εὐθὺς τοῖς σάββασιν ἐδίδασκεν εἰς τὴν συναγωγήν. 22καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. 23καὶ εὐθὺς ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, καὶ ἀνέκραξεν 24λέγων· τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς· οἶδαμέν σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. 25καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. 26καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον καὶ φωνήσαν φωνῇ μεγάλῃ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ. 27καὶ ἐθαμβήθησαν ἅπαντες, ὥστε συνζητεῖν αὐτοὺς λέγοντας· τί ἐστιν τοῦτο; διδαχὴ καινὴ κατ' ἐξουσίαν· καὶ τοῖς πνεύμασιν τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ. 28καὶ ἐξῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς πανταχοῦ εἰς ὅλην τὴν περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.

---

5. σιμ. c. ℵBLΔ . . ς ο σιμ. | ειπεν c. ℵB e cop. . . ς add αυτω | ολης c. ℵABL etc . . ς ολ. τησ | τα δικτ. c. ℵB(D)L etc . . ς το δικτυον 6. ς (= Gb) ιχθ. πληθ. | διερησσετο (ℵB^3 διερρ.) c. ℵB*L . . C διερρητο . . ς διερρηγνυτο (A διερηγν.) | τα δι. c. ℵBDL etc . . ς το δικτυον 7. τ. μετοχ. c. ℵBDL . . ς τ. με. τοις | ηλθαν c. ℵL . . ς ηλθον 8. ς του (Gb^{00}) ιησου 10. ο ιησ. c. ℵAC unc^{13} . . Ti om ο c. BL 11. παντα c. ℵBDL . . ς απαντα

34. εα c. ℵBLV*Ξ cop Or . . ς praem λεγων 35. εξελθ. απ (Gb$''$) c. ℵBDLVΞ etc . . ς εξ | εισ το c. ℵABCLMQXΞ etc . . Gb om το c. D unc^{12}

21. ευθυς c. ℵL etc . . ς ευθεως | εδιδ. ε. τ. συν c. ℵ(C)L(Δ) Or^2 etc . . ς εισελθων (Gb^{00}) ε. τ. συν. εδιδ. 13. ευθυς c. ℵBL etc . . ς om 24. λεγων c. ℵ*BD it vg etc . . ς add (Gb^0) εα | οιδαμεν c. ℵLA cop Or^2 Eus^4 Irint etc . . ς οιδα

25. ο ιησ. c. ℵ*A* . . ς add λεγων 26. φωνησαν c. ℵBL 33. Or . . ς κραξαν | Gb$''$ απ αυτου c. CDMA etc 27. απαντ. c. ℵBL Or etc . . ς παντ. | αυτους c. ℵB it^4 . . ς προσ αὐτ., Ti πρ. εαυτ. | διδ. καιν. κ. εξους. και c. ℵBL etc . . ς τισ η διδ. η καινη αυτη; οτι κατ εξους και 28. ς εξηλθ. δε | ευθυς . . ℵ* etc om | πανταχου (ℵCL -χη) c. ℵCBCL al it^3 cop . . ς om

§ 33.
IBIDEM SANAT SOCRUM PETRI ET ALIOS.

Lc 4, 38 s. 40 s. Mc 1, 29—31. 32—34. Mt 8, 14 s. 16 s.

38 Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος. πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. 39 καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς ἐπετίμησεν τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς.

40 Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου πάντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις ποικίλαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιτιθεὶς ἐθεράπευεν αὐτούς. 41 ἐξήρχοντο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν, κραυγάζοντα καὶ λέγοντα ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἴα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

29 Καὶ εὐθὺς ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. 30 ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα, καὶ εὐθὺς λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. 31 καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν κρατήσας τῆς χειρός· καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

32 Ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους· 33 καὶ ἦν ὅλη ἡ πόλις ἐπισυνηγμένη πρὸς τὴν θύραν. 34 καὶ ἐθεράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν, καὶ οὐκ ἤφιεν λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ᾔδεισαν αὐτόν.

14 Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν. 15 καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ ἠγέρθη, καὶ διηκόνει αὐτῷ.

16 Ὀψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν, 17 ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβεν καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.

17: Es 53, 4.

§ 34.
CAPHARNAUMO IN DESERTUM IT PERAGRATQUE GALILAEAM.

Lc 4, 42—44. Mc 1, 35—39.

42 Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον, καὶ οἱ ὄχλοι ἐπεζήτουν αὐτόν· καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ᾽ αὐτῶν. 43 ὁ δὲ μετ᾽ αὐτοῦ,

35 Καὶ πρωῒ ἔννυχα λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθεν καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον, κἀκεῖ προσηύχετο. 36 καὶ κατεδίωξεν αὐτὸν Σίμων καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, 37 καὶ εὗρον αὐτόν, καὶ λέγουσιν

---

38. απο (Gb″) c. NBCDLQ etc . . ς εκ | ς (= Gb) η πενθ. δε

40. BC al² απαντες | επιτιθεις c. BDQΞ al . . ς επιθεις | εθεραπευεν c. BD it vg etc . . ς -πευσεν 41. εξηρχοντο c. NCX Or etc . . ς εξηρχετο | κραυγαζ. c. ADEGHQUVΓΔ etc . . ς κραζ. | ς (= Gb) ο χριστος ο υι. τ. θε.

42. επεζητουν . . ς (= Gb) εζητουν

29. ευθυς c. NBLΔ . . ς ευθεως | Gb′ εξελθων ηλθεν c. (BD) al mu etc 30. ευθυς c. NBDL . . ς ευθεως 31. χειρος c. NBL(D) . . ς χειρ. αυτης | ο πυρ. c. NBCL etc . . ς add ευθεως

32. BD εδυσεν 33. ην ολη η πολ. επισ. (B συνηγμ.) c. NBCDL etc . . ς η πολ. ολη επισ. ην 34. ηδ. αυτ. c. N*A(D) unc¹⁰ . . N^c BC GLM etc add (τον) χριστον ειναι

15. αυτω (Gb′) . . ς αυτοις

35. εννυχα (Gb′) . . ς εννυχον 36. κατεδιωξεν c. NBMSU etc . . ζ -ξαν | σιμων c. NBL al . . ς ο σιμων 37. κ. ευρον αυτ. και c. NBL e etc . . ς κ. ευροντες αυτ.

εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἀπεστάλην. 44καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς τῆς Γαλιλαίας.

αὐτῷ ὅτι πάντες ζητοῦσίν σε. 38καὶ λέγει αὐτοῖς· ἄγωμεν ἀλλαχοῦ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα κἀκεῖ κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον. 39καὶ ἦλθεν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.

Mt 4, 23.

23Καὶ περιῆγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

§ 35.
SANAT LEPROSUM.

Lc 5, 12—16. Mc 1, 40—45. Mt 8, 1—4.

12Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης λέπρας· ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων· κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι. 13καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ εἰπών· θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. 14καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν, ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου καθὼς προσέταξεν Μωϋσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 15διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν· 16αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος.

40Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρός, παρακαλῶν αὐτὸν καὶ γονυπετῶν λέγων αὐτῷ ὅτι ἐὰν θέλῃς δύνασαί με καθαρίσαι. 41καὶ σπλαγχνισθεὶς ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἥψατο καὶ λέγει· θέλω, καθαρίσθητι. 42καὶ εὐθὺς ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθερίσθη. 43καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθὺς ἐξέβαλεν αὐτόν, 44καὶ λέγει αὐτῷ· ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξεν Μωϋσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 45ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι εἰς πόλιν φανερῶς εἰσελθεῖν, ἀλλ' ἔξω ἐπ' ἐρήμοις τόποις ἦν, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάντοθεν.

1Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί. 2καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων· κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι. 3καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων· θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἐκαθερίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. 4καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅρα μηδενὶ εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ προσέταξεν Μωϋσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

4: Lv 14, 2.

---

43. επι c. NBL etc . . ς εισ | απεσταλην c. NBCDLX etc . . ς απεσταλμαι 44. εισ τασ συ. c. NBDQ etc . . ς εν ταισ συναγωγαισ | γαλιλαιασ c. AD unc[14] it vg etc . . NBCLQR etc ιουδαιασ

37. ζητ. σε c. NBCDLΔ etc . . Gb'' σε ζητ. 38. αλλαχου c. NBC*L etc . . ς om | Gb και εκει contra NDLΘ[f] etc | εξηλθον (Gb') c. NBCL . . ς εξεληλυθα, Gb' εληλυθα 39. ηλθεν c. NBL cop aeth . . ς ην | ℵ* κηρυσσιν | εισ τ. συν.: ς (= Gb) εν ταισ συναγωγαισ

23. εν ολη (ℵ* om) τ. γαλ. c. ℵ*BC etc . . ς ολην την γαλιλαιαν | ς post γαλιλ. add ο ιησουσ, ℵC*D etc post περιηγ. . . om c. B al[2] k syr[cu]

12. ιδ. δε c. NB e cop . . ς και ιδων 13. ειπων . . Gb' λεγων c. NBCDLX 15. θεραπευεσθαι c. NBC*DL etc . . (Gb[0]) add υπ (A al απ) αυτου

40. κ. γονυπ. c. NL etc; ς κ. γον. αυτον . . BDGΓ etc om | λεγων c. NB etc . . ς και λεγ. 41. και pr c. NBD etc . . ς ο δε ιησουσ | αυτ. ηψ. c. NBL etc . . ς ηψ. αυτ. 42. και c. NBDL etc . . ς add ειποντοσ αυτου | ευθυσ c. NBL al[2] . . ς ευθεωσ | εκαθερισθ. c. AB*CL unc[4] . . εκαθαρ. 43. ευθυσ c. NBDL . . ς ευθεωσ 44. μηδεν . . NADLΔ etc om 45. εισ πο. φαρ. εισελθ. c. NCL etc . . ς φαν. εισ πολ. εισελθ. . . επ c. NBLΔ . . ς εν | παντοθεν (Gb'') . . ς πανταχοθεν

1. καταβαντι δ. αυτω c.ℵ*Lunc[10] etc . . NbBCZ al καταβαντοσ δε (z και κατ.) αυτου 2. προσελθ. (Gb') c. NBEMΔ etc . . ς ελθων 3. λεγων c. NBC* zvid . . ς (Gb[0]) praem ο ιησουσ | εκαθερισθ. c. B*ELXΠ* al . . ς εκαθαρ. 4. προσενεγκον c. BC . . ς -γκε

§ 36.
SANAT PARALYTICUM.

Lc 5, 17–26. Mc 2, 1–12. Mt 9, 1–8.

17 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων, καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι, οἳ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἰερουσαλήμ· καὶ δύναμις κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτόν. 18 καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ. 19 καὶ μὴ εὑρόντες ποίας εἰσενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. 20 καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν· ἄνθρωπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. 21 καὶ ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι λέγοντες· τίς ἐστιν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἁμαρτίας ἀφεῖναι εἰ μὴ μόνος ὁ θεός; 22 ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; 23 τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν· ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ εἰπεῖν· ἔγειρε καὶ περιπάτει; 24 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἶπεν τῷ παραλελυμένῳ· σοὶ λέγω, ἔγειρε καὶ ἆρας τὸ κλινίδιόν σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου. 25 καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἆρας ἐφ' ὃ κατέκειτο, ἀπῆλ-

17. αυτον c. ℵBLΞ . . ς αυτους 19. ς (= Gb) δια ποιας 20. ειπεν c. ℵBLΞ etc . . ς (= Gb) add αυτω | σοι αι αμ. σου . . ΝDGΤF al^{7} σου αι αμ. 21. αμ. αφειν. (L αφιεν.) c. BDΞ (L) it^{2} . . ς αφιεν. αμ. 22. αποκριθεις: CD al^{2}it^{6} om 23. ΝDGΤ σου αι αμ., CFΧΛ σου αι αμ. σου | ς (= Gb) εγειραι 24. εξ. εχ. h. l. c. ΒΚLΞΠ etc . . ς post οτι | αφιεναι: D*L* αφιναι | Gb'' τ. παραλυτικω c. ℵCDFLMΧΞ etc | ς (=Gb) εγειραι | ΝD etc αρον τ. κ. σ. και 25. εφ ο (Gb'') . . ς εφ ω

1 Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰς Καφαρναοὺμ δι' ἡμερῶν, ἠκούσθη ὅτι ἐν οἴκῳ ἐστίν. 2 καὶ συνήχθησαν πολλοί, ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. 3 καὶ ἔρχονται φέροντες πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. 4 καὶ μὴ δυνάμενοι προσενέγκαι αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράβαττον ὅπου ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο. 5 καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ· τέκνον, ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι. 6 ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· 7 τί οὗτος οὕτως λαλεῖ; βλασφημεῖ· τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἷς ὁ θεός; 8 καὶ εὐθὺς ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι οὕτως διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, λέγει αὐτοῖς· τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; 9 τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ· ἀφίενταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν·

1. εισελθων παλ. c. ΝBDGΤL etc . . ς παλιν εισηλθεν, Gb'' εισηλθ. παλ. | ηκουσθη c. ΝBL etc . . ς praem και | εν οικω c. ΝBDL . . ς εισ οικον 2. συνηχθ. c. ΝBL al^{2} it^{3} vg etc . . ς praem ευθεως 3. φερ. πρ. α. παρ. c. ΝBL etc . . ς πρ. α. παρ. φερ. (C*DG etc φε. πα.) 4. προσενεγκ. c. ΝBL al^{5} it^{2} vg etc . . ς προσεγγισαι | ς κραββατον | οπου c. ΝBDL it^{2} . . ς εφ. ω 5. και ιδ. c. ΝBCL etc . . ς ιδ. δε | αφιενται c. B al^{2} (Δ αφιοντ.) itpler vg . . ς αφεωνται | σου αι αμ. c. ΝBDGΤGLΔ etc . . ς σοι αι αμ. σου 7. βλασφημει c. ΝBDL etc . . ς βλασφημιας 8. ευθυς c. ΝBL . . ς ευθεως | διαλογ. c. ΝBDGL etc . . ς praem αυτοι | λεγει c. ΝBL etc . . ς ειπεν 9. αφιενται c. ΝB al^{2} itpler vg . . ς αφεωνται | ς (= Gb) σοι αι αμ.

1 Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. 2 καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν τῷ παραλυτικῷ· θάρσει τέκνον· ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. 3 καὶ ἰδού τινες τῶν γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτος βλασφημεῖ. 4 καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν· ἵνατί ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; 5 τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν· ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν· ἔγειρε καὶ περιπάτει; 6 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς

1. πλοιον c. ΝBC^{3} LVmgX Or etc . . ς (Gb^{0}) praem το 2. αφιενται c. ΝB etc . . ς αφεωνται | σου αι αμαρτιαι (Gb') c. ΝBCΔ* etc . . ς σοι αι αμαρτιαι σου 3. ειπον: B -παν 5. Gb' και ειδως c. BE^{2}ΜΠ* etc | ιναti c. ΝBCD etc . . ς add υμεις 5. αφιενται c. ΝCB(ℵ*D αφιοντ.) etc . . ς αφεωντ. | ς (= Gb) σοι αι αμαρτ. | εγειρε (Gb'') . . ς εγειραι

θεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν θεόν. [26]καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου λέγοντες ὅτι εἴδομεν παράδοξα σήμερον.

ἔγειρε καὶ ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὕπαγε; [10]ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, λέγει τῷ παραλυτικῷ· [11]σοὶ λέγω, ἔγειρε ἆρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. [12]καὶ ἠγέρθη, καὶ εὐθὺς ἄρας τὸν κράβαττον ἐξῆλθεν ἔμπροσθεν πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν λέγοντας ὅτι οὕτως οὐδέποτε εἴδαμεν.

ἀφιέναι ἁμαρτίας, τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ· ἔγερθεὶς ἆρόν σου τὴν κλίνην καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. [7]καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. [8]ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

§. 37.
VOCAT LEVIN (MATTHAEUM) EIUSQUE INTEREST CONVIVIO. DISCIPULI NON IEIUNANTES.

Lc 5, 27—32. Mc 2, 13—17. Mt 9, 9—13.
33—39. 18—22. 14—17.

[27]Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν, καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι Λευεὶν καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. [28]καὶ καταλιπὼν πάντα ἀναστὰς ἠκολούθει αὐτῷ. [29]καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λευεὶς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος πολὺς τελωνῶν καὶ ἄλλων οἳ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι. [30]καὶ ἐγόγγυζον οἱ Φα-

[13]Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. [14]καὶ παράγων εἶδεν Λευεὶν τὸν τοῦ Ἁλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. [15]καὶ γίνεται κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ·

[9]Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθει αὐτῷ. [10]καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. [11]καὶ ἰδόν-

---

26. DMSX etc om κ. εκστ usq θεον

9. εγειρε: ς (= Gb) -ραι . . BL -ρου | και αρον c. ΝAB unc[14] . . Gb Ti αρον c. CDΘΓL | ς κραββατον | τ. κρ. σου c. ΝABCDKLMΠ* . . ς σου τ. κρ. | υπαγε c. ΝLW^c Δ(D) . . ς περιπατει 10. αφ. ε. τ. γ. αμ. c. A unc[9] (et B αφ. αμ. επι etc) . . Gb ε. τ. γ. αφ. αμ. c. ΝCD unc[6] 11. ς (= Gb) εγειραι | ς (= Gb) και αρον | ς κραββατον 12. ηγ. κ. ευθυς (C -εως) c. ΝBC*L etc . . ς ηγ. ευθεως και | εμπροσθ. c. ΝBL . . ς εναντιον | ουτ. ουδ. c. ΝBDL . . ς ουδ. ουτ. | ειδαμεν c. CD . . ς ειδομ. c. N^cBL etc

6. εγερθεις: B(D) etc εγειρε (D add και) αρον 8. εφοβ. (Gb'') c. ΝBD etc . . ς εθαυμασαν

27. λευειν c. ΝABCLMRΓΔ . . ς λευϊν 28. παντα (Ν*C* -τας) c. Ν*etc^BCDLRΔ . . ς απαντα | ηκολουθει c. BDLΔ . . ς -θησεν 29. ς ο (Gb om) λευϊς | ΝΔ om αυτω | πολ. τελω. c. ΝBC DLRΔ . . ς τελω. πολ.

13. εισ c. Ν* . . ς παρα 14. λευειν c. N^c(*-ει)BE*LM al . . ς λευϊν, ΑΚΓΔΠ λευϊ . . D etc ιακωβον 15. γινετ. c. ΝBL . . ς εγενετο | κατακ. αυ. c. ΝBL . . ς εν τω κατ. αυ. (D κατακειμενων αυτων | και sec . . D etc om

9. Ν*L om εκειθεν (D etc ante ο ιησ.) | μαθθ. c. NB*D . . ς ματθ. | ηκολουθει c. ΝD al[3] . . ς -θησεν

ρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες· διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; 31καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς· οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες· 32οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

33Οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν· οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσιν καὶ πίνουσιν. 34ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς· μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστίν, ποιῆσαι νηστεύειν; 35ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. 36Ἔλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς ὅτι οὐδεὶς ἐπίβλημα ἀπὸ ἱματίου καινοῦ σχίσας ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν σχίσει καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνήσει τὸ ἐπίβλημα τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ. 37καὶ

ἦσαν γὰρ πολλοί, καὶ ἠκολούθουν αὐτῷ 16καὶ γραμματεῖς τῶν Φαρισαίων. καὶ ἰδόντες ὅτι ἤσθιεν μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει καὶ πίνει; 17καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες· οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.

18Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύοντες. καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ· διατί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν; 19καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστιν νηστεύειν; ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ' αὐτῶν, οὐ δύνανται νηστεύειν. 20ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν

τες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; 12ὁ δὲ ἀκούσας εἶπεν· οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. 13πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν· ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν. οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.

14Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες· διατί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν, οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ νηστεύουσιν; 15καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν. 16οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἴρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. 17οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλλυνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινούς, καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται.

13: Hos 6, 6.

---

30. οι φαρ. κ. οι γρ. αυτ. (ND etc om) c. (ℵ)BC(D)LRΞ etc . . ς οι γρ. αυτων (FX om, Gb⁰) κ. οι φαρ. | ς (= Gb) om των | Ti om και αμαρτ. c. C*D 31. αλλα c. ABΞ . . ς αλλ 32. αμαρτ. . . ℵ* ασεβεις

33. ειπαν c. B*CDLRXΞ . . ς ειπον | οι μαθ. c. ℵ²BLΞ . . ς διατι οι 34. ιησ. c. NBCDLRXΞ . . ς om | ποιησαι: ℵ*D it⁶ om | νηστευσαι c. ℵ^cBXΞ . . ς νηστευειν 36. απο c. NBDLXΞ . . ς om | σχισας c. NBDLΞ . . ς om | σχισει et συμφωνησει c. ℵ(A)BCDLX . . ς σχιζει et συμφωνει | το (ς om) επιβλ. c. NBCLXΔ etc. . Ti om (Gb⁰⁰)

15. ηκολουθουν c. NBLW^cΔ . . ς -θησαν 16. και (NBL; Δ om, B add οι) γρ. των φα. και ιδ. c. NBLΔ etc . . ς και οι γρ. και οι φαρισαιοι ιδοντ. | οτι ησθ. c. NDL (et B οτι εσθιει) . . ς αυτον εσθιοντα | τελω. κ. αμαρτ. c. NAC unc¹⁴ . . Ti αμαρτ. κ. τελ. c. BDL | οτι c. BL al⁴ . . ς τι οτι (ND διατι) | τελω. κ. (B add των) αμαρτ. c. NABC unc¹⁰ . . Ti αμ. κ. τε. c. D a | NBD om κ. πιν., NCLΔ in fine (C ante εσθ.) add ο διδασκ. υμων 17. αμαρτωλους: ς (= Gb) add εις μετανοιαν

18. οι φαρ.: ς (= Gb) οι των φαρισαιων (Gb′) | μαθ. tert. c. NBC*L etc . . ς om 19. εχ. τ. ν. με. α. c. NBCL etc . . ς μ. εαυτ. εχ. τ. ν. | εχ. τ. νυμφ. μετ αυτ. c. NBC(L) . . ς μεθ εαυτ. εχ. τ. νυ. | Gb⁰ οσ. χρ. usq. νηστ. c. DU etc

11. ελεγον c. NBCL etc . . ς ειπον 12. ς ο δε ιησους (om c. NBD) ακ. ειπ. αυτοις (Gb⁰, om c. NBC*DX) . . Ti αλλα c. B 13. ελεος (Gb′) c. NBC*D . . ς ελεον | ς αλλ | αμαρτωλ. c. NBDV*I*Δ . . ς (= Gb) add εις μετανοιαν

14. νηστευομεν c. ℵ*B al³ . . ς add πολλα (ℵ^a πυκνα) 17. απολλυνται c. NB etc . . ς απολουνται | ς (= Gb) αμφοτερα

οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς. εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· 38ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον. 39καὶ οὐδεὶς πιὼν παλαιὸν θέλει νέον· λέγει γάρ· ὁ παλαιὸς χρηστός ἐστιν.

ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. 21οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μή, αἴρει τὸ πλήρωμα ἀπ' αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. 22καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήξει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί.

§ 38.

DISCIPULI SABBATO SPICAS EVELLUNT.

Lc 6, 1—5. Mc 2, 23—28. Mt 12, 1—8.

1Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ σπορίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχυας καὶ ἤσθιον ψώχοντες ταῖς χερσίν. 2τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπον· τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν τοῖς σάββασιν; 3καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν· οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν Δαυείδ, ὅτε ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες; 4ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔλαβεν καὶ

23Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν παραπορεύεσθαι διὰ τῶν σπορίμων, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στάχυας. 24καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ· ἴδε τί ποιοῦσιν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστιν; 25καὶ λέγει αὐτοῖς· οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυείδ, ὅτε χρείαν ἔσχεν καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; 26πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ ἀρχιερέως καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν,

1Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν στάχυας καὶ ἐσθίειν. 2οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπαν αὐτῷ· ἴδου οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστιν ποιεῖν ἐν σαββάτῳ. 3ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυείδ, ὅτε ἐπείνασεν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; 4πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγον, ὃ οὐκ ἐξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσιν

---

37. ς ο οινος ο νεος (ℵ om νε.) c. BCDLR unc[4] . . ς ο νεος οιν. 38. βλητεον (ℵ* D it[9] βαλλουσιν): ς (Gb[0]) add και αμφοτεροι συντηρουνται (D τηρουνται): om c. NBL al[6] cop 39. D it[6] om versum | θελει c. NBC*L etc . . ς praem ευθεως | χρηστος c. NBL etc . . ς χρηστοτερος

20. ς (= Gb) εν εκειναις ταις ημεραις 21. ς (= Gb) και ουδεις | AD unc[6] ρακκους | ς επιρραπτει | επι ιματιον παλ. c. NBCDL 33. . . ς επι ιματιω παλαιω | το (ℵ om) πλ. απ αυτ. (B αφ εαυτ.) c. NBL etc; AKΔΠ* απ α. το πλ. . . ς το πληρ. αυτου (Gb[00] αυτ.) c. C unc[10] 22. ρηξει c. NBCDL . . ς ρησσει | ο οιν. c. NBC*DL etc . . ς (Gb[00]) add ο νεος | απολλ. (L 102. εκχειτ.) κ. οι ασκ. c. BL 102. cop; D it[5] κ. οι ασκ. απολουνται . . ς εκχειται και οι ασκοι απολουνται, et add αλλα οινον νεον εισ ασκους καινους βλητεον (ℵ*B 102. om βλητ.): om c. D it[4]

1. δευτεροπρωτω c. ACDRX unc[11] it[5] vg, diserte Caes Epiph Chr Amb etc . . NBL al[7] it[6] etc om | δια . . ς δια των 2. ειπ. c. NBC*LX etc . . ς (Gb[0]) add αυτοις | ποιειν c. NAC(L) unc[12] etc . . Ti om c. BR etc (D ad Mc conform) | τοις c. NB(D)LRU . . ς εν τοις 3. ο ιη. πρ. α. ειπ. c. NL etc . . ς πρ. α. ε. ο (B om) ιη. | οποτε c. AR unc[10] . . NBCDLXΔ οτε | NBDLX om οντες 4. ωσ (ℵ[c]LRX etc πωσ) . . BD Mcion[epiph] om | ελαβ. και c. AR unc[10]; item BC*LX λαβων . . NDKΠ Irint etc om

23. αυτον h. l. c. NBDUΔ etc . . ς post -εσθαι | παραπορ. c. NAL unc[12] . . BCD διαπορ. | ς παραπ. αυ. εν (Gb[00] c. CLΔ) τ. σαββ. | ηρξ. h. l. c. NBCL: ς ante οι | BGH οδοποιειν 24. ς (Gb[00]) εν τοισ σα. 25. και c. NBCL . . ς add αυτος | λεγει c. NCL etc . . ς ελεγεν (D ειπεν) 26. πωσ: BD 102. om | επι: ς (Gb[0]) add του | τους (L τοισ) ιερεισ c. NBL . . ς τοισ ιερευσιν

2. ειπαν c. NBC . . ς ειπον 3. ς (= Gb) αυτοσ και οι 4. εφαγον c. NB . . ς εφαγεν | ὃ c. BD al[2] it[3] . . ς ουσ

ἔφαγεν καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσιν; [27]καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· [28]ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

3: 1 Sam 21, 6.

οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσιν; [27]καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· [28]ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

25: 1 Sam 21, 6.

μόνοις; [5]ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν καὶ ἀναίτιοί εἰσιν; [6]λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι τοῦ ἱεροῦ μεῖζόν ἐστιν ὧδε. [7]εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί ἐστιν· ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε τοὺς ἀναιτίους. [8]κύριος γάρ ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

3: 1 Sam 21, 6. 5: Nm 28, 9 s. 7: Hos 6, 6.

§ 39.
RESTITUIT SABBATO MANUM TABIDAM.

Lc 6, 6—11. Mc 3, 1—6. Mt 12, 9—14.

[6]Ἐγένετο δὲ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν. καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά· [7]παρετηροῦντο δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύει, ἵνα εὕρωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ. [8]αὐτὸς δὲ ᾔδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν· εἶπεν δὲ τῷ ἀνδρὶ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα· ἔγειρε καὶ στῆθι εἰς τὸ μέσον. καὶ ἀναστὰς ἔστη. [9]εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς· ἐπερωτῶ ὑμᾶς εἰ ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι. [10]καὶ περιβλεψάμενος

[1]Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς συναγωγήν, καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα· [2]καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ ἐν τοῖς σάββασιν θεραπεύει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. [3]καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τὴν ξηρὰν χεῖρα ἔχοντι· ἔγειρε εἰς τὸ μέσον. [4]καὶ λέγει αὐτοῖς· ἔξεστιν τοῖς σάββασιν ἀγαθὸν ποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. [5]καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ ὀργῆς, συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· ἔκτεινον τὴν χεῖρα. καὶ ἔξέτεινεν, καὶ ἀπεκατε-

[9]Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. [10]καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων ξηρὰν· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες. εἰ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν θεραπεῦσαι; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. [11]ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; [12]πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου· ὥστε ἔξεστιν τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. [13]τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· ἔκτεινόν σου τὴν χεῖρα. καὶ

---

4. κ. εδ. και: BL etc om και sec 5 οτι: ℵ*B etc om | ο υι. τ. ανθρ.: ℵB etc post τ. σαββ. pon 6. δε c. ℵBLX . . ς add και | ανθρ. εκ. c. ℵBLR: ς εκ. ανθρ. 7. παρετηρουντο (Gb′) c. ℵABDL R unc⁴: ς -ρουν c. ℵ unc⁷ | δε: ς (= Gb) add αυτον c. ℵBDLX | θεραπευει c. ℵADLΠ . . ς -πευσει | κατηγορειν c. ℵ*B(D -ρησαι)SX etc . . ς -ριαν (add κατ ℵ^cR unc⁴) 8. ειπ. δε c. ℵBLX . . ς και ειπ. | τ. ανδρι (Gb″) c. ℵBL . . ς τ. ανθρωπω | εγειρε (Gb″): ς -ραι | και αν. c. ℵBDLX: ς ο δε αν. 9. δε c. ℵBDL: ς ουν | επερωτω c. ℵBL: ς -τησω | ει c. ℵBDL . . ς τι· (Gb υμας· τι) | τω σαββ. c. ℵBDL: ς τοις σαββασιν | απολεσαι (Gb″) c. ℵBDLX: Gb αποκτειναι c. A unc¹¹

27. και ελ. usq δια τ. σ. ωστε: D it⁵ λεγω δε υμειν (it add οτι) 28. και c. ℵBC*LΔ . . ς om

1. εισ c. ℵB . . ς εισ την 2. AC*DΔ al⁶ παρετηρουντο | εν c. ℵCDHM . . ς om | θεραπευει c. ℵΔ . . ς θεραπευσει | Ti κατηγορησουσιν c. CD 3. τω τη. ξηραν (BL post εχ.) χ. εχ. . . ς τω εξηραμμενην εχ. την χειρ. | ς (= Gb) εγειραι 4. αγαθον (D praem τι) ποι. c. ℵD it⁴ . . ς αγαθοποιη. 5. την χειρα c. B unc⁷ . . ς add σου c. ℵACD unc⁷ | απεκατεσταθη (Gb″): ς αποκατ.

6. μειζον (Gb′): ς -ζων 7. ελεοσ c. ℵBCD: ς ελεον 8. ς (= Gb) εστι και του

10. ανθρ. χειρα c. ℵBC . . ς ανθρ. ην την χειρα | θεραπευσαι c. ℵDL . . ς -πευειν 11. εσται c. ℵBC² unc¹⁰ . . Ti om c. C*LX 13. σου την χ. c. ℵBL . . ς τ. χειρ. σου

νος πάντας αὐτοὺς εἶπεν αὐτῷ· ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. [11]αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους τί ἂν ποιήσαιεν τῷ Ἰησοῦ.

στάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. [6]καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι εὐθὺς μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν συμβούλιον ἐποίησαν κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη. [14]ἐξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

Mt 12, 15—21. [15]Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας, [16]καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν. [17]ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· [18]ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ἠρέτισα, ὁ ἀγαπητός μου ὃν ηὐδόκησεν ἡ ψυχή μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. [19]οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ. [20]κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν. [21]καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.

18: Es 42, 1—4.

§ 40.

IESUS FAMA SANATIONUM CLARUS ELIGIT DUODECIM.

Lc 6, 12—13. Mc 3, 13—15.

Lc 6, 14—19. Mc 3, 16—19. 7—12. Mt 10, 2—4, 4, 24. 25.

[12]Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξελθεῖν αὐτὸν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ θεοῦ. [13]καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν,

[13]Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν αὐτός, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. [14]καὶ ἐποίησεν δώδεκα ἵνα ὦσιν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν [15]καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια.

[14]Σίμωνα, ὃν καὶ ὠνόμασεν Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην καὶ Φίλιππον καὶ

[16]Καὶ ἐποίησεν τοὺς δώδεκα, καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι Πέτρον. [17]καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπέθηκεν

[2]Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβος ὁ

---

10. αυτω . . ς (= Gb) τω ανθρωπω c. ℵDLX | εποιησ. (ς = Gb add ουτω) . . ℵDX εξετεινεν | απεκατεσταθη (Gb'' απεκ.) . . ς αποκατ. | αυτου . . ς (Gb) add υγιης, praeterea ς add ως η αλλη: om c. ℵBL etc 11. ποιησαιεν c. BLΔ item ℵA -σειεν (ℵ -σιεν) . . ς -σειαν c. QX unc[9]

5. αυτου: ς (= Gb) add υγιης ωσ η αλλη 6. ευθυς c. ℵBCΔ . . ς ευθεως . . DL etc om | εποιησαν c. ℵCΔ; ς εποιουν . . BL al[5] εδιδουν

13. απεκατεσταθη (Gb'): ς αποκατ. 14. εξελθ. δε usq κ. αυτου (Gb') c. ℵBC(D) etc . . ς οι δε φαρ. συ. ελαβον κ. αυτ. εξελθοντ.

15. πολλοι c. ℵB itpl vg . . ς οχλοι πο. (X etc πο. οχλ.) 17. ινα c. ℵBCD etc . . ς οπως 18. ον sec c. ℵ*B etc . . C*D etc εν ω, ς εισ ον | ηυδοκησεν c. ℵCD . . ς ευδ. 21. ς (= Gb) εν τω.

12. εξελθ. αυτον (Gb') c. ℵABDL (X om αυτ.) . . ς εξηλθεν

14. δωδεκα (Δ post αυτου): ℵBC*Δ etc add ουσ και αποστολουσ ωνομασεν 15. εξουσιαν c. ℵBC*LΔ etc . . ς add θεραπευειν τασ νοσουσ και

14. και ιακ. c. ℵBDKLΔΠ . . ς om και | και φιλ. c. ℵBDL . . ς om και

16. κ. εποι. τ. δωδ. c. ℵBC*Δ . . ς om | ον. τω σιμ. c. ℵBCLΔ . . ς τ. σιμ. ον. 17. του sec: Gb[0] c. CKSΔ al mu

2. και ιακ. c. ℵ*B d syrsch syrp mg . . ς om και

Βαρθολομαῖον [15]καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν, καὶ Ἰάκωβον Ἁλφαίου, καὶ Σίμωνα τὸν καλούμενον ζηλωτήν, [16]καὶ Ἰούδαν Ἰακώβου, καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ, ὃς ἐγένετο προδότης,

[17]καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος πολὺς μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἰερουσαλὴμ καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἳ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν, [18]καὶ οἱ ἐνοχλούμενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐθεραπεύοντο· [19]καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτουν ἅπτεσθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ, ἐξήρχετο καὶ ἴατο πάντας.

αὐτοῖς ὀνόματα Βοανηργές, ὅ ἐστιν υἱοὶ βροντῆς· [18]καὶ Ἀνδρέαν καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἁλφαίου καὶ Θαδδαῖον καὶ Σίμωνα τὸν Καναναῖον [19]καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

[7]Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἠκολούθησαν, [8]καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολύ, ἀκούοντες ὅσα ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν. [9]καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν· [10]πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ, ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται, ὅσοι εἶχον μάστιγας. [11]καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν, προσέπιπτον αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέγοντες ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. [12]καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιῶσιν.

[24]Καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχομένους καὶ δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ παραλυτικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. [25]καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

§ 41.
ORATIO MONTANA.
Mt 5, 1—7, 29.
CUM LUCAE LOCIS PARALLELIS.

V, [1]Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθαν αὐτῷ οἱ

---

15. και pr c. ℵBDL etc . . ς om | μαθθ- c. ℵ*BD . . ς ματθ- | και ιακ. c. ℵD*L etc . . ς om και | αλφαιου c. ℵBL al^{6} . . ς τον του αλφ. 16. και pr c. ℵBDFLQ etc . . ς om | ισκαριωθ (D it^{5} vg^{cdd} σκαριωθ) c. ℵBDL etc . . ς -ιωτην | ος c. ℵBL it vg etc . . ς ος και

17. πολυς c. ℵBL etc . . ς om 18. ενοχλουμ. c. ℵABL al^{2} . . ς οχλουμενοι | απο: ς (= Gb) υπο | εθεραπ. c. ℵABDLQ etc . . ς praem και 19. εζητουν c. ℵBL etc . . ς εζητει

17. βοανηργες c. ℵABC unc^{5} etc . . ς -εργες 18. μαθθαιον c. B*D . . ς ματθ. | θαδδαι. . . D it^{5} cdd ap Or λεββαιον | καναναιον c. ℵBCDLΔ etc . . ς κανανιτην 19. ισκαριωθ (D it vg σκαριωθ) c. ℵBCDLΔ etc . . ς -ιωτην

3. μαθθ. c. ℵB*D . . ς ματθ. | λεββ. (Gb′) c. D 122. k Orint dis cdd ap Aug Hesych^{dis} . . ℵB etc θαδδαιος . . ς λεββαιος ο επικληθεις θαδδαιος 4. καναναι. (Gb′) c. BCDL it vg etc . . ς κανανιτης c. ▪ uncpler | ιουδ. ο c. ℵBDKMSΔΠ etc . . ς (non ς^{e}) ιουδ.

7. ς (= Gb) ανεχ. μετ. τ. μα. αυτ. | εισ c. DHP al^{25} . . ς (= Gb) προσ | ηκολουθησαν c. ℵCΔ unc^{6} etc . . Gb′′ -θησεν. Absque αυτω c. ℵBC(D)L etc . . ς (Gb^{00}) add c. AP unc^{11} etc | ηκολ post ιουδ. c. ℵCΔ etc . . ς post γαλιλ. 8. περι c. ℵBCLΔ etc . . ς οι πε. | ακουοντ. c. ℵBΔ etc . . ς ακουσαντεσ | οσα: CD al α | BL ποιει 11. εθεωρουν c. ℵBCDGLΔ . . ς -ρει | προσεπιπτον (Gb′′) . . ς -πτεν | εκραζον (Gb′′) . . ς -ζε λεγοντεσ c. ℵDK al^{5} . . ς λεγοντα 12. αυτ. φαν. c. ℵBCDG^{gr}Δ etc . . Gb φανερ. αυτ.—ποιωσιν c. BCOΠDKLΠ* al^{6} . . ς ποιησωσιν

24. και διαμ.: BC* al^{2} cop Eus om και

1. προσηλθαν c ℵ*B* . . ς -θον

μαθηταὶ αὐτοῦ. 2καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων· 3μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 4μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσιν τὴν γῆν. 5μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. 6μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. 7μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. 8μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται. 9μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται. 10μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 11μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξουσιν καὶ εἴπωσιν πᾶν πονηρὸν καθ᾽ ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. 12χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν. 13Ὑμεῖς ἐστὲ τὸ ἅλα τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλα μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. 14Ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· 15οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. 16οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 17Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι. 18ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται. 19ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ᾽ ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· 20λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 21Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· οὐ φονεύσεις· ὃς δ᾽ φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ

3—6: Lc 6, 20 s. 20Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγεν· μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 21μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε.

11. 12: Lc 6, 22—26. 22Μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσιν καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 23χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε· ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. 24πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. 25οὐαὶ ὑμῖν οἱ ἐμπεπλησμένοι νῦν, ὅτι πεινάσετε. οὐαὶ οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε. 26οὐαὶ ὅταν καλῶς εἴπωσιν ὑμᾶς πάντες οἱ ἄνθρωποι· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποίουν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

13: Lc 14, 34 s. 34Καλὸν οὖν τὸ ἅλα· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλα μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; 35οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. (Mc 9, 50. Καλὸν τὸ ἅλα· ἐὰν δὲ τὸ ἅλα ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὰ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλα καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.)

18: Lc 16, 17. 17Εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν.

---

4. 5. Ita c. D 33. it^{8} vg syr^{cu} Clem Or^{dis} Eus Tert etc . . ς transp 9. οτι c. ℵCD etc . . ς οτι αυτοι 11. διωξουσιν c. ℵ(D)Δ (D διωξ. υμ. κ. ονειδισουσιν) . . ς -ξωσιν | καθ υμ.: D it^{3} syr^{cu} etc post ειπ. | πονηρον c. ℵBD it^{10} vg etc . . ς add ρημα (et. Or) | ψευδομενοι c. ℵBC unc^{9} etc: D it^{6} vg^{cod} Or etc om, Gb^{0} 13. αλα bis c. ℵ* (pr et. D*, sec et. B^{cor}) . . ς αλασ | βληθεν εξω καταπ. c. ℵBC etc . . ς βληθηναι εξω και καταπ. 20. υμων η δικ (Gb′) c. ℵB unc^{8} etc . . ς η δικ. υμ. 21 ss. ερρεθη: ubique c. B*L unc^{al} etc . . Ti ερρηθη c. B^{2}D unc^{mu} etc

20. πτωχοι . . ℵ^{c}QX etc add τω πνευματι 23. ς (= Gb) χαιρετε | τα αυτα c. BDQXΞ etc . . ς ταῦτα, Gb″ τ᾽ αὐτά 25. νυν pr c. ℵBLQRXΔ*ΑΞ etc . . ς om | ουαι sec c. ℵBKLSXΞ Or^{3} etc . . ς (Gb^{0}) add υμιν 26. ς (= Gb) ουαι υμιν | καλ. ειπ. υμ. c. ℵAHL Ir^{int} etc (B it^{2} υ. κ. ε.) . . ς κα. υμ. ειπ. | παντες: Gb om c. DL unc^{6} etc | τα αυτα c. ℵ^{a}BDKRXΞΠ etc . . ς ταῦτα, Gb″ τ᾽ αὐτά 34. ουν c. ℵBLX etc . . ς om | αλα bis c. ℵ*D . . ς αλασ | δε και c. ℵBDLX etc . . ς δε (Mc 9, 50 αλα pr c. LΔ, sec c. ℵLΔ, tert c. ℵ*A*BDLΔ al . . ς ubique αλασ)

κρίσει. [22]ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ. ὃς δ' ἂν εἴπῃ μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. [23]ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, [24]ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου καὶ ὕπαγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. 25ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου εἶ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ· μήποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ. 26ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην. [27]Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· οὐ μοιχεύσεις. [28]ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. [29]εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν. [30]καὶ εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ. [31]Ἐρρέθη δέ· ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον. 32ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται. [33]Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου. [34]ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ· [35]μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστιν τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ μεγάλου βασιλέως· [36]μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὀμόσῃς, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχαν λευκὴν ποιῆσαι ἢ μέλαιναν. [37]ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὒ οὔ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν. [38]Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. 39ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίζει εἰς τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· 40καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· 41καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ' αὐτοῦ δύο. 42τῷ αἰτοῦντί σε δός, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανίσασθαι μὴ ἀπο-

25. 26: Lc 12, 58 s. [58]Ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ, μήποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτής σε παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βαλεῖ εἰς φυλακήν. [59]λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς.

32: Lc 16, 18. [18]Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει.

39—42: Lc 6, 27—30. [27]Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν· ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, [28]εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, προσεύχεσθε περὶ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. [29]τῷ τύπτοντί σε εἰς τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσῃς. [30]παντὶ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντός σου τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει.

---

22. οργ. τ. αδ. αυτ. c. ℵ*BD^{a2} al^{2} vg Orbis cddgr ap Aug Hier^{dis} etc . . ς add εικη c. D unc^{pler} it syr^{cu} etc | ρακα c. ℵ*D it^{pler} am Tert etc . . ς ρακει c. NBLΓ etc . . Ti και εκει 25. με. αυτ. h. l. (Gb′) c. NBDL etc . . ς post οδω | ο κριτ. c. NB etc . . ς add σε παραδω 27. ερρεθη: ς (= Gb) add τοισ αρχαιοισ 28. επιθυμησ. c. ℵ* Clem Or^{ter} al . . ς add αυτησ, item Gb″ αυτην 30. ε. γε. απελθ. c. NB(D) etc . . ς βληθη ε. γε. 31. ερρ. δε c. NBDL etc . . ς add οτι. 32. πασ ο απολυων (Gb′) c. NBKLMΔΠ etc . . ς οσ αν απολυση c. D unc^{5} Or etc | μοιχευθηναι c. NBD Orbis etc . . ς μοιχασθαι | οσ εαν etc: B al^{6} ο απολελ. γαμησασ 36. τριχαν c. ℵ*EL al . . ς -χα | λευκ. π. η (L om) με. c. NB (L) al it^{10} vg etc . . ς λε. η με. ποι. 37. εστω: B al^{1} Eus εσται 39. ραπιζει c. NB al^{3} . . ς -σει | εισ c. ℵ*B al^{16} . . ς επι | σιαγονα c. ℵ al^{55} it^{3} Bas Chr Orint etc . . ς σου σια., BD Eus σια. σου 42. δοσ c. NBD al^{2} Clem . . ς διδου | δανισασθ. (ς δανεισ.): vide infra ad Lc 6, 34.

58. παραδωσει c. NABDT etc . . ς παραδω | βαλει c. NBDXΓ etc . . ς βαλλη, Gb βαλη 59. εωσ c. NBL 1. Or . . ς εωσ ου | το c. ℵ*BMTΓ etc . . ℵ^{c}AL unc^{11} etc τον 18. και ο (Gb′) c. BDL etc . . ς κ. πασ ο c. NAP unc^{14} etc | απο ανδρ.: D al^{2} syr al om 28. κατ. υμασ . . ς (= Gb) κ. υμιν | προσευχ. . . ς (= Gb) και πρ. | περι c. NBLΞ . . ς υπερ 29. εισ c. ℵ*D Clem^{2} Or^{3} . . ς επι 30. παντι c. NBKLRΠ etc . . ς πα. δε | αιτουντι c. NB . . ς τω αιτ.

στραφῆς. 42 Τ Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. 44 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς· 45 ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. 46 ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; 47 καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; 48 ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν.

VI. 1 Προσέχετε δὲ τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν οὐρανοῖς. 2 ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 3 σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου, 4 ὅπως ἡ σοῦ ἐλεημοσύνη ᾖ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. 5 καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 6 σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι. 7 προσευχόμενοι δὲ μὴ βατταλογήσητε ὥσπερ οἱ ἐθνικοί· δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται· 8 μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. 9 οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. 10 ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς·

44—48: Lc 6, 32—36. 32 Καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν. 33 καὶ γὰρ ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. 34 καὶ ἐὰν δανίσητε παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανίζουσιν ἵνα ἀπολάβωσιν τὰ ἴσα. 35 πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανίζετε μηδένα ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολύς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηρούς. 36 γίνεσθε οἰκτίρμονες, καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν.

9. 10: Lc 11, 2. 2 Εἶπεν δὲ αὐτοῖς· ὅταν προσεύχησθε, λέγετε· πάτερ, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου·

---

44. τ. εχθρ. υμ. c. ℵB al^{7} k cop syr^{cu} Or^{5} etc . . ς (Gb^{00}) add ευλογειτε τους καταρωμενους υμας, καλως ποιειτε τους μισουντας (Gb τοις μισουσιν) υμας | διωκοντων c. ℵB al^{5} it^{2} vg^{cd} syr^{cu} cop Or^{5} Cyp etc . . ς (Gb^{0}) praem επηρεαζοντων υμας και 46. το αυτο . . DZ al^{5} it^{2} etc ουτως 47. αδελφ. c. ℵBDZ etc . . Gb$'$ φιλους | εθνικοι (Gb) c. ℵBDZ etc . . ς (Gb$'$) τελωναι | το αυτο c. ℵBDMUZ etc . . ς ουτω (-ως) c. EKLSΔΠ etc 48 ως c. ℵBF^{a}LZ al Clem Or Eus al . . ς ωσπερ | ουρανιος (Gb$''$) c. ℵBD^{2}EF^{a}LUZ etc . . ς εν τοις (D* om) ουρανοις

1. δε c. ΝLZ etc . . ς om | δικαιοσυνην c. ℵ*et^{b}BD etc (ℵ^{a} δοσιν) . . ς (= Gb) ελεημοσυνην | εν c. ℵ*D etc . . ς add τοις 4. η σου ελ. (D ελ. σ.) η (Δ om) c. ℵ*(D)Δ 33. . . ς η σου η ελ. c. ℵ^{b}BL rell | αποδ. c. ΝBKLUZ etc . . ς (Gb^{0}) praem αυτος | σοι c. ΝBDZ etc . . ς (Gb^{00}) add εν τω φανερω 5. προσευχησθ. ο. εσεσθ. c. ΝBZ Or etc . . ς προσευχη ο. εση | ως c. ΝBDZ . . ς ωσπερ | οπως . . ς (Gb^{00}) add αν | απεχ. c. ΝBDZ etc . . ς (Gb^{00}) praem οτι 6. ταμειον (-μιον) c. ΝBDEL etc . . ς ταμειον | σοι c. ΝBDZ etc . . ς (Gb^{00}) add εν τω φανερω 7. βατταλ. c. ΝB(D^{2} βατταλ.) . . ς βαττολ. 8. ο πατηρ: ℵ*B sah praem ο θεος 10. ελθατω c. NDE^{2}GΔ . . ς ελθετω | επι γης c. ΝBZΔ etc . . ς επ. της γ.

33. γαρ c. ℵ*B . . ς om | αγαθοποιητε: DP unc^{6} al -ειτε | και οι c. ΝBA . . ς κ. γαρ οι 34. δανισητ. c. ΝBΞ al (-ι- c. NAB*DLPR(Ξ) etc: ς -ει- ubique) . . ς -ζητε, Gb$''$ -ζετε, | λαβ. c. ΝBLΞ Iust . . ς απολαβ. | και sec. c. ΝBLΞ etc . . ς κ. γαρ | αμαρτωλοι . . ς (Gb^{00}) praem οι 35. μηδενα c. ΝΞΠ* syr^{utr} etc . . ς μηδεν | DP al αφελπ. | ς (= Gb) του υψιστ. 36. γιν. c. ΝBDLΞ etc . . ς (Gb^{00}) add ουν | καθως c. ΝBLΞ etc . . ς καθ. και 2. προσευχησθε: ACP unc^{6} al^{12} -χεσθε | πατερ c. ΝBL etc . . ς (= Gb) add ημων ο εν τοις ουρανοις | ελθατω c. NCPΔ al . . ς ελθετω | η βα. σου c. BL al^{4} ff^{2}vg syr^{cu} Or^{dis} Aug^{dis} etc . . ς (= Gb) add γενηθητω το θελημα σου ως εν ουρανω και επι της (NACDMPΔ al om) γης

11 τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· 12 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,
ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· 13 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,
ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ· 14 Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα
αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· 15 ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις,
οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν. 16 Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὡς οἱ
ὑποκριταὶ σκυθρωποί· ἀφανίζουσιν γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις
νηστεύοντες. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν· 17 σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν
κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, 18 ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων ἀλλὰ τῷ
πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυφαίῳ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυφαίῳ ἀποδώσει σοι. 19 Μὴ
θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται
διορύσσουσιν καὶ κλέπτουσιν· 20 θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς
οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν. 21 ὅπου γάρ ἐστιν
ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία σου. 22 Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός.
ἐὰν ἡ ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· 23 ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλ-
μός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν, τὸ
σκότος πόσον. 24 Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον
ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ
μαμωνᾷ. 25 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώ-
ματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε. οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος;

11—13. Lc 11, 3. 4. 3 τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν·
4 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν· καὶ μὴ
εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.

19—21: Lc 12, 33 s. 33 Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε
ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτης οὐκ
ἐγγίζει οὐδὲ σὴς διαφθείρει. 34 ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.

22. 23: Lc 11, 34—36. 34 Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός σου. ὅταν ὁ ὀφθαλ-
μός σου ἁπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινόν ἐστιν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ σῶμά
σου σκοτεινόν. 35 σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. 36 εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον
φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ
φωτίζῃ σε.

24: Lc 16, 13. 13 Οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει
καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δου-
λεύειν καὶ μαμωνᾷ.

25: Lc 12, 22. 23. 22 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ὑμῖν λέγω, μὴ με-
ριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσησθε. 23 ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τρο-
φῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος.

---

12. αφηκ. c. ℵ*BZ etc . . ς αφιεμεν c. ℵc unc6, DELΔΠ2 αφιομ. 13. πονηρου c. ℵBDZ etc . . ς (= Gb) add οτι σου εστιν η βασιλεια και η δυναμις και η δοξα εις τους αιωνας· αμην. 15. ανθρωποις c. ℵD al it7 vg etc . . ς add τα παραπτωματα αυτων 16. ως c. ℵBDΔ . . ς ωσπερ | απεχ. c. ℵBD etc . . ς οτι απ. 18. κρυφαιω bis c. ℵBD etc . . ς κρυπτω | σοι . . ς (= Gb) add εν τω φανερω 20. ουδε . . ℵ it7 syrcu etc και 21. σου bis c. ℵB etc . . ς υμων 22. εαν c. ℵ al6 it3 vg syrcu . . ς add ουν | ᾖ h. l. c. ℵB etc . . ς post απλους 23. ᾖ: ℵ* post δε 24. ς (= Gb) μαμμωνα 25. φαγητε c. ℵ al3 it5 vg syrcual Ath al Hierdis etc . . ς (Gb00) add και (B etc η) τι πιητε

4. αφιομεν c. ℵcABCD unc8 al20 . . ς αφιεμεν c. ℵ*LΣ unc rell etc | ε. πειρ. c. ℵBL etc (Ordis Augdis) . . ς (= Gb) add αλλα ρυσαι ημας απο του πονηρου 33. βαλλαντια . . ς βαλαντ. 34. σου pr . . (= Gbϯ) om | οταν c. ℵBDLΔ etc . . ς (Gb0) add ουν 36. τι μερ. c. ℵ unc7 etc . . ABGKMXΠ etc μερ. τι . . CLΓ om τι 22. υμιν λεγω c. AQΓ unc12 etc . . ℵBDLX etc λε. υμ. | τη ψυχη c. ℵABDLQ etc . . ς (Gb00) add υμων 23. η ψυχ. c. AQ unc10 etc . . ℵBDLMSX etc η γαρ ψυ., Τ sah οτι η, al20 etc ουχι η

26 ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; 27 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα; 28 καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν· οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ νήθουσιν. 29 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. 30 εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; 31 μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες· τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν ἢ τί περιβαλώμεθα; 32 πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητοῦσιν· οἶδεν γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων. 33 ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. 34 μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει ἑαυτῆς. ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς.

VII, 1 Μὴ κρίνετε ἵνα μὴ κριθῆτε. 2 ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. 3 τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; 4 ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου· ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σοῦ. 5 ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σοῦ τὴν δοκόν, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ

26—33: Lc 12, 24—31. 24 Κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὔτε σπείρουσιν οὔτε θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν, 25 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν; 26 εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; 27 κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶς οὔτε νήθει οὔτε ὑφαίνει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. 28 εἰ δὲ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον ὄντα σήμερον καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέζει, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι. 29 καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε· 30 ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν· ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῄζετε τούτων. 31 πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν.

1. 2: Lc 6, 37 s. 37 Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε· καὶ μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε. ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε· 38 δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλὸν πεπιεσμένον σεσαλευμένον ὑπερεκχυννόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν· ᾧ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν. (Mc 4, 24. — ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν —)

3—5: Lc 6, (39 s.) 41 s. (39 Εἶπεν δὲ καὶ (ς om) παραβολὴν αὐτοῖς. μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται (ς πεσοῦνται); 40 οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον (ς add αὐτοῦ). κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.) 41 Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; 42 πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου· ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σοῦ δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σοῦ, καὶ τότε διαβλέψεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκβαλεῖν.

---

28. αυξανουσ. ο. κοπιωσ. (B 33. -ιουσιν) ο. νηθουσ. c. ℵB etc . . ς αυξανει ο. κοπια ο. νηθει 32. επιζητουσιν c. ℵB al^{6} . . ς -τει 33. τ. βα. (B δικ.) κ. τ. δικ. (B βασ.) αυτ. (Eus om α.) c. ℵ(B) it^{3} am etc . . ς τ. βα. του θεου κ. τ. δικ. αυτ. 34. εαυτης (Gb^{11}) c. ℵBGLSV (B*L αυτης) al^{30} . . ς τα εαυτης

2. μετρηθησεται . . ς (= Gb) αντιμετρ. 4. εκ c. ℵB al^{12} . . ς απο 5. τ. δοκ. h. l. c. ℵBC . . ς post πρωτον

24. ουτ. σπ. ουτ. θε. c. ℵDLQ e . . ς ου σπ. ουδε θε. 25. μεριμνων: D al^{2} (Tertlibere) om | B επι τ. ηλ. α. προσθ. | πηχ. c. ℵBD etc . . ς add ενα 26. ουδε c. ℵBLQT etc . . ς ουτε 27. π. ουτ. νηθ. ουτ. υφ. c. D a syr^{cu} Clem (Mciontert) . . ς π. αυξανει· ου κοπια ουδε νηθει | υμιν (et. BQT) . . ℵADLMX etc add οτι 28. εν (ς add τω) αγρω h. l. c. ℵBL . . ς ante σημ. (AKMQTUΠ etc post σημ.) οντ., D etc του αγρου post τ. χορτ. | οντ. ση. c. ℵBLA al . . ς ση. οντ. | αμφιεζει (B -αζει) c. BDLT . . ς εμφιεννυσι 29. και τι c. ℵBLQT etc . . ς η τι 30. επιζητουσ. c. ℵBLTX al . . ς -τει 31. αυτου (Gb^{11}) c. ℵBDΓT*L etc . . ς του θεου | ταυτα . . ς (Gb^{00}) add παντα 37. και μη καταδ. c. ℵBLSXΞ etc . . ς om και 38. πεπιεσμ. (ℵ -ασμ.) σεσαλ. (D etc σες. πεπ.) . . ς πε. και σεσ. και | ς υπερεκχυνομ. | ω γαρ μετρ. c. ℵBDLΞ etc . . ς τω γ. αυτω μετρω ω | B*P etc μετρηθησεται 39 et 40: cf. §§ 62 et 56. 42. πως c. B it^{2} . . ℵ πως δε, ς η πως (et. και πως) | εκβαλ. h. l. c. B al^{4} . . L post καφρ., ς post διαβλ.

τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. 6Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσουσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς. 7Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. 8πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. 9ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν αἰτήσει ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; 10ἢ καὶ ἰχθὺν αἰτήσει, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; 11εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν. 12πάντα οὖν ὅσα ἐὰν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται. 13εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· 14ὅτι στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν. 15Προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασιν προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσιν λύκοι ἅρπαγες. 16ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; 17οὕτως πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. 18οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ἐνεγκεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ἐνεγκεῖν. 19πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. 20ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. 21Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι κύριε κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν

7—11: Lc 11, 9—13. 9Κἀγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιχθήσεται ὑμῖν. 10πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούντι ἀνοιχθήσεται. 11τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσει ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν αὐτῷ ἐπιδώσει; 12ἢ καὶ αἰτήσει ᾠόν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; 13εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

12: Lc 6, 31. 31Καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως.

13: Lc 13, 24. 24Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν. (Sqq. vide § 100.)

16—21: Lc 6, 43—46. 43Οὐ γάρ ἐστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρόν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. 54ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου σταφυλὴν τρυγῶσιν. 45ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ (Mt 12, 34 s.: § 47.) 46τί δέ με καλεῖτε· κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω;

---

6. καταπατησουσ. c. BCLX . . ς -ωσιν 8. B syrcu al ανοιγεται 9. εστιν: B*L it3 syrcu etc om | ον c. N*BC etc . . ς ον εαν | αιτησει c. NBCLΔ etc . . ς -ση 10. η και c. NBC etc . . KMSΠ al30 η και εαν, ς και εαν | αιτησει c. NBCLΔ . . ς ση 12. ουν: N*L etc om | εαν c. NC al . . ς αν 13. εισελθατε c. NBCLΔ al6 . . ς -θετε | οτι: 118* it5 armzo Cyp al τι | πλατεια sine additam c. N* it6 for Naass Clembis Or4 Cyp etc . . ς add η πυλη 14. οτι c. N*B*X Naass Or etc . . Nb etc B3C rell itpler vg etc τι (Gb) | στενη sine additam c. min3 it4 Naass Clem Or Eus etc . . ς add η πυλη : : vide ante 15. προσεχ. c. NB al15 etc . . ς πρ. δε 16. σταφυλας c. NB (C* -ληνασ) etc . . ς -ληνα 18. ενεγκ. pr c. N*B Or1 et Heracl Dial, item sec c. N Or1 Dial . . ς bis ποιειν 19. C2LZ etc παν ουν 20. απο: C etc εκ

9. ανοιχθ. c. DEFGHSUVrΔ al50 . . ς ανοιγησ. c. NABCKLMRXΔΠ etc. 10. ανοιχθ. (Gb′) c. A unc12 al60 . . ς ανοιγησ. c. NCLMRX etc, BDGr ανοιγετ. 11. τινα: NDLX C vg Or etc τισ | εξ . . ς (Gb†) om | τ. πατ. (B etc post αιτ.) . . al1 b syrcu Dial om | ο υιοσ: NL 157. c. vg om (D etc ante αιτ.) | η και (B etc om αρτ. usq η και) c. ACDR unc14 . . NL etc η, ς ει και | αυτ. επιδ. c. BDL c. . . ς επ. αυ. 12. η και c. NBL Dial etc . . ς η και εαν (singg var) | αιτησει (et. ςe) . . ς -ση 13. υπαρχ. : NDK MXΠ etc οντεσ | ς (= Gb) αγ. δομ. | ο εξ: NLX etc om ο 31. και υμεισ. B it3 Irint om 24. θυρασ c. NBDL etc . . ς (= Gb) πυλησ 43. παλιν c. NBLz etc . . ς om 44. σταφ. τρυ. c. NBCDLXz etc . . ς τρ. στ. 45. τ. καρδ. c. NB . . ς add (D praem) αυτου | ο πον. c. N*BDL etc . . ς (Gb00) add ανθρωποσ | εκ. τ. πον. . . (Gb00) add θησαυρου τησ καρδιασ αυτου | ς του περισσ. τησ καρδ. | αυτου: Gb00 c. CF etc

τοῖς οὐρανοῖς. 22πολλοί ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· κύριε κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι ἐπροφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; 23καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς, ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. 24Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτοὺς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν πέτραν. 25καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. 26καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν ἐπὶ τὴν ἄμμον. 27καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσεν, καὶ ἦν ἡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη.

28Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· 29ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν.

V, 21: Ex 20, 13. 27: Ex 20, 14. 31: Dt 24, 1. 33: Ex 20, 7. Dt 23, 21. 38: Ex 21, 24. 42: Lev 19, 18.

22. 23: Lc 13, 25—27. 25ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες· κύριε ἄνοιξον ἡμῖν, καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν· οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. 26τότε ἄρξεσθε λέγειν· ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας. 27καὶ ἐρεῖ· λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες ἐργάται ἀδικίας.

24—27: Lc 6, 47—49. 47Πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρός με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος. 48ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν καὶ ἔθηκεν θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρης δὲ γενομένης προσέρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλεῦσαι αὐτὴν διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομῆσθαι αὐτήν. 49ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ᾗ προσέρηξεν ὁ ποταμός, καὶ εὐθὺς συνέπεσεν, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.

§ 42.
SANAT CAPHARNAUMI CENTURIONIS SERVUM.

Lc 7, 1—10. Mt 8, 1. 5—13.

1Ἐπειδὴ ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καφαρναούμ.

2Ἑκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἤμελλεν τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος. 3ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέστειλεν πρὸς

1Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί.

5Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς Καφαρναούμ, προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατοντάρχης παρακαλῶν αὐτὸν 6καὶ λέγων· κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανι-

---

21. τοις c. NBCZ al Iust Naass . . ς om 22. επροφ. c. NB*CLZ . . ς προεφ. 24. ομοιωθησ. c. NBZ Or etc . . ς ομοιωσω αυτον | αυτ. τ. οικ. c. NBCZ etc . . ς τ. οικ. αυτ. 25. ηλθαν | προσεπεσαν c. NBCEXZΔ etc . . ς -σον 26. αυτ. τ. οικ. c. NBZ . . ς τ. οικ. αυτ. 27. ℵ ηλθαν

28. ετελεσεν c. NBCZ etc . . ς συνετελ. 29. αυτων c. NBC³KΔΠ etc . . ς om

25. κυριε c. NBL it⁷ vg etc . . ς κυρ. κυρ. 26. αρξεσθ. c. BEGHUVΔ etc . . NADK LMSTXΓΔΠ etc αρξησθε 27. λεγω (BT λεγων) . . ℵ al¹ it vg sah al om | υμας: BLRT etc om | ς οι (Gb⁰) εργατ. c. AKMTUVΓΠ etc | αδικ. c. NB(D)LR . . ς της αδ. 48. πλημμυρησ c. NB*LΞ al . . ς -ρας | προσερη. c. ℵ*B*DL . . ς προσερρ. | δια το κ. οικοδομησθ. (-η- NB*LΞ, B³ -ει-) αυ. c. NBLΞ etc . . ς τεθεμελιωτο γαρ επι την πετραν 49. προσερη. c. B*(D συνερη.)L . . ς προσερρ. | ευθυς c. NBCLΞ . . ς ευθεως (D it² om) | συνεπεσ. (Gb′) c. NBDLRΞ etc . . ς επεσεν

1. επειδη c. ABC*X etc . . ς επει δε c. NC²LRΞ unc⁹ etc

1. καταβαντι δ. αυτ. c. ℵ*L unc¹⁰ etc . . ℵᵇBC(Z) al καταβαντοσ δε (z και κατ.) αυτου 5. εισελθοντοσ δ. αυτου c. NBCZ etc . . Gb εισελθοντι δ. αυτω, ς -ντι δ. τω ιησου

αὐτὸν πρεσβυτέρουσ τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν
αὐτὸν ὅπωσ ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ.
4 οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸσ τὸν Ἰησοῦν ἠρώ-
των αὐτὸν σπουδαίωσ, λέγοντεσ ὅτι ἄξιόσ
ἐστιν ᾧ παρέξῃ τοῦτο· 5 ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνοσ
ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸσ ᾠκοδόμησεν
ἡμῖν. 6 ὁ δὲ Ἰησοῦσ ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖσ.
ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντοσ τῆσ οἰ-
κίασ, ἔπεμψεν φίλουσ ὁ ἑκατοντάρχησ λέγων·
κύριε, μὴ σκύλλου· οὐ γὰρ ἱκανόσ εἰμι ἵνα
ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃσ· 7 διὸ οὐδὲ
ἐμαυτὸν ἠξίωσα πρόσ σε ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπὲ
λόγῳ, καὶ ἰαθήτω ὁ παῖσ μου. 8 καὶ γὰρ ἐγὼ
ἄνθρωπόσ εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενοσ, ἔχων
ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτασ, καὶ λέγω τούτῳ·
πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ· ἔρχου,
καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου· ποίησον
τοῦτο, καὶ ποιεῖ. 9 ἀκούσασ δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦσ
ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶσ τῷ ἀκολου-
θοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπεν· λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν
τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον. 10 καὶ ὑπο-
στρέψαντεσ εἰσ τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντεσ εὗρον
τὸν δοῦλον ὑγιαίνοντα.

ζόμενοσ. 7 λέγει αὐτῷ· ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω
αὐτόν. 8 ἀποκριθεὶσ δὲ ὁ ἑκατοντάρχησ ἔφη·
κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸσ ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέ-
γην εἰσέλθῃσ· ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ
ἰαθήσεται ὁ παῖσ μου. 9 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρω-
πόσ εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν
στρατιώτασ, καὶ λέγω τούτῳ· πορεύθητι, καὶ
πορεύεται, καὶ ἄλλῳ· ἔρχου, καὶ ἔρχεται,
καὶ τῷ δούλῳ μου· ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.
10 ἀκούσασ δὲ ὁ Ἰησοῦσ ἐθαύμασεν καὶ εἶπεν
τοῖσ ἀκολουθοῦσιν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν
τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον. 11 λέγω
δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν
ἥξουσιν καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ
καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν
οὐρανῶν· 12 οἱ δὲ υἱοὶ τῆσ βασιλείασ ἐξελεύ-
σονται εἰσ τὸ σκότοσ τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται
ὁ κλαυθμὸσ καὶ ὁ βρυγμὸσ τῶν ὀδόντων. 13 καὶ
εἶπεν ὁ Ἰησοῦσ τῷ ἑκατοντάρχῃ· ὕπαγε, ὡσ
ἐπίστευσασ γενηθήτω σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖσ ἐν
τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

(11 s: Lc 13, 28 s. § 100.)

§ 43.

IN VITAM REVOCAT FILIUM VIDUAE NAINENSIS.

Lc 7, 11—17.

11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἑξῆσ ἐπορεύθη εἰσ πόλιν καλουμένην Ναΐν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ καὶ ὄχλοσ πολύσ. 12 ὡσ δὲ ἤγγισεν τῇ πύλῃ τῆσ πόλεωσ, καὶ ἰδοὺ
ἐξεκομίζετο τεθνηκὼσ μονογενὴσ υἱὸσ τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὕτη ἦν χήρα, καὶ ὄχλοσ τῆσ πό-
λεωσ ἱκανὸσ ἦν σὺν αὐτῇ. 13 καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριοσ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτὴν καὶ εἶπεν αὐτῇ·
μὴ κλαῖε. 14 καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆσ σοροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντεσ ἔστησαν, καὶ εἶπεν· νεα-
νίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. 15 καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸσ καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ
μητρὶ αὐτοῦ. 16 ἔλαβεν δὲ φόβοσ ἅπαντασ, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν λέγοντεσ ὅτι προφήτησ μέγασ
ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ θεὸσ τὸν λαὸν αὐτοῦ. 17 καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγοσ οὗτοσ ἐν
ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ καὶ πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

---

4. ηρωτ. c. ℵDLΞ al^4 . . ς παρεκαλουν (A -λεσαν) | παρεξη (Gb′) . . ς -ξει 6. τησ c. ℵD al^7 go . . ς απο τησ | επεμψ. c. ℵ*B . . ς add προσ (A επ) αυτον | φιλ. ο (L om) εκατ. c. ℵBCLXΞ etc . . ς ο εκατι φιλ. | εκατονταρχησ c. BL al^2 . . ς -αρχοσ | λεγων c. ℵ* it^2 vg . . ς add αυτω | ικαν. ειμι c. ℵB etc . . ς ειμι ικαν. | υπ. τ. στ. μου c. AB unc^{10} . . Gb″ μου υ. τ. στ. c. ℵCDLMRXΓΞ 7. ιαθητω c. BL . . ς ιαθησεται 9. Gb′ ουτε c. EFGHSUVΔΛ al pl 10. εισ τ. οικ οι πεμφθ. c. ℵBD unc^5 etc . . ς οι πε. ε. τ. οικ. | δουλον c. ℵBL etc . . ς praem ασθενουντα (D om δουλ.)

7. λεγει c. B it^4 am syr^{cu} etc . . ς και λεγ. | αυτω c. ℵB k cop . . ς add ο ιησουσ 8. απ. δε c. ℵ*B 33. sah . . ς και απ. | εκατονταρχησ c. ℵ* al . . ς -ρχοσ | λογω . . ς (= Gb) -γον 9. υπο εξ. . . ℵB etc add τασσομενοσ 10. B al^5 it^3 syr^{cu} etc παρ ουδενι τοσαυτ. πιστ. εν τω ισρ. ευρ. (Eadem it^7 in Lc) 13. ς (= Gb) εκατονταρχω | ωσ c. ℵB al it^7 syr^{cu} al Ir^{int} . . ς praem και | ο παισ c. ℵB al^4 it vg al . . ς add αυτου | ℵ*GMUX(E c. *) etc add in fine και υποστρεψασ ο εκατονταρχοσ εισ τον οικον αυτου εν αυτη τη ωρα ευρεν τον παιδα υγιαινοντα

11. εν τη c. ℵ*C(D)KMSΠ etc . . Gb″ εν τω c. ℵ^{c}ABLR unc^{10} etc | επορευθη c. ℵBR al^3 . . ς -ρευετο | ικανοι: Gb^0 c ℵBDFLΞ etc 12. τεθνηκωσ: A 54. c om | μονογ. υι. c. ℵBLXΞ c . . ς υι. μονογ. | ην pr (et. ς) c. ℵBC*LSVΞ etc (D χηρα ουση) . . ς^e Ti om | ην sec (et. ς^e) c. ℵBLΞ etc . . ς Ti om 13. επ αυτην c. ℵR unc^5 . . ς επ αυτη 16. απαντ. c. ℵACFLRΓΞ etc . . Gb παντ. | ηγερθ. c. ℵABCD(εξηγ.)LΞ al . . ς εγηγερται 17. περ. αυτ. (FLΞ etc post περιχ.) . . ℵ* it^2 om | παση c. ℵBFLΞ etc . . ς εν πα.

§ 44.
IOHANNIS CAPTIVI LEGATIO AD IESUM. IESU DE IOHANNE TESTIMONIUM.

Lc 7, 18—23. Mt 11, 2—6.
24—35. 7—19.

18 Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννει οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων. 19 καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης ἔπεμψεν πρὸς τὸν κύριον λέγων· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; 20 παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες εἶπαν· Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρός σε λέγων· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; 21 ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο βλέπειν. 22 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννει ἃ εἴδετε καὶ ἠκούσατε, ὅτι τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται, κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· 23 καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

24 Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου· τί ἐξεληλύθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; 25 ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. 26 ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; προφήτην; ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. 27 οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται· ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. 28 λέγω ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν προφήτης Ἰωάννου οὐδείς ἐστιν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστίν. 29 καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου· 30 οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ. 31 Τίνι οὖν

2 Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ, πέμψας διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 3 εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; 4 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· 5 τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν καὶ χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, καὶ νεκροὶ ἐγείρονται καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· 6 καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

7 Τούτων δὲ πορευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου· τί ἐξήλθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; 8 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε; ἄνθρωπον ἰδεῖν ἐν μαλακοῖς ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων. 9 ἀλλὰ τί ἐξήλθατε; προφήτην ἰδεῖν; ναὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. 10 οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. 11 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστίν. 12 ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. 13 πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν, 14 καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν

---

18. ιωαννει c. ΝΑΒ* . . ς -νη 19. κυρ. c. BLRΞ etc . . ς ιησουν | αλλον c. AD al unc^{13} etc . . NBLRXΞ etc ετερον 20. ειπαν c. NBDLΞ . . ς ειπον | NB al^{12} αποστειλεν | NDLXΞ etc η ετερον 21. εκεινη c. NBL etc . . ς αυτη | τη c. NBLX etc . . ς δε τη | ωρα: Ν*L etc ημερα | βλεπειν . . ς (Gb^{0}) praem το 22. αποκρ. c. NBDΞ etc . . ς (Gb^{00}) add ο ιησους | ιωαννει c. ΝΑΒ*L . . ς -νη | NBLXΞ etc om οτι | NBDFΓ*Δ etc και κωφ.

24. Gb$^{\prime}$ τοις οχλοις 24 ss. Gb$^{\prime\prime}$ εξηλθατε ter c. Ν(Α)BDLΞ etc (Κπ etc, ΚΜΠ etc, al mu -θετε) 27. ιδου c. NBDLΞ etc . . ς add εγω 28. λεγω c. ΒΞ al^{7} cop syr^{sch} . . ς λε. γαρ (D etc λε. δε. NLX etc αμην λε.) | προφ.: Gb^{0} c. NBKLMXΞΠ etc | ιωανν. c. NBLΞ etc . . ς (Gb^{0}) add του βαπτιστου 31. τινι . . ς (= Gb) praem ειπε δε ο κυριος 2. δια (Gb$^{\prime}$) c. NBC*DPZΔ etc . . ς δυο (et. Or) 4. Β*DΔ ιωαννει (Β -ανει) 5. και νεκρ. c. NBDLPZΔ etc . . ς om και 7. 8. εξηλθατε c. NBCD(G)LPZ(Δ) al . . ς -θετε . . F(Δ) εξεληλυθατε 8. ανθρ. ιδειν. c. Ν . . ς ιδειν; ανδρ. | εν μαλακοις c. NBDZ etc . . ς add ιματιοις | βασιλεων (Gb$^{\prime}$ -λειων) c. Ν*Β . . ς add εισιν 9. εξηλθατε . . ς -θετε | προφ. ιδ. c. NBZ . . ς ιδειν; προφητην; 10. ουτος c. NBDZ etc . . ς add γαρ | ος: Τι και c. P it^{l} etc 11. Τι εστιν αυτου c. C itpler vg 13. επροφ. c. NB*CDZ . . ς προεφ.

ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης,
καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; 32 ὅμοιοί εἰσιν παιδίοις
τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις καὶ προσφωνοῦσιν
ἀλλήλοις λέγοντες· ηὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ
ὠρχήσασθε, ἐθρηνήσαμεν καὶ οὐκ ἐκλαύσατε.
33 ἐλήλυθεν γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μὴ
ἐσθίων ἄρτον μηδὲ πίνων οἶνον, καὶ λέγετε·
δαιμόνιον ἔχει. 34 ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγετε· ἰδοὺ
ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, φίλος τελω-
νῶν καὶ ἁμαρτωλῶν. 35 καὶ ἐδικαιώθη ἡ σο-
φία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς πάντων.

Ἡλείας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. 15 ὁ ἔχων ὦτα
ἀκουέτω. 16 Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύ-
την; ὁμοία ἐστὶν παιδίοις καθημένοις ἐν ταῖς
ἀγοραῖς, ἃ προσφωνοῦντα τοῖς ἑτέροις 17 λέ-
γουσιν· ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε·
ἐθρηνήσαμεν, καὶ οὐκ ἐκόψασθε. 18 ἦλθεν γὰρ
Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγου-
σιν· δαιμόνιον ἔχει. 19 ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν· ἰδοὺ
ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν
φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σο-
φία ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῆς.

14: Mal 3, 22.

§ 45.

IESUS ET MULIER PECCATRIX APUD SIMONEM PHARISAEUM.

Lc 7, 36—50.

36 Ἠρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον
τοῦ Φαρισαίου κατεκλίθη. 37 καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει ἁμαρτωλός, καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι
κατάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου 38 καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ
τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίουσα τοῖς δάκρυσιν ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ταῖς θριξὶν
τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμαξεν, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἤλειφεν τῷ μύρῳ. 39 ἰδὼν
δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων· οὗτος εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν
τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστιν. 40 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς
εἶπεν πρὸς αὐτόν· Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δέ· διδάσκαλε εἰπέ, φησίν. 41 δύο χρεοφειλέται
ἦσαν δανιστῇ τινί· ὁ εἷς ὤφειλεν δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτεροσ πεντήκοντα. 42 μὴ ἐχόν-
των αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. τίς οὖν αὐτῶν πλεῖον ἀγαπήσει αὐτόν; 43 ἀπο-
κριθεὶς Σίμων εἶπεν· ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ὀρθῶσ ἔκρι-
νασ. 44 καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη· βλέπεισ ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν
σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ μου ἐπὶ τοὺς πόδας οὐκ ἔδωκασ· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέν μου
τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξὶν αὐτῆς ἐξέμαξεν. 45 φίλημά μοι οὐκ ἔδωκασ· αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλ-
θον οὐ διέλειπεν καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. 46 ἐλαίῳ τῆν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψασ· αὕτη

---

32. λεγοντεσ (ℵcΞ al -ντα) c. DL al^4 it^6 cop . . ℵ*B α λεγει, Δ οι λεγουσιν . . ς και λεγουσιν c. AP unc^{12} | εθρην. c. ℵBDLΞ etc . . ς add υμιν 33. μη c. ℵBΞ 157., μηδε c. ℵ 157. . . ς bis μητε | εσθ. (BD εσθων) αρτ. et πι. οι. c. ℵBLΞ etc . . ς αρτ. εσθ. et οι. πι. (D al^6 etc om αρτ. et οι.) 34. D εσθων | ς (= Gb) τελωνων φιλοσ 35. παντων: ℵ*B etc ante των pon; Gb^0 c. ℵcDFLMX etc | τεκνων: ℵ cddgr pler ap Amb εργων

15. ακουετω c. BD al^1 k . . ς praem ακουειν (ut ubique Mc et Lc) 16. ς (= Gb) παιδαριοισ | καθη. h. l. (Gb′) . . ς post αγορ. | ταισ c. ℵBZ al . . ς om | α προσφωνουντα et λεγουσιν (Gb′) c. ℵBDZ etc . . ς και (C α) προσφωνουσιν et και λεγουσιν | τ. ετεροισ (Gb′) . . ς τ. εταιροισ et add αυτων: om (Gb^0) c. ℵBDZ etc 17. εθρηνησ. c. ℵBDZ etc . . ς add υμιν 19. εργων c. ℵB* 124. cdd ap Hier cop syrr al . . ς τεκνων

36. τ. οικον c. ℵBDLΞ etc . . ς την οικιαν | κατεκλιθη c. ℵcBCLXΞ etc (a^a κατεκειτο) . . ς ανεκλιθη 37. ητισ ην h. l. c. ℵBLΞ etc . . ς post πολει . . D om | και sec c. ℵABP unc^7 . . ς om | ς ανακειται 38. ς (= Gb) παρα τ. π. αυτ. οπισω | τ. δακρ. h. l. c. ℵBDL etc . . ς ante και ταισ | εξεμαξ. c. ℵ*ADLX etc . . ς εξεμασσεν 40. φησιν h. l. c. ℵBILΞ al^2 . . ς post ο δε (AD al εφη) 41. ς χρεωφειλ. et δανειστη 42. εχοντων c. BLPΞΠ etc . . ς (Gb^0) add δε | αυτων sec (DI etc om) c. ℵBDLΞ al^4 it vg al . . ς (Gb^0) add ειπε | αγ. αυτ. c. ℵBFLXΞ etc . . ς αυτ. αγ. 43. αποκριθ. c. BDL^{2}Ξ etc . . ς add δε | σιμ. c. ℵBLΓΞ . . ς ο σιμ. 44. μου ε. τ. ποδ. c. ℵLΞ etc, BX etc μοι ε. τ. (B om) πο., D ε. πο. μοι . . ς ε τ. π. μου | ς (= Gb) θριξι τησ κεφαλησ α. 45. Gb′ εισηλθεν c. L* al^{20} it^5 vg etc | διελειπ. c. ℵAILΞ unc^9 . . ς διελιπε c. BDP unc^5

δὲ μύρῳ ἤλειφέν μου τοὺς πόδας. 47οὗ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολύ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. 48εἶπεν δὲ αὐτῇ· ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. 42καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· τίς οὗτός ἐστιν, ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν; 50εἶπεν δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε, πορεύου εἰς εἰρήνην.

§ 46.

IESUS CUM DUODECIM PERCURRIT GALILAEAM, ALIQUOT MINISTRANTIBUS FEMINIS.

Lc 8, 1—3.

1Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς καὶ αὐτὸς διώδευεν κατὰ πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, 2καὶ γυναῖκές τινες αἳ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνή, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἑπτὰ ἐξεληλύθει, 3καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρῴδου καὶ Σουσάννα καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτοῖς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

§ 47.

DAEMONIACO SANATO PHARISAEORUM CALUMNIAS REPELLIT.

Mc 3, 19—30, Mt 12, 22—37.
(Lc 11, 17—23. 6, 43—45).

Mc 3, 19—21: 19- - Καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον· 20καὶ συνέρχεται πάλιν ὁ ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μήτε ἄρτον φαγεῖν. 21καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη.

Mt 12, 22 s.: 22Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν. 23καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαυείδ;

Mc 3, 22: 22Καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβοὺλ ἔχει, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. 23καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς· πῶς δύναται σατανᾶς σατανᾶν ἐκβάλλειν; 24καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη. 25καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δυνήσεται ἡ οἰκία ἐκείνη σταθῆναι. 26καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτόν, ἐμερίσθη, καὶ οὐ δύναται στῆναι ἀλλὰ τέλος ἔχει. 27ἀλλ' οὐ δύναται οὐδεὶς

Mt 12, 24: 24Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον· οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. 25εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς· πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται. 26καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; 27καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. 28εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 29ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἁρπάσαι, ἐὰν

---

46. μ. τ. ποδ. c. ℵKMSXΔΛΠ etc . . Ti τ. ποδ. μου . . Gb^{0} c. DI etc 47. αυτης (itpl vg -τη) αι αμ. c. ΝAFKΠ al Clem etc . . ς αι αμ. αυτης (variant DP etc)
3. αυτοις (Gb′) c. BD unc^{11} etc . . ς αυτω c. ΝALMXΠ etc | εκ (Gb″) . . ς απο | αυταις . . ℵ*D αυτων
19. ερχεται c. ℵ*Bτ etc . . ς -ονται | 20. οχλος: ℵ^{c}ABDL^{2}Δ etc praem ο | μητε c. NCD unc^{9} . . ς μηδε c. AB unc^{5} 25. δυνησετ. c. NBCLΔ etc . . ς δυναται | σταθ. c. NCΔ, item A unc^{9} . . ς στηναι c. BL, item ΚΠ (D εσταναι) | στ. h. l. c. NBCLΔ(D) etc . . ς ante ἡ 26. εμερ. και c. ℵ*(c κ. εμ. κ.) C*vid Δ italiq vg; item BL κ. εμερ. . . ς και μεμεριστα | στην. c. NBCL . . ς σταθηναι 27. αλλ c. NBC*vidLΔ etc . . ς om | ου δυ. ουδ. c. NBCΔ etc . . Gb ουδ. δυν.
22. τον κωφον c. NBD it^{3} cop syr^{cu} aeth . . ς τον τυφλον και κωφον (al aliter) | λαλειν c. ℵ*BD etc . . ς και λαλ. 25. δε c. NBD etc . . ς add ο ιησους 27. κρι. εσ. υμ. c. NBD etc . . ς υμ. εσ. κρ. 28. ς (= Gb) εγω εν πν. θε. 29. αρπασαι c. BC*X al^{4} . . ς διαρπασαι

εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. 28ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων τὰ ἁμαρτήματα καὶ αἱ βλασφημίαι, ὅσα ἂν βλασφημήσωσιν· 29ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἔνοχος ἔσται αἰωνίου ἁμαρτήματος. 30ὅτι ἔλεγον· πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσῃ; 30ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. 31διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται. 32καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι.

3, 23 ss.: (Lc 11, 17—23: 17Αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς· πᾶσα βασιλεία διαμερισθεῖσα ἐφ' ἑαυτὴν ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει. 18εἰ δὲ καὶ ὁ σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. 19εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. 20εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 21Ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· 22ἐπὰν δὲ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἴρει ἐφ' ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. 23ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει.)

Mt 12, 33: 33Ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται. 34γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ. 35ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει τὰ ἀγαθά, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά. 36λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν ὃ λαλήσουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. 37ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

(Lc 6, 43 ss.: 43Οὐ γάρ ἐστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρόν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. 44ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου σταφυλὴν τρυγῶσιν. 45ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.)

---

27. εισ τ. οι. τ. ισχ. εισε. (ℵ ante εισ) τ. σκ. αυτ. c. (ℵ)BCLΔ etc . . ς τα σκ. τ. ισχ. εισε. εισ τ. οι. αυτ. | Gb' διαρπαση c. A unc^{3} 28. τα αμ. h. l. (Gb'') . . ς ante τοισ | ς (= Gb) om αι | ς οσασ | Ti αν c. BC unc^{3} 29. Gb^{0} ε. τ. αιωνα c. D etc | εσται c. NDLΔ etc . . ς εστιν | αμαρτημ. (Gb'') c. NBLΔ etc (C*D etc -τιασ) . . ς κρισεωσ.

29. διαρπαση c. ND unc^{3} al^{80} (ς -σει c. BCL unc^{8}) . . Ti αρπασει c. 1 al pauc 30. σκορπ.: ℵ 33. cop Chrcod add με 31. ουκ αφεθ. c. ℵB al^{10} it^{2} vg etc . . ς (Gb^{0}) add τοισ ανθρωποισ (variant al) 32. εαν (Gb'') . . ς αν | Gb' εν τω νυν αιωνι

(17. διαμερ. (C unc^{4} μερισθ.) h. l. c. NADL etc . . ς post εφ εαυτ. 18. NCΔ etc εμερισθη, r μερισθη 19. οι: ADr om | αυ. κρι. εσοντ. υμ. c. NACL unc^{4} etc (εσ. υμ. c. ■ it^{5}, rell υμ. εσ.) . . BD c αυ. υμ. κρι. εσοντ., ς Ti κρι. υμ. αυ. εσ. c. R unc^{10} 22. ισχυρ. c. NBDLr etc . . ς ο ισχ.)

Mt 35. ς (= Gb) εκ τ. αγαθ. θησαυρ. τησ καρδιασ | τα αγαθα c. NCLUΔ Or etc . . Gb' Ti om τα c. BD unc^{9} etc | LUΔ al^{20} τα πονηρα 36. ο c. NBD itpler vg Irint al . . ς ο εαν | λαλησουσιν c. NBC 33. (D λαλουσιν) . . ς -σωσιν

(43. παλιν c. NBLΞ etc . . ς om 44. σταφυ. (L al -λασ) τρυγ. c. NBCDLXΞ . . ς τρυγ. σταφ. 45. τ. καρδιασ c. NB . . ς add αυτου (D ante τ. κα.) | πονηροσ . . ς (Gb^{00}) add ανθρωποσ | πονηρου . . ς (Gb^{00}) add θησαυρου τησ καρδιασ αυτου | ς του περισσ. τησ καρδ. c. CLMUr etc | αυτου: Gb^{00} c. Cr al^{20} etc)

§ 48.
ACCEDENTIBUS MATRE ET FRATRIBUS INTERPELLATUR.

Mc 3, 31—35. Mt 12, 46—50. Lc 8, 19—21.

31 Καὶ ἔρχεται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ἔξω στήκοντες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν καλοῦντες αὐτόν. 32 καὶ ἐκάθητο περὶ αὐτὸν ὄχλος, καὶ λέγουσιν αὐτῷ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου καὶ αἱ ἀδελφαί σου ἔξω ζητοῦσίν σε. 33 καὶ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει· τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου; 34 καὶ περιβλεψάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν κύκλῳ καθημένους λέγει· ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. 35 ὃς ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

46ν Ετι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. [47 εἶπεν δέ τις αὐτῷ· ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἑστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλῆσαι.] 48 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ λέγοντι αὐτῷ· τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; 49 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν· ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· 50 ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

19 Παρεγένετο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. 20 ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ ὅτι ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἑστήκασιν ἔξω ἰδεῖν σε θέλοντες. 21 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες.

§ 49.
PARABOLA DE SEMINATORE ET VARIO AGRO.

Mt 13, 1—23. Mc 4, 1—25. Lc 8, 4—18.

a: PROOEMIUM b: IPSA PARABOLA c: RATIO INSTITUTIONIS PARABOLICAE d: EXPLICATIO PARABOLAE e: SUBIUNGITUR DE LUCERNA ET MENSURA.

a: 1—3.

1 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐκ τῆς οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν. 2 καὶ συν-

1. 2.

1 Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ συνάγεται πρὸς αὐτὸν ὄχλος πλεῖστος,

4.

4 Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων

---

31. και ερχ. c. NBCDGLΔ etc . . ς ερχ. ουν | ερχεται c. NDG al^{6} it^{6} . . ς -ονται | ς Ti οι αδελφ. (Ti add αυτου c. AKMΠ) και η μητ. αυτου c. A unc^{10} | στηκ. c. BC*Δ . . ς εστωτες, ℵ σταντες, Ceorr GL εστηκοτ. | καλ. α. c. NB CL . . ς φωνουντες (A ζητουντ.) α. . . Gb^{0} c. Δ a 32. πε. α. οχλ. (Gb′) . . ς οχλ. π. α. | κ. λεγου. . . ς ειπον δε | κ. αι αδ. σ. c. (Gb†) c. AD unc^{8} it^{7} etc . . ς om c. NBCGKLΔΠ etc 33. απ. α. λε. c. NB(C)LΔ etc . . ς απεκριθη α. λεγων | ἡ . . Gb′ και | μου sec: Ti om c. BDgr etc 34. κυκλ. h. l. c. NBCLΔ . . ς ante (D al post) τους | Gb′ ιδου 35. οσ c. Bit^{2} cop . . ς οσ γαρ | αδελφη: ς add μου

1. εν c. NBZ etc . . ς εν δε | εκ c. NZ al Or^{1} al; ς απο . . B al^{3} Or^{1} om, D it^{7} om ε. τ. οικ.

46. ετι etc c. NB al^{5} it^{2} (et^{6}) vg cop . . ς ετι δε etc (DLZ etc λαλουντ. δε αυτ.) 47. ℵ*BLΓ al^{4} it^{2} syr^{cu} om versum 48. λεγοντι c. NBDZΠ* . . ς ειποντι | και . . D etc 49. χειρ. c. ℵ*D al^{10} it^{6} vg Or . . ς add αυτου 50. ποιηση (KLΔΓ etc -σει) . . Ti ποιη c. CΔ (D -ει)

1. συναγετ. c. NBCLΔ al^{4} . . ς συνηχθη | πλειστ. c. NBCLΔ . . ς πολυσ c. AD unc^{10}

19. παρεγενετο c. BDX al^{2} cop . . ς -νοντο | αυτ. pr c. ND al^{10} syr^{cu} etc . . ς om 20. απ. δε . . ς και απ. | αυτω c. NB DLΔΣ . . ς add λεγοντων | οτι c. NDLX . . ς om 21. ποιουντες . . ς (= Gb) add αυτον

ἦχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει. 3καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων·

b: 3—9.

3ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. 4καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτά. 5ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθέως ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· 6ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. 7ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ ἔπνιξαν αὐτά. 8ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρπόν, ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. 9ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.

3—9.

3ἀκούετε. ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπείρων σπεῖραι. 4καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό. 5καὶ ἄλλο ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες, ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθὺς ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς· 6καὶ ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος, ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν ἐξηράνθη. 7καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκεν. 8καὶ ἄλλα ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ αὐξανόμενον, καὶ ἔφερεν εἰς τριάκοντα καὶ εἰς ἑξήκοντα καὶ εἰς ἑκατόν. 9καὶ ἔλεγεν· ὃς ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

5—8.

5ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό· 6καὶ ἕτερον κατέπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα· 7καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συνφυεῖσαι αἱ ἄκανθαι ἀπέπνιξαν αὐτό· 8καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, καὶ φυὲν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνει· ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

c: 10—17.

10Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν αὐτῷ· διατί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; 11ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὅτι ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. 12ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ᾽ αὐτοῦ. 13διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσιν καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συνιοῦσιν. 14καὶ ἀναπληροῦται αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἡσαΐου ἡ λέγουσα· ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ

10—12.

10Καὶ ὅτε ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώτουν αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὰς παραβολάς. 11καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὑμῖν τὸ μυστήριον δέδοται τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς πάντα γίνεται, 12ἵνα βλέποντες

9. 10.

9Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τίς αὕτη εἴη ἡ παραβολή. 10ὁ δὲ εἶπεν· ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα

προσ αὐτὸν εἶπεν διὰ παραβολῆς·

---

2. πλοι. c. NBCLZ etc . . ς το πλοι. 3. Gb′ τ. σπειραι c. NDLMX 4. ηλθεν (DLZ al -ον) etc κ. κατεφ . . Ti ελθοντα et κατεφ. c. B al 7. επνιξ. c. ND al^3 . . ς απεπν. 9. ακουετω c. NBL it^4 . . ς praem ακουειν 10. ειπαν 6. NBL . . ειπον 11. ειπ. c. NCZ etc . . ς add αυτοις 14. αυτοις: ς (= Gb) επ αυτοις

1. πλοι. c. NB*CKLMΠ . . ς το πλ. | εμβ. h. l. c. NBCDLUΔ etc . . ς ante εισ | ησαν c. NBC LΔ etc . . ς ην 3. σπειρ. c. N*B . . ς του σπειρ. 4. ς (= Gb) τα. πε. του ουρανου 5. ς αλλο δε | οπου: B avid και οπ. | ευθυσ . . ς -θεωσ 6. και οτε etc. c. NBCDLΔ . . ς ηλιου δε ανατειλαντοσ 8. αλλα c. N*BCL etc . . ς αλλο | αυξαλαντοσ 8. αλλα c. N*BCL etc . . ς αλλο | αυξανομ. (Gb′) c. NABCDLΔ (NB -μενα) . . ς -νοντα | εισ ter c. NC*Δ(BL) etc . . ς ἓν (Gb′ ἐν) 9. ς (= Gb) ελεγ. αυτοισ | οσ εχει . . ς ο εχων 10. και οτε . . ς οτε δε | ηρωτουν c. NC, -των c. AB LΔ(D επερ-) . . ς -τησαν | τασ παραβ. c. NBCLΔ etc . . ς την παραβολην 11. το μυ. δεδ. c. NBC*L (DKΠ δεδ. τ. μ.) . . ς δεδ. γνωναι (Gb^{00}) το μυ. | παντ. c. NDKΠ . . ς τα πα.

5. αυτου . . Ti εαυτ. c. AMSVΓΔ 6. κατεπ. c. BL RZ . . ς επεσεν 7. συνφ. c. NADL . . ς συμφ. 8. εισ . . ς (= Gb) επι 9. οι μαθ. αυτ. c. NBDLRΣ . . ς (Gb^0) add λεγοντεσ | τ. αυτ. εη (LΣ om) η (B om) παρ. c. NBLΣ etc . . ς τισ εη η πα. αυτ.

ἴδητε. 15 ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν, μήποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. 16 ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν ὅτι ἀκούουσιν. 17 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν, ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ ἴδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

14 s.: Es 6, 9 s.

d: 18—23.

18 Ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείραντος. 19 παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρείς. 20 ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν· 21 οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν, γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζεται. 22 ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συνπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. 23 ὁ δὲ ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιείς, ὃς δὴ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὃ μὲν ἑκατόν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα.

e: (Mt 5, 15. 10, 26. 7, 2.)

(5, 15: Οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.)

13—20.

13 Καὶ λέγει αὐτοῖς· οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην, καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε; 14 ὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει. 15 οὗτοι δέ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν ὅπου σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, εὐθὺς ἔρχεται ὁ σατανᾶς καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν αὐτοῖς. 16 καὶ οὗτοι ὁμοίως εἰσὶν οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι, οἳ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν, 17 καὶ οὐκ ἔχουσιν ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν, εἶτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζονται. 18 καὶ ἄλλοι εἰσὶν οἱ ἐπὶ τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι· οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες, 19 καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συνπνίγουσιν τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. 20 καὶ ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέχονται, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν τριάκοντα καὶ ἐν ἑξήκοντα καὶ ἐν ἑκατόν.

Mc 4, 21—25.

21 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι μήτι ἔρχεται ὁ λύχνος ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῇ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῇ; 22 οὐ γάρ ἐστιν κρυπτὸν ἐὰν μὴ ἵνα φανερωθῇ, οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον ἀλλ' ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν. 23 εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. 24 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· βλέπετε τί ἀκούετε· ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν καὶ προστεθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν. 25 ὃς γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

11—15.

11 Ἔστιν δὲ αὕτη ἡ παραβολή. ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. 12 οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδόν εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, εἶτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. 13 οἱ δὲ ἐπὶ τὴν πέτραν οἳ ὅταν ἀκούσωσιν μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἳ πρὸς καιρὸν πιστεύουσιν καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. 14 τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συνπνίγονται καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν. 15 τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσιν καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.

Lc 8, 16—18.

16 Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας τίθησιν ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. 17 οὐ γάρ ἐστιν κρυπτὸν ὃ οὐ φανερὸν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς φανερὸν ἔλθῃ. 18 βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε· ὃς γὰρ ἂν ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

---

15. συνωσιν . . Gb′ συνιωσι c. c al mu | ιασομαι (Gb′) . . ς -σωμαι 16. υμων sec: B etc om | ακουουσιν . . ς ακουει 17. αμην c. NX al[10] it[9] etc . . ς Ti add γαρ | ιδον (B ειδ.) c. NB 33. . . ς ειδον 18. σπειραντος c. NBX . . ς -ροντος 22. αιωνος c. NBD . . ς add τουτου 23. την καλ. γην . . ς την γ. την καλ. | συνιεις c. NBD . . ς συνιων

12. D*L al[5] συνωσιν | Gb′ αφεθησεται c. AKΠ etc | αυτοις c. NBCL etc . . ς (Gb[00]) add τα αμαρτηματα 15. ευθυς c. NBCLΔ . . ς -εως | αιρει . . D αφερει, NCΔ αρπαζει | εν αυτοις (Gb′) c. NCLΔ; Ti εισ αυτουσ c. B al[6] . . ς εν ταισ καρδιαισ αυτων | (A απο τησ -ιασ α.) 16. ομοι. (D etc om) εισ c. NCLΔ etc . . ς ει. ομ. 16. 17. ευθυς c. NBCLΔ . . ς -εως 18. αλλοι . . ς (= Gb) ουτοι επι c. NCΔ . . ς εισ | ουτ. εισιν . . A unc[11] etc om (et. ς[e] 1633) | ακουσαντ. (Gb′) . . ς -οντεσ 19. ς (= Gb) τ. αιω. τουτου 20. εκεινοι c. NBCLΔ . . ς ουτοι | ἐν (Gb′) . . ς ἓν ter 21. οτι c. BL (al[15] ιδετε) . . ς om | ς λυχν. ερχ.

12. ακουσαντεσ c. NBLUΞ etc . . ς ακουοντεσ 13. ε. την πετραν c. NDFX al Or . . ς ε. τησ πετρασ 16. επι λυχνιασ c. ABLΞ unc[9] . . NBDKMUXΠ επι την λυχνιαν

τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.)

(10, 26: Οὐδὲν γάρ ἐστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται.)

(7, 2: καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν.)

οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῇ; [22]οὐ γὰρ ἔστιν τι κρυπτόν, ἐὰν μὴ ἵνα φανερωθῇ· οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον, ἀλλ' ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν. [23]εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω. [24]καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· βλέπετε τί ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν, καὶ προστεθήσεται ὑμῖν. [25]ὃς γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

τίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. [17]οὐ γάρ ἐστιν κρυπτὸν ὃ οὐ φανερὸν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς φανερὸν ἔλθῃ. [18]βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε· ὃς ἂν γὰρ ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. (6, 38: ᾧ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.)

§ 50.

PARABOLAE VARIAE.

Mt 13, 24—53. Mc 4, 26—34. Lc 13, 18—21.

a: DE LOLIO ET TRITICO (Mt) b: DE SEMINATORE ET MESSORE (Mc) c: DE GRANO SINAPIS (Mt Mc Lc), ITEM DE FERMENTO (Mt Lc) d: DE PARABOLARUM USU (Mt Mc) e: EXPLICATIO PARABOLAE DE LOLIO ET TRITICO (Mt) f: PARABOLAE DE THESAURO, MARGARITA, VERRICULO (Mt).

a: Mt 13, 24—30.

[24]Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. [25]ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐπέσπειρεν ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου καὶ ἀπῆλθεν. [26]ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος καὶ καρπὸν ἐποίησεν, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. [27]προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ· κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; [28]ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς· ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ δοῦλοι λέγουσιν αὐτῷ· θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; [29]ὁ δὲ φησίν· οὔ, μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. [30]ἄφετε συναυξάνεσθαι ἀμφότερα μέχρι τοῦ θερισμοῦ, καὶ ἐν καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς· συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δεσμὰς πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά, τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου.

b: Mc 4, 26—29.

[26]Καὶ ἔλεγεν· οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ὡς ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, [27]καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ καὶ μηκύνηται, ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. [28]αὐτομάτη ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἶτεν στάχυν, εἶτεν πλήρης σῖτος ἐν τῷ στάχυϊ. [29]ὅταν δὲ παραδοῖ ὁ καρπός, εὐθὺς ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.

(7, 2: (ς = Gb) αντιμετρηθησεται)

21. τεθη sec. (Gb′): ς επιτεθ. 22. τι c. NACL unc[7] . . Gb[0] c. BD unc[5] | εαν (al[6] ει) μη ινα c. NBΔ al[6], ACKLΠ εαν μη (Gb′), D αλλ ινα . . ς ο εαν μη | ς εισ φα. ελθ. 24. Gb[0] κ. προστ. υμ. c. DG etc | υμιν: ς (= Gb) add τοις ακουουσιν 25. εχει . . ς αν εχη (-ει DE*FHKΘ[b])

16. τιθησ. sec. . . ς επιτιθησιν 17. ο ου μη (L* om) γνωσθη c. NALΞ etc. . . ς ο ου γνωσθησεται 18. αν γαρ c. NBLΞ . . ς γαρ αν, Ti γαρ εαν (6, 38: ᾧ γαρ μέτρῳ c. NBDLΞ . . ς τω γαρ αυτω μετρω ω)

24. σπειραντι c. NBMXΔΠ etc . . ς -ροντι 25. επεσπειρεν (-αρκεν ℵ*) c. ℵ[b]B al[6] Clem Or al . . ς εσπειρεν 27. εσπειρασ NBKLSUΓΔΠ . . Ti -ρεσ c. CDEFGVX | ς (= Gb) τα ζιζ. c. ℵ*Lx etc 28. δουλοι: Ti om c. B 157. it[2] cop | λεγ. αυτ. (BC αυ. λε.) c. NBCD al[2] it[7] syr[cu] et[sch] (D λε. α. οι δ.) . . ς ειπον αυτω 29. φησ. c. NBC . . ς εφη 30. μεχρι c. ℵ[b]C unc[12]; ℵ*et[c]L αχρι . . BD εωσ | ς (= Gb) ε. τω καιρ. c. NCEL | αυτα εισ δεσμ. c. NBC unc[10] . . Gb″ Ti αυτ. (D it[4] om) δεσμ. c. LXΔ al[6] it[7] (D it[4]) vg[cdd] etc

26. ωσ c. NBDLΔ etc . . ς add εαν 27. βλαστα c. BC*DLΔ al . . ς -στανη c. NAC[2] unc[8] (et -νει EFH) 28. ς (= Gb[0]) αυτομ. γαρ | ειτεν bis c. ℵ(om στα. ειτ.)B*LΔ . . ειτα | πληρησ (D add ο) σιτοσ c. BD (C*) . . πληρη σιτον c. NAC[2]L unc[11] 29. παραδοι c. ℵ*BDΔ . . ς -δω | ς ευθεωσ

c: Mt 13, 31—33.

31 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· 32 ὃ μικρότερον μέν ἐστιν πάντων τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστὶν καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. 33 Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς· ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

Mc 4, 30—32.

30 Καὶ ἔλεγεν· πῶς ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, η ἐν τίνι αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν; 31 ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερον ὂν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, 32 καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει καὶ γίνεται μεῖζον πάντων τῶν λαχάνων, καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.

Lc 13, 13—21.

18 Ἔλεγεν οὖν· τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; 19 ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ, καὶ ηὐξησεν καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. 20 Καὶ πάλιν εἶπεν· τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ; 21 ὁμοία ἐστὶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

d: Mt 13, 34 s.

34 Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς, 35 ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς.

Mc 4, 33 s.

33 Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν· 34 χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυεν πάντα.

35: Ps 78, 2.

e: Mt 13, 36—43.

36 Τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. 37 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, 38 ὁ δὲ ἀγρός ἐστιν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνιά εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, 39 ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτά ἐστιν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰῶνός ἐστιν, οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοί εἰσιν. 40 ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. 41 ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, 42 καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 43 τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὦτα ἀκουέτω.

---

32. κατασκηνοιν c. B*D . . ς -νουν c. NB³GL unc¹² 33. Gb′ εκρυψεν c. GL al¹¹⁰

30. πωσ (Gb′) et εν τινι c. NBCLΔ etc . . ς τινι et εν ποια | α. παρ. θωμεν . . ς παραβολη παραβαλωμεν αυτ. 31. κοκκω c. NBDΔΠ* . . Gb -ον | οσ: ℵ* om | μικροτερον (ℵ* | ο μι.) c. NBD*LMΔ . . ς -ροσ | ον c. NBLΔ . . ς εστιν post σπερμ. 32. μειζον . . ς -ζων idque post λαχ. | κατασκηνουν c. ΝΑΒ³CD unc¹² . . Ti -νοιν c. B*

18. ουν c. NBL etc . . ς δε 19. δενδρον NBDLT it⁶ etc . . ς add μεγα 20. και c. NBG LT etc . . Gb⁰⁰ 21. εκρυ. (Gb′) c. BKLUΠ al⁷⁰ . . ς ενεκρ.

34. ουδεν c. ℵ*BCMΔ etc. . . ς ουκ 35. ησαι. c. ℵ* al⁵ aeth^cod cdd ap Eus^ps Porphyr et cdd nonnull ap Hier (Hom^clem) . . ς om | καταβολ. c. ℵ^bB al² it² syr^cu Or . . ς add κοσμου

33. Gb⁰ πολλ. c. C*LΔ | ηδυν. c. NBC etc . . Gb″ εδυν. c. ADL etc 34. ιδι. μαθ. . . ς μαθ. αυτου

36. οικιαν c. NBD etc . . ς (Gb⁰⁰) add ο ιησους | προσηλθον c. NCDL unc¹² . . Ti -θαν c. B 33. | φρασον c. ℵ^cCD unc rell . . ℵ*B Or¹ διασαφησον 37. ειπεν c. NBD etc . . ς add αυτοις 39. αιωνος c. ℵ*BD etc . . ς του αι. 40. κατακαιετ. (D -ονται) c. NBD etc . . Gb καιετ. | τ. αιωνος c. NBDΓ etc . . ς (Gb⁰) add τουτου 43. ωτα c. ℵ*B it⁴ am Hil^cdd . . ς ωτ. ακουειν

f: Mt 13, 44–53.

44 Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὑρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον. 45 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· 46 εὑρὼν δὲ ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακεν πάντα ὅσα εἶχεν καὶ ἠγόρασεν αὐτόν. 47 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· 48 ἣν ὅτε ἐπληρώθη ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν καὶ καθίσαντες συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ἄγγη, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. 49 οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι καὶ ἀφοριοῦσιν τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων, 50 καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 51 συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ· ναί. 52 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ὁμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.

53 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετῆρεν ἐκεῖθεν.

§ 51.

IESUS TEMPESTATEM SEDAT IN LACU GALILAEO.

Lc 8, 22–25. Mc 4, 35–41. Mt 8, 18. 23–27.

22 Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης· καὶ ἀνήχθησαν. 23 πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσεν· καὶ κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο καὶ ἐκινδύνευον. 24 προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέγοντες· ἐπιστάτα ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα. ὁ δὲ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος· καὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλήνη. 25 εἶπεν δὲ αὐτοῖς· ποῦ ἡ πίστις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, 35 Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης· διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. 36 καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ ἄλλα δὲ πλοῖα ἦσαν μετ' αὐτοῦ. 37 καὶ γίνεται λαῖλαψ μεγάλη ἀνέμου, καὶ τὰ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον. 38 καὶ ἦν αὐτὸς ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων· καὶ ἐγείρουσιν αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ· διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; 39 καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ εἶπεν τῇ θαλάσσῃ· σιώπα, πεφίμωσο· καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. 40 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τί δειλοί ἐστε οὕτως; πῶς οὐκ ἔχετε πίστιν; 41 καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον 18 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν.

23 Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον, ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 24 καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων, αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν. 25 καὶ προσελθόντες ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες· κύριε σῶσον, ἀπολλύμεθα. 26 καὶ λέγει αὐτοῖς· τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. 27 οἱ

---

44. Ομοια c. NBD etc . . ς praem παλιν | πωλ. πα. (B etc om) οσ. εχ. c. NBD itpler vg syrcu etc . . ς πα. οσ. εχ. πω. 45. N*B etc om ανθρωπω 46. ς (= Gb) οσ ευρων 48. αναβιβ. c. NBCL unc10 . . Ti add αυτην c. PSΔ | και (NbC etc ante επι) . . Gb0 Ti om c. L al3 a | αγγη c. NBCM** . . ς αγγεια 51. ς add ab initio λεγει αυτοις ο ιησους (Gb00): om c. NBD etc | ναι c. NBD etc . . ς (Gb0) add κυριε 52. τη (Gb' εν τη) βασιλεια c. NBCKΠ . . ς (= Gb) εισ την βασιλειαν

22. εγ. δε . . ς και εγ. | FLM(D) al60 ανεβη 24. διεγερθ. c. NBL al4 . . ς εγερθεισ | N unc4 etc επαυσατο 25. που c. NABLX etc . . ς (Gb0) add εστιν

36. δε: NBC*LΔ etc om | ς (=Gb) πλοιαρια | ησαν c. NDΔ . . ς ην (L om) 37. ς ανεμ. μεγ., τα δε | ωστ. ηδ. γε. το πλ. (Gb'') . . ς ω. αυτο ηδ. γεμ. . . N* e om 38. NBCLΔ κ. αυτ. ην | ς (= Gb) επι τη | εγειρ. c. NB*C*ΔΠ . . ς διεγ. 40. ουτωσ . . NBDLΔ om; iidem ουπω (Gb'') pro πωσ ουκ

18. NB al cop om πολλ. | B οχλον 23. το: NbBC etc om 25. προσελθ. c. NB it5 am sah etc . . ς add οι μαθηται αυτου (Gb om αυτ.) | σωσ. c. NBC al4 . . ς add ημασ

ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ; πρὸς ἀλλήλους. τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούει; δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες· ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούουσιν;

§ 52.

SANAT DAEMONIACUM GERASENUM (DAEMONIACOS GADARENOS).

Lc 8, 26—39. Mc 5, 1—20. Mt 8, 28—34.

[26]Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν, ἥτις ἐστὶν ἀντίπερα τῆς Γαλιλαίας. [27]ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπήντησεν ἀνήρ τις ἐκ τῆς πόλεως ἔχων δαιμόνια, καὶ χρόνῳ ἱκανῷ οὐκ ἐνεδύσατο ἱμάτιον, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. [28]ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν, ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν· τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου, μή με βασανίσῃς. [29]παρήγγελλεν γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου· πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδεσμεύετο ἁλύσεσιν καὶ πέδαις φυλασσόμενος, καὶ διαρήσσων τὰ δεσμὰ ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ δαιμονίου εἰς τὰς ἐρήμους. [30]ἐπηρώτησεν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων· τί σοι ὄνομά ἐστιν; ὁ δὲ εἶπεν·

[1]Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν. [2]καὶ ἐξελθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου, εὐθὺς ὑπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, [3]ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν, καὶ οὐδὲ ἁλύσει οὐκέτι οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δῆσαι, [4]διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἁλύσεσιν δεδέσθαι καὶ διεσπάσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἁλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετρῖφθαι, καὶ οὐδεὶς ἴσχυεν αὐτὸν δαμάσαι, [5]καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. [6]καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, [7]καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ λέγει· τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὁρκίζω σε τὸν θεόν, μή με βασανίσῃς. [8]ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ· ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. [9]καὶ ἐπηρώτα αὐτόν· τί ὄνομά σοι; καὶ λέγει αὐτῷ· λεγιὼν ὄνομά μοι, ὅτι πολ-

[28]Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν, ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. [29]καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες· τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ τοῦ θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; [30]ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. [31]οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες· εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς,

---

25. B om κ. υπακ. αυτ.

41. αυτ. υπακουει c. ℵ*CΔ etc et (υπ. α.) ℵcBL . . ς υπακουουσιν αυτω

27. και pr: c etc om | αυτ. υπακ. c. ℵB al² Eus Chr . . ς υπ. αυτ.

26. γεργεση. c. ℵLXΞ . . Gb′ Ti γερασην. c. B(C latet) D it vg . . ς γαδαρην. c. AR unc¹³ | αντιπερα (Gb″) . . ς -ραν 27. υπηντ. c. ℵBEΞ . . ς add αυτω | εχων c. ℵB . . ς οσ ειχεν | και χρονω usq ιματ. c. ℵBLΞ etc . . ς εκ χρονων ικανων και ιμ. ουκ ενεδιδυσκετο 28. ς και ανακρ. | Gb⁰ ιησ. (om DR) et τ. θε. (om DΞ) 29. ς παρηγγειλε c. BFMAΣ | εδεσμευ. c. ℵBLXΞ . . ς εδεσμειτο | ς διαρρη | ς Ti δαιμονος c. AR uncpler 30. λεγων: ℵB etc om | εστ. h. l. c. ℵBDLΞ . . ς ante ον., C* (ον. σοι) om

1. Gb′ ηλθεν c. CGLMΔ etc | γερασην. (Gb′) c. ℵ*BD etc . . ς γαδαρην., ℵcLUΔ etc γεργεσην. 2. εξελθοντ. αυτου c. ℵBCLΔ . . ς -ντι αυτω, D it³ -ντων -των | ευθυς: ς -θεως. B vv aliq om | υπηντ. c. ℵBCDGLΔ . . ς απηντ. 3. ς (= Gb) μνημειοις | ουδε . . ς ουτε | αλυσει c. BC*L etc . . ς αλυσεσιν | ουκετι . . ς om | ς ηδυνατο. 3. ς αυτ. ισχυ. 5. ς (= Gb) ε. τ. ορεσι κ. εν τ. μνημ. 6. και ιδων . . ς ιδ. δε | Gb⁰ απο c. AKLMΠ | αυτω: Ti αυτον c. AB CLΔ 7. λεγει (Gb″) . . ς ειπε 9. ς σοι ονομα | λεγ. αυτω . . ς (= Gb) απεκριθη λεγων | λεγιων c. ℵ*B*CDLΔ . . ς λεγεων

28. ελθοντος αυτου c. ℵbBC . . Ti ελθοντων αυτων c. ℵ* . . ς ελθοντι αυτω | γαδαρην. (Gb′) c. ℵ* (γαζαρ.) BC*MΔ cdd ap Or etc . . Gb″ γερασην. c. cdd ap Or etc, ς γεργεσην. (ut Or legi voluit) 29. υιε. c. ℵBC*L etc . . ς (= Gb) praem ιησου

λεγιών, ὅτι εἰσῆλθεν δαιμόνια πολλὰ εἰς αὐτόν. 31καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν. 32Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει, καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν. καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. 33ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπεπνίγη.

34Ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγονὸς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. 35ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός, καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον, ἀφ᾽ οὗ τὰ δαιμόνια ἐξῆλθεν, ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν. 36ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς. 37καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν Γεργεσηνῶν ἀπελθεῖν ἀπ᾽ αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ὑπέστρεφεν. 38ἐδέετο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ᾽ οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια, εἶναι σὺν αὐτῷ· ἀπέλυσεν δὲ αὐτὸν λέγων·

14Καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστιν τὸ γεγονός. 15καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγιῶνα, καὶ ἐφοβήθησαν. 16καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων. 17καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. 18καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον, παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα μετ᾽ αὐτοῦ ᾖ. 19καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ· ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σούς, καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός

33Οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. 34καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς ὑπάντησιν τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

---

30. λεγιων c. ℵ*BD*L . . ς -εων | εισ. δαι. πο. c. NB etc . . ς δ. π. ε. 31. παρεκαλουν (Gb′) . . ς -λει 32. NBDEFKUΠ etc βοσκομενη | παρεκαλεσαν c. ℵcBC*LΞ . . ς -καλουν | αυτοις: Ti om c. ℵ* al1 33. εισηλθον (Gb′) . . ς -θεν 34. ς (= Gb) το γεγενημενον | Ti εφυγαν c. D∆ | ς (= Gb) κ. απελθοντες απηγγ. 35. Ti ηλθαν et ευραν c. B* | εξηλθεν c. ℵ*B . . ς εξεληλυθει | του: B om 36. οι c. NBCDLPX . . ς και (Gb0) οι | ο δαιμ. (D it^{pl} var): c om (Gb00) 37. ηρωτησαν c. DL unc^{8} etc . . NABC unc^{7} etc -σεν | γεργεση. c. ℵ* etcbc^{3}LPX . . Ti γεραση. c. BC*D . . γαδαρη. | πλοιον: ς το πλ. 38. λεγων . . ς (Gb00) praem ο ιησους

10. A∆ etc παρεκαλουν | αυτα c. BC∆ . . ς αυτους c. unc^{7} (AM etc); NL(KΠ) etc αυτον 11. ς (= Gb) προς τα ορη | μεγαλη . . Gb00 c. DLU etc 12. NDKMΠ* παρεκαλουν | αυτον: ς add παντες (= Gb) οι δαιμονες (Gb00) etc 13. αυτοις: ς add ευθεως (Gb0) ο ιησους (Gb0) | ως . . ς praem (Gb00) ησαν δε 14. και οι (G″) . . ς οι δε | αυτους . . ς (= Gb) τους χοιρους | ς (= Gb) ανηγγειλ. | ηλθον (Gb″) c. ℵcABKLMUΠ* . . ς εξηλθ. 15. ιματ. c. NBDL∆ etc (M* om) . . ς (Gb0) praem και | τ. εσχ. τ. λεγ. (ιωνα c. ℵ*L∆; ς -εωνα) . . Gb00 c. D al2 it vg 16. Gb″ διηγ. δε c. D unc^{7} al100 18. εμβαινοντ. (Gb″) . . ς εμβαντ. | με. αυτ. η . . ς η με. αυτ. 19. και ουκ . . ς (= Gb) ο δε ιησους ουκ | απαγγ. c. NBC∆ . . ς αναγγ., D al7 διαγγ.

31. αποστ. ημ. c. NB al2 it^{8} vg etc . . ς (= Gb) επιτρεψον ημιν απελθειν 32. Ti απηλθαν c. B εισ τους χοιρους c. NBC* etc . . ε. την αγελην των χοιρων | η αγελη c. NBC* M∆ . . ς (= Gb) add των χοιρων 34. υπαντ. c. NB al2 . . ς συναντ. | του c. NC al2 . . ς τω

39 ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα σοι ἐποίησεν ὁ θεός. καὶ ἀπῆλθεν, καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

σοι πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν σε. 20 καὶ ἀπῆλθεν, καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

§ 53.

RESTITUIT MULIEREM SANGUINE FLUENTEM ET MORTUAM IAIRI FILIAM.

Lc 8, 40—56. Mc 5, 21—43. Mt 9, 18—26.

40 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ὑποστρέφειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος· ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν. 41 καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάειρος, καὶ αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχεν· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, 42 ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν. ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν.

21 Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ εἰς τὸ πέραν πάλιν, συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν. 22 καὶ ἔρχεται εἷς τῶν ἀρχισυναγώγων, ὀνόματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, 23 καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν πολλά, λέγων ὅτι τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς τὰς χεῖρας αὐτῇ ἵνα σωθῇ καὶ ζήσῃ. 24 καὶ ἀπῆλθεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολύς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν.

18 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ ἄρχων εἰσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ, λέγων· ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν, ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ ζήσεται. 19 καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθει αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

43 Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον οὐκ ἴσχυσεν ἀπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι, 44 προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. 45 καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· τίς ὁ ἁψάμενός μου; ἀρνουμένων δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσίν σε καὶ ἀποθλίβουσιν. 46 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἥψατό μού τις· ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξεληλυθυῖαν ἀπ'

25 Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος δώδεκα ἔτη, 26 καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' ἑαυτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, 27 ἀκούσασα τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὄπισθεν ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· 28 ἔλεγεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἅψωμαι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ, σωθήσομαι. 29 καὶ εὐθὺς ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος. 30 καὶ εὐθὺς ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν, ἐπιστρα-

20 Καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἱμορροοῦσα δώδεκα ἔτη προσελθοῦσα ὄπισθεν ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· 21 ἔλεγεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ· ἐὰν μόνον ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι. 22 ὁ δὲ

---

39. σοι post οσα c. NBC*D(L)PRX etc . . 19. σοι h. l. c. BCΔ ff² . . ς post οσα, ℵ ς post εποι. post πεπ. | ς (= Gb) εποιησεν

40. εγ. δε εν τω: Gb′ εν δε τω c. ℵ^{ca}BLR | υποστρεφειν c. NBR al^{14} . . ς -ψαι 41. αυτος: BDR etc ουτος | ιησου c. NBPS . . ς του ιησ. 42. εν δε τω c. NABLR unc^{14} . . Ti και εγενετο εν τω c. C*DP | υπαγειν: Ti πορευεσθαι c. C*DP 43. ς(= Gb) εισ ιατρους | απ c. ABRΞ* . . ς υπ 45. κ. οι συν αυτω (et. Gb; ς μετ αυτου) . . BII etc om | αποθλ. c. NBL al^{3} sah cop arm . . ς (Gb^{0}) add και λεγεισ· τισ ο αψαμενοσ μου (D etc var) 46. ιησουσ: Gb^{00} c. DΞ etc | εξεληλ. c. NBL etc . . ς εξελθουσαν.

21. παλιν h. l. c. ND it^{7} etc . . ς ante εισ 22. ερχεται . . ς (Gb^{0}) praem ιδου 23. παρακαλει (Gb′) c. NACL etc . . ς παρεκαλει | ς αυτη τ. χειρ. | ινα (Gb′) σω. κ. ζηση . . ς οπωσ σω. κ. ζησεται 24. CLMmg ηκολουθησεν 25. γυνη c. NABCLΔ . . ς add (Gb^{00}) τισ c. D unc^{10} | δω. ετη c. NBCLΔ . . ς ετ. δωδ. 26. παρ (D al^{12} om) εαυτ. c. NCDKΔΠ . . Gb π. αυτ. c. ABL unc^{8} 27. τα c. NBC*Δ . . ς om 28. ε. αφ. καν (B* om) τ. ιμ. α. c. NBCLΔ . . ς καν τ. ιμ. α. αφ. (ND etc του ιματιου) 29. et 30. ς ευθεωσ

18. εισελθ. (Gb′) c. ℵ^{c}CDEMXΠ* et (ε ἷς ἐλθ. ut Gb) KSVΔΠ ^{2} . . ς ελθων, ℵ* προ σελθ., ℵ^{b}B εισ πρ., C^{3} GLU τισ πρ. | λεγων c. ND(M) etc . . ς add οτι 19. ηκολουθει c. NCD al it^{pl} vg . . ς -θησεν 22. ο δε c. ND it^{5} . . ς add ιησουσ

ἐμοῦ. 47ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθεν, τρέμουσα ἦλθεν καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν ἥψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα. 48ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

φεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν· τίς μου ἥψατο τῶν ἱματίων; 31καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις· τίς μου ἥψατο; 32καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. 33ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν αὐτῇ, ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. 34ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου.

στραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν εἶπεν· θάρσει θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

49Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεταί τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγων ὅτι τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου, μηκέτι σκύλλε τὸν διδάσκαλον. 50ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ· μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευσον, καὶ σωθήσεται. 51ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν τινα σὺν αὐτῷ εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα. 52ἔκλαιον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν· ὁ δὲ εἶπεν· μὴ κλαίετε· οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. 53καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. 54αὐτὸς δὲ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησεν λέγων· ἡ παῖς, ἐγείρου. 55καὶ ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρῆμα, καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. 56καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

35Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγοντες ὅτι ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανεν, τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; 36ὁ δὲ Ἰησοῦς παρακούσας τὸν λόγον λαλούμενον λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ· μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε. 37καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα μετ' αὐτοῦ συνακολουθῆσαι εἰ μὴ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου. 38καὶ ἔρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον καὶ κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά, 39καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς· τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. 40καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν πάντας παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον. 41καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ· ταλιθὰ κούμ, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον· τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε. 42καὶ εὐθὺς ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει· ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα· καὶ ἐξέστησαν εὐθὺς ἐκστάσει μεγάλῃ. 43καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μηδεὶς γνοῖ τοῦτο, καὶ εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

23Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον ἔλεγεν· 24ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. 25ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησεν τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. 26καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

---

47. απηγγειλεν: ς (Gb^{00}) add αυτω 48. θυγατερ c. NACDPRΣ unc^{11} . . Ti -τηρ c. BKL . . ς (Gb^{0}) praem θαρσει 49. λεγων: ς add αυτω | μηκετι c. NBD etc . . ς μη 50. απ. (ℵ* etc ειπεν) αυτω . . ς add λεγων | πιστευσον c. BLΞ . . ς πιστευε 51. ελθων: ς (= Gb) εισελθ. | τιν. συν αυτω c. BC*(DL)X . . ς ουδενα (ℵ ουδ. αφ. συνεισελθ. αυτω) | ς (= Gb) ιακ. κ. ιωανν. 52. ουκ c. AR unc^{10} . . Gb′Ti ου γαρ c. NBCD unc^{4} 54. αυτος δε . . ς (= Gb^{0}) add εκβαλων εξω παντας και | εγειρου c. AR unc^{12} . . NBCDX(L) -ρε

33. αυτη c. NBCDL etc . . ς επ αυτη 34. ο δε: CDM^{2} etc add ιησ. | Ti θυγατηρ c. BD al^{1} 36. παρακουσ. NBLΔ e . . ς ευθεως (Gb^{0}, om et. D al^{8} it^{10} vg etc) ακουσ. 37. με. α. συνακ. c. NBCLΔ . . ς αυτω συνακ. (ΑΚΠ* ακ.) | τον pr c. NBCΔ . . ς om | ιακωβου: Gb′ αυτου c. DGΔ etc 38. ερχονται (Gb″) . . ς -εται | ς (= Gb) om και tert 40. D itpler οι δε κατεγ. | αυτ. δε (Gb′) c. NBCDLΔ . . ς ο δε | ς (= Gb) απαντας | παιδιον . . ς (= Gb) add ανακειμενον 41. κουμ c. NBCLM . . ς κουμι | ς (= Gb) εγειραι 42. ς ευθεως | ευθυς sec c. NBCLΔ . . ς om 43. γνοι c. ABDL . . ς γνω

22. στραφ. c. NBD etc . . ς επιστρα. | Ti θυγατηρ c. DG L solis 23. ελεγ. (Gb′) c. NBD etc . . ς λεγει αυτοις 26. αυτη . . NC al^{4} αυτης, D al^{5} αυτου

§ 54.
ITERUM NAZARETHI IN SYNAGOGA DOCET.
Mc 6, 1—6. Mt 13, 54—58.

[1]Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. [2]καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ· καὶ οἱ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες· πόθεν τούτῳ ταῦτα, καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα τούτῳ; καὶ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γίνονται; [3]οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆτος καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. [4]καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι ἑαυτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. [5]καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν δύναμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν. [6]καὶ ἐθαύμασεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

[54]Καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν· πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις; [55]οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριὰμ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωσὴφ καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας; [56]καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσίν; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα; [57]καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ· ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· [58]καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

§ 55.
IESUM PER GALILAEAM DOCENTEM MISERET POPULI.
Mt 9, 35—38. Mc 6, 6.

[35]Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. [36]ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι καὶ ἐρριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. [37]τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· [38]δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

[6]Καὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων.

§ 56.
LEGAT AD ISRAEL DUODECIM APOSTOLOS.
Mt 10, 1. 5—15. Mc 6, 7—13. Lc 9, 1—6.
Mt 10, 16—11, 1. (CUM LOCIS PARALLELIS.)

[1]Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώ- [7]Καὶ προσκαλεῖται τοὺς [1]Συγκαλεσάμενος δὲ

---

1. ερχεται . . ς ηλθεν 2. διδ. εν. τη συν . . ς εν τη συν. διδ. | οι πολλοι c. BL al^4 . . ς om οι | τουτω sec . . ς αυτω | κ. δυν. usq. γινονται. c. AC^3 unc^8 al^{90} it^2 . . ς (= Gb) οτι και etc . . Synops^2 κ. αι (c. NBΔ) δυν. τοι αι (c. N^cLΔ) δια τ. χ. α. γινομεναι (c. NBLΔ) . . CDK ινα και δ. τοι. --γινωντ. (C* -νοντ.) 3. ο τεκτ. ο υιος: 33. al^8 it^7 etc (Or?) ο του τεκτονος υι. και | τησ c. NBCLΔ . . ς om | και (NDL add ο) αδελφ. c. NBCDLΔ etc . . ς αδ. δε | ιωσητος c. BDLΔ . . ς ιωση, ℵ etc ιωσηφ 4. και ελεγ. . . ς ελεγε δε | εαυτου c. $ℵ^*$L al^3 . . ς αυτου | συγγενευσιν c. B^*D^2L unc^7 . . ς -νεσιν c. $ℵ^a$ AB^3BD^* unc^4 . . ℵ it^2 om κ. ε. τ. συ. α. | αυτου sec . . ς om 5. ς ηδυνατο c. ND unc^7 | ς ουδεμ. δυν. πσιη. 6. εθαυμασεν c. NBE* . . ς -ζεν

54. εκπλησσεσθαι . . ς -ττεσθαι 55. ουχ η c. NBCMΔ al Or^3 etc . . ς ουχι η | ιωσηφ c. $ℵ^a$BC al^3 vv pl Or^2 etc . . ς ιωσης (c. KLΔΠ etc), $ℵ^*$D unc^9 al^{20} Or^1 ιωαννης 56. ταυτ. παντ. c. NBC unc^5 . . Ti πα. ταυ. 57. ιδι πατρ. c NZ al^3 Or^1; ς πατρ. αυτου (c. ιδ. πα. αυτ.) . . BD al^2 it^2 πατρ.

35. μαλακιαν c. $ℵ^b$BC*DSΔ etc . . ς (= Gb) add εν τω λαω 36. ς (= Gb) ησαν εκλελυμενοι | ερριμμ. c. NBCD^{corr}(L) al^2, D* ρεριμμενοι . . ς ερριμμ. | ωσει: CDFLM ωσ

δεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτά, καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων.

τοὺς δώδεκα ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια καὶ νόσους θεραπεύειν.

5 Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς λέγων· εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαριτῶν μὴ εἰσέλθητε· 6 πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. 7 πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 8 ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγείρετε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.

κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι.

9 Μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, 10 μὴ πήραν εἰς ὁδὸν μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ ῥάβδον· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ. 11 εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστιν· κἀκεῖ μείνατε ἕως ἂν ἐξέλθητε. 12 εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν. 13 καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθάτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἄξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. 14 καὶ ὃς ἂν μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ἔξω τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν ἐκ τῶν ποδῶν ὑμῶν. 15 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

8 Καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν εἰ μὴ ῥάβδον μόνον, μὴ ἄρτον, μὴ πήραν, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν, 9 ἀλλὰ ὑποδεδεμένους σανδάλια, καὶ μὴ ἐνδύσησθε δύο χιτῶνας. 10 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν.

11 καὶ ὃς ἂν τόπος μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

3 Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ῥάβδον μήτε πήραν μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον, μήτε ἀνὰ δύο χιτῶνας ἔχειν. 4 καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. (10, 5 εἰς ἣν δ' ἂν εἰσέλθητε οἰκίαν, πρῶτον λέγετε· εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. 6 καὶ ἐὰν ᾖ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαήσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν. εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει.)

5 καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης καὶ τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς. (10. 12 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.)

---

1. δωδ. c. ABDR unc[7] etc . . ς (= Gb) add μαθητας αυτου, ℵC*LX ΔΣ αποστολους 5. ς σαμαρειτων 8. νεκρους εγειρετε (D -ρατε) h. l. (et Gb) c. ℵ*etc 2. ιασθ. c. B BC*D al[15]it[10] vg etc . . ς ante δαιμ. . . Gb[0] Ti om c. ℵ[b]L unc[12] etc syr[cu] Dial . . ς add τους ασθενουντας, Gb'' τ. ασθενεις

10. ραβδον c. ℵBD etc . . Gb'' Ti ραβδους | αυτου c. ℵB CL . . ς (Gb[0]) add εστιν 12. αυτην: ℵ*DL etc add λεγοντες ειρηνη τω οικω τουτω 13. ελθατω c. ℵCL al . . ς ελθετω | προς . . Ti εφ c. ℵB al 14. αν . . ς εαν | εξω (L al εκ) c. ℵBD etc . . ς om | εκ c. ℵC al[10]vv mu . . ς om 15. γομορρων c. ℵB unc[11] etc . . Gb' -ρας c. CDLMP etc

8. αιρωσ. c. ABD unc[10] . . Ti αρ. c. ℵCLΔ | μ. αρτ. μ. πηρ. c. ℵBCLΔ . . ς μ. πηρ. μ. αρτ. 9. ς αλλ | ενδυσησ.: ς[0] (= Gb) ενδυσασθαι 11. οσ αν τοπ. (c* al om) μη δεξ. c. ℵBLΔ (c* al) . . ς οσοι αν μη δεξωνται | αυτοις c. ℵBCDLΔ etc . . ς (= Gb) add αμην λεγω υμιν, ανεκτοτερον εσται σοδομοις η γομορροις εν ημερα κρισεως η τη πολει εκεινη

3. ραβδον . . ς (= Gb) -δους | ανα: ℵBC*FLΞ om | εχειν (ℵ* om) . . ℵ[a]FL etc εχετε (X, 5. εισελθ. (Gb') et (c. ℵBD e) ante οικιαν . . ς οικιαν εισερχησθε 6. ς (= Gb) εαν μεν η | ς[0] (= ς Gb) ο υιος | επαναπαησ. c. ℵB* . . ς -παυσ.) 5. CΞ unc[9] οσοι εαν | δεχωντ. (Gb'') . . ς δεξωνται | και sec: ℵBC*DL XΞ om | αποτινασσετε c. ℵB al . . ς -ναξατε (X, 12. δε c. ℵDM SVΣ . . Gb Ti om c. ABC unc[11])

16 Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί.

17 Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσιν γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς· 18 καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. 19 ὅταν δὲ παραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσητε· 20 οὐ γάρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. 21 παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. 22 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

(Lc 21, 12—17. 12 Πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀναγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου· 13 ἀποβήσεται ὑμῖν εἰς μαρτύριον. [12, 11 ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε ἢ τί εἴπητε· 12 τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν.] 14 θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι· 15 ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ἣ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν ἅπαντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. 16 παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων, καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν, 17 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου.)

23 Ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ ἕως ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. 24 Οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. 25 ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ ἐπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ.

26 Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γάρ ἐστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ

(Lc 10, 3 Ὑπάγετε· ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων.)

(Mc 13, 9—13. - - Βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς· παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 10 καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη πρῶτον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. 11 καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. 12 καὶ παραδώσει ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. 13 καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.)

Lc 6, 40. Οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον· κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.

(Lc 12, 2—9. 2 Οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ

---

19. παραδωσιν c. NCE* etc . . Gb´ -δωσουσιν c. DGLX etc . . ς -διδωσιν | λαλησητε sec . . ς -σετε 23. φ. ε. τ. ετερ. c. NB al² Or²etc, ς φ. ε. τ. αλλην . . Gb φ. ε. τ. ετεραν (DL αλλην) καν (D εαν δε) εκ ταυτης (D εν τη αλλη) διωκωσιν (D -κουσιν, L εκδιωξουσιν) υμας, φ. ε. τ. αλλην (L ετεραν) c. (DL) etc | Gb⁰ γαρ c. DM etc | του: BD om | εως c. ℵ*BX . . ς εως αν (ℵᶜ ου) 25. NB βεελζεβουλ. Item alibi. | ς (= Gb) εκαλεσαν

(12. ς (= Gb) απαντων | τας sec c. NBD . . ς om | απαγομ. c. NBDL . . ς αγομενους 13. αποβ. c. NBD . . ς απ. δε [XII, 11. εισφερ. c. NBLX . . ς προσφ., Τι φερ. c. D it²etc (sed NDR etc εισ τας) | μεριμνησ. c. NBLQRX . . ς μεριμνατε | η τι pr . . D it⁸ Clem etc om] 14. θετε et (Gb´) εν ταισ καρδ. . . ς θεσθε ο. εισ τασ καρδιασ 15. αντιστ. η αντειπ. c. NBL etc . . ς αντειπ. ουδε (Gb η) αντιστ. | απαντ. c. BL . . ς παντ. 17. δι. τ. ον. μου: Ti ante υπο c. KMUVΓΔΠ . . SΔ al om)

(X, 3. ιδου c. NAB etc . . ς add εγω)

(9. παραδ. υ. c. BL cop al . . ς πα. γαρ υ. (var al) | ςᵉ etc συναγωγασ. 10. πρ. δει c. NBD etc . . ς δει πρ. 11. και οτ. c. NBDL etc . . ς οταν δε | ς (= Gb) αγαγωσιν | λαλησητε c. NBDL etc . . ς (Gb⁰⁰) add μηδε μελετατε 12. και παρ. c. NBDL etc . . ς παρ. δε)

VI, 40. διδασκαλον c. NBDL Xz . . ς (Gb⁰) add αυτου | NF Or etc εστω

ται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. 27 ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων. 28 καὶ μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβεῖσθε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. 29 οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. 30 ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν. 31 μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. 32 Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· 33 ὅστις δ' ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι κἀγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

34 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν. 35 ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, 36 καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ.

37 Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος, καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος, 38 καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν μου ἄξιος.

39 Ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν.

γνωσθήσεται. 3 ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις, κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωμάτων. 4 λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότερόν τι ποιῆσαι. 5 ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξουσίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· ναὶ λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. 6 οὐχὶ πέντε στρουθία πωλοῦνται ἀσσαρίων δύο; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. 7 ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠρίθμηνται. μὴ φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε. 8 λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ· 9 ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ.)

(Lc 12, 51—53. 51 Δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχί λέγω ὑμῖν ἀλλ' ἢ διαμερισμόν. 52 ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ἑνὶ οἴκῳ διαμεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ τρισίν 53 διαμερισθήσονται, πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί, μήτηρ ἐπὶ θυγατέρα καὶ θυγάτηρ ἐπὶ μητέρα, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθεράν.)

(Lc 14, 26. 27. 26 Εἴ τις ἔρχεται πρός με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐ δύναταί εἶναί μου μαθητής. 27 ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής.)

(Lc 17, 33. 33 Ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι, ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολέσει, ζωογονήσει αὐτήν.)

---

28. ς (= Gb) και μη φοβηθητε | αποκτεννοντων c. ℵCDUΓΔΠ[2] . . Gb αποκτενοντ., ς αποκτεινοντ. | φοβεισθ. c. ℵBC al . . ς φοβηθητε 29. επι τ. γην (pauc var): Gb[00] c. L Or[1] al 31. φοβεισθ. (Gb′) c. ℵBDL etc . . ς φοβηθητε 32. BCKV εν τοις ουρ. 33. δ αν . . BL δε (c δ απαρνησ.) | καγ. αυτ. c. ℵBDΔ . . ς αυτ. καγ. | BVX εν τοις ουρ. 37. B*D etc om και ο φιλ. usque αξ.

(4. αποκτεννοντ. c. ℵAL unc[6] . . ς αποκτεινοντ., Gb αποκτενοντ. | Gb′ περισσον c. ADKRΠ 5. εχ. εξ. (Gb′) . . ς εξ. εχ. 6. πωλουνται c. ℵB al . . ς πωλειται 7. μη c. BLR etc . . ς add ουν 8. ℵD οτι πασ 52. ενι οικω c. ℵBDG[gr]L etc . . ς οικ. ενι 53. διαμερισθησοντ. c. ℵBDLTU etc . . ς -σθησεται (et επι τρισιν.) | επι prim (Gb″) . . ς εφ | επι (ℵBD; LT addito την) θυγ. c. ℵBDLT . . ς επι θυγατρι | επ. (BDL add την) μητ. c. ℵBDLT etc . . ς ε. μητρι | νυμφην c. ℵ*Δ* etc . . ς add αυτησ | πενθεραν c. ℵ*BDL . . ς add αυτησ XIV, 26 ℵ εμε | αυτου (Gb″) . . ς εαυτ. | δε c. ℵADG[gr] unc[13] . . ς τε c. BLRΔ | εαυτ. ψυ. c. ADLR unc[14] . . ℵB ψ. εαυτ. | ς μου μαθ. ειν. 27. οστισ c. ℵ*L(B*) . . ς και οστ. | εαυτ. c. ABL[2]M[2]Δ al[10] . . ς αυτ. c. ℵDL unc[10] | ς μου ειν. μα. XVII, 33. περιποιησ. c. BL (it[4]) . . ς σωσαι | ℵBL οσ δ αν | απολεσει c. ℵALR unc[5] . . ς -ση | απολ. c. ℵBDR . . ς add αυτην)

40 ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. 41 ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήμψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήμψεται.

42 Καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

(Lc 10, 16. 16 ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.)

(Mc 9, 41. 41 Ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματί μου, ὅτι Χριστοῦ ἐστέ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.)

XI, 1. 1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

Mc 6, 12. 13.

12 Καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν ἵνα μετανοῶσιν, 13 καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθεράπευον.

Lc 9, 6.

6 Ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.

§ 57.

IOHANNES BAPTISTA AB HERODE NECATUR.

Mc 6, 21—29. Mt 14, 6—12.

21 Καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου, ὅτε Ἡρῴδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίησεν τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, 22 καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς Ἡρωδιάδος καὶ ὀρχησαμένης, ἤρεσεν τῷ Ἡρῴδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπεν τῷ κορασίῳ· αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοι· 23 καὶ ὤμοσεν αὐτῇ ὅτι ὃ ἐὰν αἰτήσῃς δώσω σοι ἕως ἡμίσους τῆς βασιλείας μου. 24 καὶ ἐξελθοῦσα εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτῆς· τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπεν· τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίζοντος. 25 καὶ εἰσελθοῦσα εὐθὺς μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα ᾐτήσατο λέγουσα· θέλω ἵνα ἐξαυτῆς δῷς μοι ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. 26 καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς ἀνακειμένους οὐκ ἠθέλησεν ἀθετῆσαι αὐτήν. 27 καὶ εὐθὺς ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνέγκαι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. 28 καὶ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ ἤνεγκεν τὴν κεφαλὴν

6 Γενεσίοις δὲ γενομένοις τοῦ Ἡρῴδου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἤρεσεν τῷ Ἡρῴδῃ, 7 ὅθεν μεθ' ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσηται. 8 ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς· δός μοι, φησίν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. 9 καὶ λυπηθεὶς ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσεν δοθῆναι, 10 καὶ πέμψας ἀπεκεφάλισεν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. 11 καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ, καὶ ἤνεγκεν τῇ μητρὶ αὐτῆς. 12 καὶ προσελ-

---

41. ς ληψ. 42. BD οσ αν | MXZ al[12] ψυχρουν Mc VI, 12. εκηρυξαν c. NBCDLΔ . . ς -ρυσσον | μετανοωσιν c. BDL . . ς -νοησωσι

(Mt IX, 41. ς (= Gb) εν τω ονομ. | μου c. ℵ*D unc[13] . . Gb Ti om c. ℵ[c]ABC unc[4] | ς om οτι sec | Ti απολεσει c. DE al[20])

21. εποιησεν c. NBCDLΔ . . ς εποιει 22. αυτης της . . NB DLΔ αυτου | ηρεσεν c. NBC*L(Δ) . . ς και αρεσασης | ο δε βασ. ειπ. c. NBC*LΔ . . ς ειπ. ο βασ. 23. αιτησ. c. NHL it[4] vg etc . . ς add (AKΠ* praem) με (al μοι) 24. και c. NBLΔ etc . . ς η δε | αιτησωμαι (Gb') . . ς -σομαι | βαπτιζοντ. c. NBLΔ etc . . ς βαπτιστου 25. ς ευθεως . . Gb[0] c. DL etc | εξ. δως μοι c. NBC*LΔ etc . . ς μ. δ. ε. 26. ανακειμ. c. BC*LΔ . . ς συνανακ. | ς αυτ. αθετ. 27. ς ευθεως | ς σπεκουλατωρα | ενεγκαι c. NBCΔ . . ς ενεχθηναι 28. ς ο δε απελθ.

6. γενεσιοις δε γεν. c. NBDLZ (CL al -σιων etc) . . ς γενεσιων δε αγομενων | DGΓ η θυγ. αυτου ηρωδιας 7. BD ο αν 9. λυπηθεις et δια τους c. BD al[4] a (et it[7] ut L*) . . ς ελυπηθη et δια δε (L* om) τους 10. ιω. c. ℵ*BCΘ . . ς τον ιω.

αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. 29καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθαν καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ.

θόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν τὸ πτῶμα καὶ ἔθαψαν αὐτόν, καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ.

§ 58.

HERODIS POST NECEM IOHANNIS OPINIO DE IESU.

Mc 6, 14—16. Lc 9, 7—9. Mt 14, 1 s.

14Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης, φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. 15ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Ἠλείας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προφήτης ὡς εἷς τῶν προφητῶν. 16ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρῴδης ἔλεγεν· ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη.

7Ἤκουσεν δὲ Ἡρῴδης ὁ τετραάρχης τὰ γινόμενα πάντα, καὶ διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπό τινων ὅτι Ἰωάννης ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, 8ὑπό τινων δὲ ὅτι Ἠλείας ἐφάνη, ἄλλων δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. 9εἶπεν δὲ Ἡρῴδης· Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν οὗτος περὶ οὗ ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

1Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρῴδης ὁ τετραάρχης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ, 2καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ.

§. 59.

DUODECIM EX LEGATIONE REVERSIS IESUS SECEDIT TRANS LACUM IBIQUE QUINQUE MILIA CIBAT.

Lc 9, 10—17. Mc 6, 30—44. Mt 14, 13—21. Ioh. 6, 1—14.

10Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησεν κατ᾽ ἰδίαν εἰς πόλιν καλουμένην Βηθσαϊ-

30Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα ὅσα ἐποίησαν καὶ ἐδίδαξαν. 31καὶ λέγει αὐτοῖς· δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ᾽ ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον καὶ ἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν. 32καὶ ἀπῆλθον εἰς ἔρημον τόπον τῷ πλοίῳ κατ᾽ ἰδίαν. 33καὶ εἶδον αὐτοὺς

13Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ᾽ ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν

1Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος· 2ἠκολούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος πολύς, ὅτι ἑώρων τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. 3ἀνῆλθεν δὲ εἰς τὸ ὄρος Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ

---

28. αυτην pr.: Gb^0 c. LΔ; D etc om sec 29. ηλθαν c. BL . . ς -οπ | ς (non ς^e) εν τω μνημ. c. D al

12. πτωμ (Gb′) c. NBCDL etc (ℵ*DL etc add αυτου) . . ς σωμα | αυτον c. ℵ*Bθ it^2 . . ς αυτο

14. ελεγεν . . ED etc ελεγον (D -γοσαν) | εγηγερτ. ε. ν. c. NB DLΔ . . ς ε. ν. ηγερθη, Ti ε. ν. ανεστη c. AKΠ 15. δε pr . . ς (= Gb†) om | προφητης: ς add εστιν | ς (= Gb) η ως 16. ελεγεν . . ς ειπεν | ον: ς(Gb^0) praem οτι | ιωανν. (ℵ* -ννης post αυτ.) . . Gb^{00} c. D | αυτ. c. NBDLΔ, Gb′ αυτος . . ς (= Gb) αυτ. εστιν αυτος | ηγερθ. c. NBLΔ . . ς add (D etc praem) εκ (C etc απο των) νεκρων

7. τετρααρχ- c. ℵ^{a}CΞ* . . τεταρχης | γινομ. c. NBC*DLΞ . . ς (Gb^{00}) add υπ αυτου | ηγερθη . . ς εγηγερται 8. τισ c. NBCLX$\Delta\Xi$ . . ς εισ 9. ειπ. δε . . ς και ειπ | ς (= Gb) ο ηρωδ. | ακουω c. NB C*LΞ . . ς praem εγω.

10. πολ. καλ. c. ℵ^{ca}BLXΞ etc (D κωμην λεγομενην) . . ς τοπον ερημον (Gb^0 το. ερ.) πολεως καλουμενης (Gb^{00} πο. κα. c. ℵ* etc) | βηθσ.: ℵ* al^4 syr^{cu} om

30. οσα c. NBC*DELVΔ: ς praem και (Gb^0) | εποι. κ. c. ℵ*C* al it vg: ς add οσα 31. λεγει . . ς ειπεν | αναπαυσασθε (Gb′) c. ABCMΔ . . ς -παυεσθε c. ND unc^{11} | ευκαιρουν (Gb′) . . ς ηυκ. 32. NB LΔ etc εν τω (ℵ om) πλ. εισ ερ. τοπ.

13. ακουσ. δε c. NBDLZ etc . . ς και ακ.

2. ηκολ. δε c. NBDL etc . . ς και ηκολ. | εωρων c. ℵ unc^{13} . . Ti εθεωρουν (A -ρων) c. ABDL | ς (= Gb) αυτου τα σημεια 3. ℵ*D απηλθεν | ιησ. (Δ om) c. ℵ*BD . . ς ο ιησ.

δά. 11 οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες ἠκολούθησαν αὐτῷ.

καὶ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς χρείαν ἔχοντας θεραπείας ἴατο. 12 ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν· προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα εἶπον αὐτῷ· ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα πορευθέντες εἰς τὰς κύκλῳ κώμας καὶ ἀγροὺς καταλύσωσιν καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν, ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. 13 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν ὑμεῖς. οἱ δὲ εἶπαν· οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ ἄρτοι πέντε καὶ ἰχθύες δύο, εἰ μήτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτον βρώματα. 14 ἦσαν δὲ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας ἀνὰ

11. ἀποδεξ. c. NBDLXΞ . . ς δεξαμ. 12. πορευθεντ.: ς (=Gb) ἀπελθοντες (Gb′) | και αγρ. c. NBEX . . ς κ. τους α. 13. φαγ. υμεισ c. B it^{2} . . ς υμ. φαγ. | ς ειπον | αρτ. πε. c. ℵ*B . . ς πε. αρτ. | ς (=Gb) δυο ιχθ. 14. δε c. ℵ*L etc . . ς γαρ | ανα: NB CDLRΞ ωσει ανα

ὑπάγοντας καὶ ἐπέγνωσαν αὐτοὺς πολλοί, καὶ πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ καὶ προῆλθον αὐτούς.

34 Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα, καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά. 35 καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γινομένης προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔλεγον ὅτι ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἤδη ὥρα πολλή· 36 ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς τί φάγωσιν. 37 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν καὶ λέγουσιν αὐτῷ· ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν δηναρίων διακοσίων ἄρτους, καὶ δώσωμεν αὐτοῖς φαγεῖν; 38 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· πόσους ἔχετε ἄρτους; ὑπάγετε ἴδετε. καὶ γνόντες λέγουσιν· πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. 39 καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. 40 καὶ ἀνέπεσαν πρασιαὶ πρασιαί, κατὰ ἑκατὸν καὶ κατὰ πεντήκοντα· 41 καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν, καὶ κατέκλασεν τοὺς

33. ς (=Gb) post υπαγ. add οι οχλοι | αυτους c. NAL unc^{5}; ς αυτον . . Gb om c. BD | κ. προηλθ. (LΔ προσ.) αυτ. c. NBLΔ; Gb (omisso εκει pr c. 1.) κ. ηλθον εκει c. 1. (itcdd) . . ς κ. προ. αυτ. και συνηλθον προσ αυτον (singg var) 34. ς (= Gb) ειδ. ο ιησους | επ αυτους c. NBDF . . ς ε. αυτοισ 35. γινομ. c. ND (itpler vg) . . ς γεν. | προσελθ. c. ℵ* al^{5} it^{3} vg al . . ς add αυτω (transp A, DK) | ελεγ. c. NBLΔ . . ς λεγουσιν 36. τι (ℵ βρωματα τι) φαγωσ. (D -γειν) c. (Gb″) NBDLΔ etc . . ς αρτους· τι γαρ φαγωσιν ουκ εχουσιν 37. ς (=Gb) διακ. δην. | δωσωμ. c. ND al; Ti δωσομ. c. ABLΔ . . ς δωμεν 38. αρτ. εχ. c. NAD unc^{11} . . BLΔ ε. α. | ς και (Gb^{00}) ιδ. 39. NB*G etc ανακλιθηναι 40. ς ανεπεσον | κατα bis c. NBD . . ς ανα 41. ℵ κλασασ τ. α. εδιδ.

αὐτῷ πεζοὶ ἀπὸ τῶν πόλεων.

14 Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἐθεράπευσεν τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. 15 ὀψίας δὲ γενομένης προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες· ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος καὶ ἡ ὥρα παρῆλθεν ἤδη· ἀπόλυσον οὖν τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. 16 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. 17 οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας. 18 ὁ δὲ εἶπεν· φέρετέ μοι ὧδε αὐτούς 19 καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοῦ χόρτου, λαβὼν τοὺς πέντε

13. πεζοι c. NILZ etc . . ς -ζη 14. εξελθων c. NBD etc . . ς (Gb^{90}) add ο ιησους | ς (= Gb) επ αυτους 15. B προσηλθαν | οι μα. c. NBZ etc . . ς add αυτου | παρ. ηδη c. NZ al Or^{2} . . ς η. π. | ουν c. NCZ etc . . ς om 16. ο δε c. ℵ*D etc . . ς add ιησ. 18. ωδ. αυτ. c. NBZ al . . ς α. ω. 19. επι του χορτ. c. NBC*I etc . . ς ε. τους χορτους | ς (= Gb) και λαβ.

τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 4 ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων.

5 Ἐπάρας οὖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτόν, λέγει πρὸς Φίλιππον· πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους ἵνα φάγωσιν οὗτοι; 6 τοῦτο δὲ ἔλεγεν πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ἤδει τί ἔμελλεν ποιεῖν. 7 ἀπεκρίνεται αὐτῷ ὁ Φίλιππος· διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος βραχύ τι λάβῃ. 8 λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου· 9 ἔστιν παιδάριον ὧδε ὃς ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσούτους; 10 εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ. ἀνέπεσαν οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡς πεντακισχίλιοι. 11 ἔλαβεν οὖν τοὺς ἄρτους ὁ

5. ο ιησους: ς post ουν | φιλιππ. c. NBD LΔ . . ς praem τον | αγορασωμεν (Gb′) . . ς -σομεν 6. εμελλεν . . Τι ημ. c. D unc^{9} 7. αποκριν c. ℵ*Dgr . . ς απεκριθη | ο φιλ. c. NL al . . ς φιλ. | εκαστ. c. NABLΠ . . ς add αυτων | τι: BD it^{5} al om 9. παιδ. c. NBDLΠ* . . ς (Gb^{0}) add εν | οσ (Gb′) . . ς ὅ c. ℵ unc^{12} 10. ειπ. c. NBL . . ς (Gb^{0}) add δε | ς ανεπεσον | Gb^{0} ουν | ως c. NB DL . . ς ωσει 11. ουν c. ℵCABDL . . ς δ

πεντήκοντα. 15καὶ ἐποίησαν οὕτως καὶ κατέκλιναν ἅπαντας. 16λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ κατέκλασεν, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παραθεῖναι τῷ ὄχλῳ. 17καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἤρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων, κόφινοι δώδεκα.

ἄρτους, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς ἵνα παρατιθῶσιν αὐτοῖς, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν πᾶσιν. 42καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν· 43καὶ ἦραν κλασμάτων δώδεκα κοφίνων πληρώματα, καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων. 44καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν, καὶ κλάσας ἔδωκεν τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. 20καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις. 21οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

Ἰησοῦς καὶ εὐχαρίστησεν καὶ ἔδωκεν τοῖς ἀνακειμένοις, ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἤθελον. 12ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπόληται. 13συνήγαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσαν τοῖς βεβρωκόσιν.

14Οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν σημεῖον ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος.

§ 60.

DIMISSIS QUINQUE MILIBUS DE MONTE AD DISCIPULOS PRAEMISSOS SUPER LACUM INCEDENS ABIT.

Mt 14, 22—33. Mc 6, 45—52. Ioh 6, 15—21.

22Καὶ ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. 23καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι.

ὀψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. 24τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων. ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. 25τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἦλθεν πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν.

45Καὶ εὐθὺς ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύει τὸν ὄχλον. 46καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι.

47καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. 48καὶ ἰδὼν αὐτοὺς βασανιζομένους, ἐν τῷ ἐλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς, περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται

15Ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν ἵνα ποιήσωσιν βασιλέα, φεύγει πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.

16ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, 17καὶ ἐμβάντες εἰς πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καφαρναούμ. κατέλαβεν δὲ αὐτοὺς ἡ

---

15. κατεκλ. c. ℵB LΞ . . ς ανεκλ. | ΝLΞ παντας (DX om κ. κατ. απ.) 16. αυτους: Ti om c. ℵX etc | παραθεναι c. ΝBC (X -θηναι) . . ς παρατιθεναι

41. τ. μαθ.: ς add αυτου | παρατιθ. c. ΝBLM*Δ Π* . . ς -αθωσιν 43. κλασματων (BLΔ -τα) δω. κο. (LΔ -νους) πληρωμ. c. ℵ(BLΔ) . . ς κλασματων δω. κοφινους πληρεις 44. ΝD etc om τ. αρτ. | ς (= Gb) ωσει πεντακ.

19. Ti ηυλογησ. c. CDIPTᶜ etc 21. D etc παιδ. κ. γυναικ.

11. ευχ. και c. ΝD etc . . ς ευχαριστησας | εδωκ. c. ΝDΓ . . ς διεδωκ. | τ. ανακ. c. ℵ*ABLΠ . . ς(Gb⁰⁰)praem τοις μαθηταις, οι δε μαθηται 13. επερισσευσαν c. BDΘℊ . . ς -σεν 14. σημειον c. ΝBD: ς (Gb⁰) add ο ιησους | ερχομ. h. l. c. ΝDM . . ς ante εισ

22. και pr c. ℵ*c* etc . . ς add ευθεως | ς (= Gb) ηναγκ. ο ιησους | ς (= Gb) τ. μαθ. αυτου | το: B etc om 23. ℵ* om απ. τ. οχλ. 24. μεσον etc: B etc σταδιους πολλους απο της γης απειχε βασανιζ. 25. ς απηλθεν (Gb'' ηλθ.) | ς (= Gb) πρ. αυτ. ο ιησους | ς επ. της θαλασσης

45. ς ευθεως | το pr: ℵ om | απολυει c. ΝBL(DL) . . ς -λυση 48. ιδων c. ΝBDLΔ etc . . ς ειδεν | περι c. ΝBLΔ etc . . ς και περι

15. ινα ποι. c. ℵᶜABL (ℵ* και αναδικνυναι) . . ς (Gb⁰) add αυτον | φευγει c. ℵ it⁵ vg al . . ς ανεχωρησε | παλιν: Gb⁰⁰ 17. πλοι. c. ΝBLΔ . . ς το πλ. | κατελ. etc c. ΝD . . ς και σκοτια ηδη εγεγονει

[26]ἰδόντες δὲ αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι φάντασμά ἐστιν, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. [27]εὐθὺς δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. [28]ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπεν· κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με ἐλθεῖν πρός σε ἐπὶ τὰ ὕδατα. [29]ὁ δὲ εἶπεν· ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. [30]βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξεν λέγων· κύριε, σῶσόν με. [31]εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ· ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; [32]καὶ ἀναβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. [33]οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες· ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ.

πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης. καὶ ἤθελεν παρελθεῖν αὐτούς. [49]οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἔδοξαν ὅτι φάντασμά ἐστιν, καὶ ἀνέκραξαν· [50]πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδαν καὶ ἐταράχθησαν. ὁ δὲ εὐθὺς ἐλάλησεν μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς· θαρσεῖτε, ἐγω εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. [51]καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· καὶ λίαν ἐκ περισσοῦ ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο. [52]οὐ γαρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ἀλλ' ἦν αὐτῶν ἡ καρδία πεπωρωμένη.

σκοτία καὶ οὔπω ἐληλύθει Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς. [18]ἥ τε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διηγείρετο. [19]ἐληλακότες οὖν ὡς στάδια εἴκοσι πέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦσιν τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν. [20]ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. [21]ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως ἐγένετο τὸ πλοῖον ἐπὶ τὴν γῆν εἰς ἣν ὑπῆγον.

§ 61.

IESU SANATIONES IN TERRA GENNESARET.

Mt 14, 34—36. Mc 6, 53—56.

[34]Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν εἰς Γεννησαρέτ. [35]καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου ἐπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, [36]καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μόνον ἅψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἥψαντο διεσώθησαν.

[53]Καὶ διαπεράσαντες ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον εἰς Γεννησαρὲτ καὶ προσωρμίσθησαν. [54]καὶ ἐξελθόντων αὐτων ἐκ τοῦ πλοίου εὐθὺς ἐπιγνόντες αὐτὸν [55]περιέδραμον ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην καὶ ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν, ὅπου ἤκουον ὅτι ἐστίν. [56]καὶ ὅπου ἐὰν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς ἀγρούς, ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθεσαν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἅψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἥψαντο αὐτοῦ ἐσώζοντο.

---

26. ιδ. δε (και ιδ.) αυτ. c. ℵ* it[8] Eus (1. it[2] vg etc) . . ς και ιδ. α. οι μαθηται, ℵ[a]BD al οι δε μα. ιδ. α. | ε. της θαλ. c. ℵBCDT[c] . . ς ε. την -σσαν 27. ς ευθεως | αυτοις c. ℵ*DT[c] etc . . ς add ο ιησ. 28. ς πρ. δε ελθ. 29. πετρ. c. ℵBD . . ς ο πε. | και ηλθ. c. BC* etc . . ς ελθειν (ℵ* ελθιν ηλθεν ουν) 30. ανεμ. c. ℵ*B* 33. cop . . ς add ισχυρον 32. ς εμβαντων 33. οι δε ε. τ. πλ. c. ℵBC[2]T[c] etc . . ς add ελθοντες

34. επι τ. γ. c. ℵBCDT[c]Δ . . ς εισ τ. γ. | εισ γεν. c. ℵBDT[c]Δ etc . . ς om εισ | Ti γεννησαρεθ c. LP unc[10]

49. ε. τ. θα. περ. c. ℵBLΔ al[2] . . ς περ. ε. τ. θα. | οτι φα. εστ. c. ℵBLΔ . . ς φαντ. ειναι 50. ειδαν c. ℵB . . ς -ον | ο δε c. ℵBLΔ . . ς και | ς ευθεως 51. λιαν (Gb[0] c. D etc) εκ περ. (Gb[0] c. ℵBLΔ; D περισσως) | εξιστ. c. ℵBLΔ etc . . ς (Gb[00]) add και εθαυμαζοντο 52. αλλ ην c. ℵBL M**SΔ . . ς ην γαρ | αυτ. η κα. (Gb′) . . ς η κ. α.

17. ουπω c. ℵBDL etc . . ς ουκ | ιησ. (D ο ιησ.) πρ. α. c. ℵD etc . . ς πρ. α. ο (L om) ιησ. 18. Ti διεγειρ. c. BL unc[4] 19. σταδια c. ℵ*D . . ς -διους 21. ηθελον: ℵ ηλθον | εγεν. το πλ. c. ABGL . . ς το πλ. εγ. | ε. την γ. c. ℵ al[10] Or . . ς ε. της γησ

53. επ. τ. γ. ηλθ. εισ γε. c. ℵBLΔ al[3] . . ς ηλθ. επ. τ. γ. γε. | ς γενησ. 54. ς ευθεως 55. περιεδρ. et και ηρξ. c. ℵBLΔ . . ς περιδραμοντες et ηρξ. | ς την περιχωρον et κραββατοις | ℵ ηκουσθη | οτι εστ. c. ℵBLΔ etc . . ς ο. εκει ε., D etc τον ιησ. ειναι 56. εαν c. ℵX rΔ . . ς αν | ς η πολ. η αγρ. | ετιθεσ. c. ℵBLΔ . . ς ετιθουν | ηψαντο c. ℵBDΣ[T]LΔ . . ς ηπτοντο

§ 62.
IESU DISPUTATIO DE PANE VITAE.

Ioh 6, 22—65.

22 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης εἶδον ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἕν, καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον· 23 ἄλλα ἦλθον πλοιάρια ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου. 24 ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ πλοιάρια καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναοὺμ ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν. 25 καὶ εὑρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης εἶπον αὐτῷ· ῥαββεί, πότε ὧδε γέγονας; 26 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε. 27 ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δίδωσιν ὑμῖν· τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγισεν, ὁ θεός. 28 εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· τί ποιῶμεν ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ; 29 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ, ἵνα πιστεύητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. 30 εἶπον οὖν αὐτῷ· τί οὖν ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι, τί ἐργάζῃ; 31 οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθώς ἐστιν γεγραμμένον· ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. 32 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωϋσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατήρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν. 33 ὁ γὰρ ἄρτος ὁ τοῦ θεοῦ ἐστὶν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. 34 εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· κύριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον. 35 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρὸς ἐμὲ οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσει πώποτε. 36 ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἑωράκατε καὶ οὐ πιστεύετε. 37 πᾶν ὃ δίδωσίν μοι ὁ πατὴρ πρὸς ἐμὲ ἥξει, καὶ τὸν ἐρχόμενον πρὸς ἐμὲ οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω, 38 ὅτι καταβέβηκα ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιήσω τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. 39 τοῦτο δέ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 40 τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 41 ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν· ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, 42 καὶ ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς νῦν λέγει οὗτος ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα; 43 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. 44 οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἑλκύσῃ αὐτόν, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 45 ἔστιν γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις· καὶ ἔσονται πάντες διδακτοὶ θεοῦ· πᾶς ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρχεται πρὸς ἐμέ. 46 οὐχ ὅτι τὸν πατέρα ἑώρακέν τις, εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ θεοῦ, οὗτος ἑώρακεν τὸν

---

22. ειδον c. ABL it^{5} etc (ΝDGΤ it^{4} vg etc ειδεν) . . ς ιδων | εν c. ℵ^{c}ABL etc . . ς (= Gb) add εκεινο (D etc om) εισ ο ενεβησαν οι μαθηται αυτου (ΝD etc του ιησου) | συνεισηλθ. etc . . ℵ συνεληλυθει αυτοισ ο ιησ. | πλοιον c. ΝABDKLΘg etc . . ς (= Gb) -αριον | ℵ* om απηλθ. 23. αλλα (c. BLΘg etc, ς add δε) ηλθον (-ον c. KLMΓΘg al^{30}, ς -εν) πλοιαρ. (B al^{2} etc πλοια): ℵ επελθοντων ουν των πλοιων, D etc αλλων πλοιαρ. ελθοντων | ℵ εγγυσ ουσησ οπου και εφαγ. αρτ. | Gb^{0} ευχ. τ. κυ. c. D etc 24. ℵ syr^{cu} και ιδοντεσ οτι ουκ ην εκει ιησ. ουδε οι μαθηται | ℵ*L al^{16} ανεβησαν | αυτοι: ς (= Gb) και αυτ. | πλοιαρια . . ς πλοια 27. ℵ εργ. βρωσ. μη την | διδ. υμ. c. ΝD etc . . ς υμ. δωσει 28. ς (non ς^{e} etc) ποιουμεν 29. ιησ. (Gb'') . . ς ο ιησ. | πιστευητε c. ΝABLT etc . . ς -σητε 30. ουν sec: ΝL etc om (Gb^{0}) 32. Gb^{00} ουν c. GL etc 33. ο του c. ΝD . . ς του 35. ουν c. ΝDΓ etc . . ς (Gb^{00}) δε | πρ. εμε c. ΝBT . . ς πρ. με | ς πεινασει et διψηση 36. εωρακ. c. ΝA it^{4} syr^{cu} . . ς add με 37. εμε sec c. ΝΕΚ(L)ΤΑ etc . . ς με 38. απο c. ABLT . . ς εκ | ποιησ. c. ΝDL* etc . . ς ποιω 39. πεμψ. με . . ς (= Gb) add πατροσ | αυτο: Gb' αυτον | εν: Gb^{0} 40. γαρ . . ς (= Gb) δε | τ. πατρ. μ. (Gb'') . . ς τ. πεμψαντοσ με | εγω: Gb^{0} | εν . . ς om 42. νυν c. BCT etc . . ς ουν | ουτ. sec. . . Gb^{0} c. BCDLT etc. 43. απεκριθη c. BCKLTΠ etc . . ς (= Gb) add ουν | ς ο ιησ. 44. Ti πρ. εμε c. BEMUVΔ al | ς και εγω et (= Gb) om εν | ς (= Gb) του θεου | πασ . . ς (= Gb) π. ουν | ακουσασ . . Gb' Ti ακουων | πρ. εμε c. ΝBT etc . . ς πρ. με. 46. ς τισ εωρ.

θεόν. 47ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων ἔχει ζωὴν αἰώνιον. 48ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. 49οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα καὶ ἀπέθανον· 50οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ. 51ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις φάγῃ ἐκ τοῦ ἐμοῦ ἄρτου, ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς, ἡ σάρξ μού ἐστιν. 52ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες· πῶς δύναται ἡμῖν οὗτος δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; 53εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. 54ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 55ἡ γὰρ σάρξ μου ἀληθής ἐστιν βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθής ἐστιν πόσις. 56ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει κἀγὼ ἐν αὐτῷ· 57καθὼς ἀπέστειλέν με ὁ ζῶν πατὴρ κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ ὁ τρώγων με κἀκεῖνος ζήσει δι᾽ ἐμέ. 58οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐξ οὐρανοῦ καταβάς, οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσει εἰς τὸν αἰῶνα. 59ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδάσκων ἐν Καφαρναούμ.

60Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπον· σκληρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; 61εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; 62ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον; 63τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν· τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάληκα ὑμῖν πνεῦμά ἐστιν καὶ ζωή ἐστιν. 64ἀλλ᾽ εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινὲς οἳ οὐ πιστεύουσιν. ἤδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν. 65καὶ ἔλεγεν· διὰ τοῦτο εἴρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς ἐμὲ ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός.

31: Ps 78, 24. 45: Es 54, 13. 49: Ex 16, 15.

§ 63.

IESUS REDARGUIT PHARISAEOS ILLOTAS DISCIPULORUM MANUS CRIMINANTES.

Mt 15, 1—20. Mc 7, 1—23.

1Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων Φαρισαῖοι καὶ γραμματεῖς λέγοντες· 2διατί οἱ μαθηταί σου παραβαίνουσιν τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. 3ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· διατί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; 4ὁ γὰρ θεὸς ἐνετείλατο λέγων·

1Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καί τινες τῶν γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων. 2καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὅτι κοιναῖς χερσίν, τοῦτ᾽ ἔστιν ἀνίπτοις, ἐσθίουσιν τοὺς ἄρτους, — 3οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐὰν μὴ πυκνὰ νίψωνται τὰς χεῖρας οὐκ ἐσθίουσιν, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, 4καὶ ἀπὸ ἀγορᾶς ἐὰν μὴ βαπτίσωνται οὐκ ἐσθίουσιν, καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτη-

---

46. τ. θεον c. ℵ*D etc . . ς τ. πατερα 47. πιστ. c. ℵBLT arm^{cdd} . . ς add εισ εμε 49. ς το μαννα. εν τ. ερ. 51. του εμου c. ℵ a e Eus^{2} Cyp . . ς τουτου του | ζησει c. ℵDL etc . . ς ζησεται | ον εγ. δωσω υπερ etc c. ℵ m Tert . . ς ον εγ. δω. η σαρξ μου εστ. ην εγω δωσω (BCDLT etc om ην ε. δ., Gb^{0}) υπερ etc 52. ημ. ουτ. c. ℵC al Or . . ς ουτ. ημ. (var al) 54. ς και εγω | τη c. ℵBDEGHLUΓ . . ς εν τη 55. αληθησ bis (Gb″) c. ℵ^{c}BCF^{a}KLTΠ etc . . ς -θωσ 57. ζησει (Gb′) . . ς ζησεται 58. εξ c. BCT . . ς εκ του | οι πατ. (Gb″) . . ς οι π. υμων et add (= Gb) το μαννα | ζησει (Gb″) . . ς -σεται 60. ς ουτ. ο λογ. 61. ειδωσ etc: ℵ etc εγνω ουν ιησ. et και ειπεν 63. λελαληκ. (Gb′) . . ς λαλω 64. Τι αλλα c. DL | ND it^{4} εξ υμ. εισ. τιν. 65. πρ. εμε c. NC . . ς πρ. με | πατροσ . . ς (Gb^{00}) add μου

1. απο c. NBD etc . . ς οι απο | φαρ. κ. γρ. c. NBD etc . . ς γρ. κ. φα. 2. χειρ. c. NBT^{c}Δ al it^{2} Or^{2} . . ς add αυτων 4. ενετ. λεγ. c. ℵ*etc^{b} CL unc^{13} . . ℵ^{ca}BDT^{c} ειπεν

2. οτι et εσθιουσιν c. NBLΔ etc . . ς Τι εσθιοντασ | τουσ (c. BDLNΔ etc; ς om) αρτουσ (ℵ etc αρτον) . . ς (= Gb) add εμεμφαντο 3. πυκνα c. ℵ it^{4} vg al . . ς πυγμη (D -κμη, var al) 4. απο . . ς απ | NB al^{9} ραντισωνται

τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω· 5ὑμεῖς δὲ λέγετε· ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί· δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα αὐτοῦ ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ. 6καὶ ἠκυρώσατε τὸν νόμον τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. 7ὑποκριταί, καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας λέγων· 8ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· 9μάτην δὲ σέβονταί με διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. 10Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς· ἀκούετε καὶ συνίετε· 11οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. 12τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ λέγουσιν αὐτῷ· οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; 13ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· πᾶσα φυτεία ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ἐκριζωθήσεται. 14ἄφετε αὐτούς· ὁδηγοί εἰσιν τυφλοὶ τυφλῶν. τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. 15ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· φράσον ἡμῖν τὴν παραβολήν. 16ὁ δὲ εἶπεν· ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; 17οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; 18τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. 19ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. 20ταῦτά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

ρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων — 5καὶ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς· διατί οὐ περιπατοῦσιν οἱ μαθηταί σου κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ κοιναῖς χερσὶν ἐσθίουσιν τὸν ἄρτον; 6ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· καλῶς ἐπροφήτευσεν Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται ὅτι οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· 7μάτην δὲ σέβονταί με διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. 8ἀφέντες τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων. 9καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε. 10Μωϋσῆς γὰρ εἶπεν· τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, καί· ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. 11ὑμεῖς δὲ λέγετε· ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί· κορβᾶν, ὅ ἐστιν δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, 12οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί, 13ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ἣ παρεδώκατε. καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε. 14καὶ προσκαλεσάμενος πάλιν τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς· ἀκούσατέ μου πάντες καὶ σύνετε. 15οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν ὃ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι· ἀλλὰ τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον. 17καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὴν παραβολήν. 18καὶ λέγει αὐτοῖς· οὕτως καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, 19ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται, καθαρίζων πάντα τὰ βρώματα; 20ἔλεγεν δὲ ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον, ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. 21ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκ-

---

4. τον πατερα . . ς (= Gb) add σου 5. ου μη c. NBCDT^{c} etc . . ς (Gb^{00}) praem και | τιμησει . . ς -ση | NBD it^{2} syr^{cu} om η την μητ. αυτου 6. τ. νομ. c. ℵ*CT^{c} al Ptol . . ς την εντολην, ℵ^{ca}BD τον λογον 8. ο λα. ουτ. etc c. NBDLT^{c} etc . . ς (= Gb) εγγιζει μοι ο λα. ουτ. τω στοματι αυτων και τοις χειλ. μ. τ. 12. οι μαθ. c. NBD etc . . ς add αυτου | λεγ. c. BD etc . . ς ειπον (ℵ -αν) 14. οδ. εισ. τυ.: N^{c}BD LZ etc τυ. εισ. οδ. | τυφλων c. ℵ^{ca}BLZ unc^{13} etc . . ℵ*BD etc om 15 τ. παραβ. c. NBZ etc . . ς add ταυτην 16. ο δε c. NBDZ etc . . ς (Gb^{0}) add ιησ. 17. ου c. BDZ etc . . ς ουπω

4. κ. χαλκ. c. NBLΔ al^{3} cop . . ς add και κλινων 5. και επ. (Gb′) c. NBDL . . ς επειτα επ. | ου περ. h. l. c. NBLΔ etc . . ς post σου | κοιν c. ℵ*BD . . ς (= Gb) ανιπτοισ 6. ο δε c. NBLΔ . . ς add αποκριθεισ | καλως c. NBLΔ et γεγρ. οτι c. NBL . . ς οτι κα. et γεγρ. 8. αφ. c. NBLΔ(D) . . ς add γαρ | ανθρ. c. NBLΔ etc . . ς add βαπτισμους ξεστων και ποτηριων και αλλα παρομοια τοιαυτα πολλα ποιειτε 9. Gb″ στησητε c. DGΓ al^{3} etc 12. ουκετι c. NBDΔ . . ς και ουκ. | πατρι et μητρ. c. NBDL(Γ) . . ς add bis αυτου 14. παλιν (Gb′) . . ς παντα | ακουσατε c. BDHL al . . ς ακουετε | ΝΔ om μου, NLΔ om πα. | συνετε c. BHLΔ . . ς συνιετε (D συνιτε) 15. τα εκ τ. α. ε. c. NBDLΔ . . ς τα εκπορ. απ αυτου | εστιν c. NBLΔ . . ς εκεινα εστ. 16. ει τισ εχει ωτα ακουειν, ακουετω . . om c. NBLΔ* al^{9} cop. 17. τον c. ΝΔ(D) . . ς om | την πα. (Gb′) . . περι τησ παραβολησ 18. ου pr: NLUΔ ουπω 19. ς καθαριζον

14. Lc 6, 39. Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς· μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται;

4: Ex 20, 12. 21, 17. 8: Es 29, 13.

πορεύονται, πορνεῖαι, κλοπαί, φόνοι, [22]μοιχεῖαι, πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρός, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη· [23]πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

6: Es 29, 13. 10: Ex 20, 12. 21, 17.

§ 64.
SANAT FILIAM MULIERIS CHANANAEAE.

Mt 15, 21—28. Mc 7, 24—30.

[21]Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. [22]καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἔκραξεν λέγουσα· ἐλέησόν με, κύριε υἱὸς Δαυείδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. [23]ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτουν αὐτὸν λέγοντες· ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν. [24]ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. [25]ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα· κύριε, βοήθει μοι. [26]ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐκ ἔξεστιν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. [27]ἡ δὲ εἶπεν· ναί, κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. [28]τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

[24]Ἐκεῖθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ ὅρια Τύρου. καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἤθέλησεν γνῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνάσθη λαθεῖν· [25]ἀλλὰ εὐθὺς ἀκούσασα γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχεν τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον, εἰσελθοῦσα προσέπεσεν πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ· [26]ἡ δὲ γυνὴ ἦν Ἑλληνίς, Συροφοινίκισσα τῷ γένει· καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. [27]καὶ ἔλεγεν αὐτῇ· ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γάρ ἐστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ τοῖς κυναρίοις βαλεῖν. [28]ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ· ναί, κύριε· καὶ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίουσιν ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν παιδίων. [29]καὶ εἶπεν αὐτῇ· διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕπαγε, ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς θυγατρός σου τὸ δαιμόνιον. [30]καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὗρεν τὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός.

§ 65.
SANAT HOMINEM AURIBUS ET LINGUA CAPTUM ALIOSQUE.

Mc 7, 31—37. Mt 15, 29—31.

[31]Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου ἦλθεν διὰ Σιδῶνος εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γα-

---

21. πορν. etc c. NBLΔ etc . . ς μοιχ. πορν. φο. κλοπ. (var al)

22. εκραξεν c. ℵ*Z etc . . ς εκραυγασεν . . N^{c}BD al εκραζεν | λεγ. c. NBCZ etc . . ς αυτω (D etc οπισω αυτου) λεγ. | υιος c. BD al^{2} Bas . . ς υιε 23. ηρωτουν c. NBCDX . . ς -των 25. Gb″ προσεκυνησεν 26. εξεστ. c. D $it^{7}Or^{2}$ etc . . ς εστι καλον

24. εκ. δε c. NBLΔ etc . . ς και εκ. | οria c. NBDLΔ al Or^{2} . . ς μεθοριa | τυρου (Gb′) c. DLΔ al it^{5} Or^{2} . . ς add και σιδωνος | εισ οικιαν (Gb″) . . ς ε. την οι. | ηθελησ c. NΔ Or etc . . ς ηθελεν | ηδυνασθ. c. NB . . ς ηδυνηθη 25. αλλα (BLΔ αλλ) etc c. NBLΔ etc . . ς ακουσασα γαρ γυνη | εισελθ. c. NLD etc . . ς ελθ. 26. η δ. γ. ην c. NBDLΔ . . ς ην δε η γυ. | συροφοινικ. (ς -φοινισσα) . . Gb συρα φοινικ. | ς (= Gb) εκβαλλη | εκ (D απο) . . Gb^{00} c. L al^{10} 27. κ. ελεγ. c. NBLΔ . . ς ο δε ιησ. ειπεν | ς καλ. εστ | τ. κυ. βα. c. NB al . . ς βα. τ. κυ. 28. και τα c. NBHΔ etc . . ς και γαρ τα | ς εσθιει 29. το δαι. h. l. c. NBLΔ . . ς ante εκ 30. το παιδ. etc c. NB(D)LW^{d}Δ etc . . ς το δαιμ. εξελ. και την θυγατερα βεβλημενην επι τησ κλινησ

31. ηλθ. δ. σιδ. Gb′ c. NBDLΔ etc . . ς και σιδ. ηλθ. | εισ . . ς (= Gb) προσ

λιλαίασ ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων Δεκαπόλεωσ. [32]καὶ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν καὶ μογιλάλον, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. [33]καὶ ἀπολαβόμενοσ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν ἔβαλεν τοὺσ δακτύλουσ εἰσ τὰ ὦτα αὐτοῦ καὶ πτύσασ ἥψατο τῆσ γλώσσησ αὐτοῦ, [34]καὶ ἀναβλέψασ εἰσ τὸν οὐρανὸν ἐστέναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ· ἐφφαθά, ὅ ἐστιν διανοίχθητι. [35]καὶ ἠνοίγησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ εὐθὺσ ἐλύθη ὁ δεσμὸσ τῆσ γλώσσησ αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶσ. [36]καὶ διεστείλατο αὐτοῖσ ἵνα μηδενὶ λέγωσιν· ὅσον δὲ αὐτοῖσ διεστέλλετο, αὐτοὶ μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον. [37]καὶ ὑπερπερισσῶσ ἐξεπλήσσοντο λέγοντεσ· καλῶσ πάντα πεποίηκεν, καὶ τοὺσ κωφοὺσ ποιεῖ ἀκούειν καὶ ἀλάλουσ λαλεῖν.

Mt 15, 29—31.

[29]Καὶ μεταβὰσ ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦσ ἦλθεν παρὰ τὴν θάλασσαν τῆσ Γαλιλαίασ, καὶ ἀναβὰσ εἰσ τὸ ὄροσ ἐκάθητο ἐκεῖ. [30]καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντεσ μεθ' ἑαυτῶν χωλοὺσ τυφλοὺσ κωφοὺσ κυλλοὺσ καὶ ἑτέρουσ πολλούσ, καὶ ἔριψαν αὐτοὺσ παρὰ τοὺσ πόδασ αὐτοῦ· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούσ, [31]ὥστε τὸν ὄχλον θαυμάσαι βλέποντασ κωφοὺσ λαλοῦντασ, κυλλοὺσ, ὑγιεῖσ καὶ χωλοὺσ περιπατοῦντασ καὶ τυφλοὺσ βλέποντασ· καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν Ἰσραήλ.

§ 66.

CIBAT QUATTUOR MILIA.

Mt 15, 32—38. Mc 8, 1—9.

[32]Ὁ δὲ Ἰησοῦσ προσκαλεσάμενοσ τοὺσ μαθητὰσ αὐτοῦ εἶπεν· σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖσ προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺσ νήστεισ οὐ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ· [33]καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; [34]καὶ λέγει αὐτοῖσ ὁ Ἰησοῦσ· πόσουσ ἄρτουσ ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον· ἑπτά, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. [35]καὶ παραγγείλασ τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, [36]ἔλαβεν τοὺσ ἑπτὰ ἄρτουσ καὶ τοὺσ ἰχθύασ καὶ εὐχαριστήσασ ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖσ μαθηταῖσ, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖσ ὄχλοισ. [37]καὶ ἔφαγον πάντεσ καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἦραν

[1]Ἐν ἐκείναισ ταῖσ ἡμέραισ πάλιν πολλοῦ ὄχλου ὄντοσ καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσάμενοσ τοὺσ μαθητὰσ λέγει αὐτοῖσ· [2]σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖσ προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν. [3]καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺσ νήστισ εἰσ οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· καί τινεσ αὐτῶν ἀπὸ μακρόθεν ἥκασιν. [4]καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι πόθεν τούτουσ δυνήσεταί τισ ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίασ; [5]καὶ ἠρώτα αὐτούσ· πόσουσ ἔχετε ἄρτουσ; οἱ δὲ εἶπαν· ἑπτά. [6]καὶ παραγγέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆσ γῆσ· καὶ λαβὼν τοὺσ ἑπτὰ ἄρτουσ εὐχαριστήσασ ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖσ μαθηταῖσ αὐτοῦ ἵνα παρατιθῶσιν· καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ. [7]καὶ εἶχαν ἰχθύδια

---

32. και sec c. ℵBDΔ etc . . ς om | μογιλ. c. ℵAB*D unc[7] . . Gb′ μογγιλ. | ℵ*NW^dΔ τασ χειρασ 33. τ. δακτ. c. ℵL it[2] . . ς add αυτου 34. ℵ^cD etc εφφεθα 35. ηνοιγ. (c. ℵBDΔ; ς διηνοιχθησ.) c. ℵBDΔ(LW^d) etc . . ς praem ευθεωσ | ευθυσ (L -εωσ) c. ℵLΔ . . ς om 36. λεγω. . . ς ειπωσιν | οσ. δε: ς add αυτοσ | αυτοι c. ℵB(D)LNW^dΔ . . ς om 37. αλαλ. c. ℵBLΔ . . ς τουσ αλ.

30. χω. τυ. κυ. κω. (ℵ κυ. κω., D etc om κω.): var B, CK, LMΔ, S etc | εριψ. c. ℵDL . . ς ερρ. | αυτου (Gb″) . . ς του ιησου 31. τον οχλον c. ℵCDUΔ etc . . ς τουσ οχλουσ ℵ* al[2] it^pl syr^cu om κυ. υγι. | και pr . . ς om | εδοξαζ. c. ℵL al[40] it vg syr^cu al Or . . ς -ξασαν

32. ς (= Gb) ημερασ | ℵ al pl νηστισ 33. οι μαθ. c. ℵB etc . . ς add αυτου 34. Ti ειπαν c. ℵ 33. 35. και παραγγ. usq ελαβεν c. ℵBD al (Or) . . ς κ. εκελευσεν τοισ οχλοισ α. ε. τ. γ. και λαβων 36. και ευχ. c. ℵBD etc . . ς om και | εδιδ. c. ℵBD etc . . ς εδωκεν | τ. μαθ. c. ℵBD etc . . ς add αυτου | τοισ οχλ. c. ℵBKLMΠ etc . . ς τω οχλω 37. το πε. etc c. BD al[2] it[8] vg . . ς ηραν το πε. τ. κλ.

1. παλ. πολλ. (Gb′) c. ℵBDGLMNΔ etc . . ς παμπολλου | ς (= Gb) προσκ. ο ιησ. | τ. μαθ. c. ℵDLNW^dΔ etc . . ς add αυτου 2. ς (= Gb) ημερασ τρ. | μοι: om 3. νηστισ c. ℵΔ al[25] . . ς -εισ | και τινεσ c. ℵBLΔ etc (D) . . ς τινεσ γαρ | απο c. ℵBDLΔ etc . . ς om | ηκασιν c. ℵADN al[25], ς^e ηκουσι . . Ti εισιν c. BLΔ 4. οτι c. BLΔ . . ς om . . ℵ και ειπαν 5. ηρωτα c. ℵBLΔ . . ς επηρ. | ℵD etc αρτ. εχετ. | ειπαν c. ℵBNΔ . . ς ειπον 6. παραγγ. c. ℵBDLΔ . . ς παρηγγειλε | ς παραθωσι 7. ειχαν c. ℵBDΔ . . ς -ον

*

ἑπτὰ σπυρίδας πλήρεις. [38]οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες χωρὶς παιδίων καὶ γυναικῶν.

ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας αὐτὰ παρέθηκεν. [8]καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦραν περισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σπυρίδας. [9]ἦσαν δὲ ὡς τετρακισχίλιοι· καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς.

§ 67.
PHARISAEI ET SADDUCAEI CAELESTE SIGNUM POSTULANT.

Mt 15, 39—16, 4. Mc 8, 10—12.

[39]Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Μαγαδάν.

[10]Καὶ εὐθὺς ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

XVI. [1]Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πειράζοντες ἐπηρώτων αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς. [2]ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· [ὀψίας γενομένης λέγετε· εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· [3]καὶ πρωΐ· σήμερον χειμών, πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός· τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε;] [4]γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ.

[11]Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι καὶ ἤρξαντο συνζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. [12]καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει· τί ἡ γενεὰ αὕτη ζητεῖ σημεῖον; ἀμὴν λέγω ὑμῖν εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον.

§ 68.
FERMENTUM PHARISAEORUM CAVENDUM DOCET.

Mt 16, 4—12. Mc 8, 13—21.

[4]- - Καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθεν. [5]Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν. [6]ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. [7]οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. [8]γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβετε; [9]οὔπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; [10]οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε;

[13]Καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς πάλιν ἐμβὰς ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν. [14]Καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἕνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. [15]καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων· ὁρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης Ἡρῴδου. [16]καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχομεν. [17]καὶ γνοὺς λέγει αὐτοῖς· τί διαλογίζεσθε ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὔπω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε; πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν; [18]ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε, καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε, καὶ οὐ μνημονεύετε, [19]ὅτε τοὺς πέντε

---

38. παιδ. κ. γυ. c. ℵD al[2] itpler vg syr[cu] . . ς γυ. κ. παιδ.

39. ενεβη c. ℵBS (Δ ενβαινει) etc . . Gb Ti ανεβη | μαγαδ. c. ℵBD etc . . ς μαγδαλα (var al)

1. επηρωτων c. ℵ* et [cb] Or etc . . ς -τησαν | 2. 3. ℵBV Xr etc cddpler ap Hier syr[cu] arm Or[vdtr] om οψιας usq δυνασθε 3. το μεν c. CDLΔ etc . . ς (Gb[00]) praem υποκριται 4. ιωνα c. ℵBDL etc . . ς (Gb[0]) add του προφητου

5. οι μαθ. c. ℵBCD etc . . ς add αυτου 8. ς (= Gb) ειπ. αυτοις | ουκ ελαβετε . . ℵBD etc ουκ εχετε 9. ℵ*X om ουδ. μνημ.

7. ευλ. αυτ. c. ℵBCLΔ etc (Ti ταυτα ευλ. c. AF Kπ, MNW[d] αυτα ευλ.) . . ς om h. l. αυτα | παρεθ. c. ℵ* . . ς ειπε παραθειναι και αυτα (Gb[0] κ. α.): singg maxime fluct 8. ς εφαγ. δε 9. ησ δε: ς (Gb[0]) add οι φαγοντες

10. ευθυς . . ς -θεως

12. ζησει σημ. c. ℵBCDLΔ etc . . ς σημ. επιζητ.

13. παλ. εμβ. c. ℵBCDLΔ etc . . ς ε. π. et add (Gb[00]) εισ το πλοιον 16. πρ. αλλ. c. ℵBD etc . . ς add λεγοντες | εχομεν . . ς εχουσιν c. B al[4], D etc ειχαν 17. γνους c. ℵ[c]BΔ* etc . . ς add ο ιησ. | ς ετι πεπωρ.

11πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ ἄρτων εἶπον ὑμῖν· προσέχετε δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. 12τότε συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶπεν προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.

ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, καὶ πόσους κοφίνους κλασμάτων πλήρεις ἤρατε; λέγουσιν αὐτῷ· δώδεκα. 20ὅτε καὶ τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σπυρίδων πληρώματα κλασμάτων ἤρατε; καὶ λέγουσιν· ἑπτά. 21καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· οὔπω συνίετε;

§ 69.

SANAT CAECUM BETHSAIDAE.

Mc 8, 22—26.

22Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαϊδάν. καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλόν, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἅψηται. 23καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ἐξήνεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης, καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτὸν εἴ τι βλέπει. 24καὶ ἀναβλέψας ἔλεγεν· βλέπω τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ περιπατοῦντας. 25εἶτα πάλιν ἐπέθηκεν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ διέβλεψεν καὶ ἀπεκατέστη, καὶ ἐνέβλεπεν δηλαυγῶς ἅπαντα. 26καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς οἶκον αὐτοῦ λέγων· μὴδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς.

§ 70.

CHRISTUS, PETRO IPSUM CONFESSO DEI FILIUM, PASSIONEM SUAM PRAEDICIT, FIDEI CONTANTIAM EXIGENS.

Mt 16, 13 — 28. Mc 8, 27 — 9, 1. Lc 9, 18 — 27.

Ioh 6, 66—71.

13Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρίας τῆς Φιλίππου ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων· τίνα λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; 14οἱ δὲ εἶπαν· οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλείαν, ἕτεροι δὲ Ἰερεμίαν ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. 15λέγει αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; 16ἀποκριθεὶς δὲ

27Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας Καισαρίας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς· τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; 28οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, καὶ ἄλλοι Ἠλείαν, ἄλλοι δὲ ὅτι εἷς τῶν προφητῶν. 29καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτούς·

18Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ μόνας συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων· τίνα με οἱ ὄχλοι λέγουσιν εἶναι; 19οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν· Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἠλείαν, ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. 20εἶπεν δὲ αὐτοῖς· ὑμεῖς δὲ τίνα με

---

11. αρτων (Gb″) . . ς αρτου | προσεχετε δε (Gb″) c. NBC*L etc (D* om δε, C^2 al^{25} praem προσεχειν) . . ς προσεχειν c. D^{gr^2} unc^{13} 12. τ. ζυμ. τ. φαρ. κ. σαδδ. c. ℵ* (33.) ff^{l}. syr^{cu} . . ℵ^{c}BL τ. ζυ. των αρτων, ς τ. ζυ. του αρτου, Ti τ. ζυ. c. D etc

19. και c. NCDMΔ etc . . ς om | πληρ. h. l. c. NBCLΔ etc . . ς ante κλασμ. 20. οτε (CN add δε) και c. NΔ it^{3} vg, CN; VV aliq και οτε, BL οτε . . ς οτε δε | και (Δ it^{3} syr om) λεγ. (BCLΔ etc add αυτω) c. NBCLΔ etc . . ς οι δε ειπον 21. ουπω c. NCKLΔΠ etc . . ς πως ου (ADMNUX etc π. ουπω)

22. ερχονται (Gb″) . . ς ερχεται 23. εξηνεγκεν c. NBCLΔ . . ς εξηγαγεν | Ti βλεπεισ c. BCD*^{gr}Δ cop 24. ανδρ. οτι ως etc (Gb′) . . ς^{e} (non ς) ανδρ. ως δενδρα περ. 25. BL εθηκεν | διεβλεψεν . . ς εποιησεν αυτον αναβλεψαι . . Gb^{0} c. syr (pers^{p}) | απεκατεστη . . ς αποκατεσταθη | ενεβλεπ. c. ℵ^{c}BL (Δ ανεβλ.) etc . . ενεβλεψεν (ℵ* εβλ.) | δηλαυγ. c. NCLΔ . . ς τηλαυγ. | απαντα (Gb″) c. NBC*(D)LMΔ etc . . ς απαντας 26. ς (= Gb) τον οικον | μη (ℵ^{c}BL etc μηδε) ε. τ. κ. εισ. c. ℵ*, ℵ^{c}BL al^{2} cop . . ς μηδε ε. τ. κ. εισ. μηδε (c k *ne* omissis priorib) ειπησ τινι εν τη κωμη: singg valde var

13. καισαριας c. NCDELV, in Mc c. NACEFHNXΔ . . ς-ρειας | τινα (Gb′) c. NB etc . . ς τινα με 14. ειπαν c. BΠ* 33 . . . ς-ον

28. ειπ. αυτ. λεγ. . . ς απεκριθησαν | οτι pr c. ℵ*B . . ς om | οτι εισ . . ς ενα 29. επηρ. αυτ. (Gb′) . . ς λεγει αυτοισ

18. οι οχλ. λεγ. c. ℵ*BLRΞ etc . . ς λεγ. οι οχλ. 19. ειπαν c. NBD . . ς -ον

Σίμων Πέτρος εἶπεν· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος.

ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ Χριστός.

λέγετε εἶναι; Πέτρος δε ἀποκριθεὶς εἶπεν· τὸν Χριστὸν τοῦ θεοῦ.

(Mt) 17 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν οὐρανοῖς. 18 κἀγὼ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. 19 δώσω σοι τὰς κλεῖδας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

20 Τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς ἵνα μηδενὶ ε�ίπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός.

21 Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. 22 καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων· ἵλεώς σοι, κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. 23 ὁ δὲ στραφεὶς εἶπεν τῷ Πέτρῳ· ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ· σκάνδαλον εἶ ἐμοῦ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

24 Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. 25 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν. 26 τί γὰρ ὠφεληθήσεται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυ-

30 Καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ αὐτοῦ. 31 Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι. 32 καὶ παρρησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος ὁ Πέτρος αὐτὸν ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. 33 ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐπετίμησεν Πέτρῳ καὶ λέγει· ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

34 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι. 35 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, σώσει αὐτήν. 36 τί γὰρ ὠφελεῖ ἄνθρωπον κερδῆσαι τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; 37 τί γὰρ

21 Ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδενὶ λέγειν τοῦτο. 22 εἰπὼν ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.

23 Ἔλεγεν δὲ πρὸς πάντας· εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι, ἀρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθείτω μοι. 24 ὃς γὰρ ἐὰν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐ-

---

(Mc) 29. αποκριθεις c. BL etc . . ς απ. δε, AN etc και απ. etc . . ς απ. δε ο (Gb^0) πε.

17. απ. δε c. ℵBD etc . . ς και απ. | τοις (et. Clem Or^2 Eus^2) . . B al^1 Or^1 om 19. δωσω c. ℵB*C^2 D al^2 syr^{cu} etsch ff^1. . . ς και δω. | κλειδας c. ℵ*B*L* Or^4 . . ς κλεισ (Or^1)

20. διεστειλατο: Gb$''$ επετιμησεν c. B*D cdd ap Or etc | ς τ. μαθ. αυτου | ς (= Gb) ιησους ο χρ. 21. ο (B^{3}D om) ιησ.: ℵ*B* ιησ. χριστος . . ℵ^{ca} etc om | ς απελθ. ε. ιερ. 22. ηρξ. etc . . B al^1 λεγει αυτω επιτιμων 23. ει εμου (C ℵ^c μου) c. ℵ* (et^c)B(c) al . . ς μου ει, D etc ει εμοι 25. εαν . . ς αν 26. ωφεληθ. c. ℵBL etc . . ς ωφελειται

31. υπο (Gb$'$): ς απο | ς (= Gb) om των sec et tert 32. αυτον h. l. c. BL a . . ς post πρ., D^{gr} om 33. ς τω πετρ. λεγων 34. οστις: Gb$'$ ει τις c. ℵBC*D^{la}Γπ | ακολουθ.: ς (= Gb) ελθειν c. ℵABC^{2}KL etc 35. ς γαρ αν | ς απολεση την | τ. ψ. αυτ. sec c. ℵABC*L^a . . Gb Ti τ. εαυτ. ψ. (sic B(D^2) Or ante), D^{2}r αυτην . . Or om (Gb^0) 36. ωφελ. et κερδησ. et ζημιωθ. c. ℵBL etc . . ς ωφεληση, εαν κερδηση et ζημιωθη | ανθρωπον c. ℵ^{c}B unc^4 etc (AC*Dπ Or τον ανθρ.) . . ℵ*L unc^9 -πος 37. τι γαρ c. ℵBLΔ . . ς η τι

21. λεγ. c. ℵA BCDKLMXΠ etc . . ς (= Gb) ειπειν 22. εγερθ. c. ℵBL RΞunc^{12} . . Gb$'$Ti αναστηναι c. ACD F*KΠ 23. ερχεσθαι . . ς (= Gb) ελθειν | ς (= Gb) απαρνησ. | κα. ημ. c. ℵABKLMRΞΠ . . Gb^{00} c. ℵ^{ca}CD unc^{11} etc 24. εαν c. ℵCRΞ etc . . ς αν c. ABDL etc

χῆς αὐτοῦ; [27]μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ. [28]ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσίν τινες τῶν ὧδε ἑστώτων οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

δοῖ ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; [38]ὃς γὰρ ἐὰν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων ἁγίων. (IX.) [1]καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσίν τινες ὧδε τῶν ἑστηκότων οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

τήν. [25]ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. [25]τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον, ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς; [26]ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. [27]λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσίν τινες τῶν αὐτοῦ ἑστηκότων οἳ οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

Ioh 6, 66—71.

[66]Ἐκ τούτου οὖν πολλοὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. [67]εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα· μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; [68]ἀπεκρίθη αὐτῷ Σίμων Πέτρος· κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις· [69]καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. [70]ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός ἐστιν. [71]ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτου· οὗτος γὰρ ἐμελλεν αὐτὸν παραδιδόναι, εἷς ὢν ἐκ τῶν δώδεκα.

§ 71.

TRANSFIGURATUR CHRISTUS IN MONTE.

Lc 9, 28—36. Mc 9, 2—13. Mt 17, 1—13.

[28]Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους, ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτώ, καὶ παραλαβὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. [29]καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἐξαστράπτων. [30]καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐ-

[2]Καὶ μετὰ ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους, καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, [3]καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο στίλβοντα λευκὰ λίαν, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτως

[1]Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. [2]καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς.

---

28. οτι c. NBL etc . . ς om | των ωδε εστωτ. (ς εστηκοτ.) c. NBCDLSU etc (KMΠ etc) . . Ti ωδε εστωτες c. EFGHVXΔ etc

37. δοι ($\aleph^{c}$L δω) ανθρ. (B o αν.) c. NBL; ς δωσει ανθρ. . . Ti om c. Δ 38. ς γαρ αν 1. ωδε των c. BD* italiq . . ς των ωδε

25. NC(D) ωφελει 26. λογους: Ti om c. D it^{3} syr^{cu} 27. αυτου (Gb′) c. NBLΞ . . ς ωδε | Gb Ti εστωτων c. ACDP unc^{11} (non NB LRΞ unc^{3}) | ς (= Gb) γευσονται

66. ουν c. ND al^{5} it^{5} . . ς om | απηλθον: ς post πολλ. | BGT etc εκ των 68. απεκριθη . . ς (= Gb) add ουν 69. ο αγιος c. NBC*DL etc . . ς (= Gb) ο χριστος ο υιος (Gb′) | του θεου: ς (= Gb) add του ζωντος 70. ο ιησ. c. (N)BC(D)KLUΠ etc . . Gb^{00} Ti om 71. NDK al om τον | ισκαριωτου c. $\aleph^{c}$BCGLΠ^{2} etc (ℵ al απο καρυωτου, D etc σκαριωθ) . . ς -ωτην | ς ημελλε | αυτ. παρ. c. ℵ unc^{13} . . Ti παρ. αυτ. c. BCDL etc | Gb^{00} ων c. BC*DL

28. ℵ*BH etc om και pr | ς (= Gb) τον πετρ.

2. μετα: ς μεθ | τον sec: wdxrΔ om | τον tert: Gb om c. ABN unc^{9} 3. Ti εγενοντο c. ADLN unc^{6} | λιαν: ς (Gb^{00}) add ως χιων | ουτως: ς om; Gb^{0} οια γναφ. usq λευκ. c. X it^{2}

1. ND al τον ιακω. 2. HL UΓ al^{60} εγενοντο

τῷ, οἵτινες ἦσαν Μωϋσῆς καὶ Ἠλείας, 31οἳ ὀφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ, ὃν ἤμελλεν πληροῦν ἐν Ἰερουσαλήμ. 32ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὕπνῳ· διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδαν τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ· 33καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν· ἐπιστάτα, καλόν ἐστιν ὧμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, μίαν σοὶ καὶ μίαν Μωϋσεῖ καὶ μίαν Ἠλείᾳ, μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. 34ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο νεφέλη καὶ ἐπεσκίαζεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν νεφέλην. 35καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἐκλελεγμένος, αὐτοῦ ἀκούετε. 36καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν εὑρέθη Ἰησοῦς μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἑώρακαν.

λευκᾶναι. 4καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἠλείας σὺν Μωϋσεῖ, καὶ ἦσαν συνλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ. 5καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ· ῥαββεί, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωϋσεῖ μίαν καὶ Ἠλείᾳ μίαν. 6οὐ γὰρ ἤδει τί ἀποκριθῇ· ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο. 7καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς, καὶ ἐγένετο φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἀκούετε αὐτοῦ. 8καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἑαυτῶν.

(Mc) 9Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ ἃ εἶδον διηγήσωνται, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. 10καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοὺς συνζητοῦντες τί ἐστιν τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. 11καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες· ὅτι λέγουσιν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς ὅτι Ἠλείαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; 12ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς· Ἠλείας ἐλθὼν πρῶτον ἀποκαθιστάνει πάντα. καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ἐξουθενωθῇ.

(Mt) 9Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἐγερθῇ. 10καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἠλείαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; 11ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἠλείας μὲν ἔρχεται καὶ ἀποκαταστήσει πάντα. 12λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἠλείας ἤδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτόν, ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν. οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει

---

31. ημελλ. c. NAC . . ς εμ. (D μελλει) 32. ειδαν c. NLR . . ς ειδον 33. Gb⁰ Ti om ὁ c. AP unc⁸ | ς (= Gb) μωσει μιαν 34. επεσκιαζεν c. NBL etc . . ς -ασεν | εισ. αυτους c. NBL (C al α. ε.) etc . . ς εκεινους εισ. 35. ο εκλελ. (Gb′) c. NBLΞ etc . . ς ο αγαπητος 36. ς ο (Gb⁰⁰) ιησ. | εωρακαν c. BC²LX al⁵ . . ς εωρακασιν (var al)

4. et 5. -σει: ς -ση 5. τρ. σκ. c. NBCLΔ etc . . ς σκ. τρ. 6. αποκριθη (Gb″) c. NBC*LΔ etc (N Or απεκρ.) . . ς λαληση, Gb″ λαλησει | εκφ. γ. εγ. (Gb′) . . ς ησαν γαρ εκφ. 7. εγενετο c. NBC LΔ etc . . ς ηλθεν | ουτος: ς (= Gb) praem λεγουσα | ς αυτ. ακου. 8. αλλα c. ACL unc¹³ . . NBDNW^d ει μη

3. ωφθη c. NBD etc . . ς -ησαν | συνλ. μ. α. c. NB etc . . ς μ. α. συλλ. 4. ποιησω c. NBC* it² . . ς -σωμεν | ς μωση | ς μιαν ηλια 5. Gb νεφελη φωτος c. al¹⁰ Ephr | ακ. αυτ. c. NBD etc . . ς αυτ. ακ. 6. ς επεσον 7. προσηλθεν (et. D) etc c. NB etc . . ς προσελθων ο ιη. ηψατο α. και ειπ.

9. και καταβ.: ς κα. δε | απο: BD al³ εκ | ς διηγ. α ειδον 10. Gb′ τι εστιν οταν εκ νε. αναστη c. D al⁷ it⁸ vg 11. οι φαρισ. και c. NL it⁴ vg . . ς om 12. εφη (Gb′) . . ς αποκριθεισ ειπεν | ηλ. c. DL al¹⁴ it¹¹ vg al . . ς ηλ. μεν | αποκατιστανει (N*D -καταστανει, B* -κατιστανει) c. N^cAB³LΔ(N*B*D) . . ς -καθιστα | εξουθενωθη . . ς εξουδε-, BDLN -νηθη

9. ς (= Gb) απο του | εγερθη c. BD . . ς αναστη 10. οι μαθ. c. NLZ etc . . ς (Gb⁰) add αυτου 11. ο δε: ς (Gb⁰⁰) add ιησους | ειπεν c. BD al² it⁵ etc . . ς add αυτοις | ερχεται c. NBD(L) etc . . ς (Gb⁰) add πρωτον 12. Ti αλλα c. CDKMΠ | NDFU etc om εν

θῇ. [13]ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἠλείας ἐλήλυθεν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἤθελον, καθὼς γέγραπται ἐπ᾽ αὐτόν.

πάσχειν ὑπ᾽ αὐτῶν. [13]τότε συνῆκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

§ 72.
HOMINEM LUNATICUM SANAT.

Lc 9, 37—43. Mc 9, 14—29. Mt 17, 14—21.

[37]Ἐγένετο δὲ τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους συνήντησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς. [38]καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἐβόησεν λέγων· διδάσκαλε, δέομαί σου, ἐπίβλεψαι ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενής μοι ἐστίν, [39]καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει αὐτὸν καὶ ἐξαίφνης κράζει καὶ σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἀφροῦ, καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ᾽ αὐτοῦ συντρῖβον αὐτόν. [40]καὶ ἐδεήθην τῶν μαθητῶν σου ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. [41]ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσάγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου. [42]ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον καὶ συνεσπάραξεν.

([42]) ἐπετίμησεν δὲ ὁ

[14]Καὶ ἐλθόντες πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδον ὄχλον πολὺν περὶ αὐτοὺς καὶ γραμματεῖς συνζητοῦντας πρὸς αὐτούς. [15]καὶ εὐθὺς πᾶς ὁ ὄχλος ἰδόντες αὐτὸν ἐξεθαμβήθησαν, καὶ προστρέχοντες ἠσπάζοντο αὐτόν. [16]καὶ ἐπηρώτησεν αὐτούς· τί συνζητεῖτε πρὸς αὐτούς; [17]καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου· διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρός σε, ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον, [18]καὶ ὅπου ἐὰν αὐτὸν καταλάβῃ ῥήσσει, καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπα τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ ἴσχυσαν. [19]ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει· ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρός με. [20]καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. καὶ ἰδὼν αὐτόν, τὸ πνεῦμα εὐθὺς συνεσπάραξεν αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. [21]καὶ ἐπηρώτησεν τὸν πατέρα αὐτοῦ· πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν· ἐκ παιδιόθεν· [22]καὶ πολλάκις καὶ εἰς πῦρ αὐτὸν ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν· ἀλλὰ εἴ τι δύνῃ, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ᾽ ἡμᾶς. [23]ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· τὸ εἰ δύνῃ; πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. [24]εὐθὺς κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου ἔλεγεν· πιστεύω· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ.

[25]Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὁ ὄχλος, ἐπετίμησεν τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρ-

[14]Καὶ ἐλθόντων πρὸς τὸν ὄχλον, προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος γονυπετῶν αὐτὸν [15]καὶ λέγων· κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. [16]καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. [17]ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε μεθ᾽ ὑμῶν ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε.

[18]καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον,

---

43. ηθελον c. NBC*DL . . ς -λησαν

37. τη c. NBLS etc . . ς εν τη 38. εβοη. c. NBC DL etc . . ς ανεβο. | επιβλεψαι: ς -εφον c. ND unc⁴ etc | μ. εστ. (Gb″) . . ς εστ. μοι 40. ς (= Gb) εκβαλλωσιν | Κπ εδυνηθησαν 41. ωδε etc c. NBLXΞ etc . . Gb″ τον υι. σ. ωδε

14. ελθοντ. et ειδον (B*-αν) c. NBLΔ k arm . . ς ελθων et ειδεν | πρ. αυτ. c. NBC(G)ILΔ etc . . ς αυτοις 15. ς ευθεως | ιδοντ. et εξεθ. (Gb″) . . ς ιδων et -βηθη 16. αυτους pr: ς (= Gb) τους γραμματεις (Gb″) | ς πρ. αὐτ. 17. ς αποκριθεις εισ ε. τ. ο. ειπεν 18. εαν: ς αν | ρησσει c. ND etc . . ς add αυτον | τ. οδ. (Gb″): ς add αυτου | ειπα c. NBFL . . ς ειπον 19. αυτοις: ς (= Gb) αυτω 20. ς ευθεως το πνευμ. | συνεσπαρ.: ς εσπαρ. (D εταραξ.) 21. εκ: ς om 22. ς αυτον και εισ (Gb† add το) πυρ εβ. και ε. υδ. | δυνῃ: ς δυνασαι 23. ς ει δυνασαι πιστευσαι (Gb⁰⁰ πιστ.) 24. ευθυς: ς και ευθεως, ℵ*C* etc και | ελεγεν: ς μετα δακρυων ελεγε | ς (= Gb) πιστευω κυριε 25. ο οχλ. c. NALMSXΔΠ . . ς οχλ.

14. ελθοντ. c. ℵ BZ al . . ς ελθ. αυτων (var al) | ς (= Gb) γον. αυτω 15. κυριε: Kz om | κακ. πασχε.: NBLZ (Or) κακ. εχει 17. ς εσομ. με. υμ.

Ἰησοῦ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἴασατο τὸν παῖδα καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. [43]ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ θεοῦ.

τῷ λέγων αὐτῷ· τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν πνεῦμα, ἐγὼ ἐπιτάσσω σοι, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. [26]καὶ κράξας καὶ πολλὰ σπαράξας ἐξῆλθεν· καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρός, ὥστε τοὺς πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. [27]ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἤγειρεν αὐτόν, καὶ ἀνέστη. [28]καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατ' ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν· ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; [29]καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ.

καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. [19]τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν εἶπον· διατί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; [20]ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ· μετάβα ἔνθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν.

§ 73.
PRAEDICIT EXITUM SUUM.

Lc 9, 43—45. Mc 9, 30—32. Mt 17, 22—23.

[43]Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίει, εἶπεν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· [44]θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. [45]οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν ἵνα μὴ αἴσθωνται αὐτό, καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

[30]Κἀκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνοῖ· [31]ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκτανθεὶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται. [32]οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

[22]Συστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, [23]καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

§ 74.
TRIBUTUM STATERE EX PISCE SOLVI IUBET.

Mt 17, 24—27. Mc 9, 33.

[24]Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπαν· ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; [25]λέγει· ναί. καὶ εἰσελθόντα εἰς τὴν οἰκίαν προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων· τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων; [26]εἰπόντος δέ·

---

25. ς το πν. το αλαλ. κ. κωφ. | ς σοι επιτ. 26. ς (= Gb) κραξαν et σπαραξαν αυτον | ς ωστε πολλους 27. τησ χ. αυτου c. NBDLΔ etc . . ς αυτον τησ χ. (C* add αυτου) 28. εισελθοντοσ α. c. NBCD LΔ etc . . ς -ντα αυτον | ς επηρ. αυτ. κ. ιδι. | οτι: ADKΠ etc διατι 29. προσευχ. c. ℵ* et^{ca} B k . . ς add και (Δ add τη) νηστεια (syr al νη. κ. πρ.)

20. ο δε et λεγει c. NBD etc . . ς ο δε ιησ. ειπεν | ολιγοπιστιαν c. NB al^{16} syr^{cu} sah al Or al . . ς απιστιαν μεταβα c. NB etc et ενθεν c. NBD etc . . ς μεταβηθι εντευθεν 21. om versum c. ℵ*B 33. it^{2} syr^{cu} sah al Eus^{can} . . ς (et. Or) τουτο δε το γενοσ ουκ εκπορευεται ει μη εν προσευχῃ και νηστεια.

43. ς (= Gb) εποιησεν | εποι. c. NBDLΞ etc . . ς (Gb^{0}) add ο ιησουσ

30. ς και εκειθ. et γνω 31. με. τρ. ημ. (Gb^{11}) . . ς τη τριτη ημερα

22. συστρεφ. c. NB etc . . ς αναστρεφ.

24. ειπαν c. ℵ^{c}BD . . ς ειπον 25. εισελθοντα (D -ντι, ℵ^{ca}B ελθ.) c. NBD etc . . ς οτε εισ. ηλθεν (var al) 26. ειπ. δε (C add αυτου) etc c. NBCL etc (Or), sed NCL praem λεγει αυτω ο πετρ. (ℵ ο δε εφη) απο των αλλοτριων . . ς λεγει αυτω (ς add ο πετροσ, Gb^{00}) απ. τ. αλλ.

ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἄραγε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί. [27]ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίζωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἆρον, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὑρήσεις στατῆρα· ἐκεῖνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

Mc 9, 33. [33]Καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναούμ.

§ 75.

A) DISCIPULORUM AMBITIONEM REDARGUIT INFANTIS EXEMPLO, AC RESPONDET DE ALIENO SANANTE NOMINE IESU.

Lc 9, 46—50. Mc 9, 33—41. Mt 18, 1—5.

[46]Εἰσῆλθεν δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν. [47]ὁ δὲ Ἰησοῦς ἰδὼν τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενος παιδίου ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ, [48]καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὃς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ δέξηται, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με· ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων, οὗτός ἐστιν μέγας.

[49]Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶπεν· ἐπιστάτα, εἴδομέν τινα ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. [50]εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν Ἰησοῦς· μὴ κωλύετε· ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν.

--Καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος ἐπηρώτα αὐτούς· τί ἐν τῇ ὁδῷ διελογίζεσθε; [34]οἱ δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ τίς μείζων. [35]καὶ καθίσας ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα καὶ λέγει αὐτοῖς· εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος. [36]καὶ λαβὼν παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς· [37]ὃς ἂν ἓν τῶν παιδίων τούτων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἂν ἐμὲ δέχηται, οὐκ ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με.

[1]Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες· τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; [2]καὶ προσκαλεσάμενος παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν [3]καὶ εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. [4]ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. [5]καὶ ὃς ἐὰν δέξηται ἓν παιδίον τοιοῦτο ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται.

[38]Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης· διδάσκαλε, εἴδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, ὃς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἠκολούθει ἡμῖν. [39]ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· μὴ κωλύετε αὐτόν· οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὃς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί με· [40]ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστίν. [41]ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματί μου, ὅτι Χριστοῦ ἐστέ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

---

27. σκανδαλιζωμ. c. ℵLZ . . ς -λισωμεν | ς εισ την θαλασσ.

47. ειδωσ c. NBFKΔΠ . . ς ιδων 48. αν c. BKLUΞ . . ς εαν . . ℵ om (εμε δεχετ.) | εστιν (Gb″) c. NBCLXΞ etc . . ς εσται

33. ηλθον c. NBD (-οσαν) al^{12} it^{8} etc . . ς ηλθεν | ς (Gb^{00}) προσ εαυτουσ διελογι. 37. ς οσ εαν bis | των παιδ. τουτ. c. NCΔ etc . . ς τ. τοιουτ. παι. | δεχηται c. BL etc (ℵ οσ δεχετ.) . . ς δεξητ.

1. ωρα: Gb″ ημερα 2. προσκα.: ς add ο ιησ. 4. ταπεινωσει (Gb″) . . ς -ση 5. εν (SXΔ etc om) παιδ. τοι. c. BDLZ etc . . ς π. τοι. εν (NG etc π. εν τ.) | ς τοιουτον

49. ὁ c. NAC^{2}LΞ unc^{14} . . Ti om | επι c. ACD unc^{12} . . NBLXΔΞ εν | ς (= Gb^{00}) τα δαιμ. | NBLΞ it^{3} εκωλυομεν 50. ς και ειπ. | ιησ. c. ℵ*B . . ς ο ιησ. | κωλ.: CDL unc^{3} add αυτον | ς (= Gb) καθ ημων υπ. ημων, NAXΔ κ. υμ. υπ. ημ.

38. εφη αυτω c. NBLΔ (C) etc . . ς απεκριθη δε αυτω | ο (Gb om) ιω. c. NB(C)Δ etc . . ς add λεγων | εν . . ς (non ς^{e}) Gb om | οσ ο. ακολ. ημιν (D etc μεθ ημων.) . . Gb om c. NBCLΔ etc | εκωλυομεν c. NBDΘΓLΔ al^{2} . . ς -σαμεν | οτι ο ηκολ. (c. NBΔ; ς ακ.) ημιν (L al μεθ ημ.) . . Gb^{00} om c. DX al^{9} itpler vg 40. ημων bis c. NBCΔ etc . . ς (non ς^{e}) Gb υμων bis (var al) 41. ς (= Gb) εν τω ονομ. | μου: ℵ^{c}ABC* unc^{4} om | οτι sec c. NBC*DLΔ . . ς om | Ti απολεσει c. DE al^{20}

B) OFFENSIONES VITANDAS DICIT: Mt 18, 6—9. Mc 9, 42—50. Lc 17, 1 s. ADHIBITA PARABOLA DE OVE PERDITA: Mt 18, 10—14. (Lc 15, 3—7.)

6 Ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. 7 οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. 8 εἰ δὲ ἡ χείρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χωλόν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. 9 καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστιν μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. (Mt 5, 13. Ὑμεῖς ἐστὲ τὸ ἅλα τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλα μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται;)

10 Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσιν τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

42 Καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων, καλόν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον εἰ περίκειται μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν. 43 καὶ ἐὰν σκανδαλίζῃ σε ἡ χείρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλόν ἐστίν σε κυλλὸν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωήν, ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον. 45 καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδαλίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλόν ἐστίν σε εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλόν, ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν. 47 καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλόν σε ἐστὶν μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, 48 ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. 49 πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται. 50 καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλας καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.

48: Es 66, 24. 49: Lv 2, 13.

1 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἐλθεῖν, οὐαὶ δὲ δι' οὗ ἔρχεται· 2 λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ τῶν μικρῶν τούτων ἕνα.

(Lc 14, 34. Καλὸν οὖν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται;)

(Lc 15, 3—7. 3 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων· 4 τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἐξ αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ

---

6. L al λιθος μυλικ. | περι c. NBLZ etc . . ς επι, Gb'' εισ 7. εστιν . . Gb⁰ c. BL al mu | ανθρ. c. NDFL etc . . ς (Gb⁰) add εκεινω 8. αυτον (Gb'') c. NBDL etc . . ς αυτα | κυλλ. η χωλ. c. NB etc . . ς χω. η κυλλ.

(13. αλα bis c. ℵ* (pr et D) . . ς αλασ)

42. αν: Ti εαν | τουτ. c. ℵABC*et²DL M²NΔ . . ς om | πιστευοντ. c. ℵΔ it⁴ copᶜᵒᵈ . . Ti πιστιν εχοντων c. C*D a; . . ς πιστευ. εισ εμε | μυλ. ον. (Gb') . . ς λιθος μυλικ. 43. ς σκανδαλιζη | εστ. σε: ς σοι εστι | ς ε. τ. ζ. εισελθ. | Gb⁰ εισ το π. το ασβ. c. ℵᶜLΔ al³ syr (var al) 44. ς (Gb⁰) οπου ο σκωληξ αυτων ου τελευτα και το πυρ ου σβεννυται: om c. NBCLΔ etc 45. ς εστι σοι | γεενν. c. NB CLΔ etc . . ς (Gb⁰⁰) add εισ το πυρ το ασβεστον 46. ς (Gb⁰) οπου ο σκωληξ αυτων ου τελευτα και το πυρ ου σβεννυται: om c. NBCLΔ etc 47. ς σοι εστι | ε. την (Ti om c. BL) γεενν.: ς (Gb⁰⁰) add του πυρος 49. αλισθ. c. NBLΔ al¹⁵ k cop² armzoh . . ς add και πασα θυσια αλι αλισθησεται (singg var) 50. το αλα bis c. ℵ*(pri loc -ασ)LΔ . . ς τ. αλασ | αλα c. *A*BDLΔ . . ς αλασ

1. αυτου c. ℵA BDL unc⁴ etc . . ς om | ςᵉ (= ς Gb) om του | τ. σκ. μη ελθ. c. NBLX e . . ς μ. ε. τ. σκ. | ου. δε . . NBDL πλην ουαι 2. λιθ. μυλ. (Gb'): ς μυλος ονικος | ενα h. l. c. NBL . . ς ante των

(34. ουν: ς om | αλα c. ℵ*D . . ς αλασ | ς om και)

10. εν ουραν. (B εν τω -νω) pr . . r al⁹ it² sah Or⁴ Eusps etc om

(4. εξ αυτ. εν c. NBDGr al⁵ ε . . ς εν εξ αυτ.

12τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφεὶς τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τ᾽ ὄρη πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; 13καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ᾽ αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. 14οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μικρῶν τούτων.

καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός, ἕως εὕρῃ αὐτό; 5καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ χαίρων, 6καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς· συνχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. 7λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσιν μετανοίας.)

§ 76.

A) OFFICIA IN FRATREM PECCANTEM TRACTAT: Mt 18, 15—20.

15Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου. 16ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σεαυτοῦ ἔτι ἕνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. 17ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὸν τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. 18Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένα ἐν οὐρανῷ. 19Πάλιν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν δύο συμφωνήσουσιν ἐξ ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. 20οὗ γάρ εἰσιν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

16: Dt 19, 15.

B) PLACABILITATEM COMMENDAT PARABOLA DE COMPUTANTIBUS REGE AC SERVO: Mt 18, 21—35. Lc 17, 3 s.

21Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις; 22λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλ᾽ ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. 23διὰ τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησεν συνᾶραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. 24ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν, προσηνέχθη εἷς αὐτῷ ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. 25μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος πραθῆναι καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα εἶχεν, καὶ ἀποδοθῆναι. 26πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος ἐκεῖνος προσεκύνει αὐτῷ λέγων· μακροθύμησον ἐπ᾽ ἐμοί, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι. 27σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ. 28ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν λέγων· ἀπόδος εἴ τι ὀφείλεις. 29πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ

---

11. ς (Gb^{00}) ηλθεν γαρ ο υιος του ανθρωπου σωσαι (GL^{2} etc var) το απολωλος: om c. NBL* al^{3} it^{2} sah al Or al 12. BLD etc αφησει (D etc αφιησιν) et και πορ. 14. υμων (DGr* al ημ.) c. ND unc^{pler} etc . . BFHIr etc μου | ἓν (Gb′) c. NBDLM^{2} . . ς εἷς

4. εως: NAMUΔΛ etc add ου 5. αυτου c. NB DL unc^{6} al^{50} . . ς εαυτου 7. εσται h. l. c. NBL al^{2} . . ς post χαρα)

15. αμαρτηση c. NB al^{3} sah Or et Or^{int} al . . ς add εισ σε | υπαγε c. NBD etc . . ς (= Gb) add και 16. σεαυτ. c. NKLM Or etc . . ς σου 17. ειπον c. NL Or . . ς ειπε 18. εαν pr: BDL unc^{3} αν | εαν sec: N*DL αν | εν (ς add τω: om c. B Or et c. NB) ουρανω . . NDL et DL ε. τοισ ουρανοισ 19. παλιν c. NDLMIΔ (MΔ πα. δε) etc . . Ti παλ. αμην | ς συμφωνησωσιν | δυο συμφ. εξ υμ. c. NBDL etc . . ς δυο υμων συμφ.

21. πρ. ο (D om) πε. ειπ. αυτ. (N* om) c. N*DL al^{2} Or . . ς αυτω ο πε. ειπ. 24. Ti προσηχθη c. BD | εισ αυτω c. N*B . . ς αυ. εισ | μυριων: N* sah cop Or^{6} πολλων 25. ο κυρ. c. NBDL etc . . ς add αυτου | γυν. c. NB etc . . ς add αυτου | ειχεν: Ti εχει c. B al^{4} Or 26. εκειν. c. N^{c}DLΔ etc . . ς om | λεγων c. BD it^{6} syr^{cu} etc . . ς add κυριε | απ. σοι (Ti om c. D it^{4}) c. NBL etc . . ς σ. απ. 28. αποδ. c. NBDLΠ* etc . . ς (Gb^{00}) add μοι | ει τι . . ς (= Gb) ο, τι

παρεκάλει αὐτὸν λέγων· μακροθύμησον ἐπ᾽ ἐμοί, καὶ ἀποδώσω σοι. 30ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἕως ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον. 31ἰδόντες οὖν οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γινόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα. 32τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· δοῦλε πονηρέ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· 33οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς κἀγὼ σὲ ἠλέησα; 34καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ. 35οὕτως καὶ ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν.

Lc 17, 3 s. 3Προσέχετε ἑαυτοῖς. ἐὰν ἁμάρτῃ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ. 4καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ καὶ ἑπτάκις ἐπιστρέψῃ πρός σε λέγων· μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

C: A TABERNACULORUM FESTO USQUE DUM AD ULTIMUM PASCHA PROFICISCERETUR.

§ 77.

IESUS ET FRATRES FESTUM HIEROSOLYMAE CELEBRATURI: Ioh 7, 1—10. IESUS PER SAMARIAM PROFICISCENS MALE EXCIPITUR: Lc 9, 51—56.

Ioh 7, 1—10.

1Μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι. 2ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία. 3εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ· μετάβηθι ἐντεῦθεν καὶ ὕπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταί σου θεωρήσουσιν τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς· 4οὐδεὶς γάρ τι ἐν κρυπτῷ ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ. 5οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν. 6λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πάρεστιν, ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐστιν ἕτοιμος. 7οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν. 8ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτήν. ἐγὼ οὐκ ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ ἐμὸς καιρὸς οὔπω πεπλήρωται. 9ταῦτα εἰπὼν αὐτὸς ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. 10ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἑορτήν, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη, οὐ φανερῶς ἀλλ᾽ ἐν κρυπτῷ.

Lc 9, 51—56.

51Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήμψεως αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήρισεν τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, 52καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ· καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς πόλιν Σαμαριτῶν, ὥστε ἑτοιμάσαι αὐτῷ· 53καὶ

---

29. παρεκ. . . ς (= Gb) praem εις τους ποδας αυτου | CDL επ εμε | και . . ς (Gb^{00}) add παντα 30. εως c. NBCL . . ς εως ου 31. ουν c. NBD etc . . ς δε | γινομ. c. Nca DL etc . . ς γενομ. | εαυτων . . ς αὐτ. 33. καγω . . ς και εγω 34. αυτω . . Nca BD etc om 35. ο ουρ. (Gb′) c. NBC^{2}DKLΠ etc . . ς ο επουρ. | υμων . . ς (= Gb) add τα παραπτωματα αυτων

(Lc) 3. εαν . . ς (Gb^{00}) add δε | αμαρτη c. NABL etc . . ς (Gb^{00}) add εισ σε 4. αμαρτηση (Gb″) c. ABDLXΔ etc . . ς αμαρτη | επτακ. sec . . ς add τησ ημερασ | προσ (ς επι c. minusc) σε (Gb″) c. NABDLXΔ al it^{8} vg cop syrr arm Clem . . Gb om c. rΔ unc^{10} etc

1. με. τα. (ς post ο ιησ.) περιεπ. c. NC^{2}D al^{2} it^{8} vg^{cdd} syr^{cu} etc . . ς (Gb^{0}) praem και 3. θεωρησους. (N* -ρουσιν) c. NCB*DLMΔ al . . ς -ρησωσι | σου (B ante τα) . . NDGU etc om (G etc α συ) 4. τι εν κρ. c. NBKLXΠ etc . . ς εν κρ. τι | αυτοσ: BD* sah cop -το 6. λεγει c. N*Dgr al^{4} e syr^{cu} etc . . ς (Gb^{00}) add ουν 8. εορτην c. NCBDKLTXΠ etc . . ς (Gb^{00}) add ταυτην | ουκ c. NDKMΠ etc (Porphyr ap Hier) . . ς (= Gb) ουπω | ς ο καιρ. ο εμ. 9. ταυτ. c. NDKΠ etc . . ς (= Gb) add δε | αυτοσ (Gb′) c. ND*KLXΠ etc . . ς αυτοις 10. ε. τ. εορ. h. l. c. NBKLTXΠ etc . . ς post ανεβη | εν c. ND al^{2} it^{3} syr^{cu} sah Cyr . . ς ωσ εν

51. αυτου sec (ς εαυτ.) . . BLΞ al^{2} c om | εστηρισεν c. BCLVXΞ al . . ς εστηριξεν 52. αυτου . . Ti εαυτ. c. AEGSVΔ al pl | πολιν c. N*rΔ al^{25} it^{pler} vg Tert . . ς κωμην | ωστε: NB it^{5} ωσ

οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἰερουσαλήμ. 54ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης εἶπαν· κύριε, θέλεις εἴπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναλῶσαι αὐτούς; 55στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς. 56καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

§ 78.

INTER VIAM ACCEDUNT NOVI DISCIPULI.

Lc 9, 57—62. Mt 8, 19—22.

57Καὶ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἶπέν τις πρὸς αὐτόν· ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἂν ἀπέρχῃ. 58καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.

59Εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον· ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ εἶπεν· ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθόντι θάψαι τὸν πατέρα μου. 60εἶπεν δὲ αὐτῷ· ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

61Εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος· ἀκολουθήσω σοι, κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. 62εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω εὔθετός ἐστιν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

19Καὶ προσελθὼν εἷς γραμματεὺς εἶπεν αὐτῷ· διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. 20καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.

21Ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν εἶπεν αὐτῷ· κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου. 22ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς.

§ 79.

IESUS MEDIIS DIEBUS FESTIS PRODIENS IN TEMPLO SE DEI LEGATUM PROFITETUR AC BREVI DISCESSURUM.

Ioh 7, 11—36.

11Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ ἔλεγον· ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; 12καὶ γογγυσμὸς ἦν περὶ αὐτοῦ πολὺς ἐν τῷ ὄχλῳ. οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι ἀγαθός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον· οὔ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. 13οὐδεὶς μέντοι παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

14Ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἐδίδασκεν. 15ἐθαύμαζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες· πῶς οὗτος γράμματα οἶδεν μὴ μεμαθηκώς; 16ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με· 17ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς, πότερον ἐκ θεοῦ ἐστὶν ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ. 18ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτόν, οὗτος ἀληθής ἐστιν καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. 19οὐ Μωυσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν

---

54. μαθ. c. ℵB al[4] e arm . . ς add αυτου | ς ειπον | αυτους c. ℵBLΞ etc . . ς (Gb^0) add ως και ηλιας εποιησε [*2 Rgg 1, 10. 12.] 55. αυτοις . . ς (Gb^{00}) add και ειπεν· ουκ οιδατε οιου πνευματος εστε υμεις; 56. ς (= Gb) praem ο γαρ υιος του ανθρωπου ουκ ηλθε ψυχας ανθρωπων απολεσαι αλλα σωσαι.

57. Και c. ℵBCLXΞ . . ς εγενετο | Τι οπου εαν | απερχ. c. ℵBDLΞ . . ς (Gb^{00}) add κυριε 59. ειπεν c. B*DΘ Or . . ς add κυριε | πρ. απελθ. e. ℵBD etc . . ς α. πρ. 60. αυτω: ς (Gb^{00}) add ο ιησ. 62. πρ. αυτ. h. l. c. ℵL XΞ . . AC unc[11] post ο ιησ., Τι om c. B; var al | B etc om αυτου | τη βασ. c. ℵBLΞ . . ς εις την βασιλειαν, ℵ^c etc εν τη βασιλ.

21. μαθητων c. ℵB etc . . ς add αυτου 22. δε c. ℵ 33. it[4] . . ς add ιησους | λεγει c. ℵBC etc . . ς ειπεν

12. ην περι αυ. c. ℵD etc . . ς πε. αυ. ην | πολυς h. l. c. BLTX etc . . ς ante περι . . D it[5] arm om | τω οχλ. c. ℵD etc . . ς τοις οχλοις | αλλοι . . ς (= Gb) add δε c. BTX etc 14. ς ο ιησ. 15. εθαυμ. ουν . . ς και εδ. 16. ουν . . ς (= Gb†) om c. DLX etc | ιησ. c. ℵB etc . . ς ο ιησ. 17. θεου c. ℵD . . ς του θε. 19. BDHΠ[2] al εδωκεν

νόμον; καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον. τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; [20]ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος· δαιμόνιον ἔχεις. τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι; [21]ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἓν ἔργον ἐποίησα καὶ πάντες θαυμάζετε. [22]ὁ Μωϋσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομήν, οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωϋσέως ἐστίν, ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων, καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. [23]εἰ περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος ὁ Μωϋσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; [24]μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε. [25]Ἔλεγον οὖν τινὲς ἐκ τῶν Ἱεροσολυμειτῶν· οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι; [26]καὶ ἴδε παρρησίᾳ λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν. μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; [27]ἀλλὰ τοῦτον οἴδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶς γινώσκει πόθεν ἐστίν. [28]ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγων· κἀμὲ οἴδατε καὶ οἴδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε· [29]ἐγὼ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμὶ κἀκεῖνός με ἀπέστειλεν.

[30]Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ. [31]πολλοὶ δὲ ἐπίστευσαν ἐκ τοῦ ὄχλου εἰς αὐτόν, καὶ ἔλεγον· ὁ Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μὴ πλείονα σημεῖα ποιήσει ὧν οὗτος ποιεῖ; [32]ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν ὑπηρέτας οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἵνα πιάσωσιν αὐτόν.

[33]Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ἔτι χρόνον μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμὶ καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. [34]ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετε, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. [35]εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς· ποῦ μέλλει οὗτος πορεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑρήσομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι καὶ διδάσκειν τοὺς Ἕλληνας; [36]τίς ἐστιν ὁ λόγος οὗτος ὃν εἶπεν· ζητήσετέ με καὶ οὐχ εὑρήσετε, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;

22: Lev 12, 3. Gen 17, 10.

§ 80.

ULTIMO DIE FESTO DE SPIRITU SANCTO DISSERIT. CUM ALIORUM TUM NICODEMI IUDICIUM.

Ioh 7, 37—53.

[37]Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἱστήκει ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔκραζεν λέγων· ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω καὶ πινέτω. [38]ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. [39]τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ τοῦ πνεύματος οὗ ἤμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα, ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη. [40]ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν ἀκούσαντες τῶν λόγων τούτων ἔλεγον· οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης· [41]ἄλλοι ἔλεγον· οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός· ἄλλοι ἔλεγον· μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται; [42]οὐχὶ ἡ γραφὴ εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυεὶδ καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης, ὅπου ἦν Δαυείδ, ὁ Χριστὸς ἔρχεται; [43]σχίσμα οὖν ἐγένετο ἐν τῷ ὄχλῳ δι' αὐτόν· [44]τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας.

---

20. απ. ο οχλ. c. ℵBLTX etc . . ς add και ειπεν 21. ιησους: ς (Gb^0) praem ὁ 22. ο μω. c. ℵ* . . ς δια τουτο μω. 23. ο μω. c. ℵπ^2 . . ς om ο 24. κρινατε . . BDLT etc -νετε 25. εκ: ℵΓ om 26. μηποτε . . ND etc μητι | ο χριστος . . ς (= Gb) praem αληθως 29. ς (= Gb) εγω δε | απεσταλκ. c. ND . . ς -στειλεν 31. πο. δε επιστ. εκ τ. ο. c. ND etc; ς πο. δε εκ τ. ο. επ. . . Ti εκ τ. ο. δε (Κπ ουν) πο. επ. | ο χρ. c. ℵBDLTUXΔ . . ς (Gb^0) praem οτι | μη (Gb^1) . . ς μητι | σημεια . . ς (Gb^0) add τουτων | ποιει c. ℵ*D al^2 it^7 vg syr^{cu} . . ς εποιησεν 32. υπηρετας: ς ante ινα | ς οι φαρ. κ. οι αρχ. 33. ουν: ς (= Gb) add αυτοις | ς μικρ. χρον. 34. BTX etc ευρ. με | εἰμί . . Gb^1 εἶμι 35. με. ουτ. c. DLX syr^{cu} et^{sch} . . ς ουτ. με. | οτι c. ND etc . . ς add ημεις 36. ο λο. ουτ. c. BDℊE*KLXπ . . ς ουτ. ο λο. | BGTX etc ευρ. με 37. εκραζ. c. ND al^2 it vg etc . . ς -ξεν | ερχεσθω c. ND it^2 Cyp^2 etc . . ς add προσ με 39. οὗ . . B unc^7 ὅ | ημελλ. c. NL unc^{10} . . ς εμ. c. BDT unc^3 | BLT οι πιστευσαντες | πνευμ. c. ℵKΤπ etc . . ς (Gb^{00}) add αγιον, B αγιον δεδομενον, it^7 etc δεδομενον, et aliter | ιησους: ς (Gb^{00}) praem ὁ | Ti ουπω c. NBD al Or^3 40. ς πολλοι ουν εκ του οχλου | των λογ. τουτων: ς τον λογον | BD οτι ουτος 41. DLX etc οτι ουτος | αλλοι sec: ς (Gb^{00}) add δε . . Ti οι δε 42. BLT etc ερχ. ο χρ. 43. ς εν τ. οχλ. εγε. 44. BLT etc εβαλεν

45 Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι· διατί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; 46 ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται· οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἄνθρωπος, ὡς οὗτος λαλεῖ ὁ ἄνθρωπος. 47 ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι· μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; 48 μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; 49 ἀλλὰ ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον ἐπάρατοί εἰσιν. 50 λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν· 51 μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον ἐὰν μὴ ἀκούσῃ πρῶτον παρ' αὐτοῦ καὶ γνῷ τί ποιεῖ; 52 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐραύνησον καὶ ἴδε ὅτι προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγείρεται.

38: Zch 14, 8. Es 58, 11. 39: Ioel 2, 28 (3, 1). 42: Ps 89, 4. Mich. 5, 1.

[§ 49.
IESUS ET MULIER ADULTERA.
Ιοη 7, 53—8, 11.]

[53 Καὶ ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. VIII, 1 Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. 2 ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς. 3 ἄγουσι δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς αὐτὸν γυναῖκα ἐν μοιχείᾳ κατειλημμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ 4 λέγουσιν αὐτῷ· διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατειλήφθη ἐπαυτοφώρῳ μοιχευομένη. 5 ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθοβολεῖσθαι· σὺ οὖν τί λέγεις; 6 τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσι κατηγορεῖν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας τῷ δακτύλῳ ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. 7 ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτόν, ἀνακύψας εἶπε πρὸς αὐτούς· ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν πρῶτος τὸν λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω. 8 καὶ πάλιν κάτω κύψας ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. 9 οἱ δὲ ἀκούσαντες καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι ἐξήρχοντο εἷς καθ' εἷς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως τῶν ἐσχάτων, καὶ κατελείφθη μόνος ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ ἑστῶσα. 10 ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ μηδένα θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικός, εἶπεν αὐτῇ· ἡ γυνή, ποῦ εἰσὶν ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου; οὐδείς σε κατέκρινεν; 11 ἡ δὲ εἶπεν· οὐδείς, κύριε. εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· οὐδὲ ἐγώ σε κατακρίνω· πορεύου καὶ μηκέτι ἁμάρτανε.]

5: Lev 20, 10.

---

46. ελ. αυτ. ανθρ. c. ℵ^{c}BLTX etc . . ς ο. ε. α., ℵD ο. α. ε. | ωσ ουτ. λαλ. ο ανθρ. (D om ο α.) c. ℵ*(D) etc, item ς omisso λαλει . . ℵ^{c}BLT om, Gb^{0} 47. απεκρ. c. ℵD etc . . ς (Gb^{0}) add ουν 48. ℵD πιστευει 49. επαρατ. c. ℵBT etc . . ς επικαταρ. 50. εισ c. ℵ* . . ς praem ο ελθων νυκτοσ (Ti om, Gb^{0}) προσ αυτον (ℵ^{c}BT add προτερον): quae maxime fluct 51. πρωτ. παρ αυτ. (ℵ* om π. α.) . . ς π. αυτ. προτερον (Gb* πρωτ.) 51. ς ειπον | εραυν. c. ℵB*T . . ς ερευν. | Ti εκ. τ. γα. προφ. c. BLTX | εγειρ. c. ℵBDT unc^{5} . . ς εγηγερται

53—8, 11. om c. ℵABCLTXΔ al^{60} et evgg^{30} it^{5} sah cop syr^{cdd} pl go; praetereunt Or Chr Cyr al Tert al; asteriscis vel obelis notant EMSΔΠ etc; al varie transp . . . . habent pericopam DFGHKUΓ al^{300} cdd^{gr} et^{lat} ap Hier it^{6} vg al; agnoscunt Hier Amb Aug Constit Nicon Euth. Textum dedimus ut habet ς (Gb^{00}). Variant autem singg fere verba in cdd plerisq. Adscripsimus pauca.

[53. επορευθη . . DMSΓ etc -θησαν, UΔ etc απηλθεν, -θον VIII, 2. λαοσ . . GSU οχλοσ | EGHKΠ om πρ. αυτον 3. DMSUΓΔ om πρ. αυτον | εν . . DMSUΓΔ επι | D ειλημμενην, EGHKΠ καταληφθεισαν 4. λεγουσ. αυτω . . EGHKΠ add πειραζοντεσ, D εκπειραζοντεσ αυτον οι ιερεισ ινα εχωσιν κατηγοριαν αυτου | EGHKΠ κατειληφθη, D al κατειληπται | EGHMSΓΔΠ* επαυτοφορω | U etc ταυτην ευρομεν επαυτ. μοιχευομενην 5. ημιν (al aliter) . . DH al om | DMSUΔ λιθαζειν | λεγεισ . . MSUΔ add περι αυτησ 6. κατηγορειν . . SUΔ -γοριαν κατ | DM al om τουτο δε usq κατ. αυτου | DEGHMS κατεγραφεν | γην . . EGHK add μη προσποιουμενοσ 7. DMS etc ανεκυψεν και, UΔ etc αναβλεψασ | πρ. αυτ. (M al om) . . DSUΓΔ αυτοισ | EGH πρωτον | DUΓΔ om τον | DEGHKMSUΓΔ επ αυτην | EGHK βαλλετω 8. D etc κατακυψασ τω δακτυλω | γην . . U etc add ενοσ εκαστου αυτων τασ αμαρτιασ 9. DMUΓΔ etc om και usq ελεγχ. | EGHKMΓ om εωσ τ. εσχ., D ωστε παντασ εξελθειν | εστωσα . unc om ουσα 10. DMS etc om και μηδ. usq γυναικοσ | DEFGHK etc om η γυνη, MSUΓΔ etc γυναι | DMΓΔ etc om εκειν. usq σου 11. αυτη . . EFGHKMS etc om | EFGK etc κρινω | μηκετι . . DMSUΓ etc praem απο του νυν]

§ 82.
IN TEMPLO DE SUO SUIQUE PATRIS TESTIMONIO AGIT.

Ioh 8, 12—20.

12 Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς λέγων· ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. 13 εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι· σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής. 14 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι ἢ ποῦ ὑπάγω. 15 ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα. 16 καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγώ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθινή ἐστιν, ὅτι μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με. 17 καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γεγραμμένον ἐστὶν ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. 18 ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ. 19 ἔλεγον οὖν αὐτῷ· ποῦ ἐστὶν ὁ πατήρ σου; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὔτε ἐμὲ οἴδατε οὔτε τὸν πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ἤδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν ἤδειτε. 20 ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

17: Dt 19, 15.

§ 83.
DE ORTU SUO ATQUE ABITU DISPUTAT CONTRA IUDAEOS ABRAHAMI GENUS FRUSTRA IACTANTES.

Ioh 8, 21—59.

21 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς· ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετέ με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. 22 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτόν, ὅτι λέγει· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; 23 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. 24 εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. 25 ἔλεγον οὖν αὐτῷ· σὺ τίς εἶ; εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· τὴν ἀρχὴν ὅ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν. 26 πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστιν, κἀγὼ ἃ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ, ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν κόσμον. 27 οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. 28 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ πατήρ, ταῦτα λαλῶ. 29 καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ ἐστίν· οὐκ ἀφῆκέν με μόνον, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε. 30 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. 31 ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους· ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μου ἐστέ, 32 καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. 33 ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτόν· σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις ὅτι ἐλεύθεροι γενήσεσθε; 34 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστιν τῆς ἁμαρτίας. 35 ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. 36 ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. 37 οἶδα ὅτι σπέρμα

---

12. ς ο ιησ. αυτ. ελαλ. (var al) BT Or μοι | ς περιπατησει 14. υμεις c. ℵFHK al^{30} a . . ς υμ. δε | η που c. BDKTUXΛ etc . . ς (= Gb) και που c. ℵL unc^{4} 16. αληθινη c. BD LTX etc . . ς -θης | με c. ℵ*D . . ς add πατηρ 17. γεγραμμ. εστ. c. ℵ . . ς γεγραπται 19. ς (= Gb) ο ιησ. | αν (D om) ηδειτ. c. BLTX etc . . ς ηδ. αν 20. ς (= Gb) ελαλ. ο ιησους

21. αυτοις . . ς (Gb^{00}) add ο ιησ. 23. ελεγεν . . ς ειπεν | Ti ε. τουτου του κο. εστε c. BT etc 24. ℵD etc πιστευσ. μοι 25. ειπεν c. BLTX etc . . ς (Gb^{00}) praem και, (ℵ)DGΓ etc add ουν | ὅ τι . . ς (non ς^{e}) Gb'' ὅτι 26. λαλω (Gb'') . . ς λεγω 27. τ. πατ. αυτοις (D al -του) ελεγ. (DF λεγει): ℵ*D etc add τον θεον 28. ουν c. BLT etc . . ς add αυτοις, ℵD etc αυτ. παλιν | ο πατ. c. ℵDLTX etc . . ς (Gb^{0}) add μου 29. μονον . . ς (Gb^{00}) add ο πατηρ 33. πρ. αυτον . . ς αυτω 34. Gb^{00} της αμαρτιας c. D c Clem etc 35. ℵΧΓ al mu Clem om ο (DT etc add δε) υιος usq αιωνα.

Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. 38ἃ ἐγὼ ἑώρακα παρὰ τῷ πατρὶ λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ἃ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς ποιεῖτε. 39ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστιν. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ ἐστε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραὰμ ἐποιεῖτε· 40νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ θεοῦ· τοῦτο Ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν. 41ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. εἶπαν οὖν αὐτῷ· ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννήμεθα, ἕνα πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν. 42εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ ὁ θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἠγαπᾶτε ἂν ἐμέ· ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἥκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ᾽ ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν. 43διατί τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν. 44ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ᾽ ἀρχῆς καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶν καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. 45ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι. 46τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰ ἀλήθειαν λέγω, διατί ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι; 47ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστέ. 48ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ· οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρίτης εἶ σὺ καὶ δαιμόνιον ἔχεις; 49ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με. 50ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων. 51ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν ἐμὸν λόγον τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. 52εἶπαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέθανεν καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις· ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσηται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα· 53μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανεν; καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν ποιεῖς; 54ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἐὰν ἐγὼ δοξάσω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστιν· ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με. ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι θεὸς ἡμῶν ἐστίν, 55καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν. κἂν εἴπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῶν ψεύστης· ἀλλὰ οἶδα αὐτὸν καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ. 56Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα εἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν, καὶ εἶδεν καὶ ἐχάρη. 57εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν· πεντήκοντα ἔτη οὔπω ἔχεις καὶ Ἀβραὰμ ἑώρακας; 58εἶπεν αὐτοῖς Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμί. 59ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ᾽ αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ.

§ 84.

A) SANAT HIEROSOLYMAE SABBATO CAECIGENUM: Ioh 9, 1—41.

B) SE BONUM PASTOREM ESSE DICIT: Ioh 10, 1—21.

A) Ioh 9, 1—41.

1Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. 2καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· ῥαββεί, τίς ἥμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; 3ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὔτε οὗτος ἥμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ᾽ ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν

---

38. α bis c. ℵ*BCDX etc (pri ℵᶜL, sec K) . . ς ο (Gb′ α sec) | α εγω c. NBC Or³ (DLX εγω α) . . ς εγω ο | πατρι c. BCLTX etc (Ordis) . . ς (Gb⁰⁰) add μου | ηκουσατε (Gb″) c. ℵᶜBCKLX . . ς εωρακατε c. ℵ*DT unc¹⁰ | του πατρ. c. NT, item qui ηκουσατε . . ς τω πατρι, et ς (Gb⁰⁰) add υμων: om c. BLT etc (Ordis) 39. ς ειπον | εστε c. NBDLT etc . . ς (= Gb) ητε c. C unc¹³ etc | εποιειτε c. NB²DLT et unc¹⁴ etc . . Gb′ ποιειτε c. B* Orsaep (antea¹⁰ εστε). Praeterea ς (= Gb) add αν: om c. NBDT unc⁸ 41. ℵᶜDn² al υμ. δε | ειπαν c. ND . . ς -ον, et ς add -ουν: om c. NBLT etc | BD* ουκ εγεννηθημεν, ℵ*LT ουκ εγεννημεθα 42. ειπεν c. BCLT unc⁸ . . ς (= Gb) add ουν 44. ς (= Gb) εκ πατρ. | ουκ εστ. c. NB*DLXΔΛ** al . . ς ουχ εστ. 46. ς (= Gb) ει δε 48. ς (= Gb) απεκρ. ουν | ς ειπον 51. ς τον λο. τον εμον 52. ειπαν c. ND . . ς -ον et ς add ουν: om c. NBC etc | ς (= Gb) γευσεται 53. σεαυτον . . ς (= Gb) add συ 54. ς δοξαζω | ημων (G″) c. AB²CL unc¹¹ . . ς υμων c. NB*DFX 55. καν c. NBD . . ς και εαν | υμων . . ABD υμιν | 56. ειδη c. NAB*D²X . . ς ιδη 57. ειπαν c. ND . . ς -ον | εωρακας (B* -κεσ) . . ℵ* -κεν σε 58. ιησ. c. BC al¹ . . ς ο ιησ. 59. ιερου c. ℵ*BD it⁷ vg Or etc . . ς (= Gb) add διελθων δια μεσου αυτων και παρηγεν ουτως (singg var)

3. ς (= Gb) ο ιησ.

αὐτῷ. 4ἡμᾶς δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντος ἡμᾶς ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νὺξ ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. 5ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὦ, φῶς εἰμὶ τοῦ κόσμου. 6ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσεν χαμαὶ καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, 7καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὕπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, ὃ ἑρμηνεύεται ἀπεσταλμένος. ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθεν βλέπων. 8οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον, ὅτι προσαίτης ἦν, ἔλεγον· οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; 9ἄλλοι ἔλεγον ὅτι οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον· οὐχί, ἀλλὰ ὅμοιος αὐτῷ ἐστίν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι ἐγώ εἰμι. 10ἔλεγον οὖν αὐτῷ· πῶς οὖν ἠνεῴχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; 11ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· ὁ ἄνθρωπος ὁ λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν μου τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶπέν μοι ὅτι ὕπαγε εἰς τὸν Σιλωὰμ καὶ νίψαι. ἀπελθὼν οὖν καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα. 12εἶπαν αὐτῷ· ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; λέγει· οὐκ οἶδα.

13Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τόν ποτε τυφλόν. 14ἦν δὲ σάββατον ἐν ᾗ ἡμέρᾳ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς· 15πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· πηλὸν ἐπέθηκέν μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην καὶ βλέπω. 16ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές· οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι ἔλεγον· πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. 17λέγουσιν οὖν τῷ τυφλῷ πάλιν· σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι προφήτης ἐστίν. 18οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦν τυφλὸς καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος, 19καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν βλέπει ἄρτι; 20ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπαν· οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· 21πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἴδαμεν, ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν· αὐτὸν ἐρωτήσατε, ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει. 22ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται. 23διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπαν ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐπερωτήσατε. 24ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου, ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπαν αὐτῷ· δὸς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν. 25ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος· εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν οὐκ οἶδα· ἓν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω. 26εἶπον οὖν αὐτῷ· τί ἐποίησέν σοι; πῶς ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; 27ἀπεκρίθη αὐτοῖς· εἶπον ὑμῖν ἤδη καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; 28ἐλοιδόρησαν αὐτὸν καὶ εἶπαν· σὺ μαθητὴς εἶ ἐκείνου, ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωϋσέως ἐσμὲν μαθηταί· 29ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωϋσεῖ λελάληκεν ὁ θεός, τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν. 30ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐν τούτῳ γὰρ τὸ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστίν, καὶ ἤνοιξέν μου τοὺς ὀφθαλμούς. 31οἴδαμεν ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει, ἀλλ'

---

4. ημας pr c. ℵ*BDL sah cop syrʰʳ etc . . ς εμε | ημας sec c. ℵ*L cop etc . . ς με 6. αυτου (D -τω) τ. πη. c. ΝABC**L etc . . ς om αυτ. | οφθαλμ. c. NBL al . . ς add του τυφλου (D etc αυτου) 8. προσαιτης . . ς (= Gb) τυφλος 9. α. ελ. ουχι αλλα . . ς αλλοι δε οτι | ℵ* unc⁷ εκει. δε 10. ουν sec: ς om | ς ανεωχθ. | σου (et ς Gb) . . ς^e σοι 11. απεκρ. εκ.: ς (Gb⁰) add και ειπεν | ο ανθρ. c. NBL et ο λεγ. c. NBCL . . ς om ὁ bis | οτι c. NBL . . ς om | ς (= Gb) εισ την κολυμβηθραν του σιλωαμ | ουν . . ς δε 12. ειπαν c. NBD . . ς -ον et (Gb⁰) add ουν: om c. A al¹ e am etc . . NBLX praem και 14. εν η ημ. c. NBLX etc . . ς οτε | LX ηνεωξ., D ηνοιξ. 15. ς (= Gb) επ. τ. οφθ. μου 16. ς ουτ. ο α. ουκ εστ. πα. του (Gb⁰⁰) θεου | NBD etc αλλοι δε 17. ουν c. NABDLX etc . . ς om | NBLX etc τι συ | ηνοιξ. c. ΝAD unc⁹ . . BXΔ ηνεωξ., KLΠ ανεωξ. 18. ην τυ. c. NBL . . ς τυ. ην | Gb⁰ οτι usq ανεβλ. c. D l 19. λεγοντες: ℵ* etc om | ℵ ει ουτ. εστ., D ει ε. ουτ. | ς αρτ. βλεπ. 20. απεκρ. ουν c. NB . . ς om ουν . . A unc⁹ etc απ. δε. Addit autem ς αυτοις: om c. NBLX etc | ς ειπον 21. αυτ. ερω. h. l. c. ℵᶜBDLX etc (ℵ*ᵇ sah Chr om) . . ς post εχει | ηλ. εχ. c. ℵᶜBDLX etc . . ς αυτος ηλ. εχ. | εαυτου: ς αυτου 22. ℵ ειπαν 23. ειπαν c. NBD . . ς -ον, item v. sq | επερωτ. c. NB (D v. 21) . . ς ερωτ. 24. ς εκ δευ. τ. ανδρ. | NBL etc ουτ. ο ανθρ. 25. Gb⁰⁰ ουν c. KS etc | εκεινος . . ς (Gb⁰) add και ειπεν 26. ℵ* ειπαν | ουν: ℵ it² etc om; ς δε | αυτω c. ℵ*BD etc . . ς add παλιν 27. NDLXΠΔ etc μαθ. αυτ. 28. ελοιδ. c. A unc¹² etc . . ς (= Gb) add ουν, ℵ*B etc και ελ., ℵᶜDL etc οι δε ελ. | ειπαν c. ND . . ς -ον | μα. ει εκ. c. NAB al² . . ς ει μα. εκ. 29. ς μωση 30. ε. του. γαρ (D ουν) c. NB(D)L etc . . ς ε. γ. του. | το c. NBL etc . . ς om ηνοιξ. c. NBDL al . . ς ανεωξ., X ηνεωξ., 31. οιδαμεν . . ς (Gb⁰⁰) add δε | BDΛ etc ο θε. αμαρτ.

ἐάν τις θεοσεβὴς ᾖ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει. 32ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἤνοιξέν τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου· 33εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. 34ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· ἐν ὁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.

35Ἤκουσεν Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὑρὼν αὐτὸν εἶπεν· σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; 36ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· καὶ τίς ἐστιν, κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; 37εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἑώρακας αὐτόν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστιν. 38ὁ δὲ ἔφη· πιστεύω, κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. 39καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· εἰς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. 40ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ὄντες, καὶ εἶπαν αὐτῷ· μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοί ἐσμεν; 41εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἴχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι βλέπομεν· ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

b) Ioh 10, 1—21.

1Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶν καὶ λῃστής· 2ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας ποιμήν ἐστιν τῶν προβάτων. 3τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα φωνεῖ κατ᾽ ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά. 4ὅταν τὰ ἴδια πάντα ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἴδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ· 5ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσουσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ᾽ αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδασιν τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. 6Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς. 7εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων. 8πάντες ὅσοι ἦλθον κλέπται εἰσὶν καὶ λῃσταί· ἀλλ᾽ οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα. 9ἐγώ εἰμι ἡ θύρα· δι᾽ ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν εὑρήσει. 10ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσιν καὶ περισσὸν ἔχωσιν. 11ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός. ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων· 12ὁ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν ποιμήν, οὗ οὐκ ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησιν τὰ πρόβατα καὶ φεύγει, καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει· 13ὅτι μισθωτός ἐστιν καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. 14ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμά, καὶ γινώσκουσί με τὰ ἐμά, 15καθὼς γινώσκει με ὁ πατὴρ κἀγὼ γινώσκω τὸν πατέρα, καὶ τὴν ψυχήν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. 16καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κἀκεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν, καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν. 17διὰ τοῦτό με ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. 18οὐδεὶς αἴρει αὐτὴν ἀπ᾽ ἐμοῦ, ἀλλ᾽ ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβεν παρὰ τοῦ πατρός μου. 19σχίσμα πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους

---

32. ηνοιξ. c. NADL unc^{9} etc . . BXΔ al ηνεωξ. 34. ειπαν c. NBD . . ς -ον 35. ιησ. c. NB . . ς ο ιης. | ειπ. c. N*BD e cop^{cod} . . ς add αυτω | τ. ανθρωπ. (Gb′) c. NBD etc . . ς τ. θεου 36. κ. ειπεν: AB om | και sec: ς (= Gb) om 37. ειπεν (N εφη, D απεκριθη) c. NBDX etc . . ς (Gb^{00}) add δε 40. ηκουσ. c. NBLX etc . . ς (Gb^{00}) και ηκ. (D ηκ. ουν) | φαρισ. c. N*D al it^{pler} vg al . . ς add ταυτα | ς οι οντ. μ. αυτ. | ειπαν c. ND . . ς -ον 41. ς η ουν (Gb^{00}) αμαρτια

3. φωνει (Gb′) . . ς καλει 4. οταν (Gb′) c. NBLΠ^{2} etc . . ς και οτ. (var al) | παντα c. N^{ca}BDLX etc (N* et^{cb} go om) . . ς προβατα 5. ς ακολουθησωσιν c. NKLX unc^{6} etc 7. ειπ. ουν sine παλ. c. N* et^{ca} etc, sine αυτοις c. N*B . . ς add παλιν αυτοις, N^{a} et^{cb} A unc^{3} αυτοις παλιν, var al | οτι: BGKLUXΠ* om 8. ηλθ. c. N* unc^{8} al pl it vg go sah syr^{sch} eth^{r} Bas Aug^{dis} al . . ς (Gb^{0}) praem, Ti add προ εμον 11. τιθησιν: Ti διδωσιν c. N*D it^{2} vg 12. ο μισθ. c. BGL etc . . NDXΔ ο δε μι., ς ο μι. δε | εστιν c. NABLX etc . . ς εισιν | σκορπ. c. NBDLΠ al^{9} arm syr^{hr} Lcif . . add τα προβατα 13. οτι c. NRDL al^{3} e sah cop arm syr^{hr} Lcif. . . ς (Gb^{0}) praem ο δε μισθωτος φευγει 14. γινωσκουσ. μ. τ. ε. (Gb′) c. NBDL etc . . ς γινωσκομαι υπο των εμων 15. τιθημι: Ti c. N*D διδωμι 16. ς με δει | NAGXΔΔ etc ακουσωσιν | Gb′ γενησονται c. N^{c}BDLX etc 17. ς ο πατ. με 18. N*B ηρεν 19. σχισμ. c. NBLX etc . . ς (Gb^{0}) add ουν

τούτους. [20]ἔλεγον οὖν πολλοὶ ἐξ αὐτῶν· δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε; [21]ἄλλοι ἔλεγον· ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστιν δαιμονιζομένου· μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξαι;

§ 85.

LEGATIO SEPTUAGINTA DISCIPULORUM.

Lc 10, 1—16. Mt 11, 20—24.

[1]Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ κύριος καὶ ἑτέρους ἑβδομήκοντα, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι. [2]ἔλεγεν δὲ πρὸς αὐτούς· ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐργάτας ἐκβάλῃ εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. [3]ὑπάγετε· ἰδοὺ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων. [4]μὴ βαστάζετε βαλλάντιον, μὴ πήραν, μὴ ὑποδήματα· μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. [5]εἰς ἣν ἂν εἰσέλθητε οἰκίαν, πρῶτον λέγετε· εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. [6]καὶ ἐὰν ᾖ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαήσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν. εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. [7]ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἔσθοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. [8]καὶ εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν, [9]καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς· ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. [10]εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέλθητε καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἴπατε· [11]καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἀπομασσόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ.

Cf. ad haec § 56.

[12]λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. [13]οὐαί σοι Χοραζείν, οὐαί σοι Βηθσαϊδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθήμενοι μετενόησαν. [14]πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν. [15]καὶ σὺ Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως τοῦ ᾅδου καταβιβασθήσῃ. [16]Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.

[20]Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσται δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν· [21]οὐαί σοι Χοραζείν, οὐαί σοι Βηθσαϊδάν, ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. [22]πλὴν λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ ὑμῖν. [23]καὶ σὺ Καφαρναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως ᾅδου καταβιβασθήσῃ, ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν σοί, ἔμειναν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. [24]πλὴν λέγω ὑμῖν ὅτι γῇ Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί. (cf. § 56: Mt 10, 15. 40 s.)

---

20. ουν c. ND al[3] . . ς δε 21. ανοιξαι c. NBLX etc . . ς ανοιγειν

1. BLΞ etc om και pr | BDMR etc εβδομ. δυο | ς εμελλ. 2. δε (Gb′) . . ς ουν | εργ. εκβ. c. BD e . . ς εκβ. (et ς = Gb -άλλη) εργ. 3. ιδου c. NAB etc . . ς add εγω 4. ς βαλαντ. | μη tert c. NBDLΞ . . ς μηδε | μηδενα c. ℵ*Δ* etc . . ς και μηδ. 5. εισελθ. (Gb′) et (c. NBD e) ante οικιαν . . ς οικιαν εισερχησθε 6. ς (= Gb) εαν μεν η | ς[e] (= ς Gb) ο υιος c. ℵ* etc | επαναπαησ. c. NB* . . ς -παυσ- 7. εσθοντ. c. BD . . ς εσθιοντ. | αυτου . . ς add εστι 8. κ. ε. ην . . ς (Gb[00]) add δ' 10. εισελθητε (Gb″) . . ς εισερχησθε 11. εισ. τ. ποδ. (c. NBDR etc; ACLΞ unc[6] add ημων) . . ς om | εγγικεν . . ς (= Gb) add εφ υμας.

12. δε c. NDΞ unc[8] etc . . Gb Ti om 13. ς χοραζιν | NEUΓ etc βηθσαϊδαν | ς εγενοντο et καθημεναι 15. μη et υψωθηση c. NBDLΞ etc . . ς et υψωθεισα | ουρ. c. NB*CD al[3] . . ς του ουρ. | Ti του αδου c. BLW[a] al | καταβιβ. c. NACLRΞ unc[6] . . BD syr[cu] aeth καταβηση

21. ς χοραζιν | βηθσαϊδαν c. ℵ*B unc[11] . . Gb″ -δα c. ℵ**CDLV 23. μη (L ῆ) et υψωθ. c. NBCD(L) al it[6] vg syr[cu] Irint etc . . ς η et υψωθεισα, Ti Gb′ η et υψωθης | ουρ. c. NBDΔ al . . του ουρ. | καταβιβ. c. NCL unc[12] syr[cu] et[rell] cop etc . . Ti καταβηση c. BD it vg etc | ς εγενοντο | εμειναν c. NBC al ς -ναν (LXΔ -νον)

§ 86.
REDITUS SEPTUAGINTA DISCIPULORUM.
Lc 10, 17—24. Mt 11, 25—30.

17 Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα μετὰ χαρᾶς λέγοντες· κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. 18 εἶπεν δὲ αὐτοῖς· ἐθεώρουν τὸν σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. 19 ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσει. 20 πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται, χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐνγέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

21 Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγγαλλιάσατο ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ καὶ εἶπεν· ἐξομολογοῦμαί σοι πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου. 22 καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶπεν· πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστιν ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστιν ὁ πατὴρ εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. 23 καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν· μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. 24 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ ἴδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

25 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· ἐξομολογοῦμαί σοι πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἔκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· 26 ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως εὐδοκία ἐγένετο ἔμπροσθέν σου. 27 Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου, καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν εἰ μὴ ὁ πατήρ, οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. 28 Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς. 29 ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πραΰς εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. 30 ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν. (Mt 13, 16 Ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν ὅτι ἀκούουσιν. 17 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ ἴδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.)

§ 87.
PARABOLA DE SAMARITA MISERICORDE.
Lc 10, 25—37.

25 Καὶ ἰδοὺ νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτόν, λέγων· διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 26 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν· ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; 27 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. 28 εἶπεν δὲ αὐτῷ· ὀρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει, καὶ ζήσῃ. 29 ὁ δὲ θέλων δικαιῶσαι ἑαυτὸν εἶπεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ τίς ἐστίν μου πλησίον; 30 ὑπολαβὼν ὁ Ἰησοῦς

---

17. BD it^{e} vg al οι εβδ. δυο 19. δεδωκ. c. ℵBC*LX etc . . ς διδωμι | ℵ*D om ου μη | ς Gb (non ς^{e}) αδικηση 20. ς (= Gb) χαιρ. δε μαλλον | ενγεγρ. c. NBLX etc (ενγ- NB, rell εγγ-) . . ς εγραφη

21. εν τω c. NDFLWXΞ etc . . ς om εν | τω αγ. c. NBCDKLXΞΠ . . ς om | και ειπ. c. NBDΞ . . ς praem o ιησους | Ti ευδ. εγ. c. BC*LXΞ etc 22. κ. στρ. πρ. τ. μα. ειπ. c. ACX unc^{11} it^{4} etc . . . ς Gb Ti om c. NBDLMΞΠ al^{20} it^{e} vg syr^{cu} etc | ς (= Gb) παρεδ. μοι 23. D it^{pler} vg syr^{cu} om κατ ιδ. 24. ς ειδον

25. εκρυψ. c. NBD etc . . ς απεκρ. 26. ευδ. εγε. c. NB etc . . ς εγε. ευδ. 27. μου: ℵ* etc om 29. πραυς c. NBC*D* etc . . ς πραος (16. ς ακουει 17. αμην c. NX etc . . ς add γαρ | ιδαν (B ειδ.) c. NB al . . ς -ον)

25. λεγων c. NBLΞ etc . . ς και λεγ. 27. εξ ολ. τησ (BΞ al om) καρδ. . . D etc εν ολη τη -δια | κ. εν ολη etc c. NBDLΞ etc . . ς κ. εξ ολησ τησ ψυχησ σ. κ. εξ ο. τ. ισχυοσ σ. κ. εξ ο. τ. διανοιασ 29. ς δικαιουν 30. υπολαβ. c. ℵ*BC* etc . . ς υπ. δε

εἶπεν· ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἰερουσαλὴμ εἰς Ἰερειχώ, καὶ λῃσταῖς περιέπεσεν, οἳ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον, ἀφέντες ἡμιθανῆ. 31κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεύς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. 32ὁμοίως δὲ καὶ Λευείτης γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθεν. 33Σαμαρίτης δέ τις ὁδεύων ἦλθεν κατ' αὐτὸν καὶ ἰδὼν ἐσπλαγχνίσθη, 34καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοκεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. 35καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκεν τῷ πανδοκεῖ καὶ εἶπεν· ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅ τι ἂν προσδαπανήσῃς ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. 36τίς τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς; 37ὁ δὲ εἶπεν· ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· πορεύου καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.

27: Dt 6, 5. Lv 19, 18.

§ 88.

IESUS BETHANIAE APUD MARTHAM HOSPITATUR.

Lc 10, 38—42.

38Ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς καὶ αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινά· γυνὴ δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν. 39καὶ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαριάμ, ἣ καὶ παρακαθεσθεῖσα πρὸς τοὺς πόδας τοῦ κυρίου ἤκουεν τὸν λόγον αὐτοῦ· 40ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπεν· κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφή μου μόνην με κατέλιπεν διακονεῖν; εἰπὸν οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται. 41ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ κύριος· Μάρθα Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ θορυβάζῃ περὶ πολλά, 42ἑνὸς δέ ἐστιν χρεία· Μαρία γὰρ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐ ἀφαιρεθήσεται αὐτῆς.

§ 89.

ORARE DOCET DISCIPULOS.

Lc 11, 1—13. (Mt 6, 9—13. 7, 7—11.)

1Καὶ ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶπέν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν· κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. 2εἶπεν δὲ αὐτοῖς· ὅταν προσεύχησθε, λέγετε· πάτερ, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου· 3τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν.

2—3: Mt 6, 9—11. 9Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· 10ἐλθάτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς· 11τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον.

---

30. ημιθανη c. ℵBDLΞ etc . . ς add τυγχανοντα 32. γενομ. et ελθ. c. AC unc^{11} etc . . ℵ^{c}BLXΞ om γενομ., item Dπ al^{10} it^{6} vg etc om ελθ. (Gb^{0}; ℵ* om versum) 33. ιδων c. ℵBC LΞ etc . . ς add αυτον 34 et 35. πανδοκ- c. ℵ*Ξ et ℵ*D* . . ς πανδοχ-. Item ς -δοχειον 35. εκβαλ. c. ℵBDLXΞ etc . . ς (Gb^{00}) praem εξελθων (C* εξ. και) | ειπ. c. BDLΞ etc . . ς add αυτω 36. τις c. ℵBLΞ etc . . ς add ουν | ς δοκ. σοι πλ. γεγ. 37. ειπ. δε: ς (= Gb) ειπ. ουν . . Gb' ειπ. c. al^{3} syr^{cu} et^{sch} arm

38. εγεν. etc c. ACDP unc^{13} etc . . ℵBLΞ etc εν δε τω πορ. αυτους αυτος | ε. την. οικ. c. ℵC*LΞ . . ς ε. τον οικον αυτης . . B om 39. μαριαμ c. ℵB^{3}C*LPΞ al . . ς -ρια | η και: ℵ*B^{3}LΞ om η | παρακαθεσθ. etc . . ς παρακαθισασα παρα τ. πο. του ιησου 40. Τι κατελειπεν contra ND unc^{6} | ειπον c. DLΞ al . . ς ειπε 41. ο κυρ. c. ℵB*L etc . . ς ο ιησους | θορυβαζ. c. ℵBCDL etc . . ς τυρβαζη 42. ενος δε etc c. AC*P unc^{14} etc . . ℵBC**L al^{2} cop syr^{p} mg Orcat etc ολιγων δε εστ. χρ. (B χρ. ε., ℵ* om χρ.) η ενος . . D it^{7} om | γαρ c. ℵBLX^{com}Δ etc . . ς δε . . D etc om | αυτης c. ℵ*BDL etc . . ς (Gb^{0}) praem απ

2. προσευχησθ. c. ℵBDLΞ unc^{9} etc . . Τι -χεσθε c. ACHMPΓΔΠ* etc | πατ. c. NBL (add ημ.) Ordis etc . . ς (=Gb) add ημων ο εν τοις ουρανοις | ελθατω c. NCPΔ . . ς -ετω | η βα. σου c. BL etc (Ordis) . . ς (= Gb) add γενηθητω το θελημα σου ως εν ουρανω και επι της (ℵ*ACDMPΔ om) γης

10. ελθατ. c. ℵDE^{2}GΔ etc . . ς -θετω | γης c. ℵBZΔ etc . . ς της γης

4καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.

5Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· τίς ἐξ ὑμῶν ἕξει φίλον, καὶ πορεύσεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου καὶ εἴπῃ αὐτῷ· φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους, 6ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρός με καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ· 7κἀκεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἴπῃ· μή μοι κόπους πάρεχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι. 8λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι φίλον αὐτοῦ, διά γε τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρῄζει. 9Κἀγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιχθήσεται ὑμῖν. 10πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιχθήσεται. 11τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσει ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν αὐτῷ ἐπιδώσει; 12ἢ καὶ αἰτήσει ᾠόν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; 13εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

4: Mt 6, 12. 13. 12καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· 13καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

9—13: Mt 7, 7—11. 7Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. 8πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. 9ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν αἰτήσει ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; 10ἢ καὶ ἰχθὺν αἰτήσει, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; 11εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

Cf. ad haec § 41.

§ 90.

DUO CAECOS SANAT.

Mt 9, 27—31.

27Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ, ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ κράζοντες καὶ λέγοντες· ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυείδ. 28ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ· ναί, κύριε. 29τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων· κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. 30καὶ ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· καὶ ἐνεβριμήθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· ὁρᾶτε μηδεὶς γινωσκέτω. 31οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.

---

4. αφιομ. c. ℵ^{c}ABCDP unc^{7} . . ς αφιεμ. (et. ℵ*Lz) | εισ πειρ. c. ℵ*BL etc (Ordis) . . ς (= Gb) add αλλα ρυσαι ημασ απο του πονηρου 5. ειπη . . Gb‘ ερει c. ADΘ$^{\Gamma}$KMPRΠ etc 6. μου c. ℵABLXΠ etc . . Gb^{0} c. CR unc^{11} etc 8. φιλ. αυτ. c. NBC(D)LX etc . . ς αυτου (AR etc -τον) φιλ. | ℵ^{c}DLX unc^{10} οσον 9. et 10. ανοιχθ. c. D unc^{9}, et (Gb‘) c. A unc^{12} etc . . ς ανοιγησ. c. ℵABCLRX unc^{4}, et c. NCLMRX etc (BD$^{\Gamma}$ ανοιγετ.) 11. τινα . . ΝDLX etc τισ | εξ . . (= Gbϯ) om | τον πατ. (B etc post αιτ.) . . 48ev semel b syr^{cu} Dial om | ο υιοσ (D etc transp) . . ΝL etc om | η και (ΝL etc om) c. (ΝL)ACDR unc^{14} . . ς ει και | αυτ. επιδ. c. BDL c . . ς επ. αυτ. 12. η και c. ΝBL etc . . ς η και εαν | αιτησει (et. ς^{e}) . . ς -ση | μη: BL om 13. υπαρχοντεσ: ΝD unc^{4} οντεσ | ς (= Gb) αγ. δομ. | ὁ sec . . ΝLX etc om

12. αφηκαμεν . . ς αφιεμεν (DELΔ etc -ομεν) 13. πονηρου . . ς (= Gb) add οτι σου εστιν η βασιλεια και η δυναμισ και η δοξα εισ τουσ αιωνασ. αμην.

8. B vv aliq ανοιγεται 9. εστιν . . B*L etc om | ον αιτησει . . ς Ti ον εαν αιτηση 10. η και c. ΝBC etc . . Ti η και εαν, ς και εαν | ς αιτηση

27. αυτω . . BD al om | ℵ κραυγαζοντεσ | υιοσ (Gb‘) c. BGUΠ al^{80} . . ς υιε 28. Ti προσηλθαν c. B | ℵ*D etc οι δυο τυ. 30. ανεωχθ. c. ΝL unc^{11} etc . . Ti ηνεω. c. BD(C* ηνοι.) | ενεβριμηθη c. ΝB* al . . ς -μησατο

§ 91.

A) SANAT MUTUM DAEMONIACUM: Lc 11, 14 s. Mt 9, 32–34.
B) CALUMNIANTES PHARISAEOS CASTIGAT: Lc 11, 17–26. Mt 12, 43–45.
C) FEMINAM QUIS BEATUS SIT DOCET: Lc 11, 27 s.
D) REICIT CAELESTE SIGNUM PETENTES: Lc 11, 16. 29–36. Mt 12, 38–42.

A) Lc 11, 14 s. Mt 9, 32–34.

14 Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον, καὶ αὐτὸ ἦν κωφόν· ἐγένετο δὲ τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι· 15 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· ἐν Βεελζεβοὺλ τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

32 Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζόμενον. 33 καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες· οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ. 34 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

B) Lc 11, 17–26. Mt 12, 43–45.

17 Αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς· πᾶσα βασιλεία διαμερισθεῖσα ἐφ' ἑαυτὴν ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει. 18 εἰ δὲ καὶ ὁ σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. 19 εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. 20 εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 21 Ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· 22 ἐπὰν δὲ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἴρει ἐφ' ᾗ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. 23 ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. 24 Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ μὴ εὑρίσκον λέγει· ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον. 25 καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. 26 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ ἑπτά, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων.

Cf. ad haec § 47.

Mt 12, 43 ss. 43 Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει. 44 τότε λέγει· εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω ὅθεν ἐξῆλθον. καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σχολάζοντα καὶ σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. 45 τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

C) Lc 11, 27 s.

27 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα ἐπάρασά τις φωνὴν ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ· μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας. 28 αὐτὸς δὲ εἶπεν· μενοῦν μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάσσοντες.

---

14. εξελθοντος . . ACLX εκβληθεντος 15. Τι ειπαν c. B | τω . . ς (= Gb†) om 32. ανθρωπον . . NB etc om 33. λεγοντες . . ς (= Gb) add οτι

17. διαμερ. h. l. c. NADL etc . . ς ante ερημ. 18. NBΔ(r) etc εμερισθη 19. αυτ. κρι. εσ. υμ. (εσ. υμ. c. ℵ it^{5}) . . BD c. αυτ. υμ. κριτ. εσ. . . ς κρ. υμ. αυτ. εσ. 22. ισχυρ. c. NBD LΞ etc . . ς ο. ισχ. 23. ℵ*L etc σκορπ. με. 25. ελθον c. NABLΞ unc^{6} . . Ti -ων c. CDRX unc^{6} (sed mu et. ευρισκων, aliq et. ζητων) | σεσαρ. c. ℵ*AD unc^{11} etc . . ℵ^{c}BCLRΓΞ etc praem σχολαζοντα 26. επτα h. l. c. NBLΞ al . . ς ante ετερα | εισελθοντα . . Gb^{t} ελθ.

44. ς επιστρ. εισ. τ. οι. μου | ελθον (ℵ* om) c. ℵ^{a}BCL unc^{8} . . Ti -ων c. DFGXΓ etc | και σεσαρ. c. ℵ^{c}*Ζ al mu it^{5} syr^{cu} etc . . ς om και

27. φων. γυν. c. NBL . . ς γυν. φων. 28. μενουν c. ℵAB*LΔΞ . . ς μενουνγε | φυλασσ.: ς (= Gb) add αυτον

d) Lc 11, 16. 29—36. Mt 12, 38—42.

16 ετεροι δε πειραζοντες σημειον εξ ουρανου εζητουν παρ αυτου.
29 Των δε οχλων επαθροιζομενων ηρξατο λεγειν η γενεα αυτη γενεα πονηρα εστιν σημειον ζητει και σημειον ου δοθησεται αυτη ει μη το σημειον Ιωνα. 30 καθως γαρ εγενετο Ιωνας τοις Νινευειταις σημειον ουτως εσται και ο υιος του ανθρωπου τη γενεα ταυτη. 31 βασιλισσα νοτου εγερθησεται εν τη κρισει μετα των ανδρων της γενεας ταυτης και κατακρινει αυτους οτι ηλθεν εκ των περατων της γης ακουσαι την σοφιαν Σολομωνος, και ιδου πλειον Σολομωνος ωδε. 32 ανδρες Νινευειται αναστησονται εν τη κρισει μετα της γενεας ταυτης και κατακρινουσιν αυτην οτι μετενοησαν εις το κηρυγμα Ιωνα, και ιδου πλειον Ιωνα ωδε.

38 Τοτε απεκριθησαν αυτω τινες των γραμματεων και Φαρισαιων λεγοντες διδασκαλε, θελομεν απο σου σημειον ιδειν. 39 ο δε αποκριθεις ειπεν αυτοις γενεα πονηρα και μοιχαλις σημειον επιζητει, και σημειον ου δοθησεται αυτη ει μη το σημειον Ιωνα του προφητου. 40 ωσπερ γαρ ην Ιωνας εν τη κοιλια του κητους τρεις ημερας και τρεις νυκτας, ουτως εσται ο υιος του ανθρωπου εν τη καρδια της γης τρεις ημερας και τρεις νυκτας. 41 ανδρες Νινευειται αναστησονται εν τη κρισει μετα της γενεας ταυτης και κατακρινουσιν αυτην οτι μετενοησαν εις το κηρυγμα Ιωνα, και ιδου πλειον Ιωνα ωδε. 42 βασιλισσα νοτου εγερθησεται εν τη κρισει μετα της γενεας ταυτης και κατακρινει αυτην οτι ηλθεν εκ των περατων της γης ακουσαι την σοφιαν Σολομωνος, και ιδου πλειον Σολομωνος ωδε.

33 Ουδεις λυχνον αφας εις κρυπτην τιθησιν ουδε υπο τον μοδιον, αλλ επι την λυχνιαν, ινα οι εισπορευομενοι το φεγγος βλεπωσιν. 34 ο λυχνος του σωματος εστιν ο οφθαλμος σου. οταν ο οφθαλμος σου απλους η, και ολον το σωμα σου φωτεινον εστιν· επαν δε πονηρος η, και το σωμα σου σκοτεινον. 35 σκοπει ουν μη το φως το εν σοι σκοτος εστιν. 36 ει ουν το σωμα σου ολον φωτεινον, μη εχον τι μερος σκοτεινον, εσται φωτεινον ολον ως οταν ο λυχνος τη αστραπη φωτιζη σε.

31: 1 Reg 10, 1. 32: Ion 3, 5.
Cf. ad haec § 41. Mt 6, 22 s. et § 49, e.

§ 92.
IN AEDIBUS PHARISAEI CONTRA PHARISAEOS DISSERIT.

Lc 11, 37—54.

37 Εν δε τω λαλησαι ερωτα αυτον Φαρισαιος οπως αριστηση παρ αυτω· εισελθων δε ανεπεσεν. 38 ο δε Φαρισαιος ιδων εθαυμασεν οτι ου πρωτον εβαπτισθη προ του αριστου. **39** ειπεν δε ο κυριος προς αυτον· νυν υμεις οι Φαρισαιοι το εξωθεν του ποτηριου και του πινακος καθαριζετε, το δε εσωθεν υμων γεμει αρπαγης και πονηριας. 40 αφρονες, ουχ ο ποιησας **39**: Mt 23, 25. 25 ουαι υμιν, γραμματεις και Φαρισαιοι υποκριται, οτι καθαριζετε το εξωθεν του ποτηριου και της παροψιδος, εσωθεν δε γεμουσιν εξ αρπαγης και ακρασιας.

---

16. ς παρ. αυτ. εζ. εξ ουρ. 29. γενεα sec: ς om | ς επιζητει | ιωνα: ς (= Gb) add του προφητου 30. ς σημ. τοις νινευιτ. (-ειτ- c. NB) 31. ς (= Gb) σολομωντος 32. D om versum | νινευειτ. (-ειτ. NBL, rell -ιται: Gb′) . . ς νινευι c. K (-η E*HSVΔ)

33. ουδεις . . ς add δε | ς (non ς^{e} 1624, sed 1633. al) κρυπτον c. test pauc | LΓΞ etc om ουδ. υ. τ. μοδ. | φεγγος: NBCDX etc φως 34. ς (= Gb†) om σου pri | οταν . . ς (Gb^{0}) add ουν 35. Gb^{0} versum c. al^{3} . . D it^{5} syr^{cu} ει ουν το φ. etc ex Mt 36. Gb^{0} versum c. D it^{5} syr^{cu} | τι μερ. c. ■ unc^{7} etc; Ti με. τι . . CLΓ om τι

37. ερωτα c. NABM etc . . ς ηρωτα | φαρισ. c. NBL al^{6} . . ς φαρ. τισ (DX et τ. φ.)

38. ακρασ. (Gb′) c. NBDLΔΠ etc . . Gb αδικιας c. C unc^{9} etc

25. ακρασ. (Gb′) c. NBDLΔΠ etc . . Gb αδικιας c. C unc^{9} etc

τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησεν; 41πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστίν. 42ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πήγανον καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ παρεῖναι. 43οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. 44οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἴδασιν. 45ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ· διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. 46ὁ δὲ εἶπεν· καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἑνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις. 47οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς. 48ἄρα μάρτυρές ἐστε καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε. 49διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ θεοῦ εἶπεν· ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προφήτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ ἐκδιώξουσιν, 50ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκχυννόμενον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, 51ἀπὸ αἵματος Ἄβελ ἕως αἵματος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου· ναὶ λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. 52οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθατε καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε. 53κἀκεῖθεν ἐξελθόντος αὐτοῦ ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι δεινῶς ἐνέχειν καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων, 54ἐνεδρεύοντες, θηρεῦσαί τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

51: Gn 4, 8. 2 Chron 24, 21.

42: Mt 23, 23. 23Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφεῖναι.

46: Mt 23, 4. 4Δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρέα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινῆσαι αὐτά.

47—48: Mt 23, 29—31. 29Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, 30καὶ λέγετε· εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. 31ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας.

49—51: Mt 23, 34—36. 34Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· 35ὅπως ἔλθῃ ἐφ᾽ ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. 36ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

---

40. CDΓ etc το εσωθ. κ. το εξωθ. επ. 42. ς αλλ | Gb^0 ταυτα (Gb† add δε c. ℵ^{a}BCL unc^5) usq παρ. c. D | παρειν. c. ℵ^{c}B*L al; ℵ* al αφειναι . . ς αφιεναι (A παραφι.) 43. ND it^{pler} φαρισαιοι 44. υμιν c. NBCL etc . . ς (= Gb) add γραμματεις και φαρισαιοι υποκριται | οι sec c. NBCLM etc . . Gb^{00} om c. AD unc^{12} 46. CX etc βαρεα και δυσβ. 47. και οι c. NC etc . . ς οι δε 48. μαρτ. εστ. c. NBL Or . . ς μαρτυρειτε | οικοδομειτε c. NBDL it^5 . . ς (Gb^{00}) add αυτων τα μνημεια 49. D b Lcif om κ. η σοφ. τ. θ. ειπ. | NBCLX etc διωξουσιν 50. ς εκχυνομ. 51. ς απο του (Gb^0) αιμ. α. εως του αι. ζα. (D etc add υιου βαραχιου) 51. εισηλθατε (Gb″) . . ς -θετε 53. κακ. εξ. αυτ. c. NBCL etc . . ς λεγοντος δε αυτου ταυτα προς αυτους . . Gb″ και c. 69. 54. ενεδρ. (c. NX al cop am; ς add αυτον) . . Gb^{00} c. D it^7 syr^{cu} arm | θηρ. c. NBL etc (Gb″) . . ς praem και (Gb om) ζητουντες | θηρ. τι ε. τ. στ. αυτ.: D it^{pl} αφορμην τινα λαβειν αυτου, var al . . Gb^0 sine teste | στομ. αυτ. c. NBL cop aeth . . ς (Gb^{00}) add ινα κατηγορησωσιν αυτου

23. ς τον ελεον | ταυτα (Gb′) c. ND unc^8 etc . . Gb add δε c. BCKLMΔΠ etc | αφειν. c. NBL al^2 . . ς αφιεναι 4. δε (Gb′) . . ς γαρ | βαρεα c. N (praem μεγαλα) L al it^5 cop syr^{cu} etsch al Irint al . . ς (Gb^0) Ti add και δυσβαστακτα | NBDL etc αυτοι δε τω δακτ. αυτ. 30. ς (= Gb) bis ημεν | Ti αυτ. κοιν. c. BD al^6 34. εξ αυτ. pr c. NBMΔΠ etc . . ς praem και 35. ς εκχυνομενον | υι. βαρ.: ℵ* al^2 Eus^3 om 36. ηξει . . Gb (sed Gb^0) praem οτι | ταυ. πα. . . Ti πα. ταυ. c. B unc^{11} etc

§ 93.

QUIS TIMENDUS SIT DICIT, ET DE PECCATO IN SPIRITUM SANCTUM.

Lc 12, 1—12.

[1]Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον· προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις. [2]οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. [3]ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις, κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωμάτων. [4]λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότερόν τι ποιῆσαι. [5]ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξουσίαν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν. ναὶ λέγω ὑμῖν τοῦτον φοβήθητε. [6]οὐχὶ πέντε στρουθία πωλοῦνται ἀσσαρίων δύο; καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. [7]ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠρίθμηνται. μὴ φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε. [8]λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ· [9]ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. [10]καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται. [11]ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε ἢ τί εἴπητε· [12]τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν.

Ad 2—9. 11. 12: cf. § 56. Mt 10, 26—33. 18 ss. Ad 10: § 47. Mt 12, 32.

§ 94.

HEREDITATIS LITEM RECUSAT.

Lc 12, 13—21.

[13]Εἶπεν δέ τις ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ· διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. [14]ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπε, τίς με κατέστησεν κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; [15]εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ. [16]εἶπεν δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων· ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα. [17]καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; [18]καὶ εἶπεν· τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά μου καὶ τὰ ἀγαθά μου, [19]καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. [20]εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ θεός· ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; [21]οὕτως ὁ θησαυρίζων αὐτῷ καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν.

---

1. πρωτ. c. antecdd: ita ℵACD unc[5] etc . . ς (non ς[e]) c. seqq: ita GL𝔏 etc 4. αποκτεννοντ. c. ℵAL unc[6] . . ς αποκτεινοντ., Gb αποκτενοντ. | Gb′ περισσον c. ADKRΠ 5. ND etc om φοβήθητε | εχ. εξ. (Gb′) . . ς εξ. εχ. 6. πωλουνται c. NB al . . ς πωλειται 7. μη c. BLR etc . . ς add ουν 8. πασ . . ND οτι πασ 10. D εισ δε το πν. το αγ. omisso (Gb[0]) βλασφ. (ℵ Epiph -μουντι, 69. om) 11. εισφερ. c. ℵBLX etc . . ς προσφ., Ti φερ. c. D it[2] Clem | επι: NDR etc εισ | μεριμνησ. c. ℵBLQRX etc . . ς μεριμνατε | η τι pri: D it[8] syrcu etc om

13. αυτω: ς ante εκ c. ADR unc[13] 14. κριτ. c. ℵBDL etc . . ς δικαστην 15. πασης (Gb″) . . ς τησ | αυτου: Gb′ αυτω | αυτω c. N[c]BDFQRT etc . . ς αυτου c. ℵ*AL unc[13] etc 16. ευφορ. c. ℵBQT unc[9] etc . . ADL unc[5] ηυφ. 18. τα γενημ. (ς[e] γενν.) c. ℵ*ADQ unc[12] . . ℵ[a]BLTX etc τον σιτον | ℵ*D al it[9] syrcu om κ. τα αγ. μ. 19. κειμενα usq πιε . . D it[5] om 20. ς[e] 1633 Gb αφρον | BLQT d αιτουσιν 21. D it[2] om versum | αυτω c. ℵBL (εν αυ.) al[1] . . ς εαυτω

§ 95.

VARII IESU SERMONES DE VANIS CURIS, AETERNIS DIVITIIS, DE BONI SERVI VIGILANTIA, DE SIGNIS TEMPORUM.

Lc 12, 22—59.

22 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ὑμῖν λέγω, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι τί ἐνδύσησθε. 23 ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. 24 κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὔτε σπείρουσιν οὔτε θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν. 25 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν; 26 εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; 27 κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶς οὔτε νήθει οὔτε ὑφαίνει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων. 28 εἰ δὲ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον ὄντα σήμερον καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέζει, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι. 29 καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε· 30 ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν· ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῄζετε τούτων. 31 πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν.

Cf. ad haec § 41. Mt 6, 25—33.

32 Μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον· ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν. 33 πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτης οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ σὴς διαφθείρει. 34 ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.

Cf. ad haec § 41. Mt 6, 19—21.

35 Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμένα καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι· 36 καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν, πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ. 37 μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος εὑρήσει γρηγοροῦντας· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. 38 κἂν ἐν τῇ δευτέρᾳ κἂν ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ εὕρῃ οὕτως, μακάριοί εἰσιν ἐκεῖνοι.

39 τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται, οὐκ ἂν ἀφῆκεν διορυχθῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. 40 καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται. 41 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος· κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις ἢ καὶ πρὸς πάντας;

Mt 24, 43—51. 43 Ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν εἴασεν διορυχθῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. 44 διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι, ὅτι ᾗ οὐ δοκεῖτε ὥρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

---

22. υμιν λεγω: NBDLX λε. υμ. | τη ψυχη . . ς (Gb^{00}) add υμων 23. Gb′ η γαρ ψυχ. c. NBDLMSX etc (var al) 24. ουτε σπ. ουτε NDLQ e . . ς ου σπ. ουδε 25. μεριμνων . . Ti om c. D al^{2} | Ti επ. τ. ηλ. αυ. προσθ. c. B | πηχυν c. NBD etc . . ς add ενα 26. ουδε c. NBLQT etc . . ς ουτε 27. πως ουτε ν. ο. υφ. c. D a syr^{cu} Clem Tert . . ς πως αυξανει· ου κοπια ουδε νηθει | NADLMX etc οτι ουδε 28. εν (ς add τω) αγρω h. l. c. NBL etc . . ς ante σημερον (var al) | αμφιεζει c. DLT, B -αζει . . ς αμφιεννυσι 29. και τι . . ς η τι 30. επιζητουσιν . . ς επιζητει 31. αυτου (Gb″) . . ς του θεου | ταυτα . . ς (Gb^{00}) add παντα 33. βαλλαντ. (Gb″) . . ς βαλαντ. 36. αναλυση . . ς -λυσει 38. καν εν τη δευτ. καν εν τ. τρ. φυλ. ελθη . . ς και εαν ελθη ε. τ. δε. φυλακη και εν τη τρι. φυ. ελθ. (var mu) μακ. εισιν c. ℵ* it^{4} vg^{2} Ir^{int} . . ς add οι δουλοι εκεινοι, item Gb′ Ti add εκεινοι c. ℵ^{a}BDL e

39. ουκ αν αφ. c. ℵ*D it^{2} syr^{cu} etc . . ς εγρηγορησεν αν και ουκ αν (Ti om) αφ. | διορυχθ. c. NBL al^{2} . . ς -ρυγηναι 40. και υμ. c. NBLQT etc . . ς add ουν (D δε) 41. ειπεν δε . . ς add αυτω. 43. διορυχθ. c. NDIL al . . ς -ρυγηναι 44. η ου δο. ωρ. c. NBDI etc . . ς η ωρα ου δοκ.

42 καὶ εἶπεν ὁ κύριος· τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος ὁ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτριον; 43 μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως. 44 ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. 45 ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι· 46 ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. 47 ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ ἑτοιμάσας ἢ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ δαρήσεται πολλάς· 48 ὁ δὲ μὴ γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολύ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ, καὶ ᾧ παρέθεντο πολύ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.

45 Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος ἐπὶ τῆς οἰκετείας αὐτοῦ τοῦ δοῦναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ; 46 μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει οὕτως ποιοῦντα. 47 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. 48 ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· χρονίζει μου ὁ κύριος, 49 καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν μεθυόντων· 50 ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει, 51 καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

49 Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη. 50 βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως ὅτου τελεσθῇ. 51 δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχὶ λέγω ὑμῖν ἀλλ' ἢ διαμερισμόν. 52 ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ἑνὶ οἴκῳ διαμεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ τρισὶν 53 διαμερισθήσονται, πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί, μήτηρ ἐπὶ θυγατέρα καὶ θυγάτηρ ἐπὶ μητέρα, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθεράν.

Cf. ad haec § 56: Mt 10, 34—36.

54 Ἔλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις· ὅταν ἴδητε νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἐπὶ δυσμῶν, εὐθέως λέγετε ὅτι ὄμβρος ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως· 55 καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι καύσων ἔσται, καὶ γίνεται. 56 ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν, τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε; 57 Τί δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; 58 ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι

Mt 16, 2 s. 2c Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· [ὀψίας γενομένης λέγετε· εὐδία, πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός· 3 καὶ πρωΐ· σήμερον χειμών, πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε;]

(Mt 5, 25 s. 25v Ἰσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχὺ ἕως ὅτου εἶ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ·

---

42. και ειπ. c. ℵBDL etc . . ς ειπ. δε | ο φρον. (Gb'') . . ς και φρον. | DLQX om του | BD 69. om το 47. αυτου pr c. ℵBDE*KLTXΠ al pl . . ς εαυτου | μη ετοι. η (c. ℵBT, ς μηδε) ποιησ. (D etc om ετοιμ. η, L etc om η ποι.)

45. ο κυρ.: ς (Gb⁰) add αυτου | οικετ. c. BILΔΠ* (ℵ etc οικιασ) . . ς θεραπειας | δουναι . . ς (= Gb, sed Gb') διδοναι 46. ς ποι. ουτ. 48. ο κακ. δου. c. ℵ*r al Irint etc . . ς add εκεινος | ς ο κυρ. μου. Praeterea add ελθειν: om c. ℵB al² Irint etc 49. ς (= Gb, sed Gb⁰) om αυτου | ς (= Gb) εσθιειν δε κ. πινειν

49. επι (Gb'') c. ℵABLR*T unc⁵ . . ς εισ 50. οτου (Gb') . . ς ου 52. ενι οικ. c. ℵBDᵍᵍTL . . ς οικ. ενι 53. διαμερισθησοντ. c. ℵBDLTU etc . . ς -σθησεται (antea τρισίν.) | επι pr (Gb'') . . ς εφ | επι ℵBD; LT add την) θυγατερα c. ℵBDLT etc . . ς επ. θυγατρι | επι (BDL add την) μητ. c. ℵBDLT etc . . ς ε. μητρι | νυμφην c. ℵ*Δ* | cop Eus Mcion^tert . . ς add αυτης | πενθεραν c. ℵ*BDL . . ς add αυτης

54. νεφελ. c. ℵABLXΔ etc . . ς praem την | επι c. ℵBL . . ς απο | οτι c. ℵABKLUXΠ . . ς om 55. ℵ*DL om οτι 56. πωσ: D etc om | ου δοκιμαζετε c. AD unc¹² . . ℵBLT ουκ οιδατε δοκιμαζειν

2. 3. οψιας usq δυνασθ. c. CDL unc⁹ etc . . ℵBVXΓ al mu cddplᵉʳ ap Hier etc om 3. το μεν c. CDLΔ etc . . ς (Gb⁰⁰) praem υποκριται

(25. με αυτ. h. l. (Gb') c. ℵBDL etc . . ς post οδω

ἀπ' αὐτοῦ, μήποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτής σε παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βαλεῖ εἰς φυλακήν. 59λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς.

μήποτε σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτὴς τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ. 26ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην.)

§ 96.
DE GALILAEIS CAESIS AGIT, AC DE FICU STERILI.

Lc 13, 1—9.

1Παρῆσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων ὧν τὸ αἷμα Πειλᾶτος ἔμιξεν μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. 2καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι ταῦτα πεπόνθασιν; 3οὐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε. 4ἢ ἐκεῖνοι οἱ δεκαοκτώ, ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε ὅτι αὐτοὶ ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἰερουσαλήμ; 5οὐχὶ λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήσητε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε.

6Ἔλεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολήν. Συκῆν εἶχέν τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εὗρεν. 7εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν· ἰδοὺ τρία ἔτη ἀφ' οὗ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ καὶ οὐχ εὑρίσκω· ἔκκοψον αὐτήν· ἵνατί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ; 8ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτὴν καὶ βάλω κόπρια, 9κἂν μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς τὸ μέλλον· εἰ δὲ μήγε, ἐκκόψεις αὐτήν.

§ 97.
SANAT SABBATO MULIEREM: Lc 13, 10—17.

(ADDIT PARABOLAS DE REGNO CAELESTI: Lc 13, 18—21. Mt 13, 31—33. Mc 4, 30—32. Vide § 50. c.)

10Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασιν. 11καὶ ἰδοὺ γυνὴ πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δεκαοκτώ, καὶ ἦν συνκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές. 12ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ εἶπεν αὐτῇ· γύναι, ἀπολέλυσαι ἀπὸ τῆς ἀσθενείας σου, 13καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνορθώθη, καὶ ἐδόξαζεν τὸν θεόν. 14ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ ὅτι ἓξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν ταύταις οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. 15ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος καὶ εἶπεν· ὑποκριταί, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς

---

58. παραδωσει c. NABDT etc . . ς παραδω | βαλει . . ς βαλλη, Gb βαλη 59. εως c. NBL . . ς εως ου | το c. ℵ*BMTr . . Ti τον 25. ο κριτ. c. NB al[4] etc . . ς add σε παραδω)

2. αποκρ. c. NBLT etc . . ς add ο ιησους | ταυτ. c. NBDL etc . . ς τοιαυτα 3. μετανοητε c. NBLT unc[10] . . Gb' -νοησητε c. ADMXΓ | ομοιως c. NBDLT etc . . ς ωσαυτως 4. οκτω c. NBDgrL etc . . ς και οκτ. | Tisynops επεπεσ. c. ℵ | αυτοι . . ς αυτοι | τους pr . . ς om | εν ιερ. c. NAT unc[12] . . BDLX om εν 5. μετανοησητ. (Gb') c. ℵ*ADLMTUX . . ς -νοητε | ωσαυτ. c. NBLM etc . . ς ομοιως 6. πεφυτ. h. l. c. NBDLX . . ς post αυτου | ς (= Gb) καρπ. ζητ. 7. αφ ου c. NBDLT . . ς om | ALTX itpler vg etc εκκ. ουν 8. ς κοπριαν, ς[e] -πρία 9. ε. τ. μελλ. h. l. c. NBLT (T sah add αφησεις) etc . . ς post μηγε

11. γυνη c. NBLTX etc . . ς add ην | οκτω c. NBT (D ιη') etc . . ς και οκτ. 12. απο c. NADXΠ etc . . ς om 13. ανορθ. c. ABDLX unc[6] . . ς ανωρθ. 14. οτι sec c. NBL etc . . ς om | αυταις . . ς ταυταις 15. δε c. NBDL etc . . ουν | υποκριται (Gb'') . . ς -τα

φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; [16]ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; [17]καὶ ταῦτα λέγοντες αὐτοῦ κατῃσχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ᾽ αὐτοῦ.

§. 98.

OBIT HIEROSOLYMAE ENCAENIORUM FESTUM, INSIDIIS OBNOXIUS.

Ioh 10, 22—39.

[22]Ἐγένετο δὲ τὰ ἐνκαίνια ἐν Ἱεροσολύμοις· χειμὼν ἦν· [23]καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶνος. [24]ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἔλεγον αὐτῷ· ἕως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὸν ἡμῖν παρρησίᾳ. [25]ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ· [26]ἀλλὰ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, ὅτι οὐκ ἐστὲ ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν. [27]τὰ πρόβατα τα ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούουσιν, κἀγὼ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσίν μοι, [28]κἀγὼ δίδωμι αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἁρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου. [29]ὁ πατὴρ ὃ δέδωκέν μοι, πάντων μεῖζόν ἐστιν, καὶ οὐδεὶς δύναται ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρός. [30]ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν. [31]ἐβάστασαν πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. [32]ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πολλὰ ἔργα καλὰ ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρός· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον ἐμὲ λιθάζετε; [33]ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. [34]ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐκ ἔστιν γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν ὅτι ἐγὼ εἶπα· θεοί ἐστε; [35]εἰ ἐκείνους εἶπεν θεούς, πρὸς οὓς ὁ λόγος ἐγένετο τοῦ θεοῦ, καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή· [36]ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασεν καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε ὅτι βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον· υἱὸς θεοῦ εἰμί; [37]εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός μου, μὴ πιστεύετέ μοι· [38]εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύετε, τοῖς ἔργοις πιστεύετε, ἵνα γνῶτε καὶ γινώσκητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ κἀγὼ ἐν τῷ πατρί. [39]ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

34: Ps 82, 6.

§ 99.

ABIT TRANS IORDANEM IBIQUE COMMORATUR, CREDENTIBUS MULTIS.

Ioh 10, 40 — 42.

[40]Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. [41]καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης

---

15. ℵ*B* 1. απαγων

22. ενκ. c. NB*DL etc . . ς εγκ. | εν c. ND unc^{12} . . ς (Gb^{00}) add τοισ c. ABL | χειμ. c. NBDGLXΠ etc . . ς (Gb^{0}) praem και 23. ς του (Gb om) σολομωντος 24. ειπον c. ℵ* etcb . . ς ειπε 25. απεκριθη c. ℵ*D go . . ς add αυτοις 26. οτι ουκ (Gb′) c. NBDLX etc . . ς ου γαρ | των εμων c. NBKLM*Π* etc . . ς add καθωσ ειπον υμιν 26. ακουουσιν c. NBLX . . ς ακουει 28. ς ζω. αιω. διδ. αυτ. | ουχ αρπασει . . NDLX etc ου μα αρπαση 29. ο πατ. c. ℵ* 13. it^{6} etc . . ς add μου | ὃ c. NB*L al it vg go cop etc (D ο δεδωκωσ) . . ς οσ | πα. μει. εστ. c. NBDL etc . . ς μει. πα. εστ. | μειζον c. ABX it vg al . . ς -ζων | πατροσ c. NBL Or . . ς add μου 31. εβαστ. c. NBL etc . . ς add ουν 32. καλα h. l. c. NAKΔΠ al^{9} it^{5} Ath etc . . ς ante εργ., B post υμιν | πατρ. c. ℵ*BD etc . . ς add μου | εμε λιθ. c. NBL etc . . ς λιθ. με 33. οι ιουδ. (Gb″) . . ς add λεγοντεσ 34. υμων: ℵ*D al^{1} it^{6} etc om (Gb^{0}) | οτι . . ς om | ADMSUΔ al^{40} ειπον 35. εγ. του θε. c. D it^{5} Eus^{2} etc . . ς τ. θ. εγ. 36. θεου c. NDEG etc . . ς του θε. 38. πιστευετε pri (D etc θελετε πιστευειν) . . ς -ητε c. BKLΠ (M ειτε) al pl | πιστευετε sec c. NBDKLUΠ . . ς -σατε c. A unc^{8} | κ. γινωσκ. c. BLX al sah cop al Ath Hil^{3} al . . ς κ. πιστευσητε . . Gb^{0} c. D it^{6} Tert Cyp | εν τ. πατρι (Gb′) . . ς εν αυτω 39. ουν c. NAKLXΔΠ etc (D και εζ.) . . Gb^{0} c. B unc^{8} etc | αυτον c. ℵ*D al^{10} itpler vg etc . . ς praem et Ti add παλιν

40. εμεινεν . . B it^{6} εμενεν

μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου ἀληθῆ ἦν. 42καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐκεῖ.

§ 100.

ITURUS HIEROSOLYMAM RESPONDET QUAERENTI DE BEATORUM PAUCITATE.

Lc 13, 22 — 30.

22Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων καὶ πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱεροσόλυμα. 23εἶπεν δέ τις αὐτῷ· κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σῳζόμενοι; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· 24ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν. 25ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες· κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν, καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν· οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. 26τότε ἄρξεσθε λέγειν· ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας. 27καὶ ἐρεῖ· λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες ἐργάται ἀδικίας. 28ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψησθε Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ καὶ πάντας τοὺς προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω. 29καὶ ἥξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ νότου, καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 30καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἳ ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἳ ἔσονται ἔσχατοι.

25—27: Cf § 41. Mt 7, 22 s.

§ 101.

RESPONDET NUNTIANTIBUS DE INSIDIIS HERODIS (INSUPER MINANS HIEROSOLYMAE).

Lc 13, 31—33. (34—35.)

31Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ προσῆλθάν τινες Φαρισαῖοι λέγοντες αὐτῷ· ἔξελθε καὶ πορεύου ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρῴδης θέλει σε ἀποκτεῖναι. 32καὶ εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες εἴπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ· ἰδοὺ ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἀποτελῶ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. 33πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἱερουσαλήμ. (34Ἱερουσαλὴμ Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνιξ τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. 35ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν. λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως ἥξει ὅτε εἴπητε· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. Cf. § 134.)

§ 102.

APUD PHARISAEUM CENANS SANAT HYDROPICUM SABBATO AC VARIA DOCET.

Lc 14, 1—6. 7—24.

1Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν. 2καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς

---

42. πο. επιστ. c. NBDLMX etc . . ς επ. πο. | εκει . . ς ante εισ

22. ιεροσολυμ. c. NBL a . . ς ιερουσαλημ 24. θυρας . . ς (= Gb′) πυλης 25. κυριε c. NBL it^{7} vg etc . . ς κυρ. κυρ. 26. αρξεσθε c. B unc^{6} . . NADLT unc^{7} αρξησθε 27. λεγω (BT -γων) . . N al^{1} it vg etc om | υμασ c. NAX unc^{12} . . Ti om c. BLRT etc | ς οι (Gb^{0}) εργατ., item τησ αδικιασ 28. οψεσθε c. B*DX al^{20} . . ς οψησθε (N ιδητε) 29. βορρα c. NA DgrX unc^{12} . . ς (Gb^{00}) praem απο c. BLR(T)

31. αυτη . . DKMTΠ etc ταυτη | ωρα (Gb′) . . ς ημερα | προσηλθαν c. B*DL . . ς -ον 32. αποτελω c. NBL etc (D -τελουμαι) . . ς επιτελω 33. NDA al^{15} ερχομενη (34. Gb″ αποκτενουσα c. XΔ, AKU* -εννουσα | ορνιξ c. KD . . ς -νισ | ADKMΠ τα εαυτ. νοσσια 35. υμων . . ς (= Gb) add ερημοσ | λεγω c. N*L al it^{5} syr^{cu} sah . . ς αμην δε λε., Gb λε. δε c. unc pler etc | οτι . . NBDHLR etc om | ς με ιδητ. | εωσ c. BDKLRΠ . . ς add αν | ηξει (E etc ηξη) οτε c. AD unc^{8} it^{pl} vg syr^{cu} etP etc . . Κπ οτε . . NMX αν . . BLR plane om)

ἔμπροσθεν αὐτοῦ. 3καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων· ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ θεραπεῦσαι ἢ οὔ; οἱ δὲ ἡσύχασαν. 4καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν καὶ ἀπέλυσεν. 5καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν· τίνος ὑμῶν υἱὸς ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται, καὶ οὐκ εὐθέως ἀναspάσει αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; 6καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι πρὸς ταῦτα.

7Ἔλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς· 8ὅταν κληθῇς ὑπό τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μήποτε ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ, 9καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας ἐρεῖ σοι· δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ μετὰ αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. 10ἀλλ' ὅταν κληθῇς, πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκώς σε ἐρεῖ σοι· φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον πάντων τῶν συνανακειμένων σοι. 11ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

12Ἔλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν· ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους, μήποτε καὶ αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε καὶ γένηται ἀνταπόδομά σοι. 13ἀλλ' ὅταν ποιῇς δοχήν, κάλει πτωχούς, ἀναπήρους, χωλούς, τυφλούς, 14καὶ μακάριος ἔσῃ, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι· ἀνταποδοθήσεται δέ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.

15Ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ· μακάριος ὅστις φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 16ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπός τις ἐποίει δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσεν πολλούς, 17καὶ ἀπέστειλεν τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις· ἔρχεσθε, ὅτι ἤδη ἕτοιμά εἰσιν. 18καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς πάντες παραιτεῖσθαι. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· ἀγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθὼν ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτημένον. 19καὶ ἕτερος εἶπεν· ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτημένον. 20καὶ ἕτερος εἶπεν· γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. 21καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦλος ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ δούλῳ αὐτοῦ· ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. 22καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος· κύριε, γέγονεν ὃ ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστίν. 23καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦλον· ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ μου ὁ οἶκος· 24λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεταί μου τοῦ δείπνου.

§ 103.
DICIT QUALES ESSE DEBEANT IPSIUS SECTATORES.

Lc 14, 25—35.

25Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ στραφεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· 26εἴ τις ἔρχεται πρός με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής.

---

3. εξεστ. c. ℵBDL . . ς praem ει . . cf Mt 12, 10 | θεραπευσαι c. ℵBDL . . ς -πευειν | η ου c. ℵBDL al^{8} it^{4} syr^{cu} etc . . ς om 5. αποκριθεις . . Gb^{00} c. ℵ^{c}BDKLΠ | υιος Gb′) c. AB unc^{10} . . ς ονος c. ℵKLXΠ al itp^{l} vg al, D προβατον | πεσ. c. ℵABLΠ al^{20} . . ς εμπεσειτ. c. DX unc^{11} | εν c. ℵB, item unc^{9} εν τη . . ADKLXΔΠ τη 6. προσ c. ℵBDL etc . . ς praem αυτω 8. ℵ*L om υπ 10. αναπεσε (Gb′) c. ℵAB* unc^{8} etc, B^{3}LX unc^{4} etc -σαι . . ς -σον | ερει c. ℵBLX . . ς ειπη | παντ. c. ℵABLX etc . . ς om 12. Gb^{0} μη. τ. συγγ. σ. c. D it^{2} Cyp | ς σε αντικ. et σοι ανταποδ. 13. Ti δοχ. ποι. c. ℵB | ℵABDE*LR al αναπειρους. Similiter infra. . . δε c. ℵ* al^{5} it^{7} Cyp etc . . ς γαρ 15. οστις . . ς ος | αρτον . . Gb′ αριστον 16. εποιει c. ℵBR etc . . ς εποιησεν | Ti μεγαν c. B^{3}DAΠ^{2} al mu Clem 17. εισιν (B εστ.) c. ℵ(B)LR itmu . . ς εστιν παντα (D etc ante ετ.) 18. παντ. παρ. c. ℵBDLRX etc . . ς παρ. πα. | εξελθων ιδ. c. ℵBDL . . ς εξελθειν και (Ti om c. GR VV mu) ιδειν 21. ο δουλ. c. ℵABDKLPRΠ etc . . ς (Gb^{00}) add εκεινος | ς κ. χωλ. κ. τυφλ. 22. ο επετ. c. ℵBDLR . . ς ως επ. 23. ς ο οικ. μου

26. Ti εμε c. ■ | αυτου (Gb″) . . ς εαυτ. c. BLRΓ etc | ετι δε και c. ℵADG^{gr} unc^{13} etc . . Ti ετ. τε και c. BLRΔ | Ti ψυχ. εαυτ. c. ℵB | ς μου μαθ. ειν.

27 ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. 28 Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν; 29 ἵνα μήποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται αὐτῷ ἐμπαίζειν, 30 λέγοντες ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. 31 Ἢ τίς βασιλεὺς πορευόμενος ἑτέρῳ βασιλεῖ συμβαλεῖν εἰς πόλεμον οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλεύσεται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ὑπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν; 32 εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος πρεσβείαν ἀποστείλας ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. 33 οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. 34 Καλὸν οὖν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; 35 οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

Cf. ad 26 s.: § 56. Mt 10, 37 s.; item ad 34 s.: § 41. Mt 5, 13. Mc 9, 50.

§ 104.

PUBLICANOS A CONTEMTU VINDICANS TRADIT PARABOLAS TRES, a: DE OVE PERDITA 1—7; b: DE AMISSA DRACHMA 8—10; c: DE FILIO DEGENERE 11—32.

Lc 15, 1—32.

a: 1—7. 1 Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. 2 καὶ διεγόγγυζον οἵ τε Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. 3 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων· 4 τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἐξ αὐτῶν ἓν οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός, ἕως εὕρῃ αὐτό; 5 καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ χαίρων, 6 καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συνκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς· συνχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. 7 λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσιν μετανοίας.

Cf. ad haec § 75 b. Mt 18, 12—14.

b: 8—10. 8 Ἢ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως ὅτου εὕρῃ; 9 καὶ εὑροῦσα συνκαλεῖ τὰς φίλας καὶ γείτονας λέγουσα· συνχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. 10 οὕτως, λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

c: 11—32. 11 Εἶπεν δέ· ἄνθρωπός τις εἶχεν δύο υἱούς. 12 καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί· πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. 13 καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. 14 δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὰ κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. 15 καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους· 16 καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κεράτιων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ· 17 εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη· πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισ-

---

27. M*Rr om versum | οστ. c. ℵ*L cop . . ς και ο., B o. ουν, al o. γαρ | εαυτ. c. NBL^{2}M^{2}Δ al^{10} . . ς αυτ. | ς μου ειν. μαθ. 28. εισ c. BDLR al . . NA unc^{10} etc τα εισ (Gb′), ς (= Gb) τα προσ 29. ς εμπ. αυτ. 31. ς συμβ. ετερ. βασ. | βουλευσετ. c. NB it^{7} . . ς βουλευετ. | ς απαντησαι 32. Gb′ ετι πορρ. αυτ. 33. ειν. μου μα. c. NBLR etc . . ς μου ειν. μα., DU* etc μου μα. ειν. 34. ουν c. NBLX etc . . ς om | αλα bis c. ℵ*D . . ς αλασ | δε και . . ς δε

1. ς εγγιζ. αυτ. 2. τε c. NBDL . . ς om 4. εχων etc . . D οσ εξει et (item B*) κ. απολεση | εξ αυτ. εν c. NBDG^{gr} etc . . ς εν εξ αυτ. | NAMUΔΛ etc εωσ ου 5. αυτου c. NBDL unc^{6} . . ς εαυτου 7. εσται h. l. c. NBL al . . ς ante εν 8. οτου . . NBLX al ου, D om 9. ς συγκαλειται | γειτον. c. NBL al (D) . . ς praem τασ (M al τουσ) 10. γιν. χα. c. NBLX etc . . χα. γιν. 12. και sec c. ℵ*DX unc^{pler} etc . . ℵ^{c}ABL cop ο δε 13. BDP al παντα 14. ισχυρα (Gb′) . . ς -ροσ 16. γεμι. τ. κ. αυ. απο c. APQX unc^{12} etc . . NBDLR etc χορτασθηναι εκ 17. εφη c. NBL al . . ς ειπεν | περισσευουσ. c. NDLQRX unc^{12} . . Ti -σευονται c. ABP al

σεύουσιν ἄρτων· ἐγω δὲ λιμῷ ὧδε ἀπόλλυμαι. 18ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ· πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, 19οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν μισθίων σου. 20καὶ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. ἔτι δὲ αὐτοῦ μακραν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη, καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. 21εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ υἱός· πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. 22εἶπεν δὲ ὁ πατηρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· ἐξενέγκατε στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, 23καὶ φέρετε τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν, 24ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἦν ἀπολωλὼς καὶ εὑρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. 25ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσεν συμφωνίας καὶ χορῶν, 26καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο τί εἴη ταῦτα. 27ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἥκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. 28ὠργίσθη δὲ καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. 29ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρί· ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· 30ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος ὁ καταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν σιτευτὸν μόσχον. 31ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τέκνον, σὺ πάντοτε μετ᾽ ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σά ἐστιν· 32εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἔζησεν, ἀπολωλὼς καὶ εὑρέθη.

§ 105.

DISCIPULIS TRADIT PARABOLAM DE DISPENSATORE INIUSTO (a: 1—13), CASTIGANS MURMURANTES PHARISAEOS (b: 14—18), ITEM DE LAZARO ET DIVITE (c: 19—31).

Lc 16, 1—31.

a: 1—13. 1ᵛΕλεγεν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς· ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. 2καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ· τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ· ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου· οὐ γὰρ δύνῃ ἔτι οἰκονομεῖν. 3εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος· τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ᾽ ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι. 4ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ ἐκ τῆς οἰκονομίας δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους ἑαυτῶν. 5καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν χρεοφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ· πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ μου; 6ὁ δὲ εἶπεν· ἑκατὸν βάτους ἐλαίου. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεντήκοντα. 7ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπεν· σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν· ἑκατὸν κόρους σίτου. λέγει αὐτῷ· δέξαι σου τὰ γράμματα καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. 8καὶ ἐπῄνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας, ὅτι φρονίμως ἐποίησεν. ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσίν. 9καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω,

---

17. λιμω ωδε c. NBL etc, Gb† Ti ωδε λι. c. DRU etc . . ς om ωδε 19. ς (=Gb) και ουκετι 20. αυτου c. NDLPQX unc[5] . . ς εαυτ. c. AB unc[7] 21. αυτω . . Ti c. BL etc post υιος | ς και ουκετι | υι. σου: NBDUX etc add ποιησον με ως ενα των μισθιων σου 22. εξενεγκατε c. APQR unc[12] . . NBLX(D) praem ταχυ | στολην (Gb′) . . ς την στ. 23. φερετε c. NBLRX etc . . ς ενεγκαντες 24. ην (DQR om) απολ. . . ς και απολ. ην 26. παιδων . . ς (non ς[e] Gb) add αυτου | τι c. NAD unc[13] (LΔ τινα) . . BPQRX al τι αν 28. ALPQRX al ηθελησεν | ο δε . . ς ουν 29. πατρι c. NLQ unc[10] etc . . ABDGPR(Δ)Δ etc add αυτου 30. πορνων c. NBPX unc[12] . . Ti praem των c. ADLQR | ς τον μο. τον σιτ. 32. εζησεν c. ℵ*BLRΔ etc . . ς ανεζησεν | απολωλ. c. NDX etc . . ς (Gb[0]) praem και. Item ς (Gb[00]) add ην: om c. ABDLRX

1. μαθητ. c. NBDLR etc . . ς add αυτου 2. σου sec c. NBX unc[10] etc . . Gb[0] c. ADKLP Rπ | δυνη c. NBDP . . ς δυνηση 4. εκ c. NBD etc; LX etc απο . . ς om | εαυτων c. NBPRX al[4] . . ς αυτων 5. ς χρεωφ. 6. Ti synops βαδους c. NLX al mu Or (D etc καδ.) | ο δε ε. αυ. c. NABLR etc . . και ε. αυ. | τα γρ. c. NBDL etc . . ς το γραμμα 7. λεγει c. BLR etc . . ς και λεγ., ℵ a λεγ. δε, D ο δε λεγ. | τα γρ. c. NBDLR etc . . ς το γραμμα 9. και εγω c. NBLR al . . ς καγω

ἑαυτοῖς ποιήσατε φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπῃ δέξωνται ὑμᾶς εἰς τας αἰωνίους σκηνάς. 10ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστιν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν. 11εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; 12καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς δώσει ὑμῖν; 13οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

Cf. ad 13. § 41. Mt 6, 24.

b: 14—18. 14Ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. 15καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐστὲ οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. 16ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται.

17εὐκοπώτερον δέ ἐστιν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν.

18πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει.

(Mt 11, 13πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου ἐπροφήτευσαν. 12ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν.)

(Mt 5, 18ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται.)

(Mt 5, 32ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται. Cf. etiam § 113. Mt 19, 9. Mc 10, 11 s.)

c: 19—31. 19Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. 20πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λάζαρος ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ εἱλκωμένος 21καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἕλκη αὐτοῦ. 22ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. 23καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. 24καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπεν· πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. 25εἶπεν δὲ Ἀβραάμ· τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. 26καὶ ἐν πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. 27εἶπεν δέ· ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· 28ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. 29λέγει δὲ Ἀβραάμ· ἔχουσιν Μωϋσέα καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. 30ὁ δὲ εἶπεν· οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν. 31εἶπεν δὲ αὐτῷ· εἰ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ πεισθήσονται.

---

9. εαυτ. ποι. c. ℵ*BLR . . ς ποι. ε. | εκλιπη c. ℵ*B*DLRΠ; AB^{3}X -λειπη . . ς -λιπητε, unc^{10} λειπητε 12. BL etc ημετερον | δω. υμ. c. ℵDLR etc ς . . υμ. δω.

14. οι φαρ. . . ς και οι φ. c. APX unc^{13} 15. τ. θεου . . ς (= Gb) add εστιν

16. μεχρι . . ς εως

18. και ο (Gb′) c. BDL etc . . ς κ. πασ ο | Gb^{0} απο ανδρ. c. D al^{2} etc

(13. ς προεφητ.)

(32. πασ ο απολυων (Gb′) c. NBL unc^{4} al^{50} it^{6} vg etc . . ς οσ αν απολυση | μοιχευθηναι c. NBC etc . . ς μοιχασθαι)

20. τισ et εβεβλ. c. NBDLX(P*) etc . . ς τισ ην et οσ εβεβλ. | ειλκ. c. NABDLPX unc^{6} . . ς ηλκ. | τ. πιπτ. c. ℵ*BL etc . . ς praem των ψιχιων | επελειχον . . ς απελ. 22. ς (= Gb) του αβρ. 23. ς τον αβρ. 25. απελαβ. c. NBDGHLΠ* . . ς add συ | ωδε (Gb′) . . ς οδε 26. εν c. NBL it^{10} vg cop . . ς επι | ενθεν . . ς (= Gb) εντευθεν | οι εκειθ. c. ℵ^{c}ALX unc^{13} . . ℵ*BD (εκ. ωδε διαπερασαι) etc εκειθ. 27. ουν σε . . Τι σε ουν c. ABD 29. δε . . ς om, sed add αυτω: om c. NBL etc 31. ουδε c. NLX unc pler etc . . ABD ουδ

§ 106.

AD DISCIPULOS DICIT DE (OFFENSIONIBUS, PLACABILITATE), FIDE ATQUE HUMILITATE.

Lc 17, (1—4) 5—10.

(1Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἐλθεῖν, οὐαὶ δὲ δι' οὗ ἔρχεται· 2λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ τῶν μικρῶν τούτων ἕνα. 3προσέχετε ἑαυτοῖς. ἐὰν ἁμάρτῃ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ· 4καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ καὶ ἑπτάκις ἐπιστρέψῃ πρός σε λέγων· μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.)

Cf. § 75 B et § 76 B.

5Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ· πρόσθες ἡμῖν πίστιν. 6εἶπεν δὲ ὁ κύριος· εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ· ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν. 7Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ· εὐθέως παρελθὼν ἀνάπεσε; 8ἀλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ· ἑτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ; 9μὴ ἔχει χάριν τῷ δούλῳ ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα; 10οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν, ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

§ 107.

IESUS ABIT BETHANIAM LAZARUMQUE MORTUUM IN VITAM REVOCAT.

Ioh 11, 1—46.

1Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης τῆς Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. 2ἦν δὲ Μαρία ἡ ἀλείψασα τὸν κύριον μύρῳ καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξὶν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει. 3ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι· κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. 4ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστιν πρὸς θάνατον ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ δι' αὐτῆς. 5ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. 6ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας· 7ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς· ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. 8λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· ῥαββεί, νῦν ἐζήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; 9ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὐχὶ δώδεκα ὧραί εἰσιν τῆς ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· 10ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. 11ταῦτα εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς· Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. 12εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ μαθηταί· κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. 13εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει. 14τότε οὖν

(1. αυτου c. NABDL unc[4] etc . . ς om | του . . ς[e] (= ς Gb) om | τα σκ. μ. ελθ. c. NBLX e . . ς μ. ελθ. τ. σκ. | NBDL etc πλην ουαι 2. λι. μυλικ. (Gb′) c. NBDL etc . . ς μυλος ονικος | ενα h. l. c. ℵ*BL . . ς ante των 3. εαν c. NBDLX etc . . ς (Gb[00]) add δε | αμαρτη c. NABL etc . . ς (Gb[00]) add εισ σε 4. αμαρτηση (Gb″) . . ς αμαρτη | επτακ. sec c. NBDLX etc . . ς add τησ ημερασ | πρ. (ς επι) σε (Gb″) c. NABDLXA Clem etc . . Gb om c. E unc[10] etc)

5. ς ειπον 6. εχετε c. NABLX unc[9] etc . . ς ειχετε 7. αυτω c. NBDLX etc . . ς om | ευθεως: ς c. ερει conjg | αναπεσε (Gb′) c. NBD unc pl etc . . ς -σαι 9. εχ. χαρ. c. NBDL etc . . ς χα. εχ. | τ. δουλ. (ℵ* om) . . ς (Gb[0]) add εκεινω | τ. διαταχθ. . . . ς (= Gb) add αυτω. Item ς add ου δοκω: om c. NBLX al vv mu Cyp 10. οτι . . AXΠ etc om | εσμεν . . ς (Gb[0]) add οτι | B[3] unc[10] etc οφειλομεν

1. τησ μαριασ c. ND . . ς om τησ 7. τ. μαθηταισ: AD unc[5] etc add αυτου 9. ς (= Gb) ο ιησουσ | ς εισ. ωρ. 12. Ti ειπαν c. N | αυτω οι μαθ. c. NDKΠ etc (BC*X οι μα. αυ.) . . ς (Gb[0]) οι μα. αυτου . . Ti αυτω c. A al[3]

εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ· Λάζαρος ἀπέθανεν, 15καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ· ἀλλὰ ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. 16εἶπεν οὖν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος τοῖς συνμαθηταῖς· ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.

17Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ. 18ἦν δὲ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε. 19πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς τὰς περὶ Μάρθαν καὶ Μαριάμ, ἵνα παραμυθήσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ. 20ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαρία δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκαθέζετο. 21εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς Ἰησοῦν· κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου. 22καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν θεόν, δώσει σοι ὁ θεός. 23λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. 24λέγει αὐτῷ ἡ Μάρθα· οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 25εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται, 26καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα· πιστεύεις τοῦτο; 27λέγει αὐτῷ· ναί, κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος. 28καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἀπῆλθεν καὶ ἐφώνησεν Μαριάμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα εἰποῦσα· ὁ διδάσκαλος πάρεστιν καὶ φωνεῖ σε. 29ἐκείνη ὡς ἤκουσεν, ἐγείρεται ταχὺ καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν· 30οὔπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην ἀλλ' ἦν ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα· 31οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν Μαριὰμ ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ, δόξαντες ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. 32ἡ οὖν Μαριὰμ ὡς ἦλθεν ὅπου ἦν Ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτὸν ἔπεσεν αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας, λέγουσα αὐτῷ· κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἄν μου ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός. 33Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν, 34καὶ εἶπεν· ποῦ τεθείκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ· κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. 35ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς· 36ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν. 37τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· οὐκ ἐδύνατο οὗτος ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ; 38Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμούμενος ἐν ἑαυτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. 39λέγει ὁ Ἰησοῦς· ἄρατε τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτηκότος Μάρθα· κύριε, ἤδη ὄζει· τεταρταῖος γάρ ἐστιν. 40λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· οὐκ εἶπόν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς ὄψῃ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ; 41ἦραν οὖν τὸν λίθον· ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω καὶ εἶπεν· πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου. 42ἐγὼ δὲ ἤδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. 43καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασεν· Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. 44ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· λύσατε αὐτὸν καὶ ἄφετε αὐτὸν ὑπάγειν.

45Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαριὰμ καὶ θεασάμενοι ἃ ἐποίησεν, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· 46τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπαν αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν Ἰησοῦς.

---

17. τεσσ. (ΝΔ -σαρεσ) ημ. c. A*D etc . . ς τ. ημ. ηδη, BC* al5 τ. ηδη ημ. 18. βηθα. c. ℵ*B . . ς η βηθ. 19. πο. δε . . ς και πο. | τασ περι c. A unc12 etc (go syrP) . . NBC*LX οην . . D om | μαριαμ c. BCDLΔ . . ς -αν | αδελφου c. NBDL etc . . ς add αυτων 20. ς (= Gb) τ ιησ. 21. Gb00 ἡ c. A unc10 | ιησουν c. NBD*vi . . ς τον ιη. | απεθ. (Gb″) c. NBC*DKLZΠ etc . . ς ετεθνηκει | ο αδ. μ. h. l. c. NBC*LX etc . . ς ante ουκ, Ti post αν 22. και c. NBC*X etc . . ς αλλα και 24. ἡ c. BC*DKLXΠ . . ς om 28. τουτο c. NBCLX etc . . ς ταυτα | ς μαριαν c. ℵ unc10 | BC* ειπασα 29. NBC*LX etc εκειν. δε et ηγερθη (et. D) τα. κ. ηρχετο 30. NBC (F)X etc ην ετι 31. μαριαμ c. BC*DKLΔΠ . . ς -αν | δοξαντ. c. NBC*DLX . . ς λεγοντ. 32. μαριαμ c. BC*E*L al . . ς -ια | ς ο ιησ. | αυτου . . ς (= Gb) post ποδ. | προσ c. NBC*DLX etc . . ς εισ | μου h. l. c. NBC*LΔ . . ς post απεθ. 35. ND al it vg etc και εδακρ. 37. Ti ειπαν c. ℵ | εδυνατο cum B*CDKΠ almu . . ς ηδυν. cum NAB3L unc11 38. εμβριμουμ. c. NAU al4 . . ς εμβριμωμ., C*X εμβριμησαμενοσ 39. τετελευτ. (Gb″) . . ς τεθνηκοτοσ 40. οφη (Gb″) . . ς οφει 41. λιθον . . ς (= Gb) add ουν ην ο τεθνηκωσ κειμενοσ 44. εξηλθ. c. BC*L etc . . ς (Gb00) praem και | ο (B Or1 om) ιησουσ . . BL etc ante αυτ. | αυτον sec c. BC*L . . ς om c. NAD unc13 45. μαριαμ c. BCDL . . ς -αν | α c. NA*LX unc11 etc (Orsaep) . . A2BC*D etc ο | επoιησεν . . ς (= Gb) add ο ιησουσ 46. ειπαν c. ND . . ς -ον | α . . CDM etc ο | ιησ. c. BCDL . . ς ο ιησ.

§ 108.
PHARISAEORUM INSIDIAS DEVITANS SECEDIT IN URBEM EPHRAIM.

Ioh 11, 47—54.

47 Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον· τί ποιοῦμεν, ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ σημεῖα; 48 ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. 49 εἷς δέ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς· ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, 50 οὐδὲ λογίζεσθε ὅτι συμφέρει ὑμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. 51 τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου ἐπροφήτευσεν ὅτι ἔμελλεν Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, 52 καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν. 53 ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας ἐβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

54 Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν, κἀκεῖ διέτριβεν μετὰ τῶν μαθητῶν.

§ 109.
ULTIMUM ITER HIEROSOLYMITANUM SUSCIPIT.

Lc 17, 11. Mt 19, 1 s. Mc 10, 1.

11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσον Σαμαρίας καὶ Γαλιλαίας.

1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου. 2 καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.

1 Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συνπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν, καὶ ὡς εἰώθει πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς.

§ 110.
DECEM LEPROSOS SANAT.

Lc 17, 12—19.

12 Καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἴς τινα κώμην ὑπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστησαν πόρρωθεν, 13 καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν λέγοντες· Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. 14 καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. 15 εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν, 16 καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρίτης. 17 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ ἐννέα ποῦ; 18 οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος; 19 καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.

---

47. ς σημ. ποι. 50. λογιζ. (Gb″) . . ς διαλογ. | υμιν c. BDLMXΓ etc . . ς ημιν c. AI unc^{9} etc . . ℵ etc om 51. ς προεφητ. | εμελλ. c. ℵBX unc^{9} . . Ti ημελλ. c. ADILUΔ | ιης. (Gb″) . . ς ο ιης. 53. εβουλευς. c. ℵBD al Or^{1} al . . ς συνεβου. 54. ℵBLMX etc ο ουν ιης. | ς εφραϊμ | διετριβ. c. ADIX unc^{1}lu . . Ti εμεινεν c. ℵBL etc | μαθητων . . ς add αυτου

11. πορευεσθ. c. ℵ BL . . ς add αυτον | δια (D om, al ανα) μεσον c. ℵBL etc . . ς δια μεσου | ς σαμαρειας.

1. και εκ. c. ℵBCDEΔ etc . . ς κακειθ. | και (C^{2}DGΔ etc om) περαν c. ℵBC*L cop . . ς δια του περ.

12. υπηντ. c. ℵL etc . . ς απηντ. 17. BLS al^{2} ουχ οι | οι εννεα c. AD al^{4} it^{8} etc . . ς οι δε ενν.

§ 111.

DE REGNO DIVINO ATQUE ADVENTU FILII HOMINIS DISSERIT.

Lc 17, 20—37.

(CUM LOCIS GEMINIS: Mt 24, 23—28. 37—41. Mc 13, 21—23.)

20 Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν· οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, 21 οὐδὲ ἐροῦσιν· ἰδοὺ ὧδε ἢ ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν. 22 εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς· ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν, καὶ οὐκ ὄψεσθε. 23 καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν· ἰδοὺ ἐκεῖ, ἰδοὺ ὧδε· μὴ ἀπέλθητε μηδὲ διώξητε. 24 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ᾽ οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. 25 πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. 26 καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· 27 ἤσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐγαμίζοντο, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. 28 ὁμοίως καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ· ἤσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ᾠκοδόμουν. 29 ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθεν Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξεν πῦρ καὶ θεῖον ἀπ᾽ οὐρανοῦ καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. 30 κατὰ τὰ αὐτὰ ἔσται ᾗ ἡμέρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται. 31 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἆραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἀγρῷ ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. 32 μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ. 33 ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι, ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὃς ἐὰν

21—24: Mt 24, 23 Τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· ἰδοὺ ὧδε ὁ Χριστός, ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε. 24 ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσιν σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα ὥστε πλανηθῆναι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. 25 ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν. 26 ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν· ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ ἐξέλθητε· ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε. 27 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Mc 13, 21 Καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· ἴδε ὧδε ὁ Χριστός, ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε. 22 ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται καὶ ποιήσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατόν, τοὺς ἐκλεκτούς. 23 ὑμεῖς δὲ βλέπετε· προείρηκα ὑμῖν πάντα.

26 s.: Mt 24, 37 Ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 38 ὡς γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ γαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, 39 καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ ἀνθρώπου.

33: cf. 9, 24. cum locis parallelis § 70.

---

21. η εκει c. NBL etc . . ς η ιδου εκ. 23. εκει et ωδε c. NB^{3}L (B* ωδε et ωδε) . . ς ωδε et εκει. Item ιδου sec sine copula (Gb′) c. DGrKLXΠ* etc . . ς η ιδ., NM etc και ιδ. 24. αστραπτουσα c. NBLXΓ etc . . ς η αστρ. | υπο τον . . ς υπ | εσται . . ς (= Gb) add και | BD al^{1} it^{4} om εν τ. ημ. αυτ. 26. ς (= Gb) του νωε 27. ς εξεγαμιζ. | BDLX παντας 28. καθως c. NBLRX etc . . ς και ως 29. BDLΔΛ al παντας 30. τα (R om) αυτα c. N^{c}BDK(D)XΠ etc . . ς ταῦτα (Gb′ ταὐτὰ) 31. αγρω c. NBL etc . . ς τω αγρω 33. περιποι. c. BL it^{4} . . ς σωσαι | NBL οσ δ αν | απολεσαι c. NALR unc^{5} . . ς απολεση

23. B* etc πιστευετε 24. Δ al h om ψευδοχρ. και | πλανηθην. c. ND italiq vg; LZ al Or -νασθαι . . ς νησαι 27. εσται . . ς (Gb^{00}) add και

21. ιδε pr c. NBL . . ς ιδου | ιδε sec (c. NBDL; ς ιδου) c. NLU etc . . ς η (Gb^{0}; B etc και) ιδ. | ς (= Gb) πιστευσητε 22. ψευδοχρ. και . . Ti om c. D al^{1} it^{2} | ποιησουσιν c. D al^{18} a . . ς δωσουσι | τους c. NBDGr . . ς και τους 23. προειρ. c. BL etc . . ς ιδου πρ.

37. δε c. NL unc^{12} etc (Clem Or) . . BDI etc γαρ | εσται c. NBLUr etc . . ς add και 38. ως c. NBL etc . . ς ωσπερ | ταις προ του c. NI unc^{12} etc . . B εκειναις ταις προ του, D εκειν. πρ. του . . Ti του c. L al^{1} it^{3} Or^{2} | γαμιζ. c. ND al; B γαμισκοντες . . ς εκγαμιζ. 39. εστ. και c. NIL unc^{12} . . Ti om και c. BD etc

ἀπολέσει, ζωογονήσει αὐτήν. **34** λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς, ὁ εἷς παραλημφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται· **35** ἔσονται δύο ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό, ἡ μία παραλημφθήσεται, ἡ δὲ ἑτέρα ἀφεθήσεται. **37** καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ· ποῦ, κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοὶ ἐπισυναχθήσονται.

34 s. [**36**]: Mt 24, 40 Τότε ἔσονται δύο ἐν τῷ ἀγρῷ, εἷς παραλαμβάνεται καὶ εἷς ἀφίεται· 41 δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται.

37: Mt 24, 28 ν Οπου ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί.

26: Gn 7, 7. 29: Gn 19, 15. 32: Gn 19, 26.

§ 112.

PARABOLAE DE IUDICE ET VIDUA, DE PHARISAEO ET PORTITORE.

Lc 18, 1—8. 9—14.

1 ν Ελεγεν δὲ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ἐνκακεῖν, 2 λέγων· κριτής τις ἦν ἔν τινι πόλει τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρεπόμενος. 3 χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα· ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. 4 καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον· μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ φοβοῦμαι οὐδὲ ἄνθρωπον ἐντρέπομαι, 5 διά γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην, ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ με. 6 εἶπεν δὲ ὁ κύριος· ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει· 7 ὁ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βοώντων αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ μακροθυμεῖ ἐπ' αὐτοῖς; 8 λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἆρα εὑρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

9 Εἶπεν δὲ καὶ πρός τινας τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶν δίκαιοι καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν ταύτην. 10 ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. 11 ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς ταῦτα προσηύχετο· ὁ θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· 12 νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατεύω πάντα ὅσα κτῶμαι. 13 ὁ δὲ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπᾶραι εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἔτυπτεν τὸ στῆθος αὐτοῦ λέγων· ὁ θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. 14 λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γὰρ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

---

33. απολ. c. ℵBDR etc . . ς add αυτην 34. AR unc[4] etc δυο εσοντ. | ο εισ c. ℵB al cop Eus . . Gb εισ c. ADLRX unc rell 35. εσ. δυο c. ℵ[a](*om vers.)BDL etc . . ς δ. εσ. | η μια (ς[e]) c. ℵBDR etc . . ς Gb'' μια | η δε ετ. c. ℵ[a]BLR al . . ς και η ετ. 36. ς[e] (ς Gb) δυο εσονται εν τω (D om) αγρω· ο (DU om) εισ παραληφθησεται και ο ετερος αφεθησεται c. DU itmu vg etc 37. και sec . . ς om | οι αιετ. h. l. c. ℵBL etc et επισυναχθ. c. ℵBLQ . . ς συναχθ. οι αετ.

40. εσ. δυ. c. ℵ*B etc . . ς δυ. εσ. | εισ bis c. ℵBDIL al mu (pr et. Δ) . . ς ο εισ 41. μυλω (Gb') . . ς μυλωνι

1. δε c. ℵBLM al it[4] al Or . . ς δε και | αυτους . . ς om | ενκακειν . . ς εκκακ. 2. λεγων . . Gb[0] c. D al[5] sur[cu] et[sch] Or 3. δε (et. ς Gb) . . ς[e] δε τισ 4. ηθελεν (Gb') . . ς ηθελησεν | δε ταυτ. c. ℵADRX unc[12] . . Ti ταυ. δε c. BLQ | ουδ. ανθρ. c. ℵBLX etc . . ς και ανθρ. ουκ 5. ℵ*E*GR al mu κοπους | Gb' υποπιαζη 7. ς ποιησει | αυτω c. ℵBLQ . . ς προσ αυτον | κ. μακροθυμει (Gb') . . ς μακροθυμων 9. Gb[0] και pr 10. ο εισ c. ℵALQ unc[12] etc . . Ti εισ c. BDRX 11. ταυτα c. ℵ* it[7] sah . . ς praem προσ (D καθ) εαυτον (L αυτ.). Eadem ℵ[c]BL etc add 12. αποδεκατευω c. ℵ*B . . ς -κατω 13. ο δε: ς και ο | ς ε. τ. ουρ. επαρ. | το στηθ. c. ℵBDKLQXΠ etc (et. Or) . . ς praem εισ 14. η γαρ εκειν. c. APQX unc[12] etc . . ς (= Gb) η εκειν., ℵBL etc (D) παρ εκεινον

§ 113.
INTERROGANTIBUS DE REPUDIO RESPONDET.

Mc 10, 2—12. Mt 19, 3—12.

[2]Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι ἐπ-
ηρώτων αὐτὸν εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα
ἀπολῦσαι, πειράζοντες αὐτόν. [3]ὁ δὲ
ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· τί ὑμῖν ἐν-
ετείλατο Μωϋσῆς; [4]οἱ δὲ εἶπαν· ἐπ-
έτρεψεν Μωϋσῆς βιβλίον ἀποστασίου
γράψαι καὶ ἀπολῦσαι. [5]ὁ δὲ Ἰησοῦς
εἶπεν αὐτοῖς· πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν
ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύ-
την. [6]ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ
θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. [7]ἕνεκεν τούτου
καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ
καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, [8]καὶ ἔσονται οἱ
δύο εἰς σάρκα μίαν, ὥστε οὐκέτι εἰσὶν
δύο ἀλλὰ μία σάρξ. [9]ὃ οὖν ὁ θεὸς συν-
έζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. [10]καὶ
εἰς τὴν οἰκίαν πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ
τούτου ἐπηρώτων αὐτόν. [11]καὶ λέγει
αὐτοῖς· ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ᾽
αὐτήν· [12]καὶ ἐὰν αὐτὴ ἀπολύσασα τὸν
ἄνδρα αὐτῆς γαμήσῃ ἄλλον, μοιχᾶται.

4: Dt 24, 1. 6: Gn 1, 27.
7 s.: Gn 2, 24.

[3]Καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι πειράζοντες
αὐτὸν καὶ λέγοντες· εἰ ἔξεστιν ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; [4]ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν·
οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ποιήσας ἀπ᾽ ἀρχῆς ἄρσεν καὶ
θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς; [5]καὶ εἶπεν· ἕνεκα τούτου
καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα
καὶ κολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ
δύο εἰς σάρκα μίαν. [6]ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ
σὰρξ μία. ὃ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ
χωριζέτω. [7]λέγουσιν αὐτῷ· τί οὖν Μωϋσῆς ἐνετεί-
λατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολῦσαι; [8]λέ-
γει αὐτοῖς· ὅτι Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν
ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν·
ἀπ᾽ ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτως. [9]λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι
ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ
γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται. [10]λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθη-
ταί· εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς
γυναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι. [11]ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς·
οὐ πάντες χωροῦσιν τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ᾽ οἷς δέ-
δοται. [12]εἰσὶν γὰρ εὐνοῦχοι οἵτινες ἐκ κοιλίας μη-
τρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες
εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν εὐνοῦ-
χοι οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν
τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρείτω.

4: Gn 1, 27. 5 s.: Gn 2, 24. 7: Dt 24, 1.

§ 114.
ADMITTIT AD SE INFANTES.

Lc 18, 15—17. Mc 10, 13—16. Mt 19, 13—15.

[15]Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ [13]Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία [13]Τότε προσηνέχθη-

---

2. οι φαρ. c. ℵCNVX . . Gb Ti om οι (D it[3] om πρ. οι φα.) | ς επηρωτησαν 4. ς ειπον et μω. επετρ. 5. ο δε ιησ. . . ς και αποκριθεισ ο ιησ. 6. αυτους (D etc om) . . ς add ο θεος 7. ενεκεν . . DN etc praem και ειπεν | μητερα αυτ. (c. NDM etc; ς om) c. NB etc . . ς add και προσκολληθησεται προσ την γυναικα (ACLNΔ τη γυναικι) αυτου 8. NAC unc[6] σαρξ μια 9. Δ[gr] χωριζεσθω 10. εισ τ. οι. (Gb″) . . ς εν τη οικια | ς οι μα. αυτου | τουτου (ℵ τουτων) . . ς του αυτου | ς επηρωτησαν 11. αν . . ς εαν 12. αυτη απολυσασα (Gb′) . . ς γυνη απολυση et αυτησ (Gb[0]) και | γαμ. αλλον . . ς γαμηθη αλλω

3. οι c. ND unc[9] al pler Or al . . BCLMΔΠ al mu om | λεγοντεσ . . ς (Gb[00]) add αυτω | εξεστ. c. ℵ*B LΓ etc . . ς add ανθρωπω c. ℵ[e] unc[pl] 4. ειπεν . . ς add αυτοισ 4. ενεκα c. NBLZ Or . . ς ενεκεν | κολληθ. (Gb″) c. BDI unc[7] etc . . ς προσκολλ. 6. ND etc μια σα. 7. απολυσαι c. NDLZ etc . . ς add αυτην 9. οτι c. NCILN unc[11] etc . . Ti om c. BDZ itmu | μη (ς = Gb ει μη) επι πο. . . BD al Or al παρεκτοσ λογου πορνειασ (cf 5, 32) | BN al[2] cop al Or etc om κ. γαμ. αλλ. | μοιχατ. (BCN etc ποιει αυτην μοιχευθηναι) c. NC[3]DLS al[15] it[9] syr[cu] sah etc . . ς add και ο απολελυμενην γαμησασ (C* INΔΠ -μων) μοιχαται c. BC*INZ unc[11] etc 10. οι μαθ. c. NB etc . . ς add αυτου 11. τουτον: B al[2] etc om

(Mt) 13. ς προσηνεχθη

τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἅπτηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖς. 16ὁ δὲ Ἰησοῦς προσεκαλέσατο αὐτὰ λέγων· ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 17ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

ἵνα ἅψηται αὐτῶν· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμων τοῖς προσφέρουσιν. 14ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 15ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. 16καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ κατευλόγει, τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά.

σαν αὐτῷ παιδία ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. 14ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρὸς ἐμέ, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. 15καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

§ 115.

A) CUM IUVENE DIVITE COLLOCUTUS, DE DIVITIARUM PERICULIS DEQUE PRAEMIIS FIDEI DICIT: Lc 18, 18—30. Mc 10, 17—31. Mt 19, 16—30.

B) ADDIT PARABOLAM DE OPERARIIS VINEAE: Mt 20, 1—16.

A) Lc 18, 18—30. Mc 10, 17—31. Mt 19, 16—30.

18Καὶ ἐπηρώτησέν τις αὐτὸν ἄρχων λέγων· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 19εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. 20τὰς ἐντολὰς οἶδας· μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, τίμα τὸν πατέρα

17Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδόν, προσδραμὼν εἷς καὶ γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν· διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 18ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. 19τὰς ἐντολὰς οἶδας· μὴ μοιχεύσῃς, μὴ φονεύσῃς, μὴ κλέψῃς, μὴ ψευδομαρτυρήσῃς, μὴ ἀποστερήσῃς, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου.

16Καὶ ἰδοὺ εἷς προσελθὼν αὐτῷ εἶπεν· διδάσκαλε, τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα σχῶ ζωὴν αἰώνιον; 17ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστὶν ὁ ἀγαθός. εἰ δὲ θέλεις εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, τήρησον τὰς ἐντολάς. 18ποίας; φησίν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· τὸ οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ φευδομαρτυρήσεις, 19τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ

---

15. επετιμων c. NBDGL etc . . ς -τιμησαν 16. προσεκαλεσατο (LG -καλειτο) αυτα (B om) λεγ. c. NBL(DG) etc . . ς προσκαλεσαμενος αυτα ειπεν 17. αν c. NBDLX . . ς εαν

13. αφ. αυτ. et επετιμων et τ. προσφε. c. ADNX unc[11] . . NBCLΔ αυ. αφ. et επετιμησαν et αυτοις 14. μη . . ς (= Gb) και μη c. NACD LM[2] 15. αν . . ς εαν 15. κατευλ. (LN al -ηυ-) c. NBCLNΔ etc . . ς ηυλογει (Gb′) ευλ.) αυτα, eaque post επ αυτα pon

14. αυτοις c. NCDLM etc . . ς om c. BI unc[10] | εμε c. NLΔ . . ς με 15. ς αυτοις τ. χειρ.

19. θεος c. ℵ*B** . . ς ο θεος

18. D μονος εισ θε. 19. μ. μοιχ. μ. φον. (DGΓ etc om, Gb[0]) . . ℵ[a]BCΔ μ. φον. μ. μοιχ. (ℵ* om μ. μοιχ.) Singg var | B*KΔΠ om μ. αποστ. | σου sec c. ℵ*CFN . . ς om

16. πρ. αυτ. ειπ. c. NB etc . . ς πρ. ειπ. αυτ. | διδασκ. c. NB DL etc . . ς (Gb[00]) add αγαθε | σχω c. BD Or[txt] . . ς εχω, NL etc κληρονομησω 17. τι με etc (Gb) c. NBDL etc . . ς (Gb′) τι με λεγεις αγαθον | εισ etc c. NBDL etc . . ς (= Gb) ουδεισ αγαθ. ει μη εισ ο θεος | ς εισελθ. ε. τ. ζω. | τηρησ. c. NCL unc[11] etc . . Ti τηρει c. BD 18. ποι. φησ. c. NL . . ς λεγει (B εφη) αυτω ποι. 19. ς (=Gb) πατερ. σου.

σου καὶ τὴν μητέρα σου. 21ὁ δὲ εἶπεν· ταῦτα πάντα ἐφύλαξα ἐκ νεότητός μου. 22ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἔτι ἕν σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. 23ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυπος ἐγενήθη· ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα.

24Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσπορεύονται· 25εὐκοπώτερον γάρ ἐστιν κάμηλον διὰ τρήματος βελόνης εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. 26εἶπαν δὲ οἱ ἀκούσαντες· καὶ τίς δύναται σωθῆναι; 27ὁ δὲ εἶπεν· τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ ἐστίν.

20ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ· διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. 21ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἕν σε ὑστερεῖ· ὕπαγε, ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. 22ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

23Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελεύσονται. 24οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς· τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελεύσονται. 25εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τῆς τρυμαλιᾶς τῆς ῥαφίδος διελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. 26οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς ἑαυτούς· καὶ τίς δύναται σωθῆναι; 27ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει· παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ θεῷ· πάντα γὰρ δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ.

ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. 20λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· πάντα ταῦτα ἐφύλαξα· τί ἔτι ὑστερῶ; 21ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. 22ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος ἀπῆλθεν λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

23cΟ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 24πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. 25ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες· τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; 26ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν, παρὰ δὲ θεῷ δυνατὰ πάντα.

---

20. σου sec c. ℵ unc[10] al pl it[3] cop syr[cu] . . Gb[00] c. ABDIKLMPXΠ 21. εφυλαξα c. ΝΑΒL . . ς -ξαμην | νεοτητ. c. BD l syr[cu] etc . . ς add μου 22. ακ. δε c. ΝΒDL etc . . ς add ταυτα | ετι . . ℵ*FHV al οτι | διαδος c. BPX unc[11] . . Gb′ δος | εν (BD add τοις) ουρανοις . . εν -νω 23. εγενηθη c. ΝΒL . . ς -νετο 24. ειπεν c. ΝΒL al[4] cop syr[hr] . . ς praem περιλυπον γενομενον | εισπορ. c. BL . . ς εισελευσονται. ante (ΝDR post) ε. τ. β. τ. θε. 25. τρημ. c. ΝΒD . . LR τρυπηματος, ς τρυμαλιας | βελον. (Gb″) . . ς ραφιδος | εισελθ. pr.: ADMP διελθ. 26. ειπαν c. ΝR . . ς -ον 27. εστιν: ς post δυνατ.

20. εφη c. ΝΒ(C)Δ cop . . ς αποκριθεις ειπεν | AD etc εφυλαξα 21. σε c. ΝΒCMΔΠ* . . ς σοι | τοις c. ΝCD . . Gb[00] Ti om | μοι c. ΝΒCDΔ it[8] vg Clem . . ς Ti add αρας τον σταυρον c. ANX unc[10] 24. εστιν c. ΝΒΔ k cop[cod] . . ς add τους πεποιθοτας επι (ς = Gb[00] add τοις c. D etc) χρημασιν (var al) 25. τησ bis c. BX unc[mu] . . Gb[0] c. ΝACD unc[mu] | τρυμαλ. (et ℵ[c]) . . ℵ* τρηματ., al τρυπημ. | διελθ. (et. ς[e]) c. BC (D)ΚΠ . . ς Gb″ c. ΝΑ unc[12] εισελθ. 26. εαυτ. (M* αλληλ.) . . ΝΒCΔ cop αυτον 27. εμβλ. c. ΝΒC*Δ etc . . ς add δε | θεω pr c. ΝΒCNX unc[10] . . ς (Gb[0]) praem τω c. ADKΠ | δυνατα c. ΝΒC(D) . . ς add εστιν

20. εφυλαξα (ς -ξαμην) c. ΝΒL etc . . ς add εκ νεοτητος μου 21. πτωχ. c. ΝCLZ unc[11] Clem Or etc . . Ti τοις πτ. c. BD sah cop | ουρανω c. ΝLZ unc[10] . . BCDΓ etc -νοις 22. ο νεαν. c. ΝLZ . . ς add τον λογον, Β etc τ. λο. τουτον 23. ς δυσκ. πλουσ. 24. οτι . . ς om | τρυπημ. c. ℵ[c]DLXZ unc[8] etc . . CKMU τρυμαλιας, ℵ*Β τρηματ. | εισελθ. c. ΝCLZ unc[7] . . ς διελθ. C BD unc[5] | τ. ουρ. (c. z al[5] it vg syr[cu] al Clem al; ς του θεου) c. ΝLZ al ff[1] syr[cu] etc . . ς add εισελθειν (BD etc ante εισ) 25. μαθ.: ς (= Gb) add αυτου 26. δυν. πα. (c. ΝLZ; ς π. δ.) . . ς (= Gb) add εστ:

[28]Εἶπεν δὲ Πέτρος· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφέντες τὰ ἴδια ἠκολουθήσαμέν σοι. [29]ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν,, οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ γυναῖκα ἢ ἀδελφοὺς ἢ γονεῖς ἢ τέκνα εἵνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, [30]ὃς οὐχὶ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.

20: Ex 20, 12 ss.

[28]ʸΗρξατο λέγειν ὁ Πέτρος αὐτῷ· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήκαμέν σοι. [29]ἔφη ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφοὺς ἢ μητέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου, [30]ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ οἰκίας καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς καὶ μητέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον. [31]πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.

19: Ex 20, 12 ss.

[27]Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; [28]ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ αὐτοὶ ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. [29]καὶ πᾶς ὅστις ἀφῆκεν ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἢ οἰκίας ἕνεκα τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος, πολλαπλασίονα λήμψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. [30]πολλοὶ δὲ ἔσονται. πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι.

18s: Ex 20, 12 ss. Lv 19, 18.
28: cf. § 145. Lc 22, 30.

B) Mt 20, 1—16.

[1]ʿΟμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. [2]συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. [3]καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς, [4]καὶ ἐκείνοις εἶπεν· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον δώσω ὑμῖν. [5]οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν δὲ ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. [6]περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας, καὶ λέγει αὐτοῖς· τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; [7]λέγουσιν αὐτῷ· ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα. [8]ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος τὸν μισθόν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. [9]καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. [10]ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλεῖον λήμψονται· καὶ ἔλαβον τὸ ἀνὰ δηνάριον καὶ αὐτοί. [11]λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου [12]λέγοντες· οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους αὐτοὺς ἡμῖν ἐποίησας τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς

---

28. πετρ. c. AP unc[12] . . NBDLRUX o πε | αφ. τ. ιδ. c. N[c]BDL etc . . ς αφηκαμεν παντα και 29. ουδ. c. N*Dᴀ etc . . ς οτι ουδ. | η γυ. η αδ. η γο. c. NBL cop . . ς η γο. η αδ. η γυ. | ειν. c. NB . . ς εν. 30. ουχι c. NBL . . ς ου BDM λαβη

28. ς (= Gb) και ηρξ. | λε. ο πε. αυ. c. NBCᴀ etc . . ς ο (D om) πε. λε. αυ. | ηκολουθηκ. c. BCD . . ς -σαμεν 29. εφη (N add αυτω) ο ιη. c. NBᴀ cop . . ς αποκριθεις δε (Gb om; C unc[mu] etc και απ.) ο ιη. ειπεν | μητ. η πατ. c. BCᴀ etc . . ς πα. η μη. | η τεκν. c. NBDᴀ etc . . ς (Gb[0]) praem η γυναικα | ενεκ. sec . . ς (= Gb) om 30. N* it[2] om οικ. usq διωγμ. 31. και οι εσχ. c. BCN unc[8] . . Gb Ti om οι c. NADL unc[5]

28. αυτοι c. NDLZ Or[2] . . ς υμεις 29. ς (= Gb) πασ οσ | μητερα c. BD etc (Or[dis]) . . ς add η γυναικα | η οικ. c. Nᵃ(N* om)C*L etc (Or[2]) . . ς οικ. η post αφηκ. | ενεκα c. ND . . ς -κεν | τ. εμ. ονομ. c. NB . . ς τ. ον. μου | πολλαπλ. c. BL sah syr[hr] Or[dis] et[4] . . ς εκατονταπλ. (Hier[dis])

2. Gb′ και συμφω. 3. ς (= Gb) πε. την τριτ. 4. και εκ. (Gb″) c. NBX unc[9] etc . . ς κακειν. 5. δε sec c. NCDL etc . . ς om 6. ενδεκ. (Gb″) . . ς add ωραν | εστωτασ . . ς (= Gb) add αργους 7. αμπελ. (Gb″) . . ς add και ο εαν η δικαιον ληψεσθε 8. αποδ. c. NCLZ Or[3] . . ς add αυτοις 9. B etc ελθ. δε, D etc ελθ. ουν 10. ελθ. δε c. NLZ unc[pler] . . Ti και ελθ. c. BCD | πλειονα c. NLX unc[13] (D πλειω) etc . . Ti -ον c. BC*NZ | το ανα c. NCLNZ . . ς om το | κ. αυτ. h. l. c. NBLZ etc . . ς post ελαβ. 12. λεγ. c. NBC[2]D etc . . ς add οτι | αυτ. ημ. c. NDLZ etc . . ς ημ. αυτ.

ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα; [13]ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἑνὶ αὐτῶν εἶπεν· ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; [14]ἆρον τὸ σὸν καὶ ὕπαγε. θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί· [15]ἢ οὐκ ἔξεστίν μοι ὃ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; [16]οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι.

§ 116.
IN ITINERE DISCIPULIS RURSUS PRAEDICIT PASSIONEM.

Lc 18, 31—34. Mc 10, 32—34. Mt 20, 17—19.

[31]Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν πρὸς αὐτούς· ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου· [32]παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐμπαιχθήσεται καὶ ὑβρισθήσεται καὶ ἐμπτυσθήσεται, [33]καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. [34]καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

[32*]Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἰερόσολυμα, καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐθαμβοῦντο, οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν, [33]ὅτι ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἰερόσολυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν, [34]καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἀποκτενοῦσιν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.

[17]Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἰερόσολυμα παρέλαβεν τοὺς δώδεκα κατ' ἰδίαν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν αὐτοῖς· [18]ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἰερόσολυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν εἰς θάνατον. [19]καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

§ 117.
AMBITIONEM FILIORUM ZEBEDAEI CONFUTAT.

Mc 10, 35—45. Mt 20, 20—28.

[35]Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου, λέγοντες αὐτῷ· διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμέν σε ποιήσῃς ἡμῖν. [36]ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· τί θέλετέ με ποιήσω ὑμῖν; [37]οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· δὸς ἡμῖν ἵνα

[20]Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ. [21]ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· τί θέλεις; λέγει αὐτῷ· εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου ἐν τῇ βα-

---

12. B αυτων επι | ειπ. h. l. c. . . NBD etc . . ς post αποκρ. 15. η pr c. NCNX unc[12] it vg etc . . BDLZ etc om | ς ποιη. ο θελ. | η sec (et ς[e] Gb) . . ς (Gb″, non ς[e]) ει c. B[3]HST etc 16. πρ. εσχατ. c. NBLZ etc . . ς add πολλοι γαρ εισι κλητοι, ολιγοι δε εκλεκτοι c. CDN unc[13]

31. ιερουσ. c. NBDLR etc . . ς ιεροσολυμα 32. DL etc om και υβρισθ. | PR etc om και εμπτυσθ. 33. XΔ al[50] etc και τη τριτ. ημε. | L etc εγερθησετ. pro αναστης.

32. οι δε (c. NBC*LΔ etc; ς και) ακ. εφ . . DK etc om 33. Gb[00] τοις sec 34. κ. εμπτ. α. h. l. c. NBCLΔ al itpl vg etc . . ς post μαστ. αυ. | αποκτ. c. NBLΔ etc; ς add αυτον . . A[2]D et com | με. τρ. ημ. (Gb″) . . ς τη τριτη ημερα

17. δωδ.: ς (Gb[0]) add μαθητας | και εν τ. οδ. c. NBLZ . . ς ε. τ. οδ. και 18. εισ θαν. c. N . . ς θανατω . . B om 19. εγερθ. c. NC*LNZ . . ς αναστης.

35. οι (BC add δυο) . . Ti om c. AKMNUXΠ* | ς om αυτω sec | ℵ* om ινα usq δοσ ημιν | σε: ς om 36. τι θελ.: D om utrq | με ποιησω c. ℵ[c]B arm, item sine με CD al[10] . . ς ποιησαι με (Ti μ. ποι.) 37. ς ειπον

20. παρ c. ■ rell omn . . Ti απ c. BD 21. δεξιων c. NB . . ς add σου | ευων. σου . . ς (= Gb) om σου c. D etc

εἷς σου ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς σου ἐξ ἀριστερῶν καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. 38ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; 39οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε· 40τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου ἢ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ᾽ οἷς ἡτοίμασται. 41καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. 42καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. 43οὐχ οὕτως δέ ἐστιν ἐν ὑμῖν· ἀλλ᾽ ὃς ἂν θέλῃ μέγας γενέσθαι ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος, 44καὶ ὃς ἂν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος. 45καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

σιλεία σου. 22ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγουσιν αὐτῷ· δυνάμεθα. 23λέγει αὐτοῖς· τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων, οὐκ ἔστιν ἐμὸν τοῦτο δοῦναι, ἀλλ᾽ οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου. 24ἀκούσαντες δὲ οἱ δέκα ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. 25ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν· οἴδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. 26οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ᾽ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔσται ὑμῶν διάκονος, 27καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται ὑμῶν δοῦλος· 28ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

(42 ss. 25 ss. Lc 22, 25ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. 26ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ᾽ ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὁ διακονῶν.)

§ 118.

PROPE HIERICHUNTEM SANAT CAECUM (DUOS CAECOS).

Lc 18, 35–43. Mc 10, 46–52. Mt 20, 29–34.

35Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἰερειχὼ τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν ἐπαιτῶν. 36ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο. 37ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. 46Καὶ ἔρχονται εἰς Ἰερειχώ. καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ Ἰερειχὼ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ ὁ υἱὸς Τιμαίου Βαρτιμαῖος, τυφλὸς προσαίτης, ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν. 47καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζαρηνός ἐστιν, ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν· υἱὲ Δαυεὶδ Ἰησοῦ, ἐλέη-

29Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἰερειχὼ ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς. 30καὶ ἰδοὺ δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδόν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες· ἐλέησον ἡμᾶς,

---

37. ς εκ δεξ. σου | σου sec h. l. c. NL; ς ante καθ. . . Ti om c. BDΔ etc | αριστ. c. BLΔ . . ς ευωνυμ. 38. η το (Gb″) . . ς και το 39. ς ειπον | ς το μεν ποτηρ. 40. η εξ . . ς και εξ | ευωνυμ. . . ς (= Gb) add μου 42. ς ο δε ιησ. προσκ. αυτ. 43. εστιν c. ℵBC*DLΔ etc . . ς εσται | αν c. NBDLΔ etc . . ς εαν | μεγ. γεν. c. NBC*LΔ . . ς γεν. μεγ. | NCXΔ εστω | ς διακ. υμ. 44. αν c. NBDΔ . . Gb εαν | υμων γεν. (D al ειναι) c. A(D)unc^{13} etc . . NBC*LΔ etc εν υμιν ειναι

22. μελλ. πιν. c. NBDLZ . . ς (= Gb) add και (uncpler etc η) το βαπτισμα εγω βαπτιζομαι βαπτισθηναι 23. ς και λεγει | πιεσθε . . ς (= Gb) add και το βαπτισμα ο εγω βαπτιζομαι βαπτισθησεσθε | και (BL etc η) εξ ευω. . . ς (Gb^{00}) add μου | τουτο c. CDΔ(Un*) etc . . ς om 24. ακ. δε c. ℵCLZ etc . . ς και ακ. 26. ς (= Gb) ο. ουτ. δε | εσται: BDZ εστιν | BD αν | εν υμ. sec.: Ti υμων c. LZ | εσται sec (Gb″) . . Ti εστω c. ℵC unc^{mu} 27. ς εαν | εσται (Gb″) . . ς εστω

35. επαιτ. c. NBDL etc . . ς προσαιτων 36. DLQR unc^{4} τι αν ειη τουτ.

46. απ. ιερ.: Gb′ εκειθεν c. D etc | ὁ: ς om | ς ο τυφλ. εκ. π. τ. οδ. προσαιτων 47. ναζαρ. c. BLΔ(D): ς ναζωραιος | υιε c. NBCLM^{mg}Δ . . ς υιος

30. ελεη. ημας c. ND etc . . ς add et Ti praem κυριε

38 καὶ ἐβόησεν λέγων· Ἰησοῦ υἱὲ Δαυείδ, ἐλέησόν με. 39καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιγήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν· υἱὲ Δαυείδ, ἐλέησόν με. 40σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν· 41τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπεν· κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. 42καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. 43καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ.

σόν με. 48καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν· υἱὲ Δαυείδ, ἐλέησόν με. 49καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· φωνήσατε αὐτόν. καὶ φωνοῦσιν τὸν τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ· θάρσει, ἔγειρε, φωνεῖ σε. 50ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀναπηδήσας ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. 51καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ· ῥαββουνί, ἵνα ἀναβλέψω. 52ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ὕπαγε, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ εὐθὺς ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.

υἱὲ Δαυείδ. 31ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μεῖζον ἔκραξαν λέγοντες· κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαυείδ. 32καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν· τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; 33λέγουσιν αὐτῷ· κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν· 34σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἥψατο τῶν ὀμμάτων αὐτῶν, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

§ 119.

HIERICHUNTE VISIT ZACCHAEUM.

Lc 19, 1—10.

1Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἰερειχώ. 2καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ ἦν πλούσιος· 3καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστιν, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. 4καὶ προδραμὼν εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι ἐκείνης ἤμελλεν διέρχεσθαι. 5καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν· Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι. 6καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. 7καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον, λέγοντες ὅτι παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθεν καταλῦσαι. 8σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν κύριον· ἰδοὺ τὰ ἡμίσειά μου τῶν ὑπαρχόντων, κύριε, τοῖς πτωχοῖς δίδωμι, καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. 9εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ· 10ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

---

39. σιγηση c. BDLPX etc . . ς σιωπηση 40. ο ιησ. c. NLQR unc[13] Or . . Ti νησ. c. BD . . A om 41. τι . . ς praem λεγων

49. φωνησ. α. c. NBCLΔ etc . . αυτον φωνηθηναι | εγειρε (Gb″) . . ς -ραι 50. αναπηδησας . . ς αναστας 51. ς λεγει αυτω ο ιησ. | ς θελ. ποιησω σοι c. ADX unc[10] | ς (= Gb) ραββονι 52. ευθυς c. NBLΔ . . ς -εως | αυτω c. NABCDLMᵐᵍΔ . . ς (= Gb) τω ιησου

30. υιε c. NCDEFLNΠ* (NLN ιησ. υι.) . . ς υιος 31. Ti σιωπησουσιν c. LNA | ς εκραζον | κυρ. h. l. c. NBDLZ . . ς post ημας | υιε c. NCDLN . . ς υιος 33. ανοιγ. et οι οφ. ημ. c. NBDLZ etc . . ς ανοιχθ. et ημ. οι οφ. 34. ομματ. c. BDLZ etc . . ς οφθαλμ. | ανεβλ.: ς add αυτων οι οφθαλμοι

2. κ. αυτος: D etc αυτ. | κ. ην c. NL syrcu cop go . . ς κ. ουτος ην, BKΠ etc κ. αυτος 4. εισ το c. NBL al e . . ς om | συκομορεαν (et. ςᵉ Gb) c. NBLΔ etc . . Ti -μωρεαν, ς -μωραιαν | ς (= Gb) δι εκεινησ 5. ειπεν c. NBL al cop arm . . ς praem ειδεν αυτον και (var mu) 7. ς απαντεσ 8. τα ημισεια (NB*Q -σια, Λ -σηα) c. NBLQΛ etc . . ς τα ημιση, ARΔ τα ημισυ | ς των υπαρχ. μου et διδ. τοισ (B al[12] om) πτωχ. 9. αβραμ c. NLR . . ς add εστιν

§ 120.
PARABOLA DE MINARUM (TALENTORUM) USU.

Lc 19, 11—28. Mt 25, 14—30.

11 Ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπεν παραβολήν, διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι Ἰερουσαλὴμ αὐτὸν καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφαίνεσθαι. 12 εἶπεν οὖν· ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακράν, λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ ὑποστρέψαι. 13 καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· πραγματεύσασθε ἐν ᾧ ἔρχομαι. 14 οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες· οὐ θέλομεν τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ᾽ ἡμᾶς. 15 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν, καὶ εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους οἷς δεδώκει τὸ ἀργύριον, ἵνα γνοῖ τίς τί διεπραγματεύσατο. 16 παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων· κύριε, ἡ μνᾶ σου δέκα προσηργάσατο μνᾶς. 17 καὶ εἶπεν αὐτῷ· εὖγε, ἀγαθὲ δοῦλε, ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. 18 καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος λέγων· ἡ μνᾶ σου, κύριε, ἐποίησεν πέντε μνᾶς. 19 εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ· καὶ σὺ ἐπάνω γίνου πέντε πόλεων. 20 καὶ ὁ ἕτερος ἦλθεν λέγων· κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου, ἣν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ. 21 ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἶ, αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας, καὶ θερίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας. 22 λέγει αὐτῷ· ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε. ἤδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος αὐστηρός εἰμι, αἴρων ὃ οὐκ ἔθηκα, καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα; 23 καὶ διατί οὐκ ἔδωκάς μου τὸ ἀργύριον ἐπὶ τράπεζαν; κἀγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ ἔπραξα. 24 καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν· ἄρατε ἀπ᾽ αὐτοῦ τὴν μνᾶν καὶ δότε τῷ τὰς δέκα

14 Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, 15 καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν. εὐθέως 16 πορευθεὶς ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν ἠργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα· 17 ὡσαύτως ὁ τὰ δύο ἐκέρδησεν ἄλλα δύο. 18 ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν ἀπελθὼν ὤρυξεν γῆν καὶ ἔκρυψεν τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. 19 μετὰ δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει λόγον μετ᾽ αὐτῶν. 20 καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων· κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα. 21 ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω. εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. 22 προσελθὼν καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα εἶπεν· κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας, ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα. 23 ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. 24 προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὼς εἶπεν· κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· 25 καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. 26 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ἤδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα; 27 ἔδει σε οὖν βαλεῖν τὰ ἀργύριά

---

11. αυτον h. l. c. NBL etc . . ς ante ειναι 13. εν ω (Gb″) . . ς εως 15. δεδωκει c. NBDL etc (Or εδεδ.) . . ς εδωκεν | γνοι c. NBDL . . ς γνω | τις τι διεπραγματευσατο (R -σαντο) c. AR unc^{13} etc . . NBDL etc τι -σαντο 16. δεκ. προσηργ. (et. ADE*R) c. NBL etc . . ς προσειργ. δεκ. μν. 17. ευγε c. BD al^{3} (it vg) Or . . ς ευ | NM etc δουλ. αγ. 18. κυρ. h. l. c. NBL . . ς post λεγων 19. επ. γιν. c. NBL etc . . ς γιν. επ. 20. ς και ετερος 22. λεγει (Gb″) . . ς λεγ. δε 23. μου το αργ. c. NABL etc . . ς τ. α. μ. | τραπεζαν . . ς (Gb^{00}) praem την | καγω c. NBD . . ς και εγω | αυ. επραξ. (A ανεπρ.) c. NABL etc . . ς επρ. αυ.

15. 16. ευθ. πορ. c. ℵ*B it^{2} (al^{5} it^{5} etc ευθ. δε πο.) . . ς ευθεως. πο. δε | ηργασ. c. ℵ*B*DL . . ς ειργ. | εποι. c. ℵ*A* unc^{14} . . ℵ^{c}A^{2}BCDL εκερδησ. | ταλ. sec: Gb^{0} c. BL etc 17. ωσαυτ. c. ℵ*C*L etc . . ς add και, A etc δε και | εκερδ. c. NBC*L . . ς (Gb^{0}) add και αυτος 18. γην c. NBC* (την γ.) L etc . . ς εν τη γη | εκρ. (Gb′) . . ς απεκρ. 19. ς χρο. πολ. et μ. αυτ. λογ. 20. εκερδ. (D itpler vg επεκερδ.) c. NBDL etc . . ς (Gb^{0}) add επ αυτοις 21. ς (= Gb) εφ. δε | A* etc ευγε, item post 22. προσελθ. c. ℵ*B al . . ς add δε | δυ. ταλ. (Gb′) c. ABCLΔΠ . . ς add λαβων | εκερδ. (D it^{l} επεκερδ.) c. NBDL etc . . ς add επ αυτοις 27. σε ουν c. NBCL . . ς ουν σε | τα αργυρια c. ℵ*B syrp . . ς το αργυριον

μνᾶς ἔχοντι. 25καὶ εἶπαν αὐτῷ· κύριε, ἔχει δέκα μνᾶς. 26λέγω ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται. 27πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου τούτους τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε αὐτοὺς ἔμπροσθέν μου.

28Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν, ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα.

μου τοῖς τραπεζείταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. 28ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. 29τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. 30καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

§ 121.
BETHANIAE INTER EPULAS A MARIA UNGITUR.

Ioh 11, 55—57.

Ioh 12, 1—11. Mc 14, 3—9. Mt 26, 6—13.

55Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς. 56ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔλεγαν μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότες· τί δοκεῖ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν; 57δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολὰς ἵνα ἐάν τις γνῷ ποῦ ἔστιν μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

1[c]Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν Ἰησοῦς. 2ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ Λάζαρος εἷς ἦν ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ. 3ἡ οὖν Μαρία λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου ἤλειψεν τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξεν ταῖς θριξὶν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου. 4λέγει δὲ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι· 5διατί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; 6εἶπεν δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ' 3Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, κατακειμένου αὐτοῦ ἦλθεν γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς· συντρίψασα τὸν ἀλάβαστρον κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς ἀνακειμένου. 6Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, 7προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου πολυτίμου καὶ κατέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνακειμένου. 8ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἠγανάκτησαν λέγοντες· εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; 9ἐδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι πολλοῦ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. 10γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν

---

25. ειπαν c. NBL . . ς -ον 26. λεγω c. NBL etc . . ς add γαρ | αρθησ c. ℵ*BL etc . . ς add απ αυτου 27. τουτουσ . . ς εκεινουσ | NMS al^2 κατασφαξετε | αυτουσ: ς om

29. του δε μη (Gb^{11}) c. NBDL . . ς απο δε του μη 30. ς (= Gb) εκβαλλετε

55. Gb^0 προ τ. πα. c. minusc^4 Chr Cyr 56. ελεγαν c. ND . . ς -γον 57. δεδω. δε . . ς add και | εντολασ c. NBIM al syrp mg Or^2 . . ς -λην

1. λαζαρ. c. NBLX it^3 etc . . ς add ο τεθνηκωσ | ιησ. c. NB, item ο ιησ. ADIL unc^4 . . ς om 2. εκ c. NBL etc . . ς om | ς (= Gb) συνανακειμ. αυτω 4. λεγ. δε c. NB cop go . . ς λεγ. ουν (it^3 al και λεγ.) . . L al^2 it^2 al λε. | ιουδ. ο ισκ. c. NBL etc . . ς ιουδ. σιμωνοσ (Gb^{00}) ισκ. | εισ εκ (BLQ om) τ. μ. αυ. h. l. c. NBL etc . . ς ante ιουδ.

3. συντριψ. c. NBL . . ς και συντρ. | τον c. ℵ*AD unc^{11} . . Ti την c. ℵ^{c}BC LΔ, ς το | ς αυτου κατα τησ κε. 4. πρ. εαυτ. c. NBC*L etc . . ς add και λεγοντεσ (D al ελεγον) 5. ς (= Gb) om το μυρ. | δην. τρ. c. NCDL . . ς τρ. δην. | ενεβριμουντο c. NC* al^1 . . ς -μωντο

7. ς αλαβ. μυρ. εχου. | πολυτιμου . . ς βαρυτιμου | ς επ. την κεφαλην 8. οι μαθ. . . ς (Gb^{00}) add αυτου 9. ς ηδυν. | τουτο . . ς (= Gb) add το μυρον | πτωχοισ . . Gb$^{\prime}$ Ti τοισ πτ.

ὅτι κλέπτης ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον ἔχων τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. 7εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· ἄφες αὐτήν, ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τηρήσῃ αὐτό· 8τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.

9Ἔγνω οὖν ὁ ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστιν, καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. 10ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν, 11ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

6ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἄφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον ἠργάσατο ἐν ἐμοί. 7πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. 8 ὃ ἔσχεν ἐποίησεν· προέλαβεν μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἐνταφιασμόν. 9ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

ἠργάσατο εἰς ἐμέ. 11πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε. 12βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν. 13ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

---

6. εχων c. ℵBDLQ etc . . ς ειχεν και 7. ινα et τηρηση (Gb′) . . ς τετηρηκεν sine ινα 8. D om versum 9. ο οχλ. c. ℵB*L . . ς οχλ.

6. ηργ. c. ℵ*B*D . . ς ειργ. | εν εμοι . . ς (=Gb) εισ εμε 7. ευ c. ℵ* . . ς praem αυτους, CTUΓΔ αυτοισ, ℵcBL sah cop αυτοισ παντοτε 8. ς (=Gb) ειχεν | εποι. c. ℵBL etc . . ς praem αὕτη | Ti τ. σω. μου c. ℵBDLM² 9. δε . . ς om | εαν (Gb′) . . ς αν | ς το ευαγγ. τουτο

10. ηργασ. c. ℵ*B*D . . ς ειργασ. 11. Gb′ τους πρ. γαρ παντ.

PARS III. RES ULTIMAE:
A SOLEMNI CHRISTI INTROITU IN URBEM USQUE AD REDITUM IN CAELUM.

A: A SOLEMNI INTROITU USQUE AD CENAM ULTIMAM.

§ 122.
SOLEMNITER INGREDITUR HIEROSOLYMAM.

Ioh 12, 12—19. Mc 11, 1—11. Lc 19, 29—44. Mt 21, 1—11.

12 Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται Ἰησοῦς εἰς Ἰεροσόλυμα, 13 ἔλαβον τὰ βαΐα τῶν φοινίκων καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐκραύγαζον· ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ. 14 εὑρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ᾽ αὐτό, καθὼς ἐστιν γεγραμμένον· 15 μὴ φοβοῦ, θυγάτηρ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου.

---

12. ιησ.(Gb′′) . . ς ο ιησ. 13. εκραυγ. (ς εκραζον) . . NADKQXΠ etc add λεγοντες | και ο c. NB LQ etc, ς ο c. D KXΠ etc . . A unc^{10} etc om κ. ο, Gb^{00} 15. ς θυγατερ

1 Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἰεροσόλυμα καὶ εἰς Βηθφαγὴ πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 2 καὶ λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ᾽ ὃν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὔπω κεκάθικεν· λύσατε αὐτὸν καὶ φέρετε. 3 καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· τί ποιεῖτε τοῦτο; εἴπατε· ὁ κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει, καὶ εὐθὺς αὐτὸν ἀποστέλλει πάλιν

---

1. ς ιερουσαλημ | κ. ε. βηθαν. (Gb′) c. D ítpler vg Or^{2} etdis . . ς εις (A και ε.) βηθφαγη και (NC add εις) βηθαν. 2. ς ευθεως | ουδ. α. ουπω c. NC etc et (ουδ. ο. α., ουπ. ουδ. α.) BLΔ, ΚΠ etc (A ουδ. πωποτ. α.) . . ς om ουπ. c. D unc^{10} | NBCLΔ εκαθισεν | λυσατε etc (Gb′′) . . ς λυσαντες αυτον αγαγετε 3. ειπατε c. BΔ al^{3} it^{6} aeth . . ς add οτι | ς ευθεως et (= Gb) αποστελει | παλ. c. NBC*DLΔ Or^{2} . . ς om

29 Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον· ἐλαιών, ἀπέστειλεν δύο τῶν μαθητῶν 30 εἰπών· ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην, ἐν ᾗ εἰσπορευόμενοι εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ᾽ ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισεν, καὶ λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε. 31 καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ· διατί λύετε; οὕτως ἐρεῖτε· ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει. 32 ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς· 33 λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον εἶπαν οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς· τί λύετε τὸν πῶλον; 34 οἱ δὲ εἶπαν· ὅτι ὁ κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει. 35 καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιρίψαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν. 36 πορευομένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώννυον τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. 37 ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν

---

29. ς ελαιῶν | μαθ. c. N BL etc . . ς add αυτου 30. ειπων . . NBDL etc λεγων | και c. BDL . . ς om 31. ερειτε c. NBDFLR etc . . ς (Gb^{0}) add αυτω 33. ς ειπον 34. ς ειπον | οτι c. NA BDKLMΠ etc . . ς om 35. ς επιρριψ. | αυτων c. NBDLΔ etc . . ς εαυτ.

1 Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἰεροσόλυμα καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τότε Ἰησοῦς ἀπέστειλεν δύο μαθητὰς 2 λέγων αὐτοῖς· πορεύεσθε εἰς τὴν κώμην τὴν ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην καὶ πῶλον μετ᾽ αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι. 3 καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι ὁ κύριος αὐτῶν χρείαν ἔχει· εὐθὺς δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. 4 τοῦτο δὲ γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· 5 εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται

---

1. βηθφ. c. NB*D unc^{9} etc . . Ti βηθσφ. c. B^{3}N* unc^{7}(L βησφ.) | εις το c. BC^{2} (^{1}latet) etc . . ς προσ το | ιησ. c. BDEHV etc . . ς ο ιησ. 2. πορευεσθ. (Gb′) . . ς πορευθητε | ς απεναντι c. N unc^{12} | ευθυς c. NLZ . . ς -εως | BD al^{2} αγετε 3. ευθυς c. NBL . . ς -εως | Gb αποστελλει 4. του. δε c. NC*DLZ etc . . ς (Gb^{00}) add ολον

16 ταῦτα οὐκ ἔγνωσαν αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ· γεγραμμένα καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. 17 ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτι τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. 18 διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. 19 οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπαν πρὸς ἑαυτούς· θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.

---

16. ταυτα c. NBLQ etc . . ς (Gb^0) add δε | αυτ. οι μα. c. NB . . ς οι μα. αυτ. | ς ο ιησ. 17. οτι (et. ς^e Gb) c. DE*KLΠ it^5 etc . . ς Gb′ Ti οτε c. NAB unc^{11} etc 18. ς (= Gb) ηκουσε 19. ειπαν c. NB . . ς -ον | DLQX etc ο κο. ολοσ

ὧδε. 4 καὶ ἀπῆλθον καὶ εὗρον τὸν πῶλον δεδεμένον πρὸς τὴν θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφόδου, καὶ λύουσιν αὐτόν. 5 καί τινες τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς· τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον; 6 οἱ δὲ εἶπαν αὐτοῖς καθὼς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφῆκαν αὐτούς. 7 καὶ φέρουσιν τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτόν. 8 καὶ πολλοὶ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ στιβάδας, κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν. 9 καὶ οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον· ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου· 10 εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαυείδ, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

11 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς τὸ ἱερόν· καὶ περιβλεψάμενος πάντα, ὀψὲ ἤδη οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.

---

4. ς απηλθ. δε | τον c. NCA etc . . Gb Ti om | την: Ti om c. BLA etc 6. ς ειπον | ειπεν (Gb″): ς ενετειλατο 7. φερ. c. N^c BLAOr; N*C al^9 αγουσ· (Gb′): ς ηγαγον | ς επεβαλον | ς εκ. επ αυτω 8. ς πολλ. δε | ς στοιβαδ. | κοφ. etc c. NB(C)LA . . ς εκοπτον εκ. τ. δενδρων και εστρωννυον εισ την οδον 9. εκραζον: ς (Gb^0) add λεγοντεσ 10. βασιλεια: ς(=Gb) add εν ονοματι κυριου 11. ς (Gb^{00}) ε. ιεροσ. ο ιησουσ | ς και εισ το | οψε: ς οψιασ

ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων, 38 λέγοντες· εὐλογημένος ὁ βασιλεὺς ἐν ὀνόματι κυρίου· ἐν οὐρανῷ εἰρήνη, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις. 39 Καί τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπαν πρὸς αὐτόν· διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου. 40 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν οὗτοι σιωπήσουσιν, οἱ λίθοι κράξουσιν. 41 καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτήν, λέγων 42 ὅτι εἰ ἔγνως καὶ σὺ καίγε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ τὰ πρὸς εἰρήνην σου· νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. 43 ὅτι ἥξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σέ, καὶ παρεμβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου χάρακά σοι καὶ περικυκλώσουσίν σε καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν, 44 καὶ ἐδαφιοῦσίν σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν λίθον ἐπὶ λίθον ἐν σοί, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.

Ioh 13 c. pp.: Ps 118, 25 s. Item 15 c. pp.: Zach 9, 9.

---

37. πασων: BD παντων 38. ο βασ. c. N(H) al it^2 Or . . ς ο ερχομενοσ (B add ο) βα. (D etc ο ερχ. ε. ο. κυ. ευλογημ. ο βα.) | εν ουρ. ειρ. c. NBL Or . . ς ει. ε. ου. 39. ς ειπον 40. ειπ. c. NBL etc . . ς add αυτοισ | ς σιωπησωσιν | κραξουσ. c. NBL . . ς κεκραξονται 41. ς επ αυτη 42. και συ καιγε εν τ. η. σου (Gb^0) ταυ.: NB (D)L Or εν τ. ημ. ταυτ. και συ | σου sec: NBL etc om 43. παρεμβ. c. NC*L etc . . ς περιβ. 44. λιθον sec . . ς λιθω | ε. σοι h. l. c. NBDL etc: ς post αφη.

σοι πραΰς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ ἐπὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου. 6 πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς προσέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 7 ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτῶν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν. 8 ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἔστρωσαν ἐν τῇ ὁδῷ. 9 οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες· ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυείδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. 10 Καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα· τίς ἐστιν οὗτος; 11 οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον· οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρὲθ τῆς Γαλιλαίας.

---

5. και pr: Ti om c. D it^6 etc | επι sec: ς om 6. προσετ. c. NLZ unc^{14} Or^3 . . Ti συνετ. c. BCD al^2 7. επ αυτων (D -ον) c. NBDLZ . . ς επανω αυτ. | ιματ. c. NBD etc . . ς add αυτων | ς^e (= Gb) επεκαθισαν 8. εστρωσαν sec c. N*D(Δ) . . ς εστρωνυον 9. αυτον . . ς om 11. ο προ. ιησ. c. NBD . . ς ιησ. ο προ.

§ 123.

IMPRECATIO FICI.

Mc 11, 12—14. Mt 21, 18. 19.

12 Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας ἐπείνασεν. 13 καὶ ἰδὼν συκῆν ἀπὸ μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα, ἦλθεν εἰ ἄρα τι εὑρήσει ἐν αὐτῇ, καὶ ἐλθὼν ἐπ᾽ αὐτὴν οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα· ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν σύκων. 14 καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῇ· μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον μαθηταὶ αὐτοῦ.

18 Πρωὶ δὲ ἐπαναγαγὼν εἰς τὴν πόλιν ἐπείνασεν. 19 καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ· οὐ μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ.

§ 124.

PURGATIO TEMPLI.

Mc 11, 15—19. Lc 19, 45—48. 21, 37 s. Mt 21, 12—17.

15 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστερὰς κατέστρεψεν, 16 καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ, 17 καὶ ἐδίδασκεν καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· οὐ γέγραπται ὅτι ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ πεποιήκατε αὐτὸν σπήλαιον λῃστῶν. 18 καὶ ἤκουσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσωσιν· ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν, πᾶς γὰρ ὁ ὄχλος

45 Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας, 46 λέγων αὐτοῖς· γέγραπται· καὶ ἔσται ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν.

47 Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ᾽ ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ, 48 καὶ οὐχ εὑρίσκον τὸ τί ποιήσωσιν· ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέμετο αὐτοῦ ἀκούων.

21, 37 Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς δὲ νύκτας

12 Καὶ εἰσῆλθεν Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐξέβαλεν πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψεν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστερὰς, 13 καὶ λέγει αὐτοῖς· γέγραπται· ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε σπήλαιον λῃστῶν. 14 καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. 15 ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας· ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυείδ, ἠγανάκτησαν, 16 καὶ εἶπαν αὐτῷ· ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον;

---

13. απο . . ς (= Gb†) om | ς ευρ. τι | ο γαρ etc c. NBC*LΔ etc . . ς ου γαρ ην καιρ. συκ. 14. αποκρ. . . ς (= Gb) add ο ιησ. | ς εκ σου εισ τ. αι. | ς^{e} (non Gb) ουδεις

18. πρωι c. ℵ*BD . . ς πρωιας | επαναγαγ. c. ℵ*B*L . . ς επαναγων 19. ου c. BL . . ς om c. NCD unc^{12}

15. εισελθ. . . ς (= Gb) add ο ιησ. | ς om τους sec 17. κ. ελεγ. c. NBCLΔ etc . . ς λεγων | αυτοις: B al^{1} it^{2} arm om | οτι: CD etc om | πεποι. c. BLΔ Or . . ς εποιησατε 18. οι αρχ. κ. οι γρ. (Gb′) . . ς οι γρ. κ. οι αρχ. | ς απολεσουσιν | πασ γαρ . . ς οτι πασ

45. πωλ. c. NBCL . . ς (Gb^{00}) add εν αυτω, item add (Gb^{00}) και αγοραζοντας: om c. NBL etc 46. και εσται usq πρ. c. ℵ^{c} (*om κ. εστ.) BLR etc . . ς οτι (ς^{e}, sed ς om) ο οικ. μ. οικ. πρ. εστιν 48. εξεκρεμετο c. NB . . ς -ματο 37. BK etc διδ. ε. τ. ιερω

12. ς ο ιησ. | τ. θεου (et. Or^{3}) . . NBL al vv mu Or^{2} om 13. ποιειτε c. NBL etc . . ς εποιησατε 14. Gb′′ χωλ. κ. τυφλ. 15. τους sec c. NBD LN . . ς om 16. ς ειπον | οτι . . ND al^{6} it^{5} etc om

ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.
[19]Καὶ ὅταν ὀψὲ ἐγένετο, ἐξεπορεύετο ἔξω τῆς πόλεως.

17: Es 56, 7. Ier 7, 11.

ἐξερχόμενος ηὐλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιών. [38]καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὠρθριζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

46: Es 56, 7. Ier 7, 11.

[17]καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ.

13: Es 56, 7. Ier 7, 11. 16: Ps 8, 3.

§ 125.
FICU VERBO AREFACTA DE FIDEI POTESTATE DISSERIT.

Mc 11, 20—25. Mt 21, 20—22. (6, 14 s.)

[20]Καὶ παραπορευόμενοι πρωῒ εἶδον τὴν συκῆν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν. [21]καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ· ῥαββεί, ἴδε ἡ συκῆ ἣν κατηράσω ἐξήρανται. [22]καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· ἔχετε πίστιν θεοῦ. [23]ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ· ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ. [24]διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα προσεύχεσθε καὶ αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι ἐλάβετε, καὶ ἔσται ὑμῖν. [25]καὶ ὅταν στήκετε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατά τινος, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

[20]Καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες· πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ; [21]ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ κἂν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε· ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται· [22]καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες λήμψεσθε.

(6, [14]Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· [15]ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.)

§ 126.
PRIMORES POPULI QUAESTIONE DE IOHANNE BAPTISTA PERTURBAT.

Mc 11, 27—33. Mt 21, 23—27. Lc 20, 1—8.

[27]Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι, [28]καὶ ἔλεγον αὐτῷ· ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἵνα ταῦτα ποιῇς;

[23]Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερόν, προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες· ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἵνα ταῦτα ποιῇς;

[1]Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου ἐπέστησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, [2]καὶ εἶπαν

---

18. εξεπλησσοντ. c. ℵMΔ etc . . ς -σετο 19. οταν . . ς οτε | ABKM*Δπ etc εξεπορευοντο

17. εξω τ. πολεως (ℵa): ℵ* om

20. ς πρ. παραπ. 22. ς (=Gb) om ὁ | εχετε . . ND etc praem ει 23. αμην: ς add γαρ | οτι: ND etc om | ς πιστευση | ο λαλει: ς α λεγει | εστ. αυτω: ς (Gb0) add ο εαν ειπη 24. ς οσα αν (Gb00) προσευχομενοι (Gb' -χεσθε κ.) et λαμβανετε (Gb' ελαβ.) 25. ς στηκητε, ℵ στητε 26. ς εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν c. ACD uncpl etc: om c. ℵBLSΔ al10 it3 cop al

22. αν c. ℵBHUΘc etc . . Ti εαν (D om)

(15. ανθρωπ. c. ND al itpl vg al . . ς add τα παραπτωματα αυτων)

28. ελεγ. c. ℵBCLΔ etc . . ς λεγουσιν

23. ελθοντος α. c. ℵBCDL al Or2 . . ς ελθοντι αυτω

1. ημερων: ς (Gb0) add εκεινων | ιερεις (Gb0) c. A unc11 . . ς αρχιερεις 2. ς ειπον

ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδωκεν ἵνα ταῦτα ποιῇς; 29ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἐπερωτήσω ὑμᾶς ἕνα λόγον, καὶ ἀποκρίθητέ μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. 30τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀποκρίθητέ μοι. 31καὶ ἐλογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες· ἐὰν εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ· διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; 32ἀλλὰ εἴπωμεν· ἐξ ἀνθρώπων; ἐφοβοῦντο τὸν λαόν· ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι προφήτης ἦν. 33καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν· οὐκ οἴδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

σίαν ταύτην; 24ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ· 25τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο παρ' ἑαυτοῖς λέγοντες· 26ἐὰν εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν· διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; 27καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπαν· οὐκ οἴδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

λέγοντες πρὸς αὐτόν· εἰπὸν ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην; 3ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον, καὶ εἰπατέ μοι· 4τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; 5οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτι ἐὰν εἴπωμεν· ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ· διατί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; 6ἐὰν δὲ εἴπωμεν· ἐξ ἀνθρώπων, ὁ λαὸς ἅπας καταλιθάσει ἡμᾶς· πεπεισμένος γάρ ἐστιν Ἰωάννην προφήτην εἶναι. 7καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. 8καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

§ 127.
PARABOLA DE DUOBUS FILIIS IN VINEAM MISSIS.
Mt 21, 28—32.

28Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἀνθρωπος εἶχεν τέκνα δύο· προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν· τέκνον, ὕπαγε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. 29ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· οὐ θέλω· ὕστερον μεταμεληθεὶς ἀπῆλθεν. 30προσελθὼν δὲ τῷ ἑτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἐγὼ κύριε, καὶ οὐκ ἀπῆλθεν. 31τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρός; λέγουσιν· ὁ πρῶτος. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. 32ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐ μετεμελήθητε ὕστερον τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.

---

28. η τισ c. NBLΔ etc . . ς και τισ | εδωκ. h. l. c. A unc^{13} . . NBCLM^{mg}Δ post σοι 29. ιησ. c. NBCLΔ . . ς add αποκριθεισ | υμασ c. BCVΠLΔ etc . . ς υμ. (AKΠ post κα.) καγω (unc^{mu} etc και εγ.) 30. το sec: ς om 31. διελογ. . . ς ελογιζ. (ℵ* et ℵ^{cb} προσελ.) | ουν . . Ti om 32. αλλα: ς αλλ εαν (Gb^{00}) | λαον: NBCN οχλον | NCDN παντ. | οντ. (ℵ*N om) οτι πρ. ην c. ℵ^{c}BCL . . ς οτ. οντ. πρ. ην 35. ς λεγ. τω ιησ. | λεγει: ς αποκριθεισ λεγ.

24. δε . . Ti om c. LZ etc 25. το sec c. NBCZ etc . . ς om | παρ c. NCD unc^{pl} etc . . BLM^{mg}GZ etc εν 26. ουν c. NB CZ unc^{11} etc . . DL etc om | ς εχ. τον ιω. ωσ προφ. 27. ειπαν c. ND . . ς -ον

2. λεγοντεσ h. l. c. NBL; ς post πρ. αυτον . . CD etc om | ειπον ((c. ℵ^{a} etc BLR, ς ειπε) ημιν . . ℵ*C om 3. λογ. (Gb′) . . ς ενα λο. (A unc^{5} λο. εν.) 4. το sec: ς om 5. NCD etc συνελογιζοντο | διατι (Gb′): ς add ουν 6. ο λα. απ. c. NB DL . . ς πασ ο λα.

28. προσελθ. c. ℵ*LZ etc . . ς και πρ. | αμπελ. (Gb″) . . ς add μου 29. υστερ. c. ℵ(B)H etc . . ς add δε | ου etc . . B al^{7} etc εγω κυριε, και ουκ απηλθεν, et postea (v. 30): ου θελω, υστ. (al add δε) μεταμ. απηλθ. 30. ς και προσελθ. | ετερω c. ℵ*C*D unc^{9} etc . . ς (= Gb′) δευτερω c. ℵ^{c}BZ unc^{5} etc 31. ς λεγ. αυτω | ο πρωτ. c. NCL unc^{12} etc („ver. exempl." ap Hier) . . B ο υστεροσ, D etc ο εσχατοσ 32. ς πρ. υμ. ιωαν. | ου c. NCL unc^{12} etc . . B al^{10} it^{pler} al ουδε, D it^{2} om

§ 128.
PARABOLA DE VINITORIBUS HEREDEM NECANTIBUS.
Mt 21, 33—46. Mc 12, 1—12. Lc 20, 9—19.

33 Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. ἄνθρωπος ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. 34 ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. 35 καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. 36 πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. 37 ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων· ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. 38 οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ σχῶμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. 39 καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. 40 ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; 41 λέγουσιν αὐτῷ· κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτι-

1 Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λαλεῖν. ἀμπελῶνα ἄνθρωπος ἐφύτευσεν, καὶ περιέθηκεν φραγμὸν καὶ ὤρυξεν ὑπολήνιον καὶ ᾠκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. 2 καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελῶνος. 3 καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν καὶ ἀπέστειλαν κενόν. 4 καὶ πάλιν ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δοῦλον· κἀκεῖνον ἐκεφαλίωσαν καὶ ἠτίμασαν. 5 καὶ ἄλλον ἀπέστειλεν· κἀκεῖνον ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὓς μὲν δέροντες, οὓς δὲ ἀποκτέννοντες. 6 ἔτι ἕνα εἶχεν υἱὸν ἀγαπητόν· ἀπέστειλεν αὐτὸν ἔσχατον πρὸς αὐτοὺς λέγων ὅτι ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. 7 ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἶπαν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. 8 καὶ λαβόντες ἀπέκτειναν αὐτόν, καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος. 9 τί ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύ-

9 Ἤρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην. ἄνθρωπος ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν χρόνους ἱκανούς. 10 καὶ καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς δοῦλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσουσιν αὐτῷ· οἱ δὲ γεωργοὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν δείραντες κενόν. 11 καὶ προσέθετο ἕτερον πέμψαι δοῦλον· οἱ δὲ κἀκεῖνον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν κενόν. 12 καὶ προσέθετο τρίτον πέμψαι· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον. 13 εἶπεν δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος· τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἐντραπήσονται. 14 ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία. 15 καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; 16 ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπαν· μὴ γένοιτο.

---

33. ς (= Gb) ανθρ. τισ | εξεδετο c. ℵ*B*CL . . ς -δοτο 38. σχωμ. (Gb′) c. NBDLZ etc . . ς κατασχ. 39. εξεβαλον: ℵ εβαλον 41. ς (= Gb″) εκδοσεται c. minusc

1. λαλειν: ς λεγειν | ς αμπ. εφυ. ανθρ. | ς εξεδοτο 2. των καρπων c. NBCLNΔ . . ς του καρπου 3. και pr: ς οι δε 4. εκεφαλιωσαν c. NBL . . ς -λαιωσαν et praem (Gb^{00}) λιθοβολησαντες | ητιμασαν c. NBL(D) etc . . ς απεστειλαν ητιμωμενον 5. ς (= Gb) κ. παλιν αλλον | ς τους μεν et τους δε | ς αποκτεινοντες 6. ετι etc c. NBLΔ etc . . ς ετι ουν εν. υι. εχων | αγαπ. (Gb′): ς add αυτου | ς απεστ. και αυτ. | ς πρ. α. εσχ. 7. ς ειπον πρ. εαυτ. 8. ς αυτ. απεκτ. | αυτ. sec: ς om 9. τι c. BL g cop . . ς add ουν

9. ς ανθρ. τισ | ς εξεδοτο 10. ς κ. εν καιρω et δωσιν | εξαπ. α. δειρ. c. NBL . . ς δειρ. α. εξαπ. 11. ς πεμψ. ετερ. 12. τρι. πε. c. NBL etc . . ς πε. τρι. 13. ενταπ. c. NBCDLQ etc: ς (Gb^{00}) praem ιδοντες 14. αλληλ.: ς εαυτους | αποκτ. (Gb′): ς praem δευτε 16. ς ειπον

νες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. 42λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; 43διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς.

45Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· 46καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπεὶ εἰς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

42: Ps 118, 22 s.

σεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργούς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. 10οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· 11παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;

12Καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπεν. καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

10 s: Ps 118, 22 s.

17ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν· τί οὖν ἐστὶν τὸ γεγραμμένον τοῦτο· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας; 18πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.

19Καὶ ἐζήτησαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς εἶπεν τὴν παραβολὴν ταύτην.

17: Ps 118, 22.

§ 129.

PARABOLA DE CONVIVIO NUPTIALI REGIO.

Mt 22, 1—14.

1Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λέγων· 2ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησεν γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. 3καὶ ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. 4πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων· εἴπατε τοῖς κεκλημένοις· ἰδοὺ τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμακα, οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἕτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. 5οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπῆλθον, ὃς μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὃς δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· 6οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. 7ὁ δὲ βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησεν. 8τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ· ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι. 9πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἐὰν εὕρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. 10καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας ὅσους εὗρον, πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς, καὶ ἐπλήσθη ὁ νυμφὼν ἀνακειμένων. 11εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου. 12καὶ λέγει αὐτῷ· ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφιμώθη. 13τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν τοῖς διακόνοις· δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 14πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

Cf. § 102: Lc 14, 16—24.

---

44. ς (Gb^0) καὶ (pauc add πασ) ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον το τον (sic Or^2 in Lc pro ε. εκ. τ. λι.) συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν: om c. D 33. it^5 Or Eustheo Irint Lcif 45. ς και ακου. 46. επει: ς επειδη

19. CD etc εζητουν | ς οι αρχ. κ. οι γραμμ. | ς την πα. τα. ειπεν

1. ς αυτ. εν παραβ. 4. ητοιμακα (Gb′): ς -σα 5. οσ (ℵC o) μεν et οσ δε c. ℵBC*L etc . . ς ο μεν et ο δε | επι (Gb′): ς εισ 7. ο δε βασ. (Gb″) c. NBL al^4 l sah cop^{bd} (syr^{cu}) . . ς ακουσασ δε ο βα. (Gb† add εκεινοσ), Ti και ακουσ. ο βα. εκειν. 9. ς αν 10. ℵB*D ουσ | νυμφ. c. ℵB*L . . ς γαμοσ 13. ο βα ειπ. c. NBL etc . . ς ειπ. ο βα. | εκβαλ. αυτ. (Gb″) c. NBL Orsaep etc . . ς αρατε αυτ. και εκβ. Var al

§ 130.
INTERROGATUS A PHARISAEIS DE TRIBUTO CAESARI SOLVENDO.

Mc 12, 13—17. Mt 22, 15—22. Lc 20, 20—26.

13 Καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς αὐτὸν τινὰς τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Ἡρῳδιανῶν, ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσιν λόγῳ. 14 καὶ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ· διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις· ἔξεστιν κῆνσον Καίσαρι δοῦναι ἢ οὔ; δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν; 15 ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν αὐτοῖς· τί με πειράζετε; φέρετέ μοι δηνάριον ἵνα ἴδω. 16 οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· Καίσαρος. 17 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· τὰ Καίσαρος ἀπόδοτε Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ ἐξεθαύμαζον ἐπ' αὐτῷ.

15 Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. 16 καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν λέγοντας· διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων· 17 εἰπὸν οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὔ; 18 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπεν· τί με πειράζετε, ὑποκριταί; 19 ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. 20 καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; 21 λέγουσιν· Καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς· ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. 22 καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθαν.

20 Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου, ὥστε παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος. 21 καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις· 22 ἔξεστιν ἡμᾶς Καίσαρι φόρον δοῦναι ἢ οὔ; 23 κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπεν πρὸς αὐτούς· 24 δείξατέ μοι δηνάριον. τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν; οἱ δὲ εἶπαν· Καίσαρος. 25 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· τοίνυν ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. 26 καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ, καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν.

§ 131.
ITEM A SADDUCAEIS INTERROGATUR DE UXORE SEPTEM FRATRUM.

Mc 12, 18—27. Mt 22, 23—33. Lc 20, 27—39.

18 Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν

23 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ Σαδδου-

27 Προσελθόντες δέ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ ἀντιλέγοντες

---

14. και pr c. NBCDLΔ . . ς οι δε | εξεστιν: C*et^{2}DMN etc praem ειπε ουν ημιν (C*D add ει) | κηνσ. και. δου. c. AN unc^{12} . . NBCLΔ δου. κη. και. 15. ιδων (Gb^{1}) c. ND etc . . ς ειδως 16. ς ειπον 17. ο δε ιησ. c. NBCLΔ . . ς και αποκριθεισ ο ιησ. | αυτοισ: BD om | ς αποδ. τα καισ. (D του και. τω) καισαρι | εξεθ. c. NB; -ζον et. LΔ etc, -ζοντο D . . ς εθαυμασαν

16. λεγοντασ c. NBL etc . . ς -ντεσ 17. ειπον c. LZ 33. . . ς ειπε 20. και (C ο δε) . . Ti om c. D al^{1} it^{6} sah | ο ιησ. c. DLZ al^{5} vv pl . . ς om | αυτη: Ti post επιγρ. c. LZ al^{1} 21. λεγουσ. c. NB etc . . ς add αυτω | DKΔΠ al Or^{3} τω καισ. 22. απηλθαν c. BD al^{4} . . ς -ον

20. λογου: CKΓ -γον, L -γουσ, D των λογων | ωστε . . ς εισ το 22. ημασ c. NABL . . ς ημιν 23. ειπ. πρ. αυτ. c. NBL . . ς (Gb^{00}) add τι με πειραζετε 24. ς επιδειξατε | Post δην. NCL al pl vv pm add οι δε εδειξαν (αυτω). και ειπεν | οι δε c. NBL etc . . ς αποκριθεντεσ δε | ς ειπον 25. ς ειπ. αυτοισ | τοι. απ. c. NBL etc . . ς απ. τοι. | καισαρι: Ti praem τω c. C*DL al 26. αυτου: NBL του

27. αντιλε. c. AP unc^{12} etc . . BCDL al^{25} λεγοντ.

ανάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες· 19διδάσκαλε, Μωϋσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ καὶ καταλίπῃ γυναῖκα καὶ μὴ ἀφῇ τέκνα, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 20ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκεν σπέρμα. 21καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπέθανεν μὴ καταλιπὼν σπέρμα· καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως· 22καὶ οἱ ἑπτὰ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα. ἔσχατον πάντων καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. 23ἐν τῇ ἀναστάσει, ὅταν ἀναστῶσιν, τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. 24ἔφῃ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ; 25ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ᾽ εἰσὶν ὡς ἄγγελοι ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 26περὶ δὲ τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωϋσέως ἐπὶ τοῦ βάτου πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς λέγων· ἐγὼ ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ

καῖοι λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν 24λέγοντες· διδάσκαλε, Μωϋσῆς εἶπεν· ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 25ἦσαν δὲ παρ᾽ ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί, καὶ ὁ πρῶτος γήμας ἐτελεύτησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφῆκεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 26ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτά. 27ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανεν ἡ γυνή. 28ἐν τῇ ἀναστάσει οὖν τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν. 29ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ. 30ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται, ἀλλ᾽ ὡς ἄγγελοι θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ εἰσίν. 31περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος· 32ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραὰμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ

ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν 28λέγοντες· διδάσκαλε, Μωϋσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ᾖ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 29ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν. καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνος· 30καὶ ὁ δεύτερος 31καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτὰ οὐ κατέλιπον τέκνα καὶ ἀπέθανον. 32ὕστερον καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. 33ἡ γυνὴ οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα. 34καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσιν καὶ γαμίσκονται, 35οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται· 36οὔτε γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται, ἰσάγγελοι γάρ εἰσιν, καὶ υἱοί εἰσιν θεοῦ τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. 37ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί, καὶ Μωϋσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει κύριον τὸν θεὸν Ἀβραὰμ καὶ θεὸν Ἰσαὰκ καὶ θεὸν Ἰακώβ· 38θεὸς δὲ οὐκ ἔστιν νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων·

---

18. ς επηρωτησαν 19. Ti καταλειψει (ℵ -ψη) c. NC al . . D etc εχη | ς μη αφ. post τεκν. | τεκνον c. ℵ^{ca}BLΔ: ς -κνα | τ. γυν. (Gb′) . . ς add αυτου 20. ς^{e} (non ς Gb) επτ. ουν αδ. ησ. 21. μη κατ. σπ. c. NBCLΔ . . ς και ουδε αυτους αφηκεν σπ. 22. κ. οι ε. ο. αφ. σπ. c. NBCLΔ etc . . ς κ. ελαβον αυτην οι ε. και ουκ αφ. σπ. | εσχατον (Gb″) . . ς -τη | κ. η γυ. απ. (Gb′) . . ς απ. κ. η γυ. 23. εν τη . . ς (Gb^{00}) add ουν | NBCDLΔ om οτ. αναστ. 24. ς και αποκριθεισ ο ιησ. ειπεν αυτ. 25. ς γαμισκονται | εν c. NCDL unc^{6} etc . . ς οι εν 26. ς (= Gb) της βατου | πωσ . . ς ωσ | ὁ tert et quart: Ti om c. BD

23. λεγοντ. c. ℵ*BDMSZ al pm Or^{2} . . ς οι λεγ. c. ℵ^{c}L unc^{8} etc 24. DZ ινα επιγ. 25. γημ. c. NBL al^{12} Or . . ς γαμησασ 27. η γυ. c. NBLU$\Delta\Pi$* etc . . ς praem και 28. ς εν τη ουν αναστ. 30. γαμιζοντ. (Gb′) c. NBDL etc . . ς εκγαμιζ. | θεου c. NL al^{20} . . ς του θεου . . Gb^{0} c. BD etc | εν τω c. NBL etc (Or^{3}) . . ς εν (U al οι εν)

28. ἅ^{c} c. ℵ^{a}et^{c}BLP . . ς αποθανη c. A unc^{12} 30. κ. ο. δευτ. (Gb′) c. NBDL . . ς και ελαβεν ο δευτ. την γυναικα και ουτοσ απεθανεν ατεκνοσ 31. ου (ς Gb) . . ς^{e} και ου | Ti απεθαναν c. B* 32. υστερον: ς (Gb^{0}) add δε, item add παντων | ς απεθ. κ. η γυ. 33. η γυ. ουν ε. τ. α. c. BL SyrP mg . . ς εν τη ουν (ℵ om) αν. | γινεται: NDGL εσται 34. και: ς (Gb^{0}) add αποκριθεισ | γαμισκ. c. NBL . . ς εκγαμισκ., Ti εκγαμιζ. 35. γαμιζ.: ς εκγαμισκ. (B γαμισκ.), Ti εκγαμιζ. 36. ουτε c. NQR unc^{12} . . ABDLP ουδε | θεου c. NABL etc . . ς του θε. 37. ς τον θεον ter

ὁ θεὸς Ἰακώβ; [27]οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων· πολὺ πλανᾶσθε.
19: Dt 25, 5. 26: Ex 3, 6.

θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστιν θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων. [33]καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.
24: Dt 25, 5. 32: Ex 3, 6.

πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν. [39]ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν γραμματέων εἶπαν· διδάσκαλε, καλῶς εἶπας.
28: Dt 25, 5. 37: Ex 3, 6.

§ 132.

INTERROGATIONE DE SUMMA LEGE DISSOLUTA NON AMPLIUS INTERPELLATUR.

Mc 12, 28—34. Mt 22, 34—40.

Mc 12, 34. Lc 20, 40.

[28]Καὶ προσελθὼν εἷς τῶν γραμματέων, ἀκούσας αὐτῶν συνζητούντων, ἰδὼν ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ἐπηρώτησεν αὐτόν· ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πάντων; [29]ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς ὅτι πρώτη ἐστίν· ἄκουε Ἰσραήλ, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος εἷς ἐστίν, [30]καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. [31]δευτέρα αὕτη· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστιν. [32]καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεύς· καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπες ὅτι εἷς ἐστιν καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ. [33]καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν περισσότερόν ἐστιν πάντων τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ τῶν θυσιῶν. [34]καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ· οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.

[34]Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς Σαδδουκαίους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό, [35]καὶ ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν νομικὸς πειράζων αὐτόν· [36]διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; [37]ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ· ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου. [38]αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ πρώτη ἐντολή. [39]δευτέρα ὁμοία αὐτῇ· ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. [40]ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος κρέμαται καὶ οἱ προφῆται.

37: Dt 6, 5. 39: Lv 19, 18.

29: Dt 6, 4 s. 31: Lv 19, 18.

(34)καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Lc 20, [40]οὐκέτι γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

Cf. Mt 22, 46. § 133.

---

27. ο θεος c. NAC unc[9] . . ς Ti om ο c. BDL unc[5] | ς ο) θε. νεκρων c. NBDLΔ etc (= Gb) αλλα θεος ζωντ. | ς . . ς εστ. ο θε. θεος νεκρ. υμεις ουν πολυ πλ.

28. ιδων c. NCDL etc . . ς ειδως | ς αυτοις απεκρ. | ς Gb πρωτ. παντ. (ς πασων) εντολη 29. ς ο δε ιησ. απεκρ. αυτω | ς (Gb′) οτι πρ. πασων των εντολων, Gb οτ. πρ. παντων εντολη 30. DH etc om κ. εξ ολ. τ. διαν. σου | ισχ. σου c. NBELΔ etc . . ς add αὕτη πρωτη εντολη 31. δευτ. c. NBLΔ etc . . ς και δευ., D etc δευ. δε, κ. δευ. δε | αυτη (ℵ add εστιν) c. NBLΔ sah cop . . ς ομοια αὕτη 32. ειπες c. ℵ*DL unc[7] . . ς ειπας | εισ εστιν: ς (= Gb) add θεος 33. συνεσεως c. NBLΔ etc . . ς add και εξ ολης της ψυχης (D etc om π. ε. ολ. τ. ισχ.) | εαυτον . . NADL unc[3] σεαυτ. | περισσ. c. NBLΔ al[1] . . ς πλειον | των θυσ. c. NLMΔ . . Gb Ti om των

32. εστ. (c. ND, BLΔ add Ti om ο c. BDL unc[5] | ς ο) θε. νεκρων c. NBDLΔ etc (= Gb) αλλα θεος ζωντ. | ς . . ς εστ. ο θε. θεος νεκρ. υμεις ουν πολυ πλ.

35. πειρ. αυτ. c. NBL al it[4] vg al mu Orint . . ς Ti add και λεγων 37. ο δ. ε. αυτ. c. NBL etc . . ς ο δ. ιησους ειπεν (Gb εφη) αυτ. | τη pr c. NcDLZ unc[4] . . ℵ*B unc[9] om: Gb[00] | τη sec . . B unc[9] om: Gb[0] 38. η με. κ. πρ. (Gb′) . . ς πρ. κ. μεγ. 39. δευτ. c. NB . . ς Ti add δε | αὐτῇ . . Gb′ αὕτη | Gb′ ωσ εαυτ. 40. κρε. κ. οι πρ. (Gb′) . . ς κ. οι πρ. κρεμανται

39. ς ειπον

40. ουκετ. γαρ c. NBL etc . . ς ουκ δε

§ 133.

IPSE INTERROGAT PHARISAEOS DE MESSIA FILIO DAVID.

Mc 12, 35—37. Lc 20, 41—44. Mt 22, 41—46.

35 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ Χριστὸς υἱὸς Δαυείδ ἐστιν; 36 αὐτὸς Δαυεὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ· εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. 37 αὐτὸς Δαυεὶδ λέγει αὐτὸν κύριον, καὶ πόθεν αὐτοῦ ἐστὶν υἱός; καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως.

41 Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· πῶς λέγουσιν τὸν Χριστὸν εἶναι Δαυεὶδ υἱόν; 42 αὐτὸς γὰρ Δαυεὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν· εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου 43 ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. 44 Δαυεὶδ οὖν κύριον αὐτὸν καλεῖ, καὶ πῶς αὐτοῦ υἱός ἐστιν;

41 Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς 42 λέγων· τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ; τίνος υἱός ἐστιν; λέγουσιν αὐτῷ· τοῦ Δαυείδ. 43 λέγει αὐτοῖς· πῶς οὖν Δαυεὶδ ἐν πνεύματι καλεῖ κύριον αὐτόν, λέγων· 44 εἶπεν κύριος τῷ κυρίῳ μου· κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου. 45 εἰ οὖν Δαυεὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστίν;

36: Ps 110, 1. 42: Ps 110, 1.

Mt 22, 46 καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ λόγον, οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

44: Ps 110, 1.

§ 134.

PERSTRINGIT PROLIXE PHARISAEORUM ET LEGISPERITORUM MORES.

Mc 12, 38—40. Lc 20, 45—47.

Mt 23, 1—39. Lc 13, 34 s.

38 Καὶ ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγεν· βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς 39 καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις· 40 οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι, οὗτοι λήμψονται περισσότερον κρίμα.

45 Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς· 46 προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς καὶ φιλούντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις, 47 οἱ κατεσθίουσιν τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται· οὗτοι λήμψονται περισσότερον κρίμα.

Cf. ad haec infra Mt 23, 6. 7. [14.]

1 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 2 λέγων· ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. 3 πάντα οὖν ὅσα ἐὰν εἴπωσιν ὑμῖν ποιήσατε

---

35. ς εστι δαυ. 36. αυτος c. NBLTb$_{\Delta}$ . . ς add γαρ | Gb εν πνευμ. αγ. | ειπεν sec c. NBLTb unc^{5} . . Gb Ti λεγει | ο κυρ.: Ti om ο c. BD al^{1} | Ti καθισον c. B 36. υποποδ. c. NAL unc^{13} . . Ti υποκατω c. BDTb 37. ς αυτος ουν | αυτ. ε. υι. c. BLTb . . ς υι. αυ. εστ.

41. ει. δα. υι. c. NBL . . ς υι. δα. ει. 42. αυτ. (Q και α.) γαρ c. NBL (Q)R . . ς και αυτ. | ο κυρ.: Ti om ο c. BD 44. Ti αυτον κυρ. | ς υι. αυτου

43. καλ. αυ. αυτ. c. NLΞ (BD καλ. αυτ. κυ.) . . ς κ. αυ. καλ. 44. κυρ. c. NBDΞ . . ς ο κυ. | υποκ. (Gb′) . . ς υποποδιον 46. ς αυτ. αποκριθ.

38. ς κ. ελεγ. αυτοις εν τ. δι. αυτ. 40. Ti κατεσθοντες c. B

45. τοις μαθ. c. BD arm . . ς τ. μ. αυτου c. NA unc^{14} . . Ti προσ αυτους c. Q

1. ο ιησ. c. NDLΞ unc^{12} . . Ti ιησ. c. BV 3. εαν (Gb′) . . ς αν c. BD unc^{4} | ειπ. υμ. (Gb′) . . ς add τηρειν

καὶ τηρεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. **4** δεσμεύουσιν δὲ φορτία βαρέα καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ δὲ τῷ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινῆσαι αὐτά. **5** πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις· πλατύνουσιν γὰρ τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσιν τὰ κράσπεδα, **6** φιλοῦσιν δὲ τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς **7** καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ῥαββεί. **8** ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββεί· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος, πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. **9** καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ πατὴρ ὁ οὐράνιος. **10** μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί, ὅτι καθηγητὴς ὑμῶν ἐστὶν εἷς ὁ Χριστός. **11** ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος. **12** ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

13 Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν. **15** οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἕνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν. **16** οὐαὶ ὑμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες· ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει. **17** μωροὶ καὶ τυφλοί, τίς γὰρ μείζων ἐστίν, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάσας τὸν χρυσόν; **18** καί· ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. **19** τυφλοί, τί γὰρ μεῖζον, τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον; **20** ὁ οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσιν τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· **21** καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ ναῷ ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι αὐτόν· **22** καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ. **23** οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι κἀκεῖνα μὴ ἀφεῖναι. **24** ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ διϋλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες. **25** οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρπαγῆς καὶ ἀκρασίας. **26** Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρόν. **27** οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. **28** οὕτως καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δέ ἐστε μεστοὶ ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας. **29** οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, **30** καὶ λέγετε· εἰ ἤμεθα ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἤμεθα κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. **31** ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας. **32** καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. **33** ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; **34** διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς

---

3. ποιησ. (D ποιειτ.) κ. τηρ. c. ℵ^{c}(* om κ. τηρ.)BDLZ . . ς τηρειτε κ. ποιειτε 4. δε (Gb′): ς γαρ | βαρεα (ℵ praem μεγαλα) c. NL al^{2} it^{5} syr^{cu} et^{sch} Irint . . ς add και δυσβαστακτα | αυτοι δε τω c. NBDL . . ς τω δε 5. γαρ (Gb′) c. NBDL etc . . ς δε | τα κρασπ. (Gb′) c. NBD etc . . ς add των ιματιων αυτων 6. δε c. NBDL unc^{4} etc . . ς τε 7. ραββ. (Gb′) c. NBLΔe^{b2} it vg etc . . ς ραββ. ραββ. 8. ο διδ. (Gb′) c. ℵ^{c}BU al^{65} . . ς ο καθηγητης, item (= Gb) add ο χριστος 9. υμ. ο πατ. c. NBU etc . . ς ο πα. υμ. | ο ουρα. c. NBL . . ς ο εν τοις ουρανοις 10. οτι etc (Gb′) c. B(D)GL etc . . ς εις γαρ υμων εστιν (ℵ$^{vb}\Delta$ εστ. υμ.) ο καθηγ. 14. ς^{e} (et ς Gb ante v. 13. adsumpto δε ex hoc) οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρίμα: om (Gb^{00}) c. NBDLZ etc 17. αγιασας c. NBDZ . . ς -αζων 18. ς οσ εαν 19. τυφλ. (Gb′) c. NDLZ etc . . ς μωροι και τυφλ. 21. κατοικουντι c. NBHS etc . . Gb -κησαντι c. CDLZ unc^{10} etc 23. ς τον ελεον | ταυτ. (Gb′) c. ND unc^{8} etc . . Gb add δε | αφειν. c. NBL al^{2} . . ς αφιεναι 24. οι c. ℵ*CD** unc^{12} . . ℵ^{2}BD*L om 25. εξ: CD etc om | ακρασ. (Gb′) c. NBDL$\Delta\Pi$ . . Gb αδικιας 26. τ. ποτ. (Gb″) c. D al^{3} it^{2} Clem Irint . . ς add και της παροψιδος | αυτου (Gb″) c. B*DE* al^{25} it^{2} . . ς αυτων 27. B 1. ομοιαζετε 28. ς μεστ. εστ. 30. ς (= Gb) bis ημεν | Ti αυτων κοινωνοι c. BD al^{6} 34. εξ αυτ. pr c. NBM$\Delta\Pi$ etc . . ς praem και

συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· **35** ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. **36** ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

37 Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει τὰ νοσσία αὐτῆς ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. **38** ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. **39** λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μή με ἴδητε ἀπ' ἄρτι ἕως εἴπητε· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

Lc 13, **34** Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. **35** ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν. λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἴδητέ με ἕως ἥξει ὅτε εἴπητε· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου. (Cf. § 101.)

39: Ps 118, 26.

Locos parallelos Lucae 11, 39—52. vide § 92.
4: 46. 6 s: 43. 13: 52. 23: 42. 25: 39. 29—31: 47 s. 34—36: 49—51.

§ 135.

LAUDAT MUNUSCULUM VIDUAE PAUPERIS.

Mc 12, 41—44. Lc 21, 1—4.

41 Καὶ καθίσας κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά. **42** καὶ ἐλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλεν λεπτὰ δύο, ὅ ἐστιν κοδράντης. **43** καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων βέβληκεν τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· **44** πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

1 Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα αὐτῶν πλουσίους. **2** εἶδεν δέ τινα χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά, **3** καὶ εἶπεν· ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη πλείω πάντων ἔβαλεν· **4** ἅπαντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς ἅπαντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.

---

35. ς εκχυνομ. | υι. βαρ.: ℵ* al[2] Eus[3] om 36. ηξει c. NBDL . . Gb (sed Gb[0]) praem οτι | ταυτ. πα. c. NCDL unc[2] etc . . ς πα. ταυ.

37. CGK etc αποκτεννουσα, ΝΔ etc -κτενουσα (Gb″) | ς επισ. ορν. | αυτης c. NB[mg]GDMΔ etc, ς εαυτης . . B* Clem[sem] Eus[4] etc om | πτερ. c. NBCDL unc[11] etc . . Ti add αυτης c. ΧΔ etc 38. ερημος . . BL etc om

34. AKU* αποκτεννουσα, Gb″ -κτενουσα c. ΧΔ | ορνιξ c. ND . . ς ορνισ | AD unc[3] τα εαυτ. νοσσια 35. υμων: ς (= Gb) add ερημος | λεγω c. ℵ*L etc . . ς αμην δε λεγ., Gb λεγ. δε | οτι: NBDHLR om | ς με ιδητ. | Ti εως αν c. ΝΑ unc[11] | ηξει (E etc ηξη) οτε c. ADVΔΛ (EGHSU) etc . . ΚΠ οτε . . NB unc[6] om

41. καθισας . . ς add ο ιησους | BU al[20] απεναντι 42. πτωχη . . Gb[0] c. D al[1] it[7] arm 43. ειπεν c. ℵ ABDL unc[4] . . ς (= Gb) λεγει c. X unc[8] | βεβλη. c. E unc[12] etc: N[c]ABDLΔ εβαλεν, ■ εβαλλεν | ς βαλοντων

1. ς τα δω. α. εισ τ. γαζ. 2. τινα c. NB unc[7] . . Ti τι. και c. A unc[8] . . ς και τι. c. DP | δυ. λεπ. c. ADP unc[12] . . NBLQX λε. δ. | η πτ. αυ. c. A unc[13] . . NBDLQ αυ. η πτ. | πλειω c. DQX, L πλειονα . . ς πλειον, ℵ πλεον 4. NBDΔ Or παντες et NBDLQX παντα | ε. τ. δωρ. c. NBLX . . ς add του θεου

§ 136.

ACCEDENTIBUS GRAECIS DE PROXIMA SUA MORTE DICIT. VOX DE CAELO.

Ιοη 12, 20—36.

20 Ἦσαν δὲ Ἕλληνές τινες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· 21 οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. 22 ἔρχεται Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ, ἔρχεται Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος καὶ λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. 23 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκρίνεται αὐτοῖς λέγων· ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. 24 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει. 25 ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολλύει αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. 26 ἐὰν ἐμοί τις διακονῇ, ἐμοὶ ἀκολουθείτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. 27 νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται, καὶ τί εἴπω; πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην· 28 πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω. 29 ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἑστὼς ἀκούσας ἔλεγεν βροντὴν γεγονέναι· ἄλλοι ἔλεγον· ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν. 30 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· οὐ δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη γέγονεν ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. 31 νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω, 32 κἀγὼ ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν. 33 τοῦτο δὲ ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. 34 ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος· ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ πῶς λέγεις σὺ ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστιν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; 35 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἐστίν. περιπατεῖτε ὡς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει. 36 ὡς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε.

34: Ps 88 (89), 30. 110, 4.

§ 137.

DE IUDAEORUM CONTUMACIA AC DIVINA RE CHRISTI.

Ιοη 12, 36—50.

(36) Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη αὐτῶν. 37 τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν, 38 ἵνα ὁ λόγος Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ, ὃν εἶπεν· κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; 39 διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας· 40 τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπώρωσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ καὶ στραφῶσιν καὶ ἰάσομαι αὐτούς. 41 ταῦτα εἶπεν Ἡσαΐας ὅτι εἶδεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ. 42 ὅπως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται· 43 ἠγάπησαν

---

20. ς τιν. ελλην. | προσκυνησω. c. ΝABQ unc^{12} . . Ti -σουσιν c. DLΔ al^{3} 22. BLXΠ^{2} ο φιλιππ. | ερχ. (ℵ και παλ. ερχ.) α. κ. φ. κ. λογ. c. (ℵ)ABL etc . . ς και παλιν ανδρ. κ. φι. λεγουσιν 23. ακοκρινετ. c. ΝBLX . . ς απεκρινατο 25. απολλυει c. ΝBL . . ς απολεσει 26. ς διακ. τις | ς και εαν τις 29. AD unc^{5} εστηκως | ακουσας c. ND al^{2} etc . . ς και ακ. 30. ιησ. (Gb′) . . ς ο ιησ. | ς αυτη η φω. 31. Gb^{00} τουτου pr c. D it^{3} vg 32. παντας (Or^{6} etc): ℵ*D it vg Or^{int} (Aug^{dis}) -ντα 33. Ti εμελλ. c. ℵ unc^{7} 34. ουν c. ΝBLX etc . . ς om | λε. συ c. BLXΠ cop syr^{utr} Chr . . ς συ λε. | οτι sec . . Gb^{00} c. E unc^{6} etc 35. εν υμιν . . ς (= Gb) μεθ υμων | ωσ c. ABDKLXΠ etc ς εως 36. ωσ c. ΝABDLΠ* etc . . ς εως

36. ιησ. c. ℵ*BDL . . ς ο ιησ. 40. επωρωσ. (ℵnCorr al^{1} Did επηρ.) . . ς πεπωρωκεν | στραφ. c. ΝBD* . . ς επιστραφ. | ιασομαι (Gb″) . . ς -σωμαι 41. οτι . . ς οτε

γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἤπερ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ. 44 Ἰησοῦς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλὰ εἰς τὸν πέμψαντά με, 45 καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. 46 ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. 47 καὶ ἐάν τίς μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. 48 ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τα ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 49 ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμψας με πατὴρ αὐτός μοι ἐντολὴν δέδωκεν τί εἴπω καὶ τί λαλήσω. 50 καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστιν. ἃ οὖν ἐγὼ λαλῶ, καθὼς εἴρηκέν μοι ὁ πατήρ, οὕτως λαλῶ.

38: Es 53, 1. 40: Es 6, 9 s. 41: Es 6, 1.

§ 138—§ 141.
ORATIO CHRISTI PROPHETICA DE HIEROSOLYMAE AC SAECULI FINE, DEQUE ADVENTU SUO.

Μτ 24. 25. Mc 13. Lc 21, 5—36.

§ 138.
A) DE SIGNIS, DOLORUM INITIIS.

Μτ 24, 1—14. Mc 13, 1—13. Lc 21, 5—19.

1 Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο, καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ. 2 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ καταλυθήσεται.

3 Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγοντες· εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας καὶ συντελείας τοῦ αἰῶνος; 4 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· βλέπετε μή τις ὑμᾶς

1 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ, λέγει αὐτῷ εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ· διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί. 2 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ λίθος ἐπὶ λίθῳ, ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ.

3 Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ, ἐπηρώτα αὐτὸν κατ' ἰδίαν ὁ Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας· 4 εἰπὸν ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα; 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς· βλέ-

5 Καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθέμασιν κεκόσμηται, εἶπεν· 6 ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ, ὃς οὐ καταλυθήσεται.

7 Ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες· διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; 8 ὁ δὲ εἶπεν· βλέπετε μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες· ἐγώ εἰμι, καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικεν· μὴ πορευ-

---

43. ηπερ: NLX υπερ 47. και μη (Gb^0 c. D it^{mu} etc) φυλαξ. (Gb^{vid}) . . ς κ. μ. πιστευση 49. ς εδωκε 50. εγω h. l. (D etc om) c. NABLMX etc . . ς post λαλ. c. E unc^9 etc

1. απ. (B εκ) τ. ιε. επορ. c. NBDLΔ . . ς επορ. απ. τ. ιε. 2. ο δε αποκρ. c. NBDL . . ς ο δε ιησους | ου pr . . Gb^{00} c. DLX etc | τα. πα. c. N^a(*om πα.)BCL unc^7 . . ς πα. τα. c. D unc^6 | οσ ου . . ς (=Gb) add μη 3. ειπε: L al^2 -πον | ς και τησ συντ.

1. των c. NBL unc^{10} . . ς εκ τ. c. ADFXΔ 2. ειπεν c. NBL . . ς αποκριθεισ (AKΔΠ post και) ειπ. | αφεθη: NBDL unc^4 add ωδε | ε. λιθον c. NBL unc^7 . . ς ε. λιθω 3. επηρωτα c. NBL etc . . ς -των | ο πε. c. ND . . ς om ο 4. ς ειπε | Ti μελλει c. D unc^5 | μ. τα. συντ. πα. c. NB(L) . . ς μ. πα. τα. συ. 5. ιησ. c. NBL: ς add αποκριθεισ | ς αυ. ηρξ. λεγ.

5. αναθεμ. c. NADX . . ς αναθημ. c. BLQ unc^{12} 6. επι λιθω: Ti add ωδε c. NB(D)L etc 8. εγω c. NBLX etc . . ς οτι εγω | μη c. NBDLX etc . . ς (Gb^0) add ουν

πλανήσῃ. 5πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες· ἐγώ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. 6μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων· ὁρᾶτε μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι, ἀλλ᾽ οὔπω ἐστὶν τὸ τέλος. 7ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπ᾽ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους. 8πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων.

9Τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλῖψιν καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου. 10καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ καὶ ἀλλήλους παραδώσουσιν καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους. 11καὶ πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσιν πολλούς. 12καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. 13ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. 14καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος.

πετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. 6πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. 7ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γενέσθαι, ἀλλ᾽ οὔπω τὸ τέλος. 8ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπ᾽ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους, ἔσονται λιμοί. 9ἀρχὴ ὠδίνων ταῦτα.

(9) Βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς· παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 10καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη πρῶτον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. 11καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, ἀλλ᾽ ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. 12καὶ παραδώσει ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. 13καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

θῆτε ὀπίσω αὐτῶν. 9ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον, ἀλλ᾽ οὐκ εὐθέως τὸ τέλος. 10τότε ἔλεγεν αὐτοῖς· ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπ᾽ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, 11σεισμοί τε μεγάλοι καὶ κατὰ τόπους λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσονται, φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ᾽ οὐρανοῦ μεγάλα ἔσται.

12Πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ᾽ ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου· 13ἀποβήσεται ὑμῖν εἰς μαρτύριον. 14θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι. 15ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ἣ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν ἅπαντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. 16παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων, καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν, 17καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. 18καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται· 19ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

---

6. γενεσθ. (Gb′) c. ℵ BDL . . ς praem παντα c. C unc[12] 7. επ. c. NCK Lπ . . ς επι c. BD unc[10] | λιμοι c. NBDE* al[3] it[4] . . ς λιμ. και λοιμοι 9. Gb′ θλιψεισ c. L al[20] etc | ς[e] (= ςGb) om των (ℵ* om παντ.)

6. πολλοι c. NBL . . ς add γαρ 7. B ακουητε | δει c. ℵ*B . . ς add γαρ 8. επ: ς επι | εσ. σει. c. NBDL . . ς και ε. σ. | εσ. λι. c. N[c](*om κα. το. εσ. λι.)BL . . ς και ε. λι. 9. αρχη . . ς -χαι | παραδ. c. BL . . ς πα. γαρ (D al ειτα πα., και πα.) | ς[e] etc συναγωγασ· 10. πρ. δει c. NBD . . ς δει πρ. 11. και οτ. c. NBDL . . ς οτ. δε | ς (= Gb) αναγωσιν | λαλησητε c. NBDL . . ς (= Gb) add μηδε μελετατε 12. ς παραδ. δε

9. τα. γεν. c. NBL unc[12] . . Ti γεν. τα. 10. επ. . . ς επι 11. και κα. το. c. NBL . . ς κα. το. και | λι. κ. λοι. . . Ti λοι. κ. λι. c. B etc | Ti φοβηθρα c. BD | απ. ουρ. h. l. c. AX unc[12] . . NL post μεγ., B ante ση., D ante κ. ση. 12. ς (= Gb) απαντων | τασ sec c. NBD . . ς om | απαγομ. c. NB DL . . ς αγομ. 13. αποβ. c. NBD . . ς απ. δε 14. θετε et (Gb′) εν ταισ κα. . . ς θεσθε et εισ τασ καρδιασ 15. αντιστ. η αντειπ. c. NBL . . ς αντειπ. ουδε (Gb η) αντιστ. | αναντ. c. BL . . ς παντ. 17. δια etc: Ti ante υπο c. K unc[6] . . SA om 19. κτησασθ. c. NDLRX unc[12] . . Gb′ κτησεσθ. c. AB

§ 139.

B) PERGITUR DE SIGNIS. CALAMITAS MAXIMA. SEDUCTIONIS PERICULA. SIGNUM FILII HOMINIS.

Mt 24, 15—42. Mc 13, 14—37. Lc 21, 20—36.

15 Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων νοείτω, 16 τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ ὄρη, 17 ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω ἆραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, 18 καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. 19 οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. 20 προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ σαββάτῳ. 21 ἔσται γὰρ τότε θλῖψις μεγάλη, οἵα οὐκ ἐγένετο ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν οὐδ' οὐ μὴ γένηται.

15: Dan 9, 27.

14 Ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἑστηκότα ὅπου οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώσκων νοείτω, τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, 15 ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω μηδὲ εἰσελθάτω ἆραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, 16 καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. 17 οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. 18 προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται χειμῶνος. 19 ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλῖψις, οἵα οὐ γέγονεν τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως, ἣν ἔκτισεν ὁ θεός, ἕως τοῦ νῦν καὶ οὐ μὴ γένηται.

14: Dan 9, 27.

20 Ὅταν δὲ ἴδητε κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων Ἰερουσαλήμ, τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. 21 τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρείτωσαν, καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν, 22 ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὗταί εἰσιν τοῦ πλησθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα. 23 οὐαὶ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τούτῳ, 24 καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρης καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς τὰ ἔθνη πάντα, καὶ Ἰερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι οὗ πληρωθῶσιν καιροὶ ἐθνῶν.

(Mt) 22 Καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι. 23 τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· ἰδοὺ ὧδε ὁ Χριστός, ἢ ὧδε, μὴ πιστεύσητε. 24 ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσιν σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανηθῆναι, εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. 25 ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν.

(Mc) 20 Καὶ εἰ μὴ ἐκολόβωσεν κύριος τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς οὓς ἐξελέξατο ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας. 21 καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· ἴδε ὧδε ὁ Χριστός, ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε. 22 ἐγερθήσονται δὲ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται καὶ ποιήσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατόν, τοὺς ἐκλεκτούς. 23 ὑμεῖς δὲ βλέπετε· προείρηκα ὑμῖν πάντα.

---

15. εστος (ς Gb′) c. ʀB*L unc⁷ . . ς^e εστως 16. επι c. ʀLZ unc¹¹ . . BDΔ etc εις 17. ς καταβαινετω | ς (= Gb) αραι τι 18. το ιμ. (Gb″) . . ς τα ιματια 20. ς (= Gb) εν σαββ. 21. ουκ εγ. c. ʀD xcom Eus . . ς ου γεγονεν

14. το βδ. τ. ερ.: ς (= Gb) add το ρηθεν υπο δανιηλ του προφητου | εστηκοτα c. ʀBL . . D -κοσ, ς εστος, ς^e εστως 15. ο δε: BFH o, D και ο | καταβατ. c. ʀBL . . ς add εισ την οικιαν | ς εισελθετω | Ti τι αραι c. BKLn* 16. αγρον: ς add ων 18. χειμων. c. ʀBDL: ς (Gb^00) praem η φυγη υμων 19. ην c. ʀB C*L . . ς ησ

20. ιερουσ. c. ʀBDR . . ς την ιερ. 22. ς (= Gb) πληρωθηναι 23. ουαι c. BDL . . ς add δε | ς (= Gb) εν τω λαω 24. μαχαιρησ c. B*Δ . . ς -ρασ | ς πα. τα εθν. | ς om ου

24. ψευδοχρ. και . . Δ al it¹ om | πλανηθ. c. ʀD it⁵ vg; LZ Or -νασθαι . . ς -νησαι

20. εκολ. κυρ. c. ʀBL . . ς κυ. εκολ. 21. ιδε pr. c. ʀBL . . ς ιδου | ιδε sec . . ς η (Gb′ και) ιδου | ς (= Gb) πιστευσητε 22. εγ. δε c. ʀC . . ς εγ. γαρ | ψευδοχρ. και: Ti om c. D it² | ποιησουσιν c. D al⁸ a . . ς δωσουσι | τουσ c. ʀBDΘ^T ς και τουσ 23. προειρ. c. BL etc . . ς ιδου πρ.

26 Ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν· ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ ἐξέλθητε· ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε. 27 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 28 ὅπου ἐὰν ᾖ τὸ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί.

29 Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλῖψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. 30 καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν οὐρανῷ, καὶ κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. 31 καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν. 32 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν. ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος· 33 οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν ἴδητε ταῦτα πάντα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. 34 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται. 35 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν.

(Lc 17, 23 Καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν· ἰδοὺ ἐκεῖ, ἰδοὺ ὧδε· μὴ ἀπέλθητε μηδὲ διώξητε. 24 ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ.

37 Καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ· ποῦ, κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοὶ ἐπισυναχθήσονται.)

24 Ἀλλὰ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλῖψιν ἐκείνην ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς. 25 καὶ οἱ ἀστέρες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται. 26 καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. 27 καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ. 28 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν. ὅταν ἤδη ὁ κλάδος ἁπαλὸς γένηται καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· 29 οὕτως καὶ ὑμεῖς ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις. 30 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη μέχρις οὗ ταῦτα πάντα γένηται. 31 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται.

25 Καὶ ἔσονται σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἤχους θαλάσσης καὶ σάλου, 26 ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. 27 καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. 28 ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν. 29 Καὶ εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς. ἴδετε τὴν συκῆν καὶ πάντα τὰ δένδρα· 30 ὅταν προβάλωσιν ἤδη, βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· 31 οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 32 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα γένηται. 33 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται.

---

27. εσται . . ς (Gb^{00}) add και NBDL etc . . ς (Gb^{0}) add γαρ 28. οπου c.

(23. εκει et ωδε c. NB^{3}L, B* ωδ. et ωδ. . . ς ωδ. et εκ. | ιδου sec (Gb$'$) c. DKLXΠ* . . ς η ιδ. 24. ς η αστρ. η | υπο τον . . ς υπ. | εσται : ς (= Gb) add και | BD it^{4} om ε. τ. ημ. α. 37. ς εκει συναχθ. οι αετ.)

29. εκ c. ND al Eus Bas al . . ς απο 30. εν ουρ. c. NBL . . ς ε. τω ουρ. | κοψοντ. c. ℵ* al^{6} e Cyp . . ς τοτε κοψ. 31. σαλπ. c. NLΔ Eus Orint etc . . ς add φωνης (D etc και φ.) 33. ταυ. πα. (Gb$'$) c. ND unc^{4} . . ς πα. τα. 34. υμιν: BDFL add οτι | DHL τα. πα. 35. παρελευσετ. (Gb) c. BDL . . ς -σονται c. ℵ^{c} (* om versum) unc^{13}

25. ς κ. οι αστ. του ουρ. εσ. εκπιπτοντ. 27. τ. αγγ. c. BDL . . ς (Gb^{0}) add αυτου | τ. εκλ. c. DL al^{5} it^{5} Orint . . ς add αυτου 28. αυ. ηδ. ο κλ. c. XΔ unc^{9} . . NABCDL ηδ. ο κλ. αυ. | Ti γινωσκεται c. AB^{3}DGTLΔ 29. ς ταυ. ιδ. γιν. 30. μεχρ. ου: Ti μεχρι c. ℵ 31. Gb παρελευσεται | παρελευσοντ. sec c. NBL . . ς παρελθωσιν

25. εσοντ. c. NBD etc . . ς εσται | ηχους (Gb$''$) . . ς ηχουσης 33. ου μη παρελευσοντ. c. NBDL R unc^{12} . . ς ου μη παρελθωσι

36 Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατὴρ μόνος. 37 ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 38 ὡς γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ γαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, 39 καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 40 τότε ἔσονται δύο ἐν τῷ ἀγρῷ, εἷς παραλαμβάνεται καὶ εἷς ἀφίεται· 41 δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται. 42 γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ἡμέρᾳ ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται.

37—41: cf. § 111. Lc 17, 26 s. 35.

32 Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ. 33 βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρός ἐστιν. 34 ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφεὶς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. 35 γρηγορεῖτε οὖν· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ἢ ὀψὲ ἢ μεσονύκτιον ἢ ἀλεκτοροφωνίας ἢ πρωΐ· 36 μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας. 37 ὃ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσιν λέγω, γρηγορεῖτε.

34 Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς μήποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ ἐπιστῇ ἐφ' ὑμᾶς αἰφνίδιος ἡ ἡμέρα ἐκείνη 35 ὡς παγίς· ἐπεισελεύσεται γὰρ ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. 36 ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι ἵνα κατισχύσητε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

§ 140.

c) PROPTER REPENTINUM CHRISTI ADVENTUM VIGILANTIA COMMENDATUR PARABOLA DECEM VIRGINUM [ALIISQUE].

Mt 25, 1—13.

[Mt 24, 43—51. cum Lc 12, 39—46. vide § 95.]
[Mt 25, 14—30. cum Lc 19, 11—28. vide § 120.]

1 Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν τοῦ νυμφίου. 2 πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραὶ καὶ πέντε

---

36. ς (= Gb) κ. τησ ωρ. | ουδε ο υι. c. ℵ*etcbBD al4 it10 Irint Orint etc . . ς om c. ℵcaL unc12 Basdis etc | πατηρ c. NBDLΔΠ* etc . . ς add μου 37. δε . . BDI etc γαρ | εσται . . ς add και 38. ως c. NBL . . ς ωσπερ | ταις (D εκειναις, B εκ. ταις) πρ. του c. NI unc12 . . Ti του c. L al1 it3 Or2 | γαμιζ. c. ND, B -σκοντες . . ς εκγαμιζ. 39. εστ. και . . Ti om και c. BD al1 etc 40. εσ. δυ. c. ℵ*B . . ς δ. ε. | εισ bis c. NBDIL . . ς ο εισ 41. μυλω (Gb′) . . ς -λωνι 42. ημερα . . ς ωρα

32. η . . ς (= Gb) και c. ND unc2 | τησ sec . . Gb00 c. A unc3 | οι αγγ., item ς οι α. οι . . Ti αγγελοσ c. B 33. αγρυπν. c. BD it3 etc . . ς add κ. προσευχ. c. NACL uncplu 34. ς και εκαστω 35. η οψε: ς οψε | ς μεσονυκτιου 37. δ (Gb′′): ς α c. A unc11

34. δε ND al15 etc om | ς (= Gb) βαρυνθωσιν | ς αιφν. ε. υμ. επιστ. 35. εκεινη ωσ παγ. επ. γαρ c. NBDL itpl Mciontert etc . . ς εκεινη· ωσ πα. γαρ επ. | επεισελ. c. ℵ*BD . . ς επελευσ. 36. δε c. NBD . . ς ουν | κατισχ. c. NBLX . . ς καταξιωθητε | τα. πα. c. ℵcBDLX . . ς πα. τα. c. AC*M, Gb0 ταυ. c. ℵ*R unc13

1. αυτων c. NCI unc13 . . Ti εαυτ. c. BDL | υπαντ. c. NBC . . ς απαντ. 2. ς ησαν εξ αυτων | μωραι et φρον. c. NBCDLZ . . ς φρ. et μω. | και πεντ. (ςe Gb′) c. NBCDKLZΠ . . ς κ. αι πεντ.

φρόνιμοι. 3αἱ γὰρ μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον· 4αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν. 5χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. 6μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν· ἰδοὺ ὁ νυμφίος, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν. 7τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν. 8αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν· δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. 9ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι· μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. 10ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. 11ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι· κύριε, κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. 12ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. 13γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν.

§ 141.

D) DE CHRISTI AD IUDICIUM EXTREMUM ADVENTU.

Mt 25, 31—46.

31Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ· 32καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, 33καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. 34τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. 35ἐπείνασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με, 36γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἠσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην καὶ ἤλθατε πρός με. 37τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες· κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; 38πότε δέ σε εἴδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; 39πότε δέ σε εἴδομεν ἀσθενοῦντα ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρός σε; 40καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. 41τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. 42ἐπείνασα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, 43ξένος ἤμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με. 44τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες· κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι; 45τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. 46καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

---

3. αι γαρ C. ℵBCL . . Z αι δε, D αι ουν, ς αιτινες | λαμπαδ. C. ℵL it^{5} vg etc . . ς add εαυτων, Gb αυτων 4. αγγει. C. ℵBDLZ . . ς add αυτων | εαυτ. C. ℵB; ς αυτων . . CZ etc om 6. ο νυμφ. (Gb') . . ς add ερχεται | απαντησ. C. ℵB etc . . ς add αυτου (C etc αυτω) 7. εαυτων . . ς αυτων 8. ειπαν C. BCL . . ς -ον 9. ουκ C. ℵALZ etc . . Gb'' Ti ου μη | πορευ. C. ℵABD unc^{7} . . ς (= Gb) add δε C. CLZ$^{\Theta h}$ unc^{6} 11. και αι . . DHZ om και 13. ωραν . . ς (= Gb) add εν η ο υιος του ανθρωπου ερχεται

31. ς (= Gb) οι αγιοι αγγελ. 32. ς συναχθησεται | αφορισει C. ℵ*LΔ etc . . ς -ριει C. ℵCABD unc^{11} 33. αυτου: Ti om C. ℵA al^{3} etc. (ℵ add post ευων.) 36. ς ηλθετε 37. Ti C. B*I ειδαμεν, item I ιδαμεν V. sq 39. ασθενουντ. C. BD al^{3} Clem . . ς ασθενη 40. B* it^{2} etc om τ. αδ. μου 41. κατηρ. C. ℵBL al . . ς οι κατηρ. | το ητοιμ.: Gb' ο ητοιμασεν ο πατηρ μου C. D al^{2} it^{7} Irint 44. αποκριθ. . . ς (= Gb) add αυτω

§ 142.
BIDUO ANTE PASCHA SACERDOTUM CONSILIUM FIT DE IESU NECANDO.

Mt 26, 1—5. Mc 14, 1 s. Lc 22, 1 s.

1 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· 2 οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι.

3 Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα, 4 καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλῳ κρατήσωσιν καὶ ἀποκτείνωσιν. 5 ἔλεγον δέ· μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.

1 Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας, καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν· 2 ἔλεγον γάρ· μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε ἔσται θόρυβος τοῦ λαοῦ.

1 Ἠγγιζεν δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων ἡ λεγομένη πάσχα, 2 καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν. ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.

§ 143.
IUDAE TRADITORIS PACTIO CUM SACERDOTIBUS.

Mt 26, 14—16. Mc 14, 10 s. Lc 22, 3—6.

14 Τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς 15 εἶπεν· τί θέλετέ μοι δοῦναι, καὶ ἐγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. 16 καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.

10 Καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώθ, ὁ εἷς τῶν δώδεκα, ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα αὐτὸν παραδοῖ αὐτοῖς. 11 οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι· καὶ ἐζήτει πῶς αὐτὸν εὐκαίρως παραδοῖ.

3 Εἰσῆλθεν δὲ σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν καλούμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα, 4 καὶ ἀπελθὼν συνελάλησεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτοῖς παραδῷ αὐτόν. 5 καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι· 6 καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ ἐζήτει εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς.

§ 144.
IESUS PARARI IUBET CENAM ULTIMAM.

Mt 26, 17—19. Mc 14, 12—16. Lc 22, 7—13.

17 Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες αὐτῷ· 12 Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ·

7 Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα, 8 καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰω-

---

3. αρχιερ. c. NABDLΘ^{e} etc . . ς (Gb^{0}) add και οι γραμματεις 4. ς (= Gb) κρατ. δολ. | 2. γαρ c. NBC*DL . . ς δε | εστ. θορ. c. NBC DgrL . . ς θο. εστ.

15. και εγω c. ND unc^{9} . . ς καγω c. ABL unc^{4} | 10. ιουδ. (Gb$''$) . . ς ο ιουδ. | ς ο ισκαριωτης | ο εισ: ς εισ | αυτον παρ. (-δοι c. BD) c. NBCLΔ etc . . ς παραδω (D προδοι) αυ. 11. ς ευκ. αυτ. | παραδοι c. BD: ς -δω. | 3. ς (= Gb) ο σατ. | ς επικαλουμενον 4. ς κ. τοις στρατ. | ς αυτον παρ. (D παραδοι) αυτοις 5. Gb$'$ αργυρια c. AC unc^{4} 6. και εξωμολ.: ℵ*C etc om | ς αυτοις ατ. οχλ.

7. εν c. NAPX unc^{13} . . BCDL al pauc om

Ἰησοῦ λέγοντες· ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; [18]ὁ δὲ εἶπεν· ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα καὶ εἴπατε αὐτῷ· ὁ διδάσκαλος λέγει· ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστιν, πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου. [19]καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἑτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα; [13]καὶ ἀποστέλλει δυο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ, [14]καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι ὁ διδάσκαλος λέγει· ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμά μου, ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; [15]καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον ἕτοιμον, κἀκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν. [16]καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

ἄνην εἰπών· πορευθέντες ἑτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα ἵνα φάγωμεν. [9]οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμεν; [10]ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἰδοὺ εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν συναντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν εἰς ἣν εἰσπορεύεται, [11]καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας· λέγει σοι ὁ διδάσκαλος· ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; [12]κἀκεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἑτοιμάσατε. [13]ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἰρήκει αὐτοῖς, καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

§ 145.

ACCUMBIT CUM DUODECIM: Mt 26, 20. Mc 14, 17. Lc 22, 14—18.

DISCIPULORUM AMBITIONEM COERCET: Lc 22, 24—30. EADEMQUE MENTE PEDES ILLIS LAVAT: Ioh 13, 1—20.

[20]Ὀψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα μαθητῶν.

[17]Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα.

[14]Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν, καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ.

(Lc) [15]Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν· [16]λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ φάγω αὐτὸ ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. [17]καὶ δεξάμενος ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπεν· λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε εἰς ἑαυτούς· [18]λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως ὅτου ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ.

(Lc) [24]Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. [25]ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται· [26]ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γινέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν. [27]τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ δὲ ἐν μέσῳ ὑμῶν εἰμὶ ὡς ὁ διακονῶν. [28]ὑμεῖς δέ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν

---

17. λεγοντ. c. NBD KLΔΠ . . ς (Gb^{00}) add αυτω | 14. εαν c. NCLPX unc^{10} . . AB DΔΠ αν | μου pr: ς om 15. αναγαιον . . ς (= Gb) ανωγεον | Gb^{0} ετοιμ. c. AM*Δ | κακει (και εκ.) c. ND(BCL) . . ς εκει 16. μαθητ. c. NBLA: ς add αυτου | 9. ς ειπον 10. εισ την c. NBCL (χ εν η) etc . . ς ου (AKMPRΠ add εαν) 12. αναγαιον . . ς (= Gb) ανωγεον | εκει: NLX κακει 13. ειρηκει c. NBCDL . . ς ειρηκεν

20. μαθητ. c. NALMΔΠ al^{12} it vg al pler (vv aliq add αυτου) . . ς om c. BD unc^{9} etc | 14. οι απ. c. N*BD etc . . ς οι δωδεκα απ., N^{c}LX οι δωδ.

16. οτι: C*DX om | ουκετι c. C^{2}DP unc^{12} . . NABC*HL om | αυτο c. NBC*L . . ς εξ (D al απ) αυτου 17. AD unc^{4} το ποτηρ. | εισ εαυτ. (L αυτ.) c. N^{c}BCLMΠ . . ς εαυτοισ (N* αλληλοισ) 18. οτι c. NA unc^{12} . . Ti om c. BCDGL | απ. τ. νυν c. NBKLMΠ (et DG ante ου) etc . . ς om | ς γεννηματ. | οτου c. ADX unc^{12} . . NBL unc^{2} ου

26. γινεσθ. c. NBDLT . . ς γενεσθ. 27. ειμι h. l. c. NBLT . . ς ante εν μεσω

τοῖς πειρασμοῖς μου. [29]κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ μου βασιλείαν, [30]ἵνα ἔσθητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθήσεσθε ἐπὶ θρόνων κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ.

(Ioh) 13, [1]Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἦλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς. [2]καὶ δείπνου γινομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα παραδοῖ αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, [3]εἰδὼς ὅτι πάντα ἔδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθεν καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει, [4]ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου καὶ τίθησιν τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν. [5]εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος. [6]ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον· λέγει αὐτῷ· κύριε, σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; [7]ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὃ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα. [8]λέγει αὐτῷ Πέτρος· οὐ μὴ νίψῃς μου τοὺς πόδας εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς αὐτῷ· ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. [9]λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλήν. [10]λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς· ὁ λελουμένος οὐκ ἔχει χρείαν νίψασθαι, ἀλλ' ἔστιν καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροί ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. [11]ᾔδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι οὐχὶ πάντες καθαροί ἐστε.

[12]Ὅτε οὖν ἔνιψεν τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἀνέπεσεν πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς· γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; [13]ὑμεῖς φωνεῖτέ με· ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ κύριος, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ. [14]εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας· [15]ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. [16]ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. [17]εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά. [18]οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα τίνας ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· ὁ τρώγων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον ἐπῆρκεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ. [19]ἀπάρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα πιστεύσητε ὅταν γένηται ὅτι ἐγώ εἰμι. [20]ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἄν τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.

18: Ps 40 (41), 10.

§ 146.
INTER CENAM SIGNIFICAT PRODITOREM.

Mt 26, 21—25. Mc 14, 18—21. Lc 22, 21—23. Ioh 13, 21—35.

[21]Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με.

[18]Καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων ὁ Ἰησοῦς

[21]Πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος

[21]Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με.

[22]καὶ εἶπεν· ἀμὴν λέγω

---

30. εσθητε c. BD*T . . ς -ιητε | εν τ. βασ. μου: Gb⁰ c. E unc⁷ etc | καθηρεσθε c. NAB³ GLQΠ* . . Gb'' Ti καθισεσθε, ς καθισησθε c. H . . B*TΔ καθησθε

1. ηλθεν . . ς εληλυθεν 2. γινομ. c. ℵ*BLX etc . . ς γενομ. | ινα παραδ. (-δοι c. ℵ*BD*) αυτ. etc (Gb'') c. NBLMX etc . . ς ιουδα σιμωνος ισκαριωτου ινα αυτον παραδω 3. ειδως . . ς (Gb⁰⁰) add ο ιησους | εδωκ. c. NBKL al Orsaep . . ς δεδωκ. (Or¹) 6. λεγει (Gb'') c. BDL vv mu Or . . ς και λεγ. | αυτω c. ℵ*B b syrʰʳ aeth Or Cyr . . ς add εκεινος 8. μου τ. πο. c. BCL . . ς τ. πο. μου | ιησους αυτω . . ς αυτ. ο ιησ. 10. ιησους c. B Or . . ς ο ιησ. | ς ου χρ. εχει | νιψασθ. c. ℵ it¹ vg⁶ Or⁶ (Tert) . . ς (Gb⁰) praem η (BC*KLΠ ει μη, item D) τους ποδας 11. οτι ουχι c. BCL etc . . Tisynops om οτι c. NA unc¹²

12. και ελαβεν: NAC²L om και | και ανεπεσεν c. ℵ*BC* . . ς αναπεσων, NC AL και αναπεσων 15. δεδωκ. c. NAKMΠ . . ς εδωκ. 18. εγω: NAKΠ add γαρ | τινας c. NBCLM al Or⁴ Cyr . . ς ους | μετ εμου: BCL μου | επηρκ. c. NAUΠ . . ς επηρεν 19. ς ινα οτ. γεν. πιστευσ. | Ti πιστευητε c. BC 20. ς εαν τινα

(Mc) 18. ο ιη. ειπ. c. NBCL . . ς ειπ. ο ιησ.

(Ioh) 21. ιησ. c. NBL al . . ς ο ιησ.

λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ εἷς ἕκαστος· μήτι ἐγώ εἰμι, κύριε; [23]ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ, οὗτός με παραδώσει, [24]ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. [25]ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν εἶπεν· μήτι ἐγώ εἰμι, ῥαββεί; λέγει αὐτῷ· σὺ εἶπας.

ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. [19]ἤρξαντο λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς κατὰ εἷς· μήτι ἐγώ; [20]ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· εἷς τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρύβλιον. [21]ὅτι ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.

ἐπὶ τῆς τραπέζης. [22]ὅτι ὁ υἱὸς μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ ὡρισμένον πορεύεται, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται. [23]καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συνζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.

με. [22]ἔβλεπον εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταί, ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει. [23]ἦν ἀνακείμενος εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς· [24]νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος καὶ λέγει αὐτῷ· εἰπὲ τίς ἐστιν περὶ οὗ λέγει. [25]ἐπιπεσὼν οὖν ἐκεῖνος οὕτως ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ· κύριε, τίς ἐστιν; [26]ἀποκρίνεται ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψω τὸ ψωμίον καὶ δώσω αὐτῷ. βάψας οὖν τὸ ψωμίον λαμβάνει καὶ δίδωσιν Ἰούδᾳ Σίμωνος Ἰσκαριώτου. [27]καὶ μετὰ τὸ ψωμίον, τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ Ἰησοῦς· ὃ ποιεῖς ποίησον τάχιον. [28]τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ· [29]τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς· ἀγόρασον ὧν χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν, ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῷ. [30]λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος ἐξῆλθεν εὐθύς· ἦν δὲ νύξ.

(Ioh) [31]ᶜΟτε οὖν ἐξῆλθεν, λέγει Ἰησοῦς· νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ. [32]εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν αὐτῷ καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν. [33]τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμί· ζητήσετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. [34]ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. [35]ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

---

22. εισ εκ. (Gb′) c. NBCLZ, et DM addito αυτων . . ς εκαστος αυτων 23. μετ εμ. etc c. NABLZ etc . . ς μετ εμ. εν τ. τρ. την χει.

19. ηρξ. c. NBL . . ς οι δε ηρ., C και ηρ. | κατα c. NBLΔ: ς καθ | εγω c. NBCLPΔ . . ς (Gb⁰) add και αλλοσ μητι εγω 20. ο δε: ς (Gb⁰) add αποκριθεισ | εισ c. NBCL . . ς add εκ 21. οτι c. NBL: ς om | καλον c. BL it⁵ . . ς add ην

22. οτι c. NBDᵍᵍLT . . ς και | ο υι. μεν c. Nᶜ (*om μ.) BLT . . ς ο μεν υι. | ς πορ. κα. τ. ωρ.

22. εβλεπ. c. NᶜBC etc . . ς (Gb⁰) add ουν c. N*ADL unc¹³, al mu δε 23. ην c. BC*L al Or² . . ς add δε (var al) | εκ: ς (= Gb) om 24. και λεγει etc . . ς πυθεσθαι τισ αν ειη (Gb⁰ τ. α. ει.) 25. επιπεσ. c. N*AD unc¹² . . Gb′ αναπεσ. | ουν c. NDL MXΔ . . ς δε . . Ti (Gb⁰) om c. BC it¹ Or | εκειν.: Gb⁰ c. sah | ουτωσ c. BCL unc⁷ (L unc⁴ -τοσ); Ti om c. NADΠ 26. αποκριν. c. NAD unc¹² . . Ti add ουν | Ti om ο c. BM | βαψω et και δωσω (L δω) αυτ. (Gb′) c. BCL Ordis . . ς βαψασ (ADKΠ εμβ.) et επιδωσω c. NAD unc¹³ | βαψ. ουν . . ς και εμβαψ. | λαμβ. και c. NᶜBCLMX . . ς om c. N*AD unc¹¹ | ς ισκαριωτη 27. τοτε: NDL etc om | ιησ. c. BL . . ς ο ιησ. 29. ς ο ιουδ. | ιησ. c. NB Or . . ς ο ιησ. 30. εξ. ευθυσ (Gb′) . . ς ευθεωσ εξ.

31. ουν (et ς^e) c. NBCDLX etc . . ς om (ς νυξ οτε εξ. conjg, non item ς^e Gb) | ιησ. c. NBLΔ . . ς ο ιησ. 32. ει usq αυτω pr. c. NᶜAC² unc¹¹ Or² . . N*BC*DLXΠ om | αυτω sec c. NBHΔ Or³ . . ς εαυτω 33. οτι: N*D etc om | εγω υπ. (Gb′) c. NABCDL unc⁵ . . ς υπ. εγ. c. E unc⁷

§ 147.
INSTITUIT CENAM SACRAM.

Mt 26, 26—29. Mc 14, 22—25. Lc 22, 19. 20. (I Cor 11, 23—25.)

26 Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ δοὺς τοῖς μαθηταῖς εἶπεν· λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. 27 καὶ λαβὼν ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· 28 τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. 29 λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου.

22 Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν· λάβετε· τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. 23 καὶ λαβὼν ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες. 24 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τοῦτό ἐστιν τὸ αἷμά μου τῆς διαθήκης τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν. 25 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πίω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

19 Καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· τοῦτο ἐστιν τὸ σῶμά μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. 20 καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυννόμενον.

(23 Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδετο ἔλαβεν ἄρτον 24 καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ εἶπεν· τοῦτό μου ἐστὶν τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. 25 ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὁσάκις ἐὰν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.)

§ 148.
PRAEDICIT DISPERSUM IRI DUODECIM, PETRUMQUE LAPSURUM ESSE.

Mt 26, 31—35. Mc 14, 27—31. Lc 22, 31—38. Ioh 13, 26—38.

(Mt) 31 Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. γέγραπται γάρ· πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης. 32 μετὰ

(Mc) 27 Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντες σκανδαλισθήσεσθε, ὅτι γέγραπται· πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ τὰ πρόβατα διασκορπισθήσονται. 28 ἀλλὰ μετὰ

---

26. αρτον . . ς τον αρτ. c. A unc^{11} | ευλογησας . . Gb″ ευχαριστησας | δους ($\aleph^a$ ex εδιδ.) τ. μ. c. ($\aleph$)BDLZ . . ς εδιδου τ. μ. και c. AC unc^{12} 27. ποτ. c. NBLZ unc^4 . . ς το ποτ. | CLZΔ om και sec 28. ς μου το τησ καινησ δια. et εκχυνομ. 29. ου μη c. NDZ al^8 it^7 vg Or Irint etc . . ς praem οτι | ς γεννηματ.

22. λαβ. c. $\aleph^a$BD etc . . ς add ο ιησους | ς (= Gb) λαβετε φαγετε 23. ποτ. (Gb′) . . ς το ποτ. 24. μου . . (Gb^0) add το | τησ . . ς (Gb^{00}) add καινησ | ς το περι πολλ. εκχυνομ. 25. ουκετι c. ABN unc^{13} . . NCDL om | ς γεννηματ.

20. και τ. πο. ως. c. NBL cop (sah) syr^{hr} . . ς ωσαυτ. κ. τ. πο. | ς εκχυνομ.

(23. ς παρεδιδοτο 24. ειπεν . . ς (= Gb) add λαβετε φαγετε | το υπ. υμων c. $\aleph^*$ABC* etc . . ς (Gb^0) add κλωμενον, D* θρυπτομενον, vv aliq δεδομενον 25. εαν c. NBC etc . . ς αν)

31. διασκορπισθησονται . . ς -σεται c. D unc^{10}

27. ς σκανδ. εν εμοι (Gb^{00} ε. εμ.) εν τη νυκτι ταυτη (Gb^{00} ε. τ. ν. τ.) | ς διασκορπισθησεται τα προβ.

δὲ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 33ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι.

31: Zch 13, 7.

τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 29ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ· εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ.

27: Zch 13, 7.

Cf. ad haec Ioh 16, 32. § 151.

(Lc) 31Σίμων Σίμων, ἰδοὺ ὁ σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον· 32ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου. καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. 33ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· κύριε, μετὰ σοῦ ἕτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι.

(Ioh) 36Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οὐ δύνασαί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ἀκολουθήσεις δὲ ὕστερον. 37λέγει αὐτῷ Πέτρος· κύριε, διατί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχήν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω.

Mt 26, 34Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με. 35λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.

Mc 14, 30Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀμὴν λέγω σοι ὅτι σὺ σήμερον ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἢ δὶς ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήσῃ. 31ὁ δὲ ἐκπερισσῶς ἐλάλει· ἐάν με δέῃ συναποθανεῖν σοι, οὐ μή σε ἀπαρνήσωμαι. ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.

Lc 22, 34Ὁ δὲ εἶπεν· λέγω σοι, Πέτρε, οὐ φωνήσει σήμερον ἀλέκτωρ ἕως τρὶς ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με.

Ioh 13, 38Ἀποκρίνεται Ἰησοῦς· τὴν ψυχήν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ ἕως οὗ ἀρνήσῃ με τρίς.

Lc 22, 35Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ πήρας καὶ ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπαν· οὐθενός. 36ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν, καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. 37λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τό· καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ τὸ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει. 38οἱ δὲ εἶπαν· κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἱκανόν ἐστιν.

37: Es 53, 12.

---

33. ει . . ς (= Gb) ει και | εγω . . Gb† add δε

31. σιμ. σιμ. c. BLT sah cop . . ς praem ειπε δε ο κυριος 32. εκλιπη (Gb′) c. NBDLT unc[5] . . ς εκλειπτη c. AQ unc[8] | ς στηριξον

34. BC al απαρνησει 35. Gb′ απαρνησωμαι c. A unc[6] al[70] | ομοιως . . Gb† add δε

29. ει και c. NBCGL etc . . ς και ει (D εαν) c. A(D) unc[14]

36. απεκριθη c. BC*L . . ς (Gb[0]) add αυτω | ς ο ιησ. | εγο c. NDS[mg]UX it vg Or[2] etc . . ς om | ς υστερ. δε ακολ. μοι (Gb[00] μ.) 37. ς (= Gb) ο πετρ. | ℵ* al vg al om κυρ. | Gb[00] αρτι | Ti υπερ σου τ. ψυχ. μ. θησ. c. NX

30. συ: ς (= Gb) om | ς εν τη νυ. ταυτ. | ℵ(C*)D etc om η (non C*) δισ | ς απαρν. με 31. εκπερισσ. (Gb′): ς εκ περισσου | ελαλ.: ς ελεγεν et add μαλλον | ℵ[c] AB unc[4] δεη με | απαρνησωμαι c. ℵ unc[11] . . ς -σομαι

34. ς ου μη | εως c. NBLT al . . ς πριν η | απαρν. μη ειδ. με c. AD unc[12] . . Ti με απ. ειδ. c. NBLT

38. ς απεκριθη αυτω (Gb[00]) et ο (Gb[0]) ιησ. | φωνηση (Gb′) . . ς -σει | αρν. c. BDLX . . ς απαρν.

35. ς βαλαντιου | ς ειπον et (c. NDLUA etc) ουδενος 36. ο δε ει. c. ℵ*D etc, ℵ[c]BLT ειπ. δε . . ς ειπ. ουν | ς βαλαντ. 37. οτι c. NABDHLQTX . . ς add ετι | το περι c. NBDLQT . . ς τα περι 38. ς ειπον

§ 149.
AGIT DE ABITU SUO AD PATREM AC PROMITTIT PARACLETUM.

Ioh 14, 1—31.

[1]Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία· πιστεύετε εἰς τὸν θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. [2]ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν· ὅτι πορεύομαι ἑτοιμάσαι τόπον ὑμῖν· [3]καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἑτοιμάσω τόπον ὑμῖν, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήμψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε. [4]καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδόν. [5]λέγει αὐτῷ Θωμᾶς· κύριε, οὐκ οἴδαμεν ποῦ ὑπάγεις, καὶ πῶς οἴδαμεν τὴν ὁδόν; [6]λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή. οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. [7]εἰ ἐγνώκατε ἐμέ, καὶ τὸν πατέρα μου γνώσεσθε· καὶ ἀπάρτι γινώσκετε αὐτὸν καὶ ἑωράκατε αὐτόν. [8]λέγει αὐτῷ Φίλιππος· κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. [9]λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· τοσούτῳ χρόνῳ μεθ' ὑμῶν εἰμί, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακεν τὸν πατέρα· πῶς σὺ λέγεις· δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα; [10]οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτοῦ. [11]πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε. [12]ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει· ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα πορεύομαι, [13]καὶ ὅ τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ. [14]ἐάν τι αἰτήσητέ με ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω. [15]ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσετε. [16]κἀγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μεθ' ὑμῶν ᾖ εἰς τὸν αἰῶνα, [17]τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει αὐτό· ὑμεῖς γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. [18]οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. [19]ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ· ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσετε. [20]ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν ὑμῖν. [21]ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου, κἀγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν. [22]λέγει αὐτῷ Ἰούδας, οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης· κύριε, καὶ τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; [23]ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. [24]ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμὸς ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός.

[25]Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων· [26]ὁ δὲ παράκλητος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν. [27]εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία μηδὲ δειλιάτω. [28]ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ

---

2. αν . . ℵX* om | οτι . . ς om 3. και (A unc^{5} etc om) ετοιμασω . . DM etc ετοιμασαι | ς υμιν τοπ. 4. DLX etc om εγω | οιδ. τ. οδ. (Gb′) . . ς οιδ. και την οδ. οιδατε 5. και . . BC*L it^{2} om | οιδ. τ. οδ. (Gb′) c. BC*(D) etc . . ς δυναμεθα (ℵ post ειδ.) τ. οδ. ειδενα 6. ιησ. c. ℵC*L . . ς ο ιη. 7. εγνωκατε c. ND* etc . . ς εγνωκειτε | εμε c. ND . . ς με | γνωσεσθ. c. ND* . . ς εγνωκειτε αν c. AD^{2}N unc^{12} . . Gb′ αν ηδειτε c. BC*LQX | και απ. c. ℵADN unc^{12} . . BC*LQXΠ^{2} om και 9. ὁ pr: Ti om c. ALΠ | τοσουτω χρ. c. NDLQ . . ς τοσουτον χρονον | πως c. KBQ etc . . ς και πως 10. λεγω c. B^{2} (* om)LNX it^{2} al . . ς λαλω c. ℵAQ unc^{11} (D λελαληκα) | ο εν c. ℵADNQ unc^{12} . . Ti om ο c. BL | αυτου c. NBD etc, LX etc αυτοσ . . ς αυτοσ ante ποιει 11. εν εμοι . . ς^{e} (= ς Gb) add εστιν | πιστευετε c. NDL etc . . ς (Gb^{0}) add μοι 12. πατερα . . ς (Gb^{00}) add μου 13. BQ αιτητε 14. αιτησ. με c. KB unc^{5} . . ς om με | εγω: ABLΛ^{2}(M* ε. τ.) τουτο 15. τηρησετε (ℵ al -σητε) c. KBL al cop Eus al . . ς -σατε 16. ς και εγω | ᾖ c. ℵ it^{6} Eus^{1} etc post υμ. (B it^{1} post αιω., LQX ante μεθ) . . ς μενη ante μεθ 17. Ti c. KB etc om αυτο sec | υμεισ c. KBQ etc . . ς add δε | εσται . . BD* al vv mu εστιν 19. ζησετε c. BLX . . ς -σεσθε 21. ς και εγω 22. και τι c. KQ unc^{10} . . ς (= Gb) τι c. ABDELX 23. ς (= Gb) ο ιησ. | ποιησομεθα c. KBLXΠ^{2} Or^{5} al mu . . ς -σομεν 26. υμιν . . BL add εγω

εἶπον ὑμῖν· ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἂν ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα, ὅτι ὁ πατὴρ μείζων μου ἐστίν. 29καὶ νῦν εἰρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. 30οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν· ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν, 31ἀλλ' ἵνα γνῷ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτως ποιῶ. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

§ 150.
SE VITEM, DISCIPULOS PALMITES DICIT. ITEM DICIT DE MUNDI ODIO ET CULPA.

Ioh 15, 1—27.

1 Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστιν. 2πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπόν, αἴρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, καθαίρει αὐτὸ ἵνα καρπὸν πλείονα φέρῃ. 3ἤδη ὑμεῖς καθαροί ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν· 4μείνατε ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐὰν μὴ μένῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μένητε. 5ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν αὐτῷ οὗτος φέρει καρπὸν πολύν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. 6ἐὰν μή τις μένῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν αὐτὸ καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλλουσιν, καὶ καίεται. 7ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε, καὶ γενήσεται ὑμῖν. 8ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου, ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. 9καθὼς ἠγάπησέν με ὁ πατήρ, κἀγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς. μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. 10ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς κἀγὼ τοῦ πατρός μου τὰς ἐντολὰς τετήρηκα καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. 11ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ᾖ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ. 12αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμή, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. 13μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. 14ὑμεῖς φίλοι μού ἐστέ, ἐὰν ποιῆτε ἃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. 15οὐκέτι λέγω ὑμᾶς δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδεν τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός μου ἐγνώρισα ὑμῖν. 16οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν φέρητε καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ, ἵνα ὅ τι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δῷ ὑμῖν. 17ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

18 Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον μεμίσηκεν. 19εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. 20μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· οὐκ ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. 21ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν εἰς ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἴδασιν τὸν πέμψαντά με. 22εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. 23ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. 24εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος ἐποίησεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ καὶ ἑωράκασιν καὶ μεμισήκασιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου.

---

28. οτι πορ. . . ς (= Gb) οτ. ειπον πορευομαι | πατηρ c. ℵ^{ca}ABD*LX . . ς (Gb^{0}) add μου c. ℵ* et ℵ^{cb} unc^{11} etc 30. τ. κοσμου . . ς (= Gb) add τουτου | ουκ εχει ουδ. . . Gb$^{\prime}$ ευρησει ουδ. c. Κπ etc 31. ενετ. c. ΝΑD unc^{11} . . BLX etc εντολην εδωκεν (X δεδ.)

2. ς πλει. καρπ. 4. μενη c. ΝBL . . ς μεινη | μενητε c. ΝABL . . ς μεινητε 6. μενη c. ℵ*ABD . . ς μεινη | αυτο (Gb$^{\prime}$) c. ΝDLXΔΠ . . ς αυτα | το c. ΝABL unc^{10} . . ς (= Gb†) om 7. αιτησασθ. (Gb$^{\prime}$) c. ABDLMXΓ . . ς -σεσθε c. ℵ unc^{9} 8. γενησεσθ. c. ΝΑ unc^{9} . . Gb$^{\prime}$ γενησθε c. BDLMXΔ 9. ηγ. υμ. c. ΝΑ unc^{18} . . BD*L υμ. ηγαπ. 10. καγω c. ΝDΘΓ . . ς εγω | τ. πα. μου (Ti om μ. c. B it^{5}, non ℵ) h. l. c. ΝΒ etc . . ς post εντ. 11. ᾖ (Gb$^{\prime}$) c. ABD . . ς μεινη c. NLX unc^{11} 13. ινα c. ℵ*D* itpler etc . . ς add τις 14. ℵ*D υμ. γαρ | α (Gb$^{\prime\prime}$) c. NDLX . . Ti o c. B it^{3} al, ς οσα 15. ς υμ. λεγ. 16. BL αιτητε | δω c. ABDIL unc^{6} . . Ti δωη c. NX unc^{5}; ℵ al^{25} δωσει (sed ℵ* om ινα) 18. πρωτον c. ℵ*D it^{5} etc . . ς add υμων 21. εισ υμ. (Gb$^{\prime}$) c. ℵ^{a}(* om)BD*L . . ς υμιν 22. ειχοσαν c. ΝBLN*Π^{2} . . ς ειχον 24. εποιησεν c. ΝABDIKLXΠ . . ς πεποιηκεν | ειχοσαν c. ΝBL*Π^{2} . . ς -χον

25 ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν γεγραμμένος ὅτι ἐμίσησάν με δωρεάν. 26 ὅταν ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ. 27 καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστέ.

25: Ps 35, 19. 69, 5.

§ 151.

DE MALIS FUTURIS ET PARACLETI AUXILIO DICIT: ITEM DE PRECIBUS NOMINE SUO FACTIS: ITEM DE PROXIMA DISCIPULORUM FUGA.

Ioh 16, 1—33.

1 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. 2 ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ θεῷ. 3 καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. 4 ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην. 5 νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με· ποῦ ὑπάγεις; 6 ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. 7 ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. 8 καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως. 9 περὶ ἁμαρτίας μέν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· 10 περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα ὑπάγω καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· 11 περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται. 12 ἔτι πολλὰ ἔχω ὑμῖν λέγειν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· 13 ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάσῃ· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἀκούει λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 14 ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήμψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 15 πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμά ἐστιν· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. 16 μικρὸν καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με. 17 Εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους· τί ἐστιν τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν· μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; καὶ ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; 18 ἔλεγον οὖν· τοῦτο τί ἐστιν ὃ λέγει τὸ μικρόν; οὐκ οἴδαμεν τί λαλεῖ. 19 ἔγνω Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων ὅτι εἶπον· μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; 20 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς λυπηθήσεσθε, ἀλλὰ ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. 21 ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. 22 καὶ ὑμεῖς οὖν νῦν μὲν λύπην ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐ-

---

25. γεγραμμ. . . ς ante εν 26. οταν c. NBΔ etc . . ς add δε

3. ποιησουσιν (ℵ al -σωσιν) . . ς (= Gb) add υμιν 4. η ωρα c. ND unc[11] . . ABΠ* (item Lη[2]) add αυτων | αυτων: ℵ[ca](non[cb])D (item Lη[2]) om 7. γαρ c. NBDLY . . Gb† add εγω 10. πατερα c. NBDL . . ς (Gb[00]) add μου 12. υμ. λεγ. c. NBLY . . ς λεγ. υμ. 13. εν τ. αληθ. παση (ℵ* om πα.) c. NDL etc . . ς εισ πασαν την αληθειαν, ABY Or[2] εισ τ. αλ. πασαν | οσα c. NBD*L . . ς add αν | ακουει c. NL etc . . Ti ακουσει c. BDE*HY . . ς ακουση 15. λαμβανει . . ς (= Gb) ληψεται 16. ουκετι (Gb′) . . ς ου | οψ. με (Gb′) c. NBDL etc . . ς add οτι εγω (Gb om) υπαγω προσ τον πατερα 17. Τι ειπαν c. B | ου . . Dgr al[2] ουκετι | οτι . . ς add εγω c. D unc[9] 18. τουτ. τι εστ. . . NBD*LYη[2] τι ε. το | ℵ*D* al mu it[5] al om ο λεγ. | το . . ℵ[c]BLY al Or om | τι λα. (D* ο λεγει) . . B om 19. ς (= Gb) εγνω ουν | ιησ. c. BL . . ς ο ιησ. 20. υμεισ sec c. ℵ*BDΔ etc . . ς (Gb[0]) add δε 22. ς κ. υμ. ουν λυπ. μεν νυν | ℵ[c]ADL etc εξετε et BD*Γ αρει

δεὶσ αἴρει ἀφ' ὑμῶν. [23]καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἄν τι αἰτήσητε τὸν πατέρα, δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου. [24]ἕωσ ἄρτι οὐκ ἠτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ λήμψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη.

[25]Ταῦτα ἐν παροιμίαισ λελάληκα ὑμῖν· ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαισ λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸσ ἀπαγγελῶ ὑμῖν. [26]ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν· [27]αὐτὸσ γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶσ, ὅτι ὑμεῖσ ἐμὲ πεφιλήκατε καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον. [28]ἐξῆλθον ἐκ τοῦ πατρὸσ καὶ ἐλήλυθα εἰσ τὸν κόσμον. πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸσ τὸν πατέρα. [29]λέγουσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· ἴδε νῦν ἐν παρρησίᾳ λαλεῖσ, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεισ. [30]νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδασ πάντα καὶ οὐ χρείαν ἔχεισ ἵνα τίσ σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθεσ. [31]ἀπεκρίθη αὐτοῖσ Ἰησοῦσ· ἄρτι πιστεύετε; [32]ἰδοὺ ἔρχεται ὥρα καὶ ἐλήλυθεν ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστοσ εἰσ τὰ ἴδια κἀμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμὶ μόνοσ, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστίν. [33]ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἔχετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

§ 152.

CHRISTI PRECATIO SACERDOTALIS.

Ιοη 17, 1—26.

[1]Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦσ, καὶ ἐπάρασ τοὺσ ὀφθαλμοὺσ αὐτοῦ εἰσ τὸν οὐρανὸν εἶπεν· πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα ὁ υἱόσ δοξάσῃ σέ, [2]καθὼσ ἔδωκασ αὐτῷ ἐξουσίαν πάσησ σαρκόσ, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκασ αὐτῷ δώσῃ αὐτοῖσ ζωὴν αἰώνιον. [3]αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιοσ ζωή, ἵνα γινώσκουσιν σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλασ Ἰησοῦν Χριστόν. [4]ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆσ γῆσ, τὸ ἔργον τελειώσασ ὃ δέδωκάσ μοι ἵνα ποιήσω· [5]καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. [6]ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖσ ἀνθρώποισ οὕσ ἔδωκάσ μοι ἐκ τοῦ κόσμου. σοὶ ἦσαν καὶ ἐμοὶ αὐτοὺσ ἔδωκασ, καὶ τὸν λόγον σου τετήρηκαν· [7]νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάσ μοι παρὰ σοῦ εἰσίν· [8]ὅτι τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκάσ μοι δέδωκα αὐτοῖσ, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶσ ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλασ. [9]ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάσ μοι, ὅτι σοί εἰσιν, [10]καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐστιν καὶ τὰ σὰ ἐμά, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖσ. [11]καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ κόσμῳ εἰσίν, κἀγὼ πρὸσ σὲ ἔρχομαι. πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺσ ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάσ μοι, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼσ ἡμεῖσ. [12]ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺσ ἐν τῷ ὀνόματί σου ᾧ δέδωκάσ μοι, καὶ ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶσ ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸσ τῆσ ἀπωλείασ, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. [13]νῦν δὲ πρὸσ σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσιν τὴν χα-

---

23. λεγ. υμιν c. BCD*LY . . ς (Gb^{00}) add οτι | αν (DY^2 εαν) τι (Gb′) c. (A om τι) BCDLY* . . ς οσα αν, ℵXΠ ο εαν | εν τ. ον. μου: ς post τον πατ. pon 25. ς (= Gb) αλλ ερχεται | απαγγ. (Gb′) . . ς αναγγελω 27. παρα του: ℵA om του | θεου c. ℵ*A unc^{13} . . ℵ^{c}BC*DLX πατροσ 28. εκ c. BC*LX . . ς παρα 29. λεγ. c. ℵBC*D*Aπ etc . . ς add αυτω | αυτου . . ℵ* αυτω | εν c. ℵBCD . . ς om 31. ιησ. c. BC . . ς ο ιησ. 32. ς νυν εληλυθ. | ς και εμε 33. εχετε . . ς^e (= Gb) εξετε

1. ιησ. c. ℵB . . ς ο ιησ. | επαρασ et ειπ. (Gb′) c. ℵBC*DLX etc . . ς επηρεν et και ειπ. | ινα . . ς (Gb^0) add και | ο υι. c. ℵBC* et^2 . . ς add σου 2. δωση c. ℵ^c(* -σω)ACX unc^4 . . Ti δωσει c. B unc^8, D εχη 3. γινωσκουσ. c. ADGLYΔΛ al . . ς -ωσιν c. ℵBC unc^8 etc 4. τελειωσασ c. ℵABCLΠ . . ς ετελειωσα 6. εδωκασ c. ℵABDKΠ . . ς δεδ. | Ti καμοι c. BY al^2 | ς δεδωκασ | τετηρηκαν c. BDL . . ς -κασι, ℵ ετηρησαν 7. ■ cdd ap Chdis εγνων, itpler etc *cognovi* | δεδ. c. ℵCDLX unc^{pl} . . AB al^3 εδ. | εισιν . . ς εστιν 8. εδωκασ c. ABCDΠ* . . ς δεδ. c. ℵL unc^{13} | και εγνωσαν: ℵ*AD etc om 10. και τα εμα usq σα εμα . . ℵ και εμοι αυτουσ εδωκασ 11. αυτοι c. ℵB al . . ς ουτοι | ς και εγω | B πατηρ | ῷ . . ς (= Gb) ουσ | ℵLM al εδωκ. | καθωσ: ς add και c. B* unc^5 etc 12. μετ αυτων: ς (Gb^0) add εν τω κοσμω | ω (ℵ^c ο) c. ℵ^c(* om ω δε. μ.) BC*L etc . . ς ουσ | και εφυλαξα . . ς om και

ραν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν ἑαυτοῖς. 14ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. 15οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ. 16ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσὶν καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. 17ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστιν. 18καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον· 19καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἁγιάζω ἐμαυτόν, ἵνα ὦσιν καὶ αὐτοὶ ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ. 20οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ, 21ἵνα πάντες ἓν ὦσιν, καθὼς σὺ πατὴρ ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ὦσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεύῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας. 22κἀγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς ἕν· 23ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα ὦσιν τετελειωμένοι εἰς ἕν, ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας καὶ ἠγάπησας αὐτοὺς καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας. 24πατήρ, ὃ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ κἀκεῖνοι ὦσιν μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσιν τὴν δόξαν τὴν ἐμήν, ἣν δέδωκάς μοι ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου· 25πατὴρ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνων, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας· 26καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἀγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ᾖ κἀγὼ ἐν αὐτοῖς.

B: A COMPREHENSIONE USQUE AD MORTEM AC SEPULTURAM.

§ 153.
ANXIETAS IESU IN GETHSEMANI.

Ioh 18, 1. Lc 22, 39. Mt 26, 30. Mc 14, 26.
Mt 26, 36—46. Mc 14, 32—42. Lc 22, 40—46.

1Ταῦτα εἰπὼν Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τοῦ κέδρου, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

39Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί.

30Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.

26Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.

Mt 26, 36Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανεί, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς· καθίσατε αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθὼν ἐκεῖ προσεύξωμαι. 37καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον

Mc 14, 32Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανεί, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξωμαι. 33καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάν-

Lc 20, 40Γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς· προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. 41καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολήν, καὶ θεὶς τὰ γό-

---

13. ε. εαυτ. c. ℵABXΠ . . ς ε. αυτοις 16. ς εκ τ. κο. ουκ ειμι 17. εν τ. αληθ. c. (ℵ* ab αληθ. ad αληθ. transil.) ABC*DLΠ[2] . . ς (Gb[00]) add σου 19. αγιαζ. c. ℵA al it[4] sah al Chr al . . ς praem εγω (varie pon) | ς και αυτ. ωσιν 20. ς (= Gb) πιστευσοντων 21. πατηρ c. BD Eus . . ς πατερ | εν ημιν c. BC*D etc . . ς (Gb[00]) add εν | πιστευη c. ℵ*BC* Clem Eus . . ς -ση 22. ς και εγω | ADUΠ εδωκας et ℵAKMΠ εδωκα | ημεις εν c. ℵ*(sed om εν)BC*DL . . ς (Gb[0]) add εσμεν 23. ινα sec c. BCDLX etc . . ς και ινα, ℵ και | Gb' ηγαπησα αυτ. c. D etc 24. πατηρ c. AB . . ς -τερ | ὃ c. ℵBD . . ς ουσ | δεδωκας pr: Aπ[2] εδωκ. | δεδ. sec: ς εδ. c. B unc[8] 25. πατηρ c. AB . . ς -τερ

1. ιησ. c. ℵBL* . . ς ο ιησ. | του κεδρου c. ℵD it[2] sah cop . . Gb του κεδρων c. ASΔ etc (item Ioseph.), ς των κεδρων (ita plerumq LXX)

39. μαθηται c. ℵA BDLM[2]T[A2] . . ς add αυτου

36. γεθσημανει (Gb'') . . ς -νη | μαθηταισ: ℵACD add αυτου | αυτου: ℵC* om | ου c. BI unc[8]: A ου αν, DL unc[4] αν . . ℵ CM om | ς εκ. πρ.

32. γεθσημανει (Gb') . . ς -μανη 33. τον: ℵ* al om | ς (= Gb) τον ιακ. c. ABKLΠ* | ABKΠ* τον ιω.

καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. 38τότε λέγει αὐτοῖς· περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. 39καὶ προσελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων· πάτερ, εἰ δυνατόν ἐστιν, παρελθάτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σύ.

40Καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; 41γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.

νην μετ' αὐτοῦ, καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν, 34καὶ λέγει αὐτοῖς· περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. 35καὶ προελθὼν μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσηύχετο ἵνα εἰ δυνατόν ἐστιν παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα, 36καὶ ἔλεγεν· ἀββᾶ ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σύ.

37Καὶ ἔρχεται καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; 38γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ ἔλθητε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.

natα προσηύχετο 42λέγων· πάτερ, εἰ βούλει παρενέγκαι τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μοῦ ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω. 43ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. 44καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσηύχετο. καὶ ἐγένετο ὁ ἱδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντος ἐπὶ τὴν γῆν.

45Καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς εὗρεν κοιμωμένους αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λύπης, 46καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τί καθεύδετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.

Mt 26, 42Πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο λέγων· πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο παρελθεῖν ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου. 43καὶ ἐλθὼν πάλιν εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. 44καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. 45τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ λέγει αὐτοῖς· καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν. 46ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.

Mc 14, 39Καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. 40καὶ ὑποστρέψας εὗρεν αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ καταβαρυνόμενοι, καὶ οὐκ ἤδεισαν τί ἀποκριθῶσιν αὐτῷ. 41καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς· καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα, ἰδοὺ παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν. 42ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγγισεν.

---

38. αυτοις: ς (= Gb†) add ο ιης. 39. προσελθ. (Gb′) c. ΝΑ CDIL unc^{12} . . ς προελθ. c. BM n* | πατερ c. LΔ al^{12} a am Iust Valentt ap Ir Or^{7} Eus^{6} etc . . ς add μου | παρελθατω . . ς -θετω

33. ς μεθ εαυτου 35. προελθ. c. NBFKMNΠ* . . Gb′ προσελθ. | επιπτεν c. NBL . . ς επεσεν 36. ΝΑCKW^{b}Π* etc παρενεγκαι | το πο. τουτ. (DN τουτ. το πο.) α. εμ. . . ς το πο. α. εμ. τουτ. c. E unc^{6} 38. ελθητε c. NB al^{1} it^{1} . . ς εισελθ

41. ΝΤΓ al προσευξατο (Τ -ευ-) 42. παρενεγκαι (-γκε BDΘ^{Γ}) c. NBDΘ^{Γ}KLM RΠ etc . . ς -γκειν c. AQ unc^{9} etc | ς το πο. τουτ. | ς γενεσθω 43. 44. ωφθη usq γην c. ℵ* et^{c} DLQ unc^{8}; item c.* ESVΔΠ . . ℵ^{a}AB RT etc om 44. και εγ. c. ΝVX etc . . ς εγ. δε | καταβαινοντος c. NX it^{5} vg etc . . ς -ντες 45. ς^{e} τ. μαθ. αυτου | ς αυτ. κοιμωμ.

42. τουτο . . ς (Gb^{00}) add το ποτηριον | παρελθειν . . ς (Gb^{00}) add απ. εμου 43. παλιν h. l. (Gb″) . . ς ante καθευδ. | ευρεν (Gb″) . . ς ευρισκει 44. παλιν . . ς post απελθ. | εκ τριτ. (ℵ post τ. αυτ.) . . Gb^{0} c. ADKΠ al^{6} it^{2} | ειπ. παλιν c. NBL etc . . ς om παλ. 45. μαθητας . . ς add αυτου | BCL al om το

40. υποστρ. ευρ. αυ. πα. (Gb^{00}) καθ. (NX καθ. πα.) c. AC unc^{15} . . ΝΒ(D)L παλιν (D it^{4} om) ελθων ευρ. αυτ. καθ. | ς οι οφθ. αυτου | ς βεβαρημενοι | ς αυτω αποκρ. 41. το λοι. c. NB unc^{10} . . Gb^{00} το c. ACDL unc^{5} | τας . . AN unc^{5} om 42. ηγγισεν c. NC . . ς -κεν

§ 154.

CAPITUR IN GETHSEMANI.

Ioh 18, 2—11.

Mt 26, 47—56. Mc 14, 43—52. Lc 22, 47—53.

2 Ἤδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλάκις συνήχθη Ἰησοῦς ἐκεῖ
μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. 3 ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ ἐκ τῶν
Φαρισαίων ὑπηρέτας ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων. 4 Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς
πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ᾽ αὐτὸν ἐξῆλθεν καὶ λέγει αὐτοῖς· τίνα ζητεῖτε; 5 ἀπεκρίθησαν αὐτῷ·
Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς Ἰησοῦς· ἐγώ εἰμι. εἱστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδι-
δοὺς αὐτὸν μετ᾽ αὐτῶν. 6 ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς· ἐγώ εἰμι, ἀπῆλθαν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἔπεσαν
χαμαί. 7 πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν· τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον.
8 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι· εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν.
9 ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν, ὅτι οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα.

10 Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἵλκυσεν αὐτὴν καὶ ἔπαισεν τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦ-
λον καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον τὸ δεξιόν· ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος. 11 εἶπεν οὖν ὁ
Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· λάβε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην. τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέν μοι ὁ πατήρ,
οὐ μὴ πίω αὐτό;

47 Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλ-
θεν, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ
τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. 48 ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐ-
τὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων· ὃν ἐὰν φιλήσω, αὐτός ἐστιν· κρα-
τήσατε αὐτόν. 49 καὶ εὐθέως προσ-
ελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπεν· χαῖρε,
ῥαββεί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.
50 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· ἑταῖ-
ρε, ἐφ᾽ ὃ πάρει; τότε προσελ-
θόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ
τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

43 Καὶ εὐθὺς ἔτι αὐτοῦ λαλοῦν-
τος παραγίνεται Ἰούδας ὁ Ἰσκα-
ριώτης εἷς τῶν δώδεκα, καὶ
μετ᾽ αὐτοῦ ὄχλος μετὰ μαχαιρῶν
καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων
καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν
πρεσβυτέρων. 44 δεδώκει δὲ ὁ
παραδιδοὺς αὐτὸν σύνσημον αὐ-
τοῖς λέγων· ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός
ἐστιν· κρατήσατε αὐτὸν καὶ ἀπά-
γετε ἀσφαλῶς. 45 καὶ ἐλθὼν εὐ-
θὺς προσελθὼν αὐτῷ λέγει· ῥαβ-
βεί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. 46 οἱ
δὲ ἐπέβαλαν τὰς χεῖρας αὐτῷ
καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

47 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦν-
τος, ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ
λεγόμενος Ἰούδας εἷς
τῶν δώδεκα προήρχετο
αὐτούς, καὶ ἤγγισεν τῷ
Ἰησοῦ φιλῆσαι αὐτόν.
48 Ἰησοῦς δὲ εἶπεν αὐ-
τῷ· Ἰούδα, φιλήματι
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
παραδίδως; 49 ἰδόντες δὲ
οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμε-
νον εἶπαν· κύριε, εἰ πα-
τάξομεν ἐν μαχαίρῃ;

51 Καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα
ἀπέσπασεν τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν
δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. 52 τότε
λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀπόστρεψον τὴν μάχαιράν σου

47 Εἷς δὲ
τῶν παρεστη-
κότων σπασά-
μενος τὴν μά-

50 Καὶ ἐπάταξεν εἷς
τις ἐξ αὐτῶν τοῦ ἀρ-
χιερέως τὸν δοῦλον καὶ
ἀφεῖλεν τὸ οὖς αὐτοῦ

---

2. ς ο ιησ. 3. και εκ (B om) των φαρ. c. ℵ*etcb(B)DL etc . . ς και φαρ. 4. ουν: Τι δε c. NDLX etc | εξηλθ. κ. λε. c. BC*D etc . . ς εξελθων ειπεν 5. ιησ. (c. ℵ; ς ο ιη.) . . Τι om c. (B)D al[6] it[2] Or (B εγω ειμ. ιησ.) 6. εγω c. NABDLXΠ . . ς (Gb[0]) praem οτι | απηλθαν c. NBD . . ς -ον | ς επεσον 7. αυτ. επηρ. c. ND unc[9] etc . . Τι επ. αυτ. 8. ιησ. (Gb″) . . ς ο ιησ. 10. ωταριον c. NBC*LX . . ς ωτιον 11. ς (= Gb) την μαχ. σου

48. εαν c. ℵA unc[10] etc . . ς αν 50. Τι om ιησ. c. ℵ (D etc ειπ. δε αυ. ο ιησ.) | ς (= Gb′) εφ ω 52. τ. μα. σου c. NBDL etc . . ς σου (KUΠ etc om τ. μαχ.

43. ς ευθεως | AB ο ιουδ. | ο (D al Or om) ισκ. . . NB om | εισ: ς(Gb[00]) add ων c. Ex unc[6] | οχλ. c. NBL . . ς add πολυσ 44. απαγετ. c. NBDL . . ς απαγαγετε 45. ς ευθεως | ραββ. (Gb′) c. NBC*DLMΔ . . ς ραββ. ραββ. 46. επεβαλαν c. NB . . ς -ον | τ. χει. αυτω c. ℵ[c]BDL, ℵ*CΔ τ. χ. αυτων . . ς επ αυτον (Gb[0]) τ. χει. αυτων 47. εισ δε τισ c. BC unc[13] . . ΝALM etc om τισ

47. ετι (Gb′) . . ς ετ. δε | ς (= Gb) προηρ. αυτων 48. ς ο δε ιησ. 49. ς ειπον αυτω· κυριε et μαχαιρα 50. του αρχ. τον δου. c. NBLT . . ς τ. δ. του αρ. | τ. ους αυτ. c. NBLT . . ς αυ. τ. ο.

εἰσ τὸν τόπον αὐτῆσ· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρῃ ἀπολοῦνται. 53ἢ δοκεῖσ ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι ἄρτι πλείω δώδεκα λεγιῶνων ἀγγέλων; 54πῶσ οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτωσ δεῖ γενέσθαι;

55Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦσ τοῖσ ὄχλοισ· ὡσ ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· καθ᾽ ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμην διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. 56τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντεσ ἀφέντεσ αὐτὸν ἔφυγον.

48Καὶ ἀποκριθεὶσ ὁ Ἰησοῦσ εἶπεν αὐτοῖσ· ὡσ ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· 49καθ᾽ ἡμέραν ἤμην πρὸσ ὑμᾶσ ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με· ἀλλ᾽ ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. 50καὶ ἀφέντεσ αὐτὸν ἔφυγον πάντεσ. 51καί τισ νεανίσκοσ συνηκολούθει αὐτῷ περιβεβλημένοσ σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ, καὶ κρατοῦσιν αὐτόν· 52ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸσ ἔφυγεν.

52Εἶπεν δὲ Ἰησοῦσ πρὸσ τοὺσ παραγενομένουσ πρὸσ αὐτὸν ἀρχιερεῖσ καὶ στρατηγοὺσ τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρουσ· ὡσ ἐπὶ λῃστὴν ἐξεληλύθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων· 53καθ᾽ ἡμέραν ὄντοσ μου μεθ᾽ ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ οὐκ ἐξετείνατε τὰσ χεῖρασ ἐπ᾽ ἐμέ. ἀλλ᾽ αὕτη ἐστὶν ὑμῶν ἡ ὥρα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότουσ.

§ 155.
ABDUCITUR AD ANNAM (CAIAPHAN) PRINCIPEM SACERDOTUM. PETRI LAPSUS.

Ioh 18, 12—18. 25—27. Lc 22, 54—62. Mt 26, 57 s. 69—75. Mc 14, 53 s. 66—72.

12Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλίαρχοσ καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτόν, 13καὶ ἤγαγον πρὸσ Ἄνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθερὸσ τοῦ Καϊάφα, ὃσ ἦν ἀρχιερεὺσ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. 14ἦν δὲ Καϊάφασ ὁ συμβουλεύσασ τοῖσ Ἰουδαίοισ ὅτι συμφέρει ἕνα ἄνθρωπον ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.

54a Συλλαβόντεσ δὲ αὐτὸν ἤγαγον καὶ εἰσήγαγον εἰσ τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρχιερέωσ.

57Οἱ δὲ κρατήσαντεσ τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸσ Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖσ καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν.

53Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸσ τὸν ἀρχιερέα, καὶ συνέρχονται πάντεσ οἱ ἀρχιερεῖσ καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖσ.

---

52. ς σου τ. μαχαιραν | ς εν μαχαιρα | Gb″ αποθανουνται c. Δ unc^{8} 53. αρτι h. l. c. NBL . . ς post δυναμ. | πλειω c. ℵ BD et δωδ. c. NBDL . . ς πλειουσ η δωδ. | λεγιωνων (-ι- c. ℵ*B*DL; ς -ε-) . . ς -νασ (ℵ^{c}BD unc^{10}) | αγγελων c. ℵ* et^{c} BD unc^{12} . . ℵ^{a}ACLΠ* -λουσ 55. ς εξηλθετε | ημεραν c. NBL . . ς (Gb^{0}) add προσ υμασ | ς εκαθ. διδ. (Gb^{0}) εν τ. ιε.

47. ωταρ. c. NBD . . ς ωτιον 48. ς εξηλθετε 49. Ti εκρατειτε c. B(-τει) 50. ς παντ. εφυ. 51. κ. εισ τ. νε. c. ANP unc^{14} . . Ti κ. νεα. (D νε. δε) τισ c. NBCDL ς ηκολουθει, Gb″ ηκολουθησεν | κρα. αυτον c. NBC*DLA . . ς (Gb^{00}) add οι νεανισκοι 52. εφυγ. c. NBCL etc . . ς add απ αυτων

51. τ. ωτιου c. NBLRT . . ς add αυτου 52. ς ο ιησ. | προσ sec c. NGHRΔ al^{50} syr^{pmg} . . ς επ | εξεληλυθ. c. A unc^{9} al pl . . NBDLRT εξηλθατε, KMXΠ -ετε 53. ερτ. υμ. c. ℵ^{c}(* om υμ.)BDLR unc^{5} . . ς υμ. εστ. c. A unc^{7}

13. ηγαγ. c. ℵ*BD etc . . ς απηγ. Item add αυτον: om c. NBC*D unc^{3} 14. αποθαν. (Gb″) c. NBC*D^{suppl}LX . . ς απολεσθαι c. AC^{2} unc^{11}

54. εισηγαγ. . . ς (Gb^{00}) add αυτον | ς τον οικον

53. συνερχ. c. NDLΔ etc . . ς add αυτω (C προσ αυτον)

15 Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος καὶ ἄλλος μαθητής. ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ καὶ συνεισῆλθεν τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως. 16 ὁ δὲ Πέτρος εἱστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος ὁ γνωστὸς τοῦ ἀρχιερέως καὶ εἶπεν τῇ θυρωρῷ, καὶ εἰσήγαγεν τὸν Πέτρον. 17 λέγει οὖν τῷ Πέτρῳ ὁ παιδίσκη ἡ θυρωρός· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; λέγει ἐκεῖνος· οὐκ εἰμί. 18 εἱστήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ καὶ ὁ Πέτρος μετ' αὐτῶν ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος.

25 Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος. εἶπον οὖν αὐτῷ· μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· οὐκ εἰμί. 26 λέγει εἷς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν οὗ ἀπ-

54b Ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν. 55 περιαψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς καὶ συνκαθισάντων ἐκάθητο ὁ Πέτρος μέσος αὐτῶν. 56 ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ εἶπεν· καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν. 57 ὁ δὲ ἠρνήσατο αὐτὸν λέγων· οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι.

58 Καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη· καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· ὁ δὲ Πέτρος ἔφη· ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί. 59 καὶ διαστάσης ὡσεὶ ὥρας μιᾶς ἄλλος τις διϊσχυρίζετο λέγων· ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν· καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν. 60 εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος· ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ παραχρῆμα ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ ἐφώνησεν ἀλέκτωρ, 61 καὶ στραφεὶς ὁ κύριος

58c Ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος.

69 Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα· καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. 70 ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων· οὐκ οἶδα τί λέγεις.

54 Καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἦν συνκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς.

66 Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως, 67 καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει· καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα τοῦ Ἰησοῦ. 68a ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων· οὔτε οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι σὺ τί λέγεις.

71 Ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα, εἶδεν αὐτὸν ἄλλη καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ· οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. 72 καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὅρκου ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. 73 μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἑστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ· ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ. 74 τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι οὐκ οἶδα

68b Καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον, καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. 69 καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν ἤρξατο πάλιν λέγειν τοῖς παρεστῶσιν ὅτι οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστίν. 70 ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ· ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ. 71 ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύναι ὅτι οὐκ

---

15. αλλος (Gb′) c. ℵ*ABDsuppl etc . . ς ο αλλ. c. CLXY unc[10] 16. ο γνωστ. του αρχιερ. c. BC*L . . ς οσ ην γν. τω αρχιερει 17. τ. πετρ. h. l. c. BC* LX etc . . ς post θυρωρ. 18. και ο πε. μ. α. c. NBCLX . . ς μετ αυ. (test mu add και) ο πε.

55. περιαφ. c. NB LT Eus . . ς αφ. | συνκαθ. . . ς add αυτων | μεσος c. BLT al . . ς εν μεσω 57. αυτον pr c. AD* unc[7] etc . . Gb[00] c. NBLT unc[6] | γυναι h. l. c. NBLTX . . ς ante ουκ 58. εφη sec c. NBKLMTΠ . . ς ειπεν 60. ὃ . . ND al τι | ς (= Gb) ο αλεκτ.

58. μακροθ. c. NC FLΔΠ* . . ς απο μα. 69. ς εξω εκαθ. 70. παντων: Gb Ti αυτων παντ. (KΠ al om πα.) 71. αυτον pr c. ACX unc[12] . . NBLZ om (D εξελθοντος δ. αυτου) | τοις εκει c. NBD unc[5] . . Gb′ Ti αυτοις (Gb′ αυτοις·) εκει | ουτος c. NBD . . ς και ουτ. 72. ς μεθ 74. ς (= Gb) καταναθεμ. sine teste?

54. το: ς[e] om (ex err.) 66. ς εν τ. αυ. κατω 67. του να. (ℵ ιησ.) ησθ. τ. ιη. (ℵ ναζ.) c. (ℵ)BCL . . ς του ναζ. ιησ. ησθ. 68. ουτε οι. ουτε c. ℵ BDL . . ς ουκ οι. ουδε (ουτε) | συ τι: ς τι συ | κ. αλ. εφ.: NBL om 69. παλ. h. l. c. NC LΔ . . ς post αυτον (mu var) | ς παρεστηκοσιν 70. κ. γ. γα. ει (Gb[0] haec c. al[3] it[1] go) c. NBCDL: ς (Gb[00]) add και η λαλια σου ομοιαζει 71. ς (= Gb′) ομνυειν c. NAC unc[6]

ἐκοψεν Πέτρος τὸ ὠτίον· οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ; [27]πάλιν οὖν ἠρνήσατο Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.

ἐνέβλεψεν τῷ Πέτρῳ· καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ λόγου τοῦ κυρίου, ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι σήμερον ἀπαρνήσῃ με τρίς. [62]καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

τὸν ἄνθρωπον· καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. [75]καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρὶς ἀπαρνήσῃ με· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε. [72]καὶ εὐθὺς ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τὸ ῥῆμα ὡς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δὶς τρίς με ἀπαρνήσῃ. καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν.

§ 156.
IUDAEORUM IUDICIUM ET ILLUSIO.

Ioh 18, 19—24.

Mt 26, 59—68. Mc 14, 55—65. Lc 22, 63—71.

[19]Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. [20]ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς· ἐγὼ παρρησίᾳ λελάληκα τῷ κόσμῳ. ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντες οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν. [21]τί με ἐρωτᾷς; ἐρώτησον τοὺς ἀκηκοότας τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι οἴδασιν ἃ εἶπον ἐγώ. [22]ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἷς παρεστηκὼς τῶν ὑπηρετῶν ἔδωκεν ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπών· οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ; [23]ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς· εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; [24]ἀπέστειλεν οὖν αὐτὸν ὁ Ἅννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα.

[59]Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν θανατώσουσιν, [60]καὶ οὐχ εὗρον πολλῶν προσελθόντων ψευδομαρτύρων. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο [61]εἶπον· οὗτος ἔφη· δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ

[55]Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν, καὶ οὐχ εὑρισκον· [56]πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν. [57]καί τινες ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ λέγοντες [58]ὅτι ἡμεῖς ἠκούσα-

[66]Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν, λέγοντες· εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὸν

---

27. πετρ. (Gb′) c. ABC*^{D} suppl L unc^{8} etc . . ς ο πε. c. NX unc^{6} etc

61. λογου c. AD unc^{12} etc . . NBLTX ρηματος | σημερ. c. ℵ BKLMTXΠ etc . . ς om 62. Versum om it^{6} | εξω: ς (= Gb) add ο πετρος

75. ιησου (Gb″) . . ς του ιη. | ειρηκοτος . . ς (Gb^{0}) add αυτω

72. εκ (DG ευθεως εκ) δευτ. . . NL it^{1} ευθυς | το ρη. ως . . Gb″ το ρη. ο, ς του ρηματος ου | δισ: B etc ante φω., ℵC*Δ om | ς απαρν. με τρ.

20. ς ο ιησους et ελαλησα | ς (= Gb) εν τη συναγ. | παντες . . ς (= Gb) παντοτε, ς^{e} παντοθεν 21. ς επερωτας et επερωτησον 22. εισ παρεστηκωσ τ. υπ. c. NB it^{3} vg Cyr . . ς εισ των υπ. παρεστηκωσ, ℵ^{c}C*LXY etc εισ των παρεστωτων (ℵ^{c}Y al -στηκοτων) υπ. 23. απ. α. (ς add ο) ιησ. . . ℵ al^{3} arm ο δε ιη. ειπεν αυτω 24. ουν (ς^{e}) c. ℵC*LXΔΠ^{2} etc . . ℵ al^{15} etc δε (it^{2} vg al *et misit, go tunc misit*) . . ς Gb om c. AD suppl unc^{12} etc

59. αρχιερ. c. NBDL: ς(Gb^{00}) add και οι πρεσβυτεροι | θανατωσουσιν c. ACDL unc^{8} . . ς -σωσι (Gb″ ante αυτ.) c. NB unc^{7} 60. ς (= Gb) κ. ο. ευρον· και πολλων ψ. πρ. (πο. ψ. πρ. et. Gb) ουχ ευρον | δυο c. NBL: ς add ψευδομαρτυρες 61. Ti ειπαν c. ℵ

55. ευρισκ. c. ℵAC unc^{13} . . Ti ηυρ. c. BDFLP(Δ ηρισκ.)

66. απηγαγ. c. ℵB DKT al^{25} Or etc . . ς ανηγαγ. | αυτων (Gb″) . . ς εαυτ. c. AΔ al mu | ειπον c. NBLT . . ς ειπε

θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν αὐτὸν οἰκοδομῆσαι. 62καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· οὐδὲν ἀποκρίνῃ τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; 63ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. 64λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπάρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. 65τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων· ἐβλασφήμησεν· τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν. 66τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν· ἔνοχος θανάτου ἐστίν.

μεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω. 59καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. 60καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον ἐπηρώτησεν τὸν Ἰησοῦν λέγων· οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδὲν τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; 61ὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; 62ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· ἐγώ εἰμι, καὶ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. 63ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει· τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; 64ἠκούσατε τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου.

ἡμῖν. 67εἶπεν δὲ αὐτοῖς· ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ πιστεύσητε· 68ἐὰν δὲ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτε. 69ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ. 70εἶπαν δὲ πάντες· σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη· ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐγώ εἰμι. 71οἱ δὲ εἶπαν· τί ἔτι ἔχομεν μαρτυρίας χρείαν; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

67Τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν, οἱ δὲ ἐράπισαν 68λέγοντες· προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε;

65Καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν αὐτοῦ τὸ πρόσωπον καὶ κολαφίζειν αὐτὸν καὶ λέγειν αὐτῷ· προφήτευσον, καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔλαβον.

63Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες αὐτὸν ἐνέπαιζον αὐτῷ δέροντες, 64καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν ἐπηρώτων λέγοντες· προφήτευσον. τίς ἐστιν ὁ παίσας σε; 65καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.

§ 157.

IESUS TRADITUR PILATO.

Ioh 18, 28. Mt 27, 1—2. Mc 15, 1. Lc 23, 1.

28Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον· ἦν δὲ πρωΐ· καὶ αὐτοὶ

1Πρωΐας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ

1Καὶ εὐθὺς πρωΐ συμβούλιον ἑτοιμάσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων

1Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον αὐτὸν

---

61. αυτον h. l. c. NCLϑℓ; ς post οικοδ. c. ADN unc^{12} . . Gb^{0} om c. B al^{4} etc 65. λεγων (ℵ* και λεγει) . . ς (Gb^{0}) add οτι (ℵ* ιδε) | ς την βλασφ. αυτου 66. Τι ειπαν c. ■ 33. . . ς ειπον 67. ς ερραπισαν

60. ς (= Gb) εισ το μεσον | ς ουδεν; τι et Gb ουδεν, τι 61. ουκ απ. ουδ. c. NCBL . . ς ουδεν απεκρ. 62. ς (= Gb) καθη. εκ δεξ. 64. ς ειναι ενοχον 65. ς το προ. αυτ. | ελαβον . . ς εβαλλον

68. δε c. NBLT (D itmu om) . . ς δε και | αποκριθ. c. NB LT . . ς add μοι η απολυσητε 69. δε: ς om 70. ς ειπον 71. ς ειπον | εχ. μαρτ. χρ. c. BLT . . ς χρ. εχ. μα. 63. αυτον (Gb$''$) . . ς τον ιησουν 64. ς περικαλ. αυτ. ετυπτον αυτον το προσωπον και επηρ. αυτον λεγοντες

28. ουν . . Gb^{00} c. LMU etc | πρωι (Gb$''$) . . ς πρωΐα

1. ς ευθεωσ | πρωι c. NBCDL Or . . ς επι το πρ. | ετοιμασ. c. NCL . . ς ποιησαντες

1. ηγαγον . . ς (= Gb) -γεν

οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν ἀλλὰ φάγωσιν τὸ πάσχα.

Ἰησοῦ, ὥστε θανατῶσαι αὐτόν. [2]καὶ δήσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν Πειλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.

καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, δήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν Πειλάτῳ.

ἐπὶ τὸν Πειλᾶτον.

§ 158.
IUDAS DESPERAT AC PERIT.

Mt 27, 3—10.

[3]Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς ἔστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ πρεσβυτέροις [4]λέγων· ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον. οἱ δὲ εἶπον· τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψῃ. [5]καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναὸν ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο. [6]οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπαν· οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστιν. [7]συμβούλιον δὲ λαβόντες ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. [8]διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος ἀγρὸς αἵματος ἕως τῆς σήμερον. [9]τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ, [10]καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέν μοι κύριος.

9: Zach 11, 13. (Ier 18, 1.)

§ 159.
IESUS CORAM PILATO ACCUSATUR.

Ioh 18, 29—32. Lc 23, 2.
Ioh 18, 33—38. Mt 27, 11—14. Mc 15, 2—5. Lc 23, 3—5.

(Ioh) [29]Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πειλᾶτος ἔξω πρὸς αὐτοὺς καὶ φησίν· τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; [30]ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· εἰ μὴ ἦν οὗτος κακὸν ποιῶν, οὐκ ἄν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν· [31]εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος· λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα. [32]ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν εἶπεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν.

Lc 23, [2]ᵛἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες· τοῦτον εὕραμεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ κωλύοντα φόρους Καίσαρι διδόναι, καὶ λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι.

---

28. αλλα c. ℵABC* Dsuppl Δ etc . . ς αλλ ινα | 2. παρεδωκ. c. ℵBC*KL etc . . ς add αυτον | πειλα. (πιλ.) c. ℵBL etc . . ς praem ποντιω | 1. πειλατ. (πιλ.) c. ℵB CDLΔ . . ς τω πιλ.

3. παριδιδους . . BL etc παραδους | εστρ. c. ℵBL al² Or³ . . ς απεστρ. | κ. πρεσβ. c. ℵBCL etc . . ς και τοις πρ. 4. αθωον: Gb'' δικαιον c. BmgL etc | Ti ειπαν c. L 33. Eus Chrguelph | οψη (Gb'') . . ς οψει 5. εισ τον να. c. ℵBL al³ Or Eus Chr . . ς εν τω ναω 6. ειπαν c. BL 33. Eus . . ς -ον 9. ιερεμιου: 33. 157. it² cdd ap Aug etc om 10. εδωκαν: ■ al⁴ syrutr ethr Euscdd εδωκα

29. εξω c. ℵBC*LXΠ etc . . ς om | φησιν (Gb') c. ℵBC*LX etc . . ς ειπεν | φερετε c. ℵ*B e (it² *de hoc hom.*) . . ς add κατα 30. ς ειπον | κακ. ποιων (ℵ* -ησας) c. ℵ* et c BL e; c* al² a κακοποιων . . ς κακοποιος 31. ὁ c. ℵADLX unc¹⁴ . . Ti om c. BC* | κρινατε c. ℵ*ℵc etc . . ς add αυτον | ουν sec c. ℵLX unc⁹ etc; Aℵc unc⁴ δε . . Ti om c. BC etc | 2. ευραμ. c. B*LTX etc . . ς -ρομεν | ημων . . ς om c. A unc⁹ etc | ς καισ. φορ. διδ. | και λεγ. c. ℵBLT etc (D λε. δε) . . ς om και | BGT αυτον

33 Εἰσῆλθεν οὖν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν ὁ Πειλᾶτος καὶ ἐφώνησεν τὸν Ἰησοῦν καὶ εἶπεν αὐτῷ· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; 34 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλοι σοι εἶπον περὶ ἐμοῦ; 35 ἀπεκρίθη ὁ Πειλᾶτος· μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί· τί ἐποίησας; 36 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. 37 εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πειλᾶτος· οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· σὺ λέγεις, ὅτι βασιλεύς εἰμι. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ· πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς. 38 λέγει αὐτῷ ὁ Πειλᾶτος· τί ἐστιν ἀλήθεια; καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς· ἐγὼ οὐδεμίαν εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν.

11 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἑστάθη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν λέγων· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη· σὺ λέγεις. 12 καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων οὐδὲν ἀπεκρίνατο. 13 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πειλᾶτος· οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυροῦσιν; 14 καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν.

2 Καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πειλᾶτος· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει· σὺ λέγεις. 3 καὶ κατηγόρουν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά. 4 ὁ δὲ Πειλᾶτος πάλιν ἐπηρώτα αὐτόν· οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; ἴδε πόσα σου κατηγοροῦσιν. 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πειλᾶτον.

3 Ὁ δὲ Πειλᾶτος ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων· σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη· σὺ λέγεις. 4 ὁ δὲ Πειλᾶτος εἶπεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους· οὐδὲν εὑρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. 5 οἱ δὲ ἐπίσχυον λέγοντες ὅτι ἀνασείει τὸν λαόν, διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε.

§ 160.
IESUS CORAM HERODE.

Lc 23, 6—12.

6 Πειλᾶτος δὲ ἀκούσας ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστιν, 7 καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρῴδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρῴδην, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἰεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. 8 ὁ δὲ Ἡρῴδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ ἐξ ἱκανῶν χρόνων θέλων ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ, καὶ ἤλπιζέν τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. 9 ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς. αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. 10 εἱστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ.

---

33. παλ. h. l. c. ℵA unc[10] etc; Ti ante εισ c. BC*DsuppLXYΔ . . C[3] al[3] vv aliq om 34. απεκρ. . . ς (Gb[00]) add αυτω c. ℵ unc[9] | ιησ. c. BLX . . ς ο ιησ. | αφ εαυ. c. AC**Dsupp Xθc unc[12] . . ℵBC*L απο σεαυτ. | ℵ*Dsupp etc om συ | BC*DsupplL ειπ. σοι 36. ιησ. (Gb'') . . ς ο ιησ. | αν: ℵBmg (* om)LX etc post ηγων. 37. ο ιη. c. ℵABDsuppY unc[9] etc . . Ti ιησ. c. LXΓΔ al pl | εγω c. ℵBDsupplY etc . . ς εγω. εγω c. AX unc[11] 38. τι . . ℵ* τισ | αιτι. h. l. c. BLX etc . . ς post ουδεμ.

11. εσταθη c. ℵBCL al . . ς εστη | εφη c. ℵL al[4] a d etc Chr . . ς add αυτω 12. κ. πρεσβ. c. ℵB*LXΓ . . ς κ. των πρεσβ.

2. αυτω λεγει c. ℵBCD . . ς ειπεν αυτω 4. επηρωτα c. BU al[15] it[2] syrp mg . . ς -τησεν | αυτον c. ℵ* al[3] a sah . . ς add λεγων | κατηγορ. c. ℵBCD . . ς καταμαρτυρ.

3. ηρωτ. c. ℵB RT . . ς επηρωτ. 5. και αρξ. c. ℵBLT etc . . ς om και

6. ακουσασ c. ℵBLT cop . . ς add γαλιλαιαν 8. εξ ικανων χρ. c. ℵBDLT etc . . ς εξ ικανου (HMXΠ add χρονου) | θελων h. l. c. ℵBTX etc (L om) . . ς post ην γαρ | ακουειν . . ς (Gb[00]) add πολλα

11 ἐξουθενήσασ δὲ αὐτὸν καὶ ὁ Ἡρῴδησ σὺν τοῖσ στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξασ, περιβαλὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πειλάτῳ. 12 ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ τε Ἡρῴδησ καὶ ὁ Πειλᾶτοσ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προϋπῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντεσ πρὸσ αὐτούσ.

§ 161.

PILATUS IESUM STUDET DIMITTERE.

Lc 23, 13—16.

Mt 27, 15—23. Mc 15, 6—14. Lc 23, 18—23. Ioh 28, 39. 40.

Lc 23, 13 Πειλᾶτοσ δὲ συνκαλεσάμενοσ τοὺσ ἀρχιερεῖσ καὶ τοὺσ ἄρχοντασ καὶ τὸν λαὸν 14 εἶπεν πρὸσ αὐτούσ· προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡσ ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνασ οὐθὲν εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ. 15 ἀλλ' οὐδὲ Ἡρῴδησ· ἀνέπεμψεν γὰρ αὐτὸν πρὸσ ἡμᾶσ, καὶ ἰδοῦ οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶν πεπραγμένον αὐτῷ. 16 παιδεύσασ οὖν αὐτὸν ἀπολύσω.

15 Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον ὃν ἤθελον. 16 εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον Βαραββᾶν. 17 συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖσ ὁ Πειλᾶτοσ· τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; 18 ἤδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. 19 καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματοσ ἀπέστειλεν πρὸσ αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα· μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ· πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. 20 οἱ δὲ ἀρχιερεῖσ καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺσ ὄχλουσ ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν.

6 Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖσ ἕνα δέσμιον ὃ παρῃτοῦντο. 7 ἦν δὲ ὁ λεγόμενοσ Βαραββᾶσ μετὰ τῶν στασιαστῶν δεδεμένοσ, οἵτινεσ ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν. 8 καὶ ἀναβὰσ ὁ ὄχλοσ ἤρξατο αἰτεῖσθαι καθὼσ ἀεὶ ἐποίει αὐτοῖσ. 9 ὁ δὲ Πειλᾶτοσ ἀπεκρίθη αὐτοῖσ λέγων· θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; 10 ἐγίνωσκεν γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖσ. 11 οἱ δὲ ἀρχιερεῖσ ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖσ.

18 ἀνέκραγον δὲ παμπληθεὶ λέγοντεσ· αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν· 19 ὅστισ ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον βληθεὶσ ἐν τῇ φυλακῇ.

39 Ἔστιν δὲ συνήθεια ὑμῖν ἵνα ἕνα ἀπολύσω ὑμῖν ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; 40 ἐκραύγασαν οὖν πάλιν λέγοντεσ· μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶσ λῃστήσ.

---

11. και pr c. ΝLTX al a d copedd . . ς om | περιβ. c. NBLT . . ς add αυτον (RSUΓ -τω) | ℵ*LR επεμψ. 12. ηρωδ. κ. ο πειλ. c. NBLT al itpler vg syrcu al . . ς πιλ. κ. ο ηρ.

14. ουδεν c. NBT . . ς ουδεν | κατ . . ΝALA al om 15. ανεπεμψεν γ. α. πρ. ημ. (Gb′) c. NBKLMΠ etc . . ς ανεπεμψα γ. υμασ πρ. αυτον

16. βαραββαν: 1* 118. 209* 241** 299** syrhr arm ιησουν βαρ. 17. βαραββ.: 1* al[4] syrhr arm Orint schol ιησουν τον βαρ.

6. ον παρητ. c. ℵ*AB* . . ς ονπερ (DG ον αν) ητουντ. 7. στασιαστ. c. NBCDK etc . . ς συστασιαστ., Ti συνστασ. 8. αναβασ c. ℵ*BD vv mu . . ς αναβοησασ

17. ς (Gb[00]) αναγκην δε ειχεν απολυειν αυτοισ κατα εορτην ενα c. ℵ(D)X unc[11] .. om c. ABKLTΠ etc 18. ς ανεκραξαν | τον: ς om 19. βληθ. (ℵ* om) εν etc . . ς βεβλημενοσ εισ φυλακην

39. ς ενα υμιν απολυ. | ουν: ℵ unc[4] add ινα | ς υμιν απολ. τον 40. λεγοντ. c. NBLX etc . . ς παντεσ λεγ.

[21]Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς· τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπαν· τὸν Βαραββᾶν. [22]λέγει αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος· τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; λέγουσιν πάντες· σταυρωθήτω. [23]ὁ δὲ ἔφη· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες· σταυρωθήτω.

[12c]Ὁ δὲ Πειλᾶτος πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν αὐτοῖς· τί οὖν θέλετε ποιήσω ὃν λέγετε τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; [13]οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν· σταύρωσον αὐτόν. [14]ὁ δὲ Πειλᾶτος ἔλεγεν αὐτοῖς· τί γὰρ ἐποίησεν κακόν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραξαν· σταύρωσον αὐτόν.

[20]Πάλιν δὲ ὁ Πειλᾶτος προσεφώνησεν, θέλων ἀπολῦσαι τὸν Ἰησοῦν. [21]οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες· σταύρου σταύρου αὐτόν. [22]ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς αὐτούς· τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὗρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. [23]οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν.

§ 162.

DIMISSO BARABBA IESUS FLAGELLATUS TRADITUR AD CRUCIFIGENDUM.

Mt 27, 24—30. Mc 15, 15—19. Lc 23, 24. 25.

Ioh 19, 1—16.

[24]Ἰδὼν δὲ ὁ Πειλᾶτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων· ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. [25]καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν· τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. [26]τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

[15c]Ὁ δὲ Πειλᾶτος βουλόμενος ποιῆσαι τὸ ἱκανὸν τῷ ὄχλῳ ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέδωκεν τὸν Ἰησοῦν φραγελλώσας ἵνα σταυρωθῇ.

[24]Καὶ Πειλᾶτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐτῶν· [25]ἀπέλυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς φυλακήν, ὃν ἠτοῦντο, τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν τῷ θελήματι αὐτῶν.

(Mt) [27]Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν. [28]καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν χλαμύδα κοκκίνην περιέθηκαν αὐτῷ, [29]καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιξαν αὐτῷ

(Mc) [16]Οἱ δὲ στρατῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὅ ἐστιν πραιτώριον, καὶ συνκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν· [17]καὶ ἐνδιδύσκουσιν αὐτὸν πορφύραν καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον· [18]καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν. χαῖρε βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων·

---

21. ειπαν c. DL al . . ς -ον τον c. NBL al[3] . . ς om 22. λεγουσιν: ς (Gb[00]) add αυτω 23. ο δε c. NB al[3] sah syr[hr] arm Chr . . ς add ηγεμων (var al)

12. παλ. αποκρ. c. ℵ BC . . ς απ. πα. (D[r] om) πα.) | ελεγ. c. NBC . . ς ειπεν | θελετε c. AD unc[11] . . NBCΔ om | ον (R om) λεγ.: AD etc om | ς om τον 14. επ. κακ. c. BCΔ al[4] . . ς κα. επ. | περισσως: ς (= Gb) -οτερως

20. δε c. NABDLT . . ς ουν | NBDL al πρ. αυτοις (D -τους) 21. σταυρου bis (Gb'') c. NBDF[a] . . ς -ωσον bis 23. αυτων c. NBL al itpler vg sah cop . . ς add και των αρχιερεων

24. BD κατεναντι | τουτου c. BD it[2] Orint[3] etc . . ς του δικαιου τουτ. (AΔ etc τουτ. τ. δικ.)

15. β. ποι. το ικ. τω οχλ. c. ℵC etc . . ς β. τω οχ. το ικ. ποι. . . D it[2] om

24. και πειλ. επ. c. NBL . . ς ο δε πιλ. επ. 25. ς (= Gb) απελ. δε αυτοις | φυλακ. c. NBDFK al Or . . ς την φυ.

28. εκδυσ.: ℵ[c]BD 157. it[5] ενδ. | ς περιεθ. αυτ. χλ. κοκκ. 29. ς επι την κεφαλην | εν τ. δεξ. (Gb') . . επι την δεξιαν | ενεπαιξ. c. NBDLΓ . . ς -παιζον.

17. ενδιδυσκ. (Gb') . . ς ενδυουσιν 18. βασιλευ c. NBDMΓSVX . . Gb Ti ο βασ. c. AC* unc[10]

λέγοντες· χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, [30]καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

[19]καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ.

(Ioh) [1]Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πειλᾶτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστίγωσεν. [2]καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν, [3]καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον· χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδοσαν αὐτῷ ῥαπίσματα.

[4]Ἐξῆλθεν πάλιν ὁ Πειλᾶτος ἔξω καὶ λέγει αὐτοῖς· ἴδε ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι αἰτίαν οὐχ εὑρίσκω. [5]ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς· ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος. [6]ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν· σταύρωσον σταύρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος· λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. [7]ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι· ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι υἱὸν θεοῦ ἑαυτὸν ἐποίησεν. [8]ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πειλᾶτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, [9]καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ· πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. [10]λέγει αὐτῷ ὁ Πειλᾶτος· ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε; [11]ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὐκ ἔχεις ἐξουσίαν κατ' ἐμοῦ οὐδεμίαν εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδούς με σοὶ μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. [12]ἐκ τούτου ὁ Πειλᾶτος ἐζήτει ἀπολῦσαι αὐτόν. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκραύγαζον λέγοντες· ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλέα ἑαυτὸν ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. [13]ὁ οὖν Πειλᾶτος ἀκούσας τῶν λόγων τούτων ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. [14]ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις· ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. [15]ἐκραύγασαν οὖν ἐκεῖνοι· ἆρον ἆρον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος· τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς· οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. [16]τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ.

7: Lv 24, 16.

§ 163.
DUCITUR AD CRUCEM.

Mt 27, 31—34. Mc 15, 20—23. Lc 23, 26—33a. Ioh 19, 16b. 17.

[31]Καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ ἐκδύσαν-

[20]Καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν

[26]Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνά τινα Κυρηναῖον

[16b]Παρέλαβον οὖν

---

29. ο βασ. c. ℵALN unc[10] . . BDΔΠ al βασιλευ 19. κ. τιθ. τα γο. πρ. αυτω: D al[3] k om

3. κ. ηρχ. πρ. α. c. ℵBLUXΔΠ etc ς om | ς εδιδουν 4. εξηλθ. c. ℵDsuppr al it[6] am fu etc . . ς (= Gb) εξ. ουν, ABKLXΠ και εξ. | εξω h. l. c. ℵLX al itpl[ér] vg al . . ς post παλ. | αιτ. ουχ ευρ. c. ℵ* . . ς εν αυτω ουδεμιαν αι. ευ., Ti αι. ε. αυ. ουδ. (al ουχ) ευ. c. LXY A ουδ. ε. αυ. αι. ευ. ℵ[a]B al ουδ. αι. (ℵ[a] α. ο.) ευ. ε. αυ. 5. ιδου c. ℵBL unc[3] . . ς ιδε c. ADsupp unc[11] 6. εκραυγ. c. ℵY . . it[4] . . ς add λεγοντες | σταυ. σταυ. c. BL etc . . Gb add αυτον c. ℵADsupp uncpl etc 7. απεκριθ. c. ℵ it[6] Or etc . . ς add αυτω | κα. τ. νομ.: ς add ημων | ς εαυτ. υι. (ς[e] add του) θε. εποι. 10. λεγει c. ℵ*A al[30] vv mu Cyr . . ς (= Gb) add ουν | απολ. σε et σταυ. σε c. ℵABE* . . ς σταυ. σε et απολ. σε 11. ℵBDsuppL απεκρ. αυτω | ιησ. (Gb[11]) . . ς ο ιησ. | εχεις c. ℵADsupplXYΔΠ etc . . ς ειχες c. B unc[8] | κατ εμου: ς post ουδεμ. | ς σοι δεδομεν. | παραδους c. ℵBEΔΛ etc . . ς -διδους 12. ο π. εζη. c. ℵBLMX etc . . ς εζ. ο. π. (Κπ ο π. post αυτ.) | εκραυγαζ. c. AILMYΠ, BDsupp al -γασαν . . ς εκραζον c. ℵC (* ελεγον) unc[9] | εαυτον . . ς (= Gb) αὐτον 13. των λο. του. (Gb[11]) . . ς τουτον τον λογον | επι . . ς (Gb[00]) add του 14. ωρ. ην (Gb[11]) . . ς ωρ. δε | ωσ . . ς ωσει | εκτη c. ℵ*ABIY unc[9] . . ℵ*DsupplXΔ al[4] τριτη 15. εκρ. ο. εκειν. c. ℵCBLX etc . . ς οι δε εκραυγασαν

31. εκδυσ. et ενεδ. (L και ενδ.) c. KL 33. . . ς εξεδυσαν et και ενεδ.

26. ς σιμωνος τινος κυρηναιου του (Gb om) ερχομενου

16. παρελαβ. ουν: AI unc[7]πα. δε . . Gb[0] π. ο. τ. ιη. c. al[2]

τες αὐτὸν τὴν χλαμύδα ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι.

32 Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον, ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. 33 καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὅ ἐστιν κρανίου τόπος λεγόμενος, 34 ἔδωκαν αὐτῷ πεῖν οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἠθέλησεν πεῖν.

34: Ps 68 (69), 22.

τὴν πορφύραν καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν ἵνα σταυρώσουσιν.

21 Καὶ ἀγγαρεύουσιν παράγοντά τινα Σίμωνα Κυρηναῖον, ἐρχόμενον ἀπὸ ἀγροῦ, τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. 22 καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὸν Γολγοθᾶν τόπον, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον κρανίου τόπος. 23 καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ἐσμυρνισμένον οἶνον· ὃς δὲ οὐκ ἔλαβεν.

ἐρχόμενον ἀπ᾽ ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὄπισθεν τοῦ Ἰησοῦ. 27 ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν, αἳ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν. 28 στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς Ἰησοῦς εἶπεν· θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, μὴ κλαίετε ἐπ᾽ ἐμέ· πλὴν ἐφ᾽ ἑαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, 29 ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσιν· μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ αἱ κοιλίαι αἳ οὐκ ἐγέννησαν, καὶ μαστοὶ οἳ οὐκ ἔθρεψαν. 30 τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσιν· πέσατε ἐφ᾽ ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς· καλύψατε ἡμᾶς· 31 ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται; 32 ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο κακοῦργοι σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι.

33a Καὶ ὅτε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον,

30: Hos 10, 8.

τὸν Ἰησοῦν, 17 καὶ βαστάζων ἑαυτῷ τὸν σταυρὸν ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, ὃ λέγεται Ἑβραϊστὶ Γολγοθᾶ,

§ 164.
CRUCIFIXIO. TITULUS. VESTES.

Ioh 19, 18—24. Mt 27, 35—38. Mc 15, 24—27. Lc 23, 33b s. 38.

18 ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν.

38 Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λῃσταί, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων.

25* Ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. 27 καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσιν δύο λῃστάς, ἕνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ.

33b ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτὸν καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν. 34a ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν· πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασιν τί ποιοῦσιν.

---

33. ὅ (et. Gb) . . ς ος | κρ. το. λεγ. c. ℵ*BL etc . . ς λεγ. κρ. το. . . ℵcaD etc om λεγ. 34. πειν (πιν) bis c. ℵ*D . . ς πιειν | οιν. (Gb′) c. NBDKLn* etc . . ς οξος | ς ηθελε

20. τα ιδι. (BCΔ om) ιμ. αυτ. c. ℵ(B CΔ) etc . . ς τα ιμ. τα ιδ. (Gb⁰ τ. ιδ.) | σταυρωσους. (ς -σωσιν) c. ND etc . . ς add αυτον 21. Τι απο c. DNX 22. τον c. NC unc⁵ . . ς om | γολγοθαν . . ς -θα 23. εδιδ. αυτω . . ς add πιειν | ος δε . . ς ο δε

27. αι (Gb′) c. ABC*DLX (ℵ nec αι nec και hab) . . ς αι και 28. ς ο ιησ. 29. και αι c. NBCX . . ς και | εθρεψ.: ς εθηλασαν 30. πεσατε c. ℵC*LQXΔ . . ς -σετε 33. απηλθ. c. AX unc¹³ . . NBCDLQ ηλθον (D αν)

16. τ. ιησ. (Gb′) c. BLX etc: ς add και απηγαγον (Gb ηγαγ.) . . ℵ* sic: οι δε λαβοντες τ. ιη. απηγαγ. 17. εαυτω c. ΝΛΠ Or; Τι αυτω c. BX . . ς αὐτου post σταυ. | ο (ς ος) λεγ. . . LX om

(Mc) 28. ς (Gb⁰⁰) και επληρωθη η γραφη η λεγουσα· και μετα ανομων ελογισθη c. L PΔ unc¹²: om c. ΝABC DXn²: cf. Lc 22, 37. § 148.

(Lc) 34. ο δε ιησ. etc c. ℵ* etc ACDGr²LQ unc¹⁵ . . ΝC BD* al² a b d etc om versum

19 Ἔγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πειλᾶτος καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένον· Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. 20 τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστί, Ῥωμαϊστί, Ἑλληνιστί. 21 ἔλεγον οὖν τῷ Πειλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων· μὴ γράφε· ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν· βασιλεύς εἰμι τῶν Ἰουδαίων. 22 ἀπεκρίθη ὁ Πειλᾶτος· ὃ γέγραφα, γέγραφα.

23 Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν τέσσερα μέρη, ἑκάστῳ στρατιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ χιτὼν ἄραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου. 24 εἶπαν οὖν πρὸς ἀλλήλους· μὴ σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ, τίνος ἔσται. ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν.

24: Ps 21 (22), 19.

37 Καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην· οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

26 Καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη· ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

38 Ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ ἐπ' αὐτῷ· ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων οὗτος.

35 Σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βαλόντες κλῆρον, 36 καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ.

24 Καὶ σταυροῦσιν αὐτόν, καὶ διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτὰ τίς τί ἄρῃ.

34b διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον κλῆρους.

§ 165.

ILLUDITUR CRUCIFIXUS. MATER ET IOHANNES IUXTA CRUCEM.

Mt 27, 39—44. Mc 15, 29—32. Lc 23, 35—37. 39—43. Ioh 19, 25—27.

39 Οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτόν, κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν 40 καὶ λέγοντες· ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν, εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, καὶ κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. 41 ὁμοίως οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ

29 Καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτόν, κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες· οὐᾶ ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ οἰκοδομῶν τρισὶν ἡμέραις, 30 σῶσον σεαυτὸν καταβὰς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. 31 ὁμοίως καὶ

35 Καὶ εἱστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν· ἐξεμυκτήριζον δὲ οἱ ἄρχοντες λέγοντες· ἄλλους ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς τοῦ θεοῦ ὁ ἐκλεκτός. 36 ἐνέπαιξαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι, ὄξος προσφέροντες αὐτῷ 37 καὶ λέγοντες· εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν.

---

20. ς (= Gb) της πολ. ο τοπ. | εβρ. ρω. ελλ. c. $\aleph^{a}$BLX ($\aleph^{*}$ plura om) . . ς εβρ. ελλ. ρω. 21. BLX τ. ιουδ. ειμ. 23. τεσσερ. c. NALM . . ς τεσσαρ. | ς αρραφ. 24. ς ειπον | πληρωθ. c. NB etc . . ς add η λεγουσα

35. βαλοντ. c. NA Dπ^{*} . . ς βαλλοντ. | κληρον . . ς (= Gb) add ινα πληρωθη το ρηθεν υπο του προφητου· διεμερισαντο τα ιματια μου εαυτοις, και επι τον ιματισμον μου εβαλον κληρον c. Δ al it^{6} etc

24. κ. σταυρ. α. και (L d om) c. BL it^{4} sah cop al . . ς κ. σταυρωσαντες α. | ς (= Gb) διεμεριζον

38. επ αυτω c. NBL sah cop . . ς praem (c*x add) γεγραμμενη (ADQ επιγεγρ.) et post ε. α. add γραμμασιν ελληνικοις και ρωμαϊκοις και εβραϊκοις 34. κληρους (Gb') c. AX al^{10} it^{4} vg al Aug^{dis} . . ς -ρον (et. cdd ap Aug)

40. και καταβ. c. NAD al^{5} it^{4} syr^{sch} eth^{hr} etc . . ς om και 41. ομοιως c. NALn* etc . . ς ομ. δε (BK etc om) και

29. οικοδ. h. l. c. BDL etc . . ς post ημερας | τρισιν c. ADPV etc . . ς εν τρι. 30. καταβας c. NBDLΔ etc . . ς και καταβα (P etc -βηθι) 31. ς (= Gb) ομοι. δε και

35. δε c. NB al^{6} it^{2} . . add και | οι αρχ.: D om . . . ς (Gb^{0}) add συν αυτοις | τ. θε. ο εκλ. c. NBL al^{3} . . ς ο τ. θε. εκλ. 36. ενεπαιξ. c. NBL sah . . ς -ζον | οξος . . ς και οξ.

τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον· 42 ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· βασιλεὺς Ἰσραήλ ἐστιν, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ πιστεύσωμεν ἐπ' αὐτόν· 43 πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν, ῥυσάσθω νῦν εἰ θέλει αὐτόν· εἶπεν γὰρ ὅτι θεοῦ εἰμὶ υἱός. 44 τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λῃσταὶ οἱ συνσταυρωθέντες σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

43: Ps 21 (22), 8.

οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον· ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· 32 ὁ Χριστὸς ὁ βασιλεὺς Ἰσραήλ, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν. καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

39 Εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτόν· οὐχὶ σὺ εἶ ὁ Χριστός; σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. 40 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπιτιμῶν αὐτῷ ἔφη· οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; 41 καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν. 42 καὶ ἔλεγεν· Ἰησοῦ, μνήσθητί μου ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. 43 καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀμήν σοι λέγω, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

Ioh 19, 25 Εἱστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαριὰμ ἡ τοῦ Κλωπᾶ, καὶ Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνή. 26 Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρί· γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου. 27 εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ· ἴδε ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια.

§ 166.
TENEBRAE. MORITUR.

Mt 27, 45—50. Mc 15, 33—37. Lc 23, 44—46. Ioh 19, 28—30.

45 Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. 46 περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων· ἠλεὶ ἠλεὶ λεμὰ σαβαχθανεί; τοῦτ' ἔστιν· θεέ μου θεέ μου,

33 Καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. 34 καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ· ἐλωΐ ἐλωΐ

44 Καὶ ἦν ἤδη ὡσεὶ ὥρα ἕκτη καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. 45 τοῦ ἡλίου ἐκλιπόν-

28 Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤδη πάντα τετέλεσται, ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφή, λέγει· διψῶ· 29 σκεῦος ἔκει-

---

42. βασ. c. NBDL . . ς (= Gb) ει βασ. | πιστευσωμεν c. NL unc^6 . . ς -σομεν, A etc -ομεν | επ αυτον c. NBL . . ς (Gb† επ) αυτω 43. νυν c. NBL . . ς add αυτον 44. συνσταυ. (DL σταυ.) συν (c. NBDL) αυτω . . ς συστ. αυτω | ς (= Gb) ωνειδ. αυτω

32. ισρ. c. NBDKLΔΠ etc . . ς του ισρ. | πιστ.: C^{3}DP unc^7 add αυτω | συν c. NBL . . ς om (D om σ. αυτ.)

39. ουχι c. BL (λεγων· ουχι NC* etc) . . ς λεγων. ει 40. ς επετιμα αυτω λεγων | ουδε: ℵ*G etc ου (D οτι ου) 42. ιησου c. ℵ*BC*L . . ς τω ιησ. | μνη. μου . . ς (Gb^0) add κυριε 43. αυτω c. NBL etc . . ς add ο ιησους | σοι λεγ. c. BC*L arm . . ς λεγ. σοι

25. μαριαμ bis c. ℵ(L sec loc)n^2 l. 33. . . ς -ρια 26. μητρι c. NBLX . . ς add αυτου | ιδε (Gb'') c. BD^{suppl}MT^{d}XΛ . . ς ιδου 27. ιδε c. NBLT^d . . ς ιδου | αυτ. ο μα. c. ND^{supp}T^{d}U^r al pl it^{pler} vg . . Gb ο μα. αυτ.

45. ℵ* al^1 it^1 Lact om επ. πασ. (ℵ^a etc εφ ολην) τ. γ. 46. BL εβοησεν | ηλει c. DEΔΘf, ς ηλι . . NB etc ελωι (B -ει) | λεμα c. NBL . . ς λαμα c. D, Ti λιμα (λει-) c. A unc^{pl} | -αχθανει c. NABDΔ . . ς -ανι

33. ς γενομ. δε 34. ς τη ωρ. τη ενν. | ς φω. με. λεγων | D etc ηλει vel ηλι

44. και ην c. NC*DL . . ς ην δε | ηδη c. BC*L . . ς om 45. τ. ηλ. εκλιπ. (B -ει-) c. NBC*L al sah cop^{sy} r^{pmg} Or^2 etc . . ς και εσκοτισθη (D εσκ. δε) ο ηλιος c. AD QR unc^{14} . . Gb^0 c. C^{2}vi 33.

28. ειδως . . Gb' ιδων | ηδη h. l. c. ABD^{supp}L unc^4; ℵ unc^8 post πα. . . 1. al^{30} it^6 om 29. σκευ. c. ABLX . . ς (Gb^0) add ουν, ℵ etc δε

ἵνατί με ἐγκατέλιπες; [47]τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἠλείαν φωνεῖ οὗτος. [48]καὶ εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν καὶ λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν. [49]οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον· ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλείας σώσων αὐτόν. [50]ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα.

46: Ps 21 (22), 2.

λεμὰ σαβαχθανεί, ὅ ἐστιν μεθερμηνευόμενον· ὁ θεός μου ὁ θεός μου, εἰς τί ἐγκατέλιπές με; [35]καί τινες τῶν παρεστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον· ἴδε Ἠλείαν φωνεῖ. [36]δραμὼν δέ τις καὶ γεμίσας σπόγγον ὄξους περιθεὶς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν, λέγων· ἄφετε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλείας καθελεῖν αὐτόν. [37]ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφεὶς φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν.

34: Ps 21 (22), 2.

τος· ἐσχίσθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. [46]καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου. τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέπνευσεν.

46: Ps 30(31), 6.

το ὄξους μεστόν· σπόγγον οὖν μεστὸν ὄξους ὑσσώπῳ περιθέντες προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι. [30]ὅτε οὖν ἔλαβεν τὸ ὄξος, εἶπεν· τετέλεσται, καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκεν τὸ πνεῦμα.

28: Ps 68(69), 22.

§ 167.
PORTENTA. CENTURIO. FEMINAE.

Mt 27, 51—56. Mc 15, 38—41. Lc 23, 45b. 47—49.

[51]Καὶ ἰδοὺ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο, καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, [52]καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν· [53]καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς.

[38]Καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω.

([45b]ἐσχίσθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον.)

V. § 166.

[54]Ὁ δὲ ἑκατοντάρχης καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γινόμενα ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες· ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος.

[39]Ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ ὅτι οὕτως ἐξέπνευσεν, εἶπεν· ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος υἱὸς ἦν θεοῦ.

[47]Ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατοντάρχης τὸ γενόμενον ἐδόξαζεν τὸν θεὸν λέγων· ὄντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν.

---

47. εστηκοτ. c. NBCL . . ς εστωτων | οτι: NDL om 49. σω. αυτον c. AD unc[10] it vg etc . . NBCLUΓ al[5] Chrdis etc add αλλος δε λαβων λογχην ενυξεν αυτου την πλευραν και (U κ. ευθεως) εξηλθεν υδωρ και αιμα (U α. κ. υ.): cf. § 168. Io 19, 34.

34. λεμα c. NCLΔ . . Ti λαμα c. BD, ς λαμμα . . APX unc[11] λιμα (λει-) -νει c. NABCDGH . . ς -νι | ο θε. μου pr c. NCDL unc[5]: Ti om μου c. AP unc[7] . . B om | εγκατ. με c. NBL . . ς μ. ε. 35. παρεστωτων c. NDU . . ς -ηκοτων | ς ιδου 36. τις c. NBLΔ . . ς εις | και pr: BL om | περιθ. c. NBDΘΓL etc . . ς πε. τε

45. εσχ. δε c. NBC*L . . ς και εσχ. 46. παρατιθεμ. (Gb[1]) . . ς παραθησομαι | τουτ. δε c. NBC* DGΓ etc (L τουτο, KMPΠ και το.) . . ς και ταυτα

29. σπ. ουν με. (Eus add ποιησαντες) οξ. (NCBL του οξ.) c. NBLX al[3] it[3] sah Eus[2] . . ς οι δε πλησαντες σπογγ. οξ. και 30. το οξ. c. N* a: ς add (E etc praem) ο (B om ιησους

51. εισ δυο h. l. c. BC*L etc . . ς post εσχ. | ανωθ. c. NL Or . . ς praem απο, BCef απ 52. ς ηγερθη 54. εκατονταρχης c. ND Or . . ς -ρχος | γινομ. c. BD al[4] Or (it vg) . . ς γενομ. | θε. υι. c. NCACLθf unc[12] . . BDGΓ υι. θε. (N* υι. ην του θε.)

38. απο . . BDL al[1] απ 39. ουτως c. NBL . . ς add κραξας | ς ο ανθρ. ουτ. | υι. ην θε. c. AC unc[9] . . Ti υι. θε. ην c. NBLΓΔ

47. εκατονταρχης c. N*BΠ* al . . ς -ρχος | ς εδοξασε

55 Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ· 56 ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνή, καὶ Ἰωσὴφ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

40 Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσῆτος μήτηρ καὶ Σαλώμη, 41 αἳ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.

48 Καὶ πάντες οἱ συνπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωρήσαντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες τὰ στήθη ὑπέστρεφον. 49 εἰστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ γυναῖκες αἱ συνακολουθοῦσαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταυτα.

§ 168.
LATUS PERCUSSUM.

Ioh 19, 31—37.

31 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου, ἠρώτησαν τὸν Πειλᾶτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τα σκέλη καὶ ἀρθῶσιν. 32 ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ αλλου τοῦ συνσταυρωθέντος αὐτῷ· 33 ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες ὡς εἶδον ἤδη αὐτὸν τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη, 34 ἀλλ' εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν, καὶ ἐξῆλθεν εὐθὺς αἷμα καὶ ὕδωρ. 35 καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκεν, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία, κἀκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα καὶ ὑμεῖς πιστεύητε. 36 ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ. 37 καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει· ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.

36: Ex 12, 46. Ps 34, 20. 37: Zch 12, 10.

§ 169.
SEPULTURA. IOSEPH ARIMATHIENSIS, NICODEMUS, FEMINAE.

Mt 25, 57—61. Mc 15, 42—47. Lc 23, 50—56. Ioh 19, 38—42.

57 Ὀψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας, τοὔνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθητεύθη τῷ Ἰησοῦ· 58 οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πιλᾶτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι τὸ σῶμα. 59 καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ 60 καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν. 61 ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

42 Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὅ ἐστιν προσάββατον, 43 ἐλθὼν Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων βουλευτής, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πιλᾶτον καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 44 ὁ δὲ Πιλᾶτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκεν, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανεν· 45 καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ πτῶμα τῷ Ἰωσήφ. 46 καὶ ἀγοράσας σινδόνα καὶ καθελὼν αὐτὸν ἐνείλησεν τῇ σινδόνι καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. 47 Μαρία δὲ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία Ἰωσῆτος ἐθεώρουν ποῦ τίθεται.

50 Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσήφ, βουλευτὴς ὑπάρχων, καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, 51 οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν, ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς καὶ προσεδέχετο τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ· 52 οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ 53 καὶ καθελὼν ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὐδέπω κείμενος. 54 καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς, καὶ σάββατον ἐπέφωσκεν.

38 Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησαν τὸν Πειλᾶτον Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὢν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ, κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα

---

55. εκει (ℵ κακει): D etc και, unc⁴ εκει και | απο pr: AKΔΠ al¹⁰ Chr om 56. CΔ μαριαμ bis (pr et. L) | ιωσηφ c. ℵ*etc D*L al⁴ it vg cop al . . ς ιωση

40. εν αισ c. ℵBL etc . . ς add ην | μαρια pr et sec: BC -αμ pr, 1. al -αμ sec | ς η του ιακ. | ιωσητος c. ℵᶜBDGΓLΔ . . ς ιωση c. ℵ*AC uncpl 41. αι c. ℵB it⁵ etc . . ς αι και, ACLΔ και (Gb′)

48. θεωρησαντ. c. ℵBCDGΓ LRX . . ς -ρουντες | τα στηθη: ς (Gb⁰⁰) praem εαυτων 49. γνωστ. αυτω c. ABLP . . ς γν. αυτου | απο c. ℵBDL . . ς om | ς συνακολουθησασαι

31. επ. παρ. ην h. l. c. ℵBLXΥ al⁹ it⁷ vg al pl etc . . ς post σαββατω | ςᵉ εκεινη c. B*H 33. ηδ. αυτ. c. BL Or . . ς α. η. 34. ς ευθυς (Gb″ -εως) εξηλθ. 35. ινα και . . ς (= Gb) om και | πιστευητε c. ℵB Or . . ς -σητε 36. αυτου . . ℵΓ al pl itplerr vg etc απ αυτ.

42. AL unc⁹ προσσαββ. 43. ελθων (Gb″) . . ς ηλθεν

50. και ανηρ c. ℵCLX . . ς om και

38. δε: ς om | ιωσ. (Gb″): ς ο ιω. | ο απο c. ℵ unc¹³: ABDsuppL απο

θητεύθη τῷ Ἰησοῦ· 58οὗτος προσελθὼν τῷ Πειλάτῳ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πειλᾶτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. 59καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσὴφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ, 60καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ, ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν.

αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πειλᾶτον καὶ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 44ὁ δὲ Πειλᾶτος ἐθαύμαζεν εἰ ἤδη τέθνηκεν, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανεν· 45καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρήσατο τὸ πτῶμα τῷ Ἰωσήφ. 46καὶ ἀγοράσας σινδόνα, καθελὼν αὐτὸν ἐνείλησεν τῇ σινδόνι, καὶ κατέθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου.

ἦν συγκατατιθέμενος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν, ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, 52οὗτος προσελθὼν τῷ Πειλάτῳ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, 53καὶ καθελὼν ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὐδέπω κείμενος. 54καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς, καὶ σάββατον ἐπέφωσκεν.

ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πειλᾶτος. ἦλθον οὖν καὶ ἦραν αὐτόν. 39ἦλθεν δὲ καὶ Νικόδημος ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μῖγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ἑκατόν. 40ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔδησαν αὐτὸ ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. 41ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη· 42ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

61Ἦν δὲ ἐκεῖ Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

47Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσῆτος ἐθεώρουν ποῦ τέθειται.

55Κατακολουθήσασαι δὲ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι ἐκ τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, 56ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα· καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν.

§ 170.
CUSTODIA SEPULCRI.
Mt 27, 62—66.

62Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶν μετὰ τὴν παρασκευήν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πειλᾶτον 63λέγοντες· κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν·

---

57. εμαθητευθη c. ℵCD al[3] . . ς -τευσεν 58. αποδοθ. c. NBL etc . . ς add το σωμα 59. σινδονι c. NACL unc[12] . . Ti ενσινδ. c. BD 60. A etc επι τη θυρα 61. μαριαμ c. NBCLΔ . . ς -ια | Δ η αλλ. -ριαμ

43. τον c. NBLΔ . . ς om 44. εθαυμαζ. c. ND it[5] vg . . ς -μασεν | παλαι: BD ηδη 45. πτωμ. c. NBDL . . ς σωμα 46. καθελ. . c. NBDL . . ς και καθ. | κατεθηκ. c. (A καθηκ.) C*ℵ unc[9] . . NB C[2]DL εθηκ. 47. η ιωσητος . . ς ιωση | τεθειτ. (Gb′) . . ς τιθεται

51. ς συγκατατεθειμενος | ος προσ. (Gb″) c. NBCDL . . ς ος και (al[35] om) πρ. και αυτος (KMP UXΠ ος κ. αυτ. πρ.) 53. καθελ.: ς add αυτο (U -ον, HXΓ om αυτο sq) | αυτον c. NBCD etc: ς αυτο | ουδ. ουδεπω: ς ουδεπ. ουδ., Ti ουδ. ουπω 54. ς παρασκευη | και sec c. NBC*L . . Gb[00] (D om κ. σ. επ.) 55. γυν. (Gb′) c. NAC unc[13]: BLPX αι γυ., ς και γυ. | αυτω c. NBL; ς ante εκ: C*D om

51. ηλθον et ηραν c. ℵ* it[5] syr[hr] arm[zoh] sah . . ς ηλθεν et ηρεν | αυτον c. ℵ* it[5] syr[hr] arm . . ς το σωμα του ιησου, ℵ[c] BLXΔ τ. σω. αυτου 39. πρ. αυτ. c. ABLUXY . . ς πρ. τον ιησουν | ℵ* B ελιγμα | ς (= Gb) ωσει 40. οθονιοις c. NBKLXYΠ* . . Gbt Ti praem εν 41. ετεθη . . NB Cyr ην τεθειμενος

μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. 64κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ κλέψωσιν αὐτὸν καὶ εἴπωσιν τῷ λαῷ· ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης. 65ἔφη αὐτοῖς ὁ Πειλᾶτος· ἔχετε κουστωδίαν· ὑπάγετε ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. 66οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

C: A RESURRECTIONE USQUE AD REDITUM IN CAELUM.

§ 171.

MULIERES MANE SEPULCRUM VISUNT VIDENTQUE LAPIDEM REVOLUTUM.

Ioh 20, 1. Lc 24, 1—3. Mc 16, 1—4. Mt 28, 1—4.

1Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται πρωῒ σκοτίας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου.

1Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέως ἐπὶ τὸ μνῆμα ἦλθον φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα. 2εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου, 3εἰσελθοῦσαι δὲ οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ.

1Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. 2καὶ λίαν πρωῒ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνῆμα, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. 3καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; 4καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκύλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα.

1Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθεν Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον· 2καὶ ἰδοὺ σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισεν τὸν λίθον καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. 3ἦν δὲ ἡ εἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιών. 4ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς νεκροί.

§ 172.

ANGELI IN SEPULCRO COMPARENTES ALLOQUUNTUR MULIERES.

Lc 24, 4—8. Mc 16, 5—7. Mt 28, 5—7.

4Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες

5Καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον κα-

5Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναιξίν·

---

64. οι μαθ. c. NB . . ς add αυτου | ς (= Gb) νυκτος κλεψ. 65. εφη c. BL unc^{7} etc . . ς (= Gb) add δε c. NACD unc^{6}

1. μαριαμ c. NAL al^{2} . . ς -ρια

1. ς βαθεος | NC*FXΔ μνημειον | ηλθ. (B* -αν) h. l. c. N BL . . ς ante επι | αρω. c. NBC*L . . ς (Gb^{00}) add και τινες συν αυταις 3. ς και εισελθ. | τ. κυ. ιης.: Ti om c. D it^{2} Eus^{1}

1. ιακω. c. N*CX unc^{6} . . ς (Gb^{0}) praem του c. NcAB KΔΠ 2. τη (B om) μια c. NBLΔ Eus . . ς τησ (D om) μιασ | των c. NBKLΔ Eus . . ς om | μνημα c. N*C* . . ς μνημειον 4. ανακεκ. c. NBL . . ς αποκεκ.

1. μαριαμ pr c. NCLΔ (LA et. sec loc) . . ς -ια 2. και sec c. NBCL al^{8} Or etc . . ς om | λιθον c. NBD etc . . ς add απο τησ θυρασ 3. ς ιδεα | ωσ sec c. N*BDKΠ* . . ς ωσει (Nc al ωσ η) 4. ς εγενοντο ωσει

4. ς διαπορεισθ. et (= Gb) δυο ανδρ.

5. εισελθ. c. NACD unc^{11} . . Ti ελθ. c. B al^{1}

5. N* om τ. γυν.

δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἐσθῆτι ἀστραπτούσῃ· 5ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὰ πρόσωπα εἰς τὴν γῆν, εἶπαν πρὸς αὐτάς· τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; 6οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ ἠγέρθη. μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, 7λέγων τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. 8καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ.

θήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκήν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. 6ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· μὴ ἐκθαμβεῖσθε. Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. 7ἀλλὰ ὑπάγετε εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν.

μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε. 6οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γάρ, καθὼς εἶπεν· δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο. 7καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν.

§ 173.
REDEUNT MULIERES ET QUAE VIDERUNT XI DISCIPULIS NUNTIANT.

Ioh 20, 2. Lc 24, 9—11. Mc 16, 8. Mt 28, 8.

2Τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς· ἦραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.

9Καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγγειλαν πάντα ταῦτα τοῖς ἕνδεκα καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς. 10ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου, καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. 11καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἠπίστουν αὐταῖς.

8Καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου· εἶχεν γὰρ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις, καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον· ἐφοβοῦντο γάρ.

8Καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

§ 174.
PETRUS ET IOHANNES SEPULCRUM VISUNT.

Ioh 20, 3—10. [Lc 24, 12.]

3Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητής, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. 4ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμεν ταχιον τοῦ Πέτρου καὶ ἦλθεν πρῶτος εἰς τὸ

---

4. εσθητι αστρ. c. ℵBD it vg etc: ς εσθησεσιν αστραπτουσαισ 5. ς το προσωπον et ειπον 7. ς οτι δει τον υι. τ. ανθρ.

6. ℵ*(suppl^{a})D om τ. ναζαρ.

5. ℵ* φοβηθητε 6. εκειτο c. ℵB al^{2} vv mu Orint . . ς add ο κυριος

9. ς ταυτ. παντ. 10. ησαν (Gb ην c. KUΠ) δε: Gb^{0} c. ADΓ etc | ℵ al μαριαμ pr. 1. -ιαμ sec | η ιακ.: ς om η | ελεγ. c. ℵ*BL unc^{7}, item ADΓ . . ς (Gb^{0}) praem αι c. ℵ^{c}X unc^{4} 11. ταυτα c. ℵBDL it^{6} vg etc . . ς αυτων

8. εξελθ.: ς (= Gb) add ταχυ | γαρ pr c. ℵBD vv pl . . ς δε

8. απελθ. c. ℵBCL etc . . ς εξελθ.

3. 4. κ. ηρχοντ. etc . . ℵ* κ. ετρεχον οι δυο ομου· προεδραμεν δε ταχιον του πε. | πρωτος: ℵ post μνημ. pon

μνημεῖον, [5]καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. [6]ἔρχεται οὖν Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, [7]καὶ τὸ σουδάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον. [8]τότε οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν· [9]οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφήν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. [10]ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς αὐτοὺς οἱ μαθηταί.

[Lc 24, [12] Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια [κείμενα μόνα], καὶ ἀπῆλθεν πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.]

§ 175.

IESUS REDIVIVUS MARIAE MAGDALENAE APPARET.

Ιοη 20, 11—18.

Mτ 28, 9. 10. [Mc 16, 9—11.]

[11]Μαριὰμ δὲ εἱστήκει πρὸς τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα. ὡς οὖν ἔκλαιεν, παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον, [12]καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἕνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἕνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. [13]λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι· γύναι, τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς ὅτι ἦραν τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. [14]ταῦτα εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἑστῶτα, καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. [15]λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς· γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστιν, λέγει αὐτῷ· κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ ἔθηκας αὐτόν, κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ. [16]λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς· Μαριάμ. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ Ἑβραϊστί· Ῥαββουνί, ὃ λέγεται διδάσκαλε. [17]λέγει αὐτῇ Ἰησοῦς· μή μου ἅπτου· οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπὲ αὐτοῖς· ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν καὶ θεόν μου καὶ θεὸν ὑμῶν. [18]ἔρχεται Μαριὰμ ἡ Μαγδαληνὴ ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι ἑώρακα τὸν κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

(Mτ) [9]Καὶ ἰδοὺ Ἰησοῦς ὑπήντησεν αὐταῖς λέγων· χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. [10]τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ ἐκεῖ με ὄψονται.

[Mc 16, [9]Ἀναστὰς δὲ πρωῒ πρώτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, ἀφ᾽

---

5. κειμ. h. l. c. BD^{suppl} unc^{10} etc: ℵ^{c}(* a κειμ. ad κειμ. transilit)AX etc post οθο. 6. ερχ. ουν: ℵ^{cB}LX add και 8. D^{supp} (non d) κ. ουκ επιστ. 9. ℵ* it^{4} ηδει 10. αυτους c. ℵBL . . ς εαυτ.

12. ς (Gb^{0}) habet versum c. ℵABILX unc^{13} etc: om c. D it^{4} syr^{hl}* sem Euscan κειμενα: ℵB al^{3} sah cop syr^{cu} Eus al om (L etc post μονα); item ℵ*AKΠ etc om μονα | BL πρ. αυτον

11. μαριαμ c. ℵO al^{2} . . ς -ια | προσ (ℵ εν) τω μν. (Gb″) . . πρ. το μνημειον | εξω h. l. c. ℵ^{cB}LOXΔ al^{3} d it^{2} vg etc . . ς post κλαι. c. D^{supp} unc^{10} . . ℵ*A it^{5} syr^{sch} sah^{münt} om 13. λεγουσιν c. ℵ a b d f g vg sah . . ς praem και | B και λεγει 14. ς (= Gb) και ταυτ. | ς (= Gb) ο ιησ. 15. ιησ. c. ℵBL . . ς ο ιησ. | ς (= Gb) αυτ. εθηκ. 16. ιησ. c. BDLO . . ς ο ιησ. | μαριαμ c. ℵBLOΠ . . ς -ρια | εβρα. (Gb†) . . ς om 17. ιησ. (Gb′) c. BDLM* . . ς ο ιησ. | πατερα pr. c. ℵBD Ir^{int} etc . . ς add μου | αδελφ. μου c. ℵ^{c}ABL unc rell . . ℵ*D om μου 18. μαριαμ c. ℵBL al^{2} sah . . ς -ρια | αγγελλ.: ς απαγγ., EGSΔ αναγγ. | εωρακα c. ℵBX it^{3} vg sah cop aeth . . ς -κεν | αυτη et. it^{3}) . . it^{2} vg sah cop *mihi* (D c e aeth και α ειπεν αυτη εμηνυσεν αυτοις)

9. κ. ιδου (Gb″) c. ℵBD etc . . ς praem ως δε επορευοντο απαγγειλαι τοις μαθηταις αυτου | ιησ. (Gb′) . . ς ο ιησ. | υπηντ. c. ℵ*BCΠ . . ς απηντ. 10. μου: ℵ* om | και εκ. (Gb′) c. ℵAC*vi unc^{9} etc . . ς κακει c. BC^{2}viDL unc^{4}

Mc 16, 9—20. om c. ℵB arm^{codd} ar vat; al^{2} notant asteriscis; om „τα ακριβη αντιγρ.“, „σχεδον απαντα αντιγρ.“ apud Eus, *„omnes Graeciae paene libri“* ap Hier etc. Longe diversa habent L (postea add vulgata) k aeth^{codd}. Exhibent textum ACD unc^{13} etc; primi agnoscunt Ir^{int} et Hipp.

[9. c μαριαμ | αφ. . . c*DL al παρ]

ἦσ ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. 10ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλεν τοῖσ μετ' αὐτοῦ γενομένοισ, πενθοῦσιν καὶ κλαίουσιν. 11κἀκεῖνοι ἀκούσαντεσ ὅτι ζῇ καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆσ ἠπίστησαν.]

§ 176.

CUSTODES SEPULCRI FUGITIVI ET CORRUPTI.

Mt 28, 11—15.

11Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ τινὲσ τῆσ κουστωδίασ ἐλθόντεσ εἰσ τὴν πόλιν ἀνήγγειλαν τοῖσ ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. 12καὶ συναχθέντεσ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε λαβόντεσ ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖσ στρατιώταισ, 13λέγοντεσ· εἴπατε ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸσ ἐλθόντεσ ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. 14καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνοσ, ἡμεῖσ πείσομεν καὶ ὑμᾶσ ἀμερίμνουσ ποιήσομεν. 15οἱ δὲ λαβόντεσ τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡσ ἐδιδάχθησαν· καὶ ἐφημίσθη ὁ λόγοσ οὗτοσ παρὰ Ἰουδαίοισ μέχρι τῆσ σήμερον.

§. 177.

COMITATUR VIATORES EMMAUNTINOS.

Lc 24, 13—35. [Mc 16, 12. 13.]

13Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦσαν πορευόμενοι εἰσ κώμην ἀπέχουσαν σταδίουσ ἑξήκοντα ἀπὸ Ἰερουσαλήμ, ᾗ ὄνομα Ἐμμαούσ, 14καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν πρὸσ ἀλλήλουσ περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. 15καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺσ καὶ συνζητεῖν, καὶ αὐτὸσ Ἰησοῦσ ἐγγίσασ συνεπορεύετο αὐτοῖσ· 16οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν. 17εἶπεν δὲ πρὸσ αὐτούσ· τίνεσ οἱ λόγοι οὗτοι, οὓσ ἀντιβάλλετε πρὸσ ἀλλήλουσ περιπατοῦντεσ; καὶ ἐστάθησαν σκυθρωποί. 18ἀποκριθεὶσ δὲ εἷσ, ᾧ ὄνομα Κλεόπασ, εἶπεν πρὸσ αὐτόν· σὺ μόνοσ παροικεῖσ Ἰερουσαλὴμ καὶ οὐκ ἔγνωσ τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖσ ἡμέραισ ταύταισ; 19καὶ εἶπεν αὐτοῖσ· ποῖα; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηνοῦ, ὃσ ἐγένετο ἀνὴρ προφήτησ δυνατὸσ ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸσ τοῦ λαοῦ, 20ὅπωσ τε παρέδωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖσ καὶ οἱ ἄρχοντεσ ἡμῶν εἰσ κρίμα θανάτου καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. 21ἡμεῖσ δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτόσ ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ· ἀλλά γε καὶ σὺν πᾶσιν τούτοισ τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. 22ἀλλὰ καὶ γυναῖκέσ τινεσ ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶσ, γενόμεναι ὀρθριναὶ ἐπὶ τὸ μνημεῖον, 23καὶ μὴ εὑροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἳ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. 24καὶ ἀπῆλθόν τινεσ τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτωσ καθὼσ καὶ αἱ γυναῖκεσ εἶπον, αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. 25καὶ αὐτὸσ εἶπεν πρὸσ αὐτούσ· ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖσ τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷσ ἐλάλησαν οἱ προφῆται. 26οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰσ τὴν δόξαν αὐτοῦ; 27καὶ ἀρξάμενοσ ἀπὸ Μωϋσέωσ καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν

---

11. ανηγγ. c. ND Or Chr . . ς απηγγ. 13. ειπ. οτι: ℵ οτι ειπ. 14. επι: BD υπο (it vg) | πεισομ. c. ℵB al² e etc . . ς add αυτον 15. εφημισθ. c. ℵA al² Or² . . ς διεφημ. | μεχρι . . ℵ*D εωσ | σημ. c. ℵA unc¹² . . BDL Chr. add ημερασ

13. ησ. πορ. h. l. c. ℵB syrcu etsch al Eus . . ς ante εν (D e Hσ. δε δυ. πορ. εξ etc) | εξηκ. c. ABDL unc¹⁴ etc . . Tisynop praem εκατον c. ΝΙΚ*Ν*Π etc 15. ς ο ιησ. 17. και εσταθ. (L εστησαν) c. ℵA*VIBL e sah cop aeth etc . . ς και εστε . . D Cyr om 18. ς ο εισ | ω ονομα: Tisynop ονοματι c. ℵBLNX | ς εν (Gb' εισ c. al⁶) ιερουσ. 19. ς ειπον | ναζαρη. c. ℵBIL etc . . ς ναζωραιου | ND εν λογ. κ. εργ. Tisynop ελπιζομ. c. ℵPΔΠ etc | και c. ℵBDL . . ς om | αγει c. ℵBL etc . . ς add σημερον (D σημεραν ante αγ.) 22. Ti γεναμ. c. B al¹ | ς ορθριαι 23. Ti ηλθαν c. B* 24. και αι: BD VV mu om και

διερμήνευσεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ. 28καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς προσεποιήσατο πορρωτέρω πορεύεσθαι· 29καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν λέγοντες· μεῖνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶν καὶ κέκλικεν ἤδη ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθεν τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς. 30καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἐπεδίδου αὐτοῖς· 31αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. 32καὶ εἶπαν πρὸς ἀλλήλους· οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς; 33καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλήμ, καὶ εὗρον ἠθροισμένους τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, 34λέγοντας ὅτι ὄντως ἠγέρθη ὁ κύριος καὶ ὤφθη Σίμωνι. 35καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

[Mc 16, 12Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ πορευομένοις εἰς ἀγρόν. 13κἀκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν.]

§ 178.

IN MEDIIS APPARET DISCIPULIS, ABSENTE THOMA.

Lc 24, 36—43. Ioh 20, 19—25. [Mc 16, 14.]

36Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν. 37πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. 38καὶ εἶπεν αὐτοῖς· τί τεταραγμένοι ἐστέ, καὶ διατί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν; 39ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι ἐγώ εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σάρκας καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. 41ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων, εἶπεν αὐτοῖς· ἔχετέ τι βρώσιμον ἐνθάδε; 42οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος· 43καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.

19Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· εἰρήνη ὑμῖν. 20καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς. ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον. 21εἶπεν αὐτοῖς πάλιν· εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέν με ὁ πατήρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς. 22καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν καὶ λέγει αὐτοῖς· λάβετε πνεῦμα ἅγιον. 23ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφέωνται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται.

---

27. διερμηνευσ. (M διηρ.) c. ℵcBLMU (ℵ* και διερμηνευειν) . . ς διηρμηνευεν, Ti διερμηνευεν | εν (ℵL τι ην εν) πασ. (ND etc om) τ. γρ. τα (L om) | εαυτ. (et. ς) c. NABP unc9 . . ςe Gb αυτ. c. DLX unc3 28. προσεποιησατ. c. NABDL . . ς -ποιειτο | πορρωτερω c. NDLPX unc12 . . Ti -τερον c. AB al1 29. ηδη c. NBL it5 vg etc . . ς om 30. ΝΑD al2 ηυλογ. | επεδιδ. (προσεδ. sine κλ.) . . ℵ εδιδ. 32. ς ειπον | ως διην. c. NBDL etc . . ς και ως δι. 33. ηθροισμ. c. NBD Eus . . ς συνηθρ. 34. οντωσ h. l. c. NBDLP al vv mu Eus . . ς post ο κυρ.

36. αυτος c. NBDL etc . . ς (= Gb) add ο ιησους | αυτων c. D it5 . . ς (Gb) add και λεγει αυτοις· ειρηνη υμιν (GP etc pergunt εγω ειμι, μη φοβεισθε) 38. διατι c. ΝΑΧΔ unc11 etc . . BA2 τι, DL ινατι | τη καρδια c. BD it6 etc . . ς ταισ καρδιαισ c. NA unc14 39. εγω ει. αυτ. c. NBL etc . . ς αυτ. εγ. ει. | σαρκασ c. ℵ*(D) Irint Dial . . ς -κα 40. ς και τουτο ειπων επεδειξεν (NBL unc4 εδειξ.) αυτοισ τασ χειρασ και τουσ ποδασ: om c. D it5 syrcu 42. μεροσ c. NABDLΠ etc . . ς add και απο μελισσιου κηριου 43. εφαγεν . . Κ* al10 etc add και [λαβων] τα επιλοιπα εδωκεν αυτοισ

19. ς των σαββ. | μαθηται . . ς (Gb0) add συνηγμενοι | Ti om ὁ c. DI 20. ς εδειξεν αυτοισ et τ. πλευρ. αυτου | Ti και τασ c. AB syrp 21. παλιν c. NDLOX etc . . ς ο ιησους παλ. 23. αφεωντ. (Gb') c. ℵc(* αφεθησετ.)ADLOX etc . . ς αφιεντ. (B* -ονται) c. B3I unc10 etc

24 Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν
Ἰησοῦς. 25 ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί· ἑωράκαμεν τὸν κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς·
ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλω μου τὸν δάκτυλον εἰς τὸν
τόπον τῶν ἥλων καὶ βάλω μου τὴν χεῖρα εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.

[Mc 16, 14 Ὕστερον ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισεν τὴν
ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγηγερμένον οὐκ ἐπίστευσαν.]

§ 179.
ITERUM APPARET DISCIPULIS, PRAESENTE ETIAM THOMA.

Ioh 20, 26—29.

26 Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν.
ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· εἰρήνη ὑμῖν.
27 εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν
χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός. 28 ἀπεκρίθη
Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· ὁ κύριός μου καὶ ὁ θεός μου. 29 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅτι ἑώρα-
κάς με, πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες.

§ 180.
PROPE LACUM TIBERIADIS APPARET DISCIPULIS VII PISCANTIBUS.

Ioh 21, 1—24.

1 Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς
Τιβεριάδος· ἐφανέρωσεν δὲ οὕτως. 2 ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος
Δίδυμος καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ δύο. 3 λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος· ὑπάγω ἁλιεύειν. λέγουσιν αὐτῷ· ἐρχό-
μεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν
οὐδέν. 4 πρωΐας δὲ ἤδη γινομένης ἔστη Ἰησοῦς ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ἤδεισαν οἱ
μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. 5 λέγει οὖν αὐτοῖς Ἰησοῦς· παιδία, μή τι προσφάγιον ἔχετε;
ἀπεκρίθησαν αὐτῷ· οὔ. 6 λέγει αὐτοῖς· βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον,
καὶ εὑρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἑλκύσαι ἴσχυον ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων.
7 λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· ὁ κύριός ἐστιν. Σίμων οὖν
Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός ἐστιν, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο, ἦν γὰρ γυμνός, καὶ ἔβαλεν
ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν· 8 οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον, οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν
ἀπὸ τῆς γῆς ἀλλὰ ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων, σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων. 9 ὡς οὖν
ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κειμένην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ ἄρτον.

---

24. ιησ. c. NBD . . ς ο ιησ. 25. εωρακ. c. NAD unc^{5} . . Ti εορ. c. B*ILX unc^{7} | μου τ. δακτ. c. NDL . . ς τ. δ. μ. | τοπον c. AI al^{4} it^{5} vg al mu Or al . . ς τυπον (ℵ* ε. την χειραν αυτου pro ε. τ. τ. των ηλ.) | ς την χει. μου

[14. AD etc υστερ. δε | AC*XΔ etc εγηγερμ. εκ νεκρων]

26. αυτου: Ti om c. ■ al^{7} it^{4} sah syrsch eth^{pp} 28. ς (= Gb) και απεκριθη | ς (= Gb) ο θωμ. c. NL al 29. με . . ς (= Gb) add θωμα | πεπιστ.: ℵ* it^{2} arm και πε. | ℵ* syr^{utr} etc ιδοντ. με

1. ιησ. c. BC . . ς ο ιησ. c. NA unc^{12} . . Ti om c. DM al^{2} e Chr | μαθ.: D unc^{7} add αυτου 2. οι: NDE etc add υιοι (item c post ζε.) | του: ND om 3. NGLXΠ^{2} εξη. ουν, AP etc και εξη. | ς (= Gb) ανεβησ. | πλοιον . . ς (Gb^{00}) add ευθυς 4. ηδη: Ti om c. ℵ* al^{15} it^{mu} vg^{cle} cop syr al | γινομ. c. ABC*EL al . . ς γεν. c. NDP unc^{12} | ιησ. (Gb′) . . ς ο ιησ. | επι (Gb′) c. NADLMUX etc . . ς εισ | ηδεισαν: Ti εγνωσ. c. NLX etc 5. ιησ. c. NB . . ς ο ιησ., A*vi a om 6. λεγ. αυτ. c. ℵ* et^{cb} al^{1} it^{3} vg etc . . ς ο δε ειπεν αυτοις | εβα. ουν: Ti οι δε εβ. c. ND cop | ς ισχυσαν 9. NH ανεβησ., A επεβ.

10λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. 11ἀνέβη Σίμων Πέτρος καὶ εἵλκυσεν τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν μεστὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν· καὶ τοσούτων ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον. 12λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· δεῦτε ἀριστήσατε. οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν· σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐστιν. 13ἔρχεται Ἰησοῦς καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως. 14τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν.

15Ὅτε οὖν ἠρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς· Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με πλέον τούτων; λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· βόσκε τὰ ἀρνία μου. 16λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον· Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ· ναὶ κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· ποίμαινε τὰ προβάτιά μου. 17λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον· Σίμων Ἰωάννου, φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον· φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ· κύριε, πάντα σὺ οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· βόσκε τὰ προβάτιά μου. 18ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. 19τοῦτο δὲ εἶπεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ· ἀκολούθει μοι. 20ἐπιστραφεὶς ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ καὶ εἶπεν· κύριε, τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς σε; 21τοῦτον οὖν ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ· κύριε, οὗτος δὲ τί; 22λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σύ μοι ἀκολούθει. 23ἐξῆλθεν οὖν οὗτος ὁ λόγος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ᾽ ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι.

24Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων καὶ γράψας ταῦτα, καὶ οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς αὐτοῦ ἡ μαρτυρία ἐστίν.

§ 181.
IN MONTE GALILAEO APPARET DISCIPULIS.

Μτ 28, 16—20. [Μc 16, 15—18.]

16Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 17καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν, οἱ δὲ ἐδίστασαν. 18καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. 19πορευθέντες

[15Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. 16ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. 17σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασιν ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκ-

---

11. ανεβη (ʀL etc ενεβη) c. ADP unc[11] . . Ti add ουν c. ʀBCLXΠ[2] | εισ (D al επι) την γην . . ς επι τησ γησ c. E unc[8] 12. δε ʀADLX unc[11] . . Ti om c. BC 13. ς (= Gb) ερχ. ουν | ιησ. c. BC^{Vid}D . . ς ο ιησ. 14. τουτο: ʀGLX add δε | ιησ. c. BCD . . ς ο ιησ. | μαθ. . . ς (Gb^{0}) add αυτου 15. ιωαννου (ʀ^{a}BDGΓ -ανου, ʀ* om) c. ʀ^{a}BC*DL etc . . ς ιωνα | ς πλειον αρνια: C*D προβατα 16. παλ.: ʀC it[2] al ante λεγ., D it[2] om | δευτ. (ʀ^{a} al το δευ.): ʀ* etc om | ιωαννου (BD -ανου) c. ʀBC*D etc . . ς ιωνα | προβατια c. BC al b Lcif . . ς -τα 17. ιωαννου (BD -ανου) c. ʀBC*D etc . . ς ιωνα | και: A it[2] am om | λεγει sec c. ʀADX . . ς ειπεν | παντ. συ c. ʀBC*D . . ς συ πα. | λε. αυτ. c. ʀD al[4] itpler vg al . . ς add ο (Ti om c. BC) ιησους | προβατια c. ABC . . ς -τα (Λ αρνια) 18. ʀ* την χειραν | αλλοσ (ʀC^{2}D al[5] etc -οι) σε (ʀBC[2] post ζωσ.) ζωσει (C[2] ζωσωσιν, ʀDΠ etc ζωσουσιν) κ. οισει (ʀ* ποιησουσιν σοι, C[2] etc οισουσιν, ʀCΠ αποισουσιν σε, D απαγουσιν σε. Item ʀCAD add σε) | οπου: ʀ* οσα 20. επιστρ. c. ABCΠ* etc . . ς (Gb^{0}) add δε | ειπεν (ʀ* λεγει): ʀCD etc add αυτω 21. ουν c. ʀBCD etc . . ς om | ʀ om κυριε 22. ς ακολ. μοι 23. ουτ. ο λο. c. ʀBCD etc . . ς ο λο. ουτ. | και ο. ειπ. c. AD uncpler etc . . ʀBC Or etc ο. ειπ. δε | D e αποθνησκεισ | ερχομ. c. ʀ* al[4] it[2] arm Chr . . ς add τι προσ σε 24. και (ʀ^{a} etc ο και, BD και ο) γρ. | αυ. κ μα. εστ. c. BC*; D etc εστ. αυ. η μα. . . ς εστ. η μα. c. ʀA unc[13]

17. προσεκ. c. ʀBD etc . . ς add αυτω 18. επι c. ʀA unc[12] Or[2] etc: BD etc add τησ 19. πορευθ.: ς (= Gb) add ουν c. BΔΠ etc

[17. ταυ. παρακολ.: AC* et[2] L al παρακο. (C*L ακολ.) ταυ.

μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, [20]διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

βαλοῦσιν, γλώσσαις λαλήσουσιν καιναῖς, [18]ὄφεις ἀροῦσιν, κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψῃ, ἐπὶ ἀρρώτους χεῖρας ἐπιθήσουσιν καὶ καλῶς ἕξουσιν.]

§ 182.

IN OLIVETO DISCIPULIS VALEDICIT ET AUFERTUR.

Lc 24, 44—53. [Mc 16, 19. 20.) Act 1, 3—12.

Lc 24, 44—49.

[44]Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· οὗτοι οἱ λόγοι μου, οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωϋσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. [45]τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς, [46]καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι οὕτως γέγραπται παθεῖν τὸν Χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, [47]καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἰερουσαλήμ. [48]ὑμεῖς μάρτυρες τούτων. [49]κἀγὼ ἐξαποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός μου ἐφ' ὑμᾶς. ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ὕψους δύναμιν.

Lc 24, 50—53.

[50]Ἐξήγαγεν δὲ αὐτοὺς ἕως πρὸς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. [51]καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς διέστη ἀπ' αὐτῶν. [52]καὶ αὐτοὶ ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης, [53]καὶ ἦσαν διαπαντὸς ἐν τῷ ἱερῷ αἰνοῦντες τὸν θεόν.

]Mc 16, 19. 20.]

[19ᶜΟ μὲν οὖν κύριος Ἰησοῦς μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς ἀνελήμφθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ. [20]ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου συνεργοῦντος καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων.]

Act 1, 3—12.

- - τοῖς ἀποστόλοις - - [3]οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις δι' ἡμερῶν τεσσεράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασι-

---

19. BD βαπτισαντες 20. ND Or^{2} ειμ. μ. υμ. | αιωνος c. NA*BD etc . . ς (= Gb) add αμην

17. καιναις: C*LΔ cop arm om 18. οφεις: C* et^{2}LMmgXΔgr etc praem και εν ταις χερσιν | ς (= Gb) βλαψει]

44. πρ. αυτ. c. NBLX . . ς αυτοις | μου c. ABDKLNXΠ . . ς om c. ℵ unc^{9} etc | Β απαντα | και (ℵ εν, L και εν) προφ. (NBL τοις πρ.) 46. γεγρ. c. NBC*DL etc . . ς (Gb^{0}) add και ουτως εδει 47. εισ αφ. c. NB cop syrsch . . ς και αφ. | αρξαμενοι c. NBC*LNX . . ς -νον, DΔ^{2} etc -νων 48. υμεισ c. NBC*L etc . . ς υμ. δε | μαρτ. c. BD etc . . ς praem (C* add) εστε c. NALNX uncpl 49. καγω (D και εγ.) c. NDL al itpler vg al . . ς και ιδου εγω (cf 7, 27. 10, 3. Mt 28, 20.) | εξαποστ. c. NcBLXΔ al^{2} . . ς αποστ. | πολει: ς (=Gb) add ιερουσαλημ | ε. υψ. δυ. c. NBC*L etc . . ς δυ. ε. υψ.

50. αυτουσ c. NBC*L etc . . ς add εξω | εωσ (D al^{1} om) προσ c. NBC*(D)L etc . . ς εωσ εισ | ND ηυλογ. 51. διεστη (D απεστη) α. αυτ. c. ℵ*D it^{5} Aug . . ς (Gb^{0}) add και ανεφερετο εισ τον ουρανον 52. αυτοι c. D it^{5} Aug . . ς (Gb^{0}) add προσκυνησαντεσ αυτον 53. αινουντ. c. D it^{5} vg^{cdd} cop Aug; NBC*L ευλογουντεσ . . ς αιν. και ευλογ. | θεον c. NC* DLn* al it^{5} vg^{cdd} pl etc . . ς add αμην

19. ουν: C*L etc om | κυρ. (H al om) ιησ. c. C*(H)KLΔ al mu vv pl Ir^{int} . . ς om ιησ. | ανελημφθ. c. ACD^{supp} . . ς -ληφθη | CΔ al εν δεξια 20. σημειων: ita ς^{e} c. AC^{2} al mu syr^{cu} al mu . . ς add αμην c. C*D^{supp}LX uncpl etc]

3. ς τεσσαρακ.

λείαν τοῦ θεοῦ· [4]καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς ἣν ἠκούσατέ μου· [5]ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ ἐν πνεύματι βαπτισθήσεσθε ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας. [6]οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ; [7]εἶπεν πρὸς αὐτούς· οὐχ ὑμῶν ἐστὶν γνῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, [8]ἀλλὰ λήμψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθέ μου μάρτυρες ἔν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρίᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. [9]καὶ ταῦτα εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. [10]καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθήσεσιν λευκαῖς, [11]οἳ καὶ εἶπαν· ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναλημφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.

[12]Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου ἐλαιῶνος, ὅ ἐστιν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν.

§ 183.

CONCLUSIO EVANGELII IOHANNIS.

Ioh 20, 30. 31. [21, 25.]

[30]Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν, ἃ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· [31]ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύητε ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

[21, [25]Ἔστιν δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἕν, οὐδ' αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρήσειν τὰ γραφόμενα βιβλία.]

---

4. Gb' συναυλιζ. c. minusc mu Epiphbis 5. εν πν. βαπτ. c. ℵ*B (D etc βα. post αγ.) . . ς βαπτ. ε. πν. 3. ηρωτ. c. ℵABC* . . ς επηρωτ. 7. ειπεν c. B* sah syr armzoh . . ς ει δε c. ℵA (C o δε ει., D και ει.) 8. μου c. ℵABCD . . ς μοι | κ. εν παση c. ℵBC³E . . Gb' Ti om εν c. AC*D Ł0. εσθησ. λευκ. c. ℵABC* . . ς εσθητι λευκη 11. ς ειπον | βλεποντες c. ℵ*BEGΓ al²⁵ Eus al . . ς εμβλεπ.

30. μαθητων c. AB unc⁶ etc . . ς add αυτου c. ℵCDLΤd unc⁶ 31. πιστευητε c. ℵ*B . . ς -σητε | ς (= Gb) ο ιησ. | ζωην . . . ℵC*DLΤd al¹¹ it⁵ Irint etc add αιωνιον

25. Versum om c. ℵ* (non item 63.), item scholia cdd. multorum volunt προσθήκην esse . . . ς Ti habent ut supra posuimus c. ℵaABCDX unc¹¹ etc | Ti ἃ c. ℵaBC*X Or al . . ς οσα | Ti ουδ. c. ℵaBDΔ al . . ς ουδε | Ti χωρησειν c. ℵaBC* . . ς -σαι | βιβλ. c. ℵaABCVid etc . . ς (= Gb) add αμην

PROLEGOMENORUM INDEX.

Pag.

Historia studiorum harmoniae evangelicae breviter adumbratur . . VII—IX
Caroli Wieseleri circa harmoniam evangelicam merita IX
Scriptores potiores qui in conscribenda evangeliorum harmonia vel synopsi operam collocarunt . . . . . X—XIV
De legibus quas in constituendo rerum evangelicarum ordine secuti sumus . . . . . XIV-XVII
Quid sit quod Lucas καθεξῆς γράψαι dicit . . . . . XIV sq.
De anno Christi natali . . . . . XVII sq.
De anno quo Iesus in publicum prodierit, item quo prodierit Iohannes XVIII-XX
Quantum temporis munus Christi complexum esse videatur . . . . XX sq.
Conspectus synopsis evangelicae cum notis . . . . . XXI sqq.
De conceptione Elisabetae ad ministerium classis Abia computata: ad § 4 XXI
De Zachariae domicilio: ad § 6 XXI
Num Maria ante partum Elisabetae domum redierit: ad § 7 . . . XXII
De nuntio qui divinitus fit Iosepho de Maria sponsa: ad § 8. . . . XXII
De Lc 2, 1 sqq.: ad § 9 . . . . . XXII sq.
De oblatione Iesu infantis in templo: ad § 10 . . . . . XXIII sq.
Locus evangelii καθ' ἑβραίους de baptismo Christi: ad § 16 XXIV
De purgatione templi quam Iohannes refert 2, 13 sqq.: ad § 22 . . XXV
De vi chronologica verborum: Τεσσεράκοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν οἰκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος Ioh 2, 20: ad § 22 . . . . . XXV sq.
De Ioh 3, 24: ad § 24 XXVI
Quo evangelii sui loco Iohannes referat Iesu in Galilaeam profectionem susceptam post captum Iohannem baptistam: ad § 25 . . . . XXVI sq.
De Ioh 4, 44: ad § 27 . . . . . XXVII sq.
Quodnam Iudaeorum festum Iohannes significet 5, 1: ad § 28 . . . XXVIII
De Ioh 4, 35: ad § 28 . . . . . XXVIII sq.
Quando Iohannes videatur in carcerem coniectus esse: ad § 29 . . . XXIX
An ab eo ipso tempore ubi Iohannes captus est continua Synopticorum narratio ordiatur: ad § 29 . . . . . XXIX sq.
De vocatione quattuor discipulorum et piscatu Petri: ad § 31 . . . XXX
De tempore sanationis leprosi Mt 8, 1 sqq.: ad § 35 . . . . . XXX sq.
Σάββατον δευτερόπρωτον Lc 6, 1 quale sit: ad § 38 XXXI
De electione duodecim apostolorum: ad § 40 XXXII
De oratione montana: ad § 41 XXXII
De unctione Iesu apud Simonem Pharisaeum: ad § 45 XXXII
De Maria Magdalena apud Lucam 8, 2: ad § 46 . . . . . XXXII sq.
De sermonibus Iesu in Pharisaeos divinam sanandi vim calumniantes: item de accedentibus matre et fratribus: ad § 48 XXXIII
De rebus in synagoga Nazarethana gestis: ad § 54 XXXIV
De sermonibus Iesu quos Matthaeus ad legationem duodecim discipulorum traxit: ad § 56 XXXIV

Pag.
Quodnam festum dicatur τὰ γενέσια τοῦ Ἡρώδου: ad § 57 XXXIV
Captivitas Iohannis quanti temporis fuisse videatur: ad § 57 . . . XXXIV
De tempore et loco cenae quinque milium: ad § 59 XXXV
Quo die habita sit disputatio de pane vitae Ioh 6, 22 sqq.: ad § 62 XXXV
De Iesu itinere in terras Galilaeae adiacentes: ad §§ 64 et sqq. . . XXXVI
De loco et tempore transfigurationis in monte: ad § 71 . . . . . XXXVI sq.
De tributo quod exactores Iesum rogant: ad § 74 XXXVII
De ratione chronologica temporis medii vitae Christi: ad § 76 . . . XXXVIIsq.
Quaeritur quae ratio intercedat inter Lc 9, 51—18, 14. et Ioh 7, 2—11, 54 XXXVIII—XL
Quid sibi velit quod dictum est Lc 9, 51. συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήμψεως XXXIX
Quo sensu dictum sit Lc 13, 22. πορείαν ποιούμενος εἰς Ἰερουσαλήμ . . XXXIX
De itinere Hierosolymitano Lc 9, 51: ad § 77 XL
Quando et unde legatio septuaginta discipulorum facta sit: ad § 85 XL sq.
De Lc 13, 31—35: ad § 101 XLII
De Ephraim oppido et ultimo itinere Hierosolymitano: ad § 108 . . XLIII
De caeco Hierichuntico: ad § 118 XLIV
De unctione Bethaniensi: ad § 121 XLIV
De die solemnis in urbem introitus: ad § 122 XLIV
De Ioh 12, 36. καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν: ad § 137 . . . . . XLV sq.
De cena Iesu ultima: quo sit die habita; item an legitima cena paschalis fuerit: ad § 144 . . . . . XLVI sqq.
De lotione pedum: ad § 145 XLVIII
De proditoris significatione inter cenam: ad § 146 XLVIII
De abnegatione Petri: item quo loco Iudaeorum de Iesu iudicium habitum sit. De appellatione ἀρχιερέως: ad § 155 . . . . . XLIX sq.
De illusione: ad § 156 L
De flagellatione: ad § 162 L
Quando Iesus sepultus sit: ad § 169 LI
Ad locos Iohannis et Synopticorum de apparitionibus Christi affertur 1 Cor 15, 4 sqq.: ad § 175 LI
Ad chronologiam evangelicam LIII
De rationibus textus criticis . . . . . LIV sq.
De legibus criticis. De locorum geminorum ratione LIV
De commentarii critici ratione LV
Brevis subsidiorum criticorum notitia . . . . . LVI—LX
Scripturae compendia LXI

TEXTUS EVANGELICI INDEX.

EVANG. MATTHAEI.

I, 1—17 § 3 pag. 2 sq.
18—25 - 8 - 5 sq.
II. 1—18 - 11 - 7 sq.
19—23 - 12 - 8
III, 1—10 - 14 - 10 sq.
11—12 - 15 - 11
13—17 - 16 - 11 sq.
IV, 1—11 - 17 - 12 sq.
12 - 25 - 17 sq.
13—16 - 30 - 23
(12) 17 - 29 - 22
18—22 - 31 - 23 sq.
23 - 34 - 25 sq.
24. 25 - 40 - 32 sq.
V, 1—VII, 29 - 41 - 33—40
(V, 18. 32) - 105 - 104
(V, 25—26) - 95 - 97 sq.
(VI, 9—13) - 89 - 90 sq.
(VI, 14—15) - 125 - 123
(VII, 7—11) - 89 - 91
(VIII, 1— 4 - 35 - 26
(1) 5—13 - 42 - 40 sq.
14—17 - 33 - 25
18 - 51 - 51
19—22 - 78 - 81
23 - 27 - 51 - 51 sq.
28—34 - 52 - 52—54
IX, 1— 8 - 36 - 27 sq.
9—13 - 37 - 28 sq.
14—17 - 37 - 29
18—26 - 53 - 54 sq.
27—31 - 90 - 91
32—34 - 91 - 92
IX, 35—38 § 55 pag. 56
X, 1 - 56 - 56 sq.
2— 4 - 40 - 32 sq.
5—15 - 56 - 57
16—XI, 1 - 56 - 58—60
XI, 2— 6 - 44 - 42
7—19 - 44 - 42 sq.
(12—13) - 105 - 104
20—24 - 85 - 88
25—30 - 86 - 89
XII, 1— 8 - 38 - 30 sq.
9—14 - 39 - 31 sq.
15—21 - 39 - 32
22—37 - 47 - 44 sq.
38—45 - 91 - 92 sq.
46—50 - 48 - 46
XIII, 1—23 - 49 - 46—48
24—53 - 50 - 49—51
54—58 - 54 - 56
XIV, 1— 2 - 58 - 61
3— 5 - 25 - 17
6—12 - 57 - 60 sq.
13—21 - 59 - 61—63
22—33 - 60 - 63 sq.
34—36 - 61 - 64
XV, 1—20 - 63 - 66 sq.
21—28 - 64 - 68
29—31 - 65 - 69
32—38 - 66 - 69
39—XVI, 4 - 67 - 70
XVI, 2— 3 - 95 - 97
4b—12 - 68 - 70 sq.
13—28 - 70 - 71—73
XVII, 1—13 - 71 - 73—75

XVII, 14—21 § **72** pag. 75 sq.
22—23 - **73** - 76
24—27 - **74** - 76 sq.

XVIII, 1— 5 - **75** - 77
6— 9 - **75** - 78
10—14 - **75** - 78 sq.
15—20 - **76** - 79
21—35 - **76** - 79 sq.

XIX, 1—16 - **109** - 107
3—12 - **113** - 110
13—15 - **114** - 110 sq.
16—30 - **115** - 111—113

XX, 1—16 - **115** - 113 sq.
17—19 - **116** - 114
20—28 - **117** - 114 sq.
29—34 - **118** - 115 sq.

XXI, 1—11 - **122** - 120 sq.
12—17 - **124** - 122 sq.
18—19 - **123** - 122
20—22 - **125** - 123
23—27 - **126** - 123 sq.
28—32 - **127** - 124
33—46 - **128** - 125 sq.

XXII, 1—14 - **129** - 126
15—22 - **130** - 127
23—33 - **131** - 127—129
34—40 - **132** - 129
41—46 - **133** - 130

XXIII, 1—39 - **134** - 130—132
(4. 23. 25.) - **92** - 93 sq.
(29—31. 34—36) - **92** - 94

XXIV, 1—14 - **138** - 134 sq.
15—42 - **139** - 136—138
(23—28) - **111** - 108 sq.
(37—41) - **111** - 108 sq.
43—51 - **95** - 96 sq.

XXV, 1—13 - **140** - 138 sq.
14—30 - **120** - 117 sq.
31—46 - **141** - 139

XXVI, 1— 5 - **142** - 140
6—13 - **121** - 118 sq.
14—16 - **143** - 140
17—19 - **144** - 140 sq.
20 - **145** - 141
21—25 - **146** - 142 sq.
26—29 - **147** - 144

XXVI, 30 § **153** pag. 150
31—35 - **148** - 144 sq.
36—46 - **153** - 150 sq.
47—56 - **154** - 152 sq.
57—58 - **155** - 153 sq.
59—68 - **156** - 155 sq.
69—75 - **155** - 154 sq.

XXVII, 1— 2 - **157** - 156 sq.
3—10 - **158** - 157
11—14 - **159** - 157
15—23 - **161** - 159 sq.
24—30 - **162** - 160 sq.
31—34 - **163** - 161 sq.
35—38 - **164** - 162 sq.
39—44 - **165** - 163 sq.
45—50 - **166** - 164 sq.
51—56 - **167** - 165 sq.
57—61 - **169** - 166 sq.
62—66 - **170** - 167 sq.

XXVIII, 1— 4 - **171** - 168
5— 7 - **172** - 168 sq.
8 - **173** - 169
9—10 - **175** - 170
11—15 - **176** - 171
16—20 - **181** - 174 sq.

EVANG. MARCI.

I, 1— 6 § **14** pag. 10
7— 8 - **15** - 11
9—11 - **16** - 11 sq
12—13 - **17** - 12
14 - **25** - 18
(14) 15 - **29** - 22
16—20 - **31** - 23
21—28 - **32** - 24
29—34 - **33** - 25
35—39 - **34** - 25 sq.
40—45 - **35** - 26

II, 1—12 - **36** - 27 sq.
13—22 - **37** - 28—30
23—28 - **38** - 30 sq.

III, 1— 6 - **39** - 31 sq.
7—19 - **40** - 32 sq.
19b—30 - **47** - 44 sq.
31—35 - **48** - 46

IV, 1—25 § 49 pag. 46—49
(24) - 41 - 40
26—34 - 50 - 49 sq.
35—41 - 51 - 51

V, 1—20 - 52 - 52—54
21—43 - 53 - 54 sq.

VI, 1— 6 - 54 - 56
6b - 55 - 56
7—13 - 56 - 56—60
14—16 - 58 - 61
17—20 - 25 - 17
21—29 - 57 - 60 sq.
30—44 - 59 - 61—63
45—52 - 60 - 63 sq.
53—56 - 61 - 64

VII, 1—23 - 63 - 66—68
24—30 - 64 - 68
31—37 - 65 - 68 sq.

VIII, 1— 9 - 66 - 69 sq.
10—12 - 67 - 70
13—21 - 68 - 70 sq.
22—26 - 69 - 71
27—IX, 1 - 70 - 71—73

IX, 2—13 - 71 - 73—75
14—29 - 72 - 75 sq.
30—32 - 73 - 76
33 - 74 - 77
33—41 - 75 - 77
42—50 - 75 - 78
(41) - 56 - 60

X, 1 - 109 - 107
2—12 - 113 - 110
13—16 - 114 - 110 sq.
17—31 - 115 - 111—113
32—34 - 116 - 114
35—45 - 117 - 114 sq.
46—52 - 118 - 115 sq.

XI, 1—11 - 122 - 120 sq.
12—14 - 123 - 122
15—19 - 124 - 122 sq.
20—25 [26] - 125 - 123
27—33 - 126 - 123 sq.

XII, 1—12 - 128 - 125 sq.
13—17 - 130 - 127
18—27 - 131 - 127—129
XII, 28—34 § 132 pag. 129
35—37 - 133 - 130
38—40 - 134 - 130
41—44 - 135 - 132

XIII, 1—13 - 138 - 134 sq.
(9—13) - 56 - 58
14—37 - 139 - 136—138
(21—23) - 111 - 108

XIV, 1— 2 - 142 - 140
3— 9 - 121 - 118 sq.
10—11 - 143 - 140
12—16 - 144 - 140 sq.
17 - 145 - 141
18—21 - 146 - 142 sq.
22 - 25 - 147 - 144
26 - 153 - 150
27 - 31 - 148 - 144 sq.
32 - 42 - 153 - 150 sq.
43—52 - 154 - 152 sq.
53—54 - 155 - 153 sq.
55—65 - 156 - 155 sq.
66—72 - 155 - 154 sq.

XV, 1 - 157 - 156 sq.
2— 5 - 159 - 158
6—14 - 161 - 159 sq.
15—19 - 162 - 160 sq.
20—23 - 163 - 161 sq.
24—27 [28] - 164 - 162 sq.
29—32 - 165 - 163 sq.
33 - 37 - 166 - 164 sq.
38—41 - 167 - 165 sq.
42—47 - 169 - 166 sq.

XVI, 1— 4 - 171 - 168
5— 7 - 172 - 168 sq.
8 - 173 - 169
[9—11] - 175 - 170 sq.
[12—13] - 177 - 172
[14] - 178 - 173
[15—18] - 181 - 174 sq.
[19—20] - 182 - 175

EVANG. LUCAE.

I, 1— 4 § 2 pag. 1
5—25 - 4 - 3
26—38 - 5 - 4

I, 39—56 § **6** pag. 4 sq.
57—80 - **7** - 5

II, 1—21 - **9** - 6 sq.
22—38 - **10** - 7
39—40 - **12** - 8
41—52 - **13** - 9

III, 1—14 - **14** - 10 sq.
15—18 - **15** - 11
19—20 - **25** - 17
21—22 - **16** - 11 sq.
23—38 - **3** - 2 sq.

IV, 1—13 - **17** - 12 sq.
14 - **25** - 18
(14) 15—30 - **29** - 22
31 - **30** - 23
31—37 - **32** - 24
38—41 - **33** - 25
42—44 - **34** - 25 sq

V, 1—11 - **31** - 23 sq.
12—16 - **35** - 26
17—26 - **36** - 27 sq.
27—39 - **37** - 28—30

VI, 1— 5 - **38** - 30 sq.
6—11 - **39** - 31 sq.
12—19 - **40** - 32 sq.
20—38 - **41** - 33—39
(38) - **49** - 49
39 - **63** - 68
40 - **56** - 58
41—49 - **41** - 38—40
(43—45) - **47** - 45

VII, 1—10 - **42** - 40 sq.
11—17 - **43** - 41
18—35 - **44** - 42 sq.
36—50 - **45** - 43 sq.

VIII, 1— 3 - **46** - 44
4—18 - **49** - 46—49
19—21 - **48** - 46
22—25 - **51** - 51 sq.
26—39 - **52** - 52—54
40—56 - **53** - 54 sq.

IX, 1— 6 - **56** - 56—60
7— 9 - **58** - 61
10—17 - **59** - 61—63
18—27 - **70** - 71—73

IX, 28—36 § **71** pag. 73 sq.
37—43 - **72** - 75 sq.
43b—45 - **73** - 76
46—50 - **75** - 77
51—56 - **77** - 80 sq.
57—62 - **78** - 81

X, 1—16 - **85** - 88
(3. 5. 6. 12. 16.) - **56** - 57 sq.
17—24 - **86** - 89
25—37 - **87** - 89 sq.
38—42 - **88** - 90

XI, 1—13 - **89** - 90 sq.
(2— 4) - **41** - 36 sq.
(9—13) - **41** - 39
14—36 - **91** - 92 sq.
(17—23) - **47** - 45
(34—36) - **41** - 37
37—54 - **92** - 93 sq.

XII, 1—12 - **93** - 95
(2— 9) - **56** - 58 sq.
(11—12) - **56** - 58
13—21 - **94** - 95
22—59 - **95** - 96—98
(22—31) - **41** - 37 sq.
(33—34) - **41** - 37
(51—53) - **56** - 59
(58—59) - **41** - 35

XIII, 1— 9 - **96** - 98
10—17 - **97** - 98 sq.
18—21 - **50** - 50
22—30 - **100** - 100
(24—27) - **41** - 39 sq.
31—33 (34—35) - **101** - 100
34—35 - **134** - 132

XIV, 1— 6 - **102** - 100 sq.
7—24 - **102** - 101
25—35 - **103** - 101 sq.
(26—27) - **56** - 59
(34—35) - **41** - 34

XV, 1—32 - **104** - 102 sq.
(3— 7) - **75** - 78

XVI, 1—31 - **105** - 103 sq.
(13) - **41** - 37
(17) - **41** - 34
(18) - **41** - 35

XVII, 1— 2 § **75** pag. 78
3— 4 - **76** - 80
(1—4) 5—10 - **106** - 105
11 - **109** - 107
12—19 - **110** - 107
20—37 - **111** - 108 sq.
(23. 24. 37.) - **139** - 137
(33) - **56** - 59

XVIII, 1—14 - **112** - 109
15—17 - **114** - 110 sq.
18—30 - **115** - 111—113
31—34 - **116** - 114
35—43 - **118** - 115 sq.

XIX, 1—10 - **119** - 116
11—28 - **120** - 117 sq.
29—44 - **122** - 120 sq.
45—48 - **124** - 122 sq.

XX, 1— 8 - **126** - 123 sq.
9—19 - **128** - 125 sq.
20—26 - **130** - 127
27—39 - **131** - 127—129
40 - **132** - 129
41—44 - **133** - 130
45—47 - **134** - 130

XXI, 1— 4 - **135** - 132
5—19 - **138** - 134 sq.
(12—17) - **56** - 58
20—36 - **139** - 136—138
37—38 - **124** - 122 sq.

XXII, 1— 2 - **142** - 140
3— 6 - **143** - 140
7—13 - **144** - 140 sq.
14—18 - **145** - 141
19—20 - **147** - 144
21—23 - **146** - 142 sq.
24—30 - **145** - 141 sq.
31—38 - **148** - 144 sq.
39 - **153** - 150
40—46 - **153** - 150 sq.
47—53 - **154** - 152 sq.
54—62 - **155** - 153—155
63—71 - **156** - 155 sq.

XXIII, 1 - **157** - 156 sq.
2— 5 - **159** - 157 sq.
6—12 - **160** - 158 sq.
XXIII, 13—23 § **161** pag. 159 sq.
24—25 - **162** - 160
26—33[a] - **163** - 161 sq.
33[b]—34 - **164** - 162 sq.
35—37 - **165** - 163
38 - **164** - 163
39—43 - **165** - 164
44—46 - **166** - 164 sq.
45. 47—49 - **167** - 165 sq.
50—56 - **169** - 166 sq.
XXIV, 1— 3 - **171** - 168
4— 8 - **172** - 168 sq.
9—11 - **173** - 169
[12] - **174** - 170
13—35 - **177** - 171 sq.
36—43 - **178** - 172
44—53 - **182** - 175

EVANG. IOHANNIS

I, 1—18 § **1** pag. 1
19—34 - **18** - 13 sq.
35—43 - **19** - 14
44—52 - **20** - 14 sq.
II, 1—12 - **21** - 15
13—25 - **22** - 15 sq.
III, 1—21 - **23** - 16
22—36 - **24** - 16 sq.
IV, 1— 3 - **25** - 18
4—42 - **26** - 18 sq.
43—54 - **27** - 19 sq.
V, 1—47 - **28** - 20 sq.
VI, 1—14 - **59** - 61—63
15—21 - **60** - 63 sq.
22—65 - **62** - 65 sq.
66—71 - **70** - 73
VII, 1—10 - **77** - 80
11—36 - **79** - 81 sq.
37—52 - **80** - 82 sq.
[53—VIII, 11] - **81** - 83
VIII, 12—20 - **82** - 84
21—59 - **83** - 84 sq.
IX, 1—41 - **84** - 85—87
X, 1—21 - **84** - 87 sq.
22—39 - **98** - 99
40—42 - **99** - 99 sq.

XI, 1—46 § **107** pag. 105 sq.
47—54 - **108** - 107
55—57 - **121** - 118
XII, 1—11 - **121** - 118 sq.
12—19 - **122** - 120 sq.
20—36 - **136** - 133
36b—50 - **137** - 133 sq.
XIII, 1—20 - **145** - 142
21—35 - **146** - 142 sq.
36—38 - **148** - 144 sq.
XIV, 1—31 - **149** - 146 sq.
XV, 1—27 - **150** - 147 sq.
XVI, 1—33 - **151** - 148 sq.
XVII, 1—26 - **152** - 149 sq.
XVIII, 1 - **153** - 150
2—11 - **154** - 152
12—18 - **155** - 153 sq.
19—24 - **156** - 155
25—27 - **155** - 154 sq.
28 - **157** - 156 sq.
29—38 - **159** - 157 sq.
XVIII, 39—40 § **161** pag. 159
XIX, 1—16 - **162** - 161
16b—17 - **163** - 161 sq.
18—24 - **164** - 162 sq.
25—27 - **165** - 164
28—30 - **166** - 164 sq.
31—37 - **168** - 166
38—42 - **169** - 166 sq.
XX, 1 - **171** - 168
2 - **173** - 169
3—10 - **174** - 169 sq.
11—18 - **175** - 170
19—25 - **178** - 172 sq.
26—29 - **179** - 173
30—31 - **183** - 176
XXI, 1—24 - **180** - 173 sq.
25 - **183** - 176

Act I, 3—12 - **182** - 175 sq.
1 Cor XI, 23—25 - **147** - 144

Lipsiae typis C. G. Roederi.

BS2560.A2 T5 1891
Bible. N.T. Gospels. Greek. 1884.
Synopsis evangelica : Ex quattuor evang

220173

BS
2560
A2
T5
1891

Bible. N.T. Gospels. Greek. 1891.
Synopsis evangelica. Ex quattuor evangeliis ordine chronologico concinnavit, brevi commentario illustravit, ad antiquos testes denuo recensuit Constantinus de Tischendorf. Editio sexta emendata. Lipsiae, Mendelssohn, 1891.
lxi, 184p. 22cm.

1. Bible. N.T. Gospels--Harmonies, Greek.
I. Tischendorf, Constantin von, 1815-1874, ed.

220173

CCSC/ej